LJUDI OKO POSLANIKA

Halid MUHAMMED HALID

HADIS I SIRA

el-Kalem

LJUDI OKO POSLANIKA

Halid MUHAMMED HALID

HADIS I SIRA

القلم
el-Kalem
Sarajevo, 1427. po H./2006. godine

SVJETLO KOJE SU SLIJEDILI

Kakav li je on samo bio učitelj i čovjek! Ispunjen veličinom, iskrenošću i plemenitošću. Nebrojeno puta je djelom iskazao velikodušnost kojoj premca nema i brigu za ummetom svojim, a ashabi, učenici njegovi, najbolja su generacija koja je na Allahovom, dž.š., putu nesebično žrtvovala imetke i živote svoje.

Muhammed, sin Abdullahov, Allahov je poslanik, poslan ljudima upravo u onom trenutku kada im je bio najpotrebniji, kao kiša pustinji usijanoj...

Kakva je to tajna koja je od njega učinila najčasnijeg čovjeka! Kako su samo veličanstvene ruke kojima je on, kada bi ih ispružio prema nebesima, otvarao sve kapije milosti, blagoslova i upute! Kakva vjera, čednost i čistoća! Kakva skromnost, ljubav i vjernost! Kakva predanost istini i kakvo poštovanje prema životu i življenju!

Allah, dž.š., obdario ga je snagom i učinio ga dostojnim da ponese Njegov bajrak i da govori u Njegovo ime te ga učinio Svojim posljednjim poslanikom. Zato je Allah, dž.š., prema njemu bio iznimno darežljiv. Međutim koliko se god umovi, nadahnuća i pera nadmetali u tome ko će ljepše govoriti o njemu ili o njemu sastaviti hvalospjeve koji otkrivaju njegovu veličinu, sve se to čini nedovoljnim zbog njegovih izuzetnih osobina.

* * *

Ako uvodne stranice ove knjige trebaju započeti govorom o Poslaniku, s.a.v.s., ne treba se nadati da će one iskazati dovoljno pohvale niti tvrditi da će dovoljno dobro opisati plemenitog Poslanika, s.a.v.s., čitaocima. To su samo tek potvrde njegove veličine i neke od njegovih

izuzetnih osobina zbog kojih ga ljudi poštuju i koje su izmamile neviđenu odanost mnogih osoba koje su spomenute u ovoj knjizi – bili oni muhadžiri ili ensarije ili pak iz plemena Kurejš.

Čim je Allah, dž.š., stvorio život na dunjaluku (tj. čim je svemu na dunjaluku udahnuo život) učinio je da se svaki, pa i najsitniji djelić tog dunjaluka raduje Poslanikovom, s.a.v.s., dolasku.

Allah, dž.š., slao je vjerovjesnike svim narodima, u svim vremenima, koji su prenosili načela uzvišenog poziva i istinitost učenja, veličinu Gospodara i najavljivali milost svim svjetovima – Poslanika, s.a.v.s.

Da, to je Istina. I to je glavni cilj, ništa više. Dovoljan je samo jedan tračak njegovog blještavila da bismo zapazili karakteristike njegove veličine koja nema premca i koja je izmamila odanost vjernika i učinila da oni u njemu vide u isto vrijeme orijentir i put, učitelja i prijatelja.

Šta je ponukalo plemiće njegovog naroda da povjeruju njegovim riječima i pohrle u njegovu vjeru? Ebu Bekr, Talha, Zubejr, Osman ibn Affan, Abdurahman ibn Avf i Sa'd ibn Ebi Vekkas, svi oni su se brže-bolje odrekli bogatstva i slave u zajednici koja ih je okruživala, prihvatajući u isto vrijeme teške terete i život prepun briga, tegoba i sukoba.

Šta je to podstaklo da nejaki u njegovom društvu traže njegovu zaštitu, prihvate načela s kojima je došao i njegov poziv, iako su uvidjeli da je on i bez bogatstva i bez oružja, da mu se nanosi šteta i da ga na strašan način progoni zlo koje nije mogao izbjeći?!

Šta je doprinijelo da se predislamski čovjek britka jezika, prijeke, ali odlučne naravi, tj. Omer ibn Hattab, koji je krenuo da svojom sabljom odsiječe njegovu plemenitu glavu, vrati, predomisli i počne sjeći glave Poslanikovim, s.a.v.s., neprijateljima i progoniteljima sa tom istom sabljom, koja je zbog njegove vjere postala još oštrija?!

Šta je ponukalo gradske poglavare i plemiće da mu dođu i obećaju da će mu biti odani prijatelji, dobrovoljno prihvatajući breme nevolja i zlostavljanja, i dobro znajući da će borba između njih i plemena Kurejš biti strašnija i od najgoreg terora?!

Šta je to zbog čega su uvijek išli naprijed a ne nazad?! Oni su mu vjerovali, iako im je on danonoćno isticao: "Nisam ja taj koji daje ni korist ni štetu... Niti znam šta će biti učinjeno sa mnom, a niti sa vama!"

Šta je to zbog čega su oni čvrsto vjerovali da će im svijet otvoriti svoja vrata i da će vladati svjetskim prijestolnicama i njihovim bogatstvima, i da će Kur'an koji su nekada učili u tajnosti odjekivati punom snagom i zvonkim glasom ne samo za vrijeme njihove generacije i na prostoru njihovog poluotoka nego u svim vremenima i svim mjestima širom svijeta.

Šta je to zbog čega su oni vjerovali u poslanstvo Božijeg Poslanika, s.a.v.s., iako su okrećući se i lijevo i desno vidjeli samo vrelinu, osušenu zemlju i kamen koji je ispuštao uzavrelu paru, suhe stabljike drveća koja su izgledale zastrašujuće kao šejtanske glave?!

Šta je to ispunjavalo njihova srca sigurnošću i snažnom voljom!?

To je bio sin Abdullahov, a ko bi drugi mogao tako nešto uraditi!

Oni su svojim vlastitim očima vidjeli sve njegove vrline i sve ono po čemu se isticao. Bili su svjedoci njegove čednosti, i čistoće, njegove iskrenosti i otvorenosti te njegove hrabrosti. Osvjedočili su se u njegovu veličinu i samilost. Osvjedočili su se u njegov intelekt i rječitost. Vidjeli su njegovu istinitost i veličinu, koji su sijali jasno kao Sunce.

Osjetili su kako se život u njima iznova budi onog trenutka kada im je Muhammed, s.a.v.s., počeo svakodnevno donositi Objavu Milosnoga. Sve su oni to vidjeli, i više, i to ne posredno, nego direktno, oči u oči, kao i kroz iskustva, kroz njihovo vlastito viđenje i poimanje.

Kada bi neki Arapin tog vremena vidio nešto, on bi govorio o tom suštinski i jezgrovito jer Arapi su bili ljudi koji su u oskudnim pustinjskim predjelima precizno zapažali svaki detalj. Kada bi neki od njih vidio tragove na putu, rekao bi ti: "Ovo su stope te i te osobe." On bi po zadahu osobe sa kojom razgovara shvatio šta je istina a šta izmišljotina.

Ti ljudi su vidjeli Muhammeda, s.a.v.s., i bili su njegovi savremenici od njegovog dolaska na ovaj svijet. Ništa u njegovom životu nije bilo sakriveno od njih, čak ni period djetinjstva, koji je inače poznat samo djetetovim roditeljima i najbližim rođacima. O Muhamedovom, s.a.v.s., slučaju, znali su i pratili ga svi ljudi u Mekki. To je zbog toga što njegovo djetinjstvo nije bilo kao kod druge djece. On je na sebe privukao pozornost zbog toga što je veoma rano pokazao znakove zrelosti i inicijative te zbog toga što je uobičajenu igru sa djecom zamijenio ozbiljnošću kakvu imaju zreli ljudi.

Primjera radi, ljudi iz plemena Kurejš su pričali kako se Abdulmutalibov unuk distancirao od dječijih igrališta i njihovih veselja govoreći, kad god bi ga oni pozvali: "Nisam ja stvoren za to."

Osim toga, kada ga je njegova pomajka Halima vratila rodbini, da bi ih uvjerila da on nije obično dijete, kazala im je ono što je vidjela i ispričala im svoje iskustvo sa djetetom i ono što je ona vidjela u njemu. Vjerovala je da je u njemu skrivena tajna, znana samo Allahu, dž.š., koja će se jednog dana možda objelodaniti.

Kako je samo čedna bila njegova mladost! Blistavija i sjajnija od njegova djetinjstva! Njegovi sunarodnici su se sve više zanimali za njega, sve češće su o njemu pričali i hvalili ga. A kada je postao zrela osoba, svako živ ga je zapažao. U njegovoj okolini je njegovo ponašanje i ophođenje postalo mjerilo istinitosti, dobrote i ljepote.

Njegov je život, od rođenja do smrti, bio veoma transparentan i sadržajan. Sva njegova viđenja, pokreti, riječi, koraci, čak i njegovi snovi, nade i sjećanja, od prvog dana njegovog rođenja bila su nešto što je svako u njegovom narodu poznavao. Uzvišeni Allah, dž.š., želio je da to bude tako, kako bi ljudima rekao: "Ovo je Moj poslanik, koji je poslan vama. Njegov put je put razuma i poimanja; i takav je njegov čitav život, od rođenja."

Zato, pošto vi svi imate razum i razumijete, ispitajte njegov život i prosudite. Da li zapažate išta sumnjivo? Da li vidite bilo šta lažno? Da li je on ikada slagao ili nekoga prevario? Da li je ikada i sa kim po-

stupao nepravedno? Da li je ikada pokazao neku mahanu? Da li je on ikada zanemario svoje rodbinske odnose? Da li je on ikada zanemario dužnost ili propustio da uradi plemenito djelo? Da li je ikoga uvrijedio ili možda obožavao idole? Dobro i pomno ispitajte i istražite, jer nema nijedan dio njegovog života koji je sakriven ili zastrt.

Kao što i sami možete da vidite, u njegovom životu nema ništa drugo osim čistoće, istine i veličine, da li je čistom razumu i logici pojmljivo da čovjek takvih karakteristika laže u svojim 40-im godinama? O kome bi to on lagao? O Allahu, dž.š., da bi tvrdio da je on Njegov poslanik kojeg je On odabrao, približio i nadahnuo?

"Ne"– to je odgovor osjećaja i intuicije. Na kakav to način razmišljate i odakle vam pravo da lažete?

Vjerujemo da je ovakav bio odnos prvih vjernika prema Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., kako muhadžira tako i onih koji su mu pružili zaklon i podršku.

To je bio odlučan i čvrst odnos koji nije ostavljao prostora za bilo kakvo oklijevanje ili gubljenje vremena. Čovjek koji je imao tako čist i svijetao život ne bi se mogao igrati sa izmišljotinama o Allahu, dž.š., Uz tako jasnu predodžbu, vjernici su vidjeli Allahovo, dž.š., svjetlo i slijedili su ga.

Oni su na tome zahvaljivali mnogo puta, kada su kasnije vidjeli kako je Božijeg poslanika, s.a.v.s., pomagao Allah, dž.š., i kako mu se pokorila cijela Arabija. Obdario ih je mnogim neviđenim blagodatima i ratnim plijenom o kojem nikada nisu ni sanjali. A on (Poslanik, s.a.v.s.)... On je postao još blaži, još skromniji i još bogobojazniji, sve dok se u zakazano vrijeme nije susreo sa Allahom, dž.š., ležeći na gruboj prostirci (hasuri) koja je ostavljala tragove na njegovom tijelu.

Poslanik, s.a.v.s., čija su načela ponosno i pobjedonosno ispunjavala horizont, davao je nasihate i primao ljude govoreći im i roneći suze: "Čija sam god leđa udarao bičem, evo mojih leđa, neka se osveti. Kome god sam uzeo novac, evo mog novca, neka ga uzme."

Vjernici su bili svjedoci kada je njegov rođeni amidža, Abbas, tražio da mu dâ jedan posao, koji su dobijali drugi muslimani, a on se ponizno izvinio i rekao mu: "Zaista, amidža, ne dajemo posao onome koji ga traži niti onome ko se bori da ga dobije."

Vidjeli su ga ne samo kako zajedno sa ostalima prolazi kroz nevolje i glad koji su snašli ljude nego kako uspostavlja sebi i svom narodu princip koji glasi: "Biti prvi među gladnima a posljednji među onima koji će utoliti svoju glad onda kada ljudi budu gladovali."

Da, prvi vjernici će biti još zahvalniji na tome što će vidjeti stvari koje tek trebaju da se dogode, a sve to zbog toga što su bili zahvalni svome Gospodaru, Koji ih je uputio na Pravi put.

Oni će, također, vidjeti taj život, koji je bio najbolji dokaz Poslanikove, s.a.v.s., istinitosti onda kada im je rekao: "Ja sam Allahov poslanik poslan vama." Njegov život je zaista slavan. Liderstvo i čistoća su najbolji dokaz istine velikog učitelja i plemenitog Poslanika, s.a.v.s., Njegova savršenost i veličina ni u jednom trenutku nisu gubile na snazi, nego su bile postojane od njegoveog rođenja pa do smrti.

Kroz život, posebno nakon sazrijevanja i odrastanja, bilo je jasno kao dan da čovjek koji vodi takav život i koji prenosi takvu poruku nije željan blaga, novca ni vlasti. Kada mu je sve ovo bilo ponuđeno na zlatnoj tacni, zajedno sa ponudom da postane vođa, on je sve to odbio i živio svoj život, do posljednjeg daha predajući se potpuno Allahu, dž.š.

Nikada, ni za dlaku, nije odstupao od ciljeva njegovog veličanstvenog života, i nikada nije iznevjerio obećanje Allahu, dž.š., u izvršavanju ibadeta ili u džihadu.

Čim bi nastao posljednji dio noći, on bi ustao, uzeo abdest, i, kao što je to i uobičajio raditi, i ostajao bi tako potpuno predan u namazu sve do sabaha.

Kroz ruke su mu prolazila brda blaga i dragocjenosti, ali se on nikada nije mijenjao i nikada nije uzimao više od onoga što bi dobi-

jali oni najsiromašniji i najobičniji muslimani. Umro je, a iza sebe je ostavio samo svoje oružje.

Mnoge države svijeta zbližile su se zahvaljujući njegovom pozivu, i većina vladara na ovoj zemlji, pred njegovom porukom, u kojoj ih je pozivao u islam, stajali su u strahopoštovanju i poniznosti. A ipak, ni trunka oholosti niti uznositosti nije se našla ni blizu njega. Kada bi vidio ljude kako mu prilaze ispunjeni tremom i nemirom, on bi im se obratio riječima: "Smirite se, i moja majka je jela sušeno meso u Mekki", aludirajući da je i on ljudsko biće poput njih.

Kada su svi neprijatelji njegove vjere spustili oružje i pognuli svoje ohole glave, čekajući da im on presudi i kada je na Dan osvojenja Mekke 10.000 muslimanskih sablji bljeskalo po brdima oko Mekke, on je samo rekao: "Ja vas danas neću koriti, idite, slobodni ste!"

Čak i na vrhuncu pobjede kojoj je posvetio čitav svoj život, on se sam odrekao prava kao pobjednik. Na Dan osvojenja hodao je u koloni pobjednika i poginjući svoju glavu, dok ljudi nisu primijetili njegovo uplakano lice, ponavljao je tihim glasom himnu zahvale Allahu, dž.š., sav u suzama, sve dok nije stigao do Kabe. Stao je naspram kipova, učinio im ono što je već učinio i izgovorio: "*Došla je istina, a nestala je laž; laž, zaista, nestaje!*" (17: 81)

Ima li više ikakve sumnje u njegovu poruku? To je bio čovjek koji je svoj čitav život posvetio Pozivu, od kojeg nije imao nikakve materijalne koristi, položaja, vlasti niti moći koju bi mogao prigrliti za sebe. Nije ni razmišljao o tome da uđe u historiju, jer je vjerovao i bio potpuno okrenut ka drugom – vječnom svijetu.

To je bio čovjek koji je svoj život, od djetinjstva pa do svoje 40-te godine, proveo u čišćenju svoje duše i pomnom razmišljanju. Ostatak života je proveo u ibadetu, upućivanju, džihadu i borbi za islam, a kada mu se ponudio blistavi dunjaluk, on je odbio svu njegovu lažnu slavu i predao se Pravom putu, ibadetu i svojoj Uzvišenoj misiji. Kako takav čovjek može biti lažac? Zašto bi on uopće lagao? Taj čovjek, taj Poslanik, bio je daleko od toga!

* * *

Spomenuli smo da su logika i razum bili – i još uvijek su – najveći dokaz istinitosti Muhammeda, s.a.v.s., kada je on rekao: "Ja sam Allahov poslanik!" Ne bi bilo logično niti zdravom razumu pojmljivo da čovjek koji je živio ovakvim životom može lagati o Allahu, dž.š. Prvi muslimani, koji su jedva dočekali da povjeruju u njegovo poslanstvo i poziv, o kojima ćemo imati čast da nešto naučimo kroz stranice ove knjige, imali su takav odnos prema njemu nakon što ih je Allah, dž.š., uputio na Pravi put, što je najbolji dokaz u prilog tome.

Vidimo kakav je Muhammmed, s.a.v.s., bio prije Objave a i kakav je bio nakon Objave. Znamo o njemu dok je bio u kolijevci a znamo i kako je umro. Pa ima li ikakvih kontradikcija u njegovom životu? Ne, i nikada ih nije bilo!

Da sada pogledamo prvi period nakon početka objavljivanja Kur'ana, a.š. To su bile godine kakve se rijetko nalaze u analima historije, u smislu dosljednosti, istine i veličine. To su bile godine koje više nego bilo koje druge u historiji pokazuju sve karakteristike ovog učitelja i vođe cijelog čovječanstva. To su bile godine koje su otvorile živu knjigu o njegovom životu i herojstvu; i predstavljaju, više nego išta drugo, kolijevku njegovih čuda.

Tih godina Poslanik, s.a.v.s., bio je usamljen. Napustio je sav ugođaj, sigurnost i udobnost života koji je prije toga imao. Prilazio je ljudima upoznavajući ih sa onim što im nije bilo poznato, odnosno sa onim što nisu voljeli. Svojim riječima je apelovao na njihov razum, a težak je zadatak onoga koji svoj govor usmjerava prema razumu ljudi a ne prema njihovim osjećanjima. Allahov poslanik Muhammed, s.a.v.s., nije samo to radio... Skoro da ne bi postigao ništa da se u obraćanjima zadržao u okviru zajedničkih običaja i težnji... Ili ako ih pak pozivate prema dalekoj budućnosti, koju vi razumijete a oni ne razumiju, u kojoj vi živite a oni je uopće nisu svjesni, onda je to uistinu težak zadatak... Zaista, ako se obraćate njihovom razumu, a prijetite da ćete iz temelja uništiti sami smisao njihovog življenja, iako to radite na iskren i pošten način i ne povodite se nikakvim dunjalučkim interesom niti

slavom, to je rizik koji preuzimaju samo vođe i izuzetni ljudi kao što su poslanici.

Poslanik, s.a.v.s., bio je junak i izvrsno je vladao takvom situacijom. U to vrijeme je način obožavanja bilo klanjanje idolima, čiji su se obredi poštovali kao nešto veoma sveto. Poslanik, s.a.v.s., nije posegao nikakvim smicalicama niti spletkama. Neutabana staza i teško breme bili bi izuzetan izgovor da iskoristi svoj izuzetni um, kako bi ljude postepeno pripremio na "Vjeru u jednog Gospodara", a ne da ih odjednom iznenadi njime. Mogao je početi okolišanjem oko tog pitanja, kako bi izbjegao, koliko je god to bilo moguće, direktan sukob, jer je znao da bi takav jedan sukob pokrenuo svu zlobu njegovog naroda i sve njihovo oružje protiv njega.

Ali ipak nije to učinio. Ovo pokazuje da je on bio poslanik Allaha Milosnog. U sebi je čuo uzvišeni glas, koji mu je govorio da ustane – i on je ustao, koji mu je govorio da prenese Poruku – i on je tako učinio, bez okolišanja i bez oklijevanja. Od prvog momenta im je direktno izložio suštinu misije za koju je odabran od strane Uzvišenog, i to sljedećim riječima: "O, narode, ja sam vam poslanik od Allaha, dž.š., koji vam poručuje da Ga obožavate i da Mu ništa drugo ravnim ne smatrate. Ovi idoli su laž. Od njih nemate nikakve koristi niti štete."

Od samog početka predočio im je tako jasne i razumljive riječi i samim time se upustio u tešku borbu, koju je morao voditi sve dok nije napustio ovaj svijet.

Ili je, možda, prvim vjernicima trebao neki podsticaj da daju prisegu Poslaniku s.a.v.s.?!

Zar je moguće da postoji prosvijetljena svijest koja ne bi bila dirnuta tako rijetkom i jedinstvenom pojavom! To je bio čovjek za koga su ljudi znali da ima potpunu intelektualnu nadmoć i besprijekorno ponašanje, a stajao je sam i svom narodu donosio poziv koji je mogao sravniti planine. Riječi su tekle ravno iz njegovog srca i sa njegovih usana, predane i veličanstvene, kao da je u njima ležala sva moć, volja i slika budućnosti i kao da su bile sudbina koja najavljuje objavu.

Ili je to samo bilo kratkotrajnog daha, poslije kojega će se Muhammed, s.a.v.s., povratiti u samoću i obožavati svoga Gospodara onako kako Mu to dolikuje, a ostaviti svoje sunarodnike da i dalje lutaju.

Svakoga ko je u tom momentu pomislio ovako nešto, Muhammed, s.a.v.s., uskoro je razuvjerio. On je veoma jasno stavio do znanja svom narodu da je on Poslanik i da mora prenijeti Poruku, da ne može biti miran niti se povući u sebe nakon što ga je obasjala svjetlost Istine i Upute. Sve sile svijeta i prirode ga neće ušutiti niti zaustaviti, jer je Allah, dž.š., Onaj Koji mu je dao da govori i djeluje i Onaj Koji predvodi njegove korake.

Reakcija Kurejšija bila je brza kao vatra koju potakne vjetar. Nedaće su počele snalaziti dušu koja nije bila naviknuta na bilo šta drugo osim na potpunu prijatnost. Poslanik, s.a.v.s., počeo je davati prve lekcije, izuzetno vješto i sa neviđenom predanošću. Ovakva događanja nemaju premca u historiji. Onî u Mekki, čija je svijest bila probuđena, bili su zadovoljni i ispunjeni ljubavlju, te su se zbližili. Posmatrali su plemenitog i dostojanstvenog čovjeka. Nisu znali da li je njegov vrat dodirivao nebo ili se nebo spustilo da mu bude kruna na glavi. Zračio je odanošću, postojanošću i veličinom.

Međutim najbolju sliku su vidjeli na dan kada su plemenske vođe otišle Ebu Talibu govoreći: "Ebu Talibe, tvoj bratić okrivljuje naše bogove, sramoti našu vjeru, ruši naše snove, izigrava naše pretke, pa ili ga zaustavi u tome ili nam se makni s puta, jer i ti isto misliš kao i mi, i vjeruješ isto kao i mi, pa da ga zaustavimo."

Ebu Talib je svom bratiću poslao poruku u kojoj mu je rekao: "O bratiću, tvoj narod mi dolazi i govori mi o tvojim postupcima. Moraš misliti i na mene, i na sebe, i ne opterećavati me onim što ne mogu podnijeti."

Kakav je bio nastup Božijeg Poslanika, s.a.v.s., nakon ovoga? Izgledalo je da ga napušta jedini čovjek koji je bio uz njega, ili, bolje rečeno, da je izgledao nemoćan da se suprotstavi Kurejšijama koji su naoštrili zube. Poslanik, s.a.v.s., nije se dvoumio da odgovori niti je posustao u

svojoj odlučnosti. Ne! Nije čak ni birao riječi kako bi dokazao svoju upornost. Ona je već bila tu, djelotvorno se izdižući da bi prenio jednu od svojih najznačajnijih poruka čitavom čovječanstvu i da bi prenio njene najuzvišenije principe.

Rekao je: "O, amidža! Tako mi Allaha, dž.š., kada bi mi stavili Sunce u desnu a Mjesec u lijevu ruku da napustim svoj poziv, neću ga napustiti sve dok Allah, dž.š., ne učini da se ostvari pobjeda ili dok na tom putu ne poginem."

Neka je Božiji mir i spas na tebe, o Poslaniče islama, koji si najveličanstveniji među ljudima i čije su riječi veličanstvene!

Ebu Talib je odmah povratio svoje pouzdanje i stisnuo svojim rukama desnu ruku Poslanika, s.a.v.s., i rekao: "Govori šta god poželiš, jer, tako mi Allaha, ja te nikada neću prisiliti da učiniš bilo šta."

Muhammedova, s.a.v.s., zaštita i sigurnost tada nije zavisila od svog amidže, iako mu je amidža to mogao pružiti, ali je on pružao sigurnost, zaštitu i odlučnost ljudima oko njega.

Svako ko je vidio tu scenu nije mogao ništa drugo nego što prije zavoljeti Muhammeda, s.a.v.s., iskazati mu odanost i povjerovati u njegovo poslanstvo.

* * *

Njegova ustrajnost u istini i nepokolebljivost u upućivanju, kao i njegova strpljivost u vrijeme velikih nedaća bili su radi Allaha, dž.š., a ne radi vlastite koristi. Sve ove karakteristike su morale zaintrigirati velike umove i probuditi svjesne ljude da slijede svjetlo koje ih poziva i da požure iskrenom i pravom Poslaniku, s.a.v.s., koji je došao da nam očisti duše i da nas uputi. Ljudi su bili svjedoci kada su ga stizali napadi sa svih strana. Razumijevanje koje je nalazio kod amidže Ebu Taliba i kod svoje supruge Hatidže, r.a., nije mu bilo dugo na usluzi, jer su oboje umrli ubrzo jedno za drugim.

Ko god bi volio da zamisli mjeru do koje su išla kažnjavanja i rat kojeg su Kurejšije pokrenule protiv nenaoružanog Poslanika s.a.v.s.,

dovoljno je da zna da je čak i Ebu Leheba, koji je ujedno bio i njegov najžešći rival i neprijatelj, jednog dana počela peći savjest zbog onoga što je radio, pa je obznanio da će on štititi Muhammeda, s.a.v.s., pomagati ga i suprotstaviti se svakom napadu na njega. No Poslanik, s.a.v.s., odbio je njegovu zaštitu i ostao ponosan, držeći glavu uspravno i ostajući odan svom pozivanju u vjeru. Niko nije mogao otkloniti njegove muke, jer se niko nije usudio. Čak i cijenjeni Ebu Bekr nije mogao ništa nego da moli za njega.

Jednog dana Poslanik, s.a.v.s., otišao je do Kabe i dok ju je obilazio vođe iz plemena Kurejš, koje su ga čekale, istrčale su i opkolile ga govoreći: "Jesi li ti taj koji govori tako i tako o našim božanstvima?" A on im je smireno odgovorio: "Da, rekao sam tako." Uhvatili su ga za kraj odjeće dok je Ebu Bekr molio da ga puste i lijući suze govorio:"Zar ćete ubiti čovjeka zato što govori: 'Allah je moj Gospodar?'"

* * *

Ko god je vidio Poslanika, s.a.v.s., na Dan Taifa bio je siguran u njegovu istinitost i predanost, dok je on bio okrenut plemenu Sekif pozivajući ih Allahu, Jedinom i Najjačem.

Zar nije ono na što je naišao kod svog plemena i kod svog naroda bilo dovoljno? Zar ga to nije dovoljno upozorilo na veliku opasnost koja mu je prijetila od naroda sa kojim nema nikakve srodničke veze? Apsolutno ne, zato što se on nije ni obazirao na ovako što. Svevišnji Allah, dž.š., naredio mu je da prenese Poruku, i to je bilo dovoljno. Sjetio se dana kada je pojačana beskompromisnost njegovog naroda i kada je otišao kući i pokrio se u krevetu, duboko rastužen. I kad je čuo glas sa neba koji je dopirao do njegovog srca – glas objave, koja se odnosila na istu stvar kao i ona na Dan pećine: "O, ti pokriveni! Ustani i opominji!" (74: 1, 2)

Nakon toga, on je morao prenijeti poruku i opominjati. On je bio Poslanik koji nije mario za nedaće i koji nije tražio užitak. Neka onda ide u Taif da njegovom narodu prenese riječi Allaha, dž.š.

Međutim velikaši te zajednice su se okupili oko njega i bili su još lukaviji od svojih kolega iz Mekke. Navratili su djecu i huligane protiv njega i time odbacili najsvetiji običaj Arapa a to je gostoprimstvo prema gostu i zaštita onoga ko traži pomoć.

Poslali su svoju djecu i huligane da bacaju kamenje na Poslanika s.a.v.s., kojemu se Kurejšije ponudile ogroman novac, kako bi ga učinili najbogatijim čovjekom i svojim vođom i kraljem. A on je odbio govoreći: "Ja sam samo Allahov rob i Njegov poslanik".

Sada ga vidimo u Taifu kako se sakriva u voćnjaku, kako bi ga drveće zaštitilo od potjere huligana. Dok je lijevom rukom štitio lice od kamenja, koje su na njega bacali, desnu ruku je ispružio prema nebu, moleći Allaha, dž.š., i dozivajući svog Stvoritelja i Gospodara: "Ako se nisi Ti rasrdio na mene, onda za sve ove patnje ja ne marim. No, bilo bi mi draže da me poštediš ovoga!"

On je, zaista, bio poslanik koji je znao kako da se obrati svome Gospodaru. Kada je izjavio da ne mari za svu patnju kroz koju prolazi u ime Allaha, dž.š., priznao je i to da mu je potrebna Allahova, dž.š., milost. U takvoj situaciji nije bio ponosan na svoju izdržljivost i srčanost niti se hvalisao, jer bi se to moglo protumačiti kao da on Allahu, dž.š., čini uslugu, odnosno da ističe da je on Allahu, dž.š., učinio dobro djelo. I to je Poslanik, s.a.v.s., i te kako dobro znao. Zato je najbolji način da u takvoj situaciji izrazi svoju srčanost i izdržljivost bio da uputi molbu i poziv svome Gospodaru.

Tako je počeo dozivati Allaha, dž.š., i tražiti Njegov oprost: "Uzvišeni Allahu, Tebi se žalim na nemoć snage moje i prezir od naroda mojega. O, Najmilostiviji! Ti si Gospodar potlačenih i Gospodar si moj! Pa kome me Ti povjeravaš? Da li dalekom tuđincu koji me mrzovoljno dočekuje ili neprijatelju koji je jači od mene? Ako se Ti nisi nasrdio na mene, ne marim ni za šta drugo, pa ipak bi mi bilo draže da me poštediš ovoga. Utječem se svjetlu Tvoga lica, koje osvjetljava tamu i mijenja stvari na ovom i onom svijetu, nemoj da me stigne i spusti se na me srdžba Tvoja i od Tebe tražim milost i zadovoljstvo Tvoje. Nema moći niti snage osim sa Tobom."

Kako je samo odan Poslanik, s.a.v.s., bio svome pozivu! Bio je nenaoružana osoba koja se suočavala sa zavjerama gdje god bi krenula. U životu nije imao ništa od ovosvjetskih stvari što bi ga osnažilo, a ipak je bio tako uporan, čvrst i predan!

Kada se vratio iz Taifa u Mekku nisu primijetile Mekkelije tragove očaja niti poraza. Štaviše, bio je ojačan novom nadom, optimističan i predan. Osim toga, izložio je principe Objave i nekim plemenima kojima je odlazio direktno u njihova mjesta gdje su živjeli. Jednog dana je išao u pleme Benu Kinda, drugi dan u pleme Benu Hanifa, onda u pleme Benu Amir i tako od plemena do plemena. Svima je rekao: "Ja sam vam poslanik od Allaha, dž.š., koji vam nalaže da samo Njega obožavate i da Mu druga ne pripisujete, i da se kanite obožavanja kipova." Po kućama u blizini plemena hodao bi Ebu Leheb i pratio ga govoreći narodu: "Ne vjerujte mu jer vas poziva u zabludu."

Ljudi su vidjeli Poslanika, s.a.v.s., kako u tako kritičnoj situaciji traži vjernike i pomagače, ali je nailazio samo na nezahvalnost i netrpeljivost. Vidjeli su da odbija bilo kakvu pogodbu i da odbija bilo kakvu ovosvjetsku nagradu za svoju vjeru.

Tih teških dana otišao je plemenu Benu Amir ibn Sa'saa, sjeo je sa njima i počeo govoriti o Allahu, dž.š., i učiti neke ajete iz Kur'ana, a.š., a oni su ga pitali: "Misliš li da ćemo, ako ti pomognemo u vjeri a onda te Allah uzdigne iznad onih koji ti se suprotstavljaju, mi biti ti koji će preuzeti vjeru poslije tebe?", a on im je odgovorio:

"Ova vjera je u rukama Allaha, dž.š., i On u nju upućuje koga On hoće." Oni su se onda razišli govoreći: "Ma, ne treba nama tvoja vjera", a Poslanik, s.a.v.s., otišao je od njih, tražeći one vjernike koji neće svojom vjerom trgovati za nekakve sitne ovozemaljske vrijednosti.

* * *

Ljudi su ga posmatrali, ali su mu rijetki povjerovali. I uprkos tome što ih je bilo malo, on je u njima pronašao pravo društvo i utjehu. Međutim Kurejšije su odlučile da bi svako pleme trebalo dati lekciju svakom onom ko mu povjeruje među njima, a onda su se, iznenada,

na sve muslimane, kao snažna oluja, sručila proganjanja. Nije bilo poznatog načina zlostavljanja a da ga mnogobošci nisu primijenili nad muslimanima. Međutim tada se desilo neočekivano iznenađenje. Poslanik, s.a.v.s., izdao je naredbu svim muslimanima da se odsele u Abesiniju i odlučio je da ostane sam i da se suoči sa napadima!

Zašto se i on nije odselio i prenio Allahovu poruku na drugo mjesto, jer je Allah, dž.š., Gospodar svih svjetova i ljudi a ne samo plemena Kurejš? Ili zašto im nije dopustio da ostanu sa njim jer bi to bilo mnogo korisnije? Da su oni ostali u Mekki, iako su bili malobrojni, sigurno bi podstakli još ponekoga da primi islam, Allahovu vjeru.

Osim toga, među njima je bilo članova uglednih, jakih i moćnih porodica iz plemena Kurejš. Iz plemena Benu Umejja bili su: Osman bin Affan, Amr ibn Seid ibn el-As i Halid bin Seid ibn el-As. Iz plemena Benu Asad bili su Zubejr ibn Avvam, El-Esved ibn Noufel, Jezid ibn Zam'a i Amr ibn Umeja. Iz plemena Benu Zehra su bili: Abdurahman ibn Avf, Amir ibn Ebi Vekkas, Malik ibn Ehjeb i el-Muttalib ibn Ezher. Bilo je i onih čije porodice ne bi dugo podnosile njihovo mučenje i nanošenje patnje. Zašto im onda Poslanik, s.a.v.s., nije dopustio da ostanu sa njim kako bi ga podržavali, jer bi to ujedno bio i znak određene moći koju je on imao na raspolaganju?

Tu dolazi do izražaja sav sjaj veličine Muhammeda, s.a.v.s., Božijeg poslanika. On nije želio ustanak niti građanski rat, čak ni da je imao izgleda za pobjedu, pa čak ni da je bio siguran u pobjedu. Ovdje se najbolje ilustruju Poslanikova, s.a.v.s., humanost i ljubav, jer nije mogao podnijeti da ljudi bivaju kažnjavani zbog njega, iako je bio svjestan da je žrtva cijena koja se plaća za svaku uzvišenu borbu i u svakoj velikoj misiji. Žrtva se mora platiti kada god je to neophodno. Ali sada, kada se mogla zaobići patnja, pustio je muslimane da krenu tim putem. Zašto im se onda nije i on pridružio?

Nije mu bilo naređeno da napusti Mekku. Njegovo mjesto je bilo tamo gdje je idolopoklonstvo. On je morao tamo nastaviti izgovarati ime Allaha, dž.š., Jednog i Jedinog. Nastavio je trpjeti bol i patnju bez

brige i strepnje, jer je sada on sam trpio patnju a ne nejaki narod, koji je vjerovao u istinitost njegovog poslanstva i koji ga je slijedio, uključujući i ugledne ljude, koji su mu vjerovali i koji su ga slijedili. Ko god poznaje primjere ovakvih slučajeva izdržljivosti i požrtvovanosti, neka ih pokaže. Ovo su veličanstveni primjeri koji mogu dati samo poslanici i odabrani ljudi.

* * *

U osobi Muhammeda, s.a.v.s., nailazimo na izuzetan i nesvakidašnji spoj čovjeka i poslanika. Čak i oni koji su sumnjali u njegovo poslanstvo nisu imali nikakve sumnje u njegovu veličinu, krjepost i sve ono u čemu je bio najbolji, niti u veličinu njegove humanosti. Allah, dž.š., Koji je najbolje znao gdje će poslati Svoga poslanika, izabrao je čovjeka koji je bio najbolji u onome što čovječnost može postići u velikodušnosti, plemenitosti i iskrenosti. Ljudi su čuli kako im je prigovorio da ne pretjeruju u veličanju njegove osobe, pa čak da ne pretjeruju ni onda kada samo konstatuju njegovu dobrotu. Čak je zabranio ljudima i da mu ustaju kada se on pojavi ako oni sjede. Kazao je: "Nemojte ustajati na noge kao što čine nearapi kada veličaju nekoga."

Kada se Sunce pomračilo onoga dana kada mu je umro voljeni sin Ibrahim, muslimani su rekli da je došlo do pomračenja zbog tuge za gubitkom Ibrahima, ali je veliki i iskreni Poslanik, s.a.v.s., brzo negirao takve iskaze prije nego što su postali općeprihvaćeni. Ustao je između muslimana i obratio im se sljedećim riječima: "Sunce i Mjesec su samo dva od znakova Allaha, dž.š., i nikada ne dođe do njihovog pomračenja zbog nečije smrti ili rođenja."

Njemu su ljudski razum i način razmišljanja ljudi bili dati na povjerenje i ispunjenje tog povjerenja za njega je bilo vrednije od sveg bogatstva ovoga svijeta. Bio je siguran da je on poslan čovječanstvu kako bi promijenio kod ljudi način na koji su živjeli i da nije bio poslanik samo plemenu Kurejš, ili samo Arapima, nego je bio Allahov poslanik poslan svim ljudima na planeti.

Uzvišeni Allah, dž.š., obznanio mu je dokle će sve doseći njegova Poruka i gdje će se sve vihoriti njegov bajrak. Razumio je istinitost vjere koju je propovijedao i njenu neuništivost sve do onoga momenta kada Allah, dž.š., uništi ovaj svijet i sve što je na njemu. Osim toga, on je sebe, kao i svoju vjeru i svoj nezabilježeni uspjeh, vidio samo kao jednu ciglu (djelić) građevine. Ovaj veličanstveni čovjek je to pojasnio riječima: "Odnos između mene i poslanika koji su dolazili prije mene sličan je čovjeku koji je sagradio kuću i dobro je ozidao i ukrasio, samo nije postavio jednu ciglu u jednom ćošku, a to onda navede ljude da hodaju okolo i izraze svoje zaprepaštenje, te pitaju: 'Pa zar neće i ova cigla biti postavljena ovdje?' Ja sam ta posljednja cigla i ja sam posljednji Božiji poslanik."

Čitav ovaj život koji je proživio, sva njegova borba i junaštvo, sva njegova slava i čistoća, sve pobjede koje je u svom životu izborio za svoju vjeru, pa i pobjeda za koju je znao da će biti izborena nakon njegove smrti, sve ovo predstavljalo je kamen temeljac veličanstvene i snažno utemeljene građevine. On je to obznanio i neprestano ponavljao. Osim toga, on to nije govorio iz skromnosti, ili kako bi zasitio žeđ za slavom. On je naglasio ovu situaciju kao činjenicu. On je njeno objavljivanje i prenošenje smatrao osnovnim dijelom svoje misije.

Iako je jedna od suštinskih karakteristika Muhammeda, s.a.v.s., bila skromnost, ona nije bila jedini znak veličine koja je dosegla neuporediv stupanj savršenstva i superiornosti.

* * *

Takav je bio učitelj čovječanstva i posljednji Poslanik, s.a.v.s. – svjetlo koje su oni među kojima je živio gledali svojim očima a oni potonji, nakon njegova preseljenja na onaj svijet, posredstvom kazivanja uspomene na njega.

Sada kada na sljedećim stranicama ove knjige počinjemo sa izlaganjima o njegovim plemenitim ashabima – gdje ćemo biti zapanjeni njihovom vjerom, njihovom žrtvom i veličanstvenim ciljem kojeg su

oni postavili sebi u svojim životima, a koji je bio bez presedana – biće nam jasniji razlog što su živjeli tako divne živote.

To nije ništa drugo doli svjetlo koje su oni slijedili...

Muhammed – Allahov poslanik, oličenje istine i pravde, pružio je praktičan primjer onome što se zove život na dunjaluku i ideal ljudskih vrijednosti.

1.
MUS'AB IBN 'UMEJR
Prvi ambasador islama

On je jedan od ashaba Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Kako je divno započeti kazivanje sa njegovim životopisom. Bio je cvijet plemena Kurejš, najzgodniji i najmlađi. Historičari i pripovjedači ga opisuju kao "najšarmantnijeg Mekkeliju".

Rođen je i odrastao u bogatstvu i raskoši. Vjerovatno nije bilo dječaka kojeg su roditelji toliko pazili kao što su Mus'aba ibn 'Umejra pazili njegovi. Ovaj nasmijani mladić, mažen i njegovan, bio je predmet razgovora mekanskih djevojaka, biser mekanskog društva i sastanaka, pa je li moguće da je on bio jedan od islamskih heroja?

Kako li je samo zanimljiva životna priča Mus'aba ibn 'Umejra, odnosno Mus'aba Dobrog, kako mu je bio nadimak među muslimanima! On je bio jedan od onih koje je islam uzdigao i kojeg je odgojio Božiji Poslanik, s.a.v.s.

Ali ko je bio on? Njegova priča je ponos čitavom ljudskom rodu. Ovaj mladić je jedan dan čuo ono što su ljudi u Mekki pričali o Muhammedu el-Eminu (Pouzdanom) da ga je Allah, dž.š., poslao da donese radosne vijesti, da opominje i da poziva ljude da obožavaju Allaha, Jedinog Gospodara. Kad god bi Mekkelije zaspale i probudile

se, jedina priča bio je Muhammed, s.a.v.s., i njegova vjera, a ovaj razmaženi mladić bio je jedan od najpažljivijih slušatelja.

To je zato što je ovaj cvijet svoga društva, Mus'ab, iako mlad, bio jako bistar i inteligentan.

On je čuo da se Poslanik, s.a.v.s., i oni koji su mu vjerovali sastaju daleko od očiju dostojanstvenika i velikana Kurejša, u Safi, u kući el-Erkama ibn Ebi el-Erkama (Daru-l-Erkam) i nije gubio vrijeme. Ne mogavši čekati da više sazna, jedne noći je žudno otišao u Daru-l-Erkam, gdje se Poslanik, s.a.v.s., susreo sa svojim ashabima, učio im Kur'an i klanjao zajedno sa njima Uzvišenom Allahu, dž.š. Mus'ab je sjeo i počeo razmišljati o ajetima iz Kur'ana, koje je učio Poslanik s.a.v.s., a njegovo srce je te noći postalo obradovano srce.

Skoro da ga je zadovoljstvo bacilo sa mjesta gdje je sjedio, jer je bio ispunjen neviđenim zanosom. Ali je Poslanik, s.a.v.s., svojom blagoslovljenom rukom dodirnuo ustreptala prsa, koja su se potom ispunila tišinom okeanskih dubina. U tren oka, činilo se da mladić koji je tek postao musliman ima više mudrosti nego godina i odlučnosti koja će promijeniti tok događaja.

* * *

Mus'abova majka se zvala Hunas bint Malik i ljudi su je veoma uvažavali, jer je bila izuzetno jaka i prodorna ličnost. Kada je Mus'ab postao musliman, nije se skrivao niti ga je bilo strah bilo koga na svijetu, osim svoje majke. Bio je odlučan čak i da mu se usprotivila čitava Mekka, sa svim svojim kipovima, plemićima i pustinjama, ali kada je u pitanju njegova majka, to je bio nezamisliv strah, tako da je brzo smislio i odlučio da svoju vjeru čuva u tajnosti dok Allah ne odredi drugačije. Nastavio je posjećivati Daru-l-Erkam i prisustvovati predavanjima Poslanika, s.a.v.s., zadovoljan svojom vjerom, ali je izbjegavao gnjev svoje majke, koja nije znala da je on primio islam.

Međutim u Mekki se u to vrijeme nije mogla sakriti tajna, jer su oči i uši Kurejšija bile posvuda prisutne, pažljivo prateći svako pa i najmanje dešavanje oko Poslanika i nove vjere.

Čim ga je Osman ibn Talha vidio kako oprezno ulazi u kuću Erkamovu, a potom kako obavlja molitvu kao što to radi i Muhammed, odmah je otrčao da prenese vijesti Mus'abovoj majci, koju su te vijesti zapanjile.

Mus'ab je stajao pred majkom, mještanima i plemićima Mekke koji su se sjatili oko njega, iznoseći im neospornu istinu i učeći im Kur'an, kojim je Muhammed, s.a.v.s., očistio njihova srca i ispunio ih plemenitošću, mudrošću, pravdom i bogobojaznošću.

Majka ga je htjela jako ošamariti, ali joj je ruka kojom ga je htjela udariti popustila pred nurom kojim je bilo ispunjeno njegovo lice i nevinom ljepotom koja je svojom tihom pouzdanošću iznuđivala poštovanje. Međutim iako je imala razloga da se osveti za božanstva kojih se Mus'ab odrekao, pod pritiskom majčinskog osjećaja, poštedjela ga je šamara i bola i, umjesto toga, odvela ga u jedan ćošak te mu stavila lance i zatvorila ga. Tamo je ostao sve dok nije čuo vijesti o preseljenju (hidžri) nekih vjernika u Abesiniju. Smislio je plan te uspio zavarati majku i čuvare pa pobjeći u Abesiniju.

Tamo, u Abesiniji, stanovao je zajedno sa svojom braćom muhadžirima, a onda se skupa sa njima vratio u Mekku. Još jednom je učinio hidžru u Abesiniju sa ashabima kojima je Poslanik, s.a.v.s., preporučio da odsele tamo, što su ovi i učinili. Ali, bio on u Abesiniji ili u Mekki, njegova vjera se očitovala na svakom mjestu i u svako vrijeme.

Mus'ab steče uvjerenje da je njegov život vrijedan žrtve Veličansvenom Stvoritelju.

Jednog dana je otišao do grupe vjernika koji su sjedili oko Poslanika, s.a.v.s., a oni, kad su ga vidjeli, oborili su glave i počeli plakati zbog toga što je on nosio poderanu odjeću a bili su navikli da ga viđaju onakvog kakav je bio prije nego što je primio islam, kada mu je odjeća bila otmjena i mirisna.

Poslanik, s.a.v.s., pogledao ga je svojim mubarek-očima, koje su zračile zahvalnošću i ljubavlju, te se umiljato nasmiješi i reče: "Sjećam se i ja Mus'aba prije primanja islama. Nijednog mladića nisu roditelji

mazili kao što su njega, a on se odrekao svega toga radi ljubavi prema Allahu, dž.š., i Njegovom Poslaniku." Pošto ga nije mogla vratiti u svoju vjeru, njegova majka ga je lišila prava na sve bogatstvo u kojem je prethodno živio. Odbijala je svojom hranom nahraniti bilo koga ko se odrekao njihovih božanstava, čak i ako je to bio njen vlastiti sin. Njihov posljednji susret bio je kada ga je po drugi put pokušala zatvoriti, nakon njegova povratka iz Abesinije. On se tada zakleo da će ubiti svakog ko joj dođe pomoći da ga zatvore. Dobro je znala da je on istinski odlučan u svemu šta naumi, pa je pomislila da mora nešto učiniti, ali joj nije preostajalo ništa nego da se u suzama oprosti od njega.

Momenat rastanka je pokazao neobičnu privrženost njegove majke paganstvu, ali i veliku privrženost njenog sina istinskoj vjeri. Kada mu je istjerujući ga iz kuće rekla: "Odlazi, ja više nisam tvoja majka!", on joj se približio i rekao: "Majko, savjetujem te jer je moje srce još uvijek uz tebe i molim te, posvjedoči da nema drugog boga osim Allaha, dž.š., i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik." Ona mu je ljutito odgovorila: "Tako mi zvijezda blještavih, nikada neću primiti tvoju vjeru pa da mi se svijet izruguje, da misle da sam sišla s pameti."

Tako je Mus'ab napustio bogatstvo u kojem je živio a zadovoljio se teškim životom koji nikada ranije nije imao priliku osjetiti, te je nosio poderanu odjeću i jedan dan bi jeo a drugi dan bi gladovao. Ovakav duh, koji je utemeljen na najjačem imanu i koji je okićen Allahovom svjetlošću, načinio je od njega potpuno drugog čovjeka, onog kojim su općinjene druge velike duše.

Kako se nalazio u takvoj situaciji, Poslanik, s.a.v.s., ovlastio ga je da obavi najveću misiju u svom životu, a to je da bude njegov ambasador u Medini. Njegova misija se sastojala u tome da daje instrukcije ensarijama koji su vjerovali u Poslanika, s.a.v.s., i koji su se zavjetovali na Akabi da će mu biti odani, zatim da poziva druge u islam te da pripremi Medinu za dan kada će se desiti velika Hidžra. U to vrijeme je bilo među Poslanikovim, s.a.v.s., ashabima i drugih koji su bili i stariji od Mus'aba, ali i istaknutiji i rodbinski bliži Poslaniku s.a.v.s., ali je

Poslanik, s.a.v.s., odabrao Mus'aba Dobrog, znajući da mu povjerava najvažniji zadatak u to vrijeme i stavljajući sudbinu islama u Medini u njegove ruke. Blistavi grad Medina je određen da bude domaćin Hidžre i odskočna daska islamskih misionara i budućih oslobodilaca.

Mus'ab je bio dorastao zadatku i povjerenju koje mu je Allah, dž.š., podario, nadaren izuzetnim umnim sposobnostima i plemenitim karakterom. Svojom bogobojaznošću, poštenjem i srdačnošću je plijenio srca stanovnika Medine, tako da su oni masovno pohrlili u islam. Kada ga je Poslanik, s.a.v.s., poslao, tamo je bilo samo dvanaest ljudi, koji su se Poslaniku, s.a.v.s., zavjetovali na odanost u mjestu Akaba, a nakon samo nekoliko mjeseci njegovog boravka u Medini, oni su se odazvali Allahovom i Poslanikovom pozivu. Za vrijeme sljedećeg hodočašća, Medinelije su u Mekku poslale delegaciju koja se sastojala od 70 vjernika i vjernica, kako bi se susreli sa Poslanikom, s.a.v.s.

Došli su sa Mus'abom ibn Umejrom, njihovim učiteljem i Poslanikovim izaslanikom. Mus'ab je svojom sposobnošću i vrlinama dokazao da je Poslanik, s.a.v.s., veoma dobro umio odabrati svoje izaslanike i učitelje.

Mus'ab je izvrsno razumio svoju misiju. Bio je potpuno svjestan činjenice da je on onaj koji poziva Allahu, dž.š., i koji propovijeda Njegovu vjeru i onaj koji narod poziva Pravoj uputi i Ispravnom putu. Kao ni Poslanik, s.a.v.s., u koga je on vjerovao, ni Mus'ab nije činio ništa drugo osim što je prenosio Poruku. Brzo se uklopio i zajedno sa svojom domaćinom Esa'dom ibn Zurarom, posjećivao plemena, naselja i skupove, učeći ljudima ono što je do tada od Kur'ana bilo objavljeno, usađujući u njih Istinu da nema drugog boga osim Allaha, dž.š.

U nekoliko prilika umalo je izgubio život, i on i oni koji su bili sa njim, ali su se izvlačili zahvaljujući njegovom uvijek aktivnom, i velikom umu. Tako se jednog dana, dok je ovaj držao predavanje ljudima, iznenada pomolio Usajd ibn Hudajr, vođa plemena Abdu-l-Ešhel u Medini, noseći prema njemu upereno koplje.

On je ljutito urlao protiv onog koji je došao da pokvari vjeru njegovog naroda govoreći im da se odreknu svojih božanstava i propovijedajući im ideju o samo Jednom Gospodaru Kojeg oni ranije nisu poznavali i o Kojem nikad ništa nisu čuli. A njima su predmet obožavanja bila njihova božanstva i kada god bi im neki od njih zatrebao, znali su gdje će ga naći, njih su dozivali za pomoć. Tako su oni mislili i razmišljali!

Što se tiče Muhammedovog Boga, Kojemu je ovaj izaslanik pozivao, niko nije znao gdje se on nalazi niti ga je iko mogao vidjeti. Kada su muslimani, koji su sjedjeli oko Mus'aba, vidjeli Usajda ibn Hudajra kako u razuzdanom bjesnilu sve bliže prilazi, uplašili su se, ali je *Dobri* Mus'ab nepokolebljivo stajao. Usajd je stao ispred njega i Esa'da ibn Zurare i viknuo: "Šta te dovodi ovamo? Jesi li došao da nam iskvariš našu vjeru!? Odlazi odavde ako ti je život mio?"

I kao morska tišina i njena snaga, Mus'ab je započeo svoj govor rječima: "Zar nećeš sjesti i saslušati? Ako ti se svidi ovo šta mi poučavamo, možeš prihvatiti, a ako ti se ne sviđa, poštedjećemo te onoga što mrziš."

Allah je, dž.š., najveći! Kako je samo predivan početak nečega čiji će kraj biti tako prijatan! Usajd je bio veoma pametan i oštrouman čovjek, a ovdje ga je Mus'ab samo pozvao da sjedne i sasluša, i ništa više. Ako ga Mus'ab uvjeri, prihvatiće, a ako ga ne uvjeri, onda će Mus'ab napustiti njegovo susjedstvo bez ikakve štete i po jednog i po drugog. Stoga mu je Usajd odgovorio: "Pa, dobro, to je pošteno", zatim je na zemlju spustio koplje i sjeo da posluša.

Samo što je Mus'ab počeo učiti Kur'an, objašnjavajući s kakvim je zadatkom došao Muhammed, sin Abdullahov, s.a.v.s., Usajdova savjest se počela buditi i prosvjetljavati, tako da su ga dirljive Mus'above riječi počele mijenjati. Bio je nadjačan njihovom ljepotom. Kada je Mus'ab završio govor, Usajd ibn Hudajr je povikao njemu i onima koji su bili sa njim: "Kako li je samo divan ovaj govor i kako je istinit! Kako se može ući u ovu vjeru?" Mus'ab mu je rekao da očisti tijelo i odjeću i da izgovori: "Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, dž.š."

Usajd se izgubio na neko vrijeme, a zatim se vratio polijevajući čistu vodu po svojoj glavi i javno izjavljujući: "Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, dž.š., i da je Muhammed, s.a.v.s., Allahov poslanik."

Vijesti su se proširile brzinom munje, tako da je i Sa'd ibn Muaz također došao i poslušao Mus'aba, pa se i on uvjerio i primio je islam. Onda je došao i Sa'd ibn Ubade...

Otkako ovi medinski prvaci primiše islam otpoče se ova Blagodat širiti. Ljudi u Medini su se sastajali i pitali jedni druge: "Ako su Usajd ibn Hudajr, Sa'd ibn Muaz i Sa'd ibn Ubade primili islam, šta mi čekamo? Idemo pravo Mus'abu da iskažemo vjeru. Tako nam Allaha, on nas poziva Istini i Ispravnom putu!"

Prvi izaslanik Poslanika, s.a.v.s., postigao je neviđen uspjeh. To je bio zaslužen uspjeh, onakav kakav je njemu i dolikovao.

* * *

Prolazili su dani i godine. Poslanik, s.a.v.s., i njegovi ashabi preselili su se u Medinu, a Kurejšije su bjesnjele od zavisti i svoje bezbožne namjere da protjeraju pravovjerne. Onda je došlo do Bitke na Bedru, iz koje su Kurejšije izašle kao gubitnici i nakon koje su izgubile tlo pod nogama. Poslije te bitke oni su se pripremali za osvetu, pa je došla Bitka na Uhudu. Muslimani su se grupisali, a u središtu njihovom bio je Poslanik, s.a.v.s., koji je raspoređivao vjernike na položaje i tražio nekoga da ponese bajrak, pa je pozvao Mus'aba *Dobrog*, a on istupi i hrabro prihvati bajrak.

Vodila se strašna i žestoka bitka. Strijelci su se oglušili o naredbe Poslanika, s.a.v.s., i svoje položaje, na brdu, napustili su onoga trenutka kada su vidjeli da se mnogobošci poraženi povlače. Ali je ovaj njihov korak ubrzo pobjedu muslimana preokrenuo u poraz. Muslimane je iznenada napala kurejšijska konjica, koja je imala položaje na vrhu brda, a kao posljedica toga, mnoge muslimane je stigla sablja mušrička.

Kada su vidjeli da su muslimanskim redovima zavladali pometnja i strah, mnogobošci su koncentrisali svoje snage na Poslanika, s.a.v.s., kako bi sa njim jednom zauvijek završili. Mus'ab je vidio predstojeću opasnost, pa je visoko podigao bajrak vičući: "Allahu ekber"("Allah je najveći!")!

Glas mu je ličio na riku lava a on se okretao i skakao, lijevo i desno, boreći se i ubijajući neprijatelje. Samo je želio odvratiti njihovu pažnju sa Poslanika, s.a.v.s., na sebe. On se sam borio kao jedna čitava vojska. Zaista, Mus'ab je krenuo sam da se bori, kao da je on sam vojska, podižući bajrak u jednoj ruci, a drugom rukom udarajući svojom sabljom, ali su neprijatelji bili mnogobrojniji i okomili su se na njega. Željeli su pregaziti njega, kako bi im bio otvoren put prema Poslaniku, s.a.v.s.

Dopustimo jednom od očevidaca, Ibn Sa'du, da nam opiše posljednje trenutke Velikog Mus'aba: "Ibrahim ibn Muhammed ibn Šurahbil el-Abdi prenosi od svoga oca da je rekao: "Mus'ab ibn Umejr je nosio bajrak u Bici na Uhudu, i kada su se muslimani rasuli, on se brzo probijao dok nije naišao na Ibn Kumiu, konjanika kurejšijske vojske, koji ga tako snažno udari po desnoj ruci da mu ju je odmah odsjekao, ali je i dalje Mus'ab uzvikivao: "*...a Muhammed je samo poslanik. I prije njega je bilo poslanika!*" (3: 144) Onda je preuzeo bajrak u lijevu ruku i oslanjao se na njega, pa ga je ovaj udario po lijevoj ruci i odsjekao mu je, a on se oslonio na bajrak držeći ga nadlakticama i prislanjajući ga na prsa sve vrijeme uzvikujući: "*...a Muhammed je samo poslanik. I prije njega je bilo poslanika!*" Onda ga je treći put udario kopljem tako da mu je probio grudni koš. Pao je Mus'ab a potom i bajrak.

Pao je šehid nad šehidima. Pao je nakon borbe za Allahovu vjeru u velikoj bici žrtve i vjere. On je mislio da će, ako on padne, ubicama put do Poslanika biti sasvim otvoren, da neće biti drugih branitelja i štićenika, i zato je pohrlio da svojim tijelom zaštiti Poslanika, s.a.v.s. Nadjačan svojim strahom za Poslanika, s.a.v.s., i ljubavlju prema njemu, on je nakon svakog udarca kojeg je zadobio od neprijatelja nastavljao izgovarati: "*...a Muhammed je samo poslanik. I prije njega*

je bilo poslanika!" I ovaj ajet je objavljen poslije, nakon što ga je on izgovorio, i danas se uči.

Nakon žestoke bitke, pronašli su tijelo iskrenog šehida kako leži s licem u prašini, kao da se bojao pogledati kako udarci stižu Poslanika, s.a.v.s., pa je sakrio lice tako da ne vidi tu scenu. Ili se, možda, stidio što je poginuo kao šehid prije nego je bio siguran da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na sigurnom i prije nego mu je do samog kraja odslužio, štiteći ga i braneći ga.

O, Mus'abe, Allah je sa tobom! Kako je samo poučna njegova životna priča!

Poslanik, s.a.v.s., i ashabi su došli da obiđu mjesto bitke i da se oproste od svojih šehida. Kada je zastao nad Mus'abovim tijelom, Poslaniku, s.a.v.s., potekle su suze.

Habab ibn El-Eret pripovijeda: "Obavili smo Hidžru zajedno sa Poslanikom, s.a.v.s., radi Allaha, dž.š., tako da će naša nagrada biti kod Allaha, dž.š. Neki od nas su umrli a da nisu ništa od te nagrade uživali u ovom životu, a jedan od takvih je bio Mus'ab ibn Umejr, koji je pao kao šehid na Dan Uhuda. Iza sebe nije ostavio ništa, osim jednog pokrivača od poderane vunene odjeće. Kada bi njime pokrio glavu, noge bi mu ostale nepokrivene, a ako bi njime pokrio stopala, glava bi mu ostala nepokrivena. Poslanik, s.a.v.s., nam je rekao: "Pokrijte njime njegovu glavu, a preko njegovih stopala stavite lišće."

Uprkos dubokom i teškom bolu kojeg je Poslanik, s.a.v.s., osjećao zbog gubitka svoga amidže Hamze i masakriranja njegovog mubarek-tijela od mnogobožaca na takav način da su Poslaniku, s.a.v.s., potekle suze i srce mu se lomilo, te uprkos činjenici da je bojno polje bilo prepuno tijela njegovih ashaba, od kojih su svaki na svoj način predstavljali savršenstvo iskrenosti, bogobojaznosti i vjerovanja, i uprkos svemu ovome, Poslanik, s.a.v.s., stao je iznad tijela svog prvog izaslanika, klanjao mu dženazu i bolno zaplakao. Poslanik, s.a.v.s., stajao je nad ostacima tijela Mus'aba ibn Umejra dok su mu oči bile ispunjene suzama, ljubavlju i samilošću, izgovarajući:

"Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu dž.š." (33: 23)

Onda je tužno pogledao u komad odjeće, u koji je bio umotan, i rekao: "Vidio sam te u Mekki i nije bilo vrednijeg bisera niti otmjenijeg od tebe, a evo te sada ovdje razbarušene kose u pokrivaču." Onda je Poslanik, s.a.v.s., pogledao sve šehide na bojnom polju i rekao: "Allahov poslanik svjedoči da ste vi Allahovi šehidi na Sudnjem danu." Zatim je okupio preživjele ashabe oko sebe i rekao im:

"O ljudi, posjetite ih, dođite im i nazovite im selam, jer, tako mi Allaha, dž.š., nijedan musliman im neće nazvatti selam a da oni njemu neće odgovoriti na selam."

Neka je Božiji mir sa tobom, o, Mus'abe! Neka je Božiji mir sa vama, o, šehidi! Neka je Allahov mir i blagoslov na sve vas.

2.
SELMAN EL-FARISI
Tragalac za istinom

Ovaj put naš heroj dolazi iz Perzije, a nakon njega su mnogi iz Perzije primili islam, pa su neki od njih postali izuzetni i nenadmašivi u poznavanju dina i ovosvjetskih nauka.

Jedna od zadivljujućih strana islama i njegove veličine je i ta što bi on ostavljao nemjerljiv utjecaj na sve potencijale i snage bilo koje zemlje na svijetu kad bi u nju došao, iznoseći na vidjelo skrivene genije među njenim stanovnicima i sljedbenicima. Odatle su dolazili islamski filozofi, fizičari, pravnici, astronomi, filolozi i matematičari.

Pogledaj samo kako su oni dosegli najviše visine, prešli su sve granice još u prvom razdoblju, kada je islam cvjetao zajedno sa velikim umovima na svim poljima intelektualnog i duhovnog stvaralaštva. Dolazili su iz različitih zemalja, ali im je vjera bila ista.

Poslanik, s.a.v.s., najavio je ovo blagoslovljeno širenje njegove vjere, jer mu je tako obećao Uzvišeni Gospodar. Ukazao je da će se bajrak islama vihoriti u svim dijelovima zemaljske kugle i širom palata ovozemaljskih vladara.

Svemu ovome je svjedok bio Selman el-Farisi (Perzijanac), koji je direktno bio uključen u ono šta se događalo u tom vremenu. Bilo je to

na Dan Hendeka (Kanala), 5. godine poslije Hidžre, kada su židovske vođe došle u Mekku kako bi nagovorile mnogobošce da sklope savez protiv Muhammeda, s.a.v.s., i muslimana te tražeći od mnogobožaca da potpišu sporazum za odlučujuću bitku, kojom bi zbrisali sa lica zemlje ovu novu vjeru.

Planiran je bespoštedan rat: vojska plemena Kurejš sa svojim saveznicima bi napala Medinu izvana a pleme Benu Kurejza bi ih napalo iznutra, tako što bi oni prišli muslimanskim redovima sleđa, gdje bi muslimani bili najranjiviji i bilo bi ih lahko potući. Dogovorenog dana su Poslanik, s.a.v.s., i muslimani bili zatečeni ogromnom i dobro naoružanom vojskom koja je marširala prema Medini. Kur'an, a.š., ovako opisuje scenu: "*...kad su vam došle i odozgo i odozdo, i kad su oči vaše bile uprte jedino u neprijatelja a duša došla do grkljana, i kad ste o Allahu svašta pomišljali, tada su vjernici bili u iskušenje stavljeni i ne može biti više uznemireni.*" (33: 10, 11)

Dvadeset četiri hiljade ratnika pod zapovjedništvom Ebu Sufjana i Ujejne ibn Hisna napredovali su prema Medini da jurišom krenu i stave je pod opsadu, kako bi se riješili Muhammeda s.a.v.s, i njegovih ashaba a time i njegove vjere. Ova vojska nije samo predstavljala pleme Kurejš, jer su Kurejšije bile u savezu i sa svim ostalim plemenima i svi su kod njih imali određene interese, pa je islam i njima predstavljao direktnu opasnost. To je bio posljednji i odlučujući pokušaj u koji su se uključili svi neprijatelji Poslanika, s.a.v.s., a koji se zasnivao na individualnim, zajedničkim i plemenskim interesima.

Muslimani su se našli u nezavidnom položaju. Poslanik, s.a.v.s., okupio je ashabe radi konsultacija. Okupili su se da bi donijeli plan o odbrani, ali je bilo nejasno kako organizovati odbranu. Onda istupi čovjek dugih nogu i bujne kose, prema kojem je Poslanik, s.a.v.s., gajio ogromnu ljubav, Selman el-Farisi. Podigao je glavu i pogledao prema Medini, koja je bila okružena s jedne strane brdima i planinama a s druge strane ravnicom, koju bi neprijatelji mogli veoma jednostavno pregaziti.

Selman je bio veoma iskusan u ratovanju i ratnoj vještini još dok je bio u svojoj rodnoj Perziji, pa je Poslaniku, s.a.v.s., predložio nešto što nijedan Arap ranije nije vidio u ratovanju – predložio je da iskopaju kanal (hendek) na mjestima oko grada gdje je otvoren pristup Medini.

I samo Allah zna u kakvoj bi situaciji muslimani bili u toj bici da nisu iskopali kanal koji je Kurejšije bacio u očaj čim su ga ugledali. Neprijateljske snage su ostale u svojim šatorima naredni mjesec nemoćne da osvoje Medinu sve dok im Allah, dž.š., nije jedne noći poslao oluju koja je razorila njihove šatore i izderala ih na komade.

Nakon toga je Ebu Sufjan objavio zapovijest svojim snagama da se vrate odakle su i došle. Izgubili su svaku nadu i bili su vidno razočarani.

* * *

Za vrijeme kopanja kanala Selman je zajedno sa ostalim muslimanima učestvovao u kopanju i izbacivanju pijeska, i to u grupi sa Poslanikom, s.a.v.s. Uprkos činjenici da je Selman bio jake fizičke građe i veoma vješt, prilikom kopanja naišli su na jednu stijenu koju nisu nikako mogli razbiti. On je inače sve druge stijene razbijao jednim udarcem, ali tu stijenu nikako nije mogao. Zatim su pokušali i ostali, ali uzalud. Selman je otišao Poslaniku, s.a.v.s., da od njega zatraži da promijene pravac kanala, kako bi zaobišli tu nesalomljivu stijenu.

Poslanik, s.a.v.s., vratio se zajedno sa Selmanom kako bi osobno vidio tu stijenu. Kada ju je vidio zatražio je da mu daju alat i da se ashabi odmaknu iz bojazni od krhotina. Izgovorio je riječi: "*U ime Allaha*", podigao svoje blagoslovljene i čvrste ruke stišćući alatku a zatim udario stijenu.

Poletjele su varnice a stijena napuče. Selman je kasnije govorio: "Vidio sam veliku svjetlost, koja je obasjala čitavu Medinu." Poslanik, s.a.v.s., podigao je alatku i po drugi put udario stijenu a ona se još više raspukla. U tom je momentu Poslanik, s.a.v.s., rekao: "*Allahu ekber* (Allah je najveći). Dati su mi ključevi Perzije, osvijetljene su mi palače

grada Hire (u Perziji) i Kisrin grad, Medain, i moj će ummet ovladati njome (Perzijom)."

Poslanik, s.a.v.s., udario je i treći put. Tada se stijena raspršila i iskre su zasvjetlucale. Poslanik, s.a.v.s., rekao im je da je ovaj put gledao dvorce u Siriji, Sani (Jemenu) i gradove širom svijeta u kojima će se jednog dana vihoriti bajrak islama. Muslimani su u dubokoj vjeri uskliknuli: "To je ono što nam obećavaju Allah, dž.š., i Njegov poslanik."

Ideja o projektu kopanja kanala potekla je od Selmana i on se dovodi u vezu sa stijenom iz koje su izbile neke tajne iz gajba, otkrila se buduća događanja. Kada je on pozvao Poslanika, s.a.v.s., da razbije stijenu stajao je pored Poslanika, s.a.v.s., vidio je svjetlost i čuo radosne najave. Osim toga on je dočekao ispunjenje Poslanikovih obećanja i doživio njihovo ostvarenje. Doživio je da vidi i bude sudionikom osvajanja velikih gradova Perzije i Rima (Bizantije), Jemena, Sirije, Egipta i Iraka.

A sada, sjedi tamo, u hladu drveta, ispred svoje kuće u Medini, pričajući gostima o svojim velikim avanturama u potrazi za Istinom i objašnjavajući im kako je prešao iz vjere svog perzijskog naroda na kršćanstvo, a zatim na islam te kako se odrekao očevog bogatstva i imanja i predao se u ruke sudbine, a sve u potrazi za oslobođenjem svoje duše, i kako je na svom putu u potrazi za Istinom bio prodan u roblje, kako je sreo Poslanika, s.a.v.s., i kako je povjerovao u njegovo poslanstvo. Zavirimo sada u njegovu avliju i poslušajmo njegovo veličanstveno kazivanje:

* * *

"Dolazim iz Isfahana, iz mjesta koje se zove Džej. Bio sam najvoljenije djete u svoga oca, koji je uživao veliki ugled u svom narodu. Obožavali smo vatru. Ja sam se predao obožavanju vatre sve dok nisam postao čuvar vatre, koju smo zapalili i kojoj nismo dopustili da se ugasi.

Moj otac je imao imanje, pa je jednog dana mene poslao tamo. Prošao sam pored kršćanske crkve i čuo sam ljude kako obavljaju molitvu. Ušao sam i vidio šta oni rade i bio zadivljen njihovom molitvom. Rekao sam: 'Ova je vjera bolja od naše.'

Nisam izašao odatle sve do zalaska sunca niti sam otišao na očevo imanje, a nisam se ni vratio kući sve dok moj otac nije poslao ljude da me potraže.

Pitao sam kršćane o njihovoj vjeri i molitvi koja me tako zadivila. Odgovorili su mi da je njihova vjera 'iz Sirije'. Kada sam se vratio ocu rekao sam mu: 'Prošao sam pored ljudi koji su se molili u svojoj crkvi i bio sam zadivljen njihovom molitvom, te sam vidio da je njihova vjera bolja od naše.' Zatim je ispitivao on mene, pa sam ispitivao ja njega, da bi mi na kraju stavio okove na noge i zaključao me.

Nakon toga sam javio kršćanima da sam ja primio njihovu vjeru i zatražio sam od njih da mi jave kada se vraća bilo koja karavana iz Sirije koja bude dolazila, kako bih mogao sa njom otputovati. I tako su i učinili.

Oslobodio sam se željeznih okova i otišao. Krenuo sam sa njima u Siriju. Kada sam stigao tamo raspitao sam se o njihovom učenjaku a oni su mi rekli da je to biskup, crkveni poglavar. Otišao sam do njega i ispričao mu svoju priču. Živio sam sa njim služeći ga, moleći se i učeći.

Međutim taj biskup nije bio odan svojoj vjeri, jer je sakupljao novac od naroda i umjesto da ga dijeli on ga je zadržavao za sebe. Ubrzo nakon toga je umro.

Na njegovo mjesto imenovali su novog poglavara. Nikada nisam vidio toliko pobožnog čovjeka niti sam vidio prije čovjeka da se toliko bori za onaj svijet niti da je toliko bogobojazan na ovom svijetu, niti da je toliko budan u svojoj vjeri. Volio sam ga više nego ikoga prije.

Kada mu se približila smrt, pitao sam ga: 'Kome bi me ti preporučio? I kome bi me ti ostavio?', a on je rekao: 'O, sine! Ne znam nikoga ko je na istom putu kao i ja niti znam da iko vodi život na način kako ga ja vodim, osim jednog čovjeka u Mosulu.'

Kada je ovaj umro, otišao sam tom čovjeku u Mosul, ispričao mu svoju životnu priču i ostao kod njega onoliko koliko je to Allah, dž.š.,

odredio. Zatim mu se primakla smrt, pa sam ga upitao: 'Posavjetuj me kome da odem?' Uputio me jednom pobožnom čovjeku u Nisibin, pa sam mu otišao i ispričao mu svoju priču. I sa njim sam ostao onoliko koliko je Allah, dž.š., htio. Kada se i njemu primakla smrt, upitao sam ga isto. Rekao mi je da nađem čovjeka u Amuriji u Bizantiji. Tako sam otišao u Bizantiju i ostao kod čovjeka, živeći od uzgoja goveda i ovaca.

I njemu se približila smrt, pa sam ga pitao: 'Kome ću otići?' On je rekao: 'O, sine! Ne znam nigdje nikoga ko živi životom kao što smo mi pa da ti mogu reći da mu odeš. Ali si se zatekao u vremenu u kojem će se pojaviti poslanik od čiste Ibrahimove vjere. On će se odseliti u mjesto u kojem su palmina drveća. Ako mogneš biti odan njemu, onda to učini. On će imati znakove koji će se manifestovati: ne jede milostinju, ali prihvata poklone, a među ramenima ima poslanički biljeg. Kada ga vidiš, znaćeš da je to on.'

Toga dana sam susreo karavanu. Pitao sam odakle dolaze i saznao sam da dolaze sa Arapskog poluotoka. Tada sam im rekao: 'Daću vam ova goveda i ove ovce ako me povedete u vašu zemlju', i oni su pristali. Tako su me primili u svoje društvo sve dok nismo došli do mjesta Vadi-l-Kura, a onda su me izigrali. Prodali su me nekom Židovu. Tamo sam vidio mnoga palmina stabla i gajio sam nadu da je to zemlja koju su mi opisali i koja će biti buduće mjesto u kojem će se pojaviti poslanik. Ali nije bila.

Ostao sam kod tog Židova dok mu nije došao drugi Židov iz plemena Benu Kurejza i kupio me od ovoga. Ostao sam sa njim dok nismo došli u Medinu. Tako mi Allaha, čim sam je ugledao znao sam da je to zemlja koja mi je opisana.

Ostao sam i kod ovog Židova radeći na njegovoj plantaži u plemenu Benu Kurejza sve dok Allah, dž.š., nije poslao svoga Poslanika, s.a.v.s., koji se kasnije preselio u Medinu i sjahao u mjestu Kuba kod plemena Benu Amr ibn Avf. Jednog dana sam bio na vrhu palminog drveta a moj gazda je sjedio ispod. Tada mu je došao drugi Židov,

njegov bratić, i rekao mu: 'Neka Allah uništi pleme Benu Kuba. Šire priče da se u Kubau nalazi čovjek koji je došao iz Mekke i koji tvrdi da je poslanik.' Tako mi Allaha, čim je on to rekao, obuzela me je takva drhtavica da se palmino drvo zatreslo, pa sam skoro pao na gazdu. Brzo sam sišao dolje, govoreći: 'Šta to govoriš? Kakve novosti?' Gazda me je jako ošamario i rekao: 'Šta ti imaš sa tim? Nazad na posao!'

Nakon toga sam se vratio na posao, a kada je pao mrak, pokupio sam svoje stvari i otišao tražiti Poslanika, s.a.v.s., u mjesto Kuba. Ušao sam i zatekao ga dok je sjedio sa nekim od ashaba. Rekao sam: 'Stranac si i potrebna ti je pomoć. Imam nešto hrane i odlučio sam je dati u milostinju. Kada su mi pokazali tvoje konačište, pomislio sam da je ti najviše zaslužuješ, pa sam ti je donio.' Spustio sam hranu, a Poslanik, s.a.v.s., rekao je ashabima: 'Jedite u ime Allaha.' On se suzdržao i nije nimalo uzeo. Rekao sam sebi: 'Tako mi Allaha, ovo je prvi znak. Ne jede milostinju!'

Sljedeći dan sam ponovo došao Poslaniku, s.a.v.s., noseći nešto hrane i rekao mu: 'Vidim da ne uzimaš milostinju. Imam nešto što bih ti volio dati kao poklon.' Spustio sam je ispred njega, a Poslanik, s.a.v.s., rekao je ashabima: 'Jedite u ime Allaha', pa je i on uzeo sa njima. Onda sam rekao sebi: 'Ovo je zaista drugi znak. On jede ono što mu se pokloni.' Vratio sam se i neko vrijeme sam se držao po strani, a onda sam mu ponovo otišao i zatekao ga kako sjedi, nakon što se vratio sa dženaze, okružen svojim ashabima. Nosio je dva komada odjeće, jedan je obukao na sebe a drugi je nosio preko ramena. Pozdravio sam ga, a zatim sam se nageo da pogledam gornji dio njegovih leđa. On je znao šta to ja tražim, pa je zbacio odjeću sa svoga ramena i, zaista, znak između ramena, poslanički biljeg, jasno se vidio upravo onako kao što mi je kršćanski monah opisao.

Odjednom sam poteturao prema njemu, počeo sam ga ljubiti i plakati. Zovnuo me da priđem i ja sam sjeo ispred njega. Ispričao sam mu svoju priču koju ste već čuli od mene.

Kada sam postao musliman, nisam mogao učestvovati u bitkama na Bedru i Uhudu zbog toga što sam bio rob, pa mi je Poslanik, s.a.v.s., savjetovao da odem kod gospodara i da se nagodim sa njim da me oslobodi, te sam tako i postupio. Poslanik, s.a.v.s., zatražio je od ashaba da mi pomognu, pa me je Allah, dž.š., oslobodio ropstva. Postao sam slobodan musliman i učestvovao sam sa Poslanikom, s.a.v.s., na Hendeku i u ostalim bitkama."

Ovim jednostavnim riječima Selman je opisao svoju veliku, plemenitu i žrtvenu avanturu kroz koju ga je vodila njegova žedna duša, ta neumorna duša koja je izdržala sve nevolje i pobijedila ih i koja se suočavala sa nemogućim i pronalazila put! Kakva je to samo predanost Istini i kakva iskrenost koja ga je sa imanja njegovog oca, sa svim njegovim bogatstvom i izobiljem, odvela u divljinu prepunu teškoća i patnji. Selio se iz zemlje u zemlju, iz grada u grad, tražeći znance, ustrajavajući, obožavajući i tražeći svoju sudbinu među ljudima, sektama i različitim načinima života. A čitavo vrijeme je bio odan Istini, uprkos svim žrtvama koje je ona iziskivala, a sve to radi Upute, sve dok nije bio prodan u roblje. Onda ga je Allah, dž.š., nagradio najvećom nagradom, dao mu je da stigne do Istine i da bude u blizini Njegovog poslanika. Zatim mu je podario dovoljno dug život da vidi kako se bajrak islama vihori u svim krajevima širom svijeta i kako oni koji Ga obožavaju (muslimani) ispunjavaju Zemlju Uputom, napretkom i pravdom.

Šta bi se drugo moglo očekivati od čovjeka tako plemenitog karaktera, osim da bude čovjek od Istine. To je bio islam jednog bogobojaznog i čistog vjernika. U svojoj predanosti bio je pametan, pobožan i najbliža osoba Omeru ibn Hattabu, r.a.

Jednom je stanovao sa Ebu Derdaom, r.a., pod istim krovom. Ebu Derda, r.a., klanjao je po cijelu noć a čitav dan bi postio. Selman ga je korio za prekomjeran ibadet, pa ga je jednom prilikom htio spriječiti da posti i reći mu da je to pretjerano, a Ebu Derda ga je pitao: "Da li bi me spriječio da postim radi svog Gospodara i da Mu se klanjam?" Selman je odgovorio: "Ne, tvoje oči imaju pravo na tebe, tvoja poro-

dica, također, ima pravo na tebe. Zato posti povremeno, zatim klanjaj pa spavaj."

Ovo je stiglo do Poslanika, s.a.v.s., koji je rekao: "Selman je, uistinu, prepun znanja." Poslanik, s.a.v.s., često je bio zadivljen njegovom mudrošću i znanjem isto onoliko koliko je bio zadivljen njegovim karakterom i njegovom vjerom. Na dan Bitke na Hendeku, jedan ensarija je ustao i rekao:

"Selman je naš!", a onda je ustao jedan od muhadžira i rekao: "Selman je naš!" Poslanik, s.a.v.s., na to im je rekao: "Selman je naš. Od Ehli-bejta (Poslanikove kuće)."

On je zaista i zaslužio ovakvu počast. Ali ibn Ebi Talib, r.a., dao mu je nadimak Mudri Lukman. Nakon Selmanove smrti, upitali su ga za njega pa je rekao: "To je čovjek od nas koji je pripadao *Ehli-bejtu* (bio je član Poslanikove porodice). Da li ima među vama neko ko sliči Mudrom Lukmanu? Bio je čovjek od znanja koji je poznavao sve objave *ehli-kitabija*. Bio je kao neiscrpno more."

Ashabi Božijeg poslanika su ga uvažavali i odavali mu najviši respekt i poštovanje. U vrijeme hilafeta Omera, r.a., došao je u posjetu Medini i Omer, r.a., iskazao mu je poštovanje kakvo nikad nikome ranije nije. Okupio je ashabe i rekao: "Dođite, idemo napolje da iskažemo dobrodošlicu Selmanu", i dočekali su ga na ulazu u Medinu.

Selman je živio sa Poslanikom, s.a.v.s., od onoga momenta kada ga je sreo i vjerovao je u njegovo poslanstvo kao slobodan musliman te je ibadetio zajedno s njim. Živio je za vrijeme hilafeta Ebu Bekra, r.a., Omera, r.a., a u vrijeme hilafeta Osmana, r.a., otišao je pred svoga Gospodara. U vrijeme tih godina, bajrak islama se zavihorio u mnogim krajevima, tako da se silno bogatstvo počelo slijevati u Medinu, a zatim dijeliti narodu u obliku stalnog dohotka. U svim osvojenim područjima povećala se odgovornost nad upravom, a uz to i dužnosti i ogroman teret onih koji su držali važne pozicije. Gdje se Selman nalazio u vezi s tim? Gdje se on mogao naći u ovo vrijeme raskoša, izobilja i zadovoljstva?

* * *

Otvorite širom svoje oči. Vidite li ovog skromnog čovjeka kako sjedi tamo u hladu i pravi košare i posuđe od palminog lišća?

To je Selman. Dobro ga pogledaj. Pogledaj samo u njegov kratki ogrtač, toliko je kratak da mu jedva pokriva koljena. To je bio on, u svojim poznim godinama.

Imao je primanja od 4000 do 6000 dirhema godišnje, ali bi on sve to podijelio i odbijao da uzme, osim jedog dirhema. Obično bi rekao: "Sa jednim dirhemom bih kupio palminog lišća kako bih mogao raditi, onda bih te proizvode prodao za tri dirhema. Jedan bih dirhem zadržao kao kapital za ponovan obrt, drugi dirhem bih potrošio za svoju porodicu a treći dirhem bih dao nekome, pa kada bi me u tome i sam Omer ibn Hattab, r.a., htio spriječiti, ja to ne bih prestao raditi."

* * *

A šta sada? O, sljedbenici Muhammeda, s.a.v.s.? Šta je sada? O, najbolji ummete svih vremena! Neki od nas bi pomislili, kada god čujemo nešto o ponašanju ashaba i njihovoj pobožnosti, naprimjer o Ebu Bekru, r.a., Omeru, r.a., Ebu Zerru, r.a., i njihovoj braći po vjeri, da su se oni tako ponašali zato što su živjeli na Arapskom poluotoku, gdje su Arapi živjeli u jednostavnosti. Ovdje je sada pred nama čovjek iz Perzije, zemlje uživanja, raskoši i civilizacije, koji nije pripadao siromašnom, nego, naprotiv, visokom staležu. Kako to da on odbija imovinu, bogatstvo i uživanje i insistira da živi od jednog dirhema na dan, i to od rada svojih vlastitih ruku? Kako to da on odbija vodstvo i položaj, osim kada se radi o džihadu i samo onda kada niko drugi ne bi bio podoban za to. Čak i tada bi ga se moralo siliti, a kada bi to prihvatao, osjećao se tužan i postiđen? Kako je to moguće da je on, kada bi se prihvatio vodećeg položaja koji mu je silom dat, odbijao da uzme naknadu koja bi mu po zakonu pripadala? Hišam ibn Hasan prenosi od El-Hasana: "Plaća Selmanova je bila 5000 dirhema. Živio je među 30.000 ljudi i oblačio se u ogrtač presječen preko pola. Jednu polovicu bi oblačio a na drugoj bi sjedio. Kada god bi primio tu plaću,

podijelio bi je onima kojima je potrebna a sam je živio od onoga što bi zaradio svojim vlastitim rukama!"

Šta mislite, zašto je ovako postupao i ibadetio sa ovakvom predanošću, a ipak je bio perzijsko dijete koje je naučilo na raskoš? Možete čuti odgovor od njega samoga.

Dok je ležao na samrtnoj postelji, dok se njegova velika duša uzdizala u susret svom Uzvišenom i Milostivom Gospodaru, došao mu je Sa'd ibn Ebi Vekkas, r.a., da ga poselami, a Selman je zajecao! Sa'd ga upita: "Zbog čega plačeš, o, oče Abdullahov? Allahov poslanik je umro a bio je zadovoljan tobom!" Selman mu odgovori: "Tako mi Allaha, ne plačem što me je strah smrti niti što volim ovaj svijet. Ali mi je Poslanik, s.a.v.s., ostavio nešto u amanet. Rekao je "*Neka svako od vas na ovom svijetu posjeduje onoliko koliko je dovoljno putniku*", a vidi oko mene koliko ja stvari posjedujem." Kaže Sa'd: "Pogledao sam okolo, ali sam vidio samo posudu za vodu i drugu posudu iz koje je jeo! Onda sam mu rekao: "O, oče Abdullahov, daj nam oproštajni savjet koji bismo slijedili." Rekao je: "O, Sa'de, u svojim se brigama, ako ih imaš, sjeti Allaha, dž.š. Ako sudiš, sjeti se Allaha, dž.š., kada presuđuješ. Sjeti se Allaha, dž.š., kad udjeljuješ."

To je bio čovjek koji je svoju dušu ispunio bogatstvom isto onako kako ju je ispunio i odricanjem od zadovoljstva ovog svijeta, njegovog bogatstva i slave. Zavjet koji su on i ostali ashabi uzeli pred Poslanikom, s.a.v.s., bio je – da oni neće dozvoliti da ovaj svijet posjeduje njih i da neće uzeti ništa više od njega osim onoliko koliko nosi putnik u svojoj torbi.

Selman je ispunio zavjet, a ipak su mu tekle suze kada je vidio da mu se duša sprema za odlazak, bojeći se da je posjedovao više nego što je trebao. Oko njega nije bilo ništa osim posude iz koje je jeo i druge posude za vodu a ipak se smatrao rasipnikom. Zar vam nisam rekao da je najviše ličio na Omera, r.a.? Za vrijeme njegovog namjesništva, nad medinskim krajem, nikada nije mijenjao svoj način života. Kao što smo već vidjeli, odbijao je primiti plaću koju je trebao primiti kao

vladar i dao se na pravljenje košara, da bi zaradio. Od odjeće je imao samo ogrtač koji je po jednostavnosti sličio njegovoj staroj odjeći.

Dok je jednog dana bio na cesti, sreo je čovjeka koji je dolazio iz Sirije i koji je nosio tovar smokava i hurmi. Tovar je bio pretežak za njega tako da ga je zamorio. Čim je Sirijac ispred sebe ugledao čovjeka koji je izgledao kao jedan od običnih ljudi i siromaha, pomislio je da bi tog čovjeka mogao iskoristiti i natovariti mu svoju robu, a kada dođe do svoga odredišta dao bi mu nešto kako bi mu platio za njegov rad. Mahnuo je tom čovjeku (Selmanu, namjesniku) a ovaj je došao do njega. Sirijac mu je rekao: "Pomozi mi sa ovim tovarom", i ovaj je ponio tovar te su skupa krenuli.

Na putu su susreli grupu ljudi i Selman ih je pozdravio, a oni su iz poštovanja ustali i odgovorili: "Neka je Božiji mir i spas i na tebe, namjesniče." "Ko li je taj namjesnik?", zapitao se Sirijac. Još se više iznenadio kada je vidio da neki od njih dotrčaše do Selmana da mu skinu tovar sa leđa. "Daj da mi to ponesemo, namjesniče", rekli su. Kada je Sirijac shvatio da je on taj vladar, skamenio se. Počeo se izvinjavati i govoriti kako mu je žao te je prišao da preuzme tovar. Ali je Selman glavom odmahivao govoreći: "Ne, sve dok te ne odvedem do tvog odredišta."

* * *

Jednom su ga pitali: "Šta je to što ti se ne sviđa u upravljanju (poslu namjesnika)?" On je odgovorio: "Slast sa kojom počinje i gorčina sa kojom prestaje (Slast slična onoj s kojom dojenče zadoji majku i gorčina slična onoj kao kada ga ona prestane dojiti)."

Jednog dana mu je kući došao jedan prijatelj i zatekao ga kako miješa tijesto. Upitao ga je: "Gdje ti je služavka?", a ovaj je odgovorio: "Poslali smo je da obavi neki posao, a ne volimo da joj dajemo dva posla."

Kada već kažemo "*njegova kuća*", sjetimo se samo o kakvoj se kući radilo. Kada je Selman razmišljao da je sagradi, pitao je zidara: "Kako ćeš je sazidati?" Zidar je bio učtiv, ali i duhovit. Znao je za Selmanovu

pobožnost i predanost vjeri pa mu je odgovorio riječima: "Ne boj se. To je kuća za tebe da te zaštiti od ljetne vrućine i mjesto koje će te štititi od hladnog vremena. Kada se uspraviš u njoj, plafon će ti dodirivati glavu." A Selman je rekao: "Da, takvu hoću. Onda nastavi i sagradi je."

Nije bilo bogatstva ovoga svijeta koje je Selmana moglo zainteresovati makar na trenutak niti su ona ostavljala bilo kakvog traga na njega, osim jedne stvari koje je posebno bio svjestan a koju je povjerio svojoj ženi, zahtijevajući od nje da tu stvar čuva daleko i na sigurnom mjestu. U teškoj bolesti, onog jutra kada je ispustio svoju dušu, pozvao je ženu: "Donesi mi onu stvar koju sam ti povjerio da je čuvaš daleko i na sigurnom." Ona mu je donijela tu stvar; kad ono – čašica miska. Dobio ju je na dan kada je oslobodio Džalvalu i čuvao je kako bi se namirisao njime onog dana kada bude trebao umrijeti. Onda je zatražio da mu donesu zdjelu sa vodom, sasuo je miris u tu zdjelu, promiješao rukom pa rekao ženi: "Poprskaj me ovim, jer će mi sada doći Allahovi izaslanici. Oni ne jedu hranu, ali im se sviđa miris."

Kada je ona učinila kako joj je rekao, on joj ponovo reče: "Zatvori vrata i izađi." Ona je uradila onako kako je on od nje tražio. Nedugo nakon toga ona se popela na sprat njemu, ali je ugledala da je njegova mubarek-duša napustila svoje tijelo, svoj kafez. Otišla je svom Gospodaru i uzdigla se željna susreta s Njim, a tamo ga je čekao i susret sa Poslanikom, s.a.v.s., i dvojicom njegovih najbližih ashaba – Ebu Bekrom, r.a., i Omerom, r.a., te krugom plemenitih šehida.

Dugo je već Selmana proganjala ta želja. A onda je došlo vrijeme da i on počiva u Božijem miru i spasu.

3.

EBU ZERR EL-GIFARI

Vođa otpora i protivnik bogatstva!

Sretno i veselo je krenuo prema Mekki. Zaista su ga naporan i težak put te vreo pustinjski pijesak do bola iscrpili. Međutim cilj do kojeg je želio stići učinio je da potpuno zaboravi na bol i ispuni njegovu dušu radošću i zadovoljstvom.

Ušao je u Mekku prerušen tako da je izgledao kao jedan od onih koji dolaze posjećivati velike kipove Svete kuće, Kabe, ili kao običan putnik koji se izgubio ili koji je mnogo putovao pa sada traži hranu i smještaj.

Kada bi stanovnici Mekke znali da je došao da traži Muhammeda, s.a.v.s., i da ga sluša, isijekli bi ga na komadiće. Nije se bojao da ga isijeku dio po dio, ali je prvo htio susresti osobu zbog koje je prepješačio vrele, goreće pustinje da bi je vidio i u čije će ime nešto kasnije biti spreman rizikovati život, jer je vjerovao u njegovo poslanstvo i bio je siguran u njegovu iskrenost i istinitost njegove Poruke.

Išao je okolo i tajno prikupljao informacije, a gdje god bi čuo da neko govori o Muhammedu, s.a.v.s., pažljivo bi mu prišao. Tako je radio sve dok nije bio u mogućnosti da složi sve informacije koje je tu i tamo čuo. Konačno su ga uputili na mjesto gdje je mogao vidjeti Muhammeda, s.a.v.s.

Jedno jutro je otišao tamo i našao Poslanika, s.a.v.s., kako sjedi sam. Prišao mu je i rekao: "O, brate Arape, dobro ti jutro." Na to mu je Poslanik, s.a.v.s., odgovorio: "Neka je i na tebe mir i spas, brate." Nakon toga Ebu Zerr reče: "Otpjevaj mi nešto od onoga čemu ti poučavaš", a Poslanik, s.a.v.s., odgovori mu: "Nije to pjesma pa da se pjeva, nego Veličanstveni Kur'an." Ebu Zerr reče: "Onda mi prouči."

Dok mu je Poslanik, s.a.v.s., učio, ovaj je pomno slušao. Nedugo zatim Ebu Zerr je uzviknuo: "Svjedočim da nema boga osim Allaha, dž.š., i da je Muhammed Njegov poslanik i Njegov vjerovjesnik." Poslanik, s.a.v.s., upitao ga je: "Odakle si ti, brate Arape?", a Ebu Zerr odgovori: "Iz Gifara." Na Poslanikovim usnama pojavio se širok osmijeh, a lice mu je izražavalo čuđenje i iznenađenost.

Međutim i Ebu Zerr se smijao, jer je dobro znao da je razlog Poslanikovom čuđenju činjenica da je čovjek koji je pred njim tek primio islam iz Gifara, a Gifar je bilo pleme koje je nosilo lošu reputaciju zbog čestih pljački na putevima. Ljudi iz tog plemena bili su poznati po krađi i kao saveznici tame i noći. Jadan je bio onaj ko bi u tamnoj noći zapao u njihove ruke.

Je li moguće da je jedan od njih primio islam, a islam je još bio prilično nova vjera koja se u tajnosti poučavala.

Kazujući sam svoju priču, Ebu Zerr je rekao: "Poslanik, s.a.v.s., zapanjen je podigao pogled, jer je znao kakvu reputaciju uživa Gifar. A onda je rekao: 'Allah, dž.š., upućuje onoga koga On hoće.' I, zaista, Allah, dž.š., upućuje onoga koga On hoće."

Ebu Zerr, r.a., bio je jedan od onih za koje je Allah, dž.š., htio da budu na Pravom putu i za koje je On htio da imaju ono najbolje. Njegov razum uvijek je bio naklonjen Istini.

Prenosi se da je on obožavao Allaha, dž.š., i u vrijeme džahilijjeta, što znači da se pobunio protiv obožavanja kipova i okrenuo se obožavanju Jednog, Najvećeg Stvoritelja.

Zato je, čim je čuo da se pojavio poslanik koji negira kipove i njihovo obožavanje i koji poziva obožavanju Allaha, dž.š., Jednog,

Uzvišenog Stvoritelja, odmah krenuo i požurio da upozna tog novog Allahovog poslanika, s.a.v.s.

* * *

Odmah je bez oklijevanja primio islam. On je, ustvari, bio peta ili šesta osoba koja je primila islam, što znači da je to bilo već prvih dana, ako ne i prvih sati, Objave. Zaista je veoma rano prešao na islam.

Kada se to dogodilo, Poslanik, s.a.v.s., još uvijek je tajno šaputao poziv u islam njemu i ostalim osobama (njih još pet) koje su mu vjerovale. Ebu Zerr je mogao ponijeti samo svoju vjeru u srcu, tajno napuštajući Mekku i vraćajući se svome narodu.

Međutim Ebu Zerr – čije je pravo ime bilo Džundub ibn Dženada –imao je neumoran i nemiran duh. Bio je stvoren za pobunu protiv zablude gdje god bi vidio da je ima, a sada je svojim vlastitim očima vidio zabludu – kako se beživotne stijene nagomilavaju jedna na drugu. Njihovo obožavanje nastalo je mnogo prije nego se on rodio: um i čelo padali su na sedždu tim kipovima, a ljudi koji su ih dozivali, govorili su: "Vama na usluzi, vama na usluzi!"

Istina je da je bio svjedok kako je Poslanik, s.a.v.s., tih dana preferirao tiho izgovaranje kur'anske riječi, ali je želio, prije nego umre, čuti kako časni i cijenjeni ashabi glasno i javno obznanjuju islam. Odmah nakon što je primio islam, okrenuo se Poslaniku, s.a.v.s., sa pitanjem: "O, Allahov poslaniče, šta je to što mi naređuješ?" Poslanik, s.a.v.s., odgovori mu: "Vrati se svome narodu dok do tebe ne stigne moja naredba." Ebu Zerr reče: "Tako mi Jedinog, u Čijoj ruci je moja duša, ne idem natrag sve dok se glasno ne proderem najavljujući islam unutar Kabe."

Zar vam nisam rekao da je imao neumoran i nemiran duh. Istog momenta kada je Ebu Zerr otkrio potpuno novi svijet, predivni novi svijet kojeg je predstavljao Poslanik, s.a.v.s., i poziv s kojim ga je upoznao osobno Poslanik, s.a.v.s., od njega se tražilo da se u tajnosti vrati svome narodu. Je li to bilo moguće? To je nadmašivalo njegove mogućnosti.

Zato je otišao u Svetu kuću i proderao se koliko je god glasnije mogao: "Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, dž.š., i da je Muhammed Njegov poslanik!"

Koliko nam je poznato, ovo je bilo prvo javno objavljivanje očitovanja islama koje se suprotstavilo džahilijjetu Kurejšija i koje su oni mogli čuti. Izgovarao ih je stranac koji nije imao ni rodbine ni ugleda, ni zaštite u Mekki.

To je činio samo iz vlastite predanosti i hrabrosti, iako je znao šta će se desiti. Okružili su ga mnogobošci i počeli ga udarati sve dok nije pao.

Ova vijest je došla do Abbasa, Poslanikovog amidže, koji je brzo došao, ali nije mogao spasiti Ebu Zerra, osim pomoću jednog mudrog trika. Rekao im je: "O, Kurejšije! Vi ste trgovci i putujete kroz Gifar, a ovaj čovjek ovdje je jedan od njihove plemenske braće. Pazite, on može nahuškati svoj narod protiv vas, nagovarajući ih da opljačkaju vaše karavane kada budu prolazile." Oni se pribraše i pustiše ga.

Nakon što je okusio kako je slatko patiti na Allahovom putu, Ebu Zerr nije želio napustiti Mekku dok ne dobije još.

Tako je sljedećeg, ili čak možda i isti dan, Ebu Zerr susreo dvije žene koje su kružile oko dva kipa (Usaf i Naila) i pozvao ih te je stao pred njih i grubo ponizio njihove kipove. Žene su glasno vrisnule, a ljudi su kao munje požurili i odmah ga počeli udarati sve dok nije izgubio svijest.

A kada je došao sebi, opet je počeo vikati da nema drugog boga osim Allaha, dž.š., i da je Muhammed, s.a.v.s., Njegov poslanik.

Poslanik, s.a.v.s., shvatio je kakvu narav ima njegov novi sljedbenik i kako se odlučno suprotstavlja zabludi. Međutim nije bilo došlo vrijeme da se javno proglasi Poruka, tako da je ponovo naredio Ebu Zerru da se vrati u svoje pleme sve dok ne čuje da se nova vjera (islam) dovoljno učvrstila i da će tada on odigrati svoju ulogu.

* * *

Ebu Zerr se vratio u svoje pleme govoreći im o Poslaniku, s.a.v.s., koji je pozivao ljude da obožavaju samo Allaha, dž.š., i koji ih je učio plemenitim manirima. Ljudi iz njegovog plemena su jedan po jedan prelazili na islam, ali ga nije zadovoljilo da propovijeda samo u plemenu Benu Gifar: okrenuo se i plemenu Benu Eslem da i tamo širi svjetlo vjere.

Vrijeme je prolazilo i Poslanik, s.a.v.s., preselio se u Medinu i tamo se nastanio zajedno sa ostalim muslimanima.

Jednog dana u grad je stigla velika kolona ljudi koji su jahali na konjima a neki su išli i pješice. Njihova povorka je stvarala veliku galamu i da nisu glasno izgovarali: "Allah je najveći", posmatrač bi pomislio da to napada vojska nevjernika. Velika kolona ušla je u Medinu, a njihovo odredište bila je džamija Poslanika, s.a.v.s. Kolona se sastojala od dva plemena, Benu Gifar i Benu Eslem. Ebu Zerr, r.a., pomogao im je da oni, svi skupa, žene i starci, mladići pa čak i djeca, dođu kao muslimani.

Nema sumnje da je Poslanik, s.a.v.s., bio zadivljen i zapanjen.

Prvo je bio iznenađen kada je vidio da je jedan član plemena Benu Gifar izjavio da prima islam, pa je svoju iznenađenost izrazio riječima: "Allah, dž.š., upućuje na pravi put onoga koga On hoće".

A sada je došlo cijelo pleme koje je već primilo Islam. Već su nekoliko godina živjeli pod okriljem Islama od kada ih je Allah, dž.š., preko Ebu Zerra uputio na Pravi put. A sada su došli zajedno sa plemenom Benu Eslem.

Bivši saveznici zločina, zloglasni pljačkaši na putevima, postali su saveznici Istine i veliki ljudi koji čine plemenita djela.

Zar nije istina da Allah, dž.š., upućuje na Pravi put onoga koga On hoće? Poslanik, s.a.v.s., s očima punim radosti, nježnosti i ljubavi pogledao je u njihova draga lica. Pogledao je u pleme Benu Gifar i rekao: "Neka Allah, dž.š., oprosti plemenu Gifar." A onda se okrenuo plemenu Eslem i rekao: "Neka Allah, dž.š., podari mir plemenu Eslem."

Ebu Zerr, r.a., ovaj veličanstveni propovjedač islama, bio je uporan, nepopustljiv i nepobjediv. Zar ga Poslanik, s.a.v.s., neće pozdraviti posebnim selamom?

Zaista će njegova nagrada biti obilata, a njegov pozdrav blagoslovljen. Na prsima će nositi – kao i historija o njemu – najveće, najzaslužnije ordenje, koje zaslužuje najveće počasti. Proći će generacije i stoljeća, ali će Poslanikova uzrečica o Ebu Zerru vječno živjeti u sjećanjima ljudi: "Pod nebeskim svodom nije bio iskreniji jezik od Ebu Zerrovog niti je Zemlja takav ikada na sebi nosila."

* * *

Poslanik, s.a.v.s., ovim jednostavnim riječima odredio je budućnost svog ashaba i ukratko opisao čitav njegov život.

Čista i draga istinoljubivost bila je suština čitavog Ebu Zerrovog života, istinoljubivost u njemu kao i u njegovoj vanjštini, istinoljubivost u njegovoj vjeri kao i na njegovom jeziku. Čitav svoj život bio je istinoljubiv. Nikada nije prevario ni sebe ni druge, a isto tako nije dao nikome da prevari njega.

Njegova istinoljubivost nije bila nijema osobina, jer za Ebu Zerra, istinoljubivost nikada nije šutjela. Istinoljubivost znači otvorenost i javnost, oglašavanje Istine i izazivanje neistine, podržavanje dobra a osuđivanje zla. Istinoljubivost je razumni saveznik Istine i njen hrabar izraz. I jedno i drugo utiru sebi put.

Poslanik, s.a.v.s., svojom nepogrešivom oštroumnošću mogao je vidjeti – preko velikih udaljenosti i u dalekoj budućnosti – različite teškoće sa kojima će se Ebu Zerr suočiti zbog svoje istinoljubivosti i čvrstine. Zato mu je uvijek naređivao da mu strpljivost i promišljenost budu primarne.

Jednom ga je Poslanik, s.a.v.s., upitao: "O, Ebu Zerr! Šta bi učinio kada bi dočekao vrijeme u kojem bi komandanti uzurpirali ratni plijen?", a on je odgovorio: "Kunem se Allahom, dž.š., Koji te poslao sa Istinom, sjekao bih ih svojom sabljom." Poslanik, s.a.v.s., rekao mu

je: "Hoćeš da te uputim, pa da znaš šta je bolje od toga? Budi strpljiv dok me ne sretneš."

Zašto mu je Poslanik, s.a.v.s., postavio ovako posebno pitanje? Komandanti i novac? To je bio posao kojem će Ebu Zerr posvetiti svoj život i problem s kojim će se on susresti u zajednici u dogledno vrijeme.

Poslanik, s.a.v.s., znao je to, zato mu je postavio ovakvo pitanje kako bi mu dao precizan savjet: "Budi strpljiv dok me ne sretneš."

Ebu Zerr, r.a., poslušao je svog učitelja i nikada nije zaboravio Poslanikovo, s.a.v.s., uputstvo. Zato i nije sjekao sabljom one komandante koji su se obogatili uzimajući novac koji je pripadao narodu, ali, također, nije ni šutio niti im je dao odmora.

Iako mu je Poslanik, s.a.v.s., zabranio upotrebu sile (sablje) protiv takvih, nije mu zabranio da se protiv njih bori oštrim, istinoljubivim jezikom. A to je i činio.

* * *

Vrijeme Poslanika s.a.v.s, Ebu Bekra, r.a., i Omera, r.a., prošlo je uz potpunu nadmoć nad svim ovosvjetskim iskušenjima. Čak i zavedene, pohotne i zavidne duše nisu mogle naći čist i otvoren put za svoje zlonamjerne požude. Tih godina nije bilo kršenja zakona kojemu se oštre riječi Ebu Zerra nisu mogle suprotstaviti. Sve dok je vođa odanih Omer, r.a., bio živ, muslimanski upravitelji, namjesnici pa čak i bogataši bili su primorani da žive tako skroman, ponizan, i pravedan život da je to skoro prelazilo mogućnosti ljudskog bića. Nijedan namjesnik halife, bilo da je bio u Iraku, Siriji, Jemenu ili bilo gdje drugo, nije mogao pojesti ni običan kolač a da on nije bio dostupan svakom običnom građaninu i da ta informacija ne bi ubrzo došla do Omera, r.a., koji bi zatim hitno naredio tom namjesniku da se vrati u Medinu, gdje bi ga dočekala oštra kazna.

Tako da je Ebu Zerr, r.a., mogao živjeti bez ovih problema i zadovoljan i miran, dok god je Omer, r.a., bio vođa pravovjernih. Nikada

ništa ne bi naljutilo Ebu Zerra kao zloupotreba vlasti i manipulisanje narodnim dobrom. Omerova, r.a., čvrsta kontrola vlasti i njegova poštena raspodjela bogatstva davala mu je spokojstvo i zadovoljstvo.

Iz tog razloga on se mogao posvetiti ibadetu i džihadu na Allahovom putu i nikada nije šutio kada bi tu i tamo bilo nekakvih kršenja zakona, što se, oduše, rijetko dešavalo. Međutim najveći, najpravedniji i najveličanstveniji vladar kojeg je čovječanstvo ikada imalo, jednog dana je napustio dunjaluk, ostavljajući iza sebe ogromnu prazninu, koja je prouzrokovala neizbježne reakcije, koje su bile van ljudskih očekivanja.

Islamska vojska je nastavila osvajanja dovodeći sve više i više zemalja pod islamsku upravu. U isto vrijeme, požuda i čežnja za ambicijom da se uživa u udobnosti i luksuzu počela je izbijati na površinu.

U ovakvom razvoju događaja Ebu Zerr, r.a., vidio je predstojeću opasnost. Bajraci lične slave počeli su stavljati na kušnju one čija je uloga u životu bila da nose bajrak islama. Život sa svojim lažnim ukrasima i divljim neznanjem počeo je stavljati na kušnju one čiji je zadatak bio da od života naprave njivu dobrih djela.

Novac, kojeg je Allah, dž.š., stvorio da služi Njegovim robovima za dobrobit čovječanstva, počeo se pretvarati u tiranskog gospodara. Čijeg gospodara? Gospodara svega stvorenog.

Poslanik, s.a.v.s., umro je sa založenim štitom, iako je gomila ratnog plijena bila pod njegovom upravom. Raspolaganje zemaljskim dobrima koja je Allah, dž.š., stvorio za sva ljudska bića, koja imaju uzajamno odgovarajuća prava na njih, počelo se pretvarati u monopol i privilegije.

Vlast – odgovornost zbog koje se pobožni ljudi zatresu kada pomisle na užasno opterećenje koje ona sa sobom nosi na Sudnjem danu – pretvorila se u sredstvo moći, bogatstva i destruktivnog luksuza.

Ebu Zerr je to shvatio. Nije pomišljao na svoju dužnost i odgovornost, nego je uzeo svoju sablju, zamahnuo njome u zrak i krenuo da

svoju nepobjedivu sablju okrene prema svojoj zajednici. Ali bi ubrzo odzvanjanje Poslanikovog, s.a.v.s., savjeta zaparalo njegovo srce, pa bi vratio sablju u korice. Na um mu je palo da mu je Poslanik, s.a.v.s., rekao da ne diže sablju protiv brata muslimana:

"Vjerniku nije dopušteno da ubije drugog vjernika osim nenamjerno." (4: 92)

Dakle, njegov zadatak nije bio da se bori nego da pruža otpor. Promjene i reforme nisu se mogle ostvariti sabljom nego iskrenom, lijepom i hrabrom riječju. Ispravna riječ uvijek pronalazi pravi put, a njene posljedice nisu toliko strašne. Poslanik, s.a.v.s., jednom je, kada je bio okružen svojim ashabima, rekao da pod nebeskim svodom nije nikada postojao iskreniji jezik od Ebu Zerrovog niti je Zemlja ikada na sebi nosila takav.

Zašto bi se, onda, neko sa tako istiniljubivim jezikom i iskrenim uvjerenjem služio sabljom?

Njegova jedna riječ bila je efikasnija od bezbroj sablji. Zato je Ebu Zerr krenuo da se susretne sa svim namjesnicima, bogatašima i svima onima koji su obožavali ovosvjetski život i koji su se u njega uzdali, jer su oni predstavljali čak veću opasnost za vjeru, koja je poslana da nas uputi a ne da prikupljamo poreze, koja je donijela poslanstvo a ne vlast, milost a ne jad, poniznost a ne nadmenost, jednakost a ne podjelu na klase, zadovoljstvo a ne zavist, dostatnost a ne luksuz i lagodan život. Zato je Ebu Zerr, r.a., krenuo da se suoči sa svim ovim izazovima, a Allah, dž.š., pravedno će presuditi između njega i njih, jer je Allah, dž.š., najpravedniji sudija.

* * *

Ebu Zerr je krenuo prema centrima moći i bogatstva napadajući ih jedan za drugim. Za kratko vrijeme postao je simbol oko kojeg su se okupljale muslimanske narodne mase. Čak su vijesti o njemu stigle i u one daleke krajeve čiji ga stanovnici nisu nikada sreli. Postao je veoma poznat i putovao je sve dok nije prošao svaku zemlju u kojoj priča o njemu još uvijek nije bila dospjela do ušiju nekih ljudi i bez

postavljanja pitanja, koja su prijetila blagostanju i ovosvjetskim interesima moćnika i bogataša.

Kada bi ovaj časni i pobunjenički ashab trebao izabrati odgovarajući simbol za sebe i svoj pokret, onda ne bi našao boljeg simbola od željeza, užarenog i plamtećeg željeza. Tako je on sljedeće riječi pretvorio u svoj stih i gorući apel, kojeg je ponavljao u svako vrijeme i na svakom mjestu gdje bi otišao, a ljudi su te stihove za njim ponavljali kao da je to himna:

"Najavi onima koji gomilaju zlato i srebro upozorenje o čeličnim biljezima koji će im biti utisnuti u čela na Sudnjem danu."

Svaki put kada bi se popeo na brdo ili kada bi sišao u dolinu, kada bi došao u neki grad ili se susreo sa namjesnikom, ponavljao bi ove riječi. Toliko ih je ponavljao da su mu ljudi, kada bi im prilazio, izražavali dobrodošlicu riječima: "Najavi onima koji gomilaju zlato i srebro upozorenje o čeličnim biljezima."

Ovo geslo postalo je glavnim obilježjem njegove misije, kojoj je posvetio svoj život budući je bio svjedok akumuliranju bogatstva, koje je bivalo monopolizirano radi stjecanja moći i koje se pretvorilo u sredstvo za prevlast i zloupotrebu. Bio je svjedok ogromne želje za životom, koja je prijetila da izbriše svu ljepotu, pobožnost, predanost i iskrenost koji su izgrađeni proteklih godina u vrijeme veličanstvene misije Božijeg Poslanika, s.a.v.s.

Kada se počeo suprotstavljati, krenuo je sa najautoritativnijim i najvećim centrom moći u Siriji, gdje je Muavija ibn Ebi Sufjan upravljao najplodnijim krajevima, koji su bili pod muslimanskom upravom. Muavija je bezobzirno davao i dijelio novac i tako nagrađivao nezasluženim privilegijama moćnike i ljude na visokim pozicijama, kako bi osigurao svoje unapređenje kojemu je težio u budućnosti.

Zato je on svoje akcije započeo u Siriji, zemlji predivnih palača, seoskih imanja i bogatstva, koji su stavljali na kušnju nosioce islamske poruke, ili ono što je od njih ostalo. Ebu Zerr je htio da se suprotstavi središtu opasnosti, prije nego se ona proširi i zahvati sve muslimane.

Predvodnik onih koji su se suprotstavili iskorumpiranoj vlasti obukao je svoju skromnu haljinku i kao munja požurio put Sirije. Čim su čuli da je stigao, obični ljudi su sa velikim entuzijazmom i čežnjom istrčali da mu prirede dobrodošlicu te se okupljali oko njega gdje god bi otišao ili odsjeo.

"O, Ebu Zerre! Molimo te, kaži nam... O, Poslanikov ashabu, molimo te da nam kažeš..."

Oštroumno, kakav je i bio, Ebu Zerr bi pogledao u masu oko njega i primijetio da većina njih pati od neimaštine i bijede, pa bi pogledao prema mjestu koje nije bilo daleko, a gdje su se nalazile mnoge palate i obradivi poljoprivredni posjedi. Onda bi povikao onima oko njega: "Čudi me zašto oni od vas koji nemaju šta jesti ne krenu držeći svoje sablje spremne za borbu?"

Zatim bi se odmah sjetio Poslanikovog savjeta da neslaganje i buntovništvo zamijeni strpljivošću, a sablju hrabrim i dragim riječima, da odustane od ratničkog govora i da se vrati logici, razumu i uvjeravanju, da uči ljude da su oni svi jednaki kao zubi u vilici, da su svi partneri što se tiče sredstava za život; da niko ni od koga nije bolji osim u bogobojaznosti i da njihov vladar treba biti prvi koji će gladovati kada u narodu zavlada glad, a kada je narod sit, posljednji koji će zasititi svoj apetit.

Odlučio je svojim riječima i hrabrošću širom islamskih zemalja stvoriti javno mnjenje koje će svojom inteligencijom, nepopustljivošću i jačinom predstavljati snagu koja će kontrolisati i sprečavati odstupanja vladara i bogataša, kako bi se spriječila pojava društvenog staleža koji će monopolizirati moć i bogatstvo.

Za nekoliko dana čitava Sirija pretvorila se u ono što je sličilo pčelinjoj košnici koja je upravo dobila svoju maticu. Da je Ebu Zerr pokazao i najmanji gest za pobunom, čitava Sirija bi buknula. Ali, kao što smo već rekli, on je svoj interes fokusirao na stvaranje jakog javnog mnjenja. Njegove riječi su svugdje postale predmet razgovora: u džamijama, za vrijeme sastanaka, pa čak i na ulici.

U svom osuđivanju novostečenih privilegija bogataša i moćnika, opasnost po Ebu Zerra se sve više povećavala, a svoj vrhunac je dostigla na dan kada se pred narodom prepirao sa Muavijom.

Svaki očevidac te prepirke ispričao je ponekom, ko to nije vidio, tako da se vijest proširila poput vatre.

Ustao je Ebu Zerr, koji je imao najistinitoljubiviji govor na Zemlji, kako ga je opisao Poslanik, s.a.v.s., i pitao Muaviju da mu kaže šta je imao od bogatstva prije, a šta nakon što je došao na vlast, zatim o kući u kojoj je živio u Mekki i o tvrđavama koje ima u Siriji. A onda je postavio isto pitanje ashabima koji su u Siriju došli sa Muavijom, a koji su sada imali ogromna imanja i tvrđave.

Nakon toga je zagalamio na njih: "Jeste li vi oni među kojima je živio Poslanik, s.a.v.s., kada mu je bio objavljivan Kur'an, a.š.? Da, vi ste ti! Kur'an, a.š., objavljen je među vama. Vi ste oni koji su sa Poslanikom, s.a.v.s., iskusili sve situacije."

A onda ih je ponovo upitao: "Zar ne znate naći ovaj ajet u Kur'anu, a.š.: "*Onima koji zlato i srebro gomilaju i ne troše ga na Allahovom putu – nagovijesti bolnu patnju na dan kada se ono u vatri džehennemskoj bude usijalo, pa se njime čela njihova, i slabine njihove, i leđa njihova budu žigosala. 'Ovo je ono što ste za sebe zgrtali, iskusite zato kaznu za ono što ste gomilali.'*" (9: 34-35)

Međutim Muavija je htio da završi ovu raspravu argumentujući da se ovaj ajet odnosi na ehli-kitabije (sljedbenike Knjige, tj. Židove i kršćane), a Ebu Zerr, radijallahu teala anhu, viknuo je: "Ne, ovo je objavljeno svima nama."

Ebu Zerr je onda nastavio svoj govor savjetujuću Muaviji i njegovim sljedbenicima da odustanu od svojih imanja, tvrđava, novca i cijelog posjeda te da se kane čuvanja za sebe više nego im je dnevno potrebno.

Vijesti o ovoj raspravi proširile su se preko skupova ljudi, sastanaka i sjednica te stigle do svih stanovnika tadašnje islamske države.

Ebu Zerrova himna se sve glasnije i glasnije čula posvuda: "Najavi onima koji gomilaju zlato i srebro čelične biljege." Muavija je osjetio da mu prijeti opasnost od ovih riječi velikog, časnog i buntovničkog ashaba koji ga je prestrašio. No ipak je Muavija razumio njegovu vrijednost i nije mu naudio, ali je odmah napisao pismo halifi Osmanu, r.a., u kojem je rekao: "Ebu Zerr kvari narod u Siriji."

Osman, r.a., poslao je ljude po Ebu Zerra, tražeći od njega da se vrati u Medinu, a Ebu Zerr je učtivo, ljubazno i časno napustio Siriju. Za njegov odlazak priređeno mu je slavlje kakvo Damask nikada ranije nije vidio.

* * *

"Ne treba mi vaš dunjaluk!", rekao je Ebu Zerr halifi, Osmanu, r.a., kada se vratio u Medinu u jednom podužem razgovoru.

Nakon ovog razgovora i nakon što su se čule vijesti, koje su dolazile iz različitih krajeva islamskog svijeta, ispostavilo se da su stavovi Ebu Zerra pokrenuli narodne mase. U to vrijeme je Osman, r.a., zaista, shvatio opasnost i snagu Ebu Zerrovih ideja, pa je odlučio da ga zadrži u svojoj blizini, u Medini, da ga ograniči na taj grad.

Osman, r.a., objasnio je svoju odluku Ebu Zerru, r.a., na veoma uljudan i prijateljski način. Rekao mu je: "Ostani ovdje sa mnom. I dan i noć ćeš biti obasut blagodatima." A Ebu Zerr mu je odgovorio: "Ne treba meni vaš dunjaluk."

I, zaista, njemu nije bio potreban ničiji imetak. On je bio jedan od onih pobožnih koji je žudio za bogatstvom duše, posvećujući svoj život davanju a ne uzimanju.

Tražio je od halife Osmana, r.a., da ode u Rebzu i ovaj mu je dopustio.

I pored svog snažnog unutarnjeg poticaja da se brani, ostao je vjeran Allahu i Njegovom Poslaniku, čuvajući uvijek u svojoj duši Poslanikov, s.a.v.s., savjet da ne diže sablju. Kao da je Poslanik, s.a.v.s.,

unaprijed vidio čitavu Ebu Zerrovu sudbinu i budućnost, pa mu je dao tako mudar savjet.

Ebu Zerr, r.a., nije krio svoju ogorčenost kad god bi vidio da neki ljudi, koristeći upravo njegove riječi i njegove ideje, pokušavaju potpaliti plamen smutnje, kako bi zadovoljili svoju spletkarsku sklonost i strast.

Jednog dana dok je bio u Rebzi došla je delegacija iz Kufe, koja je od njega tražila da podigne ustanak protiv halife. On ih je odbio odlučnim riječima: "Tako mi Allaha, dž.š., kada bi Osman, r.a., htio da me razapne na široku dasku i takvog stavi na brdo, ja bih se strpljivo pokorio, jer bi me čekala Allahova nagrada, a ja smatram da je to najbolje za mene. A kada bi me on natjerao da pješačim od jednog do drugog horizonta, ja bih se opet strpljivo pokorio, jer bi me čekala Allahova nagrada, a ja smatram da je to najbolje za mene. A kada bi me natjerao da se vratim kući, ja bih se opet strpljivo pokorio, jer bi me čekala Allahova nagrada, a ja smatram da je to najbolje za mene."

To je bio čovjek kojeg nije interesovala nikakva ovozemaljska dobit, a bio je obdaren istinskom Allahovom Uputom. Ponovo je shvatio ogromnu opasnost, koju donosi oružani ustanak, zato se suzdržao od njega. Ali je, također, razumio i ogromnu opasnost koju donosi šutnja i zato se i od nje suzdržao. Zato je on dizao svoj glas a ne sablju, dizao riječ Istine i odanosti.

Nije bio potaknut pohlepnim nagonima niti je bio spriječen ovosvjetskim preprekama. Ebu Zerr je bio zaokupljen i predao se iskrenoj, ispravnoj opoziciji.

Proveo je čitav svoj život fokusirajući se na zloupotrebu vlasti i zloupotrebu novca, jer vlast i novac mogu dovesti u iskušenje. Ebu Zerr se bojao da njegova braća ne upadnu u tu zamku – ista ona braća koja su nosila glas Islama zajedno sa Poslanikom, s.a.v.s., i za koje je on htio da ostanu nosioci Poslanikove poruke.

Nadalje, vlast i novac su bili kamen spoticanja društava i zajednice, ako bi se zloupotrijebili, sudbina zajednice bila bi u ozbiljnoj i očiglednoj opasnosti.

Ebu Zerr je žarko želio da ashabi Božijeg Poslanika, s.a.v.s., ne budu imenovani za namjesnike, jer tako ne bi prikupljali bogatstvo, nego da ostanu ono što su oni uvijek i bili – duhovne vođe koje bi upućivale na Ispravni put sve one koji obožavaju Allaha, dž.š.

Dobro je poznavao pohlepu ljudi za novcem i znao je da se nikada neće ponoviti primjeri Ebu Zerra, r.a., i Omera, r.a.! Koliko je on puta čuo Poslanika, s.a.v.s., kako traži od svojih ashaba da budu svjesni iskušenja koje nosi vlast i kako im govori: "To je polog za povjerenje a na Sudnjem danu to će biti sramota i žalost, osim za one koji su je pravedno stekli i koji su ispunili svoju dužnost."

Ebu Zerr je otišao tako daleko da je izbjegavao onu svoju braću koji to nisu izbjegavali, i to samo iz razloga što su postali vladari i što su, naravno, postali bogatiji.

Jednom ga je sreo Ebu Musa el-Eš'ari, r.a., i čim ga je vidio, raširio je zadovoljno ruke vičući: "Dobro došao, Ebu Zerr! Dobro došao, moj brate!" Ali je Ebu Zerr ustuknuo govoreći: "Nisam ja tvoj brat. Bio sam ti brat sve dok nisi postao upravitelj i namjesnik."

Na isti način ga je sreo Ebu Hurejre, r.a., i zagrlio ga izražavajući mu dobrodošlicu, ali ga je Ebu Zerr odgurnuo govoreći: "Zar nisi ti taj koji je postao namjesnik, a onda proširio svoje zgrade i nabavio pašnjake i dvorac?" Ebu Hurejre, r.a., pokušao se odbraniti dokazujući svoju nevinost i demantirajući glasine.

Možda se može steći utisak da je Ebu Zerr imao suviše strog odnos prema vlasti i bogatstvu, ali je on razmišljao logikom koju je stvorila njegova iskrenost prema sebi i prema svojoj vjeri. Zato je Ebu Zerr oblikovao svoje snove, djela, ponašanje i poglede u skladu sa istim onim principima koje su iza sebe ostavili Poslanik, s.a.v.s., i njegova dva ashaba, Ebu Bekr, r.a., i Omer, r.a.

Ako neki ljudi misle da je taj standard bio idealan i nedostižan, Ebu Zerr ga je smatrao primjerom koji ocrtava životni put i trud, naročito za one koji su u stvarnosti doživjeli da budu sa Poslanikom, s.a.v.s, koji su ibadetili sa njim, učestvovali u bitkama zajedno sa njim i koji su njemu dali zavjet.

Osim toga – kao što smo ranije spomenuli – njegov nadahnuti um razumio je suštinski utjecaj vlasti i imetka u određivanju ljudskih sudbina. Zato svaki poremećaj koji može oslabiti pouzdanost vlasti ili jednakost u bogatstvu, predstavlja direktnu opasnost kojoj se mora oduprijeti i pružiti otpor.

* * *

Dok je god bio živ, Ebu Zerr je zagovarao principe Poslanika, s.a.v.s., i najbolje primjere njegova dva ashaba. Bio je izuzetan lik u umijeću odupiranja iskušenju vlasti i bogatstva. Namjesništvo nad Irakom jednom mu je bilo ponuđeno, ali je on rekao: "Tako mi Allaha, dž.š., nikada me nećete staviti na kušnju sa vašim dunjalukom."

Jednom ga je jedan od njegovih ashaba vidio kako nosi staru odjeću i upitao ga: "Zar nemaš drugi ogrtač? Prije nekoliko dana sam te vidio kako u ruci nosiš druga dva ogrtača." A Ebu Zerr mu je odgovorio: "O, rođače! Dao sam ih nekome kome su bili potrebniji nego meni." A ovaj mu je rekao: "Tako mi Allaha, dž.š., i tebi su potrebni." Ebu Zerr mu je na to odgovorio: "Neka nam Allah, dž.š., oprosti. Ti veličaš ovaj život. Zar ne vidiš da ja nosim ogrtač? A imam drugi koji nosim na džuma-namaz. Osim toga, imam kozu koju muzem i magarca za jahanje, pa zar ima veće blagodati?"

* * *

Jednom je sjedeći i razgovarajući sa ljudima rekao: "Moj prijatelj (tj. Poslanik, a.s.) mi je savjetovao da činim sedam stvari:

– da volim siromahe i da se zbližim sa njima;

– da gledam u one koji su podređeni a ne u one koji su nadređeni;

– da nikada ni od koga ne tražim ništa (tj. da se suzdržim od traženja milostinje);

– da činim dobro svojoj rodbini;

– da govorim istinu pa makar bila i gorka;

– da se nikada ne bojim ničije kritike (prijekora) i

– da stalno izgovaram: "Nema sile ni snage osim Allaha, dž.š."

Živio je u skladu sa ovim savjetom sve dok nije postao živa savjest među ljudima.

Alija, r.a., jednom je rekao: "Danas nema nikoga ko je ravnodušan na kritike ljudi – kada se radi o Allahu, dž.š., i Njegovim zakonima – osim Ebu Zerra."

Živio je suprotstavljajući se zloupotrebi vlasti i monopolu nad imetkom. Živio je pružajući otpor prema svemu što je pogrešno i podržavajući sve što je dobro. Živio je predan odgovornosti koju nosi poučan savjet i upozorenje.

Kada je bio spriječen da izda fetvu (formalno-pravno mišljenje u islamskom pravu), digao je svoj glas i rekao onima koji su ga sprečavali: "U ime Onoga u Čijoj je ruci moja duša, kada biste mi stavili sablju pod glavu a ja mislio da, prije nego je odsiječete, mogu izgovoriti jednu riječ koju sam čuo od Poslanika, s.a.v.s., ja bih je izgovorio."

Da su muslimani na taj dan njega slušali, spriječili bi se mnogi građanski sukobi i neredi – neredi koji su dosegli svoj vrhunac i opasnosti koje su postale kobne, ozbiljne i očigledne. Država, društvo i muslimanska zajednica morali su se suočiti sa svim tim pobunama i užasnom nadolazećom opasnošću koja je prijetila.

Ali se u tim trenucima Ebu Zerr, r.a., suočio sa smrću u Rebzi, mjestu u kojem je odlučio ostati nakon neslaganja sa Osmanom, r.a. Hajdemo sada do njega da se oprostimo s njim i pogledamo posljednju scenu u njegovom divnom životu.

Ova mršava žena tamne kože koja sjedi pored njega i plače je njegova žena. On je pita: "Zašto plačeš kada je smrt očigledna?", a ona plačući odgovara: "Ti umireš a ja nemam haljinke koja bi bila dovoljna za ćefine!" On se nasmija kao blagi, topli vjetar u noći i reče joj: "Smiri se. Ne plači. Čuo sam Poslanika, s.a.v.s., da je jednom rekao dok sam sjedio među ashabima: "Jedan od vas će umrijeti u pustinjskoj zemlji, a grupa pravovjernih će mu biti svjedoci." Svi oni, koji su na tom skupu sjedili sa mnom, umrli su ili u selu ili u gradu. Niko nije ostao osim mene, a ja, evo, sada umirem u pustinjskoj zemlji. Gledaj, uskoro će se

pojaviti grupa pravovjernih. Tako mi Allaha, dž.š., ja nikada u svom životu nisam lagao." Preselio je na onaj svijet. Neka je blagoslovljen.

Karavana se spremi na put kroz pustinju. Sastojala se od grupe pravovjernih sa Poslanikovim, s.a.v.s., ashabom Abdullahom ibn Mes'udom, r.a., na čelu. Ibn Mes'ud, r.a., imao je predosjećaj o njegovoj smrti prije nego je i stigao na mjesto: vidio je ispruženo tijelo kao kod mrtve osobe a pored tijela plaču žena i dijete.

Promijenio je pravac svoje kamile i čitava karavana ga je slijedila prema mjestu. Čim je ugledao mrtvo tijelo, vidio je da je to njegov brat u islamu i ashab Božijeg Poslanika Ebu Zerr, r.a.

Suze mu obliše lice dok je stajao nad ovim dičnim tijelom, pa reče: "Poslanik, s.a.v.s., istinu je rekao: "Sam ćeš hodati, sam ćeš umrijeti i sam ćeš ponovo biti proživljen."

* * *

Ibn Mes'ud, r.a., ashabima je objasnio značenje izjave: "Sam ćeš hodati, sam ćeš umrijeti i sam ćeš ponovo biti proživljen":

"Bilo je to devete godine po Hidžri, za vrijeme Bitke na Tebuku, kada je Poslanik, s.a.v.s., naredio potpune pripreme da se dočekaju Bizantinci koji su počeli smišljati zavjere i prepredene trikove protiv islama.

Dani u kojima se od ljudi tražilo da idu u džihad bili su veoma vrući, tužni i teški. Daljina je bila ogromna a neprijatelj je bio strašan. Grupa muslimana je odbila da krene, opravdavajući svoje stavove različitim izgovorima. Poslanik, s.a.v.s., i njegovi ashabi su krenuli. Što su dalje išli, bili su sve iscrpljeniji i umorniji. Kad god bi neko zaostao iza, ljudi bi rekli: 'O, Poslaniče! Taj i taj je ostao iza nas', a on je govorio: 'Neka! Ako u njemu ima ikakva dobra, stići će vas, a ako je nešto drugo u pitanju, onda će vas Allah, dž.š., spasiti od njegovog belaja.'

Jednom su se okrenuli i nisu mogli naći Ebu Zerra. Rekli su Poslaniku, s.a.v.s., da je Ebu Zerr zaostao i da je njegova kamila usporila. Tada je Poslanik, s.a.v.s., ponovio raniju izjavu. Ebu Zerrova kamila

je popustila pod pritiskom gladi, žeđi i vrućeg vremena. Od slabosti i zamora se spotakla, a Ebu Zerr ju je na sve načine pokušao prisiliti da krene, ali je deva bila previše iscrpljena.

Napokon, Ebu Zerr je uvidio da će zaostati gubeći već tragove kolone, pa je sjahao sa deve, uzeo svoje stvari, ponio ih na svojim leđima i nastavio putovanje pješice preko plamtećeg pustinjskog pijeska i žureći da se ponovo pridruži Poslaniku, s.a.v.s., i ashabima.

Rano ujutro, dok su se muslimani na momenat zaustavili da se odmore, jedan od njih je vidio oblak prašine i pijeska iza koje se mogla nazrijeti ljudska figura. Jedan od onih koji su to vidjeli rekao je Poslaniku s.a.v.s.: 'O, Allahov poslaniče! Neko ide sam pješice.' Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'To je Ebu Zerr.'

Muslimani su nastavili razgovor dok im čovjek nije prišao. Tek onda su mogli poznati ko je to bio.

Poštovani putnik je malo po malo prilazio. Iako je uz ogroman napor povlačio stopala kroz vreli pijesak i sa velikim bolom nosio teški teret na leđima, bio je vidljivo oduševljen kada je napokon sustigao blagoslovljenu kolonu, bez zaostajanja i napuštanja Poslanika, s.a.v.s., i njegovih ashaba. Kada je napokon stigao kolonu, neko se proderao: 'O, Poslaniče, to je Ebu Zerr!' Ebu Zerr se uputio prema Poslaniku, s.a.v.s. Čim ga je Poslanik, s.a.v.s., ugledao, nježno, ljubazno i tužno se nasmijao i rekao: 'Allah, dž.š., smilovat će se Ebu Zerru. On pješači sam, umrijeće sam i ponovo će biti proživljen sam.'"

* * *

Dvadeset i više godina je prošlo od tada. Ebu Zerr je umro sam u pustinji Rebza prelazeći put kojeg niko nije prešao tako veličanstveno.

Historija ga, također, pamti usamljenog po njegovoj čeličnoj otpornosti i njegovom veličanstvenom isposništvu. Allah, dž.š., također, ponovo će ga oživiti samog, jer niko drugi neće moći imati mjesto blizu njega, zbog njegovih mnogobrojnih zasluga.

4.

BILAL IBN REBBAH

Podrugivanje užasu!

Kada god bi Omer ibn Hattab, r.a., spomenuo Ebu Bekra, r.a., rekao bi: "Ebu Bekr, r.a., naš je učitelj i oslobodilac našeg učitelja." – tj. Bilala.

A čovjek kome je Omer, r.a., dao epitet "Naš Učitelj" zaista mora da je velik i poseban čovjek. Međutim ovaj čovjek, koji je bio izrazito tamne puti, vitak, visok, guste kose i rijetke brade, kako ga već opisuju pripovjedači, jedva da je čuo ovakve riječi pohvale koje su mu bile upućene i koje su darežljivo darivane, bez imalo stida. Spuštajući svoje očne kapke i sa suzama koje su mu tekle niz obraze govorio je: "Ja sam zaista Abesinac. Jučer sam bio samo rob."

Ko je onda taj Abesinac koji je jučer bio tek rob? Zove se Bilal ibn Rebbah, onaj koji je pozivao muslimane na namaz (mujezin) i omalovažavao kipove. Bio je jedna od mu'džiza (čuda) vjere i istinitosti, jedna od najvećih mu'džiza islama. Jer od deset muslimana koji su živjeli, ili će živjeti, od vremena Objave pa do Sudnjeg dana naći ćemo bar sedam osoba koje poznaju Bilala. To znači stotine miliona ljudi kroz stoljeća i u doba mnogih generacija poznavalo je Bilala, sjećalo se njegovog imena i poznavali su njegovu ulogu isto kao što su poznavali i dvojicu najveličanstvenijih halifa u historiji islama – Ebu Bekra, r.a., i Omera, r.a.

Kada biste čak upitali i dijete iz osnovne škole u Egiptu, Pakistanu, Maleziji ili Kini, u dvjema Amerikama, u Evropi ili Rusiji, u Iraku, Siriji, Turskoj, Iranu ili Sudanu, u Tunisu, Alžiru ili Maroku, usred Afrike ili u planinama Azije, na svakom dijelu Zemlje gdje žive muslimani: "Dijete, ko je Bilal?", odgovoriće vam: "Bilal je bio mujezin Poslanika, s.a.v.s., i bio je rob kojeg je gospodar mučio vrelim pijeskom kako bi ga prisilio da odbaci vjeru. No on je umjesto toga samo izgovarao: 'Jedan, Jedan!'"

Kad god počnete razmišljati o ovom vječnom plamenu, kojeg je u Bilala usadio islam, morate znati da je prije islama taj isti Bilal bio obični rob, koji je svome gospodaru čuvao stada deva za samo šaku hurmi. Da nije bilo islama, njegova bi sudbina bila da ostane rob, lutajući među masom, dok mu ne bi stigla smrt sa kojom bi on otišao u nejveće dubine zaborava.

Međutim dokazao je da je njegova vjera bila iskrena, a veličanstvenost vjere, koju je nosio u sebi, poklonila mu je, kako za vrijeme njegovog života tako i u historiji, značajno mjesto među velikanima i pobožnjacima u islamu. Mnoge značajne, prestižne i bogate osobe, zaista, nisu stekle ni jednu desetinu besmrtnosti Bilala, abesinijskog roba.

Crna boja njegove kože, siromašno porijeklo i njegov nizak položaj kao roba u društvu nisu mu umanjili zaslugu da, kada je odlučio da pređe na islam, zauzme visoko mjesto, za koje su zaslužni njegova istinoljubivost, uvjerenost, čistoća i požrtvovanost.

Ljudi su mislili da jedan rob kao što je Bilal, koji vodi porijeklo od nepoznate loze i koji nema ni sunarodnjaka ni moći, koji nije imao nikakvu kontrolu nad svojim životom, nego je, naprotiv, njega posjedovao njegov gospodar koji ga je kupio novcem, rob koji je došao i išao među ovcama, devama i drugom stokom njegovog gospodara te su mislili da takvo ljudsko stvorenje ne može imati nikakvu moć niti može postati neko značajan. Ali je on uspio, mimo svih očekivanja, i imao je izuzetnu vjeru, kakvu niko sličan njemu nije mogao imati. Bio

je prvi mujezin Poslanika, s.a.v.s., i islama, mjesto koje su priželjkivali svi robovlasnici i plemići plemena Kurejš koji su primili islam i slijedili Poslanika, s.a.v.s. Da, upravo Bilal ibn Rebbah. Kakvu samo srčanost i veličanstvenost iskazuju ove tri riječi – Bilal ibn Rebbah!

* * *

Bilal je bio Abesinac i pripadao je crnoj rasi. Sudbina mu je bila da bude rob nekih ljudi iz plemena Džumeh u Mekki, gdje mu je majka bila ropkinja. Živio je robovskim životom čiji su sumorni dani bili jednolični, nije imao nikakvo pravo na svoj dan niti je imao nadu za sutra.

Vijesti o Muhammedovom, s.a.v.s., pozivu doprle su do njegovih ušiju onda kada su ljudi počeli pričati o njemu i kada je počeo slušati razgovore svoga gospodara s njegovim gostima, a naročito sa Umejjeom ibn Halefom, jednim starijim čovjekom iz plemena Benu Džumeh, u kojem je Bilal bio rob. Često je čuo Umejjea kako razgovara sa svojim prijateljima i ljudima iz njegovog plemena. Mnogo puta su razgovarali o Poslaniku, s.a.v.s., koristeći riječi prepune zabrinutosti, ljutnje i zlonamjernosti.

Bilal je, s druge strane, između ovih riječi suludog bijesa i ljutnje hvatao atribute te nove vjere. Počeo je osjećati da ta nova vjera sadrži nove kvalitete za okolinu u kojoj je on živio. Za vrijeme njihovih prijetnji i gromoglasnih razgovora također je mogao čuti kako naglašavaju Muhammedovu, s.a.v.s., plemenitost, iskrenost i odanost. Da, zaista ih je čuo kako se zapanjeni čude onim sa čim je Muhammed, s.a.v.s., došao. Govorili su jedan drugome: "Muhammed nikada nije bio ni lažac ni vračar, a ni lud, ali ga moramo tako okarakterisati, dok ne odvratimo one koji su požurili u njegovu vjeru."

Čuo ih je i kada su govorili o Muhammedovom, s.a.v.s., poštenju i lojalnosti, o njegovoj čovječnosti i plemenitosti, i o njegovoj čistoći i inteligenciji. Čuo ih je kako šapuću razloge zbog kojih mu se protive i napadaju ga: prvo, zbog svoje vjernosti vjeri svojih očeva; drugo, zbog njihove bojazni za slavu plemena Kurejš koju su imali zbog statusa

grada Mekke kao vjerskog centra, u kojem su se obožavali kipovi i koje je služilo kao utočište svakome na Arapskom poluotoku; treće, zbog njihove zavidnosti što neko iz plemena Benu Hašim tvrdi da je poslanik ili vjerovjesnik.

* * *

Jednog je dana Bilal ibn Rebbah prepoznao Allahovo, dž.š., svjetlo i osjetio Njegovo razlijevanje u dubini svoje dobre duše, tako da je otišao Poslaniku, s.a.v.s., i primio islam. Nije prošlo dugo a vijesti o njegovom prelasku na islam su se proširile. To je jednostavno bio šok za vođe plemena Benu Džumeh, koji su bili veoma ponosni i uobraženi. Zle sile su obuzele Umejjea ibn Halefa, koji je smatrao da je prelazak na islam jednog od njihovih robova direktan šamar, koji ih je užasno osramotio i ponizio.

Njihov abesinski rob je prešao na islam i krenuo koracima Muhammeda, s.a.v.s.!? Umejje je rekao sebi: "Nema veze. Zasigurno Sunce ovaj dan neće zaći prije što taj rob, koji je zalutao, zajedno sa svojim islamom ne bude mrtav." Međutim taj dan Bilalov islam nije nestao sa zalaskom Sunca, ali su jednog dana kipovi plemena Kurejš i čuvari paganstva među njima nestali sa zalaskom Sunca.

* * *

Što se tiče Bilala, on je zauzeo jedan stav koji je služio ne samo islamu nego čitavom čovječanstvu, iako je islamu bio najkorisniji. Izdržao je najbrutalnije napade kao što su i svi pobožni velikani. Allah, dž.š., učinio ga je primjerom činjenice da crna boja kože i ropstvo ne mogu umanjiti veličinu duše koja je našla svoju vjeru, koja se predala svome Stvoritelju i koja se čvrsto drži svoga puta.

Bilal je dao sjajnu lekciju ljudima svoga vremena, ali i budućim generacijama, onima koji žive u njegovoj vjeri, kao i onima koji ispovijedaju druge vjere; lekciju koja predstavlja ideju da se sloboda i nadmoć savjesti ne mogu mijenjati ni za kakvo zlato, čak da ga je puna zemlja, niti kaznom. Golog su ga bičevali, dok je ležao na vrelim stijenama kako bi ga prisilili da se odrekne vjere, ali je on odbio.

Poslanik, s.a.v.s., i islam su ovog nemoćnog abesinskog roba učinili učiteljem čitavom čovječanstvu u umijeću poštivanja savjesti i u odbrani njene slobode i nadmoći. Izvodili su ga usred dana, kada je najviša temperatura i kada se pustinja pretvara u smrtonosni pakao, a zatim bi ga nagog bacili na užareno kamenje, donijeli bi vrelu stijenu, koju je moralo podizati nekoliko ljudi, i bacili bi mu je na prsa. Ovakva nemilosrdna tortura se ponavljala iz dana u dan sve dok se srca nekih izvršilaca nisu sažalila nad Bilalom. Konačno, odlučili su ga pustiti samo pod uvjetom da samo kaže nešto lijepo o njihovim bogovima, makar jednom riječju koja bi im omogućila da ostanu ponosni, kako im Kurejšije ne bi prigovarale da su poraženi i osramoćeni otporom njihovog ustrajnog roba.

No Bilal je odbio izgovoriti i jednu jedinu riječ koju je makar i nevoljno mogao izgovoriti i tako "*kupiti*" svoj život i dušu bez opasnosti da izgubi vjeru i bez potrebe da se odrekne svog uvjerenja. Da, odbio je izgovoriti riječ koju su oni htjeli čuti, pa je umjesto toga počeo ponavljati svoje vječite riječi: "*Jedan... Jedan*!"

Njegovi mučitelji su se sjatili oko njega nagovarajući ga: "Spomeni ime Lata i Uzzaa." Ali je on odgovarao samo riječima: "*Jedan... Jedan*!" Rekli su mu: "Reci ono što mi kažemo." No, on im je kroz primjetno ruganje i sarkastičnu ironiju odgovarao: "Zaista moj jezik nije dobar u tome."

Tako je Bilal ostao na vrelini i pod teretom teškog kamena, a pred zalazak Sunca su ga podigli i stavili mu uže oko vrata. Nakon toga su naredili svojim dječacima da ga takvog vodaju po brdima i ulicama Mekke. A Bilalov jezik je samo ponavljao veličanstvene riječi: "*Jedan... Jedan*!"

Kada ih je zatekla noć htjeli su se nagoditi sa njim: "Sutra govori dobre stvari o našim bogovima i reci: 'Moj gospodar je Lat ili Uzzaa, pa ćemo te pustiti. Umorili smo se od kažnjavanja kao da smo mi ti koji su kažnjeni." Ali je on odmahivao glavom i rekao: "Jedan... Jedan!" Tada ga je Umejje ibn Halef udario i eksplodirao u očajnoj ljutnji vi-

čući: "Kakva te je nesreća nama donijela, zlobni robe! Tako mi Lata i Uzzaa, ja ću od tebe napraviti primjer za sve robove i robovlasnike." Ali je Bilal i na to odgovorio istim riječima koje pokazuju veličinu i uvjerenje pravog vjernika: "Jedan... Jedan!"

Umejje pođe igrati ulogu onoga koji sažalijeva i govoriti samome sebi da ga Bilal čuje: "Polahko, Umejje. Tako mi Lata, neće biti ponovo kažnjen. Zaista je Bilal jedan od nas, a njegova majka je naša ropkinja. Neće mu biti drago da razgovara i izigrava se sa nama zbog svog islama." No Bilal je gledao njihova lažovska, prepredena lica, a njegova su usta omlitavila kao svjetlo zore. Izgovorio je s mirnoćom koja ih je silno potresala: "Jedan... Jedan!"

Sljedećeg dana, kada se primaklo podne, Bilala su iznijeli na zemlju koju je Sunce peklo. Bio je strpljiv, hrabar, čvrst, nadajući se nagradi na Sudnjem danu.

Dok su ga zlostavljali, došao je Ebu Bekr es-Siddik, r.a., i zagalamio na njih: "Zar hoćete da ubijete čovjeka samo zato što kaže 'Allah je moj Gospodar'?" A onda je zagalamio na Umejja ibn Halefa: "Uzmi više nego što on vrijedi i pusti ga na slobodu." Umejje kao da se dočepao spasilačkog čamca u momentu kada se počeo utapati. Jako mu se svidio prijedlog i bio je oduševljen kada je čuo da Ebu Bekr nudi cijenu Bilalove slobode, pošto su već izgubili sve nade da će savladati Bilala. A pošto su bili trgovci, shvatili su da bi bilo korisnije prodati ga nego ubiti.

Prodali su ga Ebu Bekru, r.a., a on ga je odmah pustio na slobodu i tako je Bilal zauzeo svoje mjesto među slobodnim ljudima. Kada je Ebu Bekr, r.a., stavio ruku oko Bilala žureći da ga oslobodi, Umejje mu reče: "Vodi ga, jer tako mi Lata i Uzzaa da si pristao da ga kupiš i za samo jednu oku zlata, ja bih ti ga prodao." Ebu Bekr je razumio gorčinu očaja i razočarenja, koji su se krili u ovim riječima. Najbolje je bilo ništa ne odgovarati, ali pošto su povrijedili dignitet ovog čovjeka, koji je postao njegov brat i potpuno jednak njemu, odgovorio je Umejju riječima: "Tako mi Allaha, da ti nisi pristao da ga prodaš za cijenu manju od stotinu oka zlata, ja bih i toliko platio." Krenuo je sa

svojim bratom prema Poslaniku, s.a.v.s., noseći mu vijesti o Bilalovoj slobodi, gdje je tim povodom priređeno veliko slavlje.

Nakon što su Poslanik, s.a.v.s., i muslimani preselili u Medinu i tamo se nastanili, Poslanik, s.a.v.s., uspostavio je ezan. Ko bi bio mujezin pet puta dnevno? Ko bi do udaljenih mjesta dozivao "Allah je najveći" i "Nema boga osim Allaha"?

Bilal je bio taj koji je, dok su ga zlostavljanja skoro dokrajčila, prije 13 godina vikao: "Allah je Jedan...Jedan!" Toga dana Poslanik, s.a.v.s., ga je izabrao da bude prvi mujezin u Islamu. Svojim melodičnim glasom je dirao dušu i ispunjavao srca vjerom a uši bogobojaznošću, dok je pozivao:

"Allah je najveći, Allah je najveći.
Allah je najveći, Allah je najveći.
Svjedočim da nema boga osim Allaha,
Svjedočim da nema boga osim Allaha.
Svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik,
Svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik.
Dođite na namaz,
Dođite na namaz.
Dođite na spas,
Dođite na spas.
Allah je najveći, Allah je najveći.
Nema boga osim Allaha."

Između muslimana i vojske plemena Kurejš, koja je došla da osvoji Medinu, došlo je do bitke. Vodio se žestok i težak rat dok je Bilal napadao i mijenjao položaje u prvoj bici – Bici na Bedru, čiji je moto odredio Poslanik, s.a.v.s., naredivši da on bude: "Jedan... Jedan!"

* * *

U ovoj bici su Kurejšije žrtvovale svoje mladiće i svoje plemenske vođe skoro do posljednjeg čovjeka. Umejje ibn Halef, Bilalov vlasnik i onaj koji ga je brutalno, skoro na smrt, zlostavljao, skoro se bio povukao

sa bojnog polja, ali mu je došao njegov prijatelj Ukba ibn Ebi Muit, noseći kadionicu u desnoj ruci kada je čuo da se ovaj povlači. Kada je Ukba stigao, Umejje je sjedio sa ljudima iz svog plemena. Bacio mu je kadionicu i povikao: "O, Ebu Ali, uzmi ovo i nakadi se jer ti si jedna obična žena." (Naime, običaj tadašnjih žena je bio da kade svoje lice kako bi izgledale mlađe i ljepše). Umejje se prodera na njega: "Neka si prezren." Te kako nije imao izlaza, otišao se boriti.

Kakve još tajne krije i otkriva sudbina? Ukba ibn Ebi Muit najviše je podržavao Umejja u zlostavljanju Bilala i drugih nemoćnih muslimana, a tog dana, on je bio taj koji je natjerao Umejja da ide u Bitku na Bedru, gdje će i umrijeti isto kao i Ukba! Umejje je bio zabušant kada je u pitanju rat, i da mu Ukba nije učinio to što mu je učinio, on ne bi otišao u borbu.

Ali Allahove, dž.š., naredbe se izvršavaju. Pa neka Umejje ode na bojno polje, jer ima starih nerazriješenih računa sa jednim od Allahovih robova. Došlo je vrijeme da se poravnaju. Pravda nikada ne umire. Ono što duguješ moraš i isplatiti.

A sudbina je zadovoljna kada izruguje tirane. Ukba, čije je provokacije Umejje slušao i čijim je zahtjevima za zlostavljanjem nevinih vjernika udovoljavao, bio je ista ona osoba koja je Umejja odvela u vlastitu smrt. Od čije je ruke poginuo? Od ruke Bilala i samo Bilala. Od istih onih ruku koje je Umejje vezao lancima i čijeg je vlasnika udarao i zlostavljao. Te iste ruke imale su sastanak, za koji je sudbina odredila najpovoljnije vrijeme, na dan Bitke na Bedru sa zlobnicima Kurejša koji su nepravedno i silnički ponižavali vjernike. To je ono što se zaista desilo.

Kada je započela bitka između dvije vojske i kada je muslimanska vojska počela glasno izgovarati slogane: "Jedan... Jedan!", Umejjevo srce je bilo preplašeno i stigla mu je opomena. Riječ koju je, još koliko je jučer, njegov rob ponavljao pod patnjom i strahom, danas je postala geslo čitave jedne vjere i čitave nove zajednice.

"Jedan... Jedan!" Da li je tako? Tako brzo? I tako brzim rastom?

* * *

Sablje su udarile jedna na drugu na bojnom polju i počela je strašna bitka. Kako se bitka bližila kraju, Umejje ibn Halef je zapazio Abdurahmana ibn Avfa, ashaba Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Pokušao je zatražiti njegovu zaštitu i tražio je da bude njegov zarobljenik, nadajući se da će tako spasiti svoj život. Abdurahman je prihvatio njegovu molbu i pružio mu utočište. On ga je odveo dok je bitka još trajala do mjesta gdje su čuvani zatočenici.

Dok su išli, zapazio ih je Bilal i povikao: "Poglavar nevjerništva, Umejje ibn Halef! Ne bio ja živ, ako on ostane spašen!", podigao je sablju i krenuo da odsiječe glavu koja je uvijek bila puna ponosa i arogancije. Ali je Abdurahman ibn Avf zagalamio na njega: "O, Bilale, on je moj zatočenik!" Zatočenik, dok se bitka još uvijek vodila? Zatočenik sa čije se sablje još uvijek cijedila krv, zbog onoga što je samo nekoliko momenata ranije činio tijelima muslimana? Ne! Prema Bilalovom mišljenju, to je bila ironija i zloupotreba razuma, a Umejje se već dovoljno podrugivao i zloupotrebljavao razum. Podrugivao se sve dok nije došao dan, momenat i Božije određenje da takve ironije nestane!

Bilal je shvatio da neće moći sam slomiti stav svoga brata u vjeri, Abdurahmana ibn Avfa. Zato je iz sveg glasa dovikivao muslimane: "O, Allahovi pomagači! Poglavar nevjere, Umejje ibn Halef! Ako on ostane živ, ne bio ja spašen!" Grupa muslimana je prišla sa sabljama sa kojih se cijedila krv. Opkolili su Umejja i njegovog sina koji se borio zajedno sa Kurejšijama. Abdurahman ibn Avf u toj situaciji ništa nije mogao učiniti. Bilal je dugo gledao u tijelo Umejje, koji je pao pod žestokim udarcima sablji. A zatim je pohrlio povikujući: "Jedan... Jedan!"

Da su se Bilal i Umejje susreli pod drugačijim okolnostima, bilo bi nam dopušteno da od Bilala zahtijevamo popustljivost, a čovjek od vjere i pobožnosti, kakav je on bio, sigurno je ne bi uskratio. No njihov susret desio se u toku bitke, gdje svaka strana dolazi kako bi uništila svog neprijatelja.

Sablje su sijevale i padale su glave. Tada je Bilal ugledao Umejja, koji ni jedan dio Bilalovog tijela nije poštedio a da na njemu nije ostavio tragove zlostavljanja. Gdje i kako ga je vidio? Vidio ga je na poprištu bitke dok je svojom sabljom odsijecao glavu svakom muslimanu do kojeg je došao. Da je stigao i do Bilalove glave, odsjekao bi je. U okolnostima pod kojima su se srela ova dva čovjeka bilo bi nepravedno pitati Bilala: "Zašto mu nisi lijepo oprostio?

* * *

Dani su prolazili i Mekka je bila oslobođena. Poslanik, s.a.v.s., ušao je u nju, zahvalan i sa riječima: "Allah je najveći!", dok je predvodio 10.000 muslimana. Odmah se uputio prema Kabi, tom svetom mjestu koje su Kurejšije pretrpale kipovima, čiji je broj dostizao broj dana u godini. *"Stigla je Istina, a nestala je laž!"*

Od tog dana nije više bilo Uzzaa niti Lata a ni Hubela. Nakon tog dana čovjek se više neće klanjati stijenama niti kipovima. Ljudi će čitavom svojom savješću obožavati samo Allaha, dž.š., Kojem ništa nije slično, Koji je Jedan, Najveći, Najuzvišeniji. Poslanik, s.a.v.s., ušao je u Kabu u društvu Bilala. Čim je ušao u nju vidio je izrezbareni kip koji je predstavljao Ibrahima, a.s., kako sa štapićima proriče budućnost.

Poslanik, s.a.v.s., naljuti se i reče: "Ubio ih Allah, dž.š. Naši preci nikada nisu proricali budućnost sa štapićima. Ibrahim nije bio ni židov niti kršćanin, nego je bio pravi musliman i nikada nije bio mnogobožac." Zatim je naredio Bilalu da se popne na vrh Kabe te da pozove na namaz i Bilal je proučio ezan. Kako je samo bio veličanstven taj momenat, to mjesto i taj događaj!

Život u Mekki je zastao, a hiljade muslimana su kao nepokretna zraka stajali i za Bilalom ponavljali šapatom riječi ezana, dok su mnogobošci bili u svojim kućama ne mogavši vjerovati u ono što se događa.

Je li to Muhammed, s.a.v.s., i njegovi jadni sljedbenici, koji su koliko je još jučer bili protjerani iz svojih domova? Da li je to zaista on

sa 10.000 svojih vjernika? Je li to, stvarno, onaj kojeg smo mi prognali, protiv kojeg smo se borili i kojem smo pobili najmilije i najbliže rođake? Je li nam to, zaista, prije nekoliko minuta on govorio, dok smo bili ostavljeni njemu na milost i nemilost: "Idite, slobodni ste!"

No, trojica plemenskih vođa Kurejša, koji su sjedili na otvorenom prostoru ispred Kabe, kao da su bili pogođeni kada su vidjeli kako Bilal svojim stopalima gazi njihove kipove i kako nad razbacanim ostacima prostire svoj glas sa ezanom, koji se širio na sve strane Mekke, kao dolazak proljeća. To su bili Ebu Sufjan ibn Harb, koji je primio islam samo nekoliko sati prije toga, zatim Attab ibn Usejd i El-Haris ibn Hišam, koji još nisu prešli na islam.

Atab, sa očima uprtim u Bilala, koji je učio ezan, reče: "Allah je počastio Usejda tako da sad ne sluša ovo, a da čuje to bi ga jako razbjesnilo." El-Haris je dodao: "Tako mi Allaha, da sam siguran da Muhammed govori istinu, ja bih ga slijedio." Ebu Sufjan, stari lisac, njihove riječi prokomentarisao je na sljedeći način: "Neću reći ništa, jer ako izustim i jednu riječ ovi kamenčići će ga obavijestiti o onome što kažem."

Kada je Poslanik, s.a.v.s., napustio Kabu ugledao ih je, istog momenta je pročitao sa njihovih lica i rekao im, dok su mu Allahovo svjetlo i radost pobjede obasjavali oči: "Znam šta ste rekli!", a zatim im je ponovio ono što su oni rekli.

El-Haris i Attab su povikali: "Svjedočimo da si ti Božiji poslanik. Tako nam Allaha, niko nas nije čuo pa da možemo reći da ti je neko kazao."

Zatim su izrazili dobrodošlicu Bilalu sa novim srcima koja su bila očarana odjekom riječi koje su čuli u govoru Poslanika, s.a.v.s., nakon što je ušao u Mekku. "O, ljudi Kurejša! Allah, dž.š., od vas je otklonio neznanje predislamskog paganstva i uznošenje vašim precima. Ljudi potječu od Adema, a.s., a Adem, a.s., stvoren je od zemlje."

* * *

Bilal je živio sa Poslanikom, s.a.v.s., i bio svjedok svih bitki u kojima je Resul, s.a.v.s., učestvovao, pozivajući na namaz i izvršavajući sve dužnosti ove veličanstvene vjere, koja ga je izvela iz tame na svjetlost i iz ropstva na slobodu. Bio je uzdignuta veličina islama zajedno sa veličinom muslimana. Svakim danom Bilal je bio sve bliži srcu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji ga je opisivao kao "*jednog od stanovnika Dženneta*".

Ali je Bilal ostao upravo onakav kakav je uvijek bio: plemenit i skrušen, i uvijek se smatrao "Abesincem koji je koliko je još jučer bio rob". Jednog dana došao je čovjeku kako bi za sebe i za svoga brata isprosio dvije djevojke, pa je rekao njihovom ocu: "Ja sam Bilal a ovo je moj brat. Mi smo dva roba iz Abesinije. Bili smo u zabludi, pa nas je Allah, dž.š., uputio na Pravi put. Bili smo dva roba, pa nas je Allah, dž.š., oslobodio ropstva. Ako se slažeš, da se vjenčamo sa tvojim kćerkama, neka je svaka hvala Allahu, dž.š., a ako se ne slažeš, pa Allah je, dž.š., najveći."

* * *

Poslanik, s.a.v.s., preselio je na ahiret zadovoljan, a i Allah, dž.š., njime zadovoljan i nakon njegove smrti vodstvo muslimana je preuzeo Ebu Bekr es-Siddik, r.a. Bilal je otišao Halifi (Nasljedniku) Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i rekao mu: "O, halifo Božijeg Poslanika! Čuo sam da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Najbolje djelo vjernika je borba (džihad) na Allahovom putu.'"

Ebu Bekr, r.a., upitao ga je: "Šta onda hoćeš, Bilale?", a on mu odgovori: "Hoću da se borim na Allahovom putu dok ne poginem." Ebu Bekr, r.a., na to će: "A ko će nam učiti ezan?" Bilal, s očima prepunim suza, reče: "Nikome neću učiti ezan nakon Božijeg Poslanika s.a.v.s." Ebu Bekr, r.a., na to odgovori: "Ostani i pozivaj nas na namaz." Bilal odgovori: "Ako si me oslobodio ropstva radi sebe, onda ću učiniti onako kako ti hoćeš, ali ako si me oslobodio ropstva radi Allaha, dž.š., onda me prepusti Onome radi Koga sam i oslobođen." Ebu Bekr reče: "Oslobodio sam te radi Allaha, dž.š., Bilale."

Imamo različita prenošenja o tome kako je postupio Bilal. Jedni vjeruju da je otišao te da se borio i branio islam. Drugi prenose da je poslušao Ebu Bekra, r.a., i ostao sa njim u Medini. Kada je Ebu Bekr, r.a., preselio na ahiret i kada ga je naslijedio Omer, r.a., Bilal je od njega zatražio dopuštenje i otišao u Siriju.

Bilo kako bilo, Bilal je ostatak svog života posvetio borbi (džihadu) na Allahovom putu, odlučan da se sa Allahom, dž.š., i Njegovim Poslanikom sretne, nakon što učini ona djela koja oni najviše vole.

Njegov melodični glas, koji je zračio dobrodošlicom i nadahnjivao pobožnošću, nije više mogao učiti ezan, jer kada bi god u toku ezana izgovorio: "Svjedočim da je Muhammed Božiji poslanik (Ešhedu enne Muhammeden resulullah)", sjećanja bi mu nahrlila i od tuge bi mu ponestalo glasa a umjesto riječi potekle bi mu suze.

Njegov posljednji ezan čuo se za vrijeme halife Omera, r.a. (vođa pravovjernih), kada je posjetio Siriju. Muslimani su ga molili da zatraži od Bilala da prouči jedan ezan za njih. Omer, r.a., pozvao je Bilala kada je bilo vrijeme namazu i zamolio ga da prouči ezan. Bilal je ustao i postupio kako je tražio Omer, r.a. Dok je Bilal učio ezan, ashabi Božijeg Poslanika, koji su bili sa vođom pravovjernih (Omerom, r.a.) plakali su kao nikada ranije, a najviše Omer, r.a.

* * *

Bilal je umro u Siriji boreći se na Allahovom putu, onako kako je i oduvijek želio. Pod prašinom Damaska danas leži tijelo čovjeka, koji je u ustrajnosti i uvjerenju i za vjeru bio jedan od najvećih koje je ljudski rod imao.

5.

ABDULLAH IBN OMER

Onaj koji je ustrajan i koji se kaje

Kada je bio pri kraju svog dugog života, rekao je: "Zakleo sam se na pokornost Poslaniku, s.a.v.s. Nikada nisam pogazio zaketvu niti sam se ikada predao nečemu drugome. Nikada nisam dao zavjet nikome u građanskom ratu niti sam huškao one muslimane koji nisu bili ni na jednoj strani."

Ove riječi ukratko ocrtavaju život tog čestitog čovjeka, koji je živio preko 80 godina. On je došao u susret sa islamom i Poslanikom, s.a.v.s., kada mu je bilo tek 13 godina, kada je sa ocem išao u Bitku na Bedru nadajući se da će imati mjesta među mudžahidima, ali ga je Poslanik, s.a.v.s., vratio zbog toga što je bio premlad. Od toga dana, pa čak i prije toga, kada je zajedno sa ocem obavio Hidžru u Medinu, taj mali dječak, koji je prerano stekao sve vrline zrelog čovjeka, došao je u kontakt sa Poslanikom, s.a.v.s.

Od toga dana, pa do dana kada je u 85. godini preselio na ahiret, uvijek ga nalazimo ustrajnog kako od Allaha, dž.š., traži oproštaj i kako nikada ni za dlaku ne skreće sa svog puta, nikada ne dovodi u pitanje pokornost na koju se zakleo i nikada ne gazi zavjet koji je dao. Neizmjerne su vrline Abdullaha ibn Omera i nedokučive ljudskoj mašti. To su, između ostalog: znanje, skromnost, čistoća savjesti i njegovog opredjeljenja, darežljivost, pobožnost, ustrajnost u ibadetu i iskrena odanost

Poslaniku kao uzoru. Ibn Omerovu jedinstvenu ličnost kao i njegov čestit i istinoljubivi život ocrtavale su sve ove vrline i kvalitete.

Mnoge dobre manire je naučio od svoga oca, Omera ibn Hattaba, r.a., a skupa sa njim je sve vrline, kao i sve ono što se može opisati kao plemenita osobina, naučio od Božijeg Poslanika, s.a.v.s.

Kao i njegov otac, čvrsto je vjerovao u Allaha, dž.š., i Njegovog Poslanika, s.a.v.s. – zato je način na koji je slijedio Poslanikov put bio divan. Uvijek je gledao kako Poslanik, s.a.v.s., postupa u različitim situacijama, a onda bi skrušeno oponašao Poslanika, s.a.v.s., do najsitnijih detalja. Naprimjer, gdje god bi klanjao Poslanik, s.a.v.s., tu na istom mjestu bi klanjao i Ibn Omer. Ako bi Poslanik, s.a.v.s., dozivao Allaha, dž.š., stojeći i Ibn Omer bi Ga dozivao stojeći. Kada bi se Poslanik, s.a.v.s., obraćao Allahu, dž.š., sjedeći i Ibn Omer bi Mu se obraćao sjedeći. Na istom mjestu na kojemu je Poslanik, s.a.v.s., jednom dok je putovao, sjahao sa deve i klanjao dva rekata i Ibn Omer je isto činio kada bi putovao tim putem.

Osim toga, zapamtio je da se Poslanikova deva na jednom mjestu u Mekki okrenula dva puta prije nego je Poslanik, s.a.v.s., sjahao i klanjao dva rekata. Možda je to deva sama spontano učinila kako bi sebi napravila odgovarajuće mjesto da se spusti, ali je Ibn Omer, kada god bi došao na to mjesto, svoju devu okrenuo dva puta pa joj tek onda dopustio da se spusti. Nakon toga bi, na potpuno isti način kako je vidio i Poslanika, s.a.v.s., da čini, klanjao dva rekata. Takvo temeljito oponašanje je jednom navelo Aišu, r.a., Majku pravovjernih, da kaže: "Niko ne oponaša Poslanika, s.a.v.s., više od Ibn Omera."

Čitav svoj dugi i blagoslovljeni život proveo je u čvrstoj odanosti i privrženosti sunnetu Božijeg Poslanika s.a.v.s. – do te mjere da je došlo vrijeme kada su čestiti muslimani molili Allaha, dž.š.: "O Gospodaru! Poživi Ibn Omera sve dok sam i ja živ tako da ga mogu slijediti. Nema nikoga ko je više od njega privržen sunnetu."

Kao što je bila jaka i čvrsta njegova privrženost svakom Poslanikovom koraku i praksi (sunnetu), Ibn Omer je imao i ogromno poštova-

nje prema onome što je Poslanik, s.a.v.s., govorio (hadis). Prenosio je samo hadise koje je zapamtio do posljednjeg slova. Njegovi savremenici bi rekli: "Niko od ashaba Božijeg Poslanika nije bio pažljiviji da nešto ne doda ili oduzme iz hadisa od Abdullaha ibn Omera."

Isto toliko je bio obazriv i kada je izdavao fetve (formalno-pravno mišljenje u islamskom pravu). Jednog dana došao mu je neki čovjek i tražio njegovo mišljenje (fetvu). Kada je ovaj postavio pitanje, Ibn Omer mu je odgovorio: "Ne znam odgovor na to što me pitaš." Čovjek je krenuo svojim putem. Čim je ovaj otišao, Ibn Omer je protrljao ruke zadovoljno govoreći sam sebi: "Ibn Omera su pitali nešto što ne zna, pa je odgovorio: 'Ne znam!'"

Bilo ga je jako strah da se u svojim fetvama služi idžtihadom (samostalan sud o nekom pravnom pitanju), iako je živio u skladu sa uputstvima Velike vjere, vjere koja obećava jednu nagradu onome ko pogriješi, a duplu nagradu onome ko donese ispravnu fetvu. Međutim Ibn Omerova bogobojaznost nije mu dopuštala da donosi bilo kakve fetve.

Isto tako se uzdržao od položaja sudije. Sudija je uživao jednu od najvećih pozicija u državi i društvu. Ona je osiguravala onome ko je drži bogatstvo, utjecaj i slavu. Ali zašto bi pobožnom Ibn Omeru bili potreban novac, utjecaj i slava? Halifa Osman, r.a., jednom je poslao ljude po Ibn Omera i ponudio mu položaj sudije, ali se on izvinio i odbio ponuđeni položaj. Osman, r.a., upitao ga je: "Jesi li mi to neposlušan?" Ibn Omer odgovori: "Ne, ali sam spoznao da imaju tri vrste sudija: onaj koji sudi bez znanja i on će u Džehennem; onaj koji sudi po svom hiru i on će u Džehennem i onaj koji se upušta u idžtihad i nepogrešiv je u svom sudu, taj će se vratiti praznih ruku, bez učinjenih grijeha, ali i bez nagrade. Tako ti Allaha, dž.š., izuzmi me od toga." Osman, r.a., napravio je izuzetak i oslobodio ga ponude nakon što mu je Ibn Omer dao zakletvu da nikada nikome neće reći o tome, jer je Osman, r.a., znao kakav je položaj Ibn Omer uživao u srcima ljudi pa se bojao da će pobožni i čestiti ljudi, kada čuju da je Ibn Omer odbio

mjesto sudije, slijediti njegov primjer i učiniti isto, pa bi Halifa ostao bez pobožnih ljudi koji će biti sudije.

Možda izgleda da je Ibn Omer imao pasivan stav, međutim nije tako. Ibn Omer se nije suzdržao od prihvatanja pozicije onda kada niko drugi nije bio kvalifikovaniji od njega. Mnogi pobožni ashabi Božijeg Poslanika su zaista bili zauzeti izdavanjem fetvi i suđenjem.

Njegovo odbijanje i suzdržanost nisu dovodili do paralize sudstva niti je to uzrokovalo da na to mjesto dođe neko ko nije kvalifikovan, tako da je Ibn Omer više volio svoje vrijeme posvetiti pročišćenju svoje duše uz više ibadeta i više poslušnosti. Osim toga, u toj fazi historije islama život je postao udobniji i luksuzniji, novac obilatiji a uz to bilo je i sve više položaja i pozicija u vlasti. Iskušenja u novcu i pozicijama u vlasti počela su nagrizati srca pobožnih i pravovjernih, što je neke ashabe, a među njima i Ibn Omera, natjeralo da ustanu i da se suprotstave tim iskušenjima, tako što su oni sami predstavljali uzor i primjer pobožnosti, bogobojaznosti i uzdržanosti i tako što su odbijali visoke činove da bi se suprotstavili tom iskušenju.

* * *

Ibn Omer je bio "prijatelj noći", u njenim kasnim satima prije zore je klanjao, plakao i tražio oprost. U svojoj mladosti je jednom usnio san kojeg je Poslanik, s.a.v.s., protumačio tako da je Abdullah u noćnom namazu našao svaku nadu, radost i veselje.

Poslušajmo kako on sam pripovijeda priču o svom snu:

"U vrijeme Poslanika, s.a.v.s., usnio sam kako jašem buraka, koji me je nosio na bilo koje mjesto u Džennetu na koje sam želio otići. Zatim sam ugledao kako mi prilaze dvojica sa namjerom da me odvedu u Džehennem, ali ih je presreo melek govoreći mi: 'Ne boj se!', pa su me pustili na miru. Moja sestra Hafza je taj san ispričala Poslaniku, s.a.v.s., a on je na to rekao: 'Kako je Abdullah dobar čovjek! Da hoće klanjati noćni namaz, bio bi još bolji!'"

Od toga dana, pa sve do momenta kada se susreo sa Svevišnjim Allahom, dž.š., nikada nije prestao klanjati noćni namaz, bilo da je

stanovao u jednom mjestu bilo da je bio na putovanju. Stalno je klanjao, učio Kur'an, a.š., i veličao Allaha, dž.š., kao što je to bio slučaj i sa njegovim ocem, i Abdullahu bi uvijek potekle suze kad god bi čuo kur'anski ajet koji upozorava.

Ubejd bin Omer je rekao: "Jednom sam Abdullahu ibn Omeru učio sljedeći ajet: '*A šta će, tek, biti kada dovedemo svjedoka iz svakog naroda, a tebe dovedemo kao svjedoka protiv ovih? Tog dana bi jedva dočekali oni koji nisu vjerovali i koji su se protiv poslanika dizali da je nad njima zemlja poravnana; a od Allaha neće moći nijednu riječ sakriti*' (4: 41-42), a Ibn Omer je počeo plakati dok mu brada nije bila mokra od suza. Jednom dok je sjedio među braćom muslimanima učio je ajet: '*Teško onima koji pri mjerenju zakidaju, koji punu mjeru uzimaju kada od drugih kupuju, a kada drugima mjere na litar ili na kantar – zakidaju. Kako ne pomisle da će oživljeni biti na Dan veliki, na Dan kada će se ljudi zbog Gospodara svjetova dići!*' (83: 1-6) Onda je počeo ponavljati: '*Dan kada će se ljudi zbog Gospodara svjetova dići!*', dok su mu, kao kišne kapi s neba, lile suze niz obraze sve dok nije pao od velike žalosti i plača."

U potpunom skladu su funkcionisali njegova darežljivost, njegov asketizam i pobožnost i tako oblikovali najveličanstvenije vrline ove velike ličnosti. Davao je mnogo, jer je bio darežljiv. Davao je lijepe i halal stvari, jer je bio pobožan i nikada nije mario ako osiromaši zbog svoje darežljivosti, jer je bio isposnik.

Ibn Omer (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) bio je jedan od onih koji su imali visoka primanja. Najveći dio svog života bio je uspješan i pošten trgovac i njegov prihod iz Bejtu-l-mala bio je visok. Međutim on nikada nije štedio taj novac za sebe, nego ga je obilno trošio na siromahe, prosjake i one kojima je neophodan.

Ejjub ibn Va'il er-Rasibi priča nam o jednom od njegovih darežljivih djela:

"Jednog dana je Ibn Omer dobio 4.000 dirhema i komad baršuna. Sljedeći dan ga je Ejjub ibn Va'il vidio na pijaci kako na kredit kupuje

neku hranu za svoju devu. Ibn Va'il mu je otišao kući i pitao njegove najbliže rođake: 'Zar Ebu Abdurrahman (tj. Abdullah ibn Omer) nije jučer dobio 4.000 dirhema i komad baršuna?'– 'Jest', odgovoriše oni. On im reče da ga je vidio na pijaci kako kupuje neku hranu za svoju devu i kako nije imao novaca za to. Oni mu rekoše: 'Nije otišao na spavanje dok ga nije podijelio (novac), a onda je na leđima negdje odnio baršun. Kada se vratio, baršuna više nije bilo. Pitali smo ga za baršun a on nam je odgovorio: 'Dao sam ga jednoj siromašnoj osobi." Ibn Va'il je otišao odmahujući glavom sve dok nije stigao na pijacu. Zatim se popeo na jedno uzvišenje i povikao: 'O trgovci, šta radite od svog života? Ovdje je Ibn Omer koji je primio 4.000 dirhema pa ih je podijelio, a sljedeće jutro kupuje hranu svojoj devi na kredit?"

Onaj kome je Poslanik, s.a.v.s., bio učitelj a Omer, r.a., otac morao je biti velikan, osoba koja zaslužuje sve što je najbolje.

Ibn Omerova darežljivost, asketizam i pobožnost su osobine koje najbolje pokazuju koliko je bilo iskreno njegovo oponašanje Poslanikovog modela i koliko je iskren njegov ibadet.

Oponašao je Poslanika, s.a.v.s., do te mjere da je sa svojom devom stao tamo gdje je nekada stajao Poslanik, s.a.v.s., govoreći: "Neka devino stopalo stoji na mjestu gdje je i prije bilo devino stopalo." Do te iste mjere je sezalo i njegovo poštovanje, dobro ponašanje i ljubav prema ocu. Omerovo, r.a., ponašanje je natjeralo njegove neprijatelje, rodbinu, pa čak i sinove, da ga poštuju. Ponavljam, onaj koji je živio sa Poslanikom, s.a.v.s., i takvim ocem nikako nije mogao postati rob novcu. Dobijao je ogromne svote novca, ali bi ubrzo nestajale i samo bi prošle kroz njegovu kuću.

Njegova darežljivost nikada nije bila iz neznanja i arogancije. Uvijek je bio posvećen siromasima i onima kojima je bila potrebna njegova pomoć i rijetko bi jeo svoj obrok sam, uvijek bi pozvao siročad i siromahe. Često bi svoje sinove korio kada bi oni na svoje gozbe pozivali bogataše a ne siromahe i govorio bi im: "Izostavljate gladne a pozivate one koji su siti." Siromašni su poznavali njegovu obzirnost,

osjećali su njegovu prijatnost i njegovo suosjećanje, pa su sjedali na put kojim bi on prolazio kako bi ih on poveo svojoj kući. Kada bi ih ugledao, izgledao je kao predivni livadski cvijet okružen mnoštvom pčela koje su spremne da posrču njegov nektar.

* * *

Novac u njegovim rukama je bio sluga a ne gospodar i služio je za zadovoljavanje osnovnih potreba a ne za luksuzne stvari. Novac nije smatrao samo svojim. Siromasi su također imali pravo na taj novac, isto onoliko prava koliko i on, tako da on nije mogao sâm uživati u privilegiji. Odricanje mu je pomoglo da dosegne tako visok stupanj darežljivosti, tako da nikada nije nagomilavao niti nastojao da nagomila, a niti je imao bilo kakvog velikog interesa za ovosvjetskim životom. Naprotiv, nikada nije želio posjedovati više od jedne haljinke kojom je pokrivao svoje tijelo, ni više hrane od one količine koja mu je dovoljna da preživi.

Jednom mu je jedan prijatelj, koji je došao iz Horasana, pokazao prelijepu, posebnu, zgodnu i ukrašenu haljinku govoreći mu: "Donio sam ti ovu haljinku iz Horasana. Bio bih sretan kada bi ti skinuo tu otrcanu haljinku i obukao ovu raskošnu." Ibn Omer mu reče: "Onda mi je pokaži." Dirao ju je i pitao: "Je li ovo svila?" Prijatelj mu reče: "Ne, pamučna je." Abdullah je pogleda nakratko pa je desnom rukom odgurnu govoreći: "Ne, bojim se da se ne dovedem u iskušenje. Bojim se da ne postanem arogantan i ohol. Allah, dž.š., ne voli arogantne i ohole osobe."

Drugog dana mu je prijatelj pokazao jednu posudu u kojoj je bilo nešto. Ibn Omer ga upita: "Šta je to?" Ovaj odgovori: "Odličan lijek koji sam ti donio iz Iraka." Ibn Omer reče: "Od čega liječi?" Prijetelj mu odgovori: "Pomaže probavi hrane." Ibn Omer se nasmija i reče prijatelju: "Za probavu hrane? Pa nisam 40 godina zadovoljio svoj apetit (nisam jeo koliko sam mogao)."

On, koji svoj apetit nije zadovoljio već 40 godina, nije to činio zbog toga što nije imao niti zbog siromaštva, nego zbog toga što se

namjerno odricao zbog svoje pobožnosti i, naravno, zbog toga što je htio slijediti i oponašati Poslanika, s.a.v.s., i svoga oca.

Bojao se da na Sudnjem danu ne čuje: "*Vi ste u svom životu na Zemlji sve svoje naslade iskoristili i u njima uživali.*" (46: 20). Shvatio je da je on na ovom svijetu samo prolaznik i posjetilac. On je sebe opisao riječima: "Nisam ni na šta stavio kamen (tj. nisam ništa sagradio) niti sam zasadio palmino stablo otkako je Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret."

Mejmun ibn Muhran je jednom rekao: "Ušao sam u kuću Ibn Omerovu i pokušao procijeniti sve što je bilo unutra kao što su: krevet, pokrivač, hasura i slično. Zaista sam sve procijenio. Vidio sam da sve skupa ne vrijedi više od 100 dirhema."

Nije to zbog toga što je bio sebičan, naprotiv, on je bio izuzetno darežljiv, nego je to zbog njegovog asketizma, njegovog prezira prema luksuzu i njegove predanosti iskrenosti i pobožnosti.

Ibn Omer je doživio vrijeme vladavine Umejada kada je novac pristizao u izobilju i kada su se proširile teritorije islamske države te kada su se uvećala imanja, period kada se luksuzan način života mogao vidjeti ne samo u većini tvrđava nego i u većini naselja.

Uprkos svemu tome, on je ostao kao nepomična planina, otporan i veličanstven, nije posrtao sa svoga puta i nije se odricao svoje bogobojaznosti i asketizma. Kada bi se spomenuo život na ovome svijetu, sa svojim ugođajima i slastima – što je on stalno izbjegavao – rekao bi: "Složio sam se sa svojim ashabima u vezi s tim pitanjem. Bojim se da ih više neću vidjeti ukoliko promjenim svoj stav." Potom bi pokazao drugima da on nije okrenuo leđa ovosvjetskom životu zbog nesposobnosti, pa bi podigao svoje ruke prema nebu i rekao: "O, Uzvišeni Allahu, dž.š., Ti znaš da bismo mi nadmašili svoj klan u plemenu Kurejš da Te se nismo bojali."

* * *

Doista, da se nije toliko bojao Allaha, dž.š., on bi nadmašio ostale u ovosvjetskim stvarima, i sigurno bi bio najbolji. Nije čak morao ni

takmičiti se sa drugima. Dunjaluk mu je jednostavno bio naklonjen i izazivao ga svojim užicima i čarima.

A ima li položaja koji nosi sa sobom više iskušenja od položaja halife? A Ibn Omeru je taj položaj bio ponuđen nekoliko puta ali ga je on svaki put odbijao. Čak mu je prijećeno smrću ukoliko odbije, ali je uvijek odbijao i klonio se tog položaja.

Hasan (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) bilježi: "Kada je ubijen Osman ibn Affan, r.a., rečeno je Abdullahu ibn Omeru: "Ti si najviši u ovom narodu i ti si sin najvišeg u ovom narodu. Izađi, neka ti ljudi polože zavjet na pokornost." On je rekao: "Tako mi Allaha, dž.š., kada bih mogao ne bih dopustio da se prolije ni kap krvi zbog mene." Oni rekoše: "Izađi ili ćemo te ubiti u krevetu." On je ponovio svoju prvu izjavu. Pokušali su ga nagovoriti metodom zastrašivanja, ali sve je bilo uzalud!

Nakon toga, pošto je proteklo nešto vremena i pošto je građanski sukob uzeo maha, Ibn Omer je uvijek bio nada ljudima koji su ga tjerali da prihvati položaj halife. Oni su bili spremni da mu se zakunu na pokornost, ali je on to konstantno odbijao.

Njegovo odbijanje se može shvatiti kao jedan pokudan čin. Međutim on je imao svoju logiku i svoje objašnjenje. Nakon ubistva Osmana, r.a., situacija se pogoršala toliko da je postala opasna i upozoravajuća.

Iako nije imao nikakvih aspiracija prema položaju halife, bio je spreman preuzeti te odgovornosti i suočiti se sa opasnostima takvog položaja, ali samo pod uvjetom da ga dobrovoljno i svojom voljom izaberu svi muslimani. Međutim on se žestoko protivio da makar i jedan musliman položi zakletvu pod pritiskom sile (mača), pa je tako odbio čast halife.

Međutim u tom momentu ispunjenje tog uvjeta je bilo nemoguće. Uprkos njegovim zaslugama i općem konsenzusu o simpatijama i poštovanju koje su ljudi gajili prema njemu, velika razuđenost teritorije, udaljenost velikih centara jednih od drugih, te zavade koje su izbile

među muslimanima i podijelile ih na međusobno sukobljene frakcije koje su pozivale na oružje, činilo je situaciju krajnje nepovoljnom za realizaciju konsenzusa na kojem je insistirao Ibn Omer.

Jednom ga je sreo neki čovjek i rekao mu: "Nema niko gori u čitavom muslimanskom društvu od tebe!" Ibn Omer reče: "Zašto? Tako mi Allaha, dž.š., nikada nisam prolijevao njihovu krv niti razbijao muslimansko zajedništvo, niti sijao razdor." Čovjek je odgovorio: "Da si ti tako htio, svaki pojedinac bi se složio sa tobom." Ibn Omer mu reče: "Ne bih volio da mi se nudi (hilafet) pa da jedan čovjek kaže DA a drugi NE."

Ljudi su ga nastavili voljeti čak i nakon što su se izmijenjale okolnosti i kada su hilafet preuzeli prvo Muavija a potom njegov sin Jezid, a onda Muavija II, Jezidov sin, koji se povukao sa položaja za nekoliko dana tako odbijajući njegovu čar.

Čak i u to vrijeme kada je Ibn Omer bio starac, on je još uvijek bio velika nada naroda i nada za spasenje hilafeta. Tako mu je otišao Mervan i rekao mu: "Daj mi svoju ruku pa da ti položim zakletvu na pokornost. Ti si vođa Arapa i sin njihovog vođe." Ibn Omer ga upita: "A šta ćemo sa ljudima sa Istoka?" Mervan odgovori: "Mlatićemo ih dok ti ne daju zakletvu." Ibn Omer će na to: "Neću da budem starac od 70 godina a da zbog mene i jedan čovjek bude ubijen."

Mervan je otišao pjevajući: "Vidim da građanski sukob ključa u svom loncu i da će vlast nakon Ebu Lejla (tj. Muavija ibn Jezid) pripasti pobjedniku."

* * *

Ono zbog čega je Ibn Omer bio neutralan i bio postrani u vrijeme oružanog građanskog sukoba između pristalica Alije, r.a., i Muavije je odbijanje da koristi silu i mač. Zato je recitovao ove svečane riječi:

"Odazvaću se onom koji kaže: 'Dođite da klanjamo',
Odazvaću se onom koji kaže: 'Dođite da uspijemo',
Ali ću onom koji kaže: 'Dođite da ubijemo vašeg
brata muslimana i da mu otmemo novac', reći: 'Ne.'"

Ali iako je bio neutralan i stajao postrani, nikada nije bio dvoličnjak. Koliko se samo puta suprotstavio Muaviji, iako je ovaj bio na vrhuncu svoje moći, sa izazovima koji su zbunjivali i boljeli sve dok mu nije zaprijetio da će ga ubiti. On je rekao: "Da je između mene i naroda samo tanka dlaka ne bi se prekinula."

Jednog dana je ustao Hadždžadž i rekao: "Ibn Zubejr je iskrivio Allahovu knjigu!" Tada mu Ibn Omer zagalami u lice: "Lažeš! Lažeš! Lažeš!" Hadždžadž se u zaprepaštenju izgubio.

Sve i svako bi se na sâm spomen njegovog imena sledio od straha. Ibn Omeru je obećao najgoru kaznu, ali je Ibn Omer odmahivao svojom rukom Hadždžadžu u lice i odgovorio dok su ljudi bili zapanjeni: "Ako učiniš to što si obećao, onda nema nikakve sumnje da lažeš, jer si ti jedan ludi i brutalnom silom nametnuti tiranin."

Međutim, uprkos svojoj snazi i hrabrosti, do svojih posljednjih dana ostao je oprezan i nikada nije učestvovao u oružanom sukobu i odbijao je da se prikloni bilo kojoj strani.

Ebu el-Alijah el-Bera bilježi: "Jednom sam išao iza Ibn Omera a da on to nije zapazio. Čuo sam ga kako sebi govori: 'Drže svoje sablje, podižu ih visoko uvis, ubijaju jedni druge i govore: 'O, Ibn Omere, daj nam ruku!'""

Osjećao je duboku tugu i bol gledajući kako muslimani jedni drugima prolijevaju krv. Kao što smo na početku spomenuli, on nikada nije huškao pasivne muslimane. Da je mogao zaustaviti sukob i spasiti krv to bi i učinio, ali su događanja bila nadmoćna, zato se držao svoje kuće.

Srcem je bio uz Aliju, r.a., i ne samo srcem nego se čini da je čvrsto vjerovao da je Alija, r.a., u pravu. To se da zaključiti na osnovu onoga što se prenosi od njegovih riječi za vrijeme njegovih posljednjih dana: "Nikada nisam žalio ni za čim što sam propustio, osim što se nisam borio na strani Alije, r.a., protiv nepravedne strane."

Međutim to što je odbio da se bori na strani Alije, r.a., na čijoj je strani bila istina, nije to činio kako bi bio na sigurnom nego zbog toga

što je potpuno odbacivao čitav problem oko sukoba i građanskog rata te što se suzdržavao od borbe u kojoj su se muslimani borili ne protiv nemuslimana, nego protiv samih sebe i ubijali se između sebe.

On je ovo pojasnio, kada ga je Nafi upitao: "O, Ebu Abdurrahmanu, ti si Omerov sin i ashab Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i ti si ono što jesi. Šta te odvraća od svega toga?" Mislio je na borbu na strani Alije, r.a. Ovaj je odgovorio: "Ono što me odvraća je to što nam je Allah, dž.š., zabranio da prolijevamo krv brata muslimana. Svemogući i Uzvišeni Allah, dž.š., rekao je: "*I borite se protiv njih sve dok mnogoboštva nestane i dok se Allahova vjera slobodno ispovijedati ne mogne.*" (2: 193), a mi smo to učinili. Borili smo se protiv nevjernika dok nije Allahova vjera pobijedila, ali sada, za šta se to borimo? Borio sam se onda kada su kipovi bili svugdje po Svetoj kući, od ćoška pa do vrata, i sve dok Allah, dž.š., nije očistio zemlju Arapa od idolatrije. Zar bi se sada trebao boriti protiv onih koji kažu: "Nema boga osim Allaha, dž.š."

To je bila njegova logika, argument i uvjerenje. On se nije ustezao od borbe niti je izbjegavao da učestvuje u bitkama da bi izbjegao borbu, a nije ni pasivno odbijao da odredi ishod građanskog sukoba u ummetu pravovjernih. Samo je odbijao da digne mač protiv brata muslimana.

Abdullah ibn Omer je živio dugo i bio svjedok danima kada je život "otvorio svoje kapije muslimanima". Novac je tada dolazio u izobilju, bilo je sve više visokih položaja, a u isto vrijeme su se širile i želje i prohtjevi. Ali njegove veličanstvene duševne sposobnosti promijenile su pravila njegovog vremena. Promijenio je vrijeme želja, novca i građanskog sukoba u vrijeme isposništva, poniznosti, pobožnosti i mira. Stalno se okretao Uzvišenom Allahu, dž.š., i živio u skladu sa ibadetom, čvrstom vjerom i skromnošću. Ništa nije moglo utjecati na njegovu srdačnu narav, koju je oblikovao i kreirao islam u vrijeme prvih godina Objave.

Priroda življenja promijenila se u periodu početka vladavine Umejada. Ovakva promjena je bila neizbježna. Bilo je to vrijeme ekspanzije

u svakom aspektu života, u prohtjevima države kao i u prohtjevima pojedinaca i zajednice kao takve.

Usred mora silnih zavodljivosti i vrijenja vremena opijenog dražima permanentnog širenja materijalnih dobara i ljepota i sjaja koji su ih pratili, Ibn Omer je živio skromno, izvan svega toga, posvećen svom veličanstvenom duhovnom napredovanju.

Dobio je od svoga velikog i izuzetnog života sve što je zaslužio, zato su ga savremenici opisali riječima: "Ibn Omer je umro, a bio je po vrlinama sličan Omeru, r. a."

Osim toga, zaslijepljeni blijeskom njegovih vrlina, savremenici su ga rado poredili sa njegovim ocem Omerom, r.a., i govorili: "Omer, r.a., živio je u vrijeme kada su se mogli naći ljudi slični njemu, ali je Ibn Omer živio u vremenu kada se nije mogao naći niko sličan njemu."

* * *

Godine 73. po Hidžri Sunce je utonulo i brod vječnosti je podigao svoja jedra u pravcu drugog svijeta noseći tijelo posljednjeg predstavnika prvih dana Objave u Mekki i Medini: Abdullaha ibn Omera ibn el-Hattaba.*

---

* Ashab koji je posljednji preselio na ahiret bio je Enes ibn Malik, r.a., koji je umro u Basri 91. ili 93. godine po Hidžri.

6.
SA'D IBN EBI VEKKAS
Lavova pandža

Neprestana bujica vijesti koje su stizale zabrinjavala je vođu pravovjernih – Omera ibn el-Hattaba. Te vijesti su se odnosile na podmukle napade koje su perzijske snage lansirale protiv muslimana u Bici kod El-Džisra, u kojoj je za jedan dan 4.000 muslimana izgubilo živote i, također, na iračka plemena koja su prekršila mirovne ugovore. Zato je odlučio da lično povede muslimansku vojsku u odlučujući okršaj protiv Perzijanaca.

Krenuo je zajedno sa nekim od svojih ashaba, a Aliju ibn Ebu Taliba, r.a., ostavio je kao svog zamjenika da obavlja dužnosti u Medini.

Međutim čim su napustili Medinu neki od njegovih ashaba su mislili da je pametnije da od njega traže da se vrati u Medinu i da za svog zamjenika imenuje nekog drugog.

Tako je mislio i Abdurrahman ibn Avf, koji je smatrao da nije pametno na takav način rizikovati život Halife u danima koji su bili odlučujući za budućnost islama.

Omer, r.a., pozvao je muslimane da se sakupe radi konsultacija. Najavljen je zborni namaz i poslani su ljudi po Aliju ibn Ebu Taliba, r.a. On je sa još nekoliko stanovnika Medine otišao na mjesto gdje su ih čekali Omer, r.a., i njegovi ashabi. Na kraju, prihvatili su mišljenje

Abdurrahmana ibn Avfa. Na sastanku je zaključeno da se Omer, r.a., vrati u Medinu a da se izabere drugi čovjek koji će predvoditi vojsku u obračunu protiv Perzijanaca.

Omer, r.a., složio se sa njihovom odlukom pa je upitao ashabe: "Koga mislite da je najbolje da pošaljem u Irak?" Nakratko su se svi zamislili u tišini. Onda je Abdurrahman ibn Avf povikao: "Ja znam!" "Ko je taj?", upita Omer, r.a. "Lavova pandža: Sa'd ibn Malik ez-Zuhri", odgovori Abdurrahman.

Ostali muslimani su podržali ovaj prijedlog. Omer, r. a., poslao je ljude da odu po Sa'da ibn Malika ez-Zuhrija, također poznatog kao Sa'd ibn Ebi Vekkas, i imenovao ga upraviteljem Iraka i vojnim komandantom.

Ko je ta *'lavova pandža'*? To je isti onaj čovjek kojeg je Poslanik, s.a.v.s., kad god bi mu se ovaj okrenuo dok je Poslanik, s.a.v.s., sjedio među ashabima, veselo pozdravljao riječima: "On je brat moje majke."

Ko je bio brat Poslanikove majke? Bio je to Sa'd ibn Ebi Vekkas. Njegov djed je bio Uhejb ibn Menaf, amidža Amine, majke Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Primio je islam kada mu je bilo 17 godina. Kad bi govorio o sebi, rekao bi: "Sjećam se dana kada sam bio treći u islamu", što znači da je on bio treća osoba koja je primila islam.

Kada je Poslanik, s.a.v.s., pripovijedao o Jednom Stvoritelju i o novoj vjeri čija je učenja on trebao svugdje širiti, čak i prije nego su počeli koristiti kuću Erkama da bi se u ovim ranim danima zaštitili on i njegovi ashabi, Sa'd ibn Ebi Vekkas je već bio dao zavjet na poslušnost Poslaniku, s.a.v.s.

Historijski i biografski izvori kazuju da je razlog za Sa'dov prelazak na islam bio prelazak na islam Ebu Bekra. On je vjerovatno bio jedan od onih koji su obznanili prelazak na islam nakon što ih je Ebu Bekr uvjerio. U toj grupi su također bili i Osman ibn Affan, Zubejr ibn Avvam, Abdurahman ibn Avf i Talha ibn Ubejdullah. Naravno, to ne znači da ne postoji mogućnost da je on u tajnosti prihvatio islam čak i ranije.

Sa'd ibn Ebi Vekkas je imao mnogo plemenitih osobina zbog kojih je mogao biti ponosan. Međutim on nikada nije bio ohol niti se ikada hvalio nekim od tih osobina, osim sa dvije: prva je to što je on bio prvi koji je na Allahovom putu bacio koplje i prvi koji je bio pogođen; drugo je to što je on bio jedini za kojeg je Poslanik, s.a.v.s., založio svoje roditelje. To se dogodilo na dan Bitke na Uhudu kada mu je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Baci, Sa'de. Zalažem za tebe i oca i majku svoju!" Da, on je zaista sa ponosom uvijek spominjao te dvije blagodati. Zahvaljujući Allahu, dž.š., uvijek bi govorio: "Tako mi Allaha, dž.š., ja sam prvi koji je bacio koplje na Allahovom putu!"

Alija ibn Ebi Talib je rekao: "Nikada nisam čuo da je Poslanik, s.a.v.s., za nekoga zaloæio svoje roditelje osim za Sa'da. Na dan Bitke na Uhudu čuo sam Poslanika, s.a.v.s., kako govori: 'Baci, Sa'de. Zalažem za tebe i oca i majku svoju!'"

Sa'd se smatra jednim od najhrabrijih konjanika među Arapima i muslimanima. Posjedovao je dva oružja: svoje koplje i svoju molitvu. Kada god bi u bici gađao neprijatelja uvijek bi pogađao, a kada god je pozvao Allaha dž.š., On bi mu se odazivao. On i ashabi su uvijek vjerovali da je to tako zbog Poslanikove, s.a.v.s., dove za njega. Jednog dana kad ga je vidio kako radi nešto čime je Poslanik, s.a.v.s., bio zadovoljan i što ga je oduševilo, Poslanik, s.a.v.s., je učinio sljedeću dovu: "O, Allahu! Neka njegovo koplje nepogrešivo pogađa i odazovi se na njegove dove."

Na taj način on je postao poznat među ashabima po svojoj dovi koja je bila slična oštroj sablji. I on je bio svjestan toga, zato nikada nije nikoga proklinjao. Sa'd se jednostavno oslonio na Allaha, dž.š., i znao je da će On učiniti sa tom osobom onako kako On to želi.

Primjer koji ide u prilog tome je i ono što je jednom pripovjedio Amir ibn Sa'd: "Sa'd je jednom vidio čovjeka koji je vrijeđao Aliju, Talhu i Zubejra, on ga je upozorio, ali je ovaj nastavio po svome. Onda mu je Sa'd rekao: "Onda ću na tebe prizvati Allahovu srdžbu." Čovjek reče: "Prijetiš mi kao da si neki poslanik!"

Sa'd je otišao, uzeo abdest i klanjao dva rekata. Nakon toga je podigao ruke i uputio dovu: "O, Allahu! Ako znaš da taj čovjek vrijeđa ljude kojima si ti već dao ono što je najbolje, a njegovo vrijeđanje ljudi te rasrdilo, onda učini njega primjerom ostalima." Nedugo nakon toga, jedna odbjegla deva je istrčala na ulicu. Ništa je nije moglo zaustaviti sve dok nije utrčala u masu ljudi kao da nešto traži. Zatim je napala onog čovjeka i on je pao među devine noge. Deva ga je nastavila udarati dok nije podlegao.

Ako ovaj fenomen išta dokazuje onda je to čistoća njegove duše, čestitost njegovog vjerovanja i dubina njegove iskrenosti. Uvijek je nastojao da svoju pobožnost ojača halal-hranom i uvijek je, i pored velikog insistiranja, odbijao uzeti novac sumnjivog porijekla.

Sa'd je postao jedan od najbogatijih muslimana. Kada je umro, iza sebe je ostavio ogromno bogatstvo. Iako je teško naći da se neko odriče novca i da ga samo zakonito stječe, ova dva svojstva su se, sigurno, našla kod Sa'da. Zato mu je Allah, dž.š., podario mnogo halal-novca.

On je (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) bio velika ličnost u pogledu dobročinstva. Isto toliko je bio velika ličnost i pri ispravnom odabiru izvora iz kojih je dobijao novac. Njegova sposobnost da uzima samo čisti halal-novac jednaka je njegovoj sposobnosti da ga podijeli na Allahovom putu ili je odmah poslije nje.

On se razbolio u vrijeme Oproštajnog hadža kada se pridružio Poslaniku, s.a.v.s., koji ga je posjetio. Sa'd ga je upitao: "O Božiji poslaniče! Imam mnogo novca a nemam nikoga ko će ga naslijediti, osim kćerke. Mogu li dati dvije trećine novca kao zekat?" Poslanik, s.a.v.s., odgovorio je: "Ne možeš." Onda je on rekao: "A polovinu?" Poslanik, s.a.v.s., ponovo je odgovorio: "Ne možeš." "A trećinu?", upitao je Sa'd. Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Možeš, ali je i trećina mnogo. Bolje je da ostaviš svojim nasljednicima bogatstvo, nego da oni postanu ovisni o nekom drugom. Bićeš nagrađen za svaki novčić koji potrošiš na Allahovom putu, čak i za svaki zalogaj koji stavi tvoja žena u usta."

Poslije Sa'da nije ostala samo jedna kćerka, nego je prije svoje smrti bio darovan sa još nekoliko djece.

* * *

Sa'd je mnogo plakao iz pobožnosti. Kad god bi slušao kako Poslanik, s.a.v.s., propovijeda ili savjetuje, toliko bi mu suze tekle da bi skoro ispunile njegovo krilo.

Bio je nagrađen uspjehom i dobrim rezultatima. Jednom je Poslanik, s.a.v.s., sjedio sa ashabima kada su mu se oči zagledale prema horizontu dok je slušao ono što mu se tajno i šapatom objavljivalo. Zatim je pogledao u ashabe i rekao: "Uskoro će doći čovjek koji će biti u Džennetu." Ashabi su se počeli okretati na sve strane kako bi saznali ko je taj sretni čovjek. Nedugo zatim pojavio se Sa'd.

Nakon toga Abdullah ibn Amr ibn As ga je neumorno zapitkivao koja je to molitva ili djelo koje mu je donijelo takvu nagradu. Sa'd mu je rekao: "Ništa više od onoga što mi svi radimo i kako se mi svi molimo, s tim da ja nemam ni jednu bogdu prkosa niti mržnje prema bratu muslimanu."

To je "lavova pandža" kako ga je opisao Abdurrahman ibn Avf. To je čovjek kojeg je Omer, r.a., odabrao na veliki dan Bitke na Kadisijji.

Vođa pravovjernih je bio svjestan njegovih zasluga kad ga je izabrao za najteži zadatak, koji je stajao pred muslimanima i islamom:

– njegove molitve bile su uslišane, ako bi zatražio pobjedu od Allaha, dž.š., sigurno bi je dobio;

– njegova hrana je bila čista, njegov jezik je bio čist i njegova savjest je bila čista;

– on je bio čovjek koji će biti u Džennetu, kako je to i Poslanik, s.a.v.s., nagovijestio;

– bio je konjanik na dan Bitke na Bedru, konjanik u vrijeme Bitke na Uhudu i u vrijeme svake bitke koju je vodio zajedno sa Poslanikom, s.a.v.s.

Još jedna stvar koju Omer, r.a., nije zaboravio niti potcijenio, vrijednost i važnost jedne kvalifikacije koja se morala naći kod osobe kojoj je bio dat tako važan zadatak, bila je snaga i čvrstoća njegove vjere.

Omer, r.a., nije zaboravio ono što se desilo između Sa'da i njegove majke kada je on primio islam i odlučio slijediti Poslanika, s.a.v.s. U to vrijeme, svi pokušaji da ga se odvrati od Allahovog puta su propali. Njegova majka je smislila način za koji niko nije sumnjao da će osvojiti Sa'dov duh i da će ga vratiti idolima koje je obožavao njegov narod. Ona je najavila da neće ni jesti ni piti dok se Sa'd ne vrati religiji svojih predaka i sunarodnika. Ona je zaista započela štrajk glađu sa takvom odlučnošću da je bila skoro umrla od gladi.

Usprkos svemu, Sa'd nije obraćao pažnju. Nije htio prodati svoju vjeru i svoj iman ni za šta, pa čak ni za život svoje majke. Nadajući se da će se njegovo srce smilovati, nakon što je vidi, njegovi rođaci su ga odveli majci koja je bila skoro mrtva.

Sa'd je otišao da je vidi. Slika je bila tako dirljiva da bi se i sam kamen ražalostio i rasplakao od tuge. Međutim Sa'dova vjera u Allaha, dž.š., i Njegovog poslanika bila je čvršća od stijene i čelika. Prinio je svoje lice bliže majci i povikao da ga dobro čuje: "Znaš, majko, tako mi Allaha, dž.š., kada bi imala 100 života koji te jedan za drugim napuštaju, ja ne bih napustio svoju vjeru nizašto. Zato jedi ako hoćeš ili nemoj ako ne želiš."

Njegova majka se predomislila. Allahova objava je pozdravila ovakav Sa'dov stav i podržala ga: "*A ako te budu nagovarali da drugog Meni ravnim smatraš, onoga o kome ništa ne znaš, ti ih ne slušaj...*" (31: 15)

Zar on zaista nije lav sa vlastitim pandžama? Zato mu je vođa pravovjernih prepustio komandovanje u Bici na Kadisijji i poslao ga protiv Perzijanaca koji su spremili više od 100.000 dobro obučenih vojnika, koji su bili naoružani najopasnijim oružjem koje je tada postojalo i koje su tog dana predvodile najsposobnije i najvještije vojskovođe.

Sa'd se sa svojih 30.000 vojnika koji su bili naoružani samo koplja sukobio sa tim brojnim legionarima. Međutim njihova srca su bila ispunjena voljom koju im ulijeva nova vjera, sa svim onim što ona predstavlja: vjerovanje, odlučnost i neviđenu, divnu, neizrecivu želju za smrću na Allahovom putu.

Dvije vojske su se srele na polju. Ne, još se nisu sukobile.

Sa'd je stajao i čekao savjete i naređenja od vođe pravovjernih. Konačno, stiže Omerova, r.a., poruka i naređenje da krene prema Kadisijji, vratima Perzije.

Riječi Omera, r.a., bile su svjetlo i uputa: "O, Sa'd ibn Vehibe! Ne zanosi se ako ti se kaže: 'Ti si Poslanikov dajdža i njegov ashab.' Znaj da nema drugog odnosa između čovjeka i Allaha, dž.š., osim onog kroz pokornost Njemu. Svi ljudi, najimućniji kao i oni najsiromašniji, jednaki su pred Allahom, dž.š. Allah, dž.š., njihov je Gospodar, a oni su svi Njegovi robovi. Odnos između njih je rivalstvo za nadmoć u bogatstvu, a mogu dobiti ono što je u Allahovim rukama samo kroz pokornost Njemu. Sjeti se Poslanikovih, s.a.v.s., stavova, kojih se pridržavao, od momenta kada nam je poslan do momenta kada je napustio ovaj svijet. Drži ih se, to je naređenje."

Onda mu je još rekao: "Šalji mi informacije o svemu što se događa. Gdje i kako si stigao? Kakav je položaj neprijatelja u odnosu na vas? Obavještavaj me tako da bude kao da sam ja tamo i da vas gledam."

Sa'd je pisao Omeru, r.a., i opisivao mu sve šta se događa. Skoro da mu je objasnio gdje se nalazi svaki vojnik i kako mu je. Sa'd je stigao do Kadisijje. Perzijanci su kao nikada ranije okupili svoju vojsku i za svoga vođu imenovali jednog od najopasnijih i najpoznatijih vojskovođa – Rustema.

Sa'd piše Omeru, r.a., vođi pravovjernih, a ovaj mu odgovara: "Ne žalosti se zbog onoga što od njih čuješ, niti zbog onoga što ti oni pokazuju. Traži pomoć od Allaha, dž.š., i uzdaj se u Njega. Pošalji im mudre i strpljive ljude, koji dobro prosuđuju, neka ih pozovu da slijede Allahovu uputu i obavještavaj me svakoga dana."

Sa'd ponovo piše Omeru, r.a., gdje mu kaže: "Rustem se sa svojom vojskom ulogorio u mjestu Sabat. Poveo je konje i slonove i krenuo na nas." Omer, r.a., odgovara mu i smiruje ga.

Sa'd je pametan i hrabar konjanik, Poslanikov daidža, jedan od prvih muslimana i heroj mnogih ratova i bitaka. Njegova sablja i njegovo koplje nikada nisu promašili gađani cilj. Stoji na čelu svoje vojske u jednoj od najvećih bitaka u historiji kao da je običan vojnik; nisu ga zavarali ni zaveli moć niti arogancija zbog vođstva. Njegovo samopoštovanje moglo ga je dovesti u iskušenje, pa da se potpuno osloni samo na vlastite mogućnosti, ali se on uprkos tome uvijek obraća vođi pravovjernih, koji je u Medini. Iako ih dijele milje i milje, svaki dan mu šalje poruku razmjenjujući sa njim stavove, savjete i mišljenja u iščekivanju da započne velika bitka.

Tako je to bilo zato što je Sa'd znao da Omer, r.a., u Medini ne odlučuje sam nego se konsultuje sa muslimanima i ashabima Božijeg Poslanika, s.a.v.s., koji su sa njim. Uprkos ratnim uvjetima, Sa'd nije želio da sebi ili svojoj vojsci uskrati blagoslov i koristi širokih konsultacija, naročito ako je među tim konsultantima bio i Omer, r.a., čovjek sa velikom vizijom.

* * *

Sa'd je uradio onako kako mu je savjetovao Omer, r.a., i poslao je Rustemu, perzijskom vođi, nekoliko svojih ashaba da ga pozovu u islam i slijeđenje Allahove upute.

Dugo su trajali pregovori između njih i perzijskog vojskovođe. Konačno su završili svoj govor govoreći mu: "Allah, dž.š., odabrao nas je da one ljude koje On izabere od svojih stvorenja, iz nevjerstva u vjeru u jednog Boga izvedemo i iz tjeskobe života u slobodu i iz nepravde vladara u pravdu islama. Ko god prihvati našu ponudu, ostavićemo ga na miru i nećemo mu ništa nažao učiniti. Ko god se bori protiv nas, mi ćemo se boriti protiv njega sve dok ne ispunimo obećanje Allahu, dž.š."

Rustem je upitao: "A šta je Allah obećao vama?"

Ashabi su odgovorili: "Džennet onima od nas koji poginu na Njegovom putu i pobjedu onima koji od nas prežive."

Delegacija se vratila Sa'du, vođi muslimana, da ga obavijeste da ih čeka rat. Tada se Sa'dove oči natopiše suzama. Toliko je priželjkivao da se rat na neko vrijeme odgodi. Tog dana mu se pojačala bolest i morao je trpjeti veliku bol. Po tijelu su mu se raširili čirevi do te mjere da nije mogao ni sjediti a kamoli jahati konja kako bi učestvovao u iznimno žestokoj i nemilosrdnoj borbi.

Da je bitka započela prije njegove bolesti ili da se odgodila do momenta kada se on izliječi i bude ponovo zdrav, onda bi on mogao dokazati svoju hrabrost. Ali sada... Ne, Allahov Poslanik, s.a.v.s., učio ih je da nikada ne govore "ako" zato što "ako" znači slabost. Čvrst vjernik nije ni bespomoćan niti nejak. Zato je Lavlja pandža ustao i počeo govor svojim vojnicima, citirajući uzvišeni ajet: *"Mi smo u Zeburu, poslije Tevrata, napisali da će Zemlju Moji čestiti robovi naslijediti."* (21: 105)

Kada je završio govor, Sa'd je poveo vojsku na podne-namaz, zatim se okrenuo svojim vojnicima i 4 puta povikao: "Allah je najveći! Allah je najveći! Allah je najveći! Allah je najveći (Allahu ekber)!"

Odjek se razlijegao svuda okolo. Zatim je ispružio svoju ruku, kao nepogrešiva strijela, kojom je pokazivao na neprijatelja i povikao svojim vojnicima: "Počnimo ovu bitku sa Allahovim blagoslovom!"

Teško podnoseći bol, sišao je do balkona svoje rezidencije, koja je služila njemu za stanovanje kao i za centar komande.

Na balkonu je sjeo na dušek i naslonio se na grudi. Vrata su mu ostala otvorena, što je značilo da bi i on i u najslabijem napadu Perzijanaca na njegovu rezidenciju bio uhvaćen, živ ili mrtav, ali daleko od toga da je on bio preplašen ili da ga je bilo strah.

Čirevi su krvarili i to ga je žestoko boljelo, ali on je morao misliti o prečim stvarima. Sjedeći na balkonu, vikao je, dozivao i izdavao naređenja. Prvo onima na jednom krilu da krenu naprijed prema de-

snom, a onda onima na drugom krilu da popune prazninu na lijevom... "Mugira! Gledaj naprijed! Džurejr! Slijedi ih! Nu'mane! Udari! Eš'as u napad, hajde i ti, Ka'ka! Naprijed, naprijed, ashabi Muhammedovi!"

Njegov odlučni glas, koji je ulijevao nadu, od svakog pojedinog vojnika činio je posebnu vojsku. Perzijski vojnici su kao muhe padali, a sa njima i obožavanje vatre i bezboštvo. Kada su vidjeli da su poginuli njihov vojskovođa i njihovi najbolji ratnici, razbacani i potučeni, ostaci vojske su se brzo razbježali.

Muslimanska vojska ih je gonila do mjesta Nahavend, a zatim do Medaina. Tamo su se sa njima sukobili da bi na kraju ponijeli vladarevo prijestolje i krunu kao ratni plijen.

* * *

U Bici kod Medaina Sa'd se mogao dokazati i pokazati svoju hrabrost. Bitka kod Medaina desila se dvije godine nakon Bitke kod Kadisijje, a to je period u kojem je došlo do brojnih sukoba između muslimanske i perzijske vojske. Konačno su se ostaci razbijene perzijske vojske sakupili u mjestu Madain, spremni na odlučujuću i konačnu bitku.

Sa'd je shvatio da je vrijeme na strani neprijatelja, zato im je odlučio uskratiti tu prednost, ali kako je to mogao uraditi? Rijeka Tigris je u to vrijeme napravila poplavu koja je stajala između njega i mjesta Medain.

Tada se dogodilo nešto zbog čega je Sa'd uspio dokazati da zaista zaslužuje nadimak Lavova pandža, koji mu je izrekao Abdurrahman ibn Avf. Sa'dova vjera i odlučnost dostojanstveno su se sa neviđenom hrabrošću suočavale sa opasnošću i s neviđenm hrabrošću prelazile preko granica mogućega.

Sa'd je naredio vojsci da pređe rijegu Tigris. Naredio im je da nađu siguran prijelaz preko rijeke kako bi mogli preći na drugu stranu rijeke. Konačno su pronašli mjesto, ali ni to mjesto za prelazak nije bilo bez rizika.

Prije nego je vojska započela prelazak, vođa Sa'd je shvatio da mora zaštititi mjesto gdje će se vojnici iskrcavati na suprotnoj obali rijeke, gdje je logorovala neprijateljska vojska. Zato je pripremio dva odjeljenja: prvo se zvalo "Ešalon straha" i predvodio ga je Asim ibn Amr; drugo se zvalo "Nijemi ešalon" i predvodio ga je El-Ka'ka ibn Amr.

Vojnici ova dva ešalona morali su proći kroz brojne zastrašujuće situacije, kako bi osigurali mjesto za sigurno iskrcavanje na suprotnoj obali vojsci koja je naknadno trebala prijeći rijeku. Svoj zadatak su izršili s neviđenom vještinom. Uspjeh Sa'da toga dana zauvijek će izazivati zbunjenost historičara.

I sam Sa'd je bio zapanjen, kao što je bio zapanjen i njegov ashab i pratilac Selman el-Farisi, koji je, čudeći se, udarao dlanom o dlan, klimao glavom i govorio: "Islam je zaista drugačiji od svega drugog. Allah im je, doista, i mora učinio pokornima, jednako kao i kopno. Tako mi onoga u čijoj je ruci Selmanova duša, doista će u grupama izići iz njega kao što su u grupama i zagazili u nj!"

I zaista se tako i desilo. Kako su u grupi zašli rijeku Tigris tako su, u grupi, i izišli iz nje, a da nisu izgubili ni jednog jedinog vojnika, niti su povrijedili ijednog konja.

Slučajno je jednom od vojnika ispala drvena zdjela, pa mu je bilo žao, zato što je on bio jedini koji je nešto izgubio. Dozvao je ashabe da mu pomognu da je dohvati i visoki talas ju je donio na mjesto sa kojega su je mogli dohvatiti.

Neki historičari su opisali veličanstvenost takvog događaja kao što je bio ovaj prelazak preko rijeke: Sa'd je naredio muslimanima da kažu: 'Allah, dž.š., nama je dovoljan, On je najbolji zaštitnik.' Zatim je on sa svojim konjem krenuo preko rijeke Tigris, a ostali su krenuli za njim. Niko nije ostao. Koračali su kao da hodaju po suhoj zemlji sve dok čitav prostor između dvije obale nije bio pokriven vojnicima. Vodena površina se, od mnogobrojnih trupa konjice i pješadije, nije mogla ni vidjeti. Ljudi su međusobno razgovarali dok su prelazili preko rijeke, kao da su na suhom, jer su osjećali sigurnost i spokojstvo, vjeru

u Allahovu nagradu i Njegovu pobjedu, Njegovo obećanje i Njegovu pomoć.

Kada ga je Omer, r.a., imenovao namjesnikom Iraka, on se dao na gradnju kuća ljudima i na izgradnju javnih objekata. Tako je udario temelje gradu Kufi i na širokom, prostranom području čvrsto pobo temelje islama.

Jednog dana su se stanovnici Kufe počeli žaliti Omeru, r.a., na Sa'da, ne mogavši obuzdati svoju jogunastu narav, svoj unutrašnji neuspjeh, i počeli iznositi smiješne tvrdnje govoreći: "Sa'd ne zna ispravno klanjati." Sa'd se na to glasno nasmijao i rekao: "Tako mi Allaha, dž.š., sa njima sam klanjao baš onako kao što je klanjao i Poslanik, s.a.v.s. Prva dva rekata sam oduljivao a zadnja dva kratio."

Kada mu je Omer, r.a., naredio da se vrati u Medinu, nije se uvrijedio. Naprotiv, odmah se odazvao Omerovom, r.a., pozivu. Ubrzo nakon toga, Omer, r.a., odlučio je da ga vrati u Kufu, a Sa'd je odgovorio sa osmijehom: "Zar mi naređuješ da se vratim ljudima koji tvrde da ne klanjam ispravno?" Više je volio ostati u Medini.

Kada je vođa pravovjernih Omer (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) bio napadnut, izabrao je šest ashaba Božijeg Poslanika, s.a.v.s., koji će biti odgovorni za izbor sljedećeg halife. Omer, r.a., kazao je da je izabrao šestericu od onih sa kojima je Poslanik, s.a.v.s., bio zadovoljan dok je bio živ. Sa'd ibn Ebi Vekkas je bio jedan od tih šest ljudi.

No prema posljednjim riječima Omera, r.a., čini se da bi on izabrao Sa'da kada bi birao jednog od ashaba za sljedećeg halifu. Savjetujući i dajući preporuke svojim ashabima rekao je: "Ako Sa'da izaberete za halifu, to je dobro, ali ako izaberete nekoga drugog, nek se taj pripomogne Sa'dom."

* * *

Sa'd je dugo živio. Za vrijeme sukoba među muslimanima nakon smrti trećeg halife, Osmana, r.a., povukao se, čak je naredio čitavoj svojoj porodici da mu ne govore nikakve vijesti o tome šta se događa.

Pošto je svako bio svjestan njegovog položaja, jednom mu je njegov rođak Hašim ibn Utba ibn Ebi Vekkas rekao: "O, amidža, napolju je 100.000 sablji (tj. naoružanih ljudi) koji smatraju da ti imaš više prava na to (tj. na hilafet)", a Sa'd je odgovorio: "Od tih 100.000 sablji želim vidjeti samo jednu sablju koja siječe kada udari nevjernika, ali koja neće učiniti nikakvu štetu kada udari vjernika."

Njegov rođak je razumio ono šta je Sa'd htio reći i ostavio ga je tako u njegovoj povučenosti i miru.

Kada se sukob završio u korist Muavije, koji je preuzeo prijestolje vlasti, upitao je Sa'da: "Zašto se nisi borio sa nama?" Odgovorio je: "Iznad mene je prešao taman oblak. Rekao sam mu: 'Iš! Iš!' Nisam nastavio jahati svoju devu dok on nije prošao."

Muavija reče: "U Svetoj knjizi, Kur'anu, ne mogu se naći riječi: 'Iš! Iš!', ali je Allah, dž.š., rekao: '*Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih; a ako jedna od njih ipak učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allahovim propisima ne prikloni.*' (49: 9) A ti nisi bio ni na čijoj strani niti si bio na strani nepravednog a protiv pravednog, niti si bio na strani pravednog a protiv nepravednog." Na to mu Sa'd odgovori: "Ne bih se borio protiv čovjeka (tj. protiv Alije ibn Ebi Taliba) kome je Poslanik, s.a.v.s., rekao: '*Ti si u odnosu na mene isto ono što je Harun bio u odnosu Musau, a.s., samo je razlika što poslije mene neće više biti vjerovjesnika.*'"

* * *

Godine 54. po Hidžri, nakon što je proživio više od 80 godina, dok je bio u svojoj kući u mjestu El-Akik spremao se za susret sa Allahom, dž.š.

Njegov sin ovako priča o njegovim posljednjim momentima: "Glava mu je bila na mome krilu i umirao je. Plakao sam a on je upitao: 'Zašto plačeš, sine? Allah, dž.š., mene nikada neće kazniti. Ja sam stanovnik Dženneta!"

Čvrstoću njegovog vjerovanja nije mogao pokolebati ni strahotnost smrti ni njezin potres. Poslanik, s.a.v.s., prenio mu je radosne

vijesti, a on je čvrsto vjerovao u Poslanikovu, s.a.v.s., iskrenost; onda, čega se imao bojati? "Allah, dž.š., mene nikada neće kazniti. Ja sam stanovnik Dženneta!"

Međutim htio se susresti sa Allahom, dž.š., u odjeći koja je sa sobom nosila najveličanstvenije i najljepše sjećanje, sjećanje na momenat kada je primio islam i kada je bio u društvu Poslanika, s.a.v.s. Zato je prstom pokazao na svoj kovčeg. Otvorili su mu ga i iz njega izvadili jedan stari, poderani, otrcani ogrtač. Naredio je rodbini da mu ga obuku govoreći: "U njemu sam dočekao nevjernike u Bici na Bedru. Sačuvao sam ga za ovaj dan."

I zaista, taj otrcani ogrtač nije obična haljinka. Bio je to simbol i zastava koja se vihorila nad jednim dugim i časnim životom. Naš heroj je živio pošteno, hrabro i odano.

Tijelo posljednjeg muhadžira pokopano je u Medini, pažljivo spušteno pored nekoliko velikih ashaba koji su umrli prije njega. Njihova umorna tijela konačno su našla sigurno utočište u bašči Onoga Koji je Vječan.

* * *

Čast Sa'du! Čast Sa'du, junaku Kadisije, osvajaču El-Medaina i onome koji je zauvijek iskorijenio obožavanje vatre u Perziji.

7.

SUHEJB IBN SINAN

Uspješan posao, o, Ebu Jahja!

Rođen je u luksuzu, udobnosti i bogatstvu. Otac mu je bio namjesnik Ubale i njen vladar u ime perzijskog kisre. Bio je jedan od Arapa koji su emigrirali u Irak mnogo prije pojave islama. U svojoj palati na obali rijeke Eufrat, odmah iza poluotoka i Mosula, ovo dijete je sretno i bezbrižno raslo.

Jednog dana su zemlju napali Bizantinci i zarobili su ogroman broj ljudi, a među njima i dječaka Suhejba ibn Sinana.

Uzeli su ga trgovci robljem, dok njegovo dugo putovanje nije konačno završilo u Mekki. Tamo su ga prodali Abdullahu ibn Džudanu, a prije toga je svoje djetinjstvo i dobar dio mladosti proveo u zemljama koje su bile pod kontrolom Rimljana tako da je naučio njihov jezik i dijalekat.

Njegov robovlasnik je bio toliko oduševljen mladićevom inteligencijom, energijom i iskrenošću da ga je oslobodio ropstva dajući mu čast da trguje zajedno sa njim.

Jednog dana... još bolje, neka nam njegov prijatelj Ammar ibn Jasir ispriča šta se desilo toga dana: "Sreo sam Suhejba ibn Sinana ispred vrata kuće Daru-l-Erkam dok je još Poslanik, s.a.v.s., bio tamo. Pitao sam ga: 'Šta ti ovdje tražiš?' A on mi je odvratio: 'A šta ti

hoćeš?' Rekao sam: 'Išao sam da čujem o čemu govori Muhammed, s.a.v.s.' On je rekao: 'I ja to isto želim.' Obojica smo ušli i ugledali Poslanika, s.a.v.s., koji nas je pozvao da primimo islam i mi smo to i učinili. Tako smo ostali do poslije podne. Zatim je on potajno izašao."

Pri tome je Suhejb morao znati put do Daru-l-Erkama. Morao je znati put ka svojoj uputi i svjetlu, ali je isto tako morao znati da će to zahtijevati tešku žrtvu, ali i veliko spasenje. Prolazak kroz ta drvena vrata koja su razdvajala svijet u Daru-l-Erkamu od onog svijeta koji je bio izvan njih nije bio samo prelazak preko praga nego prelazak preko čitavog svijeta manjkavosti. To je bio prolazak kroz stari svijet i sve što je on sa sobom nosio – vjeru, običaje, manire i život – i prelazak u jedan novi svijet i sve ono što taj svijet sa sobom nosi – vjeru, manire, običaje i život.

Prelazak preko praga Daru-l-Erkama, praga koji je bio širok samo jednu stopu, u stvarnosti je značio izlazak iz širokog okeana straha. Korak preko te prepreke, tog praga, značio je početak jedne nove epohe koja je prepuna velikih odgovornosti.

Za siromašne, strance i robove, prelazak praga Daru-l-Erakama značio je izuzetno veliko požrtvovanje, iznad uobičajenih ljudskih mogućnosti.

Suhejb, naš junak, bio je stranac, a Ammar ibn Jasir, njegov prijatelj, kojeg je upoznao ispred ulaza, bio je siromah. Pa, kako će se, takvi, suočiti sa užasom koji im predstoji, za koji se mora imati ogromne snage?!

Bio je to poziv Vjere kojemu se nije moglo oduprijeti. Bio je to veliki karakter Muhammeda, s.a.v.s., čiji je miris ispunjavao srca poštovanjem, ljubavlju i uputom. Bila je to njegova nova, svijetla veličina. Nemirnim umovima bilo je dosta starog sistema, njegove stranputice i propasti. Iznad svega je to bila Allahova, dž.š., milost koju je On slao onome kome On hoće i Njegova uputa i zaštita koju on šalje onome ko Mu se obrati.

* * *

Suhejb zauzima mjesto među pravovjernima. Zauzimao je visoku poziciju među onima koji su bili mučeni i kažnjavani. Zauzimao je značajnu poziciju među dobročiniteljima i onima koji su se mnogo žrtvovali.

On je iskreno opisao ogromnu odanost svojim dužnostima, kao muslimana koji je dao zavjet Poslaniku, s.a.v.s., i došao pod okrilje islama: "Bio sam svjedok svake situacije u kojoj se našao Poslanik, s.a.v.s., bio sam prisutan na svakom zavjetu koji je on tražio i u svakom pohodu koji je on organizovao. Poslanik, s.a.v.s., nikada nije učestvovao u pohodu, bilo u prvom periodu ili na kraju svog života, a da mu ja nisam bio ili sa desne ili sa lijeve strane. Kada god je muslimane bilo strah od opasnosti koja im je stajala na putu, ja sam išao naprijed, a kada im je nešto zadavalo strah otpozadi, ja sam bio tamo u pozadini. Nikada nisam dopustio da Poslanik, s.a.v.s., bude između mene i neprijatelja sve dok nije preselio na ahiret."

Bio je fascinirajući izraz jedinstvenog vjerovanja i velike odanosti. Od prvog dana kada je prihvatio Allahovo, dž.š., svjetlo i kada je stavio svoju ruku u ruku Poslanika, s.a.v.s., Suhejb je bio prožet izuzetnim vjerovanjem.

Od toga dana njegov odnos prema ljudima i prema svijetu, a pogotovo prema samom sebi, postao je potpuno drugačiji.

Tada je udahnuo čvrstinu, skromnost prema dražima ovoga svijeta i požrtvovanost. Time je upokoravao ono što se događalo, upitomljavao užase.

Krenuo je naprijed – kao što smo već napomenuli – hrabro i postojano preuzimajući sve svoje dužnosti i nikada nije zaostajao kada god bi dolazio u situaciju da se susretne sa opasnostima. Njegova strastvena ljubav i vatrena želja nisu bile usmjerene prema ovosvjetskoj koristi i kojekakvim iskvarenostima, nego ka požrtvovanju i spasenju; nisu bile usmjerene ka zavisti, nego ka želji za opasnostima i samopožrtvovanosti.

Dane svog plemenitog pokajanja i velike odanosti započeo je na dan svoje velike Hidžre. Na taj dan odrekao se čitavog svog bogatstva, svog vlastitog zlata, koje je stekao uspješno se baveći trgovinom mnogo godina koje je proživio u Mekki. Odrekao se čitavog imanja, svega što je posjedovao, u jednom jedinom trenutku ljepote koji nije umrljala sumnja niti kolebanje.

Kada je Poslanik, s.a.v.s., namjeravao obaviti Hidžru, Suhejb je to znao i trebao je biti treća osoba u toj grupi pored Poslanika, s.a.v.s., i Ebu Bekra, r.a.,

Međutim Kurejšije su odlučile da spriječe Poslanika, s.a.v.s., da učini Hidžru. Suhejb je upao u jednu od njihovih zamki, te je za neko vrijeme bio spriječen da se preseli, dok su Poslanik, s.a.v.s., i njegov ashab Ebu Bekr, r.a., uz Allahov blagoslov krenuli.

Suhejb se svađao, pričao i prepirao, sve dok se nije uspio otarasiti onih koji su ga htjeli kazniti. Natovario je svoju devu i požurio na put preko pustinje. Međutim Kurejšije su poslale svoje lovce da ga prate. Kada su ga stigli, Suhejb je, čim ih je ugledao i čim su mu stali na put, počeo galamiti: "O, Kurejšije! Vi znate da sam ja najbolji strijelac. Tako mi Allaha, dž.š., nećete mi ni prići a ja ću sa svojim lukom odapeti sve strijele, a onda ću vas udarati sabljom sve dok ona ne padne na zemlju. Hajde, ako hoćete da probate. Ili, ako hoćete, reći ću vam gdje mi je novac pa me pustite na miru."

Pristali su da uzmu novac i rekli su: "Došao si kod nas kao siromašni bijednik. Kod nas si umnogostručio novac i imao si visok položaj među nama, a sada hoćeš da zajedno sa svojim novcem pobjegneš?"

Odveo ih je do mjesta gdje je sakrio svoje bogatstvo, a oni su ga ostavili i vratili se u Mekku.

Kako je samo čudno da su bez ikakve sumnje i zadrške povjerovali u njegove riječi. Nisu mu tražili da dokaže ono što je rekao, pa čak ni da se zakune. U takvoj situaciji mora mu se odati velika počast koju zaista zaslužuje kao pošten i iskren čovjek.

Usamljen, ali zadovoljan, Suhejb je nastavio svoje putovanje dok nije stigao Poslanika, s.a.v.s., u mjestu Kuba.

Kada se Suhejb ukazao na horizontu, Poslanik, s.a.v.s., sjedio je okružen svojim ashabima. Čim ga je Poslanik, s.a.v.s., ugledao, veselo mu je doviknuo: "O, Ebu Jahja! O, uspješni trgovče! O, uspješni trgovče!"

Nakon toga je objavljen veličanstveni ajet: "*Ima ljudi koji se žrtvuju da bi Allaha umilostivili – a Allah je milostiv robovima svojim?*" (2: 207)

I uistinu je Suhejb isplatio čitavo svoje bogatstvo – bogatstvo u koje je potrošio svoju mladost dok ga je stekao – u zamjenu za dušu koja je ispunjena vjerom. Nikada nije ni posumnjao da je to nepravedna nagodba. Novac, zlato, cijeli dunjaluk, ništa od toga nije bilo vrijedno njegove vjere, nadmoći njegove svijesti i određenja njegove sudbine.

Poslanik, s.a.v.s., neizmjerno ga je volio. Osim toga što je bio pobožan i bogobojazan, bio je vesela i srdačna osoba. Poslanik, s.a.v.s., jednom ga je vidio kako jede hurme, a na jednom oku mu je bilo nešto oteklo. Poslanik, s.a.v.s., vedro ga je upitao: "Zar jedeš hurme dok ti je na oku oteklina?", a on odgovori: "Šta ima veze? Jedem ih gledajući na drugo oko."

Bio je veoma darežljiv i trošio je čitavu svoju plaću, koju je dobijao iz Bejtu-l-mala, na Allahovom putu: pomažući siromašne, dajući onima koji su ražalošćeni, hraneći gladne, siročad i zatočenike najboljom hranom.

Njegova pretjerana darežljivost zaokupila je pažnju Omera, r.a., koji mu je jednom rekao: "Vidim da hraniš ljude do te mjere da nepromišljeno trošiš." Suhejl mu odgovori: "Čuo sam da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: '*Najbolji među vama je onaj koji hrani (druge ljude).*'"

* * *

Suhejbov život bio je prepun vrlina i poučnih situacija. Još jedna zasluga koja se ovdje mora dodati je ta što ga je Omer el-Hattab, r.a., izabrao da predvodi džemat.

Kada je vođa pravovjernih bio napadnut, dok je predvodio džemat na sabah-namazu, i kada je osjetio da mu se bliži kraj, počeo je savjetovati ashabe. Njegove posljednje riječi su bile: "Neka Suhejb predvodi ljude u namazu."

Tog dana je Omer, r.a., izabrao šest ashaba i povjerio im izbor novog halife. Halifa je također predvodio ljude u namazu. Ko je predvodio ljude u namazu u danima otkada je umro vođa pravovjernih do momenta kada je izabran novi halifa?

Omer, r.a., bi hiljadu puta zastao prije nego bi odabrao nekoga, naročito u ovim momentima kada se njegova čista duša selila na onaj svijet, gdje će se susresti sa Uzvišenim Allahom, dž.š. Ako mora izabrati, onda nije mogao izabrati nikoga ko je zaslužniji od onoga kojeg je izabrao. Izabrao je Suhejba.

Izabrao ga je da predvodi muslimane u namazu, dok se ne izabere sljedeći halifa koji će obavljati ovu dužnost.

Izabrao je njega, uprkos rimskom naglasku kada bi izgovarao. Ovaj izbor bio je uzvišeni blagoslov za bogobojaznog vjernika – Suhejba ibn Sinana.

8.

MUAZ IBN DŽEBEL

Onaj koji je najviše znao o halalu i haramu

Među delegacijom ensarija, koja je bila sastavljena od 70 ljudi i koji su Poslaniku, s.a.v.s., dali zavjet na Akabi (Drugi zavjet na Akabi), sjedio je i mladić sjajnog lica, blistavih očiju i svijetlog osmijeha. Kada je šutio, zaokupljao je pažnju svojom neizmjernom mirnoćom i predanošću. S druge strane, kada bi govorio držao je svoje slušaoce očaranim. Ovaj mladić zvao se Muaz ibn Džebel (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime). Pripadao je ensarijama i bio je jedan od prvih koji je dao zavjet, u vrijeme Drugog zavjeta, Božijem Poslaniku, s.a.v.s., na Akabi. Normalno, čovjek takvog kvaliteta, vjere i sigurnosti ne bi nizašta na svijetu propustio nijednu bitku niti pohod. Njegova najveća vrlina bilo je poznavanje fikha (jurisprudencije) – praktičnog aspekta Poslanikovog, s.a.v.s., učenja. Dostigao je vrhunac u nauci i fikhu do te mjere da je Poslanik, s.a.v.s., za njega rekao: "Najučeniji o halalu i haramu među mojim ummetom je Muaz ibn Džebel."

Ličio je na Omera, r.a., u svojoj osviješćenosti, poletu i inteligenciji. Kada ga je Poslanik, s.a.v.s., poslao u Jemen, pitao ga je: "Kako ćeš donijeti presudu ili riješiti neki slučaj?" Muaz je odgovorio: "Potražiću rješenje u Kur'anu, a.š." Zatim ga je Poslanik, s.a.v.s., ponovo upitao: "Šta ćeš uraditi ako ne nađeš odgovor na to pitanje u Kur'anu?", na

što je Muaz odgovorio: "Potražiću odgovor u sunnetu Poslanika." Poslanik, s.a.v.s., ponovo ga je zapitao: "A šta ako odgovor ne nađeš ni u sunnetu?" Muaz je spremno odgovorio: "Sudiću među ljudima slijedeći pravno rezonovanje (idžtihad), najbolje što mogu." Tako Muazova čvrsta predanost Allahovoj Knjizi i Poslanikovom sunnetu ne znači da je on svoje razmišljanje ostavio postrani pred beskonačno mnogo skrivenih ili dvojbenih činjenica, koje čekaju da ih neko riješi i izrekne presudu.

Vjerovatno su Muazu pomogli i njegova sposobnost u pravnom rezonovanju, kao i smiona upotreba njegove inteligencije da ovlada fikhom, u kojem je nadjačao sve ostale učenjake. Poslanik, s.a.v.s., s razlogom ga je opisao kao "*najučenijeg u mom ummetu o halalu i haramu*".

Historija ga predstavlja kao čovjeka koji je bio izuzetno prosvijetljen, smion i odlučan. Naprimjer, Aizullah ibn Abdullah pripovijeda da je jednog dana ušao u džamiju zajedno sa ashabima Božijeg Poslanika, s.a.v.s., pred sami kraj hilafeta Omera, r.a. Sjeo je među grupu u kojoj je bilo više od 30 ljudi. Čujmo kako on to pripovijeda: "Sjeo sam u grupu u kojoj je bilo više od 30 ljudi. Citirali su jedan hadis Božijeg Poslanika, s.a.v.s. U toj grupi sjedio je tamni, crnomanjasti mladić sa simpatičnim glasom i sjajnim licem. Kad god bi se oni počeli prepirati oko skrivenog značenja u tom hadisu, oni su svi odjednom tražili njegovo pravno mišljenje i sud. Rijetko je, skoro nikako, govorio osim ako ga je neko nešto pitao. Kada se završio njihov sastanak, prišao sam mu i pitao ga: 'Ko si ti, Allahov robe?' Odgovorio je: 'Ja sam Muaz ibn Džebel.' Istog momenta sam osjetio da mi je blizak."

Šehr ibn Havšeb također je rekao: "Kad god bi Muaz ibn Džebel bio prisutan na nekom sastanku ashaba Božijeg Poslanika, s.a.v.s., gledali su u njega sa poštovanjem."

Omer ibn Hattab, r.a., vođa pravovjernih, često se konsultovao sa njim. Čini se da je Muaz imao veoma disciplinovan um i uvjerljivu logiku, koja je plijenila i koja je smireno i znano djelovala. Ako pogledamo kroz historiju, uvijek ga nalazimo u centru pažnje. Uvijek je

okružen ljudima. Uvijek je bio diskretno miran i govorio bi samo onda kada bi ljudi htjeli čuti njegov sud ili kad bi se prepirali oko nečega. Kada je govorio, gledao je, kako to jedan od njegovih savremenika kaže, "*kao da iz usta ispušta svjetlo i bisere a ne govor*". U znanju i štovanju dosegao je vrhunac dok je još Poslanik, s.a.v.s., bio živ, ali ga je održavao i nakon Poslanikove smrti, iako je bio mlad, jer Muaz je umro u vrijeme halife Omera, r.a., u 33. godini života.

Muaz je bio veoma darežljiv, velikodušan, lijepo se ponašao i bio je izuzetno prijatne naravi. Ako bi mu iko tražio novac, on bi mu spremno i rado dao. Njegova darežljivost sezala je do te mjere da je potrošio sav svoj novac kao milostinju i sadaku. Kada je Poslanik, s.a.v.s., umro, Muaz je još uvijek bio u Jemenu, gdje ga je poslao Poslanik, s.a.v.s., sa zadatkom da muslimane poučava vjeri i fikhu.

Kada se Muaz vratio iz Jemena, u vrijeme halife Ebu Bekra, r.a., obavijestili su Omera ibn Hattaba, r.a., da se Muaz obogatio, a ovaj je Ebu Bekru predložio da pola Muazovog bogatstva treba pripasti društvu. Omer, r.a., nije gubio vrijeme i požurio je Muazovoj kući te mu saopštio šta su se on i Ebu Bekr dogovorili. Muaz je bio pošten i povjerljiv čovjek. Činjenica da je postao bogat nije od njega napravila čovjeka ranjivog, kada je riječ o sumnji ili grijehu: zato je odbio Omerov prijedlog i osporio njegovo mišljenje. Na kraju ga je Omer, r.a., napustio. Sljedeće jutro Muaz je požurio prema Omerovoj kući i čim ga je ugledao zagrlio ga je. Suze su mu tekle dok je govorio: "Sinoć sam sanjao da prelazim preko duboke vode. Skoro sam se bio utopio, a onda si mi ti pomogao, Omere." Nešto kasnije, obojica su otišli do Ebu Bekra, r.a., i tamo je Muaz tražio od Ebu Bekra da mu uzme pola bogatstva, ali je Ebu Bekr, r.a., rekao: "Ne, neću uzeti ništa od tebe." Omer, r.a., pogledao je u Muaza i rekao mu: "Sada je to bogatstvo halal i blagoslovljeno."

Prvo, pobožni Ebu Bekr, r.a., nije uzeo ni pare od Muaza jer je bio potpuno siguran da je Muaz sve zaradio zakonito i na halal-način. Drugo, Omer, r.a., nije pokušao baciti optužbu ili sumnju na Muaza. Na kraju krajeva, ovo je primjer iz vremena savršenih ljudi, u kojem

su živjeli ljudi koji su se međusobno takmičili kako bi dostigli vrhunac savršenstva koje ljudsko biće može dostići. Tako su neki od njih poletjeli prema nebu sa svojim dobrim djelima. Neki su u tome prednjačili a drugi su bili umjereni i našli su neki srednji put. Ipak, svi oni su bili putnici karavane koja se zove dobrota.

* * *

Nedugo nakon toga, Muaz se odselio u Siriju, gdje je živio među svojim narodom i prijateljima kao učitelj i poznavalac fikha. Kada je Ebu Ubejda, namjesnik Sirije i blizak Muazov prijatelj, umro, vođa pravovjernih Omer ibn Hattab, r.a., dodijelio je Muazu dužnost da upravlja tom zemljom. Samo nekoliko mjeseci nakon što je preuzeo upravu, Muaz je umro, skromno i s pokajanjem Allahu, dž.š. Omer, r.a., obično je govorio: "Kada bi Muazu ibn Džebelu dao da me naslijedi, pa me Allah, dž.š., upitao: 'Zašto si njega izabrao za svog nasljednika?', spremno bih odgovorio: 'Čuo sam Tvoga poslanika, s.a.v.s., kako kaže da kada oni koji imaju znanje stanu pred Uzvišenog Allaha, dž.š., Muaz će biti među njima.'"

Nasljedništvo o kojem Omer, r.a., ovdje govori nije samo upravljanje nad jednom državom ili vladanje njom nego vladavina nad čitavim islamskim svijetom. Kada su Omeru, r.a., prije njegove smrti kazali: "Ako sada izabereš svog nasljednika, mi ćemo mu se pokoriti", rekao je: "Da je živ Muaz ibn Džebel i da ga ja imenujem svojim nasljednikom pa umrem, a onda me Allah, dž.š., kada Ga sretnem upita: 'Koga si imenovao da predvodi Muhammedov ummet?', odgovorio bih: 'Imenovao sam Muaza ibn Džebela da ih predvodi jer sam čuo kada je Poslanik, s.a.v.s., rekao da je Muaz ibn Džebel vođa učenih na Sudnjem danu.'"

Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "O, Muaze, tako Mi Allaha, dž.š., ja te jako volim, zato ne zaboravi poslije svakog namaza proučiti: "*Bože moj, pomozi mi da Te se sjećam, da Ti zahvaljujem i da Ti prikladno ibadet činim!*"

Zaista je Poslanik, s.a.v.s., molio Allaha, dž.š., da mu pomogne da Ga se sjeća. Poslanik, s.a.v.s., nije odustajao od isticanja ove značajne

činjenice, koja ljudima kazuje da vlast pripada Allahu, dž.š., da On ima moć nad svim i da nema moći niti snage osim one koju Allaha, dž.š., daje, jer On je najveći i najveličanstveniji.

Muaz je definitivno naučio i potpuno razumio ovu činjenicu. Dao je sve od sebe da od tog trenutka njeguje i primijeni ovaj fundamentalni oslonac u svom životu. Jednog dana Poslanik, s.a.v.s., došao mu je i upitao ga: "Kako si jutros, Muaze?" On je odgovorio: "Jutros sam se probudio kao pravi vjernik." Poslanik, s.a.v.s., reče: "Svaka istina se nekako očituje, pa kako se očituje istinitost tvoje vjere?" Muaz mu spremno odgovori: "Nikada se nisam probudio bez uvjerenja da prije noći mogu umrijeti. Nikada nisam legao u krevet a da nisam vjerovao da prije jutra mogu umrijeti i nikada nisam zakoračio a da nisam vjerovao da mogu umrijeti prije nego učinim sljedeći korak. Uvijek mi se čini da vidim svaki ummet kako kleči na koljenima i kako svaki ummet biva prozvan za svoja djela. Uvijek mi se čini da vidim stanovnike Džennetа, u kojem su vječne ljepote, i stanovnike Džehennema koji su na teškim mukama." Poslanik, s.a.v.s., prokomentarisao je: "Sada znaš, zato se drži Istine dok si živ." Zaista je Muaz predao i sebe i svoju sudbinu u ruke Allaha, dž.š., jer je Allah, dž.š., bio sve za čim je on mario. Ibn Mes'ud ga je opisao kao "ummet, vođu koji ima sve dobre i ispravne kvalitete, predan Allahu, dž.š., i potpuno prirodan čovjek koji je obožavao samo Allaha, dž.š. Često smo ga poredili sa Ibrahimom, a.s."

* * *

Muaz se zalagao za znanje i sjećanje na Allaha, dž.š. Osim toga, pozivao je ljude da traže korisno i ispravno znanje govoreći: "Upozoravam vas da se čuvate loših djela pametnih ljudi. Prepoznaćete Istinu kada je vidite, jer ona ima drugačije svjetlo koje je razlikuje od prevara!" Vjerovao je da je ibadet cilj i sredstvo postizanja pravde. Jednog dana neki musliman mu je zatražio: "Pouči me." Muaz ga je upitao: "Hoćeš li me poslušati, ako te naučim?" Čovjek je odgovorio: "U svemu ću ti se pokoriti." Onda mu je rekao: "Posti, a onda jedi. Klanjaj u toku noći, ali moraš malo i odspavati. Zarađuj ono što je halal i što je po zakonu tvoje, a ne uzimaj ono što je zarađeno od grijeha. Umri kao pravi mu-

sliman. I na kraju, čuvaj se kletve onih kojima je učinjena nepravda i koji su potlačeni." Vjerovao je da je obrazovanje u znanju i praksi, zato je rekao: "Uči šta god hoćeš, ali Allah, dž.š., neće učiniti tvoje učenje vrijednim dok u praksu ne provedeš ono što si naučio." Vjerovao je da vjera i sjećanje na Allaha, dž.š., znače vječni poziv razumu da spozna Njegovu veličinu i vječno pozivanje samog sebe da pazimo na svoja djela prije nego budemo odgovarali za njih pred Allahom, dž.š.

Esved ibn Hilal je zebilježio: "Dok smo šetali sa Muazom jednog dana, rekao je: 'Sjedimo malo i razmišljajmo o Allahu, dž.š.'"

Vjerovatno je razlog za njegovu diskretnu šutljivost bilo njegovo neumorno razmišljanje i promišljanje.

Slično tome, razlog što je jednom rekao Poslaniku, s.a.v.s., da nikada ne zakorači korak a da ne vjeruje da može umrijeti prije negoli napravi sljedeći, bila je njegova zaokupljenost sjećanjem na Allaha, dž.š., i pozivanjem samog sebe da pazi na svoja djela.

Na kraju, smrt je došla Muazu. Bilo je vrijeme da se susretne sa Allahom, dž.š. Kada čas smrti nekome otkuca, njegova podsvijest nadvlada svijest i tjera jezik – ako je u stanju – da iskaže realnost čitavog čovječanstva preciznim riječima koje ukratko opisuju njegovu životnu priču. U ovim blagoslovljenim trenucima, Muaz je u besvijesti izgovarao velike riječi koje su otkrivale snažnog vjernika, jer je gledao u nebo i skromno dozivao Allaha, dž.š, Najmilostivijeg, riječima: "O, Allahu, bojao sam Te se, ali Te sada molim. Uzvišeni Allahu, Ti znaš da nisam posvetio svoj život putovanjima po zemljama niti sam zarađivao novac i bogatstvo, nego sam ga posvetio znanju, vjeri i predanosti bez obzira na vrelinu i tegobu."

Raširio je ruke kao da se rukuje sa smrću i pao u komu. Njegove posljednje riječi su bile: "O, smrti! Dobro došla! Ti si dugo čekana i voljena!"

Konačno je Muaz odselio u Allahov, dž.š., Džennet.

9.
EL-MIKDAD IBN AMR
Prvi muslimanski konjanik

O njemu su njegovi prijatelji, njegovi bliski prijatelji, rekli: "Prvi koji se borio na Allahovom putu kao konjanik bio je El-Mikdad ibn el-Esved."

El-Mikdad ibn el-Esved, naš junak, ustvari se zvao El-Mikdad ibn Amr. Naime, on je prije islama ušao u savez sa El-Esvedom ibn Abd Jegusom, i on ga je tako i posinio. Zbog toga su ga zvali El-Mikdad ibn El-Esved sve dok nije objavljen kur'anski ajet koji je dokinuo oslovljavanje po poočimu, kada se opet počeo zvati po svom ocu Amru ibn Sa'du. El-Mikdad bio je jedan od prvih muslimana i sedma osoba od prvih sedam ljudi koji su javno obznanili svoj prelazak na islam. Zbog toga je i on bio izložen zlostavljanjima i spletkama Kurejšija. On je sve to trpio sa takvom hrabrošću i zadovoljstvom koju imaju samo pravi i odani sljedbenici.

Njegov odnos u Bici na Bedru zagarantovao mu je vječitu slavu. Bio je to veličanstven odnos koji je tako impresionirao sve one koji su bili svjedoci tom događaju da je svako od njih poželio da i on bude takav. Abdullah ibn Mes'ud, ashab Božijeg Poslanika, s.a.v.s., rekao je: "Vidio sam kako je El-Mikdad (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) bio čvrst i obuzeo me neopisiv osjećaj i želja da ja budem na njegovom

mjestu. Toliko me je obuzeo taj osjećaj da sam zaželio da se ta želja obistini više od svega na svijetu."

Dan Bitke na Bedru bio je sudbonosan, jer su Kurejšije krenule svom svojom silinom, upornošću i uznositošću protiv muslimana. Tog dana muslimani ne samo da su bili malobrojni nego su bili i nevješti i neiskusni u borbi. Njihova srca još uvijek nisu bila iskušana na djelu. Bila je to ustvari njihova prva oružana borba. Poslanik, s.a.v.s., stajao je tamo kako bi ojačao vjeru svojim ashabima i iskušao njihovu spremnost da krenu prema neprijateljskoj pješadiji i konjici.

Nakon toga se Poslanik, s.a.v.s., sa njima počeo konsultovati o pitanjima vojne i ratne taktike. Poslanikovi ashabi su, sigurno, znali da on, kada od njih traži mišljenje, ustvari, traži izražavanje njihovih pojedinačnih mišljenja slobodno i hrabro, čak i ako se neko od njih nije slagao sa mišljenjem većine. Niko ko bi iznio svoje mišljenje ne bi bio kritikovan ili prekoren.

Mikdad se bojao da ne bi neki muslimani imali bilo kakve sumnje oko predstojeće bitke, pa je bio veoma obazriv kada bi htio nešto reći. Njegove sažete i odlučne riječi oslikavaju suštinu bitke, međutim prije nego je dobio priliku da otvori usta, Ebu Bekr, r.a., počeo je govoriti i dok je on završio govor, El-Mikdadove zamisli su iščezle, jer je Ebu Bekr, r.a., govorio vrlo elokventno. Sljedeći je govorio Omer ibn Hattab i on je bio veoma dobar govornik. Konačno je El-Mikdad istupio naprijed i rekao: "O, Božiji poslaniče! Kreni onako kako te Allah, dž.š., inspiriše da učiniš. Mi ćemo svi biti uz tebe. Tako mi Allaha, dž.š., nećemo nikada reći ono što su rekli sinovi Israilovi: '*Onda ti i tvoj Gospodar idite i borite se, a mi ćemo ovdje sjediti.*' Umjesto toga mi ćemo reći: '*Idite ti i tvoj Gospodar a i mi ćemo se boriti zajedno sa vama.*' Tako mi Allaha, dž.š., Koji te je poslao sa Istinom, da nas povedeš na kraj svijeta mi ćemo trpjeti sve nedaće dok zajedno sa tobom ne stignemo na cilj. Boricemo se sa tvoje lijeve i sa tvoje desne strane, ispred tebe i iza tebe, sve dok ti Allah, dž.š., ne pošalje pobjedu." Njegove uvjerljive riječi djelovale su kao barut koji je iskrene vjernike "zapalio" velikim entuzijazmom.

Poslanikovo lice je zablistalo dok je izgovarao skrušenu dovu za El-Mikdada, čije su riječi bile tako jake i uvjerljive da su utrle put svakome ko je poslije njega govorio. Zaista su El-Mikdadove riječi ostavile snažan utisak u srcima vjernika. Nakon toga je ustao Sa'd ibn Muaz, vođa ensarija, i rekao: "O, Allahov poslaniče! Vjerujemo ti i svjedočimo da je Istina ono što ti se objavljuje. Dali smo ti zavjet, zato uradi onako kako si naumio a mi ćemo biti uz tebe. Tako mi Allaha, dž.š., Koji te je poslao sa Istinom, kada bi ti pokušao preći preko mora i mi bismo ga prešli ruku pod ruku sa tobom. Niko od nas neće zaostati niti ti okrenuti leđa. Nije nas strah suočiti se sutra sa našim neprijateljem, jer smo predani teškom ratovanju a iskrena je naša želja da se susretnemo sa Allahom, dž.š. Molim Allaha, dž.š., da učinimo ono zbog čega ćeš biti ponosan na nas. Uz Allahov blagoslov, kreni!"

Poslanik, s.a.v.s., bio je veoma optimističan čuvši ovo, pa je rekao ashabima: "Krenite naprijed i budite veseli i samopouzdani!" Nedugo zatim dvije vojske su se našle u žestokoj bici. Tog dana među muslimanima bila su samo tri konjanika, i to: El-Mikdad ibn Amr, Mersid ibn Ebi Mersid i Zubejr ibn Avvam. Ostatak mudžahida bili su ili pješaci ili su jahali svoje deve.

* * *

Ove El-Mikdadove riječi ne samo da dokazuju njegovo junaštvo nego i njegovu ogromnu mudrost i izoštrenu misao.

El-Mikdad je bio mudar i inteligentan čovjek. Njegova mudrost nije se ispoljavala samo u njegovim riječima nego i u praktičnim principima, kao i u stalnom i nepromjenjivom ponašanju. Pokretačka snaga njegove mudrosti i inteligencije bilo je njegovo iskustvo.

Jednom mu je Poslanik, s.a.v.s., dao zadatak da upravlja jednim od namjesništava, pa ga je Poslanik, s.a.v.s., kada se vratio, upitao: "Kako je biti namjesnik?" On je s ljupkom iskrenošću odgovorio: "Osjećao sam da se nalazim na srebrenom tornju iznad ostalih ljudi. Tako mi Allaha, dž.š., Koji te je poslao sa Istinom, od sada se više nikada neću izlagati iskušenjima koja sa sobom nosi vlast."

Šta je to ako ne mudrost? Kakav je to ako ne mudar čovjek?

Bio je to iskren i nepokolebljiv čovjek koji je umio opaziti, otkriti i priznati svoje vlastite slabosti. Položaj namjesnika ga je učinio slabim na oholost i umišljenost. On je odmah opazio tu slabost kod sebe i iskreno se zakleo da će izbjegavati bilo koji drugi položaj koji bi mogao ugroziti njegovu pobožnost i bogobojaznost. Do kraja svog života se držao svog zavjeta i odricao se bilo kakvog utjecajnog ili kontroverznog položaja.

Gajio je i čuvao smisao hadisa: "Zaista je onaj ko izbjegava fitnu (iskušenje, nedaće i greške) sretan čovjek."

Shvatio je to jer je vlast u njemu probudila skrivenu uznositost i oholost i izložila ga *fitni*, zato je bilo bolje izbjeći bilo kakav položaj koji bi mogao dovesti do izražaja takve slabosti. Njegova se mudrost očitovala u njegovom razmišljanju i čvrstoći i postojanosti u svojim sudovima o ljudima. Ovo je također bilo jedno od iskušenja na koje ga je stavio Poslanik, s.a.v.s., jer on je učio muslimane da su srca djece Adema, a.s., izuzetno hirovita.

El-Mikdad je zastupao stanovište da konačnu odluku o nekome treba odgoditi do njegove smrti, kako bi bio apsolutno siguran da se ta osoba neće više mijenjati, jer smrt znači kraj. Njegova mudrost bila je najuočljivija u riječima jednog od njegovih ashaba: "Jednog dana sjedili smo sa El-Mikdadom i naišao je neki čovjek te se obratio El-Mikdadu: 'Koliko su samo sretne te oči što su vidjele Poslanika, s.a.v.s. Tako mi Allaha, dž.š., i mi bismo voljeli da smo vidjeli ono što si ti vidio i biti svjedoci onome čemu si ti bio svjedok.' El-Mikdad mu priđe i reče: 'Zašto bi neko poželio da vidi nešto ako Allah, dž.š., nije htio da ta osoba vidi to? Ta osoba ne zna kako bi to izgledalo da je on bio svjedok tome niti na čijoj bi on strani bio kada bi se vrijeme vratilo. Tako mi Allaha, dž.š., Božiji Poslanik, s.a.v.s., vidio je ljude koji su bačeni pravo u Džehennem, zato bi ti trebao zahvaljivati Allahu, dž.š., što te je poštedio takvog iskustva i što si počašćen čvrstim imanom u Allaha, dž.š., i Njegovog poslanika, s.a.v.s.'"

Ovo je, nesumnjivo, veoma mudro. Rijetko ćeš susresti vjernika koji voli Allaha, dž.š., i Poslanika, s.a.v.s., a koji ne bi želio da vidi i da proživljava ono što je Poslanik, s.a.v.s., vidio i proživljavao. Ipak je oštroumnost mudrog i snalažljivog El-Mikdada otkrila jednu karakteristiku ovakve želje koja je nedostajala. Zar ne bi bilo moguće da je ovaj čovjek, da je živio u to vrijeme, mogao, zapravo, biti među stanovnicima Džehennema? Zar nije moguće da je on mogao stati na stranu nevjernika? I opet, zar nije mnogo bolje za njega da zahvaljuje Allahu, dž.š., Koji je odredio da taj čovjek živi u vremenu kada je islam bio duboko ukorijenjen i potpuno dekorisan, čekajući da taj čovjek ugasi svoju žeđ sa njegovog čistog i neiscrpnog izvora.

El-Mikdadovo mišljenje bilo je izuzetno mudro i pametno. Iz svih svojih djela, postupaka i riječi uvijek je izlazio kao pametan i mudar čovjek.

* * *

El-Mikdadova ljubav prema islamu nije bila samo velika nego i razumna i mudra. Čovjek koji u sebi ima tako veliku ljubav prema islamu mora biti podignut na dostojanstveno mjesto, jer on ne nalazi zadovoljstvo u toj ljubavi samoj po sebi nego u odgovornostima i dužnostima koje ona sa sobom nosi. El-Mikdad je definitivno bio takva osoba. Ljubav prema Poslaniku, s.a.v.s., ispunjavala je njegovo srce i produbljavala njegov osjećaj za odgovornost prema Poslanikovoj sigurnosti. Čim bi bio najavljen pokret za neki od pohoda, on bi na svom konju i naoružan oštrom sabljom odjahao kući Poslanika, s.a.v.s.

Ljubav prema islamu ispunjavala je njegovo srce osjećajem dužnosti da ga brani ne samo od zavjera njegovih neprijatelja nego i od grešaka njegovih saveznika.

Jednog dana njegova jedinica otišla je u izviđanje, ali su ih neprijateljske snage uspjele opkoliti, pa im je njihov vojskovođa naredio da ne daju svojim devama da pasu. Jedan od muslimanskih vojnika nije čuo njegovu naredbu i, naravno, prekršio ju je. Vojskovođa ga je surovo kaznio, čak i više nego je zaslužio, ako je uopće i zaslužio kaznu.

El-Mikdad je prošao pored tog vojnika i vidio ga kako plače, pa ga je upitao: "Šta je bilo?", a ovaj mu je rekao šta se dogodilo. El-Mikdad ga je uzeo za ruku i odveo ga do vojskovođe, s kojim je, potom, stao raspravljati u vezi s tim sve dok ovaj nije priznao da je pogriješio. Zatim je El-Mikdad rekao: "E, sada je vrijeme za naknadu. On ima pravo na kisas – na pravično poravnanje."

Vojskovođa se složio sa tim da mu vojnik vrati, ali je vojnik odustao od osvete. El-Mikdad je bio dirnut veličinom vjere koja im je omogućila da postignu takvu moć hrabrog presuđivanja, izuzetne lojalnosti i neviđene milosti i praštanja. Rekao je, kao da pjeva pjesmu: "Doživjeću da islam pobijedi, čak i ako budem morao umrijeti za njega." I zaista je njegova najveća želja prije smrti bila da doživi nadmoć islama. Njegovi izuzetni napori da tu želju i ostvari ponukali su Poslanika, s.a.v.s., da mu jednom kaže: "O, Mikdade, Allah, dž.š., naredio mi je da te volim i rekao mi je da te i On voli."

10.
SEID IBN AMIR
Velika ličnost pod poderanim ogrtačem

Da li iko od nas poznaje ovog čovjeka? Da li je iko od nas ikada čuo za ovo ime? Vjerovatno nas je mali broj čuo za njega, a možda i niko nije. Vjerujem da se pitate ko je Seid ibn Amir. E, upravo se spremate na putovanje kroz prošlost kako biste saznali sve što je poznato o ovom "*sretnom*" (*Seid* znači "sretan") čovjeku; zato molim vašu pažnju.

* * *

Ukratko, Seid je bio jedan od znamenitih ashaba Božijeg Poslanika, s.a.v.s., bez obzira na činjenicu da se njegovo ime rijetko spominje, skoro nikako. Bio je jedan od najznamenitijih, među onima manje poznatim, pobožnim ashabima. Logično je da je on, kao i drugi muslimani, išao zajedno sa Poslanikom, s.a.v.s., u sve bitke i pohode jer, kao vjernik, nije mogao ostati pozadi niti okrenuti leđa Božijem Poslaniku, s.a.v.s., kako u miru tako i u ratu. Malo prije osvojenja Hajbera, Seid je prešao na islam. Otkako je prešao na islam i otkako je dao zavjet Poslaniku, s.a.v.s., stavio je svoj život, postojanje i sudbinu u službu islama. Sve velike vrline kao što su: pokornost, isposništvo, dostojanstvo, skromnost, pobožnost i ponos, skladno su ukomponovani u ovoj divnoj i dragoj osobi.

Da bi pokušali pokazati njegovu veličinu, moramo zapamtiti da u velikom broju slučajeva vanjština ne odgovara stvarnosti. Ako bismo ga ocjenjivali po njegovom vanjskom izgledu, zasigurno bismo mu nanijeli nepravdu jer je on, definitivno, što se tiče vanjskog izgleda, bio neizgledan. Imao je zaprašenu i nepočešljanu kosu. Ništa ga, po njegovom izgledu i vanjštini, nije razlikovalo od muslimanske sirotinje. Ako bismo o njemu sudili po njegovom izgledu, ne bismo mogli vidjeti ništa vrijedno pažnje. Ali ako bismo zaronili duboko u njegovu unutrašnjost, koja se krije iza te vanjštine, vidjeli bismo veličinu u svem njenom svjetlu. Njegova čovječnost bila je jača od sveg sjaja i dunjalučkog ukrasa. Skrivala se duboko iza njegovog skromnog izgleda i poderane garderobe. Da li ste ikada vidjeli biser skriven u svojoj školjci? E, pa on je bio upravo kao taj skriveni biser.

* * *

Kada je vođa pravovjernih Omer ibn Hattab, r.a., smijenio Muaviju sa položaja namjesnika Humsa u Siriji, dao se u potragu za nekim ko je bio kvalifikovan da preuzme tu funkciju.

Nesumnjivo da je Omer, r.a., bio veoma pedantan, oprezan i izbirljiv kada je u pitanju bio izbor namjesnika i njegovog zamjenika. On je vjerovao da ako namjesnik učini grijeh, grešku ili prekrši zakon, dvije osobe bi pred Allahom, dž.š., bile odgovorne za to: dotični namjesnik i Omer, r.a., čak i kada bi taj namjesnik bio u najzabačenijem dijelu svijeta. Njegovi kriteriji za procjenu i ocjenjivanje namjesnika bili su veoma oštri, precizni i osmišljeni. Mnogo stoljeća prije pojave islama Hums je bio grad koji je bio svjedok rađanja i propadanja, jedne za drugom, brojnih civilizacija. Osim toga, to je bio važan trgovački centar. Izazovi ogromnog grada pretvorili su ga u mjesto zavođenja i iskušenja. Po Omerovom, r.a., mišljenju, samo je isposnik, predan vjernik i pokajnik bio u stanju da se odupre i odbaci njegove izazove.

Omer, r.a., odjednom je shvatio da je Seid ibn Amir osoba koju traži, te je povikao: "Seid ibn Amir je pravi čovjek za ovu misiju." Pozvao ga je sebi. Seidu je vođa pravovjernih ponudio namjesništvo, ali je on

to odbio riječima: "Nemoj me izlagati fitni (iskušenjima i mučenjima)." Omer, r.a., zagalamio je: "Tako mi Allaha, dž.š., neću dopustiti da me izdaš. Je li to stavljaš teret svoga povjerenja i hilafeta na moja pleća, a onda odbijaš da mi pomogneš?" Istog momenta je Seid shvatio da su Omerove riječi logične. I zaista nije bilo pošteno da se odreknu ili da izbjegavaju svoje obaveze prema onome kome su ukazali povjerenje i prema hilafetu, a da sav teret stavljaju na Omerova pleća. Osim toga, kada bi ljudi poput Seida ibn Amira odbijali da preuzmu odgovornost koju vlast sa sobom nosi, onda bi Omeru, r.a., bilo veoma teško da nađe odgovarajućeg čovjeka koji je veoma pobožan i dovoljno pravedan da bi mu se povjerio jedan takav zadatak.

Tako je Seid otputovao sa svojom ženom u Siriju. Tek su bili vjenčani. Još dok je njegova mlada bila djevojčica, bila je izuzetno lijepa. Kada su krenuli, Omer, r.a., dao mu je prilično veliku sumu novca.

Kad su se smjestili u Siriji, njegova žena je htjela iskoristiti taj novac pa ga je zamolila da kupi odgovarajuću odjeću, tapete i namještaj a da ostatak novca sačuvaju. Seid joj je rekao: "Imam bolju ideju. Pošto smo u zemlji u kojoj je trgovina veoma unosan posao i u kojoj su tržnice veoma posjećene, bilo bi bolje dati ovaj novac trgovcu i investirati ga." Ona odgovori: "A ako propadne?" Seid reče: "Tražiću mu garanciju da će isplatiti makar onaj investirani iznos." "Onda u redu", saglasila se žena.

Naravno, Seid je prvo otišao i kupio osnovne potrepštine za skromno življenje, a sve što mu je ostalo podijelio je na Allahovom putu kao milostinju siromasima i onima kojima je bio potreban novac. Vrijeme je prolazilo, a žena ga je stalno zapitkivala šta je bilo sa njihovom investicijom i njihovim profitom, a on bi uvijek odgovarao: "To je veoma profitabilan posao."

Jednog dana mu je postavila isto pitanje pred jednim njegovim rođakom, koji je znao šta je ovaj uradio sa novcem. Njegov rođak nije mogao a da se ne nasmije što je, kod Seidove žene, odmah izazvalo sumnju. Zato ga je primorala da joj kaže istinu, a on joj reče: "Seid je

tog dana sav taj novac dao kao milostinju na Allahovom putu." Seidovoj ženi se srce slomilo, jer ne samo da je izgubila posljednju priliku da kupi ono što je htjela nego je mislila da je potpuno izgubila sav novac koji su imali. Seid je tužno pogledao u nju očima nevinašceta, koje su zablistale od suza, koje su tom licu samo još više dolijevale ljepote i dražesnosti, no ipak prije nego je popustio ovoj prelijepoj ženi, sjeti se Dženneta, kojeg su nastanili njegovi vjerni ashabi, i reče: "Imao sam prijatelje koji su prije mene otišli da se susretnu sa Allahom, dž.š., a ni ti me nećeš skrenuti sa puta kojim su oni išli ni za čitav dunjaluk." Bojao se da ga ona zbog svoje izuzetne ljepote neće poslušati, pa joj reče kao da govori sam sebi: "Znaš da je Džennet pun hurija, prelijepih žena sa širokim i divnim očima, koje će biti žene pravovjernima, a one su izuzetno lijepe. Kada bi samo jedna od njih provirila na ovaj svijet, obasjala bi ga svjetlošću koja je ravna svjetlu sunca i mjeseca zajedno. Zato me ne bi trebala kriviti, ako bih ja žrtvovao tvoju ljubav za ljubav hurija i obratno." Dok je govorio, bio je smiren, zadovoljan i sretan. Njegova žena se smirila, jer je shvatila da nema izbora nego da slijedi Seidov primjer i da se prilagodi njegovom neudobnom, isposničkom, ali bogobojaznom življenju.

* * *

Hums su u to vrijeme nazivali drugom Kufom, iz razloga što je njegov narod bilo veoma lahko potaknuti i nahuškati protiv vladara. Hums je dobio taj naziv zbog toga što je i Kufa u Iraku bila poznata po stalnim pobunama i ustancima.

Međutim iako je narod u Humsu bio prilično pobunjenički nastrojen, Allah, dž.š., njihova srca je smirio preko Seida. Zato su ga mnogo voljeli i pokoravali mu se.

Jednog dana mu je Omer, r.a., rekao: "Veoma me je iznenadilo to što te ljudi u Siriji vole i slušaju." Seid odgovori: "Možda me vole, jer im pomažem i suosjećam sa njima."

Unatoč tome što su ga voljeli, stanovnike Humsa su nadvladale njihove unutarnje buntovničke sklonosti. Tako su se počeli širiti glasovi

nezadovoljstva i optužbi, dokazujući da Hums nije bio uzalud nazvan drugom Kufom. Jednog dana dok je vođa pravovjernih bio u posjeti Humsu, pitao je ljude oko sebe šta misle o Seidu. Neki su se požalili na njega što je, kasnije se ispostavilo, bilo sreća u nesreći jer su, ustvari, samo otkrili jednu impresivnu osobu.

Omer, r.a., tražio je od tih ljudi da jedan po jedan iznose svoje žalbe. Jedan njihov predstavnik je ustao i rekao: "Imamo četiri žalbe na račun Seida: prvo, ne izlazi iz kuće dok se Sunce ne digne visoko i postane vruće; drugo, ni sa kim se ne viđa u noći; treće, dva dana u mjesecu nikako ne izlazi iz kuće i četvrto, stalno pada u nesvjest i to nas ljuti, iako on tu ne može ništa učiniti." Čovjek je zatim sjeo, a Omer, r.a., na trenutak se ušutio, jer se u sebi ponizno molio Allahu, dž.š.: "O, Allahu! Ja znam da je on jedan od najboljih Tvojih robova. O, Allahu, molim Te da ne dopustiš da me on iznevjeri." Zatim je pozvao Seida da kaže šta ima u svoju odbranu. Seid reče: "Što se tiče ove prve stvari na koju se oni žale, a to je da ne izlazim iz kuće prije podne, tako mi Allaha, dž.š., mrzim objašnjavati zašto je to tako, ali sada moram. Razlog je to što moja žena nema pomoćnicu, tako da ja prvo zakuham tijesto, čekam da nadođe pa onda ispečem hljeb, uzmem abdest, klanjam dva rekata Duha-namaza pa tek onda izađem iz kuće." Omerovo lice je zasjalo pa reče: "Neka je svaka slava i hvala Allahu, dž.š." Zatim je od njega tražio da kaže šta ima u svoju odbranu i po ostalim tačkama optužbe, a Seid nastavi: "Što se tiče njihove optužbe da se ni sa kim ne viđam u noći, tako mi Allaha, dž.š., mrzim iznositi razloge, ali ste me natjerali. No nije bitno. Dan sam posvetio njima, a noć Allahu, dž.š. Što se tiče treće stvari, a to je da dva dana u mjesecu nikako ne izlazim iz kuće, eh, to je zato što nemam sluge u kući, koji bi mi mogao oprati odjeću, a nemam rezervnu odjeću. Zato je ja operem i malo sačekam da se osuši prije mraka, a tek onda izađem napolje da se nađem sa njima. Moja odbrana od njihove zadnje stvari na koju se žale, a to je da se često onesvijestim jeste sljedeće: razlog tome je to što sam svojim vlastitim očima vidio kako su Hubejba el-Ensarija ubili u Mekki. Kurejšije su rezale njegovo tijelo na komade i govorili mu: 'Da li bi volio da te

spasimo, a da umjesto tebe ovdje dovedemo Muhammeda?', a on im je odgovorio: 'Tako mi Allaha, dž.š., ne bih prihvatio vašu ponudu da me oslobodite i da me sigurno vratite mojoj porodici, pa čak i da mi date sva bogatstva i užitke svijeta, a da zauzvrat i najmanje povrijedite Poslanika, s.a.v.s., pa makar to bio samo mali ubod.' Sada, svaki put kada vidim tu sliku i sebe kako, dok sam bio još nevjernik, stojim tamo i gledam kako Hubejba na smrt muče, a ja ne činim ništa da ga spasim, ta slika prostruji kroz moj mozak i odjednom se pođem tresti od straha od Allahove, dž.š., kazne i zato se onesvijestim."

To su bile riječi Seidove koje je izustio dok su mu usne bile natopljene iskrenim i vjerničkim suzama. Presretni Omer, r.a., nije mogao a da ne zaplače: "Neka je svaka slava i hvala Allahu, dž.š., Koji je dao da se ne razočaram u tebe, Seide." Zatim je zagrlio Seida i poljubio ga u vedro i plemenito čelo.

* * *

Kako je samo veliki udio u Uputi imao ovaj tip ljudi! Kakav je samo Poslanik bio učitelj! Kako je samo prodorna svjetlost koja sija iz Allahove Knjige! Kako je samo islam inspirativna i poučna škola! Ali,može li Zemlja na sebi nositi veliki broj takvih ljudi? Kada bi se to desilo, ona više ne bi bila Zemlja, postala bi Džennet. Da, onaj obećani Džennet!

Pošto još nije vrijeme za Džennet, prirodno je da je malo, veoma malo ovako slavnih ljudi koji su prošli kroz ovaj svijet. Seid ibn Amir je definitivno bio jedan od ovih veličanstvenih ljudi.

Zahvaljujući svom položaju, imao je prilično dobra novčana primanja, ali je uzimao samo onoliko novca koliko mu je bilo dovoljno da kupi osnovne potrepštine za sebe i svoju ženu, a ostatak je, na Allahovom putu, dijelio kao milostinju. Jednom su mu prigovorili, kazavši mu da bi od tog obilja mogao malo više izdvojiti za svoju čeljad i svoju tazbinu, ali je on odgovorio: "Zašto bih taj novac dao svojoj porodici ili svojoj tazbini? Ne, tako mi Allaha, dž.š., neću prodati Allahovu naklonost kako bih zadobio naklonost rodbine."

Kasnije su ga nagovarali: "Troši više novca na svoju porodicu i slobodno uživaj u dopuštenim i lijepim stvarima." Ali on je uvijek odgovarao: "Neću da zaostajem za prvim muslimanima pošto sam čuo Poslanika, s.a.v.s., da je rekao: 'Na dan kada Allah, dž.š., okupi sve ljude na Sudnjem danu, siromašni vjernici će istupiti naprijed kao počasna povorka. Biće zaustavljeni kako bi odgovarali, ali će oni samopouzdano odgovoriti: 'Nismo imali ništa za šta možemo odgovarati.' Allah, dž.š., reći će: 'Istinu su kazali moji robovi. Zato će ući u Džennet prije ostalih ljudi.'"

Seid je 20-te godine po Hidžri preselio na ahiret čistog računa, pobožnog srca i slavne prošlosti. Toliko je tugovao što nije u društvu prvih muslimana da je posvetio čitav svoj život kako bi ispunio njihov zavjet i kako bi išao njihovim stopama. Toliko je dugo žalio za Poslanikom, s.a.v.s., učiteljom, i za svojim dobrim i bogobojaznim ashabima. Sve životne poteškoće, probleme i nedaće je ostavio iza sebe. Nije imao ništa osim svoje pobožne, isposničke, bogobojazne i veličanstvene duše. Ove vrline su dale dodatnu težinu njegovim dobrim djelima. Zadivio je čovječanstvo svojim dobrim osobinama, a ne svojom umišljenošću. Neka je Božiji mir na Seida ibn Amira. Neka su blagoslovljeni njegov život i njegova smrt. Neka je Božiji mir na plemenite i pokorne ashabe i neka je Božiji spas i blagoslov na Božijeg Poslanika, s.a.v.s.

11.
HAMZA IBN ABDULMUTTALIB
Allahov lav i Prvi šehid

Ljudi u Mekki su nakon dana prepunog rada, bogoslužja i zabave, utonuli u duboki san. Kurejšije su se prevrtale u krevetu, osim jednog čovjeka koji je napustio svoj krevet. Običavao je rano leći, nekoliko sati se odmoriti a zatim bi se budio u velikom iščekivanju susreta sa Allahom, dž.š. Otišao bi u kraj sobe, u kojemu je inače obavljao molitvu i ponizno se molio svom Bogu. Kada god bi njegovu ženu probudio glas njegovih dugih molitvi, njoj bi iz saosjećajnosti potekle suze, a zatim bi ga zamolila da se ne brine toliko i da malo odspava. On bi joj samo odgovorio: "Vrijeme za spavanje je prošlo, Hatidža." U to vrijeme Muhammed, s.a.v.s., još uvijek nije predstavljao ozbiljan problem za Kurejšije, iako je počeo na sebe privlačiti njihovu pažnju otkako je počeo tajno pozivati u vjeru, ali još uvijek je bio mali broj onih koji su mu vjerovali.

Bilo je ljudi i među nevjernicima koji su ga voljeli i poštovali ga. I takvi su željeli obznaniti svoju vjeru i postati njegovi sljedbenici, ali ih je spriječio strah od društvenih normi koje su vladale i pritiska koji im je stvarala tradicija koju su naslijedili od svojih predaka. Među njima je bio Hamza ibn Abdulmuttalib, Poslanikov amidža, koji je u isto vrijeme bio i njegov brat po mlijeku (što znači da ih je dojila ista žena).

* * *

Hamza je bio potpuno svjestan veličine koju u sebi nosi njegov bratić i Istine sa kojom je Muhammed, s.a.v.s., došao. On ga je poznavao ne samo kao amidža nego i kao brat i prijatelj, jer su bili ista generacija. Uvijek su se igrali zajedno i išli su korak po korak istim životnim putem. Ali su se u mladosti razišli svaki na svoju stranu; Hamza je više volio udoban život, pokušavajući da pronađe svoje mjesto među utjecajnim vođama Kurejša i Mekke, dok je Muhammed, s.a.v.s., izabrao život u kojem se povukao iz životne vreve i utonuo u duboku duševnu meditaciju koja ga je pripremila za primanje Istine.

Uprkos činjenici da su njih dvojica živjeli živote na različite načine, što je kao rezultat imalo to da su se razišli u mladosti, Hamza je uvijek bio blagonaklon prema vrlinama svog prijatelja i bratića. Te vrline su Muhammedu, s.a.v.s., omogućile da zauzme posebno mjesto u srcima ljudi i pomogle su mu da utare čist put za njegovu svijetlu budućnost.

Sljedećeg dana Hamza je kao i obično izašao napolje. Kod Kabe je našao nekoliko velikana Kurejša. Sjeo je kod njih i slušao šta su pričali, razgovarali su o Muhammedu, s.a.v.s. Prvi put ih je Hamza vidio zabrinute zbog onoga čemu je pozivao njegov bratić, dok se u njihovom glasu osjećala gorčina i ljutitost. Prije toga uopće nisu obraćali pažnju – makar se i pretvarali da ne obraćaju pažnju – ali su tog dana njihova lica izgledala zabrinuta, nezadovoljna i agresivna.

Hamza se nasmijao njihovom razgovoru i rekao im da pretjeruju. Ebu Džehl je rekao prijateljima da Hamza najbolje zna opasnost poziva njegovog bratića i da se on pretvara i potcjenjuje tu opasnost kako bi se Kurejšije opustile i kako bi, kada se oni osvijeste, bilo prekasno jer će tada njegov bratić već preuzeti kontrolu nad njima.

Oni su nastavili razgovarati i prijetiti dok je Hamza sjedio te bi se samo katkad nasmijao ili namrštio. Kad su se razišli, glava mu je bila puna nekih novih ideja o problemima oko njegovog bratića o kojima su razgovarali u njegovom prisustvu.

* * *

Dani su prolazili, a šaputanja Kurejšija o Muhammedovom pozivu bila su sve brojnija i glasnija. Poslije toga su se mumljanja pretvorila u provokacije a Hamza je posmatrao sa strane. Iznenadio ga je smiren i nepokolebljiv stav njegovog bratića prema tim provokacijama. Takav odnos bio je prilično nepoznat za pleme Kurejš, čiji su članovi bili poznati po snazi i izazovu.

Ako se sumnja u Muhammedovu veličinu i iskrenost mogla uvući u bilo čije srce, sigurno se nikako nije mogla uvući u Hamzino srce, jer je on najbolje poznavao njega, njegov ponos i humanost još od njegovog najranijeg djetinjstva pa do mladih dana. Hamza je poznavao Muhammeda, s.a.v.s., kao samog sebe, a možda i bolje. Otkako su se skupa rodili, skupa odrasli i skupa ojačali, Muhammedov život je bio čist i jasan kao sunčeva svjetlost. Hamza nikada nije ni pomislio da Muhammed, s.a.v.s., može učiniti grešku niti bilo kakvo sumnjivo djelo u svom životu. Nikada nije vidio Muhammeda, s.a.v.s., ljutitog, beznadežnog, zavisnog, nemarnog niti nestabilnog.

Hamza nije bio samo fizički jak nego je bio i mudar i imao je jaku volju. Zato je njemu bilo prirodno da slijedi čovjeka u čiju je iskrenost i istinoljubivost bezrezervno vjerovao. Tako je u srcu skrivao tajnu koja će se ubrzo objelodaniti.

A onda je došao dan. Hamza je krenuo od svoje kuće prema pustinji noseći svoj luk kako bi vježbao za lov sa lukom i strijelom, njegov omiljeni sport (u čemu je bio nenadmašan). Tamo je proveo skoro čitav dan. Kada se vraćao kući, po običaju je naišao pored Kabe i učinio *tawaf* (obišao oko nje).

U blizini Kabe ugledala ga je služavka Abdullaha ibn Džudana i rekla mu: "O, Ebu Umara! Nisi vidio šta je Ebu Hakem ibn Hišam učinio tvom bratiću. Kada je vidio Muhammeda, s.a.v.s., kako sjedi tamo, vrijeđao ga je i nazivao ružnim imenima i ponašao se prema njemu nedolično." Zatim je nastavila objašnjavati šta je Ebu Džehl uradio Božijem Poslaniku, s.a.v.s.

Hamza ju je pažljivo saslušao, zastao na trenutak a onda je desnom rukom podigao svoj luk i stavio ga na rame. Hitrim korakom je krenuo prema Kabi nadajući se da će tamo sresti Ebu Džehla. Odlučio je, ako ga tamo ne nađe, da ga potraži bilo gdje drugo, dok ga ne nađe.

Čim je stigao do Kabe bacio je pogled na Ebu Džehla, koji je sjedio u društvu kurejšijskih prvaka. Hamza je mirno prišao Ebu Džehlu i toliko ga udario svojim lukom po glavi da mu je rasjekao kožu i potekla mu je krv. Na iznenađenje svih prisutnih, zagalamio je: "Usuđuješ se vrijeđati Muhammeda a ja slijedim njegovu vjeru i ja izgovaram ono što i on izgovara? Dođi i meni se sveti! Udari me ako smiješ!" U tom momentu su svi zaboravili koliko je udario Ebu Džehla i svi su bili zaprepašteni viješću da je Hamza prešao na Muhammedovu, s.a.v.s., vjeru i da je vidio ono što je i Muhammed, s.a.v.s., vidio te rekao ono što je rekao. Je li moguće da je na islam prešao Hamza, koji je bio najjači i najveličanstveniji čovjek u plemenu Kurejš?

Kurejšije su bili bačeni u ogroman očaj, u kojem su bili bespomoćni, jer je Hamzin prelazak na islam mogao ponukati i ostale vođe da učine isto. Tako je Muhammedov, s.a.v.s., poziv bio podržan i pronašao je dovoljno solidarnosti da su se Kurejšije jednostavno mogle probuditi jednog jutra i uvidjeti da su njihovi idoli pobijeđeni.

Hamza je zaista primio islam i obznanio je ono što je već dugo čuvao kao tajnu u svom srcu.

* * *

Hamza je ponovo podigao svoj luk, stavio ga na rame i ubrzanim korakom i pun snage otišao dok su ostali gledali razočarani a Ebu Džehl brisao krv koja je tekla iz njegove razbijene glave.

Hamza je bio veoma oštrouman i imao je čistu savjest. Otišao je kući i nakon što se odmorio od iscrpljenosti koju je osjećao tog dana sjeo je da razmisli o svemu što se dogodilo. Objavio je svoj prelazak na islam u momentu ogorčenja i ljutnje. Nije mu se svidjelo to da njegovog bratića vrijeđaju i čine mu nepravdu a da nema nikoga da mu

pomogne. Takva želja, da brani čast plemena Benu Hašim, natjerala ga je da udari Ebu Džehla po glavi i da javno obznani svoj prelazak na islam. Ali da li je to bio najbolji način za nekoga da promijeni vjeru svojih roditelja i predaka te da prihvati jednu novu vjeru čija učenja još nije ni poznavao dovoljno i o čijoj stvarnosti nije imao dovoljno znanja? Tačno je da Hamza nikada nije sumnjao u Muhammedovu besprijekornost, ali da li je iko prihvatio neku novu vjeru i brojne obaveze koje ona sa sobom nosi tek u momentu srdžbe kao što je to uradio Hamza?

Tačno je i to da je on uvijek u svom srcu gajio veliki respekt za novu vjeru, koju je njegov bratić propovijedao, ali ako mu je suđeno da primi tu vjeru, koji je onda bio pravi trenutak za to? Je li to trebao biti momenat ljutnje i srdžbe ili momenat dubokog razmišljanja? Tako ga je čista savjest nadahnula da strogo i pomno razmisli o cjelokupnoj situaciji.

Hamza je počeo razmišljati: proveo je mnoge dane i nesane noći u razmišljanju. Kada neko traži istinu snagom uma, nesigurnost postaje sredstvo znanja, i to se upravo desilo i sa Hamzom. Čim je počeo koristiti um, kako bi došao do islama i kako bi odvagao odnos između svoje stare i nove vjere, unutarnja naslijeđena nostalgija za vjerom svojih očeva i prirodni strah za svim što je novo počeli su mu buditi sumnju. Probudila su se u njemu sva sjećanja na Kabu, na idole, na kipove i na visoki religijski status koji su Mekki i Kurejšu donosili ovi idoli.

Činilo mu se da je negiranje čitave te historije i drevne religije provalija preko koje mora preći. Hamza je bio zapanjen činjenicom da neko tako brzo i tako iznenada može napustiti vjeru svojih očeva. U jednom momentu je zažalio za onim šta je učinio, ali je nastavio razmišljati racionalno, te je shvatio da mu nije bio dovoljan njegov um, nego je morao iskrenu pomoć tražiti od neke nevidljive moći. Obavio je molitvu kod Kabe i skrušeno se molio prema nebesima tražeći pomoć od svakog svjetla koje postoji na svijetu, koje će ga uputiti na Pravi put.

Čujmo kako on pripovijeda svoju vlastitu priču: "Zažalio sam što sam napustio vjeru svojih očeva i svojih sunarodnika i bio sam u užasnom stanju neizvjesnosti te nisam mogao spavati. Dolazio sam do Kabe i molio Allaha, dž.š., da mi otvori srce prema onome što je ispravno i da mi iz njega ukloni svaku sumnju. Allah, dž.š., odazvao se mojim molitvama i ispunio mi srce vjerom i sigurnošću. Ujutro sam otišao Poslaniku, s.a.v.s., i ispričao mu šta mi se dogodilo, a on se pomolio Allahu, dž.š., tražeći da mi On održi srce čvrstim u ovoj vjeri."

Tako je Hamza prešao na islam, vjeru sigurnosti.

* * *

Allah je, dž.š., Hamzinim prelaskom ojačao islam. Hamza je bio jak kada je trebalo braniti Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i one ashabe koji nisu imali drugu zaštitu. Kada ga je Ebu Džehl vidio među muslimanima, shvatio je da je rat sa islamom bio neizbježan i da će morati do njega doći. Zato je počeo pripremati Kurejš da unište Poslanika, s.a.v.s., i njegove ashabe. Želio se spremiti za građanski rat, kako bi svoje srce oslobodio mržnje i gorčine.

Hamza naravno nije mogao sâm spriječiti sve napade, ali je njegov prelazak na islam predstavljao štit koji je branio ostale muslimane i bio je prvi faktor priklanjanja ostalih plemena da prihvate islam. Drugi elemenat je predstavljao prelazak na islam Omera ibn Hattaba nakon kojeg su ljudi počeli u grupama prelaziti na islam. Od svog prelaska na islam Hamza je sav svoj život i svu svoju moć posvetio Allahu, dž.š., i Njegovoj vjeri tako da mu je Poslanik, s.a.v.s., dodijelio počasni naziv *Lav Allahov i Njegovog poslanika.*

Prvi vojni pohod kojeg su muslimani pripremili protiv svojih neprijatelja bio je pod Hamzinom komandom. Prvi bajrak, kojeg je Poslanik, s.a.v.s., predao drugom muslimanu, bio je predan Hamzi. U Bitki na Bedru, kada su se sukobile dvije vojske, *Lav Allahov i lav Njegovog poslanika* bio je tamo i činio je velika čuda.

* * *

Ostaci pobijeđene kurejšijske vojske vratili su se razočarani u Mekku. Ebu Sufjan je ostao slomljena srca i pognute glave, jer je na bojnom polju ostavio mrtva tijela poginulih kurejšijskih boraca kao što su: Ebu Džehl, Utba ibn Rebi'a, Šejba ibn Rebi'a, Umejje ibn Halef, Ukba ibn Ebi Muit, El-Esved ibn Abdulesed el-Mahzumi, Velid ibn Utba, Nefr ibn Haris, El-As ibn Seid, Ta'ma ibn Adi i desetine drugih velikana plemena Kurejš.

Ali Kurejšije nisu tek tako prihvatile poraz. Počeli su ponovo pripremati vojsku i skupljati sve snage da osvete svoju čast i svoje poginule. Insistirali su da nastave rat. Ponovo pod komandom Ebu Sufjana, u Bitku na Uhudu krenule su sve Kurejšije zajedno sa svojim saveznicima širom Arabije.

U ovoj bici Kurejšije su se fokusirale na dvije osobe: na Poslanika, s.a.v.s., i na Hamzu, r.a. Da ih je neko prije bitke čuo kako razgovaraju i spremaju zavjere, shvatio bi da je njihov drugi cilj, nakon Poslanika, s.a.v.s., bio Hamza.

Prije nego su krenuli u bitku, dvije osobe su zadužili da ubiju Hamzu. Jedan od njih je bio abesinski rob, koji je bio izuzetno precizan u bacanju koplja. Plan je bio da on ubije Hamzu i njegov jedini zadatak je bio pogoditi Hamzu smrtonosnim kopljem. Upozorili su ga da ne obraća pažnju ni na koga drugog osim na Hamzu, bez obzira kako se odvijala situacija na bojnom polju. Obećali su mu neizmjernu nagradu: slobodu. Rob čije je ime bilo Vahši bio je rob Džubejra ibn Muta'ma. Džubejrov amidža je bio ubijen na Bedru pa je Džubejr rekao Vahšiju: "Kreni sa vojskom, a ako ubiješ Hamzu bićeš oslobođen ropstva." Nakon toga Kurejšije su poslale Vahšija supruzi Ebu Sufjana, Hindi bint Utbi, da ga još više ohrabri i nahuška na Hamzino ubistvo, jer su i njeni: otac, amidža, brat i sin ubijeni, a pročulo se da je iza njihovih ubistava stajao Hamza.

Zato je Hinda bila jedan od najvećih zagovornika među Kurejšijama da se nastavi i intenzivira rat. Sve što je željela bila je Hamzina glava bez obzira na cijenu. Provela je dane i dane prije bitke ulijevajući

u Vahšijevo srce svu svoju gorčinu i pokazujući mu planove. Obećala mu je, ako ubije Hamzu, da će mu dati svoj najskupocjeniji nakit. Svojim prstima je držala skupocjene naušnice od bisera i nekoliko zlatnih ogrlica, koje su visile oko njenog vrata i buljeći u njega govorila: "Sve ovo će biti tvoje ako ubiješ Hamzu."

Vahšiju je krenula voda iza zuba gledajući svoju buduću nagradu, a duša mu je čeznula za bitkom nakon koje više neće biti rob i nakon koje će dobiti svoju slobodu, a pored toga i sav nakit koji sada krasi vrat prve žene u plemenu Kurejš, supruge plemenskog vođe i kćerke plemenskog gospodara. Bilo je tada jasno da su čitava bitka i čitava zavjera bili protiv Hamze.

* * *

Bitka na Uhudu je počela i dvije su se vojske sukobile. Usred bojnog polja bio je Hamza u bojnoj odori, dok je na prsima imao nojevo pero, koje je nosio uvijek sa sobom u bitku. Kretao se na sve strane i sjekao glave svakom mnogobošcu do kojeg je došao među kurejšijskim vojnicima. Činilo se da mu smrt stoji na raspolaganju i kad god joj Hamza naredi da nekome dođe, ona bi ga pogađala u srce.

Muslimanska vojska je bila pred samom pobjedom dok su se poraženi vojnici Kurejšija u strahu počeli povlačiti, ali su muslimanski vojnici napustili svoje položaje na okolnom brdu i sišli kako bi pokupili ratni plijen koji je ostajao iza Kurejšija. Da nisu napustili položaj i tako omogućili kurejšijskoj konjici da se probije, bitka bi bila završena, a Uhud bi postao ogromni grob za sve Kurejšije uključujući i njihove konje pa i stoku.

Kurejšije su iznenada napale muslimane sa leđa i počeli ih ubijati svojim prljavim sabljama. Muslimani su se svi skupa pokušali domoći svoga oružja koje su spustili kada su vidjeli da se Kurejšije povlače, ali je napad Kurejšija bio prejak. Kada je Hamza uvidio šta se događa, udvostručio je svoju snagu i svoju borbu. Hamza se borio na sve strane dok ga je Vahši posmatrao i čekao pravi trenutak. Poslušajmo kako Vahši sâm opisuje taj događaj:

"Bio sam abesinski rob koji je bacao koplje na abesinski način, tako da sam rijetko kad mašio cilj. Kada su se vojske sukobile, potražio sam Hamzu dok ga nisam našao, a on je kao ogromna deva bio usred gungule. Svojom sabljom je ubijao svakog oko sebe. Ništa ga nije moglo zaustaviti. Tako mi Allaha, dž.š., bio sam spreman da ga napadnem. Želio sam ga. Sakrio sam se iza drveta kako bih ga mogao napasti i kako bi mi se on približio. U tom momentu mu je prije mene prišao Seba'u ibn Abduluzza. Kada ga je Hamza ugledao, povikao je: "Priđi, sine one koja obrezuje!", a zatim ga je udario pravo u glavu. Ja sam nakon toga protresao svoje koplje, dok nisam stekao potpunu kontrolu nad njim i bacio ga. Koplje ga je pogodilo sleđa i probilo ga tako da je izašlo napolje na mjestu među njegovim nogama. Pokušao je ustati, kako bi me dohvatio, ali nije uspio i ubrzo nakon toga je umro. Prišao sam njegovom tijelu, uzeo koplje, vratio se i sjeo u svoj šator. Nisam htio ništa drugo da činim sa njegovim tijelom. Ubio sam ga samo zato da bih bio oslobođen."

Vahši nastavlja svoju priču: "Kada sam se vratio u Mekku, oslobodili su me ropstva. Ostao sam tamo sve do dana kada je u Mekku došao Poslanik, s.a.v.s., na Dan oslobođenja Mekke. Pobjegao sam u Taif. Kada je delegacija iz Taifa otišla da izjavi svoj prelazak na islam, mnogi ljudi su rekli da bih ja trebao otići u Siriju ili Jemen ili neko drugo mjesto. Dok sam bio u toj nedoumici, jedan čovjek mi reče: "Jadan ti! Poslanik, s.a.v.s., ne ubija nikoga ko dođe u njegovu vjeru." Otišao sam Božijem Poslaniku, s.a.v.s., u Medinu i čim me je vidio ja sam već izgovarao moj iskreni šehadet. Kada me je vidio upitao me: "Jesi li to ti, Vahši?" "Jesam, Allahov poslaniče", odgovorio sam. On reče: "Reci mi kako si ubio Hamzu?" Ispričao sam mu i kada sam završio, on mi reče: "Teško tebi! Gubi mi se sa očiju i nikada mi se više ne pojavljuj!" Od tada sam uvijek izbjegavao mjesta gdje je išao Poslanik, s.a.v.s., da me ne bi vidio, sve do njegove smrti.

Nakon toga, kada su se muslimani borili protiv Musejleme Kezzaba u Bici kod Jemame i ja sam išao sa njima. Sa sobom sam ponio isto ono

koplje sa kojim sam ubio Hamzu. Kada su se vojske sukobile, ugledao sam Musejlemu kako stoji i drži svoju sablju. Spremio sam se da ga ubijem, protresao svoje koplje dok nisam imao potpunu kontrolu nad njim, bacio ga i ono se zarilo u njegovo tijelo. Pošto sam tim kopljem ubio jednog od najboljih ljudi, Hamzu, htio sam da mi to Allah, dž.š., oprosti tako što ću njime ubiti jednog od najgorih ljudi, Musejlemu."

Tako je Allahov i Poslanikov lav poginuo kao najbolji šehid. Njegova smrt bila je isto onoliko neobična koliko i njegov život, jer njegovim neprijateljima nije bilo dovoljno to što su ga ubili. Žrtvovali su sve ljude i novac Kurejša kako bi se domogli Poslanika, s.a.v.s., i njegovog amidže, Hamze.

Hind bint Utba, supruga Ebu Sufjana, naredila je Vahšiju da joj donese Hamzinu jetru, a on je morao udovoljiti njenom barbarskom zahtjevu. Kada se vratio, u desnoj ruci joj je donio njegovu jetru, a lijevom rukom je uzeo ogrlice kao nagradu za obavljeni zadatak. Hind, čiji je otac bio ubijen na Bedru i čiji je muž bio komandant vojske nevjernika, žvakala je Hamzinu jetru nadajući se da će tako njenom srcu biti lakše, ali pošto je jetra bila previše žilava za njene zube ispljunula ju je i naglas vikala svoj poznati stih:

"Još ste nam više platili za Bedr,
U ratu koji bukti više nego bilo koji drugi,
Bila sam nestrpljiva da osvetim ubistvo
Utbe, moga sina i moga brata,
Ispunila se moja kletva, mom srcu je zauvijek lahnulo."

Bitka se završila i mnogobošci su natovarili svoje deve i krenuli na svojim konjima prema Mekki. Poslanik, s.a.v.s., i njegovi ashabi su se vratili na mjesto bitke kako bi pronašli svoje poginule šehide. Tamo, u srcu doline, Poslanik, s.a.v.s., tražio je tijela svojih ashaba koji su svoje duše ponudili svom Gospodaru i dali svoje živote kao najvredniju žrtvu u Njegovo ime.

Poslanik, s.a.v.s., iznenada je stao i tužno pogledao u ono što ga je okruživalo. Stisnuo je zube i zatvorio oči. Nikada nije ni pomislio da

moralne vrijednosti Arapa mogu biti tako barbarske da dopuste sječu i nakaženje mrtvih tijela, na tako užasan način, kao što je bio slučaj sa tijelom njegovog amidže, Allahovog lava, Hamze ibn Abdulmuttaliba. Poslanik, s.a.v.s., otvorio je svoje mubarek-oči i pogledao u mrtvo tijelo svoga amidže i rekao: "Nikada u životu neću imati veći gubitak negoli je gubitak tebe. I nikada nisam bio ljutit kao sada."

Zatim se okrenuo svojim ashabima i rekao: "Neću to učiniti samo zbog Safije (Hamzina sestra) da se ona ne rastuži, ali i da to ne bi postala praksa nakon moje smrti. Inače bih naredio da ga ne kopaju nego da ostane tako kako i jest i da bude u stomacima životinja i u gušama ptica. Ako mi Allah, dž.š., odredi da jednom pobijedim Kurejšije, njih 30 ću isjeći na komade."

Ashabi su povikali: "Tako nam Allaha, dž.š., ako ih jednog dana pobijedimo, pobićemo ih na način kako nijedan Arap nikada prije nije ubijao!" Allah, dž.š., počastio je Hamzu tako što je njegovu smrt učinio velikom lekcijom muslimanima, kako bi se naučili pravdi i milosti čak i u situacijama kada je kazna i osveta bila opravdana. Samo što je Poslanik, s.a.v.s., izrekao prijeteće riječi, stigla mu je objava dok je još stajao na istom mjestu:

"Na put Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima na najljepši način raspravljaj! Gospodar tvoj zna one koji su zalutali s puta Njegova, i On zna one koji su na Pravom putu. Ako hoćete da na nepavdu uzvratite, onda učinite to samo u onolikoj mjeri koliko je vama učinjeno; a ako otrpite, to je, doista, bolje za strpljive. Strpljiv budi! Ali strpljiv ćeš biti samo uz Allahovu pomoć. I ne tuguj za njima, i neka ti nije teško zbog spletkarenja njihova, Allah je zaista na strani onih koji se Allaha boje i grijeha klone i koji dobra djela čine." (16: 125-127)

Objava ovih ajeta u tom momentu bila je najveća počast Hamzi. Kao što smo već prije rekli, Poslanik, s.a.v.s., jako ga je volio, jer on nije bio samo njegov amidža nego i njegov brat po mlijeku, njegov prijatelj sa kojim se u djetinjstvu igrao i jedan od najboljih ashaba koje je imao u svom životu.

Poslanik, s.a.v.s., nije mogao naći bolji način da se oprosti s Hamzom od molitve za njega među mnogobrojnim šehidima. Hamzino tijelo su prenijeli na mjesto za molitvu na bojnom polju, na ono isto mjesto koje je bilo svjedok njegove hrabrosti i koje je upilo njegovu krv. Poslanik, s.a.v.s., i ashabi su mu klanjali dženazu a onda su donijeli drugog šehida i spustili ga pored Hamze te njemu klanjali dženazu. Zatim su odnijeli tog šehida a donijeli drugog te ponovo i njega spustili pored Hamze i njemu klanjali dženazu, i tako redom... Donosili su sve šehide, jednog za drugim, i klanjali im dženaze pored Hamze, kojemu su taj dan 70 puta (koliko je ukupno bilo šehida) klanjali dženazu.

* * *

Na putu sa bojnog polja Poslanik, s.a.v.s., čuo je jednu ženu iz plemena Benu Abduleshel kako oplakuje šehide iz svog plemena pa je rekao: "Ali Hamza nema nikoga da ga oplakuje." Sa'd ibn Muaz je ovo čuo pa je pomislio da bi Poslaniku, s.a.v.s., bilo drago da žene oplakuju i njegovog amidžu. Otišao je ženama plemena Benu Abduleshel i naredio im da oplakuju Hamzu. Kada ih je Poslanik, s.a.v.s., čuo rekao je: "Nisam to mislio. Vratite se, neka vam se Allah, dž.š., smiluje. Neće se više plakati." Ashabi Božijeg Poslanika, s.a.v.s., počeli su izgovarati svoje hvalospjeve o Hamzi i njegovim vrlinama. Pjesnik Hassan ibn Sabit u jednoj dugoj pjesmi je rekao:

"Napusti kuću čija je slika netragom nestala
Plači nad slavnim Hamzom,
Koji skače na svog konja kada napada
Kao lav u šumi, hrabar i smion,
Najblistaviji visoko među zvijezdama.
Istinom se borio protiv laži.
Nasrnuo je na vaše sablje
Hrabro kao šehid.
Dabogda se osušila katilska ruka Vahšijja!"

Abdullah ibn Revvaha je također rekao:

"Plaču moje oči.
A s pravom i plaču,
Ali ne koristi ni plač ni jauk.
Jutros rano kada rekoše
Da je Hamza Lav ubijen.
Pogođeni muslimani bijahu svi od reda
Time čak i Resul pogođen bi.
O, Ebu Ja'la, tvoje tijelo je isječeno
A ti dostigao slavu i čestitost."

Safija, Hamzina sestra i Poslanikova tetka je rekla:

"On je pozvan u Allahov veseli Džennet,
Hamzina sudbina je ono što smo i mi željeli,
Neću te zaboraviti ako ostanem ili umrem,
Tugujem za lavom koji je branio Islam,
O, brate, neka te Allah, dž.š., nagradi za ono
što si učinio."

Ali najveće riječi o njemu izgovorio je Poslanik, s.a.v.s., kada ga je ugledao među šehidima: "Neka ti se Allah, dž.š., smiluje. Koliko ja znam, uvijek si ujedinjavao krvne veze i činio svako dobro."

Gubitak Hamze bio je jak udarac i Poslanika, s.a.v.s., ništa nije moglo utješiti. Ali na njegovo iznenađenje, Allah, dž.š., poslao mu je najbolju utjehu. Dok se sa Uhuda vraćao kući vidio je ženu iz plemena Benu Dinar, čiji su muž, otac i brat poginuli u bici. Upitala je muslimanske vojnike koji su se vraćali kako je prošla bitka. Kada su joj rekli da su joj poginuli otac, muž i sin, ona ih samo znatiželjno upita: "A šta je sa Božijim poslanikom?" Rekoše joj: "On je dobro kao što mu ti želiš." Ona je rekla: "Pokažite mi, dajte da ga vidim." Stali su sa njom dok nije naišao Poslanik, s.a.v.s. Ona mu je, kada ga je ugledala, rekla: "Kada si ti dobro, svi drugi gubici nisu mi važni."

Ovo je bio najbolji način da Poslaniku izrazi saučešće. Razveselila ga je ova neobična situacija, koja po odanosti nema premca. Jadna, bespomoćna žena je u jednom satu izgubila oca, brata i muža. Da je takva žalost snašla planinu i ona bi se srušila, ali ova žena na tu vijest reaguje pitanjem: "A kako je Poslanik s.a.v.s.?" To se desilo u pravom trenutku i očito je da je Allah, dž.š., utješio Svoga Poslanika, s.a.v.s., zbog smrti Allahovog lava i šehida nad šehidima Hamze ibn Abdul-muttaliba.

12.
ABDULLAH IBN MES'UD
Prvi učač Kur'ana, a. š.

Ibn Mes'ud je ispoljio svoje vjerovanje u Poslanika, s.a.v.s., još prije nego je Poslanik, s.a.v.s., ušao u kuću Daru-l-Erkam. Bio je šesta osoba koja je primila islam i koja je slijedila Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Tako je on postao jedan od prvih muslimana.

On osobno pripovijeda svoj prvi susret sa Božijim Poslanikom, s.a.v.s., na sljedeći način: "Bio sam mladi čobanin i čuvao sam ovce koje su pripadale Ukbi ibn Ebi Mua'jtu. Poslanik, s.a.v.s., jednom je došao sa Ebu Bekrom, r.a., i rekao: "O, mladiću, imaš li da nam dadneš malo mlijeka da se napijemo?", a ja sam odgovorio: "Ne mogu vam dati mlijeko od ovih ovaca." Poslanik, s.a.v.s., upitao je: "Imaš li neku od ovaca koja još nije davala mlijeko?" Rekao sam: "Imam", i doveo sam im tu ovcu. Poslanik, s.a.v.s., uzeo ju je i uhvatio za vime, zatim se pomolio Allahu, dž.š., dok se vime nije napunilo mlijekom. Ebu Bekr, r.a., donio mu je jedan udubljen kamen u koji je muzao mlijeko. Ebu Bekr, r.a., napio se mlijeka, a nakon toga Poslanik, s.a.v.s., reče vimenu: "Skupi se!", i vime se skupilo. Poslije ovog događaja otišao sam Božijem Poslaniku, s.a.v.s., i zamolio ga: "Nauči me onoj vrsti govora", a on će na to: "Već si naučio, mladiću."

Abdullah ibn Mes'ud je bio oduševljen kada je vidio kako se taj pokorni Allahov rob i Njegov poslanik moli Allahu, dž.š., i udara vime

ovce dok se vime ne ispuni mlijekom, čisto i ukusno za one koji su ga popili. Ibn Mes'ud nije znao da ono što je vidio nije ništa drugo nego samo divna mu'džiza (čudo) i da će vrlo brzo od tog plemenitog Poslanika, s.a.v.s., vidjeti ostala čuda, koja će razdrmati svijet i ispuniti ga svjetlošću i vjerom. Također nije znao da će on – siromašni, slabi, unajmljeni čobanin koji je radio za Ukbu ibn Ebi Mua'jta, postati jedno od ovih čuda, kada zahvaljujući svojoj vjeri i islamu postane neprikosnoven vjernik, koji će biti u stanju da potuče oholost Kurejšija i prebrodi tlačenja kojima su podlegli mnogi šehidi.

Prije nego što je primio islam, Abdullah se nikada nije usudio ni da prođe pored nekog od skupova bilo kojih kurejšijskih plemića, a ako bi to i učinio požurio bi i pognuo glavu. Međutim nakon što je primio islam usudio se odlaziti do Kabe, gdje bi među kurejšijskom elitom koja se tamo skupila i stajala, učio Kur'an, a.š., glasnim, prelijepim i dojmljivim tonom: "*U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog! Milostivi poučava Kur'anu, stvara čovjeka, uči ga govoru. Sunce i Mjesec utvrđenim putanjama plove, i trava i drveće se pokorava...*" (55: 1-6)

Nastavljao bi učiti a Kurejšije su bile zaprepaštene, nevjerujući svojim očima i ušima. Nisu mogli vjerovati da njihov ponos izaziva jedan obični mladi čobanin kojeg su oni unajmili i jadnik koji je bio čak i nepoznat, a to je bio Abdullah ibn Mes'ud. Poslušajmo jednog od očevidaca ovog događaja, Zubejra (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime), kako opisuje ovaj uzbudljivi događaj i kaže: "Abdullah ibn Mes'ud je bio prvi od onih koji su, poslije Allahovog Poslanika, s.a.v.s., javno učili Kur'an, a.š., u Mekki. Jednog dana su se sastali Božiji Poslanik, s.a.v.s., i njegovi ashabi. Oni su rekli: "Tako nam Allaha, dž.š., Kurejšije nikada ranije nisu čule kako im se uči Kur'an, a.š. Zar nema niko ko će im ga proučiti kako bi ga i oni mogli čuti?" Na to progovori Abdullah ibn Mes'ud i reče: "Imam ja." Oni ponovo rekoše: "Bojimo se da će te povrijediti. Željeli bismo nekoga iz jake porodice, koja će ga zaštititi od tih ljudi ako ga napadnu." On reče: "Dajte da ja idem. Allah, dž.š., zaštitit će me." Ibn Mes'ud ode do Mekami-Ibrahima kod Kabe i poče učiti: "*U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog! Milostivi poučava Kur'a-*

nu...", i tako je zadugo učio. Kurejšije su buljile u njega pa rekoše: "Šta to govori Ibn Ummi Abd? Uči nešto od onoga sa čim je Muhammed došao!" Otišli su do njega i počeli ga tući po glavi, a on nije prekidao učenje dok nije završio onoliko koliko mu je Allah, dž.š., odredio da prouči od te kur'anske sure. Vratio se svojim ashabima izranjavane glave i tijela, a oni mu rekoše: "Eto, plašili smo se da bi ti se ovo moglo desiti." On im odgovori: "Ti Allahovi neprijatelji nisu mi nikada bili od veće koristi nego u ovim trenucima i, ako hoćete, ponovo ću im otići i isto učiniti sutra." Rekli su mu: "Ne, dosta ti je. Ti si im dao da čuju ono što oni ne vole."

Zaista Ibn Mes'ud nije znao kada je bio fasciniran ovčijim vimenom koje se ispunilo mlijekom, prije nego mu je bilo vrijeme za to, da će on i njegovi ashabi biti jedno od najvećih čuda Božijeg Poslanika, s.a.v.s., na dan kada podignu bajrak islama kojim će zasjeniti i sâmo Sunce. Nije shvatio da je taj dan veoma blizu. Ubrzo je došao taj dan i siromašni, unajmljeni mladi čobanin je postao jedno veliko čudo!

Rijetko se viđao po mjestima gdje se ljudi svakodnevno sastaju i posluju, nije čak bio ni blizu takvih skupova i vreva zbog svoje skromnosti i siromaštva u poređenju sa onima koji su posjedovali bogatstvo, moć i društveni položaj. Od dunjalučkih dobara nije posjedovao ništa. Bio je izuzetno mršav i slabašan, a što se tiče položaja u tadašnjem mekanskom društvu kao da nije postojao. Ali mu je islam nadoknadio sve ovo siromaštvo ogromnim udjelom riznica Husreva i Cezara (Perzijsko i. Rimsko carstvo). Islam mu je također nadoknadio fizičku slabost jakom voljom, koja je savladala tlačitelje i pomogla da se promijeni čitav tok historijskih događaja. Islam mu je, također, nadoknadio njegov socijalni status vječnošću, znanjem i čašću, koje mu je osiguralo značajan položaj među najeminentnijim ljudima u historiji.

Tačan je bio Poslanikov nagovještaj o njemu, u kojem je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ti si to već naučio." Zaista ga je Allah, dž.š., obasuo znanjem, tako da je postao najučeniji čovjek ovog ummeta i najbolji od onih koji su Kur'an, a.š., naučili napamet (hafizi). Ibn Mes'ud je sâm

sebe opisao sljedećim riječima: "Ja sam, ustvari, naučio od Allahovog poslanika, s.a.v.s., više od 70 kur'anskih sura. Bolje razumijem Allahovu knjigu od bilo koga od vas."

Moguće je da ga je Allah, dž.š., time htio nagraditi, zbog toga što je rizikovao svoj život učeći Kur'an, a.š., na svakom mjestu, u godinama u kojima se nad njima provodila neviđena tortura. Zato ga je On, Svemoćni Allah, dž.š., nagradio izvrsnim talentom za učenje i razumijevanje Kur'ana, a.š., do te mjere da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., naredio svojim ashabima da slijede njegov primjer. Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Držite se metode Ibn Ummi Abda." Preporučio im je da imitiraju način na koji on uči Kur'an, a.š., i da ga uče od njega. Rekao je Božiji Poslanik, s.a.v.s.: "Ko god hoće da čuje Kur'an, a.š., iznova kao u vrijeme kada je objavljen, neka ga čuje od Ibn Ummi Abda."

Božijem Poslaniku, s.a.v.s., bilo je zadovoljstvo slušati učenje Kur'ana, a.š., sa usana Ibn Mes'uda. Jednom ga je Poslanik, s.a.v.s., pozvao i rekao mu: "Uči mi, o Abdullahu!", a Abdullah je rekao: "Kako ja mogu tebi učiti, Poslaniče, kada je Kur'an, a.š., tebi objavljen?" Poslanik, s.a.v.s., reče: "Volim ga slušati kako ga drugi uče." Tako Ibn Mes'ud poče učiti dio sure En-Nisa dok nije došao do ajeta: "*A šta će tek biti kada dovedemo svjedoka iz svakog naroda, a tebe dovedemo kao svjedoka protiv ovih? Tog dana bi jedva dočekali oni koji nisu vjerovali i koji su se protiv Poslanika dizali da je nad njima zemlja poravnana, a od Allaha neće moći nijednu riječ sakriti.*" (4: 41-42). Kada je čuo ove ajete, Poslaniku suze potekoše kao kiša i on mahnu Ibn Mes'udu: "Dosta, dosta, Ibn Mes'ude!"

Ibn Mes'ud je s ponosom govorio o ovoj blagodati kojom ga je obasuo Uzvišeni Allah, dž.š.: "Tako mi Allaha, dž.š., nema nijedna sura u Kur'anu, a.š., o kojoj ne znam gdje i u kojem kontekstu je objavljena. Bolje razumijem Allahovu knjigu od vas, a da znam da neko bolje razumije Kur'an, a.š., od mene i da do te osobe mogu doći na leđima svoje mule, sigurno bih otišao toj osobi na njenim leđima, ali nisam ja bolji od vas."

Poslanikovi ashabi su mu ovo i priznali. Vođa pravovjernih Omer ibn Hattab, r.a., rekao je o njemu: "Bio je prepun znanja." Ebu Musa el-Eš'ari je također rekao za njega: "Ne pitajte mene ni za šta sve dok imate ovog učenjaka među vama." Nije samo bio hvaljen zbog poznavanja Kur'ana, a.š., i fikha nego i zbog svoje pobožnosti i bogobojaznosti. O njemu je Huzejfe rekao: "Nikada nisam vidio bilo koga da više sliči Božijem Poslaniku, s.a.v.s., po načinu života i osobinama od Ibn Mes'-uda." Također je rekao: "Sretni Poslanikovi ashabi su shvatili da je Ibn Ummi Abd među njima najbliži Allahu, dž.š."

Jednog dana su se ashabi skupili u kući Alije ibn Ebi Taliba, r.a., i rekli mu: "O, vođo pravovjernih, nismo nikada vidjeli tako vrlog, učenog, milostivog, prijateljski raspoloženog i bogobojaznog čovjeka kao što je Abdullah ibn Mes'ud." Alija, r.a., reče: "Tako vam Allaha, dž.š., kažete li to zaista od srca?" Rekoše: "Da, kažemo." Alija, r.a., reče: "O, Uzvišeni Allahu, dž.š., pred Tobom svjedočim da sam i ja rekao ono što su oni rekli i više. On je učio Kur'an, a.š., i činio ono što je po Kur'anu, a.š., dopušteno (halal) a izbjegavao je ono što je zabranjeno (haram). Bio je učenjak u Knjizi i učenjak u sunnetu."

Poslanikovi ashabi su o njemu rekli: "Poslanik, s.a.v.s., primao ga je u svoje društvo onda kada nama ne bi bilo dopušteno i bio je u njegovoj blizini onda kada mi nismo." To znači da je imao više privilegija od drugih. Ulazio bi u kuću Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i sjedio bi sa njim više od bilo koga drugoga. On je bio jedan od onih kojima je Poslanik, s.a.v.s., povjeravao svoje tajne do te mjere da je dobio titulu *Vlasnik tajne*.

U tom kontekstu je Ebu Musa el-Eš'ari (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) rekao: "Došao sam Božijem Poslaniku, s.a.v.s., i pomislio da je Ibn Mes'ud član njegovog domaćinstva." To znači da ga je Božiji Poslanik, s.a.v.s., jako volio zbog njegove pobožnosti i inteligencije. O njemu je rekao: "Kada bih imenovao zapovjednika bez konsultovanja sa muslimanima, imenovao bih Ibn Ummi Abda", i kao što smo ranije spomenuli, Božiji Poslanik, s.a.v.s., tražio je od svojih ashaba: "Držite se metode Ibn Ummi Abda."

Toliko je bio blizak sa Božijim Poslanikom, s.a.v.s., i Poslanik, s.a.v.s., toliko mu je vjerovao da je uživao više privilegija od bilo koga drugoga. Poslanik, s.a.v.s., rekao mu je: "Imaš moju dozvolu da podigneš zavjese." To ukazuje da mu je bilo dopušteno da u bilo koje doba dana ili noći pokuca na Poslanikova vrata. Zato su ashabi rekli: "Poslanik, s.a.v.s., primao ga je u svoje društvo onda kada nama nije bilo dopušteno i bio je u njegovoj blizini onda kada mi nismo."

I zaista je zaslužio ovakav položaj. Iako je tolika bliskost mogla stvoriti neku vrstu intime, Ibn Mes'udov odnos prema Poslaniku, s.a.v.s., uvijek je bio obilježen poštivanjem i uvažavanjem. Tako je bilo čak i nakon što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret. Iako je rijetko spominjao Poslanika, s.a.v.s., nakon njegove smrti, u većini slučajeva kada bi ga spomenuo, počeo bi se tresti i drhtati, a na licu bi mu se ukazali znakovi brige i teškoće. To bi se desilo svaki put kada bi njegove usne počele izgovarati riječi: "Čuo sam Božijeg Poslanika, s.a.v.s., kako kaže...", iz straha da ne bi propustio ili pogrešno rekao i jednu jedinu riječ od onoga što je Poslanik, s.a.v.s., rekao.

Poslušajmo šta njegova braća u vjeri islamu kažu o takvom ponašanju. Prenosi Amr ibn Mejmun: "Jedno vrijeme, oko godinu dana, često me je posjećivao Ibn Mes'ud, i sve to vrijeme nisam ga nikada čuo da govori o Božijem Poslaniku, s.a.v.s. Ali jednog dana je govorio pa je izustio: "Poslanik, s.a.v.s., rekao je..." U tom momentu našao se u užasnom strahu i počeo se znojiti i ispravljati se: "Poslanik, s.a.v.s., rekao je nešto slično tome."

Prenosi Alkama ibn Kajs: "Ibn Mes'ud je govorio ljudima svakog četvrtka uvečer. Nikada ga nisam čuo da je rekao: "Poslanik, s.a.v.s., kazao je", ali je jednom to izgovorio i naslonio se na jedan štap koji se počeo tresti u njegovoj ruci."

Prenosi također Mesruk od Abdullaha: "Jednog dana je Ibn Mes'ud govorio pa je rekao: "Čuo sam od Božijeg Poslanika, s.a.v.s...." U tom trenutku su se i on i odjeća na njemu počeli tresti. A onda se ispravio: "Ili tako nešto."

Toliko je Ibn Mes'ud poštovao Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i to je bio znak njegove oštroumnosti. Takav čovjek, koji se družio sa Božijim Poslanikom, s.a.v.s., više od bilo koga drugog, najbolje je shvatio koliko je Poslanik, s.a.v.s., bio sjajan. Zato je zadržao isto ponašanje prema njemu i u vrijeme njegovog života, ali i nakon njegove smrti.

* * *

Ibn Mes'ud nikada nije propuštao druženje sa Božijim Poslanikom, s.a.v.s., bilo da je kod kuće ili na putu. Učestvovao je u svim bitkama, a njegova uloga u Bici na Bedru bila je od izuzetnog značaja, posebno u vezi sa Ebu Džehlom. Halife nakon Božijeg Poslanika, s.a.v.s., također su bile potpuno svjesne prave vrijednosti ovog čovjeka. Vođa pravovjernih Omer ibn Hattab, r.a., imenovao ga je za direktora državnog trezora (Bejtu-l-mala) u Kufi i rekao je tamošnjem narodu: "Tako mi Allaha, dž.š., nema boga osim Njega. Znajte da sam vam dao prednost nad samim sobom, jer sam ga poslao vama kako biste učili od njega."

Narod Kufe ga je volio kao nikoga ranije. Bilo je pravo čudo da su svi ljudi u Kufi bili jedinstveni u tome što su ga svi voljeli, jer su bili poznati kao ustanici i bundžije. Nisu se mogli strpjeti na jednoj hrani, niti su mogli podnijeti tišinu i mir. Toliko su ga voljeli da su ga okružili nakon što ga je halifa Osman, r.a., htio povući sa tog položaja i rekli mu: "Ostani sa nama i ne idi. Mi ćemo te zaštititi od bilo čega što ti se ne sviđa." Ali im je Ibn Mes'ud odgovorio na način koji zaista oslikava njegovu velikodušnost i pobožnost. Rekao im je: "Halifa ima pravo da od mene traži poslušnost. Odmah bi nastali nemiri a mrzim da budem prvi koji će im otvoriti vrata."

Ova predivna situacija nam pokazuje prirodu odnosa Ibn Mes'uda i Osmana, r.a. Imali su neku svađu i nesporazum između sebe koji se završio tako što je Halifa obustavio plaćanje Ibn Mes'uda iz državne kase (*Bejtu-l-mala*). Zauzvrat, Ibn Mes'ud nikada nije ružno govorio o halifi. Naprotiv, uvijek ga je branio. Kada je čuo za napade na Osmana, r.a., izrekao je svoje poznate riječi: "Ako njega ubiju, neće naći nikoga poput njega ko će ga naslijediti." Neki Ibn Mes'udovi prijatelji su rekli:

"Nikada nismo čuli da je izgovorio i jednu lošu riječ o Osmanu, r.a."

Allah, dž.š., obdario je Ibn Mes'uda mudrošću kao i pobožnošću. Imao je takvo opažanje koje mu je omogućilo da prepozna činjenice koje su sakrivene ispod površine i sposobnost da te činjenice izrazi u veoma mudrom stilu. Naprimjer, sumirao je život Omera ibn Hattaba, r.a., u jednu kratku, ali preciznu rečenicu: "Omerov prelazak na islam predstavljao je otvaranje perspektive, njegova Hidžra je bila pobjeda a njegov hilafet je bio milost."

Jednom je izrazio ideju o relativitetu vremena rekavši: "Vaš Gospodar nema ni noći ni dana jer svjetlo na zemlji i nebesima dolazi od svjetlosti Njegovog lica."

U drugom slučaju je hvalio vrijednost rada u podizanju socijalnog položaja čovjeka: "Mrzim čovjeka koji živi u odmaranju i koji nema ništa da radi bilo za svoj dunjalučki život ili budući život." Slijedi jedna sveobuhvatna izreka: "Najbolje bogatstvo je bogatstvo duše. Najbolja opskrba je lijepo ponašanje. Najveći grijeh je laž, najgora zarada je kamata, a najgore od onoga što se može pojesti je jesti od onoga što pripada siročadima. Ko god drugima briše grijehe, Allah će, dž.š., obrisati njegove grijehe, a ko god oprašta drugima Allah, dž.š., njemu će oprostiti."

* * *

Takav je bio Abdullah ibn Mes'ud, ashab Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i ovo je samo jedan kratak pogled na junački život koji je proživio na Allahovom putu, na putu Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i na putu Allahove vjere. Takav je bio čovjek koji je bio mali kao ptica. Bio je tako mršav i nizak da je ličio na nekoga ko sjedi. Imao je veoma tanke noge. Jednom se popeo na drvo da Poslaniku, s.a.v.s., ubere pruće, a kada su ashabi ugledali kako su mu noge tanke nasmijali su se. Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Smijete li se Ibn Mes'udovim nogama? Na Allahovoj vagi pravde, one su teže od brda Uhud." Zaista je takav bio siromašni, nejaki mladić, koji je bio unajmljeni čobanin, ali koji je po svom imanu i vjeri postao vođa (imam) koji upućuje ljude na svjetlo.

Bila je to Allahova blagodat što ga je počastio time da postane jedan od prvih deset muslimana i ashaba Božijeg Poslanika, s.a.v.s., kojima je, dok su još bili živi, obećano da će ući u Džennet. Učestvovao je u svim pobjedonosnim bitkama zajedno sa Božijim Poslanikom, s.a.v.s., i halifama koji su došli poslije njegove smrti. Bio je svjedokom događaja u kojima su dvije ogromne imperije otvorile svoje kapije pokoravajući se principima islama. Dostigao je visok položaj i doživio vrijeme kada se u kasu islamske države slijevao ogroman novac, ali njegova duša nikada nije bila obuzeta takvim stvarima. Umjesto toga, on je bio okupiran pitanjem kako da ispuni zavjet koji je dao Božijem Poslaniku, s.a.v.s., i zato nikada nije ni pomišljao da napusti onaj skromni i isposnički način života kakav je on vodio. Imao je samo jednu želju za koju se čitav život nadao da će se ispuniti.

Poslušajmo šta on kaže o tome: "Dok sam bio sa Božijim Poslanikom, s.a.v.s., u vrijeme Bitke na Tebuku, probudio sam se u ponoć i vidio plamen vatre blizu mjesta gdje je bila vojska. Išao sam za tim plamenom i našao Poslanika, s.a.v.s., Ebu Bekra, r.a., i Omera, r.a., kako kopaju mezar da pokopaju Abdullaha Zu-l-Bidžadejna el-Muzenija, koji je tada poginuo. Poslanik, s.a.v.s., spustio se u mezar i rekao Ebu Bekru, r.a., i Omeru, r.a.: "Dodajte mi našeg brata!", i oni su mu ga dodali. Nakon što je spustio njegovo tijelo u mezar rekao je: "O, Uzvišeni Allahu, ove noći sam potpuno zadovoljan njime. Pa budi i Ti zadovoljan njime." Poželio sam da sam ja taj kojeg zakopavaju u mezaru."

Ovo je bila njegova jedina želja u životu. Nije se odnosila ni na šta za čim se ljudi takmiče i utrkuju na ovom svijetu kao što su: bogatstvo, društveni položaj ili slava. Bila je to želja jednog čovjeka koji je imao ljupko srce, plemenitu dušu i čvrst iman. Takvog čovjeka je uputio Allah, dž.š., obrazovao ga Poslanik, s.a.v.s., a prosvijetlio Kur'an, a.š.

13.
HUZEJFE IBN EL-JEMAN
Neprijatelj dvoličnosti – Prijatelj iskrenosti

Stanovnici Medaina su u velikom broju izašli da pozdrave svog novog namjesnika kojeg je postavio njihov halifa Omer, r.a. Izašli su vođeni interesovanjem za tim velikim ashabom. Mnogo toga dobrog su čuli o njegovom ponašanju, njegovoj pobožnosti, a još više o njegovim uspjesima u oslobađanju Iraka.

Dok su čekali tu povorku, pred sobom su ugledali svijetlog čovjeka, koji je jahao magarca sa starim sedlom. Dok je jahao noge su mu visile, a u ruci je držao krišku hljeba i malo soli, i to je jeo i žvakao. Kada je došao među narod i kada su saznali da je on Huzejfe ibn el-Jeman, namjesnik koga su očekivali, skoro su se raspametili. Ali čemu tako iznenađenje? Koga su očekivali da Omer, r.a., izabere? Ustvari, ne treba njih kriviti. Ovi krajevi još od vremena vladavine Perzije, ili čak i od ranije, nisu bili naviknuti da imaju vladare tako velikog kalibra.

* * *

Huzejfe je bio okružen mnogobrojnim ljudima koji su mu iskazali dobrodošlicu. Kada ih je vidio kako gledaju u njega kao da očekuju govor, dobro ih je pogledao i rekao: "Pazite se *fitne* (nereda)!" Upitali su: "Šta je *fitna*, Ebu Abdullahu?" "Kapije vladara", rekao je. "Kada nekog od vas primi vladar ili namjesnik i kada se lažno složi sa onim što je on rekao ili ga hvali za nešto što nije učinio."

Bio je to divan početak, isto onoliko koliko i iznenađenje. Ljudi su odmah zapamtili ono što su čuli od svog novog namjesnika kao i to da on ništa na ovom svijetu nije mrzio više od dvoličnosti. Ovakav početak bio je najtačniji pokazatelj karaktera novog namjesnika i njegovog načina vladavine.

* * *

Ustvari, Huzejfe ibn el-Jeman je bio osoba koja je došla na ovaj svijet sa jedinstvenom osobinom da mrzi licemjerstvo i sa značajnom sposobnošću da ga otkrije bez obzira koliko daleko i skriveno bilo. On i njegov brat Safvan su došli Poslaniku, s.a.v.s., zajedno sa svojim ocem i primili islam. Otkako je prihvatio moćnu, čistu, snažnu i jednostavnu vjeru koja prezire kukavičluk, licemjerstvo i laži, još je više izoštrio i uljepšao svoje urođene vrline.

Osim toga, svoje navike je učio direktno od Poslanika, s.a.v.s., koji je bio čist poput jutarnje svjetlosti. Ništa u njegovom životu niti u njegovoj duši nije bilo skriveno. Bio je iskren i povjerljiv. Volio je one koji su jaki u ispravnim stvarima, ali je mrzio one koji nisu bili iskreni, tj. dvoličnjake i varalice. Zato nije bilo države u kojoj bi njegova nadarenost blistala i cvjetala više nego što je pod uputom vjere uz Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i među generacijom njegovih velikih ashaba.

Njegova nadarenost je zaista porasla i razvila se, tako da se on "specijalizirao" u čitanju ljudskih lica i prodiranju u unutrašnjost osobe. Na sam pogled u lice on bi znao duboko skrivenu tajnu i prikrivene misli. On je u tom polju postizao ono što je htio do te mjere da je nadahnuti, inteligentni i dosjetljivi halifa Omer, r.a., često tražio mišljenje i viđenje Huzejfe kada bi birao i upoznavao ljude.

Huzejfe je imao sposobnost rasuđivanja, koja mu je omogućila da shvati da je ono što je na ovom svijetu dobro to je i vidljivo svakome ko ga traži, a da je zlo stvar koja se maskira i skriva. Zato bi svaka pametna osoba trebala voditi računa o tome da u svemu što joj pristiže, uključujući i njezine vlastite primisli, pokuša prepoznati zlo.

Tako je Huzejfe (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) svoje vrijeme posvetio proučavanju zla i onih koji ga čine, kao i licemjerstva

i licemjera. On prenosi: "Ljudi su Božijeg Poslanika, s.a.v.s., pitali o dobru, ali ja sam ga pitao o zlu iz straha da me ne bi obuzelo. Rekao sam: "O, Allahov poslaniče! Živjeli smo u vremenu neznanja i zla, a onda nas je Allah, dž.š., počastio ovim dobrom. Da li će poslije ovog dobra opet postojati zlo?" On odgovori: "Da." Upitao sam: "A da li će poslije tog zla ponovo biti dobra." Rekao je: "Da, ali će biti pomiješano sa zlom (bukvalno: dimom)." Ponovo sam upitao: "Kakvo će biti to zlo?" Rekao je: "Biće ljudi koji će dvoditi narod na principima različitim od mog sunneta. Ti ćeš vidjeti njihova djela i osuđivaćeš ih." Opet sam pitao: "Da li će biti opet zla nakon tog dobra?" Rekao je: "Da, biće ljudi koji će druge pozivati na vrata Džehennema i ko god prihvati njihov poziv biće bačen u njega (od strane njih)." Rekao sam: "O, Allahov poslaniče, opiši nam te ljude!" On reče: "Pripadaće nama i govoriće našim jezikom." Pitao sam: "Šta mi naređuješ da uradim ako se tako nešto desi za mog života?" On odgovori: "Drži se većinske grupe muslimana i njihovog vođe." Upitao sam još: "Ako nema ni grupe ni vođe, šta ću uraditi?" On reče: "Drži se podalje od svih tih različitih sekti, čak i ako budeš morao jesti korijenje od drveta sve dok se u takvom stanju ne sretneš sa Allahom, dž.š."

Obratite pažnju na njegovu izjavu: "Ljudi su zapitkivali Božijeg Poslanika, s.a.v.s., o dobru, a ja sam ga zapitkivao o zlu iz straha da me ne bi obuzelo." Huzejfe ibn Jeman živio je otvorenih očiju i oštroumno kada se radilo o iskušenjima i putevima koji vode zlu, kako bi ih mogao izbjeći i upozoriti druge na to zlo. To mu je donijelo sposobnost opažanja u svijetu, iskustvo sa ljudima i poznavanje različitih perioda. On bi o stvarima u sebi promišljao kao što to radi filozof i donosio je pametne zaključke, kakve može donijeti samo mudar čovjek.

Rekao je: "Uzvišeni Allah, dž.š., poslao je Muhammeda, s.a.v.s., da ljude sa stranputice poziva na Pravi put i iz nevjerstva u vjerovanje u Allaha, dž.š. Neki ljudi su se odazvali njegovom pozivu pa je tako, tom istinom, oživljavao onaj koji već bijaše mrtav, a umirao sa neistinom onaj koji već bijaše živ. Kada se završilo vrijeme poslanstva, hilafet je nastavio ići njegovim putem. A onda se pojavila odvratna kraljevina. Bilo je ljudi čija su je srca, ruke i jezici osuđivali i koji su se odazvali

Putu pravde. Bilo je onih koji su se protivili srcima i jezicima, ali su se ustezali da upotrijebe svoje ruke. Tako su napustili svijet pravde. Bilo je i onih koji je nisu priznavali srcima, ali su se ustezali od djela i govora. I oni su tako napustili svijet pravde. A bilo je i onih koji se nisu protivili ni srcima, ni djelima ni govorom, to su oni koji su mrtvi, iako su još fizički bili živi."

Govorio je o ljudskim srcima, uputi i zabludi pa je rekao: "Postoje četiri vrste ljudskih srca: zapečaćeno srce, to je srce nevjernika; spljošteno srce, to je srce dvoličnjaka; čisto srce koje je ispunjeno nurom, to je srce vjernika; i srce ispunjeno licemjerstvom i vjerom u isti mah, pa primjer imana (vjere) je poput drveta koje raste i razvija se zaljevanjem čiste vode, a primjer nifaka (licemjerstva) je poput čira ispunjenog gnojem i krvlju, i koje od toga preovlada takva će biti priroda čovjeka."

Huzejfino iskustvo sa zlom i njegovo uporno odbijanje i izazivanje zla izoštrilo je njegov jezik i riječi. On nas je o tome obavijestio u svojoj veličanstvenoj izjavi: "Prišao sam Božijem Poslaniku, s.a.v.s., i rekao mu: "Božiji poslaniče, imam uvrjedljiv jezik prema svom narodu pa se bojim da me može odvesti u džehennemsku vatru." Poslanik, s.a.v.s., mi je rekao: "Tražiš li oproštaj od Allaha, dž.š.? Ja od Allaha, dž.š., tražim oprost sto puta dnevno."

Takav je bio Huzejfe, neprijatelj licemjerstva i prijatelj iskrenosti. Čovjek ovakvog karaktera morao je imati jaku vjeru i strastvenu odanost. Takav je bio Huzejfin put što se tiče vjere i predanosti. Bio je svjedok kada mu je u Bici na Uhudu poginuo otac kojeg je ubio musliman jer ga je greškom zamijenio sa jednim nevjernikom.

Huzejfe je gledao uokolo, kada je slučajno ugledao kako mu oca udaraju sabljom. On je povikao napadačima: "Moj otac! Moj otac! To je moj otac!" Ali je već bilo prekasno. Kada su muslimani čuli o ovom incidentu bili su užasnuti, ali ih je Huzejfe pogledao pun samilosti i oprosta i rekao: "Neka vam Allah, dž.š., oprosti. On je Najmilostiviji." Zatim je nastavio sa svojom sabljom prema bojnom polju gdje je dao sve od sebe i izvršio svoj zadatak.

Kada se bitka završila i kada je Poslanik, s.a.v.s., čuo za taj slučaj, naredio je da se isplati odšteta za smrt Huzejfinog oca Husajla ibn Džabira (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime). Huzejfe je odbio uzeti taj novac i podijelio ga je kao milostinju muslimanima i zbog takvog ponašanja ga je Poslanik, s.a.v.s., još više zavolio i cijenio.

* * *

Huzejfina vjera i odanost su odbijali da priznaju nemoć i slabost, pa čak i nemogućnost. U Bici na Hendeku i nakon neuspjeha nevjernika i njihovih saveznika Jevreja, Poslanik, s.a.v.s., htio je saznati posljednja dešavanja u redovima neprijateljske vojske.

Noć je bila tamna i strašna, a bila je užasna oluja kao da je željela iščupati čvrste planine iz pustinje. Cjelokupna situacija – uključujući opsadu, upornost i dugotrajnost – donijela je strah i zabrinutost. Osim toga, glad se uveliko pojavila među ashabima Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Ko je u takvoj situaciji imao snage da krene u susret noćnim opasnostima u neprijateljski tabor i da prodre u njega da bi skupio informacije i novosti?

Poslanik, s.a.v.s., je među svojim ashabima izabrao osobu za taj teški zadatak. Ko je bio taj heroj? To je bio Huzejfe ibn Jeman. Poslanik, s.a.v.s., ga je upitao i ovaj je pristao.

Pripovijedajući taj događaj, priznao je da nije imao izbora nego da se odazove, što je značilo da se pribojavao da bi taj zadatak mogli dodijeliti upravo njemu. Bojao se posljedica. Bojao se iz razloga što je taj zadatak obavljao u uvjetima gladi, hladnoće i velike iscrpljenosti koju je uzrokovala opsada, koju su nametnuli mnogobošci i koja je trajala mjesec i više.

Ono što se Huzejfi desilo te noći je nevjerovatno. Prešao je teren koji je razdvajao dvije vojske i ušao u tabor neprijateljske vojske Kurejšija, koja ih je okruživala. Jak vjetar je pogasio vatre u taboru tako da je tama obavila mjesto tabora. Huzejfe se smjestio među redove neprijateljskih vojnika. Vođa Kurejšija Ebu Sufjan se bojao da ih u takvoj tami ne iznenade izviđači iz muslimanskih redova. Ustao je da upozori svoju vojsku i Huzejfe ga je čuo kad je ovaj glasno rekao: "O,

Kurejšije, svaki od vas mora znati ko sjedi do njega i mora znati ime te osobe." Huzejfe dalje pripovijeda: "Požurio sam gurnuti ruku čovjeka koji je sjedio do mene i pitao ga kako se zove, a on je odgovorio tako i tako."

Tako se spasio i mirno ostao u redovima neprijateljske vojske. Ebu Sufjan je počeo svoj govor vojsci riječima: "O, Kurejšije, tako mi Boga niste ovdje došli da biste se nastanili zastalno. Konji i deve su iscrpljeni. Pleme Benu Kurejza nas je izdalo i čuli smo o njima ružne stvari, a kao što vidite trpimo i užasan vjetar. Ne može se spremati hrana, ne gore nam vatre i nijedan šator ne može izdržati. Morate krenuti nazad, jer ja upravo krećem." Zatim se popeo na devu i krenuo, a za njim i ostali vojnici.

Kaže Huzejfe: "Mogao sam ga ubiti strijelom, ali nisam to učinio samo zato što sam obećao Poslaniku, s.a.v.s., koji me zamolio da ništa ne poduzimam dok se ne vratim." Onda se Huzejfe vratio Poslaniku, s.a.v.s., i donio mu informacije i radosne vijesti.

* * *

Ko god je vidio Huzejfu i proanalizirao njegov način razmišljanja, njegovu filozofiju i njegovu predanost znanju, teško da bi mogao očekivati neko junaštvo na bojnom polju. Međutim Huzejfe je bio nešto sasvim drukčije od onog što se mislilo.

On, pobožni samotnjak, udubljen u razmišljanje, koji sablju skoro da nikad nije ni dotakao, vojske paganstva i zablude dočekivao je na tako genijalan način da je to prosto zapanjujuće. Dovoljno je znati da je bio jedan od samo tri ili pet osoba koje su imale veliku čast da napadaju sve gradove u Iraku. Hamadan, Rejj, Dinever, oslobođeni su zahvaljujući njemu.

U velikoj Bici kod Nehavenda u kojoj su Perzijanci skupili oko 150.000 vojnika, halifa Omer, r.a., vođa pravovjernih, za vođu muslimanske vojske izabrao je Nu'mana ibn Mukrina, a onda je pisao Huzejfi da krene k njemu predvodeći vojsku iz Kufe.

Omer, r.a., poslao je pismo borcima: "Kada se sakupe sve muslimanske jedinice, neka svaki komandant vodi svoju vojsku, a neka Nu'man ibn Mukrin bude glavnokomandujući svih jedinica. Ako Nu'man pogine, neka komandu preuzme Huzejfe, a ako i Huzejfe pogine, neka komandu preuzme Džarir ibn Abdullah..."

Tako je vođa pravovjernih nastavio imenovanje komandanata dok ih nije imenovao sedmericu. A zatim su se dvije vojske sukobile.

Perzijanaca je bilo 150.000 dok je muslimana bilo svega 30.000. Počela je bitka koja je nadmašila sve ranije bitke. Bila je to po žestini i junaštvu jedna od najžeščih bitaka u historiji. Vođa muslimanske vojske Nu'man ibn Mukrin je poginuo kao šehid u ovoj bici, ali prije nego je bajrak muslimanske vojske pao na zemlju novi vođa ga je preuzeo u svoju desnu ruku i sa njim poveo vihor pobjede sa rijetko viđenim junaštvom. Taj vođa bio je niko drugi nego Huzejfe ibn Jeman.

Odmah je preuzeo bajrak i odlučio da ne obznanjuje pogibiju Nu'mana dok se bitka ne završi. Pozvao je Naima ibn Mukrina da zauzme mjesto svoga brata, iz počasti prema njemu.

On je sve ovo za kratko vrijeme i usred velike bitke uspio postići zahvaljujući svojoj svijetloj intuiciji. Zatim se kao jak olujni vjetar okrenuo redovima perzijske vojske vičući: "Allah je najveći! Allah je najveći! Obećanje se ispunilo! Allah je najveći!" Vodio je svoju vojsku prema pobjedi. Zatim je svoga konja okrenuo prema svojoj vojsci i povikao: "O, sljedbenici Muhammedovi! Evo vam Allahovih bašči spremnih da vas prime, ne dopustite da predugo čekaju. Naprijed, borci Bitke na Bedru! Naprijed, junaci bitaka na Hendeku, Uhudu i Tebuku."

Huzejfe je pokazao sav entuzijazam i predanost bici, ako ne i više. Borba se završila užasnim porazom za Perzijance, neviđenim porazom!

* * *

Takva je bila njegova sposobnost u mudrosti kada bi ostajao u svojoj sobi i sposobnost u ratovanju kada bi bio na bojnom polju. Također je bio sposoban u svakom zadatku koji bi mu se povjerio i pri svakom savjetu koji se od njega tražio.

Kada je Sa'd ibn Ebi Vekkas zajedno sa muslimanima odselio iz Medaina u Kufu i tamo se nastanio nakon velike nepogode koja je zadesila arapske muslimane usljed klime u Medainu, Omer, r.a., napisao je Sa'du da odmah napusti to mjesto čim se nađe odgovarajuće mjesto za ponovno nastanjivanje muslimana. Ko je bio ovlašten da odabere mjesto i lokaciju? Bio je to Huzejfe ibn Jeman zajedno sa Selmanom ibn Zijadom i oni su pronašli odgovarajuće mjesto muslimanima.

Kada su stigli u Kufu, to je bila neplodna pjeskovita zemlja prepuna šljunka, ali je Huzejfe tu namirisao zdrav i povoljan vjetar. Rekao je svojim ashabima: "Ovo mjesto, *inšallah* (ako Bog da)." Tako je osnovana Kufa, a graditeljske ruke su je pretvorile u naseljeno mjesto. Čim su muslimani tamo doselili, bolesnici su bili izliječeni, slabi su postali jaki a kroz njihove žile prostrujalo je zdravlje.

Huzejfe je bio veoma inteligentan i imao je dosta iskustva u svemu. Uvijek je govorio muslimanima: "Nisu među vama najbolji oni koji zanemaruju ovaj svijet radi ahireta, a ni oni koji zanemaruju ahiret zbog ovog svijeta. Najbolji su oni koji koriste i ovaj svijet i ahiret."

* * *

Godine 36. po Hidžri bio je pozvan da se susretne sa svojim Gospodarom. Dok se spremao za posljednje putovanje, došli su mu neki od njegovih ashaba. Pitao ih je: "Jeste li ponijeli sa sobom ćefine?" Rekli su: "Jesmo." On je rekao: "Pokažite mi ih." Kada ih je ugledao vidio je da su novi i predugi. Jedan sarkastičan osmijeh mu se pojavi na usnama i reče: "To nisu ćefini za mene. Meni su dovoljna dva bijela ogrtača bez košulje. Neću biti dugo u kaburu, pa će mi ti ćefini biti zamijenjeni ili boljima ili gorima od njih!"

Zatim je promrljao nekoliko riječi, i ljudi su načulili uši da ih čuju. Govorio je: "Dobrodošla, smrti! Sa čežnjom sam te čekao. Nije uspio onaj ko bi se u ovom trenutku kajao!"

Allahu, dž.š., otputovala je jedna od najboljih ljudskih duša, jedna od najpobožnijih, najblistavijih i najponiznijih duša.

14.
AMMAR IBN JASIR
Džennetlija

Da postoje ljudi koji su rođeni u Džennetu, odgajani i odrasli tamo, a potom poslani na Zemlju da je uljepšaju i osvijetle, onda bi Ammar, njegova majka Sumejja i njegov otac Jasir sigurno bili među njima.

Ali zašto kažemo "da postoje" i zašto postavljamo taj uvjet kada Jasirova porodica zaista pripada Džennetu? Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije ih samo želio umiriti kada je rekao: "Strpljenja, o, porodice Jasirova! Zaista će mjesto vašeg sastanka biti Džennet." On je obznanio činjenicu koju je znao i stalno je ponavljao stvarnost koju je uočio.

* * *

Ammarov otac Jasir ibn Ammar napustio je svoj rodni kraj u Jemenu u potrazi za svojim bratom. U Mekki je vidio privlačno mjesto, nastanio se tu i sprijateljio se sa Huzejfom ibn Mugirom, koji ga je oženio jednom od svojih ropkinja Sumejjom bint Hajjat. Iz tog blaženog braka Allah, dž.š., dao je da se rodi sin Ammar. Rano su primili islam, onda kada su primili i oni najbogobojazniji koje je Allah, dž.š., uputio. I oni su, kao i svi prvi muslimani, podnijeli dosta mučenja i terora od strane Kurejšija.

Kurejšije su postavljale zasjede kako bi napadale vjernike. Ako je neko od vjernika bio iz uglednene i moćne familije, Kurejšije bi ih

pratile prijeteći. Ebu Džehl bi pratio jednog vjernika i rekao mu: "Napustio si vjeru svojih predaka, a oni su bili bolji od tebe. Rasprišit ćemo mi tvoje iluzije, uništiti ugled, upropastićemo ti trgovinu i poharati imetak." Zatim bi protiv njega započeli žestoki psihološki rat.

Ako bi vjernici bili iz nejakih, siromašnih ili robovskih porodica u Mekki, Kurejšije bi ih pržile paklenom žegom.

Jasirova porodica pripadala je takvoj društvenoj kategoriji. Naredbu za njihovo mučenje dobilo je pleme Benu Mahzum. Poveli bi ih sve – Jasira, Sumejju i Ammara – u vrelu mekansku pustinju gdje bi ih mučili na razne načine.

Sumejja je podnijela najveći i najužasniji dio tog mučenja. Ovdje nećemo govoriti mnogo o njoj, jer ćemo – ako Bog da – iskoristiti drugu priliku da upoznamo nju i one slične njoj iz tih nezaboravnih dana kada ćemo govoriti o vrlini požrtvovanosti i njenoj glasovitoj izdržljivosti. Sada je dovoljno spomenuti, bez pretjerivanja, da je Sumejja, koja je poginula kao šehid, tog dana ostala čvrsta što za cijelo čovječanstvo predstavlja vječnu slavu i još veće dostojanstvo. Takav njen stav učinio ju je majkom pravovjernih u svim periodima i časnih ljudi svih vremena.

* * *

Poslanik, s.a.v.s., često je odlazio na mjesto za koje je znao da tamo muče Jasirovu porodicu. U to vrijeme nije imao nikakvog sredstva da se usprotivi ili da im pomogne. Tako je Allah, dž.š., htio da bude, jer nova vjera – prava vjera Ibrahimova – koja je objavljena Muhammedu, s.a.v.s., nije bila samo poticajan i prolazan reformatorski pokret. To je način života za vjernike, koji zajedno sa vjerom moraju u nasljedstvo uzeti i ono kroz šta je ona prolazila, njezina herojstva, požrtvovanost i opasnosti. Ove brojne i plemenite žrtve su najjači temelj koji garantuje vječnu opstojnost i besmrtnost vjeri i vjerovanju. To su užici koji srca vjernika ispunjavaju odanošću, srećom i zadovoljstvom. One su svjetionik koji usmjerava buduće generacije prema stvarnosti vjere, prema njenoj istinitosti i veličini.

Zato je islam morao imati svoju požrtvovanost i svoje žrtve, čije je značenje ilustrovano i ponavljano muslimanima u nekoliko kur'anskih ajeta. Allah, dž.š., kaže:

"*Zar ljudi misle da će biti ostavljeni na miru ako kažu: 'Mi vjerujemo!', i da u iskušenje neće biti dovedeni.*" (29: 2)

"*Zar mislite da ćete ući u Džennet a da Allah ne ukaže na one od vas koji se bore i na one koji su izdržljivi?*" (3: 142);

"*A mi smo u iskušenje dovodili i one prije njih, da bi Allah sigurno ukazao na one koji govore istinu i na one koji lažu.*" (29: 3);

"*Zar mislite da ćete biti ostavljeni a da Allah ne ukaže na one među vama koji se bore...*" (9: 16);

"*Allah neće vjernike s licemjerima izmiješane ostaviti, već će loše od dobrih odvojiti...*" (3: 179);

"*Ono što vas je zadesilo onoga dana kada su se sukobile dvije vojske bilo je Allahovom voljom – da bi otkrio ko su pravi vjernici.*" (3: 166)

* * *

To je tačno. Tako je Kur'an, a.š., učio svoje nosioce i potomke da je žrtva suština vjerovanja i da se otpor nepravednim izazovima pruža kroz postojanost, strpljenje i istrajnost koji čine najbolje i najveće vrline vjerovanja.

Stoga se ova Allahova vjera, kada je udarala svoje temelje, uspostavljajući svoje principe i predstavljajući svoje modele i uzore, morala osloniti na požrtvovanost i očistiti se kroz nju. U obavljanju ovog veličanstvenog zadatka izabrano je nekoliko sljedbenika, pristalica i dobronamjernih ljudi da budu veliki i plemeniti primjeri budućim vjernicima.

Sumejja, Jasir i Ammar pripadali su toj veličanstvenoj i blagoslovljenoj grupi koju je sudbina izabrala da njihove žrtve, postojanost i ustrajnost budu dokaz veličine i besmrtnosti islama.

* * *

Rekli smo da je Poslanik, s.a.v.s., svaki dan odlazio Jasirovoj porodici, hvaleći njihovu duševnu snagu i junaštvo. Njegovo veliko srce se topilo od samilosti i saosjećajnosti kada bi vidio koliko ih muče. Jednog dana, dok ih je tražio, Ammar ga je dozvao: "O, Allahov poslaniče, nanose nam preveliku patnju." Poslanik, s.a.v.s., reče mu: "Strpljenja, o, Ebu Jakzane, strpljenja, o, Jasirova porodico! Zaista će mjesto vašeg okupljanja biti u Džennetu."

Ammarovi ashabi su u mnogim svojim izjavama opisali torturu koju je on proživljavao. Amr ibn Hakem, naprimjer, rekao je: "Ammara su toliko mučili da ne bi znao ni šta govori." Amr ibn Mejmun je rekao: "Mnogobošci su pržili Ammara ibn Jasira vatrom, a Božiji Poslanik, s.a.v.s., naišao bi pored njega i pružio svoju ruku prema Jasirovoj glavi i govorio: "O, vatro, budi hladna i bezbolna Ammaru kao što si bila hladna i bezbolna Ibrahimu, a.s."

Uprkos tako jakom mučenju, nisu slomili Ammarov duh, iako su mu nanosili previše bola i crpili mu snagu.

Ammar se nije osjećao potpuno uništenim, osim onoga dana kada su njegovi mučitelji upotrijebili svu svoju zlobnost u zločinu i nasilju. Palili su mu kožu vatrom, položili ga na vreli pustinjski pijesak i na njega stavili uzavrele stijene, potopili ga u vodu tako da je jedva mogao disati i da su mu rane i opekotine potpuno uništile kožu. Toga dana kada je nakon takvog užasa pao u nesvijest, rekli su mu: "Reci nešto lijepo o našim bogovima!" Nastavili su izgovarati riječi koje je on ponavljao, a da nije bio ni svjestan šta govori.

Kada je malo povratio svijest, sjetio se šta je govorio i jako se naljutio. Ovakav ispad je za njega bio tako ozbiljan da ga je smatrao neoprostivim grijehom za koji se nije moglo pokajati. Za nekoliko trenutaka njegov osjećaj krivice mu je nanio toliko bola da mu se mučenje mnogobožaca učinilo ništavnim, čak bilo poput balzama.

Da je pod takvim osjećajem bio još nekoliko trenutaka, dokrajčili bi ga. Podnosio je smrtonosne muke na tijelu, jer mu je duh bio snažan, ali sada kada je pomislio da mu je pobijeđen duh, preopteretio se

brigama i strahom od smrti i uništenja. Ali je Uzvišeni Allah, dž.š., htio da se taj uznemirujući prizor dostojanstveno okonča. Tako je objava Ammaru pružila svoju ruku, govoreći mu: "Ustani junače! Nisi ti kriv niti ponižen."

Kada ga je sreo Božiji Poslanik, s.a.v.s., Ammar je plakao. Brišući mu suze, govorio je: "Mnogobošci su te odveli, uronili ti glavu u vodu a ti si rekao tako i tako?" Ammar mu je kroz plač odgovorio: "Da, Allahov Poslaniče!" Tada je Poslanik, s.a.v.s., sa osmijehom rekao: "Ako to ponovo učine, kaži isto to." Zatim je proučio uzvišeni kur'anski ajet: "...*osim ako bude na to primoran a srce mu ostane čvrsto u vjeri*..." (16: 106)

Vratio se spokoj Ammaru, nije više osjećao bol dok su ga mučili i više se nije brinuo za to. Pobijedio je njegov duh i pobijedila je njegova vjera. Kur'an, a.š., zagarantovao mu je ovu uspješnu trgovinu, pa neka bude poslije šta će biti.

Ammar je ostao ustrajan dok se njegovi mučitelji nisu umorili i konačno posustali pred njegovom odlučnošću.

* * *

Muslimani su se nakon Hidžre (preseljenja) Božijeg Poslanika, s.a.v.s., naselili u Medini. Muslimanska zajednica se tamo vrlo brzo počela oblikovati i usavršavati. U toj grupi vjernika, Ammaru je dodijeljen dostojanstven položaj. Božiji Poslanik, s.a.v.s., mnogo ga je volio i često se među ashabima ponosio Ammarovom vjerom i njegovim putem. Rekao je o njemu: "Zaista je Ammar potpuno ispunjen vjerom."

Kada je između Halida ibn Velida i Ammara došlo do malog nesporazuma, Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Ko se god svađa sa Ammarom, svađa se sa Allahom, dž.š., ko god mrzi Ammara, Allah, dž.š., njega mrzi." Nakon toga je Halid ibn Velid, heroj islama, morao hitno pronaći Ammara izvinjavajući mu se i nadajući se njegovom iskrenom oprostu.

Kada su Poslanik, s.a.v.s., i njegovi ashabi nakon dolaska u Medinu gradili džamiju tamo, imam Ali, r.a., sastavio je pjesmu i stalno je sa ostalim muslimanima ponavljao, a u pjesmi se kaže:

"Onaj ko često posjećuje džamije
I tamo boravi stojeći i sjedeći
Nije isti kao onaj koji se drži podalje od prašine."

Ammar je radio na jednoj strani džamije i visokim glasom je ponavljao pjesmu. Jedan od ashaba je pomislio da mu se Ammar ruga. Rekao je nekoliko uvredljivih riječi koje su naljutile Božijeg Poslanika, s.a.v.s., pa je rekao: "Šta oni imaju sa Ammarom? On njih zove u Džennet a oni njega u Džehennem. Meni je Ammar kao koža koja spaja moje oči i moj nos."

Kada Poslanik, s.a.v.s., nekoga toliko voli, vjera te osobe, njene zasluge, lojalnost, krepost, savjest i maniri sigurno su dostigli vrhunac i najvišu tačku mogućeg savršenstva.

Takav je bio Ammar. Allah, dž.š., nagradio ga je obiljem blagoslova i Uputom. Kada je riječ o Uputi i osvjedočenju, Ammar je dosegao toliki nivo da je Poslanik, s.a.v.s., pohvalio njegov iman i među ashabima ga uzdigao kao primjer i uzor kada je rekao: "Uzmite za uzore dvojicu koji će me naslijediti: Ebu Bekra i Omera, i pratite uputu Ammarovu." Bibliografi ga opisuju: "Bio je visok i imao je plavkasto-crne oči, široka ramena i bio je među najšutljivijim i najmanje pričljivim osobama."

Kako se dalje odvijao život tog velikana, šutljivog, plavkasto-crnih očiju i čovjeka širokih ramena, čije je tijelo nosilo ožiljke užasnog mučenja, koji su u isto vrijeme predstavljali dokaz njegove nepokolebljivosti i izuzetnog velikodušja?

Kako se dalje odvijao život ovog odanog učenika, iskrenog vjernika i ogromnog žrtvenika?

Zajedno sa svojim učiteljem i Poslanikom, učestvovao je u svim bitkama: na Bedru, Uhudu, Hendeku, Tebuku i drugim. Kada je Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret, ovaj istaknuti ashab je nastavio svoj pohod. Kada su se muslimani sukobili sa Perzijancima, Bizantincima i, prije toga, sa vojskom munafika (dvoličnjaka), Ammar je uvijek bio tamo u prvim redovima, iskren i hrabar borac koji nikada nije propuštao šansu.

Bio je bogobojazan vjernik. Nikakva pohota ga ne bi odvukla od Allaha, dž.š. Kada je vođa pravovjernih Omer ibn Hattab pomno i sa oprezom birao namjesnike muslimanima, obično bi mu oči sa punim povjerenjem zastale kod Ammara ibn Jasira. Zato ga je imenovao namjesnikom Kufe, a Ibn Mes'uda je imenovao da mu bude pomoćnik za trezor (Bejtu-l-mal). Zatim je poslao pristupno pismo narodu Kufe u kojem je rekao: "Šaljem vam Ammara ibn Jasira za namjesnika a Ibn Mes'uda za učitelja i ministra. Obojica su istaknuti ashabi Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i to su ljudi sa Bedra."

Za vrijeme svoje vladavine, Ammar je slijedio pravac koji je ovosvjetskim ljudima bilo teško slijediti, pa su se zamalo okrenuli protiv njega. Njegova vladajuća pozicija učinila ga je još skromnijim, pobožnijim i strožijim prema sebi u pogledu ovosvjetskih užitaka.

Jedan od njegovih savremenika u Kufi, Ibn Ebi Huzejl, rekao je za njega: "Vidio sam Ammara ibn Jasira kada je bio namjesnik Kufe kako kupuje neko povrće. Povezao ga je konopcem i odnio na ramenima kući."

Dok je bio namjesnik Kufe, jedan čovjek ga je pozvao: "Hej, ti sa odsječenim uhom!" Rugao mu se zbog uha koje je bilo odsječeno kopljima munafika (dvoličnjaka) u vrijeme Bitke kod Jemame. Namjesnik, koji je u svojim rukama imao zakon i silu, čovjeku koji ga je vrijeđao samo je rekao: "Uvrijedio si najvredniji dio moga uha. Taj dio je odsječen na Allahovom putu."

To je tačno. Odsječen je na Allahovom putu na dan Bitke kod Jemame, koji je bio jedan od najslavnijih Ammarovih dana. Ovaj velikan krenuo je u olujnom zanosu da uništi ratnike vojske Musejleme Kezzaba, donoseći im smrt i uništenje. Kada bi osjetio nedostatak entuzijazma među muslimanima, snažno je dizao svoj glas i taj glas bi ih vukao naprijed, bio poput bačene strijele.

Abdullah ibn Omer, r.a., prenosi: "Vidio sam, na dan Bitke kod Jemame, Ammara ibn Jasira kako sa jedne stijene doziva: "O, muslimani, zar bježite od Dženneta? Ja sam Ammar ibn Jasir, dođite ovamo!" Kada

sam ga ugledao, vidio sam da mu je uho odsječeno i visilo je dok se on žestoko borio."

Ako neko ima bilo kakve sumnje u vezi sa Muhammedom, s.a.v.s., istinitim Poslanikom i savršenim učiteljem, neka se preispita pred ovim primjerima Poslanikovih učenika i ashaba i neka se zapita: "Da li može iko drugi osim plemenitog Poslanika i velikog učitelja stvoriti tako ispravan način življenja?" Kada su bili u borbi na Allahovom putu, žurili su kao da traže smrt a ne samo pobjedu. Kada su postajali halife i namjesnici, sami su išli da muzu stoku siročadi i da ih tako hrane, kao što su to radili Ebu Bekr, r.a., i Omer, r.a. Kada bi bivali namjesnici, na leđima su nosili hranu svezanu konopcem, kao što je Ammar činio, ili bi odustajali od svoje plaće i pravili košare i posuđe od pletenih palminih listova, kao što je to radio Selman. Zar se ne bismo trebali skrušiti i izraziti poštovanje pred takvom vjerom koja je izgradila takve ličnosti i pred Poslanikom, s.a.v.s., koji ih je podučavao, a prije svega pred Uzvišenim Allahom, dž.š., koji ih je izabrao za taj zadatak, upućivao ih na takav put i učinio od njih pionire najboljoj ljudskoj zajednici na zemlji!

* * *

Huzejfe ibn Jeman, čovjek vičan unutarnjem govoru, govoru srca, spremao se za susret sa Allahom, dž.š., i zalazio u smrtne muke dok su ga ashabi koji su ga okružili pitali: "Kome ćemo ići ako se ljudi raziđu u mišljenju?" Huzejfe im svojim posljednjim riječima odgovori: "Otiđite sinu Sumejje jer on do smrti neće skrenuti sa puta Istine."

Da, Ammar bi uvijek rekao istinu kako god da stvari krenu. Sada kada sagledavamo njegov blagoslovljeni put i pratimo najveće momente njegovog velikodušnog života, pogledajmo jedan važan događaj. Ali prije nego pogledamo taj veličanstveni i slavni događaj, u svoj njegovoj slavi i potpunosti, u odanosti i nepokolebljivosti, pogledajmo jedan drugi događaj koji je prethodio, osvijetlio put i pripremio teren za ovaj prvi.

Taj događaj se desio nakon što su se muslimani naselili u Medini. Poslanik, s.a.v.s., sa razbarušenom kosom, punom prašine, zajedno sa svojim pravovjernim ashabima gradi Allahovu kuću (džamiju). Njihova vjernička srca su bila ispunjena radošću, žarila su zadovoljstvom i glasno izricala zahvalu Allahu, dž.š.

Svi su sa srećom i nadom radili, nosili kamen, miješali malter i podizali građevinu. Jedan tim je radio ovdje, drugi tamo itd... Sretno obzorje odjekivalo je pjesmom koju su pjevali presretnim glasom: "Ako mi budemo odmarali a Poslanik, s.a.v.s., radio, bio bi to naš nedoličan čin." Pjevali su tako nešto, a zatim bi glasno zapjevali drugu pjesmu: "O, Allahu, život je na ahiretu, zato se smiluj muhadžirima i ensarijama!" A potom bi zapjevali treću pjesmu:

"Onaj ko često posjećuje džamije
I tamo boravi stojeći i sjedeći
Nije isti kao onaj koji se drži podalje od prašine."

Allahovi vojnici, koji su nosili Njegov bajrak i gradili Njegove kuće, radili su u grupama. Iskreni i blagi Poslanik, s.a.v.s., bio je sa njima, nosio najteže kamenje i radio najteže poslove. Njihovi raspjevani glasovi oslikavali su zadovoljstvo njihovih sretnih duša. Nebesa nad njima su zemlju, koja ih je držala, ispunila zadovoljstvom, a vedar život manifestovao se u svom najljepšem obliku.

Ammar ibn Jasir je bio tu, usred te radosti, nosio je teško kamenje od kamenoloma do mjesta na koje je postavljano. Kada ga je ugledao Božiji poslanik Muhammed, s.a.v.s., ta milost darovana ljudima, sažalilo mu se na njega. Prišao mu je i svojom nježnom rukom obrisao prašinu sa Ammarove glave. Pogledom ispunjenim Allahovim svjetlom, posmatrao je njegovo nevino, iskreno lice i rekao pred svim ashabima: "Eh, Sumejjin sin! Njega će ubiti tiranska skupina!"

Isto to je ponovio još jednom, kad se srušio zid ispod kojeg je radio Ammar i kad su neki muslimani povjerovali da je mrtav. Krenuli su da izraze saučešće Poslaniku, s.a.v.s., dok su ashabi bili šokirani ovom viješću, ali ih je Poslanik, s.a.v.s., uvjeravao sa sigurnošću:

"Ammar nije mrtav. Ammara će ubiti jedna tiranska skupina."

Koja je to tiranska skupina? I gdje? Kada?

Ammar je slušao ovo proročanstvo kao neko ko nema nimalo dvojbe u pogledu istinitosti Vjerovjesnikovog duhovnog viđenja. Ipak se nije uplašio. Otkako je postao musliman, svakog dana i svake noći nadao se da će poginuti kao šehid.

Prolazili su dani i godine. Poslanik, s.a.v.s., već je bio otišao uzvišenom Allahu, dž.š., a za njim i Ebu Bekr, r.a., i Omer, r.a. Halifa je postao Osman ibn Affan, "Vlasnik dva svjetla". Zavjere protiv islama su se uveliko spremale pokušavajući da ono što su izgubili u ratu vrate prevarama i pobunama. Smrt Omera, r.a., bila je prvi uspjeh ovih zavjera, koje su se nadvile nad Medinom kao otrovni vjetar iz onih država čiji je suverenitet i vlast islam dokrajčio. Ubistvo Omera, r.a., podstaklo ih je da nastave sa svojim pokušajima, pa su nastavili i podigli pobune u većini krajeva gdje su vladali muslimani.

I pored toga, izgleda da Osman, r.a., nije poklonio dovoljno pažnje, brige i reakcije koju je ovaj problem zasluživao, tako da se desio slučaj u kojemu je Osman, r.a., ubijen, a vrata pobune protiv muslimana su se širom otvorila. Muavija je započeo borbu protiv novog halife – Alije, r.a., boreći se za mjesto vladara i za hilafet. Ashabi su imali različite stavove o tom pitanju. Neki od njih nisu htjeli da imaju išta sa tim pa su otišli kućama, a njihova parola su bile riječi Ibn Omera:

"Odazvaću se onom koji kaže: "Dođite da klanjamo",
Odazvaću se onom koji kaže: "Dođite da uspijemo",
Ali ću onom koji kaže: "Dođite da ubijemo
vašeg brata muslimana i da mu otmemo novac", reći: "Ne."

Neki muslimani su stali uz Muaviju, drugi uz Aliju, r.a., koji je tražio da mu se prizna pravo na hilafet. Šta mislite uz koga je Ammar bio? Kojoj strani se trebao prikloniti čovjek za koga je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Slijedite Ammarov put", i: "Ko se god svađa sa Ammarom, svađa se sa Allahom, dž.š."

Kada bi on došao kući Božijeg Poslanika, Poslanik, s.a.v.s., rekao bi: "Dobro došao dobronamjerniče i ljupki čovječe. Pustite ga da uđe."

Taj čovjek je stao uz Aliju, r.a., ali ne kao pristrasna osoba opterećena predrasudama, nego kao neko ko se pokorava Istini i ispunjava obećanje. Alija, r.a., bio je halifa i njemu su muslimani dali zavjet da ih on predvodi. On je preuzeo hilafet i bio dostojan njega. Iznad svega, Alija, r.a., imao je kvalitete po kojima je zauzimao mjesto uz Poslanika, s.a.v.s., isto koje je imao Harun uz Musaa, a.s.

Ammar, koji se uvijek okretao prema Istini gdje god ona bila, kako bi razjasnio svoj stav i odanost onome ko je bio u pravu u toj borbi, toga dana se okrenuo Aliji, r.a., i stao uz njega. Alija, r.a., bio je presretan Ammarovim priznanjem i vjerovao je da je bio u pravu što je smatrao da ima legitimno pravo da bude halifa, jer je veliki čovjek od istine, Ammar ibn Jasir, bio uz njega.

Došao je užasni dan Bitke na Siffinu. Alija, r.a., izašao je da se suprotstavi pobuni za koju je smatrao da je treba ugušiti. I Ammar je krenuo sa njim, a tada je imao 93 godine. Zamislite staraca od 93 godine koji ide u borbu! To je istina i on je vjerovao da je borba njegova dužnost i obaveza. Ustvari, borio se žešće i bolje nego neki ljudi od 30 godina. Bio je osoba koja je uvijek šutjela i koja je veoma malo govorila. Kada bi otvorio usta, učio bi dovu: "Tražim Allahovu zaštitu od nepokornosti. Tražim Allahovu zaštitu od nepokornosti."

Nakon smrti Božijeg Poslanika, s.a.v.s., ove riječi su bile njegova vječita dova. Kako je vrijeme prolazilo, sve više i više je tražio Allahovu zaštitu kao da je njegovo čisto srce osjećalo opasnost koju je donosilo vrijeme. Kada se zaista to i desilo i kada je došlo vrijeme pobune, Sumejjin sin je znao svoje mjesto pa je on, čovjek sa 93 godine, na Siffinu uzeo sablju u svoje ruke da pomogne pravdu, za koju je smatrao da je treba potpomoći.

On je izrekao svoje mišljenje o ovoj bici: "O, ljudi, okrenimo se protiv onih koji tvrde da žele osvetiti Osmana, r.a. Tako mi Allaha,

dž.š., oni ne žele osvetu, nego su osjetili ovosvjetske ljepote i svidjele su im se. Znaju da ih Istina udaljava od njihovog uživanja u porocima i dunjaluku. Ti ljudi se nisu u prošlosti dokazali kako bi im se muslimani pokorili ili ih podržavali. Njihova srca nisu bogobojazna pa da ih tjeraju da slijede istinu. Oni varaju ljude tvrdeći da svete smrt Osmana, r.a., a ustvari samo hoće da budu tirani i kraljevi."

Zatim je uzeo bajrak u svoju ruku, visoko ga podigao i zavihorio njime, a onda povikao: "Tako mi Allaha, dž.š., u Čijoj je ruci moja duša, sa ovim bajrakom sam se borio uz Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i evo danas se ponovo borim sa njim. Tako mi Allaha, dž.š., sve i da nas pobijede, makar nas gonili do palmi Hedžera, ja ću još uvijek vjerovati da smo mi u pravu i da oni slijede laž."

Ljudi su išli za Ammarom i vjerovali njegovim riječima.

Ebu Abdurahman Sulemi prenosi: "Sa Alijom, r.a., smo učestvovali u Bici na Siffinu i vidio sam Ammara (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) i na svaki njegov zaokret ili zamah ashabi Poslanika, s.a.v.s., pratili bi ga kao da je on njihov bajrak."

Ammar je znao da će biti jedan od šehida te bitke. Poslanikova najava mu je velikim slovima svjetlila pred njegovim očima: "Tiranska skupina će ubiti Ammara." Iz tog razloga je njegov glas odzvanjao horizontom u sljedećem tonu: "Danas se susrećem sa svojima najdražima: Muhammedom, s.a.v.s., i njegovim ashabima." Zatim je požurio kao strijela prema mjestu gdje je bio Muavija i okružio ga glasno pjevajući:

"Bili smo te kada je tek objavljen (Kur'an)
Danas te opet bijemo zbog njegovog tumačenja,
Udarac koji sa očiju uklanja poštovanje
I rastavlja ljubavnika od njegove voljene
Ili postavlja pravdu na svoje mjesto..."

Ovim je mislio na to da su se i prije ashabi Božijeg Poslanika, s.a.v.s., od kojih je i on bio jedan, borili protiv Umejada, koje je predvodio Ebu Sufjan, noseći zastavu mnogoboštva i predvodeći svoju vojsku.

Borili su se protiv njih prije toga nakon što je Kur'an, a.š., otvoreno naredio vjernicima da se bore protiv nevjernika. A danas, iako su i oni bili muslimani i Kur'an, a.š., nije im direktno naređivao borbu protiv njih, Ammarovo traganje za istinom i njegovo razumijevanje ciljeva i namjera Kur'ana, a.š., podstaklo ih je da se bore, kako bi se pogaženo pravo vratilo narodu i kako bi se vatra pobune i smutnje ugasila jednom za sva vremena. To je također značilo da su se borili protiv Umejada zbog njihovog nevjerovanja u islam i u Kur'an, a.š. Danas se bore protiv njih zbog toga što su skrenuli sa islamskog puta i što su se okrenuli suprotno od Kur'ana, a.š., pogrešno ga tumačili i objašnjavali te što su pokušali da promijene njegove ajete i njihova značenja, onako kako je to odgovaralo njihovim ciljevima i nezasitim željama.

Ovaj 93-godišnjak je započeo posljednju bitku u svom plemenitom i junačkom životu. Davao je posljednju lekciju o ustrajnosti u istini ostavljajući u nasljedstvo živima njegove posljednje veličanstvene, iskrene i poučne stavove.

Muavijini vojnici su, koliko god su to mogli, pokušavali da izbjegnu Ammara kako ga ne bi ubili svojim sabljama, jer bi onda ljudi znali i rekli da je to "tiranska vojska". Ali Ammar se borio kao da je on sam čitava vojska te ih je njegova hrabrost izludila pa je nekoliko Muavijinih vojnika sačekalo priliku da ga ubije.

* * *

U Muavijinoj vojsci bio je veliki broj redovnih vojnika iz redova novih muslimana koji su primili islam, nakon što su zvukovi islamskih vojnika protutnjali krajevima u oslobađanju mnogih krajeva od tiranije Bizantijskog i Perzijskog carstva. Mnogi od ovih vojnika bili su pokretačka snaga građanskog rata, kojeg je pokrenula pobuna Muavije i njegovo nepriznavanje Alije, r.a., za halifu i vođu. Oni su bili i snaga i "ulje" koje je u toj bici bilo "dodano na vatru" i koje ju je razbuktalo.

Uprkos ozbiljnosti problema, ovaj nesporazum se mogao riješiti mirnim putem da je sve ostalo među prvim muslimanima. Međutim, čim se stvorio nesporazum, njime su se počeli baviti mnogi koji nisu

mnogo marili za sudbinu islama i takvi su dodavali "ulje na vatru" ovom nesporazumu. Poslijepodne se raširila vijest o pogibiji Ammara, a muslimani su počeli ponavljati jedan drugome Poslanikov nagovještaj koji su čuli svi ashabi na dan kada se gradila džamija: "Eh Sumejjin sin! Njega će ubiti tiranska skupina!"

Sada su ljudi znali koja je vojska "tiranska". To je vojska koja je ubila Ammara, nijedna druga nego Muavijina vojska. Sljedbenici Alije, r.a., sve više su postajali svjesni ove činjenice. Što se tiče Muavijinih sljedbenika, njihova srca su postala sumnjičava i neki su se spremili da se pobune i stanu na stranu Alije, r.a.

Čim je Muavija čuo šta se desilo objavio je narodu da je Poslanikov nagovještaj istina i da je Poslanik, s.a.v.s., zaista nagovijestio da će "Ammara ubiti tiranska vojska". Ali ko je ubio Ammara? Muavija je povikao svom narodu: "Sigurno su ga ubili oni koji su sa njim došli iz njegove vojske a zatim ga donijeli na bojno polje." Neki ljudi kojima se svidjela takva interpretacija bili su prevareni, a bitka se nastavila do kraja.

* * *

Ammara je Alija, r.a., u naramku odnio na mjesto gdje su on i ostali muslimani klanjali dženazu i tu su ga pokopali u njegovoj odjeći. Da, upravo u njegovoj krvlju umazanoj odjeći, koja je imala lijep i čist miris šehida. Ni sva svila svijeta ne bi bolje odgovarala tijelu slavnog šehida i velikog lika kao što je Ammar.

Muslimani su začuđeni stajali nad njegovim mezarom. Samo prije nekoliko sati Ammar je bojnim poljem pjevao i bio je ispunjen srećom kao umorni putnik koji se zadovoljan vraća svom domu. Vikao je: "Danas se srećem sa svojim najmilijima: Poslanikom, s.a.v.s., i njegovim ashabima." Da li je to bio momenat njegovog susreta sa njima, tačno vrijeme kada su ga čekali?

Ashabi su prilazili jedan drugome i raspitivali se. Jedan je prišao i pitao: "Sjećate li se sumraka onog dana u Medini kada smo sjedili sa

Poslanikom, s.a.v.s., i kada je odjednom njegovo lice zasvijetlilo i kada je rekao: "Džennet čezne za Ammarom." Njegovi prijatelji odgovoriše: "Da, tog dana je spomenuo i druge među kojima su i Alija, Selman i Bilal."

Onda je Džennet čeznuo za Ammarom. Čežnja je dugo potrajala, a on je želio da ju odgodi kako bi ispunio sve svoje zadatke i završio svoj posljednji podvig. Sve ih je obavljao slijedeći svoju savjest i osjećajući radost zbog svojih djela. Zar onda nije bilo vrijeme da se pokori pozivu žudnje koji je dolazio iz Dženneta? Sigurno da je bilo da se dobro nagrađuje dobrim. Tako je on odložio svoje koplje i otišao.

Dok su njegovi ashabi njegovo tijelo prekrivali zemljom, njegova duša se sastajala sa sretnom sudbinom tamo u vječnosti Dženneta, koji je čeznuo za Ammarom!

15.
UBADE IBN ES-SAMIT
Predstavnik Allahove stranke

Kao jednog od ensarija, Božiji Poslanik, s.a.v.s., spomenuo ga je riječima: "Da ensarije odluče krenuti u određenom smjeru, ja bih ih slijedio. Tako mi Allaha, dž.š., da nije bilo Hidžre, ja bih izabrao da budem jedan od ensarija." Ubade ibn Es-Samit nije bio samo jedan od ensarija nego i njihov poznati vođa, kojeg je Poslanik, s.a.v.s., izabrao da predstavlja svoj narod i svoja plemena. Kada je u Mekku stigla prva delegacija ensarija da daju zavjet Božijem Poslaniku, s.a.v.s., Ubade je (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) bio jedan od 12 vjernika koji su Poslaniku, s.a.v.s., dali zavjet, primili islam i čvrsto stisnuli ruku u znak podrške i odanosti. Na Drugom zavjetu na Akabi, Ubade je bio jedan od vođa 70 muškaraca i dvije žene i također jedan od predstavnika ensarija koji je dao zavjet Poslaniku, s.a.v.s., u vrijeme Hadža.

Od tada, Ubade nije propustio nijednu bitku i nikada se nije sustezao od žrtve, jer je situacija u to vrijeme predstavljala mjerilo požrtvovanja, odvažnosti, hrabrosti i prkosa. Otkako je odabrao Allaha, dž.š., i Njegovog Poslanika, nastojao je ispunjavati svoje dužnosti prema vjeri. Zato je njegova odanost i pokornost Allahu, dž.š., i njegov odnos prema rodbini, prijateljima i neprijateljima bio u skladu sa vjerom i ponašanjem kakvo treba imati svaki musliman.

U prošlosti je porodica Ubade bila u uskom savezništvu sa Židovima plemena Benu Kajnuka iz Medine. Od kada su se Poslanik, s.a.v.s., i njegovi ashabi preselili u Medinu, Židovi su se pretvarali da su im prijatelji i da imaju dobre odnose sa njima, međutim nakon Bitke na Bedru i nemalo prije Bitke na Uhudu, Židovi Medine su počeli pokazivati svoje pravo lice. Jedno od židovskih plemena, Benu Kajnuka, stalno je smišljalo razloge za smutnju i pobunu protiv muslimana.

Čim je Ubade shvatio njihove prave namjere, odlučno je odbacio dugogodišnji sporazum sa njima i rekao: "Za zaštitnike uzimam Allaha, dž.š., Njegovog Poslanika i one koji vjeruju u Njega." U znak podrške, počasti i pohvale Ubadinog odanog i nepokolebljivog stava, Poslaniku, s.a.v.s., objavljen je sljedeći kur'anski ajet:

"*Onaj ko za zaštitnika uzme Allaha i Poslanika Njegova i vjernike – pa Allahova stranka će svakako pobijediti.*" (5: 56)

* * *

Tako je kur'anski ajet nagovijestio stvaranje Allahove stranke čiji su članovi bili vjernici koji su čvrsto stajali uz Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i koji su branili zastavu prave Upute i Istine. Oni su se smatrali blagoslovljenim cvijetom sjemena koje su posijali njihovi preci i činili su sve što je bilo u njihovoj moći da pomognu svog Poslanika, s.a.v.s., i da pozovu ljude da vjeruju Allaha, dž.š., Vječnog, Koji održava i štiti sve što postoji. Ova novorođena Allahova stranka ne uključuje samo Poslanikove ashabe nego sve iskrene vjernike u svim budućim pokoljenjima i vremenima sve do momenta dok Allah, dž.š., ne preuzme Zemlju i sve što je na njoj.

Ubade ibn Samit, predvodnik svojih saplemenika iz Hazredža, postao je jedan od vođa islama i muslimanski uglednik, čije će se ime vihoriti poput bajraka, u većem dijelu zemaljske kugle ne u jednoj, dvije ili tri generacije već u sam Bog zna koliko generacija, i za koliko još vremena.

* * *

Jednog dana je Ubade čuo kako Poslanik, s.a.v.s., govori o odgovornostima i dužnostima vojskovođa i vladara i kazni koja čeka svakog

od njih koji zloupotrijebi svoj položaj i manipuliše novcem koji mu se povjeri. Njegove riječi su ga toliko potresle da se zavjetovao da se nikada neće prihvatiti položaja vođe, čak ni samo nad dvije osobe. I ispunio je ovaj zavjet. Kada je vođa pravovjernih, Omer ibn Hattab, r.a., postao halifa, nije mogao nagovoriti Ubadu da prihvati bilo koji utjecajan položaj osim da uči i daje uputstva ljudima o vjeri islamu. To je zaista bila odgovarajuća oblast za Ubadu koja je daleko od utjecajnih položaja, koji bi zbog arogancije, moći i bogatstva mogli dovesti u opasnost njegov iman.

Zato je on putovao sa Muazom ibn Džebelom i Ebu Derdaom u Siriju, gdje su širili znanje, islamsku jurisprudenciju (fikh) i obrazovanost. Poslije toga je Ubade otputovao u Palestinu, gdje je vlast u ime halife držao Muavija.

Kada se Ubade ibn Samit konačno nastanio u Siriji uvijek je smatrao Medinu glavnim gradom islama i centrom hilafeta gdje je živio umotvorac i neuporediv čovjek Omer ibn Hattab, r.a. Zatim bi se okrenuo i vidio Palestinu gdje je vladao čovjek zaljubljen u dunjaluk i čovjek gladan moći Muavija ibn Ebi Sufjan.

Ubade je zaista bio jedan od onih blagoslovljenih osoba koje su svoje najbolje i najaktivnije dane svog života provele sa Poslanikom, s.a.v.s. Te osobe koje su iskustvo stekle kroz borbu bile su u istom vrtlogu sukoba, borbe i samopožrtvovanja. Ubade je islam primio iz uvjerenja a ne iz straha. On je zaista sebe i svoje bogatstvo predao Allahu, dž.š. Bio je jedan od ljudi koje je uzdigao i podučio Poslanik, s.a.v.s., i koje je on ispunio svojom mudrošću, znanjem i veličinom. Ubadi je jedan od najsavršenijih uzora ljudi na vlasti bio Omer, r.a. Prirodno je da kada bi Ubade ocjenjivao ponašanje i karakter Muavije prema ovakvim standardima, rezultat ne bi išao u Muavijinu korist i sukob bi bio neizbježan. I to se upravo dogodilo.

* * *

Ubade je često govorio: "Poslaniku, s.a.v.s., dali smo zavjet da se nikada nećemo bojati nikoga osim Allaha, dž.š." Ubade je ovaj zavjet

ispunio, nikada se nije bojao Muavije, i pored njegove silne vlasti. Uvijek je javno osuđivao greške koje je ovaj pravio.

Ljudi u Palestini bili su svjedoci nečeg neobičnog: sa njihovog područja vijesti o snažnoj opoziciji koju je predvodio Ubade protiv Muavije odjekivale su širom muslimanskog svijeta, osvjetljavale put i bile vodilja. Uprkos Muavijinom strpljenu i toleranciji, po kojima je inače bio poznat, Muavija se umorio od Ubadine opozicije jer ju je smatro direktnom prijetnjom svojoj vlasti. Konačno, kada je Ubade shvatio da se jaz između njega i Muavije drastično povećava, obratio se Muaviji riječima: "Tako mi Allaha, dž.š., nikada neću živjeti u istoj zemlji u kojoj živi čovjek poput tebe!" Nakon toga je napustio Palestinu i vratio se u Medinu.

Omer, r.a., je definitivno bio čovjek izrazitog razumijevanja i znanja. Pažljivo je okruživao namjesnike kao što je Muavija, koji su koristili svoje sposobnosti kako bi manipulisali, radi vlastitog interesa, grupom asketskih, pobožnih i nepokolebljivih ashaba i savjetnika. Time je želio obuzdati njihove težnje i pohlepu i podsjećati ih na vrijeme Poslanika, s.a.v.s., i njegovih velikih ostvarenja.

Zato je vođa pravovjernih, Omer ibn Hattab, r.a., upitao Ubadu čim ga je ugledao u Medini: "Zašto si se vratio u Medinu?" Kada mu je Ubade ispričao o svom sukobu sa Muavijom, Omer, r.a., naredio mu je: "Vrati se tamo gdje ti je mjesto. Tako mi Allaha, dž.š., svaka zemlja u kojoj ne živi neko poput tebe je beskorisna zemlja." Potom je Omer, r.a., odmah poslao poruku Muaviji u kojoj mu je rekao: "Ne možeš imati vlast nad Ubadom." I zaista je Ubade bio sam po sebi vođa. Ako je čovjek poput Omera, r.a., toliko poštovao Ubadu onda je on nesumnjivo morao biti velik i častan čovjek. Ubadina velikodušnost očitovala se kroz njegov iman, savjesnost i disciplinu.

Ovaj prosvijetljeni predstavnik ensarija i islama umro je u mjestu Remla u Palestini 34. godine po Hidžri, ostavljajući u životu svoj okus i miris.

16.

HABBAB IBN EL-ERETT

Stručnjak za samopožrtvovanje

Grupa Kurejšija je pohrlila kući Habbaba kako bi uzeli sablje koje su naručili kod njega. Habbab je bio zanatlija koji je pravio sablje i prodavao svoje rukotvorine ljudima iz Mekke ili ih je slao na tamošnje pijace.

Habbab nije običavao ostavljati svoju kuću i posao, zato su Kurejšije posjedale i čekale ga da se vrati. Nakon dugo vremena, Habbab se pojavio. Njegovo lice bilo je osvijetljeno, a oči su mu bile ispunjene dražesnim suzama. Pozdravio je svoje goste i sjeo. U žurbi su ga pitali: "Habbabe, jesi li nam završio sablje?" U njegovim očima nije bilo više suza. Umjesto njih, oči su mu se ispunile vidljivim zadovoljstvom. Kao da je pričao sam sa sobom, reče: "To njegovo je, doista, čudno!"

Njegove mušterije ga upitaše: "Šta njegovo, čovječe? Pitamo te za sablje. Jesi li ih završio?"

Habbab je kao hipnotisan buljio u njih, a potom ih upita: "Jeste li ga vidjeli? Jeste li ga čuli?" U čudu su gledali jedan u drugoga. Zatim jedan od njih kriomice upita: "Jesi li ga ti vidio, Habbab?" Habbab zapita: "Na koga misliš?", uzvraćajući na lukavstvo. Čovjek ljutito odgovori: "Na istu osobu na koju i ti misliš!"

Nakon što je iscrpio svoju nepopustljivost prema njihovim nastojanjima da iz njega iscrpe informaciju, Habbab je odgovorio. Želio im je dokazati da ako on bude htio da im prizna svoj prelazak na islam, onda će on to priznati javno i neće dopustiti da ga jeftino prevare ili navuku na tanak led. On će objaviti svoj prelazak na islam jer je vidio i prihvatio ono što je ispravno.

Još je bio odsutan u svom zanosu i ushićenju, dok je odgovarao: "Da, vidio sam ga i čuo sam ga. Ustvari, vidio sam da je okružen i ukrašen Istinom."

Odjednom su mušterije iz Kurejša počele shvatati o čemu govori, zato jedan od njih dreknu: "O kome govoriš, ti robe Ummi Ammara?" Habbab sa smirenošću koju imaju samo produhovljeni ljudi odgovori: "O kome drugom nego o bratu Arapu. Ko je drugi među vama okružen i ukrašen Istinom?"

Drugi skoči i povika: "Misliš li na Muhammeda?!" Habbab zadovoljno klimnu glavom i reče: "Da, on je Allahov poslanik koji je poslan nama, da nas izvede iz tame nevjere na svjetlo vjere."

Čim je izgovorio ove riječi pao je u nesvijest. Jedino čega se sjeća je buđenje nakon mnogo sati i kada se probudio vidio je da su njegovi gosti otišli a njegovo tijelo je bilo puno krvavih masnica i rana. Ipak je svojim širokim očima obuhvatio sve što ga je okruživalo kao da je mjesto bilo preusko za njegov prodorni pogled. Uprkos bolu, ustao je te šepajući i naslanjajući se na zid izašao napolje.

Njegove krupne oči razgledale su naokolo. Mjesto bijaše suviše skučeno za njih. On nadvlada svoje bolove i pogled diže prema svodu nebeskom i, oslanjajući se na zid svoje kuće, stade pred vratima. Njegove inteligentne oči otputovaše daleko, kružeći po horizontu, idući desno i lijevo. Nisu se zaustavile na granici na kojoj su se obično zaustavljali ljudski pogledi. Težile su za onim iza toga, za onim izgubljenim. dabome, tragale su za onom komponentom koja je nedostajala u njegovom životu, ali i u životu ljudi koji su s njim živjeli u Mekki, što nedostaje ljudima općenito, na svakom mjestu i u svakom vremenu. Pitao se da li je ono što je tog dana čuo od Božijeg Poslanika, s.a.v.s.,

bilo upravo ono svjetlo koje vodi toj nedostajućoj dimenziji života svakog čovjeka.

Habbab se duboko zamislio. Zatim je ušao u kući da previje rane i pripremi se za sljedeću rundu mučenja i bola.

Od toga dana, Habbab je zauzeo vodeće mjesto među onima koji su bili mučeni i zlostavljani, ali koji su bez obzira na svoje siromaštvo i slabost ustali protiv oholosti, tiranije i ludila Kurejšija. Bio je visoko među onim vjernicima koji su bili odani bajraku islama koji se vihorio na širokom horizontu. Oglasio je kraj vremena nevjerstva i despotizma i najavio svitanje novog svijeta, u kojem vlast ima Allah, dž.š., i samo se Njemu klanjaju ljudi koji Mu se pokoravaju i koji iskreno čine dobra djela samo radi Njega i koji u obožavanju ne pokazuju i ne priznaju nikoga Njemu ravnim. Osim toga, najavljene su radosne vijesti o usponu nejakih i zlostavljanih ljudi koji će pod okriljem islama stajati kao jedan čovjek i koji će biti u istoj ravni sa onima koji su ih do jučer iskorištavali i zloupotrebljavali.

Habbab je trpio posljedice koje su ga snašle nakon prelaska na islam sa izrazitom hrabrošću koja je postala primjer u islamu. Eš-Ša'bi prenosi: "Habbab je izdržao sve strahote kojima su ga mnogobošci izlagali. Išli su dotle da su mu na gola leđa stavljali vrelo kamenje dok mu se ne bi ugledalo meso."

Da, Habbab je podnosio velike muke i strahote, ali ipak su njegovo strpljenje i otpornost bili jači. Naprimjer, mnogobošci iz plemena Kurejš su sve željezo koje su našli u Habbabovoj radnji prepravili u lisice i lance. Stavili su ih na vatru da se usiju, a onda su ga time udarali po tijelu, rukama i nogama.

Jednog dana je Habbab sa jednim od svoje zlostavljane braće otišao Poslaniku, s.a.v.s., i rekao mu: "O, Božiji poslaniče, zamoli Allaha, dž.š., da nam pošalje pobjedu i sigurnost." Ovo je bio izraz nade u Allahovu, dž.š., pomoć a ne izraz kukavičluka i klonulosti.

Sada čujmo priču kako je sam Habbab prenosi: "Jednog dana smo otišli Poslaniku, s.a.v.s., i zatekli ga naslonjene glave na jedan ukras u hladu Kabe, pa smo mu rekli: 'O, Allahov poslaniče, nadamo se da ćeš

moliti Allaha, dž.š., da nam pošalje pobjedu i spas.' Poslanik, s.a.v.s., istog je momenta ustao a lice mu se zacrvenjelo dok je govorio: 'Prije nedugo vremena, ljude poput vas koji su vjerovali u Allaha, dž.š., bacali su u jamu i tu bi ih zatrpali od glave na dolje, ali ni to ih nije natjeralo da napuste svoju vjeru. Također su ih češljali željeznim češljevima koje su im rastavljale meso od kostiju, ali ni tada nisu napuštali svoju vjeru. Vjerujte mi, Allah, dž.š., dat će da dođe kraj svim vašim patnjama i poslaće vam pobjedu, tako da će jednog dana čovjek moći putovati od Sane do Hadramevta, a da se ne boji nikoga osim Allaha, dž.š., i vuka da mu ne pokolje stoku. Ali vi ste nestrpljivi.'"

Čim su Habbab i njegovi prijatelji čuli ove riječi, činilo se da su dotakli vrhunac sigurnosti i odlučnosti. Zato su odlučili pokazati Allahu, dž.š., i Njegovom Poslaniku ništa drugo osim želje, strpljenja i samopožrtvovanja. Habbab je strpljivo, ali odlučno zagazio u tamnice pakla.

Kurejšije su bile izluđene njegovom čvrstinom i izdržljivošću, zato su odlučili da potraže pomoć od njegove bivše robovlasnice Ummi Ammar, koja je postala glavni mučitelj Habbaba. Naprimjer, stavljala je usijano željezo Habbabu na glavu, ali se Habbab svjesno kontrolisao i nije pružio mučitelju užitak da ga čuje kako jeca. Jednog dana Poslanik, s.a.v.s., vidio je da mu je glava spržena i zacrnjena od vrućeg željeza. Srce mu se ispunilo sažaljenjem i bolom, ali u to vrijeme on nije mogao ništa drugo poduzeti osim da se obrati Allahu, dž.š., dovom da mu podari strpljenja i da mu učvrsti vjeru. Tako je Poslanik, s.a.v.s., podigao ruke i uputio dovu: "O, Allahu, učini da Habbab pobijedi nevjernički narod."

Allah, dž.š., dao je da se to desi nakon nekoliko dana. Osveta je stigla Ummi Ammar i kao da je sudbina htjela da to bude opomena ostalim mučiteljima. Oboljela je od neobičnog, hroničnog napada bjesnila zbog čega je, prema tvrdnjama historičara, lajala kao pas. U to vrijeme su joj rekli da je jedini lijek njenoj bolesti da prži glavu. Na kraju, njena tvrdoglava glava je danju i nuću bila pržena usijanim željezom.

* * *

Sve u svemu, Kurejšije su se borile torturom protiv vjere, dok su se vjernici borili samopožrtvovanjem protiv torture. Habbab je bio jedan od onih koje je Allah, dž.š., izabrao da budu među stručnjacima za odricanje i požrtvovanost.

Ne samo da je Habbab (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) svoje vrijeme stavio u službu novoj vjeri nego i ibadetu, namazu i poučavanju. Često je posjećivao braću muslimane koji su iz straha od tiranije i despotizma Kurejšija krili svoje očitovanje vjere. Tamo im je učio Kur'an, a.š., i podučavao ih. Zaista je bio genije u proučavanju svake kur'anske sure i ajeta. Čak je i Abdullah ibn Mes'ud, za kojeg je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Onaj ko želi da uči Kur'an, a.š., na potpuno isti način kao što je meni objavljen neka imitira Ibn Umm Abda", smatrao Habbaba kao nekoga na koga bi se trebalo pozvati u svemu što se tiče Kur'ana, a.š., kako u pogledu njegova pamćenja, isto tako i u pogledu raspoznavanja njegovih poruka.

Habbab je podučavao Kur'anu, a.š., Fatimu bint Hattab i njenog muža Seida ibn Zejda, kada je Omer ibn Hattab otišao pravo u njihovu kuću noseći u ruci iz korica izvađenu sablju, kako bi se konačno obračunao sa islamom i Poslanikom, s.a.v.s. Allah, dž.š., tako je htio i čim je Omer, r.a., čuo ajet sa pergamenta koji je Habbab tihim i umiljatim glasom učio, povikao je: "Recite mi gdje je Muhammed?" Kada je Habbab čuo Omera, r.a., izašao je iz skrovitog mjesta i rekao: "Omere, tako mi Allaha, dž.š., nadam se da te Allah, dž.š., odabrao da bi ispunio Poslanikovu dovu. Jučer sam čuo Poslanika, s.a.v.s., da kaže: "O, Allahu, pomozi islamu i uvedi u njega onoga kojeg ti više voliš: Ebu Hakema ibn Hišama ili Omera ibn Hattaba." Omer je ponovo postavio isto pitanje: "Gdje je Muhammed sada?" Habbab mu odgovori: "Na Saffi u kući Erkama ibn Ebi Erkama." U tom momentu je pohrlio prema svojoj sreći i hvalevrijednoj sudbini.

* * *

Habbab je uz Poslanika, s.a.v.s., išao u sve bitke i pohode. Kroz život je učvršćivao iman i čvrsto uvjerenje. Kada je muslimanski trezor (bejtu-l-mal) bio prepun novca u vrijeme halifa Omera, r.a., i Osmana, r.a., Habbab je primao ogromnu plaću, kao jedan od prvih muhadžira.

Ovako veliki prihodi su Habbabu omogućili da izgradi kuću u Kuffi. Ostavljao je novac tamo gdje su ga mogli naći svi njegovi prijatelji, posjetitelji i oni kojima je bio potreban. Osim toga, kada god bi se spomenuli Poslanik, s.a.v.s., i ashabi koji su žrtvovali svoje živote na Allahovom putu i koji su preselili na Ahiret prije nego su muslimani postali snažni i bogati, njegove bi se oči natopile suzama i nije mogao spavati.

Poslušajmo šta je rekao svojoj braći muslimanima, koji su ga došli obići na samrtnoj postelji. Rekli su mu: "Budi sretan, Ebu Abdullahu. Sutra ćeš se sresti sa svojom braćom." Dok je odgovarao potekoše mu suze: "Ne plačem iz straha od smrti, nego ste me podsjetili na braću muslimane koji su otišli sa ovog svijeta a da nisu osjetili užitak nijedne dunjalučke blagodati, a mi smo nastavili živjeti dok nismo stekli obilje i bogatstvo do te mjere da smo bogatstvo ostavljali na pijesku", pa je prstom pokazao na svoju novosagrađenu, ali skromnu kućicu. Zatim je prstom pokazao mjesto gdje ostavlja novac i rekao: "Tako mi Allaha, dž.š., nikada nisam odbio dati novac bilo kome ko ga je zatražio od mene, kao da je to njegov novac." Zatim je pogledao u svoje ćefine i plačući rekao: "Pogledajte moje ćefine." Mislio je da su skupi i luksuzni, pa reče: "A Hamza, Poslanikov amidža, na dan kada je poginuo kao šehid nije imao ništa za ćefine osim poderanog ogrtača, koji je bio toliki da kada bi njime pokrio glavu otkrile bi mu se noge, a kada bi mu pokrio noge, otkrila bi mu se glava."

* * *

Habbab je umro 37. godine po Hidžri. Šteta, umro je onaj koji je u vrijeme džahilijeta bio majstor koji pravi sablje. Umro je onaj koji je u vrijeme islama postao stručnjak za odricanje i samopožrtvovanje.

Pripadao je grupi vjernika u čiju je odbranu bio objavljivan Kur'an, a.š., onda kada su vođe Kurejša molile Muhammeda, s.a.v.s., da odredi jedan dan za njih a drugi dan za siromašne muslimane kao što su: Habbab, Suhejb i Bilal. Međutim veličanstveni Kur'an, a.š., prigrlio je ove robove Allahove i počastio ih i uzdigao, pa su Poslaniku, s.a.v.s., objavljeni sljedeći ajeti: "*I ne tjeraj od sebe one koji se ujutro i navečer Gospodaru svome mole želeći naklonost Njegovu – ti nećeš za njih odgovarati, a ni oni neće odgovarati za tebe, jer bi, ako bi ih otjerao, nasilnik bio. I tako Mi jedne drugima iskušavamo da bi nevjernici rekli: 'Zar su to oni kojima je Allah, između nas, milost ukazao?' – A zar Allah dobro ne poznaje one koji su zahvalni? A kada ti dođu oni koji u riječi Naše vjeruju, ti reci: 'Mir vama! Gospodar vaš je sam Sebi propisao da bude milostiv...'*" (6: 52)

Zato im je Poslanik, s.a.v.s., kada god bi ih vidio nakon objavljivanja ovih ajeta poklanjao toliko pažnje i časti da bi raširio svoj ogrtač kako bi oni mogli sjesti do njega a on bi ih tapšao po ramenima govoreći: "Dobro mi došli, vi za koje mi je Allah, dž.š., zapovjedio da im odajem počast."

Bio je to zaista tragičan gubitak kada je umro jedan od pobožnih, velikih i istinskih sinova Objave i generacije koja je mnogo žrtvovala.

* * *

Sve u svemu, vjerovatno najbolju počasnu riječ o Habbabu je rekao Alija, r.a., kada se vraćao sa Siffina i kada je ugledao tek iskopan i vlažan mezar, pa se raspitivao o umrlom.

Odgovorili su mu: "Ovo je Habbabov mezar." A on je tužno i s poštovanjem uputio dovu: "O, Allahu, podari Habbabu Svoju milost, jer Ti znaš da je on bio iskreni vjernik, poslušan muhadžir i odlučan mudžahid koji se žestoko borio na Tvome putu!"

17.
EBU UBEJDE IBN DŽERRAH
Povjerljivi čovjek ovog ummeta

Ko je čovjek čiju je desnu ruku podigao Božiji Poslanik, s.a.v.s., i rekao: "U svakom narodu postoji čovjek koji je dostojan svakog povjerenja a povjerljivi ovog ummeta je Ebu Ubejde ibn Džerrah." Ko je čovjek kojeg je Poslanik, s.a.v.s., poslao sa pojačanjem Amru ibn Asu u ekspediciju zvanu Zatu-Selasil i učinio ga vođom vojske u kojoj su bili i Omer, r.a., i Ebu Bekr, r.a.? Ko je bio taj ashab koji je prvi dobio nadimak "zapovjednik zapovjednika"? Ko je bio taj visoki, mršavi čovjek isušenog lica? Ko je bio taj jaki, povjerljivi čovjek o kome je Omer ibn Hattab, r.a., na svojoj samrtnoj postelji rekao: "Da je živ Ebu Ubejde ibn Džerrah, njemu bih povjerio hilafet a kada bi me Allah, dž.š., upitao za to, rekao bih Mu: "Povjerio sam hilafet onome koji je dostojan povjerenja Allaha, dž.š., i Njegovog Poslanika s.a.v.s., Ebu Ubejdu ibn Džerrahu."

Primio je islam od Ebu Bekra es-Siddika, r.a., u ranom periodu objave, čak i prije nego što je Poslanik, s.a.v.s., ušao u kuću Erkamovu. U vrijeme drugog preseljenja u Abesiniju, odselio je a potom se vratio i sa Poslanikom, s.a.v.s., učestvovao na Bedru, Uhudu i ostalim velikim bitkama.

Ostao je jak i pouzdan u svom nastojanju i poslije preseljenja na ahiret Božijeg Poslanika, s.a.v.s., u vrijeme halifa Ebu Bekra, r.a.,

i Omera, r.a., vođe pravovjernih. Odrekao se dunjaluka i trpio njegove nedaće. Praktikovao je svoju vjeru sa zavidnim asketizmom, pobožnošću, postojanošću i vjerodostojnošću. Kada je Ebu Ubejde dao zavjet Božijem Poslaniku, s.a.v.s., i posvetio svoj život Allahovom putu, znao je tačno šta znače riječi "na Allahovom putu". Ne samo to nego je bio spreman pretrpjeti svaku žrtvu i svako odricanje koje je taj "put" zahtijevao. Od momenta kada se rukovao sa Poslanikom, s.a.v.s., u znak davanja zavjeta, sebe i svoj život je smatrao nečim što mu je Allah, dž.š., povjerio da bi tražio Njegovo zadovoljstvo i odmetnuo se od svakog poriva ili straha koji bi ga mogao udaljiti od Njega. Kada je Ebu Ubejde kao i ostali ashabi ispunio svoj zavjet, Poslanik, s.a.v.s., u njegovoj savjesnosti i životnom stilu vidio je ono po čemu je on bio dostojan epiteta koji mu je dao – "povjerljivi ovog ummeta".

* * *

Ebu Ubejdeova odgovornost prema svojim dužnostima bila je jedna od njegovih najizraženijih osobina. Naprimjer, u Bici na Uhudu, iz načina na koji je vođena bitka, on je shvatio da je najveći prioritet nevjernika da ubiju Poslanika, s.a.v.s. Njima je pobjeda bila u drugom planu u odnosu na ubistvo Poslanika, s.a.v.s. Zato je on odlučio da ostane veoma blizu Poslanika, s.a.v.s.

Ebu Ubejde je udarao svojom sabljom po nevjerničkoj vojsci, koja je htjela da jednom zauvijek ugasi Allahovo svjetlo. Kad god bi ga žestoka borba odvukla podalje od Poslanika, s.a.v.s., hrabro se borio dok su mu oči bile uperene prema mjestu gdje je stajao Poslanik, s.a.v.s., gledajući ga s velikom brigom. Kad god bi Ebu Ubejde primijetio da se Poslaniku, s.a.v.s., primiče neka opasnost brzo bi skočio da vrati neprijatelja na početne položaje prije nego ozlijede Poslanika, s.a.v.s.

Kada je bitka postala surova, grupa nevjernika je ukružila Ebu Ubejdea. Njegove oči su kao kod jastreba još uvijek bile uperene prema Poslaniku, s.a.v.s. Izgubio je samokontrolu kada je vidio da je jedna strijela pogodila Poslanika, s.a.v.s. Ipak se sabrao i krenuo sabljom na one koji su ga okružili kao da mu je sablja začarana. Napokon ih

je uspio razbiti i jurnuo je prema Poslaniku, s.a.v.s., koji je desnom rukom brisao mubarek-krv koja mu je tekla niz lice, i govorio: "Kako će uspjeti kada su krvlju natopili lice Božijeg poslanika, s.a.v.s., koji ih poziva na put Allaha, dž.š.?"

Kada je vidio da su dvije karike Poslanikovog pancirnog lanca probile njegove obraze, dotrčao je i svojim prednjim zubima uhvatio jednu od njih i izvadio je. Ali kako je ispala prva karika tako mu se slomio i ispao i njegov prednji gornji zub, a isto mu se desilo i sa drugim prednjim donjim zubom kada je pokušao izvaditi drugu kariku.

Ebu Bekr es-Siddik, r.a., na još impresivniji način prepričava šta je vidio, pa poslušajmo šta to on kaže: "Kada je Bitka na Uhudu dostigla vrhunac žestine i okrutnosti, ranjen je Poslanik, s.a.v.s., i dva koluta njegovog pancira su mu probila obraze. Čim sam vidio šta se dogodilo, potrčao sam prema njemu. Jedan čovjek je brzo trčao u istom pravcu i vikao: "Dragi Allahu, primi ovo djelo kao znak pokornosti." Obojica smo došli kod Poslanika, s.a.v.s., ali je Ebu Ubejde došao prije mene pa me je molio: "Tako ti Allaha, dž.š., Ebu Bekre! Dopusti da ih ja izvadim iz Poslanikovih obraza!", pa sam ga pustio. Ebu Ubjede je uhvatio jedan kolut prednjim zubima i izvadio ga, ali je zajedno sa karikom ispao i njegov prednji gornji zub. Zatim je povukao drugi kolut zajedno sa svojim donjim prednjim zubom. Tako je izgubio zube."

Ebu Ubejde je kao i svi ashabi ispunjavao svoje dužnosti i obaveze sa velikom iskrenošću i pouzdanjem. Kada ga je Poslanik, s.a.v.s., imenovao vojskovođom u ekspediciji Habat, nije imao ništa od namirnica osim jednog rusaka punog hurmi. Uprkos teškom zadatku i velikoj daljini, Ebu Ubejde je sve ovo prebrodio uz veliko odricanje i zadovoljstvo. On i njegovi vojnici su miljama marširali i jeli su samo nekoliko hurmi dnevno dok nisu potrošili hurme te su sa svojim lukovima morali sakupljati osušene listove pa ih gnječiti i natapati vodom. Zato se ekspedicija zvala Habat (streseno lišće). Nastavili su bez obzira na opasnost i rizike. Nije ih bilo briga da li će umrijeti od gladi ili iznemoglosti. Jedino za šta su se brinuli bilo je da uspješno

završe svoju slavnu misiju pod vodstvom njihovog jakog i pouzdanog vojskovođe.

* * *

Poslanik, s.a.v.s., toliko je volio ovog "najpouzdanijeg" čovjeka u svom narodu da mu je davao prednost nad svakim drugim. Naprimjer, kada je iz Jemena stigla delegacija Nedžrana, nakon što su primili islam, tražili su od Poslanika, s.a.v.s., da im pošalje nekoga ko će ih podučavati Kur'anu, sunnetu i islamu. Poslanik, s.a.v.s., rekao im je: "Poslaću vam pouzdanog čovjeka, veoma pouzdanog." Kada su ashabi čuli ovakve pohvale, svako od njih je molio Boga da on bude taj na koga je Poslanik, s.a.v.s., mislio i kome je uručio takve pohvale i preporuke.

Tako Omer ibn Hattab, r.a., pripovijeda: "Nikada u životu nisam priželjkivao da budem na položaju osim toga dana, u nadi da ću ja biti taj čovjek kojeg Poslanik, s.a.v.s., toliko visoko poštuje. Zato sam u žestokom žaru otišao da klanjam podne-namaz. Kada je Poslanik, s.a.v.s., završio sa predvođenjem namaza, pogledao je nadesno a zatim nalijevo. Stajao sam na nožim prstima kako bih privukao njegovu pažnju, ali on je nastavio razgledati okolo dok nije ugledao Ebu Ubejdea ibn Džerraha te mu naredi: "Idi sa njima i sudi im pravedno u stvarima u kojima se budu razilazili." Nakon toga je Ebu Ubejde otputovao sa njima."

Ovaj događaj ne znači da je Ebu Ubjede bio jedini u kojega je Poslanik, s.a.v.s., imao povjerenja i kojega je cijenio. Bio je jedan od ashaba koji su podjednako uživali Poslanikovo neizmjerno povjerenje i veliko poštovanje. Ali on je bio jedini ili jedan od rijetkih koji su bili kvalifikovani da budu odsutni iz Medine radi zadatka da pozivaju ljude da prihvate islamski monoteizam, jer je on bio savršena osoba za ovaj zadatak. Kao ashab Božijeg Poslanika, zadržao je svoju povjerljivost čak i nakon smrti Poslanika, s.a.v.s. Izvršavao je svoje obaveze sa zavidnom čestitošću.

Gdje god bi išao držao se okrilja islama, kada je komandovao vojskom bio je hrabar i poštovan, a kada bi neko drugi komandovao njemu kao običnom vojniku bio je skroman i pokoran.

Kada je komandant muslimanske vojske bio Halid ibn Velid u jednoj od odlučujućih bitaka, prvo što je učinio Omer ibn Hattab, r.a., novoizabrani halifa u to vrijeme, bilo je razrješenje sa dužnosti Halida i imenovanje Ebu Ubejdea na njegovo mjesto. Kada je Ebu Ubejde primio poruku hazreti Omera, r.a., odlučio je da sakrije njen sadržaj. Sa velikim, zavidnim asketizmom, inteligencijom i poštenjem, molio je vjesnika koji je donio poruku da to čuva kao tajnu. Kada je Halid izvojevao veliku pobjedu, tek tada mu je Ebu Ubejde sa izuzetnom ljubaznošću prenio poruku. Kada je pročitao poruku, Halid ga je upitao: "Allah ti se smilovao, Ebu Ubejde! Zašto mi nisi prije prenio poruku?" "Pouzdani svoga naroda" mu odgovori: "Bojao sam se da to ne izazove nekakvu uzbunu među vojskom što bi moglo utjecati na njihov borbeni moral. Mi ne čeznemo za dunjalukom niti njegovim ljepotama. Mi smo braća pred Allahom, dž.š."

* * *

Tako je Ebu Ubejdeu dodijeljena glavna komanda u Siriji. Njegova vojska je bila najmoćnija i najopremljenija muslimanska vojska. On se u stroju jedva mogao razlikovati po rangu od drugih vojnika. Uvijek je bio skroman. Kada je čuo da je narod Sirije gnjevan zbog njega i njegove nove pozicije, pozvao ih je da se okupe, a onda im se obratio riječima: "Draga braćo, ja sam musliman iz plemena Kurejš. Slijediću svakoga od vas kao njegova vlastita sjenka bez obzira koje on boje kože bio, ako je bogobojazniji i pošteniji od mene."

Neka te Allah, dž.š., počasti, Ebu Ubejde! Neka Allah, dž.š., blagoslovi vjeru koja je izgradila tebe i Poslanika, s.a.v.s., koji te je podučavao. Rekao je da je musliman iz plemena Kurejš. Vjera mu je bila islam a njegovo pleme je bilo Kurejš. Njemu je ovo bilo dovoljno kao identifikacija. Biti glavnokomandujući i vojskovođa najmnogobrojnije muslimanske vojske, koja je bila najmoćnija i po opremljenosti i po pobjedama, i biti namjesnik Sirije kojemu se pokoravaju i kojega cijene nije bilo samo po sebi privilegija. Nije pao u mrežu samoljublja i oholosti. Ustvari, sve ove titule i položaji za njega su bili samo sredstva za postizanje konačnog uzvišenog cilja.

* * *

Jednog dana je vođa pravovjernih Omer, r.a., posjetio Siriju i upitao one koji su ga dočekali: "Gdje mi je brat?" Pitali su: "Na koga misliš?" Odgovorio je: "Na Ebu Ubejdea ibn Džerraha." Ubrzo je stigao Ebu Ubejde i zagrlio Omera, r.a., a onda ga je pozvao u svoju kuću u kojoj nije bilo namještaja. Ustvari, nije imao ništa osim sablje, štita i ranca. Omer, r.a., nasmijano ga je upitao: "Zašto ne nabaviš namještaj za svoju kuću kao i ostali ljudi?" Ebu Ubjede je spremno odgovorio: "O, vođo pravovjernih, kao što vidiš, imam sobu za spavanje i to mi je dovoljno."

* * *

Jednog dana dok je vođa pravovjernih Omer el-Faruk, r.a., obavljao svakodnevne poslove oko upravljanja ogromnim muslimanskim svijetom, stigla mu je žalosna vijest o Ebu Ubejdeovoj smrti. Pokušao se kontrolisati, ali ga je tuga savladala i potekle su mu suze. Zamolio je Allaha, dž.š., da se smiluje njegovom bratu. Strpljivo i nježno se sjetio događaja sa Ebu Ubejdeom. Uzviknuo je: "Da sam sanjar, sanjario bih o kući punoj ljudi kao što je Ebu Ubejde."

* * *

Povjerljivi čovjek ovog naroda je umro u zemlji koju je očistio od perzijskog paganizma i bizantinskog zlostavljanja. Ostaci njegovog mubarek-tijela, koje je nekada bilo prepuno života, dobrote i zadovoljstva, danas leže u Jordanu. Nije bitno da li znate gdje je zakopan ili ne, jer ako želite naći njegov mezar, neće vam trebati vodič, opojni miris njegovih ostataka vodiće vas do njega.

18.
OSMAN IBN MAZ'UN
Isposnik čija je ćelija bio čitav dunjaluk

Ako bismo htjeli poredati Poslanikove ashabe po redoslijedu onako kako su primali islam, Osman ibn Maz'un bi bio četrnaesti. On ne samo da je bio prvi muhadžir koji je umro u Medini nego i prvi musliman koji je pokopan u Dženneti-Bekijji. Ovaj veličanstveni ashab, čiju ćete životnu priču upravo čuti, bio je veliki isposnik. Pod izrazom "*isposnik*" ovdje mislim na osobu koja se čitav život moli Bogu, a ne na monaha osamljenog u svojoj ćeliji, jer njegova "ćelija" je bio čitav dunjaluk sa svim svojim metežom, nemirom, tegobama, ali i vrlinama. Život je za njega bio ustrajnost na putu Istine i neumorno odricanje, dobročinstvo i pravednost.

* * *

Ako se vratimo vremenski unazad, u vrijeme kada su iz Poslanikovog srca i riječi izrečenih u tišini i samoći izbile prve zrake islama, Osman ibn Maz'un je bio tu. On je bio jedan od rijetkih koji su pohrlili na Allahov put i koji su potpomogli Poslanika, s.a.v.s. Kada je Poslanik, s.a.v.s., naredio da se nekoliko zlostavljanih muslimana odseli u Abesiniju, želio je da ih spasi od mučenja koja su im pripremili Kurejšije i odlučio je da sâm ostane da se suoči sa njima. Uz Osmana, koji je predvodio prvu grupu muhadžira, bio je i njegov sin Saib. Krenuli su

prema dalekoj zemlji bježeći pred zavjerama Ebu Džehla, Allahovog neprijatelja, i ostalih krvoločnih Kurejšija.

* * *

Preseljenje je Osmana ibn Maz'una, kao i ostale muhadžire u Abesiniji – u toku prvog i drugog preseljenja – samo učvrstilo u islamu. Zasigurno su ova dva muhadžira predstavljali jedinstven i slavan fenomen za dobrobit islama, jer je onima koji su vjerovali u Muhammeda, s.a.v.s., i koji su slijedili svjetlo koje mu je poslano bilo dosta paganizma, griješenja i neznanja. Njihov razum se klonio obožavanja kipova napravljenih od gline i kamena. Kada su se ovi muhadžiri doselili u Abesiniju, tamo su zatekli već postojeću i veoma disciplinovanu religiju, koja je imala uspostavljenu svećeničku hijerarhiju. Bez obzira na njihov odnos prema ovoj religiji, ona je svakako bila daleko od njima poznatog paganizma koji je postojao tamo u domovini i od uobičajenih idolatrijskih rituala koje su napustili. Nesumnjivo da su svećenici u Abesiniji ulagali mnogo napora da pridobiju ove muhadžire kako bi se odmetnuli od svoje vjere i prešli na kršćanstvo.

Uprkos svemu ovome, muhadžiri su ostali čvrsti u svojoj neviđenoj odanosti islamu i poslaniku Muhammedu, s.a.v.s. Nemirno su čeznuli za danom kada će se vratiti u svoju voljenu zemlju da se mole Allahu, dž.š., i da potpomognu velikog Poslanika, s.a.v.s., u džamiji u vrijeme mira, ali i na bojnom polju, kada ih sila nevjernika prisili da uzmu oružje i da se bore. Tako su se oni koji su preselili u Abesiniju osjećali sigurni i mirni. Osman ibn Maz'un je bio jedan od tih, ali u izgnanstvu nije zaboravio zavjere svog rođaka Umejje ibn Halefa i kako je zlostavljao njega i druge muslimane. Tako se zabavljao stalno mu prijeteći riječima: "Nadam se da će svaka strijela koju odapnete promašiti cilj i vratiti se i pogoditi vas. Borili ste se protiv velikodušnih i plemenitih ljudi i mučili ste ih do smrti. Uskoro će vas stići kazna a obični ljudi koje ste prezirali osvetiće vam se."

* * *

Dok su muhadžiri, uprkos progonstvu, bili utonuli u služenje Allahu, dž.š., i izučavanje Kur'ana, proširila se vijest da su Kurejšije prešle na islam i da su pali na sedždu Allahu, dž.š., Jednom, Neodoljivom.

Muhadžiri su vrlo brzo, vođeni osjećajem nostalgije spakovali stvari i krenuli prema Mekki. Međutim čim su se primakli predgrađima Mekke shvatili su da je vijest o prelasku Kurejšija na islam bio samo mamac koji će ih namamiti da se vrate kući. Odjednom su shvatili da ih je prevelika lahkovjernost odvela u ovu zamku, ali tu se ništa nije moglo učiniti, Mekka je bila na vidiku i nije bilo nikakvog izlaza. Nevjernici u Mekki su bili presretni kada su čuli da se njihov dugo očekvani plijen uhvatio u zamku koju su mu oni postavili.

U to vrijeme, pravo na zaštitu – biti pod zaštitom, pomoći utočištem i protekcijom svoga štićenika – bilo je sveta i časna arapska tradicija. Prema toj tradiciji, ako je neko ko je bio nejak imao garanciju nekoga na visokom položaju, automatski je uživao privilegije prava na zaštitu i bio bi pod neupitnom zaštitom i sigurnošću. Naravno, nisu svi od onih koji su se vratili u Mekku imali garancije visoko pozicioniranih ljudi. Tako je samo nekolicina njih uživala zaštitu i sigurnost koji su bili zagarantovani ovim pravom. Među onima koji su to uživali bio je i Osman ibn Maz'un, koga je štitio Velid ibn Mugire. Tako je on sigurno i mirno ušao u Mekku i prisustvovao sastancima u Mekki bez zlostavljanja i vrijeđanja.

* * *

Međutim svaki put kada bi Ibn Maz'un – čovjek kojeg je uzdigao Kur'an, a.š., i kojeg je podučavao i disciplinovao Poslanik, s.a.v.s. – pogledao uokolo, vidio bi nejaku i jadnu braću muslimane, kojima niko nije garantovao pravo na zaštitu, kako ih maltretiraju i nepravedno progone, a on je siguran sjedio u osami daleko od svih provokacija. Pobunio se njegov nemirni duh i nadjačala ga je njegova plemenita suosjećajnost. Zato je odlučio odbiti Velidovu zaštitu i skinuti sa leđa ovaj tegobni zaklon, koji mu je uskratio zadovoljstvo da podnosi mučenje na Allahovom putu i da slijedi svoju braću muslimane, koji

su bili avangarda vjernika i radosna vijest svijetu koji će nakon toga biti preplavljen vjerom, monoteizmom i svjetlom. Čujmo sada jednog očevica koji pripovijeda šta se tada desilo:

"Kada je Osman ibn Maz'un vidio kakve su patnje zadesile ashabe Božijeg Poslanika, s.a.v.s., dok je on pod zaštitom Velida ibn Mugire bio siguran i slobodan, rekao je sebi: "Tako mi Allaha, dž.š., shvatio sam da imam fatalan nedostatak u karakteru, jer ja sam ovdje siguran pod zaštitom jednog nevjernika dok nevjernici zlostavljaju i maltretiraju moju braću i ashabe." Odmah je otrčao Velidu ibn Mugiri i rekao mu: "Ebu Abdušems, ti si veoma odan prijatelj i učinio si sve da paziš rodbinske veze. Ali ja se sada moram odreći tvoje zaštite." Velid ga upita: "Zašto, rođače? Je li te iko iz mog naroda taknuo prstom?" On odgovori: "Ne, ali ja sam potpuno zadovoljan Allahovom zaštitom i utočištem i neću nikome drugom da se obraćam za pomoć osim Njemu. Zato, molim te, pođi sa mnom na mjesto okupljanja i obznani da suspenduješ svoju zaštitu i pomoć javno."Obojica su brzo otišli na mjesto gdje se sakupljaju ljudi, a Velid je povikao: "Osman je tražio od mene da suspendujem svoju zaštitu i pomoć njemu." Osman je tada rekao: "Bio je zaista odan, pokoran i velikodušan zaštitnik, ali neću ni od koga da tražim zaštitu i pomoć osim od Allaha, dž.š."

Dok je Osman odlazio, Lubejd ibn Rebi'a je sjedio na jednom od sastanaka Kurejšija i recitovao poeziju pa je odlučio sjesti sa njima i čuti kako Lubejd recituje: "Sve osim Boga je zabluda." Osman ga potapša i reče: "Rekao si istinu." Lubejd je nastavio: "Svaka sreća je prolazna." Osman je prigovorio riječima: "Lažeš. Džennetska sreća je vječna." Lubejd reče: "O, Kurejšije, tako mi Boga, nikada nisam čuo da se ikad iko usudio vrijeđati vašeg sabesjednika." Čovjek iz Kurejša objasni: "Ne obraćaj pažnju na ono šta on kaže, jer on je luda koja je postala odmetnik." Osman se usprotivio ovom vrijeđanju te su se posvađali, dok taj čovjek nije izgubio kontrolu i jako udario Osmana u oko.

U blizini je bio Velid ibn Mugira i vidio je šta se desilo pa reče: "Tako mi Boga, rođače, mogao si proći bez bola da si ostao pod mojom

nepovredivom zaštitom." Osman mu odgovori: "Naprotiv, moje zdravo oko čezne za bolom koji osjeća moje udareno oko. Ja sam pod zaštitom Allaha, dž.š., Koji je daleko bolji i jači od tebe, Ebu Abduššems." Velid ga je nagovarao: "Daj, rođače, urazumi se i vrati se pod moje okrilje i zaštitu." Ibn Maz'un mu postojano reče: "Ne." Kada je otišao, imao je strašne bolove u oku, ali mu je duša bila preporođena, ojačana i uvjerena. Na putu prema kući, pjevao je: "Baš me briga što mi je zavedeni nevjernik ranio oko, jer to je bilo na Allahovom putu. Najmilostiviji će me nagraditi za to na Sudnjem danu. Moj narode, ako Allah, dž.š., nekoga počasti, onda je on nesumnjivo sretan čovjek. Čak i da kažete za mene da sam zalutala budala, moj će život uvijek biti posvećen vjeri poslanika Muhammeda, s.a.v.s. Uvijek ću učiniti sve što je u mojoj moći da zadovoljim Allaha, dž.š., jer uprkos zlostavljanju i mučenjima, naša vjera je jedina Istina."

* * *

Tako je on sebe postavio za primjer kojeg je on bio i te kako dostojan. Ustvari, život je bio svjedok prekrasne slike izvrsnog čovjeka čije će slavne i besmrtne riječi stalno odzvanjati: "Tako mi Allaha, dž.š., moje zdravo oko čezne za bolom koji osjeća moje udareno oko. Ja sam pod zaštitom i brigom Onoga Koji je daleko bolji i moćniji od tebe." Očigledno da je Osman sa svoje strane unaprijed isplanirao scenario kako će ga Kurejšije maltretirati nakon što se odrekne Velidove zaštite. On je, ustvari, izazvao tu situaciju i bio je presretan, jer za njega je onaj udarac bio kao vatra koja pospješuje, pročišćava i oplemenjava njegov iman. Konačno je i on slijedio stope svoje braće vjernika koji nisu podlegli prijetnjama.

* * *

Nakon toga je Osman odlučio da se preseli u Medinu gdje neće biti izložen progonima i zlostavljanjima Ebu Džehla, Ebu Leheba, Umejje, Utbe niti drugih besprijekornih nevjernika, koji su mučili i patili muslimane. Otputovao je u Medinu sa onim velikim ashabima koji su sa zavidnom postojanošću i izdržljivošću preživjeli nedaće,

teror i stravu ovih progona. Nisu se preselili u Medinu da se odmore. Naprotiv, Medina je bila odskočna daska koja je omogućila muslimanima da se na Allahovom putu bore širom svijeta, kličući Allahovoj zastavi i šireći Njegove riječi, ajete i Uputu.

Kada se Osman naselio u Svijetloj Medini, otkrile su se njegove izuzetne i velike kvalitete. Odmah se pokazao kao skroman, predan vjernik, koji se mnogo kajao. Ukratko, bio je slavan i pametan, "*isposnik*" koji se nije povukao u svoje skrovište nego u život. Proveo je život u borbi na Allahovom putu. On je zaista bio u ibadetu preko noći a borac preko dana. Ustvari, bio je i u ibadetu i borac i noću i danju.

Iako su svi ashabi Poslanika, s.a.v.s., u to vrijeme bili skloni asketizmu i ibadetu, Ibn Maz'un je u tom pogledu imao određenu strategiju jer je bio toliko unesen u svoj asketizam i ibadet da je čitav svoj život, noć i dan, pretvorio u stalnu blagoslovljenu molitvu i lijepi dugi tekbir. Čim je okusio slast zaokupljenosti u ibadetu odmah je napustio sav zavodni raskoš i užitke dunjaluka. Zato je samo nosio najobičniju odjeću i jeo samo najobičniju hranu.

Jednog dana ušao je u džamiju u kojoj su sjedili Poslanik, s.a.v.s., i njegovi ashabi, a on je nosio na sebi izblijedjeli, otrcani ogrtač koji je bio zakrpljen komadom tkanine. Čim ga je Poslanik, s.a.v.s., ugledao, sažalilo mu se na njega, a oči su se ashabima ispunile suzama dok je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Da li biste voljeli da ste toliko bogati da imate odjeće koliko god hoćete i da imate hrane koliko god hoćete? Dali biste voljeli da je vaš ukras skup koliko i ogrtač Kabe?" Ashabi su odgovorili: "Da, zaista bismo voljeli živjeti u raskoši i ljepotama dunjaluka." Poslanik, s.a.v.s., na to je dodao: "Bićete bogati, ali sada ste mnogo bolji u pobožnosti i ibadetu nego što ćete biti tada kada budete bogati." Naravno, kada je Ibn Maz'un čuo ove riječi Poslanika, s.a.v.s., još više je nastojao da živi strog i jednostavan život. Čak je otišao toliko daleko u tome da se odricao seksualnog odnosa sa svojom ženom, ali kada je Poslanik, s.a.v.s., čuo za ovako pretjeran odnos, pozvao ga je i rekao: "Tvoja žena ima pravo na intimni odnos sa tobom."

* * *

Poslanik, s.a.v.s., ga je izuzetno volio. Kada se njegova čista duša spremala za susret sa Gospodarom svjetova, Poslanik, s.a.v.s., je bio uz njega i odavao posljednju počast prvom muhadžiru koji je umro u Medini i prvom koji je otišao u Džennet. Sageo se da mu poljubi čelo a iz njegovih ljupkih očiju potekoše suze koje skvasiše Osmanovo blistavo lice. Poslanik, s.a.v.s., je posljednju počast svom voljenom ashabu odao sljedećim riječima: "Allah ti se smilovao, Ebu Saibe. Napuštaš sada ovaj život koji te nije mogao zavarati niti zavesti."

* * *

Poslanik, s.a.v.s., nije zaboravio svog ashaba ni nakon njegove smrti, naprotiv, često ga je hvalio i spominjao. Naprimjer, njegove posljednje riječi svojoj kćeri Rukajji kada je ona bila na samrtnoj postelji bile su: "Idi i prati stope pobožnog i vjernog Osmana ibn Maz'una sve do Dženneta."

19.
ZEJD IBN HARISE
Voljeni

Uoči Bitke na Mu'ti, Poslanik, s.a.v.s., ustao je da isprati muslimansku vojsku koja se upravo spremala da krene u bitku protiv Bizantinaca i da imenuje trojicu ljudi koji će komandovati vojskom: "Zejd ibn Harise vam je prvi zapovjednik, ali u slučaju da on nastrada, zapovjedništvo će preuzeti Džafer ibn Ebi Talib, a ako i on nastrada onda će ga zamijeniti Abdullah ibn Revvaha." No ko je bio Zejd ibn Harise? Ko je bio Poslanikov, s.a.v.s., *Voljeni*?

Pripovjedači i historičari ga opisuju kao niskog, crnoputog čovjeka spljoštenog nosa.

* * *

Vratimo se malo vremenski unazad i vidjećemo Harisea, Zejdovog oca, kako tovari prtljagu na devu koja će nositi njegovu ženu Su'du njenoj porodici. Harise je ispraćao svoju ženu koja je u rukama držala Zejda, koji je u to vrijeme bio još mali. Međutim svaki put kada je trebao napustiti svoju ženu i dijete, koji su odlazili sa karavanom, kako bi se vratio kući i radio, čudan i neobjašnjiv nagon ga je tjerao da pogledom obuhvati svoju ženu i dijete, ali bilo im je vrijeme da krenu i Harise se morao oprostiti od svoje žene i krenuti nazad kući. Dok se

opraštao, tekle su mu suze i stajao bi kao ukopan dok ih ne bi izgubio iz vida. U tom momentu osjetio bi da mu je srce slomljeno.

* * *

Su'da je neko vrijeme živjela kod svoje porodice. Jednog dana je iznenada njihove susjede napalo protivničko pleme. Na prepad je pleme Benu Ma'n poraženo a Zejd ibn Harise je zajedno sa ostalima odveden kao ratni zarobljenik. Majka mu se sama vratila kući. Kada je ove žalosne vijesti čuo Harise, kao da ga je pogodio grom. Išao je svugdje i pitao svakoga za svog voljenog Zejda. Recitovao je ove pjesničke stihove u momentu kada mu bude najgore kako bi oplakao gubitak sina:

"Srce mi se slomilo kada sam izgubio Zejda.
Ne znam da li je živ ili mrtav,
Ni da li ću ga ikada više vidjeti.
Tako mi Boga, još uvijek ne znam da li je
ubijen u ravnici ili je ubijen u planini.
Njegova slika treperi mi pred očima
na svakom izlasku i zalasku Sunca.
Čak i kada vjetar puše, nosi sjećanja na njega.
Kuku meni, uvijen sam u tugu, žalost i bojazan za njim."

* * *

U to vrijeme je ropstvo bilo priznata i postojeća društvena činjenica i nastojalo se nametnuti kao neizbježnost. To je tako bilo i u Atini, koja je dugo vremena uživala u blistavoj civilizaciji, kao i u Rimu i čitavom starom svijetu uključujući i Arapski poluotok. Kada je protivničko pleme napalo pleme Benu Ma'n, krenuli su prema pijaci u Ukazu, koja je u to vrijeme bila otvorena, kako bi prodali ratne zarobljenike. Dječak Zejd je prodat Hakimu ibn Huzamu, koji ga je na poklon dao svojoj tetki Hatidži. U to vrijeme je Hatidža bila udata za Muhammeda ibn Abdullaha, ali mu još nije bio objavljen Kur'an, a.š. Međutim već u to vrijeme on je imao sve vrline koje su nagovještavale

njegovo poslanstvo. Hatidža je svog slugu Zejda poklonila svome mužu, Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Bio je jako zadovoljan Zejdom i odmah ga je oslobodio. Njegovo veliko i milostivo srce bilo je preplavljeno brigom i ljubavlju prema ovom dječaku.

Poslije toga, u vrijeme jedne od sezona hadža, grupa iz plemena Harise je dotrčala Zejdu u Mekki i rekli su mu koliko njegovi roditelji pate i tuguju otkako su ga izgubili. Zejd ih je zamolio da im prenesu da ih on voli i da jedva čeka da ih vidi. Rekao im je: "Recite mom ocu da ovdje živim sa najvelikodušnijim i najmilijim ocem." Čim je njegov otac saznao gdje mu se sin nalazi, požurio je put Mekke zajedno sa svojim bratom.

Čim su stigli do Mekke, pitali su za Muhammeda el-Emina. Kada ga je upoznao, rekao mu je: "O, sine Abdulmuttaliba! O, sine vođe svoga plemena! Tvoje imanje ulijeva sigurnost i zaštitu i poznat si po tome što pomažeš nesretnima i štitiš zatočene. Došli smo ovdje da te zamolimo da nam vratiš našeg sina. Zato te molimo da nam učiniš uslugu i da odrediš neku razumnu otkupninu za njega." Poslanik, s.a.v.s., znao je koliko ga Zejd voli i koliko mu je privržen, međutim u isto vrijeme poštovao je roditeljsko pravo Harisea. Zato je rekao Hariseu: "Pozovi Zejda neka dođe ovamo i neka on izabere između mene i tebe. Ako izabere tebe, može slobodno ići sa tobom, ali ako izabere mene onda, tako mi Allaha dž.š., neću ga dati ni za šta na svijetu." Hariseu je lice zasjalo jer nije očekivao takvu velikodušnost, pa je rekao: "Ti si mnogo velikodušniji nego mi." A potom je Poslanik, s.a.v.s., pozvao Zejda. Kada je došao, upitao ga je: "Poznaješ li ove ljude?" Zejd odgovori: "Da, ovo je moj otac, a to je moj amidža."

Poslanik, s.a.v.s., rekao mu je isto što i Hariseu, a Zejd je odgovorio na to: "Neću izabrati nikoga drugoga osim tebe, jer ti si mi i otac i amidža." Poslanikove oči su zablistale od suza koje su izražavale zahvalnost i saosjećajnost. Uzeo je Zejda za ruku i poveo ga do Kabe, gdje su Kurejšije držale sastanak, a zatim povikao: "Svjedočim da je Zejd moj sin i ako ja umrem prije njega, on će naslijediti dio od mene,

a ako on umre prije mene, ja ću naslijediti dio od njega." Harise je bio presretan jer njegov sin ne samo da je bio oslobođen nego je postao sin čovjeka koji je bio poznat u plemenu Kurejš kao *Iskreni i Pouzdani*. Osim toga, bio je potomak Benu Hašima i bio je na visokom položaju u svom narodu.

Zejdov otac i amidža su se vratili kući a sina su, nakon što je postao svoj čovjek i nakon što ih je Poslanik, s.a.v.s., oslobodio svake brige za njegovom sudbinom, ostavili živog i zdravog.

* * *

Poslanik, s.a.v.s., usvojio je Zejda i od tog momenta on je postao poznat kao Zejd ibn Muhammed.

Iznenada, jednog dotad neviđeno blistavog jutra, Muhammedu, s.a.v.s., spuštena je objava: "*Čitaj, u ime Gospodara tvoga Koji stvara; stvara čovjeka od ugruška! Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj, Koji poučava peru, Koji čovjeka poučava onome što ne zna.*" (96: 1-5) A onda je objava nastavljena: "*O, ti, pokriveni! Ustani i opominji! I Gospodara svoga veličaj!*" (74: 1-3) "*O, Vjerovjesniče! Obznani poruku koja ti se od Gospodara tvoga objavljuje. Ako je ne obznaniš, onda nisi prenio Njegovu poruku. Allah će te zaštititi od ljudi. Zaista Allah ne upućuje nevjernike.*" (5: 61)

Čim je Poslanik, s.a.v.s., preuzeo odgovornost koju je donijela ova objava, Zejd se predao islamu. Pripovjedači kažu da je on bio najmanje druga, a najvjerovatnije i prva osoba koja je primila islam.

* * *

Poslanik, s.a.v.s., mnogo je volio Zejda zbog njegove neviđene odanosti, velikodušnosti, savjesti, iskrenosti i pouzdanosti. Sve ove i mnoge druge vrline doprinijele su da Zejd ibn Harise ili Zejd Voljeni, kako su ga zvali ashabi, zauzme posebno mjesto u srcu Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Aiša, r.a., rekla je: "Poslanik je Zejda slao u pohode samo kao vojskovođu i da njegov život nije tako kratko trajao, on bi bio njegov nasljednik."

Je li bilo moguće da iko može zaslužiti toliko poštovanje Poslanika, s.a.v.s.? Kakav je zaista Zejd bio?

Kao što smo već rekli, on je bio onaj dječak kojeg su oteli, koji je kasnije bio prodan i kojeg je Poslanik, s.a.v.s., oslobodio. Bio je to onaj niski, crnoputi čovjek pljosnatog nosa. Iznad svega, bio je milostivog srca i slobodnog duha. Zato su ga njegova vjera i Poslanikova ljubav prema njemu uzdigli do najvišeg položaja, jer ni islam ni Poslanik, s.a.v.s., nisu obraćali pažnju ni na porijeklo ni na utjecaj. Muslimani kao što su bili: Bilal, Suhejb, Habbab, Ammar, Usama i Zejd bili su prema ovoj velikoj vjeri svi jednaki. Svaki od njih igrao je važnu i posebnu ulogu u podsticanju naglog širenja vjere. Ovi bogobojazni ljudi i vojskovođe bili su blistave zvijezde islama. Islam je uredio životne vrijednosti u kur'anskim riječima: "*Zaista je najugledniji kod Allaha onaj koji Ga se najviše boji.*" (49: 13) Osim toga, potaknuo je sve talente i sve čiste, pouzdane i produktivne potencijale koji su mnogo obećavali.

Poslanik, s.a.v.s., udao je svoju rodicu Zejnebu za Zejda. Čini se da je Zejneba prihvatila taj brak jer ju je bilo stid odbiti Poslanikovo posredovanje. Nažalost, jaz između njih dvoje je svakim danom bio sve veći i na kraju je njihov brak propao. Poslanik, s.a.v.s., osjećao je da je na neki način on odgovoran za ovaj brak, koji je završen razvodom, zato se on oženio Zejnebom a za Zejda izabrao novu ženu, Ummi Kulsum bint Ukba. Klevetnici i neprijatelji Božijeg Poslanika, s.a.v.s., širili su sumnje u pravovažnost Poslanikovog braka sa bivšom ženom njegovog sina.

Kur'an, a.š., odbacio je ove tvrdnje povlačeći razliku između pravih sinova i usvojenih sinova. Potpuno je poništio posvojenje riječima: "*Muhammed nije roditelj nijednom od vaših ljudi, nego je Allahov poslanik i posljednji vjerovjesnik.*" (33: 30) Zato je Zejd ponovo dobio naziv Zejd ibn Harise po svom pravom ocu.

* * *

Pogledajte sada muslimansku vojsku koja kreće u Bitku kod Džumua. Njihov vojskovođa je bio Zejd ibn Harise. Pogledajte muslimansku vojsku koja marširа prema Tarfu, El-Isu i Hismi te ostalim mjestima bitaka. Vojskovođa u svim ovim bitkama je bio Zejd ibn Harise. Stvarno, kao što je rekla Aiša, r.a.: "Poslanik je Zejda slao u pohode samo kao vojskovođu."

Konačno, desila se Bitka kod Mu'te. Čini se da su Bizantinci i njihovo već poljuljano carstvo bili jako zabrinuti i bojali su se brzog širenja islama. Smatrali su to pravom kobnom prijetnjom njihovom opstanku uopće, a naročito u Siriji, koja je graničila sa centrom nove, poletne religije. Zato im je Sirija koristila kao odskočna daska prema Arapskom poluotoku i muslimanima.

* * *

Poslanik, s.a.v.s., shvatio je da je cilj provokacija Bizantinaca bio da ispitaju spremnost muslimanske vojske za bitku. Zato je odlučio preuzeti inicijativu i praktično dokazati odlučnost muslimana da se odbrane i da izbore konačnu pobjedu. U mjesecu džumade-l-'ula 8. godine po Hidžri, muslimanska vojska je krenula prema mjestu Belka u Siriji, sve dok nije došla do granice gdje se nalazila Heraklijeva vojska sastavljena od Rimljana i poarabljenih plemena koja su živjela u blizini granice. Rimska vojska je podigla tabor u mjestu Mešarif dok je muslimanska vojska podigla logor u blizini grada Mu'ta. Zato se bitka zvala Bitka kod Mu'te.

* * *

Poslanik, s.a.v.s., znao je koliko je važna i odlučujuća ova bitka, zato je za vojskovođe izabrao trojicu ljudi koji su noći ibadetili a danju bili borci. Ova trojica boraca dali su svoje živote i imovinu za Allaha, dž.š., i odrekli se svojih potreba i želja u korist velike časti da poginu kao šehidi, što bi im omogućilo da zadobiju Allahovo zadovoljstvo i da vide Uzvišenog i Milostivog Allaha, dž.š. Ta trojica zapovjednika bila su po sljedećem redu: Zejd ibn Harise, Džafer ibn Ebi Talib i Abdullah

ibn Revvaha (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njima i oni Njime i neka je Allah, dž.š., zadovoljan svim ashabima). Tako je Poslanik, s.a.v.s., stajao ispraćajući svoju vojsku i izdajući sljedeća naređenja: "Zejd ibn Harise vam je prvi zapovjednik, ali u slučaju da on bude ranjen, zapovjedništvo će preuzeti Džafer ibn Ebi Talib, a ako i on bude ranjen onda će ga zamjeniti Abdullah ibn Revvaha."

Iako je Džafer ibn Ebi Talib bio jedan od najbližih Poslanikovih prijatelja koji je bio hrabar, neustrašiv i koji je bio iz poznate loze, Poslanik, s.a.v.s., izabrao ga je kao drugog zapovjednika poslije Zejda. Tako je Poslanik, s.a.v.s., naznačio činjenicu da je nova vjera islam došla sa ciljem da ukine izopačene međuljudske odnose, koji su se zasnivali na lažima i diskriminacijama. Islam je umjesto takvih uspostavio nove, razumne međuljudske odnose.

* * *

Kao da je Poslanik, s.a.v.s., predvidio dešavanja ove neviđene bitke, pa je zapovjedništvo vojskom povjerio Zejdu, Džaferu a onda Abdullahu i, što je veoma čudno, svi oni su poginuli u ovoj bici upravo onim redom kako ih je Poslanik, s.a.v.s., imenovao. Kada su muslimani vidjeli glavninu vojske Bizantinaca, koja je po njihovim procjenama brojala oko 200.000 vojnika, bili su zatečeni njihovom brojnošću koja je premašila sva očekivanja. Ali otkada bitke sa imanom mare za brojeve?

U tom momentu, muslimani su se otisnuli na bojno polje bez obzira na posljedice i opasnost. Njihov vojskovođa Zejd nosio je Poslanikov bajrak i boreći se probijao sebi put kroz koplja, strijele i sablje neprijateljskih vojnika. Nije toliko tražio ni pobjedu koliko je želio da zaključi svoj "*ugovor*" sa Allahom, dž.š., Koji je primao živote i imetke muslimana u zamjenu za Džennet.

Zejd nije vidio ni pijesak Belkaa ni lica rimskih vojnika. Jedino je vidio džennetske bregove i njegove zelene krajolike. Kao bajrak koji se vihori na dan njegovog vjenčanja, te slike su mu blještale u glavi. Dok je

navaljivao i udarao ne samo da je udarao po vratovima neprijateljskih vojnika nego je otvorio vrata koja su mu stajala na putu prema širokim kapijama koje su vodile do doma mira, vječnog Dženneta i Allahovog društva. Zejda je stigla njegova sudbina. Dok je putovala prema nebesima, njegova duša bila je presretna kada je bacala posljednji pogled na svoje tijelo koje nije bilo prekriveno čistom svilom, ali jeste čistom krvlju šehida koja je prolivena na Allahovom putu. Njegov vedri osmijeh širio se dok je gledao kako drugi zapovjednik, Džafer, preuzima bajrak, koji je visoko podigao prije nego što je pao na zemlju.

20.
DŽAFER IBN EBI TALIB
Ličiš na svoga Poslanika po izgledu i ponašanju

Pogledajte njegovu procvalu mladost i veličanstvenu hrabrost, strpljivost, ljubav, pobožnost, skromnost i odanost. Pogledajte tu neustrašivost, darovitost, čistoću, čednost, iskrenost i pouzdanost. Pogledajte taj veličanstven karakter, vrline i veličinu. Nemojte da vas začudi činjenica da su sve ovo bile karakteristike jednog čovjeka, jer gledate u čovjeka koji je po svom izgledu i svom ponašanju ličio na Božijeg Poslanika, s.a.v.s., Poslanik, s.a.v.s., dao mu je epitet *Otac siromašnih* i nadimak *Dvokrilac*. Sada ćete upoznati raspjevanog nebeskog vrapca Džafera ibn Ebi Taliba, jednog od velikih muslimana koji je mnogo doprinio u oblikovanju svijesti o životu.

* * *

Primio je islam i bio visoko cijenjen među prvim muslimanima. Istog dana, njegova žena Esma bint Umejs je također primila islam. I oni su bili zlostavljani i maltretirani, ali su to trpjeli hrabro i zadovoljno. Kada je Poslanik, s.a.v.s., posavjetovao svoje ashabe da se odsele u Abesiniju, Džafer i njegova žena bili su među onima koji su poslušali Poslanikov savjet. Tamo su živjeli nekoliko godina i za to vrijeme dobili troje djece: Muhammeda, Abdullaha i Avfa.

U Abesiniji je Džafer ibn Ebi Talib bio elokventan ashab koji je pridobijao nove sljedbenike na putu Allaha, dž.š., i Njegovog poslanika, jer su među ukrasima kojima ga je nagradio Allah, dž.š., bili plemenito srce, oprezan razum, oštrouman duh i jasan govor. Bitka na Mu'ti, u kojoj je on poginuo kao šehid, bila je njegovo najveličanstvenije, najslavnije i vječno djelo. Ali ipak ni dan dijaloga koji je on imao sa Negusom u Abesiniji nije bio ništa manje veličanstven, slavan i poznat. Ustvari bila je to jedinstvena borba riječi i zadivljujuća scena.

* * *

Međutim ni seoba muslimana u Abesiniju nije predstavljala kraj straha Kurejšija niti je umanjila njihovu mržnju i prkos prema muslimanima. Naprotiv, Kurejšije su se bojale da se muslimani tamo ne organizuju i povećaju broj pristalica i njihovu moć. Ako se ne bi ni to desilo, oholost i arogancija Kurejšija nije mogla prihvatiti činjenicu da su ove izbjeglice pobjegle od njihove tiranije i nasrtaja i da su se nastanili u drugoj zemlji koju je Poslanik, s.a.v.s., smatrao zemljom kao obećanom za islam. Zato su vođe Kurejša odlučile da pošalju delegaciju Negusu sa skupocjenim poklonima i nadom da bi on istjerao ove izbjeglice iz svoje zemlje. Izabrana su dvojica delegata: Abdullah ibn Ebi Rebia i Amr ibn As jer oni tada još nisu bili primili islam.

* * *

En-Nedžaši ili Negus, kralj Abesinije, bio je produhovljen vjernik. Duboko u sebi bio je pristalica čistog i neiskvarenog kršćanstva koje je bilo čisto od stranputica, fanatizma i kratkovidosti. Bio je poznat i veoma cijenjen zbog svoje pravednosti. Zato je Poslanik, s.a.v.s., izabrao njegovu zemlju za mjesto preseljenja njegovih ashaba. Sada je Kurejšije bilo strah da neće biti u stanju da ga nagovore ili da ga uvjere u svoj stav. Zato su dvojica njihovih izaslanika ponijeli skupocjene poklone i biskupima i nadbiskupima Crkve i savjetovani su da se ne sastaju sa Negusom dok ne podijele ove poklone biskupima i dok njih ne pridobiju u svom stavu tako da bi ih i oni podržali pred Negusom.

Čim su dvojica izaslanika stigli u Abesiniju, sastali su se sa duhovnim vođama i uručili im poklone. Potom su poslali Negusu darove

koji su bili pripremljeni za njega. Nakon toga su počeli nagovarati svećenike i biskupe tražeći od njih da ih podrže pred Negusom u svom zahtjevu da istjera izbjegle muslimane. Došao je dan kada su muslimani došli pred Negusa i pred njim se sukobili sa svojim prkosnim i prevarantskim neprijateljima.

* * *

Na zakazani dan Negus je dostojanstveno sjedio na svom prijestolu tako da je budio strahopoštovanje, dok su oko njega bili biskupi i svita. Tačno pred njim u prostranoj sali sjedili su izbjegli muslimani obavijeni Allahovim smirajem, spokojem i milošću koje im je On poslao. Dvojica izaslanika Kurejša ustala su da ponove svoje optužbe koje su iznijeli na privatnom sastanku sa Negusom, odmah uoči ovog velikog skupa.

Rekli su: "Vaše Veličanstvo, dobro znate da se odmetnula grupa luđaka i da je našla utočište u vašoj zemlji. Nisu prihvatili vašu vjeru nego su izmislili svoju vlastitu vjeru koju niko od nas ne poznaje. Mi smo časni ljudi koji su jako privrženi svojim očevima, rođacima i plemenima, pa Vas molimo da nam predate ove jadne odmetnike."

Negus se obratio muslimanima riječima: "Koja je to vjera zbog koje ste napustili vjeru svoga naroda a također odbili da prihvatite našu vjeru?" Džafer je ustao da obavi zadatak za koji je izabran u međusobnim konsultacijama pred sami sastanak. On je ustao lagahno, ljubazno i ponosno pogledao u gostoljubivog kralja i rekao: "O, Vaše Veličanstvo, bili smo narod koji je živio u neznanju. Klanjali smo se idolima, jeli smo mrtve životinje, činili najveće grijehe, raskidali rodbinske veze, živjeli po zakonu divljine. Vjerovali smo da opstaju samo najsposobniji, dok nam Allah, dž.š., nije poslao jednog od nas kao Poslanika, koji je bio poznat po časnom porijeklu, iskrenosti, pouzdanosti i čednosti. Pozvao nas je da obožavamo samo Allaha, dž.š., i da prestanemo obožavati kamenje i idole. Naredio nam je da govorimo samo istinu i da dajemo svoje povjerenje samo onima koji su ga dostojni. Osim toga, naredio nam je da čvrsto pazimo na rodbinske veze, da budemo dobri prema

svojim susjedima i da se suzdržimo od onoga što je zabranjeno. Također nam je zabranio da činimo zlo i da iznosimo laži, da uzimamo imetak od siročadi i da bez dokaza ili svjedoka ne optužujemo čestite žene za blud. Zato smo povjerovali u njega i u Allahovu objavu, koja mu je poslana. Obožavamo samo Allaha, dž.š., odbacili smo sve ono što smo mu prije ravnim smatrali. Smatramo dopuštenim ono što je halal a zabranjenim ono što je haram. Zbog toga nas je naš narod zlostavljao i mučio i željeli su da nas odvrate od onoga što je Allah, dž.š., poslao Svome poslaniku i da se vratimo obožavanju idola i da činimo zla i nedopuštena djela, kao što smo to radili i prije. Bili smo mučeni, zlostavljani i vrijeđani tako da se nismo mogli na odgovarajući način moliti Allahu, dž.š. Čak su nas tjerali da se odmetnemo od svoje vjere. Zato smo pobjegli u Vašu zemlju i zatražili smo utočište kako bismo se spasili od tlačenja i tiranije."

* * *

Kada je Džafer zaršio svoj slavni govor koji je bio jasan kao dan, Negusa je obuzeo osjećaj samilosti i velikodušnosti. Obratio se Džaferu riječima: "Imate li jedan primjerak pergamenta na kojemu su riječi koje je vaš Poslanik dobio?" Džafer mu odgovori: "Da." Negus naredi: "Pročitaj ga!" Džafer pročita nekoliko ajeta iz sure *Merjem* blagim, slatkim, poniznim glasom koji je plijenio tako da je rasplakao Negusa i sve njegove biskupe.

Kada je obrisao suze, reče izaslanicima Kurejša: "Ove riječi, kao i one s kojima je došao Isa, a.s., imaju isto porijeklo. Slobodni ste u ovoj zemlji. Tako mi Boga, nikada vas neću predati njima."

* * *

Sastanak se završio. Allah, dž.š., potpomogao je muslimane i učvrstio im tlo pod nogama a izaslanici Kurejša bili su pobijeđeni. No Amr ibn As bio je domišljat i lukav čovjek koji nije mogao olahko prihvatiti ni poraz ni gubitak. Zato, čim se vratio u odaje počeo je problem premetati po svojoj glavi. Zatim se obratio svojim kolegama riječima: "Tako mi Boga, sutra ću otići Negusu i jednom zauvijek ću istjerati muslimane iz ove zemlje." Prijatelji mu odgovoriše: "Ne smiješ

to raditi, jer iako su neposlušni, oni su ipak naši rođaci." Amr reče: "Tako mi Boga, kazat ću Negusu da oni tvrde da je Isa sin Merjemin i Božiji rob kao i svi ostali ljudi." Na taj način je lukavi izaslanik ispleo mrežu tako da su muslimani neočekivano upali u zamku. Muslimani su dovedeni u bezizlaznu situaciju, jer ukoliko kažu da je Isa, a.s., bio Božiji rob, okrenuli bi kralja i biskupe protiv sebe, a ukoliko opovrgnu činjenicu da je on bio čovjek odmetnuli bi se od svoje vjere.

* * *

Sljedećeg dana Amr je požurio da se sastane sa kraljem te mu reče: "Vaše Veličanstvo, oni muslimani govore užasne stvari o Isau, a.s." Odjednom biskupe uzdrma ova kratka, ali kobna rečenica. Ponovo pozvaše muslimane kod kralja kako bi objasnili svoj stav oko Isaa, a.s.

Kada su muslimani saznali za novu podvalu, prodiskutovali su o mogućnostima i odlučili su da kažu ništa drugo nego istinu kao što im je rekao i Poslanik, s.a.v.s., bez obzira na posljedice. Ponovo se sakupio skup i Negus je započeo pitanjem Džaferu: "Šta vaša vjera kaže o Isau?" Džafer ponovo ustade kao svjetlucavi svjetionik i reče: "Kaže ono što je objavljeno našem Poslaniku: da je bio Allahov rob i Njegov poslanik, Njegova riječ koju je on udahnuo i duh kojeg je On stvorio." Negus zaplaka u znak slaganja sa Džaferom i reče da je isto rekao i Isa, a.s., kada je sam sebe opisivao, ali se čuo žamor među biskupima koji se nisu slagali. Međutim produhovljeni Negus, koji je ispravno vjerovao, razglasi: "Slobodni ste sada. Moja zemlja vam je utočište. Ko se god usudi da vas zlostavlja ili da se nedolično prema vama ponaša biće žestoko kažnjen." Obratio se svojoj gardi pokazujući na izaslanstvo Kurejša riječima: "Vratite im poklone jer ih ne želim. Tako mi Boga, Bog nije od mene uzeo mito kada mi je obnovio kraljevstvo, zato ni ja neću primiti mito sada protiv Njega!"

Nakon što su izaslanici Kurejša potpuno poniženi, krenuli su nazad u Mekku.

Muslimani predvođeni Džaferom nastavili su da žive sigurni u Abesiniji. Nastanili su se u "*najgostoljubivijoj zemlji najgostoljubivijeg naroda*" sve dok im Allah, dž.š., nije dopustio da se vrate svome Po-

slaniku, s.a.v.s., koji je sa muslimanima slavio oslobođenje Hajbera. Kada su stigli Džafer i ostali muslimani, koji su se odselili u Abesiniju, Poslanikovo srce je bilo puno sreće, zadovoljstva i optimizma.

Poslanik, s.a.v.s., zagrlio ga je i rekao mu: "Ne znam šta me čini više sretnim: osvajanje Hajbera ili povratak Džafera." Džafer je bio presretan kada je čuo za junaštvo i srčanost s kojim su se njegova braća muslimani borili rame uz rame sa Poslanikom, s.a.v.s., u bitkama na Bedru, Uhudu i ostalim mjestima. Oči su mu se napunile suzama za ashabima koji su bili dosljedni u svom zavjetu Allahu, dž.š., i koji su kao šehidi ispunili svoje dužnosti. Džafer je čeznuo za Džennetom više nego i za čim drugim na dunjaluku. Nestrpljivo je iščekivao svečani momenat kada će on biti šehid.

* * *

Predstojala je Bitka kod Mu'te, kao što smo već spomenuli. Džafer je shvatio da je ova bitka njegova životna šansa ili da izvojuje pobjedu za Allahovu vjeru ili da postane šehid na Allahovom putu. Zato je molio Poslanika, s.a.v.s., da mu dopusti da učestvuje u ovoj bici. Džafer je nesumnjivo znao da ova bitka nije nikakav izlet, a ni beznačajan rat, nego sudbonosna bitka koja nije imala presedana u historiji, jer je vođena protiv vojske ogromne i moćne imperije koja je Arape i muslimane daleko nadmašila po broju vojnika, opremi, stručnjacima i finansijama. Čeznuo je da u ovoj bici igra svoju ulogu.

Tako je on bio drugi od imenovanih vojskovođa. Dvije vojske su se sukobile tog tmurnog dana. Džaferu se ne bi zamjerilo ni da ga je obuzeo strah kada je vidio 200.000 ratnika. Ali umjesto toga bio je obuzet ogromnim zanosom, jer je bio ponesen ponosom plemenitog vjernika i samopouzdanjem junaka da se bori sa onima koji su mu jednaki.

I ponovo, samo što je bajrak dotakao tlo nakon što je ispao iz desne ruke Zejda ibn Sabita, Džafer je dojurio i podigao ga te krenuo kroz neprijateljske redove sa impresivnom neustrašivošću. Bila je to neustrašivost čovjeka koji nije toliko žudio za pobjedom koliko za tim

da bude šehid na Allahovom putu. Kada su ga rimski vojnici okružili u bezizlazni vrtlog, njegov konj se nije mogao kretati, pa je on sjahao i krenuo udarati sabljom po neprijateljskim vojnicima. Tada je vidio jednog od neprijateljskih vojnika kako se primiče njegovom konju da ga uzjaše. Nije želio da taj ogani nevjernik jaše njegovog konja, pa je konja udario sabljom i usmrtio ga.

Odmah je pohrlio kroz zatvoreni krug rimskih vojnika kao uragan i recitovao sljedeće stihove:

"Kako je divan Džennet.
Vidim ga kako se bliži,
Zajedno sa svojom slatkom, hladnom vodom.
Bliži se vrijeme za kaznu bizantincima,
Ti nam nevjernici nisu ništa u rodu.
Moram se boriti protiv Bizantinaca,
Dok god vidim i jednog od njihovih vojnika."

Bizantinski vojnici bili su zaprepašteni ovim junakom, koji se borio kao čitava jedna vojska. Ispunjenog svojom neustrašivošću, oni su ga opkolili tako da mu nisu ostavili nikakvog izlaza i bili su odlučni da ga ubiju. U jednom momentu navalili su svojim sabljama i odsjekli su mu desnu ruku. On je brzo preuzeo bajrak u svoju lijevu ruku prije nego je pao na zemlju. Kada su mu odsjekli i lijevu ruku, uzeo je bajrak svojim nadlakticama. U tom momentu, jedino šta mu je bilo važno je bilo to da ne dopusti da bajrak Božijeg Poslanika, s.a.v.s., padne na zemlju dok je on živ. Iako je njegovo čisto tijelo bilo izbodeno i na zemlji, njegove nadlaktice su još uvijek grlile bajrak. Kao da je šum vihora bajraka dozvao Abdullaha ibn Revvahu, koji je brzo dotrčao i zgrabio ga, a zatim galopom pojurio ka svojoj sudbini!

* * *

Tako je Džafer časno poginuo. Otišao je pred Allaha, dž.š., Najvećeg, Najuzvišenijeg, obuzet požrtvovanjem i junaštvom.

Kada je Sveznajući i Svemogući Allah, dž.š., nadahnuo Poslanika, s.a.v.s., nagovještajem o ishodu ove bitke i o tome da će Džafer biti

šehid, potekle su mu suze a dušu je prepustio u Allahove ruke. Zatim je otišao do kuće jednog njegovog dalekog rođaka i pozvao njegovu djecu. Dok ih je grlio i ljubio, tekle su mu suze. Nakon toga se ponovo vratio na sastanak gdje je bio okružen svojim ashabima. Hasan ibn Sabit, pjesnik islama, opjevao je smrt Džafera i njegovih ashaba sljedećim stihovima:

"U svitanje je čovjek blagoslovljene prirode i veselog lica
Naredio vjernicima smrt.
Lice mu je bilo sjajno kao mjesec.
Bio je ponosan čovjek i potomak Hašimija.
Bio je smion čovjek koji je trčao da pomogne potlačenog,
Borio se dok nije pao kao šehid,
A njegova nagrada je Džennet, gdje su bogate zelene bašče.
Džafer je bio odan i pokoran Muhammedu,
Ako je islam izgubio jednog Hašimiju,
Još ima među njima časnih i pobožnih ljudi
Koji su podrška i ponos islamu."

Kada je Hasan završio recitovanje ove pjesme, Ka'b ibn Malik je nastavio:

"Pokošen sam bolom za grupom ljudi
Koji su zaredom padali u Bici kod Mu'te.
Jurili su i borili se žestoko i nisu posustajali.
Allah, dž.š., poslao je svoj blagoslov na njih,
Jer su bili pobožni i odani ljudi,
Allah, dž.š., poslao je ogromnu kišu da im spere tjelesa,
Stajali su uzdignute glave pred smrću na Mu'ti,
U pokornosti Allahu, dž.š.,
I iz straha od kazne,
Vodio ih je Džaferov bajrak,
A on je bio najbolji vojskovođa,
Probio je neprijateljske redove i poginuo,
U žestokoj i nemilosrdnoj bici,

Odmah se svjetli Mjesec zatamnio,
A i Sunce se pomračilo da oplače njegovu smrt."

* * *

Na kraju su svi siromasi jecali od plača zbog gubitka svoga "oca", jer je Džafer (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) bio *Otac siromašnih.* Ebu Hurejre je rekao: "Najmilosrdniji prema siromasima je bio Džafer ibn Ebi Talib." Zaista, prije nego je poginuo želio je da bude najmilosrdniji, najpredaniji i šehid koji se najviše odriče. Abdullah ibn Omer je rekao: "Bio sam sa Džaferom u Bici kod Mu'te i tražili smo ga okolo. Našli smo mu tijelo na kojem je bilo više od 90 uboda i udaraca koje mu je nanijelo neprijateljsko oružje."

Ali te ubice nisu oskrnavili njegov nesalomljivi duh. Ne, njihove sablje i koplja bili su most preko kojeg je ovaj slavni šehid prešao, kako bi bio u blizini Allaha, dž.š., Najmilostivijeg, Najvećeg. Tamo je uzdignut na visoko mjesto. Njegovo izmasakrirano tijelo bilo je svuda prekriveno ratnim odlikovanjima, tj. ranama. Sada čujmo šta je Poslanik, s.a.v.s., rekao o njemu: "Vidio sam ga u Džennetu. Njegova glava i krila – nadlaktice – bili su obliveni krvlju!"

21.

ABDULLAH IBN REVVAHA

O, dušo moja, smrt je neizbježna, zato ti je bolje da budeš šehidska

Kada se Poslanik, s.a.v.s., tajno sastao sa delegacijom iz Medine u predgrađu Mekke, daleko od nevjernika iz Kurejša, dvanaest predstavnika ensarija su dali zavjet, što je poznato kao Prvi zavjet na Akabi. Abdullah ibn Revvaha je bio jedan od ovih predstavnika koji su najavili islam u Medini i koji su utrli put za Hidžru, događaj koji se smatrao kao najbolja odskočna daska za Allahovu vjeru – islam. Abdullah je također bio jedan od 73-ice veličanstvenih ensarija, koji su sljedeće godine dali zavjet Poslaniku, s.a.v.s., u događaju koji je poznat kao Drugi zavjet na Akabi. Kada su Poslanik, s.a.v.s., i njegovi ashabi obavili Hidžru i nastanili se u Medini, Abdullah ibn Revvaha je bio najaktivniji musliman među ensarijama koji je davao sve od sebe da pomogne vjeru u njenom cvatu. Također je bio najoprezniji musliman kada je riječ o spletkama Abdullaha ibn Ubejja, kojeg su stanovnici Medine trebali proglasiti kraljem prije nego što su došli muslimani. Nikada se nije oslobodio gorčine koju je osjećao zbog gubitka njegove životne šanse da postane kralj. Zato je koristio svoju prepredenost kako bi spleo lukave zavjere protiv islama, dok je Abdullah ibn Revvaha

stalno pratio i motrio ove lukavštine sa nevjerovatnim uspjehom, što je osujetilo skoro sve pokušaje i zavjere Ibn Ubejja.

Ibn Revvaha (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) je bio pisar u vrijeme u kojem je pismenost bila veoma rijetka. Bio je i pjesnik. Skladao je poeziju sa nevjerovatnom ljepotom i snagom. Otkako je prešao na islam, svoj pjesnički genije stavio je na raspolaganje službi islama. Poslanik, s.a.v.s., uvijek je volio njegovu poeziju, tražeći od njega da još recituje. Jednog dana dok je sjedio među ashabima, pridružio im se Abdullah ibn Revvaha, pa ga je Poslanik, s.a.v.s., upitao: "Kako sastavljaš pjesme?" Abdullah je odgovorio: "Prvo razmislim o čemu ću pjevati, a onda recitujem." Odmah potom je počeo recitovati:

"O, dobri potomci Hašimovi,
Allah, dž.š., visoko vas je uzdigao,
Nad čitavim ljudskim rodom,
Instiktivno sam odmah shvatio
Da ste izuzetnog karaktera,
Uprkos mišljenju nevjernika o vama.
Kada biste od nekoga od njih tražili podršku i pomoć
Iznevjerili bi vas.
Neka vam Allah, dž.š., učvrsti dobro koje spušta,
I podari vam pobjedu kao što ju je dao Musau."

Poslanik, s.a.v.s., bio je ponosan i reče: "Nadam se da će Allah, dž.š., učvrstiti i tebe." Kada je Poslanik, s.a.v.s., tavafio oko Kabe, u vrijeme kada je nadoknađivao umru, Ibn Revvaha mu je recitovao:

"Da nije Allah, dž.š., htio, ne bi nas bilo,.
Niti bi bili upućeni na Pravi put, ni počašćeni,
Niti bi bili u stanju obavljati molitve
Zato spusti na nas duševni mir i uvjerenje
I učvrsti nam tlo pod nogama,
Kada se sretnemo sa neprijateljem u bici.
Ako naš tlačitelj pokuša raširiti među nama

Nesreću i iskušenje ili nerede,
Nećemo im dopustiti."

Muslimani su ponavljali njegove slavne stihove. Vrijedni pjesnik se ražalostio kada je objavljen ajet: "*A zavedeni slijede pjesnike*" (26: 224). Ali ubrzo se razveselio kada je čuo drugi ajet koji kaže: "*Osim onih koji vjeruju i dobra djela čine, i koji često Allaha spominju, i koji uzvraćaju kada ih ismijavaju...*" (26: 227)

* * *

Kada su muslimani uzeli oružje u samoodbrani, Ibn Revvaha je učestvovao u svim bitkama: na Bedru, Uhudu, Hendeku, Hudejbijji i Hajberu. Njegov vječni moto bili su sljedeći stihovi: "*O, dušo moja, smrt je nezaobilazna, zato ti je bolje da budeš šehidska.*"

U svakoj bici je dovikivao nevjernicima: "O, nevjernici, sklonite mi se sa puta. Moj Poslanik, s.a.v.s., ima sve najbolje osobine."

* * *

Počela je Bitka kod Mu'te i, kao što smo već rekli, on je bio treći zapovjednik poslije Zejda i Džafera. Ibn Revvaha (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) stajao je dok se vojska spremala da napusti Medinu i recitovao:

"*Iskreno tražim oproštaj od Najmilostivijeg*
I smrtni udarac sablje,
Koji će me usmrtiti dok budem u boju,
Ili smrtonosni ubod koplja zakletog nevjernika,
Pa da mi se iz tijela pomoli jetra i utroba,
Tako da ljudi, kada budu prolazili pored moga mezara,
Reći će: ,Tako nam Allaha, ti si najbolji ratnik.'"

I zaista je njegova jedina želja bio udarac ili ubod koji će ga poslati u svijet nagrađenih šehida. Vojska je krenula prema Mu'ti. Kada su muslimani vidjeli neprijateljsku vojsku, procjenili su da ih ima oko 200.000, jer su vidjeli beskrajne redove vojske. Muslimani su bacili pogled na svoju malobrojnu grupu i bili su zatečeni. Neki su predložili: "Pošaljimo poruku Poslaniku, s.a.v.s., da mu kažemo koliko ima

neprijateljskih vojnika i da je taj broj premašio sva naša očekivanja, pa će nam on ili narediti da sačekamo pojačanje ili da nasrnemo kroz neprijateljske redove."

Međutim Ibn Revvaha je stajao usred vojničkih redova i reče: "O, moj narode, tako mi Allaha, dž.š., ne borimo se protiv naših neprijatelja brojem, snagom niti opremom, nego s ovom vjerom s kojom nas je Allah, dž.š., počastio. Zato krenite naprijed, imate jednu od dvije jednako dobre mogućnosti, pobjedu ili smrt."

Muslimani koji su bili u manjem broju, ali jači u vjeri, povikali su: "Tako nam Allaha, dž.š., istinu govoriš." Malobrojnija vojska je razbila redove moćnog neprijatelja koji je brojao 200.000 ratnika u užasnoj i krvavoj bici.

* * *

Kao što smo rekli, vojske su se žestoko sukobile. Prvi zapovjednik Zejd ibn Harise je ubijen i postao je slavni šehid. Drugi zapovjednik je bio Džafer ibn Ebi Talib, koji je bio presretan da bude šehid. Abdullah je preuzeo komandu i zgrabio bajrak iz Džaferovih nadlaktica koje su posustajale. Bitka je dostigla vrhunac žestine. Malobrojnija vojska se gubila među redovima moćne Heraklijeve vojske.

Kada bi Ibn Revvaha bio u boju, napadao bi samouvjereno i nesmotreno. Ali sada mu je zapovjedništvo nametnulo velike odgovornosti jer je sigurnost vojske bila njemu na leđima. Činilo se da ga je na momenat obuzelo oklijevanje i strah, ali se hitro trznuo i otklonio takva osjećanja, skupio svoju urođenu neustrašivost i povikao: "E, moja dušo, izgleda kao da se bojiš preći put koji vodi do Dženneta. O, moja dušo, dao sam zavjet da ću se boriti. O, moja dušo, smrt je neizbježna, zato ti je bolje da postaneš šehidska. Danas ću osjetiti neizbježnost smrti. Napokon je tvoje ono za čim si se toliko dugo brinula. Zato kreni, jer ako budeš slijedila ovu dvojicu junaka, biće ti pokazan put u Džennet." Mislio je na dvojicu koji su prije njega pali kao šehidi, Zejda i Džafera.

Nasrnuo je na rimsku vojsku nemilosrdno i žestoko. Uništio bi neprijateljsku vojsku da mu prije toga nije Allah, dž.š., odredio da tog momenta pogine kao šehid. Ali sudbina je došla po svoje i on je poginuo kao šehid. Tijelo mu je bilo klonulo, ali se njegova čista i junačka duša uspela prema nebesima. Konačno mu se ostvarila njegova najveća želja iskazana rečenicom: "*Kada ljudi budu prolazili pored moga mezara reći će: 'Tako nam Allaha, ti si najbolji ratnik.'*"

* * *

U Siriji se nastavio žestoki napad na mjestu Belka. Tamo u Medini je Poslanik, s.a.v.s., mirno i zadovoljno razgovarao sa svojim ashabima, a onda je iznenada prestao govoriti. Nakratko je zatvorio oči a zatim ih ponovo otvorio. Zablistale su, a iz njih je zračila tuga i suosjećajnost. Tužno je pogledao uokolo i rekao: "Zejd je uzeo bajrak i borio se dok nije pao kao šehid." Zatim je nakratko ušutio, a onda nastavio: "Džafer ga je preuzeo i borio se dok i on nije pao kao šehid. A onda ga je zgrabio Abdullah ibn Revvaha i borio se dok i on nije poginuo kao šehid." Zatim je ponovo nakratko zašutio, a onda su mu oči zablistale od oduševljenja, spokojstva, čežnje i zadovoljstva, pa reče: "Svi su u Džennetu."

Mora da je to bio veličanstven put! Kako radostan slijed! Svi su marširali u bitku i svi su otišli u Džennet. Najbolje iskazivanje počasti koje je ovjekovječilo sjećanje na njih je u riječima Božijeg Poslanika, s.a.v.s.: "Uzdignuti su gore i iščekuju me u Džennetu."

22.
HALID IBN VELID
Čovjek koji ne spava i koji nikome ne da da spava

Priča o njemu je prilično zamršena. Bio je smrtni neprijatelj muslimanima u Bici na Uhudu a smrtni neprijatelj neprijateljima islama u ostalim bitkama muslimana.

Ne znam gdje i sa čim početi jer sve mislim da ću nešto propustiti. Jedva da je i on sam vjerovao da je njegov život zaista počeo onog dana kada se u znak prelaska na islam rukovao sa Božijim Poslanikom, s.a.v.s. Ne bi se zamislio da je ikako mogao odbaciti sve godine, čak i dane prije tog momenta.

Počnimo onda onim dijelom njegovog života koji je on najviše volio. Počnimo od onog veličanstvenog momenta kada je Allah, dž.š., otvorio njegovo srce i kada je Najmilostiviji blagoslovio njegovu dušu i kada se ona ispunila predanošću Allahovoj vjeri, Njegovom Poslaniku, s.a.v.s., i nezapamćenom mučeništvu na putu Istine. Ovo mučeništvo mu je pomoglo da se oslobodi bremena zastupanja neistine iz prošlosti.

* * *

Jednog dana se duboko zamislio o novoj vjeri koja je uzimala sve više zamaha i svakim danom postajala sve jača i jača. Zaželio je da ga

Bog, Onaj Koji zna i ono što je skriveno i ono što se ne vidi, uputi na Pravi put. Njegovo blagoslovljeno srce je proživljeno radosnom viješću o izvjesnosti. Zato on sebi reče: "Tako mi Boga, sada je sve kristalno jasno. Taj čovjek je zaista poslanik, pa do kada ću ja oklijevati?! Tako mi Boga, idem da primim islam."

Sada, čujmo njega (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) kako on pripovijeda sretni događaj kada je došao Poslaniku, s.a.v.s., i njegov put iz Mekke u Medinu da bi se pridružio redovima pravovjernih: "Nadao sam se da ću naći pratnju, pa sam otrčao Osmanu ibn Talhi i rekao mu o svojoj namjeri, pa je on pristao da mi bude pratilac. Malo prije svitanja smo krenuli i čim smo došli do ravnice naišli smo na Amra ibn Asa. Nakon što smo se pozdravili, pitao nas je gdje idemo a kada smo mu rekli, uspostavilo se da je i on krenuo ka istom mjestu kako bi primio islam. Nas trojica smo stigli u Medinu prvog dana mjeseca safera 8. godine po Hidžri. Čim sam ugledao Poslanika, s.a.v.s., rekao sam mu: "Neka je Božiji mir i spas na Poslanika, s.a.v.s.", a on me je svijetlog lica pozdravio. Odmah sam se predao islamu i posvjedočio Istinu. Na kraju, Poslanik, s.a.v.s., reče: "Znao sam da si čovjek širokih pogleda i molio sam se da te tvoj razum dovede do spasa." Dao sam zavjet Poslaniku, s.a.v.s., i upitao ga: "Molim te, traži oprost od Allaha, dž.š., za mene zbog svih nedjela koja sam počinio kako bih odvratio ljude od Allahovog puta." Poslanik, s.a.v.s., reče: "Islam briše sve grijehe počinjene prije njega." Ipak sam ga zamolio: "Molim te, pomoli se za mene." Konačno, on uputi dovu Allahu, dž.š.: "O, Allahu, oprosti Halidu za sva nedjela koja je počinio prije nego je primio islam." Zatim su prišli Amr ibn As i Osman ibn Talha, primili islam i dali zavjet Poslaniku, s.a.v.s.

* * *

Obratite pažnju na ove riječi: "Molim te, traži oprost od Allaha, dž.š., za mene zbog svih nedjela koja sam počinio kako bih odvratio ljude od Allahovog puta." Ko god dobro razumije i umije čitati između redova, saznaće pravo značenje ovih Halidovih riječi, riječi čovjeka koji je postao Allahov mač i junak islama.

Kada unakrsno pogledamo razne događaje u njegovom životu, ove riječi postaju ključ za razumijevanje i objašnjenje.

Za sada ćemo se pridružiti Halidu, koji je tek primio islam, i pogledati velikog ratnika Kurejša, koji je uvijek u rukama držao uzde liderstva. Pogledajmo najprofinjenijeg Arapa i njegovo umijeće u napadu i povlačenju, nakon što je okrenuo leđa idolima svojih predaka i slavi svoga naroda te dočekao zajedno sa Poslanikom, s.a.v.s., i ostalim muslimanima, dolazak novog svijeta kojem je Allah, dž.š., odredio nastanak pod bajrakom Muhammeda, s.a.v.s., i pod parolom monoteizma.

* * *

Poslušajmo impresivnu priču muslimana Halida. Za početak, sjećate li se priče o trojici šehida u Bici kod Mu'te? To su bili Zejd ibn Harise, Džafer ibn Ebi Talib i Abdullah ibn Revvaha. Oni su bili junaci Bitke kod Mu'te u Siriji, u kojoj su Bizantinci mobilisali 200.000 vojnika. Uprkos tom broju, muslimani su izvojevali pobjedu bez presedana.

Sjećate li se slavnih i tužnih riječi Božijeg Poslanika, s.a.v.s., kojima je saopćio žalosnu vijest o pogibiji trojice zapovjednika u ovoj bici? "Zejd ibn Harise je uzeo bajrak i borio se dok nije pao kao šehid; onda ga je preuzeo Džafer i borio se dok i on nije pao kao šehid. A onda ga je zgrabio Abdullah ibn Revvaha i borio se dok i on nije poginuo kao šehid."

Ovo je samo dio Poslanikovog govora o kojemu sam ranije pisao, ali mislim da bi sada bilo dobro da pišem o ostatku ove priče: "Zatim ga je zgrabila *sablja nad svim Allahovim sabljama* i on se borio dok nije izvojevao pobjedu."

Ko je bio taj junak? Bio je to Halid ibn Velid, koji je učestvovao u bici kao da je bio običan vojnik pod zapovjedništvom trojice komandanata koje je imenovao Poslanik, s.a.v.s. Prvi zapovjednik bio je Zejd ibn Harise, drugi je bio Džafer ibn Ebi Talib a treći Abdullah ibn Revvaha. Oni su u istom redoslijedu pali jedan za drugim kao šehidi na tom užasnom bojnom polju.

Kad je posljednji komandant pao kao šehid, Sabit ibn Erkam je uzeo bajrak u svoju desnu ruku i visoko ga podigao među muslimanskim vojnicima. Njegov cilj je bio samo da spriječi bilo kakav mogući metež među muslimanskim redovima. Zato je Sabit ponio bajrak i požurio prema Halidu ibn Velidu te rekao: "Preuzmi bajrak, Ebu Sulejmane." Halid je pomislio da nije zaslužio da on nosi bajrak, jer je tek primio islam. Nije imao pravo da komanduje vojsci koju su sačinjavali ensarije i muhadžiri, koji su mnogo prije njega primili islam.

Ove osobine dostojanstva, skromnosti i zahvalnosti postajale su njegove vrline. Rekao je: "Ne usuđujem se da ga ponesem. Hajde, ti ga ponesi, ti više zaslužuješ od mene. Prvo, ti si stariji. Drugo, učestvovao si u Bici na Bedru." Sabit mu odgovori: "Hajde, uzmi ga, ti znaš vještinu ratovanja mnogo bolje od mene. Tako mi Allaha, dž.š., ja sam ga samo uzeo da bih ga tebi predao." Zatim je pozvao muslimane: "Glasate li za to da vam Halid bude komandant?" Oni su svi uglas odgovorili: "Da, glasamo za to!"

Tog momenta veliki borac uzjaha svog konja držeći bajrak u svojoj desnoj ruci, navali naprijed kao da kuca na zaključana vrata koja su predugo bila zatvorena i kojima je konačno došlo vrijeme da se širom otvore. Ovaj čin je poveo ovog junaka na dug put, ali put koji je moguće preći i na kojemu je on poskakivao dok je Poslanik, s.a.v.s., bio živ, ali i nakon njegove smrti, sve dok sudbina nije njegovu genijalnost dovela do neizbježnog kraja.

Iako je Halid preuzeo komandu nad vojskom, teško da bi bilo koji vojni stručnjak mogao promijeniti već presuđeni ishod bitke i da bi od poraza mogao napraviti pobjedu ili od pobjede poraz. Jedino što bi jedan genije mogao učiniti bilo je to da ublaži poraz i smanji gubitke u muslimanskoj vojsci i da završi bitku spašavajući ostatak vojske. Ponekad velike vojskovođe moraju pribjeći takvim preventivnim mjerama povlačenja, koje će spriječiti uništenje ostatka njegove vojske na bojnom polju. Međutim takvo povlačenje je bilo nemoguće, ali ako je tačna poslovica: "Ništa ne može stati na put neustrašivom srcu", niko nije bio neustrašiviji i genijalniji od Halida.

Odmah je *"Allahova sablja"* jurnula na bojno polje. Imao je vid izoštren kao kod sokola. Mozak mu je ubrzano radio i preturao je sve moguće opcije po glavi. Dok se još uvijek vodila žestoka bitka, Halid je brzo podijelio svoju vojsku u grupe i svakoj je zadao određeni zadatak. Iskoristio je svoju nevjerovatnu stručnost i izuzetnu domišljatost kako bi među bizantinskim vojnicima napravio dovoljno širok prazan prostor, kroz koji se mogla povući čitava muslimanska vojska. Ovo tijesno povlačenje treba pripisati genijalnosti muslimanskog heroja. U ovoj bici Poslanik, s.a.v.s., Halida je nazvao *Allahova Sablja.*

* * *

Nedugo nakon toga, Kurejšije su prekršile sporazum koji su postigli sa Poslanikom, s.a.v.s., i muslimani su pod zapovjedništvom Halida krenuli da oslobode Mekku. Poslanik, s.a.v.s., komandu desnog krila povjerio je Halidu ibn Velidu.

Halid je ušao u Mekku kao jedan od zapovjednika muslimanske vojske i muslimanskog naroda. Sjetio se svoje mladosti i vremena kada je galopirao preko ravnica i brda kao jedan od zapovjednika paganske i mnogobožačke vojske. Halid je stajao tamo i sjećao se dana svoga djetinjstva, kada se igrao na prelijepim pašnjacima i kada se ludo zabavljao u svojoj mladosti. Sjećanja na prošlost u njemu probudiše grižnju savjesti zbog protraćenog dijela života u kojemu je obožavao beživotne i bespomoćne kipove.

Ali prije nego je u grižnji savjesti zagrizao vrhove svojih prstiju, savladala ga je veličanstvenost i čar scene ogromne svjetlosti koja se primicala Mekki i koja je čistila sve što joj se našlo na putu. Bila je to veličanstvena i zapanjujuća slika nejakih i potlačenih ljudi na čijim su se tijelima još vidjeli tragovi zlostavljanja i užasa, dok su se vraćali u mjesto odakle su nepravedno istjerani. Samo ovaj put oni su se vraćali na konjima i pod bajrakom islama. Njihovi jučerašnji šapati u kući Daru-l-Erkam danas su se pretvorili u glasne i veličanstvene uzvike: "Allahu ekber (Allah je najveći)", koji su potresali Mekku i pobjedničke usklike: "Nema boga osim Allaha", s kojima je, činilo se, cijeli svemir slavio ovaj praznični dan.

Kako se desilo ovo čudo? Kako objasniti ono što se dogodilo? Jednostavno, nema nikakvog logičnog ili razumnog objašnjenja, nego samo moć ajeta koji su pobjednički borci ponavljali: "Nema boga osim Allaha" i "Allahu ekber", i dok su sretno gledali jedan u drugoga, učeći ajet: "*...obećanje je Allahovo, a Allah će obećanje Svoje ispuniti...*" (30: 6).

Halid je podigao glavu i zahvalno, sretno i zadovoljno posmatrao dok se bajrak islama vihorio na horizontu. Reče sam sebi: "Ovo je zaista Allahovo obećanje, a Allah, dž.š., ispunjava Svoje obećanje." Zatim je pao na sedždu u znak zahvalnosti i zahvalio na Allahovom blagoslovu što ga je uputio na put islama i dopustio mu da bude jedan od onih koji su unijeli islam u Mekku, a nije dopustio da bude jedan od onih koje će ovo oslobođenje natjerati da se povinuju islamu.

* * *

Halid je uvijek bio blizu Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Svoje izrazite sposobnosti stavio je u službu vjere u koju je čvrsto vjerovao i kojoj je posvetio svoj život. Nakon što je umro Božiji Poslanik, s.a.v.s., i kada je Ebu Bekr, r.a., postao halifa, podmukli i prevarantski kovitlac onih koji su se odmetnuli od islama, sa svojim prigušenim zavijanjem i razornim nastupom, nadvio se nad ovom vjerom. Ebu Bekr, r.a., odmah je odabrao junaka sa bojnih polja i pravog čovjeka za takav momenat, tj. Ebu Sulejmana, Allahov Mač, Halida ibn Velida. Istina je da je Ebu Bekr, r.a., bio na čelu prve vojske koja se borila protiv munafika, međutim on je štedio Halida za odlučujući dan i Halid je zaista bio umotvorac i nadahnuti junak posljednje sudbonosne bitke koja se smatra najopasnijom od svih bitaka protiv munafika.

* * *

Kada je vojska munafika počela poduzimati mjere kako bi usavršila svoju veliku zavjeru, veliki halifa Ebu Bekr, r.a., insistirao je da povede muslimansku vojsku. Vođe ashaba su beznadežno pokušavali da ga nagovore da ne ide, ali je njegova odluka bila konačna. Vjerovatno je htio da problemu za čije rješavanje je mobilisao i sakupio toliku

vojsku prida poseban značaj koji ima veze i sa bogobojaznošću. Taj cilj nije mogao ostvariti osim da i on učestvuje u smrtonosnoj borbi i direktno komanduje čitavom muslimanskom vojskom ili bar jednim njenim dijelom. Bila je to bitka između snaga vjere i snaga dvoličnjaštva i mraka.

Pojava licemjerstva (munafikluka) predstavljala je ozbiljnu prijetnju, uprkos činjenici da je nastalo kao slučajna nepokornost. Ubrzo su prevrtljivci i zlobni neprijatelji islama, bilo iz arapskih plemena bilo iz prekograničnih krajeva, gdje je još bilo utjecaja Bizantinaca i Perzijanaca, zgrabili posljednju priliku da onemoguće nadolazeće doba islama. Zato su iza leđa huškali na pobunu i nered.

Nažalost, pobuna se kao električna struja širila arapskim plemenima kao što su plemena: Asad, Gatafan, Ebs, Tai, Zubjan, zatim Benu Ammar, Havazin, Sulem i Benu Temim. Čim su počela prepucavanja sa ograničenim brojem vojnika, oni su bili pojačani ogromnim vojskama koje su često brojale i hiljade vojnika. Ljudi iz Bahreina, Omana i Mahre su odgovorili na ove užasne zavjere.

Odjednom se islam suočio sa opasnom kategorijom i nevjernici iz redova dvoličnjaka su opkolili vjernike. No Ebu Bekr, r.a., bio je spreman za njih. Sakupio je muslimansku vojsku i krenuo na mjesto gdje se skupila vojska plemena Benu Abs, Benu Mura i Benu Zubjan.

Bitka je otpočela i dugo trajala dok muslimani nisu izvojevali veliku pobjedu. Čim je pobjednička vojska muslimana stigla u Medinu, halifa ih je poslao u sljedeći boj. Proširile su se vijesti da je vojska munafika bila sve brojnija i svakim satom imala sve više naoružanja.

Ebu Bekr, r.a., krenuo je na čelu druge vojske, ali ovaj put su eminentniji ashabi izgubili strpljenje i čvrsto stali na stanovište da halifa treba ostati u Medini. Alija, r.a., stao je Ebu Bekru, r.a., na put kao da on predvodi vojsku i uzeo je uzde njegove deve te rekao: "Kuda, Poslanikov nasljedniče? Reći ću ti isto što ti je rekao i Poslanik, s.a.v.s., u Bici na Uhudu: "Stavi svoj mač u korice, Ebu Bekre, i ne izlaži nas tako tragičnom gubitku u ovom odlučujućem momentu."

Halifa se morao pokoriti ovakvom mišljenju svih. Zato je podijelio vojsku u 11 odreda i svakom dao određeni zadatak. Halid ibn Velid je trebao biti zapovjednik jednog ogromnog odreda. Kada je halifa svakom zapovjedniku dao njegov bajrak obratio se Halidu riječima: "Čuo sam da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Halid je zaista odličan Allahov rob i brat iz istog plemena. On je Allahov mač izvađen iz korica protiv nevjernika i licemjera.'"

* * *

Halid je sa svojom vojskom išao iz bitke u bitku i odnosio pobjedu za pobjedom, dok nije došlo vrijeme sudbonosne bitke.

* * *

Bilo je to u Bici kod Jemame, kada su pleme Benu Hanifa i njihovi saveznici organizovali jednu od najopasnijih munafičkih vojski sa Musejlemom Kezzabom (Lašcem) na čelu. Nekoliko puta je muslimanska vojska pokušala pobijediti vojsku Musejleme Kezzaba, ali nije uspjela. Na kraju je halifa naredio Halidu da krene na mjesto gdje je bio tabor plemena Benu Hanifa.

Čim je Musejlema čuo da je Halid krenuo da se bori protiv njega, ponovo je organizovao vojsku od koje je sačinio smrtonosan i užasan stroj. Vojske su se žestoko sukobile. Kada čitate historiju Božijeg Poslanika, s.a.v.s., obuzme vas zbunjujuće strahopoštovanje, jer se zateknete gledajući bitku koja po okrutnosti i užasima liči na bitku modernog vremena samo što su drugačija oružja i taktike.

Halidova vojska zaustavila se na pješčanom humku koji je gledao na Jemamu. U isto vrijeme Musejlema je uznosito i sa velikom moći krenuo, a za njim su išli beskrajni redovi njegovih vojnika. Halid je dodijelio brigadama zadatke i bajrake komandantima svoje vojske. Kada su se vojske sukobile u jezivoj, zastrašujućoj i smrtonosnoj bici, muslimanski šehidi su jedan za drugim padali kao ruže u bašči u kojoj vije neprestana oluja. Halid je odmah shvatio da je neprijateljska vojska

blizu pobjede, pa je odjahao na obližnje brdo i razmotrio bojno polje. Istog trenutka je uočio slabe tačke svoje vojske. Shvatio je da njen moral opada pod pritiskom snažnih napada Musejlemine vojske.

Odmah je odlučio da probudi novi osjećaj odgovornosti među muslimanskim vojnicima pa je sakupio krila i reorganizovao njihove položaje na bojnom polju. Pobjednički je povikao: "Borite se skupa u svojim vlastitim grupama pa da vidimo koja će grupa nadjačati ostale i odnijeti pobjedu." Svi su poslušali i reorganizovali se u svoje vlastite grupe. Tako su se muhadžiri borili pod svojim bajrakom, ensarije pod svojim i svaka grupa pod svojim bajrakom. Tako je postalo jasno u čemu je bila greška. U vojsci je buknuo entuzijazam i njihove duše ispunile su se novom energijom i dodatnom odlučnošću.

Halid je često povikivao: "Allahu ekber (Allah je najveći)" i "Nema boga osim Allaha." Tako je zapovijedao vojskom da je sablje svojih ljudi pretvorio u neizbježnu pobjedu, kojoj niko nije mogao pobjeći. Zapanjujuće je to da je muslimanska vojska u nekoliko momenata preokrenula situaciju u svoju korist. Musejlemini vojnici su u desetinama stotina i hiljada ginuli kao muhe koje su poprskane smrtonosnim insekticidom. Halid je svojim vojnicima izdavao naredbe sa takvim entuzijazmom, da je on kroz njih kolao kao struja. Ovo je bio dokaz njegove izuzetne genijalnosti. Na ovakav način je vođena većina sudbonosnih i žestokih bitaka protiv munafika. Na kraju, Musejlema je ubijen a tijela njegovih vojnika ležala su po bojnom polju. Konačno je zastava lašca i varalice bila zauvijek zakopana.

* * *

Kada je čuo dobre vijesti, halifa je klanjao namaz u znak zahvalnosti Allahu, dž.š., Najvećem i Najmoćnijem, što je podario pobjedu ovom heroju.

Ebu Bekr, r.a., bio je dovoljno oštrouman i razborit da je shvatio opasnost snaga zla, koje su vrebale na granicama i prijetile sjajnoj budućnosti islama i muslimana. Ove sile zla su bili Perzijanci u Iraku i

Bizantinci u Siriji. Ne samo da su ove dvije imperije, čija je moć slabjela i koje su čvrsto prionule za izopačene ostatke svoje slavne prošlosti, na užasne načine mučile stanovništvo Iraka i Sirije nego su također i manipulisale njim. Bez obzira na činjenicu da su većinu stanovništva činili Arapi, oni su ih nagovarali da se bore protiv Arapa muslimana, koji su nosili bajrak nove vjere koja je nastojala da sruši ostatke starovjekovnog svijeta i da iskorijeni dekadenciju i korupciju u koje je taj svijet duboko zapao. Veliki i slavni halifa je poslao naredbu Halidu da krene na Irak i ovaj je tako i učinio.

Volio bih da imam dovoljno prostora da detaljno iznesem slijed događaja koji su prethodili ovoj slavnoj pobjedi.

Kada su stigli u Irak, prvo što je Halid učinio bilo je da pošalje poruku svim namjesnicima koji su vladali provincijama i gradovima Iraka u ime njihovog vladara. Ove poruke su sadržavale sljedeće riječi: "U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog! Halid ibn Velid šalje ovu poruku namjesnicima Perzije. Mir će biti sa onim koji slijedi Uputu. Neka je slava i hvala Allahu, dž.š., Koji je uništio vašu moć i osujetio vaše zavjere. S jedne strane, onaj ko obavlja našu molitvu okrećući svoje lice prema našoj Kibli, Svetom mjestu u Mekki, i ko jede životinje koje su zaklane u ime Boga jeste musliman. Takva osoba ima ista prava i obaveze kao i mi. S druge strane, ako ne želite primiti islam onda čim primite moju poruku, pošaljite džizju (porez koji plaćaju nemuslimani koji su pod zaštitom islamske države) i obećavam da ću poštovati ovaj ugovor i držati se njega. Ali ako ne prihvatite ni jednu od ovih alternativa, tako mi Allaha, dž.š., poslaću vam ljude koji čeznu za smrću isto onoliko koliko vi čeznete za životom."

Halidovi izviđači koje je svugdje postavio upozoravali su ga na brojnost neprijateljske vojske koju su organizovali perzijski komandanti u Iraku. Kao i obično, Halid nije gubio mnogo vremena. Stoga je pokrenuo vojsku protiv zablude nevjerstva kako bi ga iskorijenio.

Gdje god bi išao, pratila ga je pobjeda, od Ubulle do Sadira, Nedžefa, Hire, Enbara i Kazimije. Pobjedničke povorke su slijedile jedna

drugu. Radosna vijest o dolasku Halida bi se širila kao svježi vjetar gdje god bi on išao da najavi dolazak islama. Nejaki i potlačeni narod je našao utočište u novoj vjeri, koja ih je izbavila perzijske okupacije i tlačenja.

Zadivljujuća je bila Halidova prva naredba svojim vojnicima: "Ne napadajte seljake. Ostavite ih neka na miru rade osim ako oni vas napadnu! Samo vam tada dopuštam da se branite."

Krenuo je naprijed sa svojom pobjedničkom vojskom, potjerao neprijatelja i prosjekao njihove redove kao nož koji siječe maslac. Svugdje uokolo je odjekivao ezan. Pitam se da li su ga mogli čuti i Bizantinci u Siriji? Da li su shvatili da su uzvici "Allah je najveći" signalizirali kraj njihovih civilizacija koje su slabjele? Mora da su čuli. Ustvari, ezan u njih ulijeva strah, ali u beznadežnom pokušaju da ponovo ožive duh svoje imperije, odlučili su nepromišljeno da krenu u borbu očaja i propasti.

* * *

Ebu Bekr, r.a., podigao je svoju vojsku i izabrao grupu svojih eminentnih zapovjednika kao što su bili: Ebu Ubejde ibn Džerrah, Amr ibn As, Jezid ibn Ebi Sufjan i Muavija ibn Ebi Sufjan da je predvode.

Kada je bizantinski imperator čuo da se ove vojske mobilišu, savjetovao je svoje ministre i zapovjednike da potpišu mir sa muslimanima, kako bi izbjegli siguran poraz. Međutim njegovi ministri i zapovjednici insistirali su da se bore i tvrdili su: "Tako nam našeg Gospodara, mi ćemo napasti Ebu Bekra prije nego se njegovi konji napasu na našoj zemlji (prije negoli on uspije doći do naše zemlje)." Tako su mobilisali vojsku koja je brojala oko 240.000 vojnika.

Muslimanski komandanti donijeli su ovu vijest Ebu Bekru, r.a., koji obeća: "Tako mi Allaha, dž.š., riješiću ih njihovih sumnji posredstvom Halida." Tako je "*lijek*" protiv njihovih zlih sugestija, pobune, agresije i nevjerice, tj. Halid bin Velid, dobio zapovijed da krene u pohod na Siriju, gdje će komandovati muslimanskom vojskom.

Halid se odmah odazvao njegovoj zapovijesti i ostavio Irak pod nadzorom El-Musenna ibn Harisa, zatim je krenuo sa svojom vojskom do muslimanskog centra Sirije. Njegova genijalnost mu je omogućila da organizuje svoju vojsku i da koordinira njihove različite položaje u nevjerovatno kratkom vremenu. Neposredno prije početka bitke, obratio se svojim vojnicima. Prvo je veličao Allaha, dž.š., i zahvalio Mu se, a zatim nastavio: "Ovo je Allahov dan. U njemu nisu prilični uznositost i silnost. Savjetujem vam da očistite svoje nijjete za džihad i da svoja djela učinite u ime Allaha, dž.š. Mijenjajmo se u komandovanju. Neka svaki od nas preuzme komandu na jedan dan."

"Ovo je Allahov dan." Kakav divan početak! "U njemu nisu prilični uznositost i silnost." Ova rečenica je još veličanstvenija, adekvatnija i budi još više strahopoštovanja. S jedne strane, velikom vođi nije nedostajalo samoodricanja i nadarenosti, jer uprkos činjenici da je halifa povjerio njemu zapovjedništvo vojske, on nije dao šansu šejtanu da šapatom zavodi njegove vojnike. Zato je prepustio svoje apsolutno zapovjedništvo vojskom svakom vojniku u svojim redovima, iako je on već bio zapovjednik. Tako je zapovjedništvo vojskom rotiralo iz dana u dan.

Zaista je mnogobrojna i dobro opremljena vojska Bizantinaca ulijevala strah. S druge strane, zapovjednik bizantinke vojske je shvatio da je vrijeme na strani muslimana, jer su oni bili skloni dugim bitkama koje su im garantovale pobjedu. Zato je odlučio da sakupi sve svoje trupe za jednu kratku bitku i da završi sa Arapima jednom za sva vremena.

Nesumnjivo da su muslimani toga dana bili obuzeti strahom i zabrinutošću, ali u takvim teškim situacijama uvijek su se oslanjali na svoju vjeru, u kojoj su našli nadu i podršku. Bez obzira na moć bizantinske vojske, iskusni Ebu Bekr, r.a., čvrsto je vjerovao u Halidovu sposobnost, zato je rekao: "Halid je čovjek za to. Tako mi Allaha, dž.š., ukloniću im sve njihove sumnje pomoću Halida."

Neka Bizantinci paradiraju svojim strašnim i mnogobrojnim snagama, jer muslimani su imali "lijek" protiv njih. Ibn Velid je sa-

kupio i osvježio svoju vojsku a zatim je podijelio u brigade. Postavio je novi plan napada i odbrane koji je pratio vojnu strategiju i taktiku Bizantinaca, koju je on veoma dobro poznavao iz ranijeg iskustva sa Perzijancima. Bio je spreman na sve mogućnosti. Veoma čudno, ali bitka se vodila tačno kako je on to zamislio, korak po korak i borba za borbom. Da je brojao udarce sabljom ne bi bio precizniji. Prije nego su se dvije vojske sukobile, on se bojao mogućnosti da neki vojnici, naročito oni koji su tek primili islam, ne pobjegnu kada vide strašnu i mnogobrojnu bizantinsku vojsku.

Halid je vjerovao da je umijeće pobjede i nepokolebljivost jedno te isto. Vjerovao je da muslimanska vojska nije mogla sebi priuštiti gubitak ni jednog jedinog vojnika, jer bi to bilo dovoljno da se proširi zloćudna panika među vojnicima, nešto što ni čitava bizantinska vojska ne bi bila u stanju da napravi. Prema tome, bio je iznimno nepopustljiv kada je riječ o bilo komu ko je dezertirao i napustio položaj i oružje te pobjegao. Naročito u Bici na Jermuku, a i kasnije, njegove trupe zauzele su svoje položaje. Pozvao je muslimanke i prvi put im dao sablje. Naredio im je da stanu u pozadinu redova i da "ubiju svakoga ko pobjegne". Bio je to čaroban potez idejnog tvorca.

Malo prije nego je počela bitka, bizantinski zapovjednik tražio je od Halida da izađe, jer je želio razmijeniti nekoliko riječi sa njim. Halid je zajahao prema njemu i obojica su galopirali prema prostoru koji je odvajao dvije vojske. Mahan, zapovjednik bizantinske vojske, obrati se Halidu riječima: "Znamo da su vas samo glad i jad natjerali da napustite svoju zemlju i da krenete u ovaj pohod. Ako hoćete, daćemo svakom od vas deset dinara, odjeću i hranu pod uvjetom da se vratite u svoju zemlju a iduće godine ćemo učiniti isto."

Halid je zaškripao zubima jer je bio isprovociran njegovim bezobraznim ponašanjem, ali ipak se smirio i uvjereno odgovorio: "Nismo napustili svoju zemlju zbog gladi kao što ti tvrdiš, nego smo čuli da je bizantinska krv veoma ukusna pa smo odlučili da ugasimo žeđ njome."

Junak je brzo odjahao nazad do redova svoje vojske i podigao muslimanski bajrak koliko je god mogao više, a zatim je pokrenuo napad.

"Allahu ekber (Allah je najveći)! Neka puhne džennetski vjetar."

Odjednom je njegova vojska postala kao raketa dok je ispunjavala bojno polje. Sukobili su se u izuzetno strašnom i krvavom boju. Bizantinci su u ogromnom broju nahrlili u boj, ali su otkrili da njihov protivnik nije lahak plijen. Požrtvovanost i nepopustljivost, koje su muslimani tog dana pokazali, budili su divljenje.

Na prvom mjestu, jedan muslimanski vojnik je u toku bitke požurio do Ebu Ubejdea ibn Džerraha (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) i rekao mu: "Odlučio sam poginuti kao šehid. Želiš li da prenesem poruku Poslaniku, s.a.v.s., kada ga sretnem?" Ebu Ubejde mu odgovori: "Da, reci mu da smo zaista spoznali da je Istina ono što nam je naš Gospodar obećao." Istog momenta je čovjek odjurio u užas bojnog polja. Tražio je smrt; zato se žestoko borio jednom sabljom a hiljade sablji su se u njega zabadale dok napokon nije pao kao šehid.

Drugo, Ikrime ibn Ebi Džehl – da, on je bio sin zloglasnog Ebu Džehla – dok su Bizantinci ubijali svakoga ko se našao na dometu njihovih sablji, pozvao je muslimane i rekao: "Borio sam se protiv Poslanika, s.a.v.s., dok me Allah, dž.š., nije uputio na Pravi put, pa kako me može biti strah da se borim protiv Allahovog neprijatelja sada kada sam primio islam?"

Zatim je povikao: "Ko mi obećava da će poginuti?" Obećala mu je jedna grupa muslimana koja je krenula i probila redove neprijateljske vojske. Draži im je bio Džennet od pobjede. Allah, dž.š., prihvatio je nagodbu koju su sklopili putem obećanja i tako su postali šehidi.

Treće, drugi muslimani bili su teško ranjeni, pa je donesena voda kako bi ugasili žeđ, ali kada su ponudili prvom, on bi pokazao na svoga brata koji je ležao do njega i bio teže ranjen i žedniji. I opet, kad bi ovom drugom ponudili vodu, on bi dalje pokazao na svoga brata muslimana.

Na kraju je veliki broj njih umro žednih pošto su pokazali nesvakidašnji primjer samoodricanja i požrtvovanja. Zaista je Bitka na Jermuku posvjedočila neviđene primjere požrtvovanja bez presedana.

Među ovim upadljivim nesvakidašnjim djelima požrtvovanja koje je pokazala odlučna volja muslimana bila je i izvanredna scena Halida ibn Velida na čelu grupe koja je brojala samo 100 vojnika koji su se sjatili među 40.000 Bizantinaca. Halid je stalno dozivao svojih 100 vojnika: "Tako mi Allaha, dž.š., čini mi se da su Bizantinci izgubili strpljenje i hrabrost, zato molim Allaha, dž.š., da budete jači od njih."

Kako može 100 vojnika biti jače od 40.000 vojnika? To je zaista nemoguće! Ipak, zar nisu srca ovih 100 vojnika bila ispunjena vjerom u Allaha, dž.š., Najvećeg i Najjačeg?! Zar nisu bila ispunjena vjerom u Njegovog pouzdanog i iskrenog Poslanika, s.a.v.s.?! Zar nisu bila ispunjena vjerom u ono što predstavlja najtrajnije vitalno pitanje u životu?! To predstavlja pobožnost i dobročinstvo. Zar nije njihov halifa Ebu Bekr es-Siddik, r.a., čovjek koji je sjedio tamo u Medini, novoj prijestonici novog svijeta, svojim vlastitim rukama muzao ovce udovica i kuhao hljeb za siročad dok su se njegove zastave izdizale iznad čitavog svijeta? Zar nije njihov zapovjednik Halid ibn Velid bio lijek protiv taštine jedne tiranije, njezine ovisnosti, tlačiteljstva i agresivnosti? Zar se nije Allahov mač borio protiv sila nazadnosti, izumiranja i nevjere? Zar nisu svi ovi likovi prikaz Istine, samo Istine i ničega osim Istine?

Pa neka zapuše vjetar pobjede! Neka zapuše jako, moćno i pobjedonosno!

* * *

Halidova genijalnost je toliko zadivila bizantinske oficire i zapovjednike da ga je Džerjah, bizantinski komandant, zamolio da se pojavi u vrijeme zatišja. Kada su se sastali, bizantinski komandant ga je upitao: "Halide, reci mi istinu i nemoj lagati, jer slobodoumnjaci ne lažu. Je li Allah poslao nebeski mač vašem Poslaniku, pa ga je on

dao tebi pa zato ubijaš svakoga ko dođe na domet tvoje sablje?" Halid mu odgovori: "Ne." Čovjek uzviknu: "Pa zašto te onda zovu Allahov Mač?" Halid objasni: "Allah, dž.š., poslao nam je Svoga poslanika. Neki od nas su povjerovali u njega a neki nisu. Ja sam bio među onima koji nisu vjerovali sve dok Allah, dž.š., nije uputio moje srce u islam i Njegovom Poslaniku, s.a.v.s., pa sam mu iskazao svoje priznanje. Zato je Poslanik, s.a.v.s., molio Allaha, dž.š., za mene i rekao: 'Ti si Allahov Mač.'" Bizantinski komandant zapita: "Čemu pozivate ljude?" Halid odgovori: "Pozivamo ljude monoteizmu i islamu." Ovaj ponovo upita: "Da li bilo ko drugi ko pređe na islam ima istu nagradu kao i vi?" Halid odgovori: "Da, čak i veću nagradu." Džerjah uskliknu: "Kako kada ste vi primili islam prije njega?"

Halid mu odgovori: "Mi smo živjeli sa Božijim Poslanikom i svojim očima smo vidjeli njegove znakove i mu'džize. Dakle, bilo je očekivati da će svako ko je imao priliku da vidi ono što smo mi vidjeli i da čuje ono što smo mi čuli prije ili poslije primiti islam. A što se tiče vas koji ga niste ni vidjeli ni čuli, ako uprkos tomu vjerujete u njega i u ono neviđeno, vi ćete imati veću i bolju nagradu ako očistite svoju savjest i učinite to u ime Allaha, dž.š."

Bizantinski komandant povika kao da tjera konja da se primakne Halidu i stade pored njega: "Molim te, Halide, nauči me islamu!" Primio je islam i klanjao dva rekata. Ubrzo je bitka ponovo započela i Bizantinac Džerjah se ponovo borio, ali ovaj put na strani muslimana dok nije poginuo kao šehid.

Sada pažljivo pogledajmo kako se očituje ljudska veličina u jednom od najznamenitijih događaja. Prva verzija koju pripovijedaju historičari kaže da je Omer ibn Hattab, vođa pravovjernih, dok je Halid komandovao muslimanskom vojskom u ovoj krvavoj i sudbonosnoj bici i dok je jakim udarcima otimao pobjedu iz bizantinskih pandži, poslao mu poruku u kojoj je pozdravio muslimanske vojnike i saopćio im tužnu vijest o smrti Ebu Bekra, r.a. Zatim je naredio Halidu da preda zapovjedništvo nad vojskom Ebu Ubejdeu ibn Džerrahu. Halid

je pročitao poruku i zamolio Allaha, dž.š., da se smiluje Ebu Bekru, r.a., i da uputi Omera, r.a. Nakon toga strogo je zabranio kuriru da bilo kome kaže sadržaj pisma i da ne napušta svoje mjesto niti da komunicira sa bilo kime.

Zatim je Halid ponovo preuzeo komandu u ovoj bici i prikrio vijesti o Ebu Bekrovoj, r.a., smrti i Omerovim, r.a., naređenjima dok nisu pobijedili. Konačno je kucnuo čas pobjede i Bizantinci su bili savladani.

Tek tada je naš junak prišao Ebu Ubejdeu i sve mu ispričao. Prvo je Ebu Ubejde pomislio da to čini u šali, ali je uskoro shvatio da su te vijesti ozbiljne i istinite. Odmah je poljubio Halida među oči i pohvalio njegovu velikodušnost.

Druga verzija istog događaja kaže da je poruka bila poslana Ebu Ubejdeu i da je on sakrio vijesti od Halida dok nije bila završena bitka. Ovdje nas se ne tiče koja od ove dvije verzije je autentična. Jedino što nas ovdje interesuje jeste Halidovo ponašanje koje je u obje verzije bilo veličanstveno.

Ne mogu zamisliti situaciju u kojoj Halid pokazuje više odanosti i iskrenosti nego u ovoj. Nije ga bilo briga da li je on komandant ili vojnik. Njemu su obje titule bile jedno te isto, dok je god u tim pozicijama mogao izvršavati svoje dužnosti prema Allahu, dž.š., u Kojeg je vjerovao, prema Poslaniku, s.a.v.s., kojem je iskazao svoje priznanje i konačno prema vjeri koju je primio. Ovakva ogromna samokontrola Halida i drugih muslimana bila je nemoguća bez pomoći i uputstva jedinstvenih uzora – halifa, koji su u to vrijeme bili na čelu muslimanskog svijeta. Te halife su bili Ebu Bekr, r.a., i Omer, r.a. Dovoljno je samo spomenuti ime jednog od njih i sve unikatne i velike vrline čovječanstva bivaju jasne.

Bez obzira na to da Halid i Omer, r.a., nisu baš bili najbolji prijatelji, Omerova pristojnost, pravednost i izuzetna velikodušnost nisu uopće bili upitni za Halida. Stoga nisu dovedene u pitanje njegove odluke i sudovi. Nepristrana savjest čovjeka koji je izdao ove naredbe predstavljala je vrhunac bogobojaznosti, nepokolebljivosti i istinoljubivosti.

* * *

Omer, r.a., vođa pravovjernih, nije imao ništa protiv Halida, nego protiv njegove nagle prirode i oštrog mača.

On je izrekao ove rezerve prema Halidu kada je predložio Ebu Bekru, r.a., da bi Halid trebao biti smijenjen nakon smrti Malika ibn Nuvejre. Rekao je: "Halidov mač je nepromišljen." Time je mislio da je brz, oštar i nagao. Halifa Ebu Bekr, r.a., odgovori: "Ja ne bih vraćao u korice ono što je Allah, dž.š., izvadio iz korica protiv nevjernika."

Pogledajte da Omer, r.a., nije rekao za Halida da je nepromišljen, nego je tim izrazom opisao mač a ne čovjeka. Ne samo da su ove riječi pokazale veliku uljudnost vođe pravovjernih, nego i njegovo poštovanje prema Halidu.

Halid je od glave do pete bio ratnik. Čitav svoj život, kako prije islama tako i poslije, posvetio je tome da postane snalažljiv i voljeni vitez. Čak su i njegova okolina i način na koji je odrastao bili posvećeni tom krajnjem cilju.

Kada god bi se sjećao prošlosti vidio bi bitke koje je vojevao protiv Poslanika, s.a.v.s., i njegovih ashaba te udarce svoga mača koji su ubijali vjernike i sljedbenike islama. Ta su ga sjećanja potresala i pekla ga je savjest. Zato je njegov mač čeznuo za tim da uništi temelje nevjerstva, kako bi nadoknadio sva svoja nedjela iz prošlosti.

Mislim da se još sjećate šta se dogodilo između Halida i Poslanika, s.a.v.s., sa početka ovog poglavlja, posebno kada je Halid pitao Poslanika, s.a.v.s.: "Molim te, traži oprost od Allaha, dž.š., za mene zbog svih mojih nedjela koja sam počinio da bih odvratio ljude sa Allahovog puta!" Također se sjećate da čak i kada mu je Poslanik, s.a.v.s., rekao da islam briše sve grijehe počinjene prije, Halid ga je molio dok mu konačno nije obećao da će tražiti oprost kod Allaha, dž.š., za njega zbog svih nedjela koja je počinio prije nego što je primio islam.

Zaista, kada mač nosi tako izuzetan vitez kao što je Halid oslonjen na zapovijedi savjesti, preporođen toplinom očišćenja, žrtve i apsolut-

ne odanosti vjeri koja je bila okružena zavjerama i neprijateljstvom, nemoguće je da takav mač odbaci svoje stroge principe ili svoju prirodnu oštrinu.

Naprimjer, kada ga je Poslanik, s.a.v.s., poslao u neka arapska plemena nakon oslobođenja Mekke, rekao mu je: "Šaljem te tamo ne kao ratnika, nego kao muslimana koji poziva na Allahov put." Nažalost, mač ga je nadjačao i natjerao ga da preuzme ulogu ratnika, brišući ulogu muslimana koji poziva na Allahov put, koji mu je Poslanik, s.a.v.s., naredio da slijedi. Kada je Poslanik, s.a.v.s., čuo šta je Halid uradio bio je pogođen brigom i bolom. Zatim se okrenuo prema Kibli, podigao ruke obraćajući se Allahu, dž.š., u znak izvinjenja i rekao: "O, Allahu! Ograđujem se od sramote koju je počinio Halid." Zatim je poslao Aliju, r.a., da isplati krvnu naknadu porodici ubijenog.

Pripovjedači kažu da se Halid oslobodio optužbe kada je rekao da mu je Abdullah ibn Huzafa es-Sahmi rekao: "Poslanik, s.a.v.s., naredio ti je da ih napadneš jer su odbili islam."

Uprkos tome, Halid je posjedovao nadljudsku energiju. Bio je obuzet neodoljivom željom da uništi idolopoklonstvo starih vremena. Da smo ga vidjeli kako je rušio kip Uzaa, koji mu je Poslanik, s.a.v.s., naredio da uništi, vidjeli bismo da su ljutnja i srdžba koje je pokazivao dok ga je rušio bili tako jaki da se činilo kao da ne udara obični kip nego čitavu jednu vojsku te da siječe vratove njenih vojnika i svukuda oko sebe sije smrt. Udarao je svojom desnom rukom, zatim lijevom a onda nogama. Vrištao je na razbacano kamenje i prašinu: "O, Uza, ne vjerujem u tebe! Slava ne pripada tebi! Vidim da te je Allah ponizio!"

* * *

Stalno ponavljamo riječi koje je o Halidu izrekao Omer, r.a., vođa pravovjernih: "Izuzetno su rijetke žene koje rađaju ljude kao što je Halid", kao i našu, ali i Omerovu želju da njegova sablja ne bude tako nagla.

Omer, r.a., mnogo je plakao na dan njegove smrti. Kasnije su ljudi saznali da nije samo tugovao za njegovim gubitkom nego i za svojom

posljednjom šansom da zapovjedništvo ponovo vrati Halidu sada kada ljudi nisu više bili ljuti na njega. Nestali su razlozi za njegovo smjenjivanje. Međutim ovaj put je nestao i čovjek.

Veliki heroj je požurio da zauzme svoje mjesto u Džennetu. Jer napokon je došlo vrijeme da predahne s obzirom na to da niko na zemlji nije bio toliko neumoran kao on. Zaista je bilo vrijeme da njegovo iscrpljeno tijelo malo odmori pošto su ga i prijatelji i neprijatelji opisivali kao *čovjeka koji ne spava i koji ne da drugima da spavaju.*

Da je on mogao birati, odabrao bi da nastavi živjeti sve dok ne uništi sve ostatke džahilijetskog vremena i da nastavi džihad na putu Allaha, dž.š., i islama.

Divni miris duše ovog čovjeka će zauvijek ostati, dok god konji hržu i blista se oštrica sablje i dok se nad muslimanskim vojskama vihori bajrak monoteizma. Često bi govorio: "Ništa mi nije draže od hladne noći u društvu pješadije muhadžira dok se spremamo da ujutro napadnemo nevjernike. To mi je draže čak i od noći u kojoj sam se oženio ili kada sam primio radosnu vijest o djetetovom rođenju."

Zato je, prema njegovom mišljenju, tragedija njegovog života bila to što umire na postelji nakon što je čitav svoj život proveo na konju sa podignutom sabljom koja je bljeskala. Teško mu je bilo prihvatiti da umire u postelji, poslije svih bitaka koje je vojevao uz Poslanika, s.a.v.s., i nakon što je porazio bizantinsku i perzijsku imperiju i nakon što je galopirao do Iraka i odnosio pobjede jednu za drugom dok ga nije oslobodio. Zatim je krenuo na Siriju, gdje je također postizao pobjede jednu za drugom dok i nju nije oslobodio okova nevjerstva.

Bez obzira što je bio komandant, bio je toliko skroman da ga ne biste mogli razlikovati od njegovih vojnika kada biste ga vidjeli, ali u isto vrijeme biste odmah znali da je to komandant zbog načina na koji je preuzimao odgovornost i na koji se postavljao kao najbolji uzor.

Ponavljamo, tragedija života ovog heroja je u tome što je umro u postelji. Sa suzama u očima je rekao: "Sve bitke koje sam u životu vo-

jevao ostavile su svuda po mom tijelu rane i ubode, a ja evo umirem u postelji kao da nikada prije nisam iskusio rata. Nadam se da kukavice neće imati ni dana odmora čak ni nakon moje smrti."

Ovo su ostale poznate riječi velikog čovjeka. Kada se približilo vrijeme da preseli, izrekao je oporuku. Možete li pogoditi kome je ostavio sve svoje vrijedne stvari? Ostavio ih je Omeru ibn Hattabu, r.a. Možete li pogoditi koje su to vrijedne stvari? To su bili njegov konj i njegovo oružje. I šta još? Nije ostavio ništa više iza sebe osim svog konja i oružja.

Tako je njegova jedina opsesija u životu bila pobjeda nad neprijateljima Istine. Nije nimalo bio opsjednut ovim životom niti njegovim užicima i bogatstvima. Postojala je jedna stvar koju je besprijekorno čuvao i njegovao. Bio je to njegov šljem. Izgubio ga je u Bici na Jermuku i zamorio je i sebe i druge dok ga nije našao. Kada su ga zbog toga kritikovali, on je rekao: "Čuvam ga zbog sreće jer na njemu ima nekoliko dlaka sa Poslanikove glave. To me čini optimističnim pa osjećam da je pobjeda na dohvatu ruke."

* * *

Na kraju, tijelo ovog heroja napustilo je svoj dom na rukama njegovih ashaba. Majka umrlog je posljednji put pogledala junaka, oči su joj bile pune sigurnosti pomiješane sa tugom dok je molila Allaha, dž.š., da ga zaštiti, pa je rekla: "Bolji je od hiljadu ljudi na bojnom polju. Ako me pitaš za njegovu hrabrost, bio je hrabriji od velikog lava koji u vrijeme opasnosti štiti svoju mladunčad. Ako me pitaš za njegovu milosrdnost, bio je milosrdniji od velikog pljuska koji se spušta sa planine."

Omerovo srce je ubrzano zakucalo a iz očiju mu potekoše suze kada ju je čuo da recituje ove stihove pa reče: "Rekla si istinu. Tako mi Allaha, dž.š., bio je baš onakav kao što si rekla."

Junak je zakopan. Njegovi ashabi su tužni stajali na mezaru. Osjećali su da je čitav svemir tako smiren, pokoran i tih da se činilo da ga čitav svijet oplakuje.

Ovaj strašni muk prekinulo je tek hrzanje konja, koji je zatezao svoj ular i vođen mirisom došao do mezara onoga koji ga je do jučer jahao. Kada je došao do tihe povorke i svježeg mezara, protrzao je svojom glavom i zahrzao oštro kao nekada kada je hrzao dok bi ga jahao njegov junak dok je rušio prijestolja Perzije i Bizantije, razbijajući iluzije paganizma i ugnjetavanja te uništavajući sile zaostalosti i nevjerstva kako bi utro put islamu. Dok je uperio oči prema mezaru, spuštao je i dizao glavu kao da odaje posljednju počast svome dojučerašnjem vlasniku i junaku. Zatim je stao uspravno sa podignutom glavom a iz očiju su mu potekle suze. Halid ga je zajedno sa svojim oružjem na Allahovom putu ostavio u nasljedstvo Omeru, r.a. Pa ko je dovoljno hrabar i velik da ga uzjaše nakon Halida?

Spas neka je tebi junače svih pobjeda i zoro svih noći. Nad strahotama bitke si lebdio zajedno sa svojim vojnicima kada si im rekao: "Najmračniji sat je onaj pred zoru." Ovo je postala izreka.

Neka Allah, dž.š., blagoslovi tvoje rođenje, Ebu Sulejmane. Neka ti Allah, dž.š., podari slavu, hvalu i vječnost, Halide.

Ponovimo riječi Omera, r.a., vođe pravovjernih, izrečene prilikom besjede koju je održao kao posljednji ispraćaj Halidu: "Neka ti se Allah, dž.š., smiluje, Ebu Sulejmane. Ono što sada imaš daleko je bolje od onoga što si imao u životu, jer si sada sa Allahom, dž.š. Slava ti pripada na ovom a zadovoljstvo na drugom svijetu."

23.
KAJS IBN SA'D IBN UBADE
Najlukaviji Arap, ali u korist islama

Iako je bio mlad, ensarije su ga smatrale vođom. Često bi govorili: "Da mu samo možemo kupiti bradu!", imao je sve osobine vođe osim tradicionalne brade.

Pa ko je bio taj mladić za koga su njegovi ljudi bili spremni potrošiti novac kako bi kupili bradu, koja bi činila njegov izgled besprijekornim i postala dio njegove urođene genijalnosti i izuzetnog vodstva?

Ovaj mladić je bio Kajs ibn Sa'd ibn Ubade. Bio je iz jedne od najpoznatijih i najdarežljivijih arapskih porodica za koju je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Najveća odlika ove porodice je darežljivost."

Bio je veoma lukav i nije bilo kraja njegovim trikovima, spretnosti i oštroumnosti. Rekao je istinu kada je kazao: "Da se ne suzdržavam zbog islama, iskoristio bih svoju sposobnost da nadmudrim sve Arape."

Bio je veoma oštrouman, prepreden i lukav. U Bici na Siffinu borio se na strani Alije, r.a., protiv Muavije. Sjedio je i prevrtao po svojoj glavi spletku koja će od Muavije i njegovih vojnika napraviti najveće gubitnike, ali što je više razmišljao o spletki sve više je shvatao da se to smatra opasnim grijehom. Potom je proučio kur'anski ajet: "*A spletke će pogoditi upravo one koji se njima služe...*"(35: 43) Zato je potpuno

odbacio spletku i zatražio oprost od Allaha, dž.š., riječima: "Tako mi Allaha, dž.š., ako je suđeno da nas Muavija nadjača, neće to biti zbog toga što nas je prevario, nego zbog toga što nismo bili dovoljno pobožni i bogobojazni."

Taj čovjek je bio ensarija iz plemena Hazredž. Bio je iz jako dobre porodice i naslijedio je sve najbolje vrline svojih predaka. Bio je sin Sa'da ibn Ubade, vođe plemena Hazredž sa kojim ćemo se također upoznati.

Kada je Sa'd primio islam držao je za ruku sina Kajsa i upoznao ga sa Poslanikom, s.a.v.s., govoreći: "Od sada je ovo tvoj sluga." Poslanik, s.a.v.s., u Kajsu je prepoznao sve najbolje i najispravnije osobine pa ga je pozvao da sjedne do njega te rekao: "On će od sada pa sve dok je živ sjediti na ovom mjestu." Enes, r.a., ashab Božijeg Poslanika, s.a.v.s., rekao je: "Kajs ibn Sa'd ibn Ubade je Poslaniku, s.a.v.s., bio ono što je glavni oficir vrhovnom zapovjedniku."

Prije nego što je primio islam, bio je toliko domišljat da ga niko nije mogao nadmudriti. Stanovnici Medine i okolice osjećali su se bespomoćni pred njegovim lukavštinama. Kada je primio islam, potpuno je izmijenio svoj život, čak i svoje sklonosti pošto je naučio da treba sa ljudima postupati iskreno a ne varati ih. Bio je veoma iskren i odan vjernik. Zato se kanio svojih lukavština i opasnih eksperimenata. Međutim kad god bi se našao u teškoj situaciji, probudilo bi se njegovo obuzdano i osujećeno lukavstvo i nadjačalo njega i njegova djela, jedino što mu je pomagalo da se bori protiv toga bile su riječi: "Da se ne suzdržavam zbog islama, iskoristio bih svoje lukavstvo da prevarim sve Arape."

* * *

Njegovu nadarenost jedino je premašivala njegova darežljivost. Darežljivost nije bila slučajna Kajsova osobina, nego je dolazio iz porodice koja je bila poznata po darežljivosti. U tom vremenu bio je običaj da bogati i darežljivi ljudi unajme telala koji će u toku dana biti na nekom uzvišenom mjestu i pozivati goste i putnike da dođu jesti i

odmoriti se, u noći bi ta osoba zapalila vatru kako bi putnici znali gdje ima hrane. Ljudi su u to vrijeme govorili: "Ko voli masnu hranu i meso mora ići po hranu u kuću Zulejma ibn Harisa." Zulejm ibn Haris bio je Kajsov predak. Tako je Kajs odgajan u visoko cijenjenoj porodici poznatoj po darežljivosti i dijeljenju milostinje.

Jednog dana su i Ebu Bekr, r.a., i Omer, r.a., prokomentirali njegovu darežljivost riječima: "Da pustimo ovog mladića da dijeli onoliko koliko je darežljiv, potrošio bi očevo imanje." Kada je Sa'd ibn Ubade čuo to, povikao je: "Ebu Kuhafa i Ibn Hattab ne bi trebali pokušavati podsticati moga sina da postane škrtica!"

Jednog dana je nekom dužniku pozajmio veliku sumu novca kako bi ovaj prebrodio tešku situaciju. Kada je došlo vrijeme za vraćanje duga, čovjek je otišao Kajsu da mu vrati dug, ali je ovaj to odbio i rekao: "Nikada ne uzimam nazad ono što sam već dao."

* * *

Ljudska priroda je nepromjenjiva. Tako su darežljivost i hrabrost neodvojive. Zaista su prava darežljivost i hrabrost kao blizanci: ni jedno ne bi postojalo bez drugog. Ako sretnete darežljivog čovjeka koji nije hrabar onda budite sigurni da ono što ste vidjeli nije prava darežljivost nego samo pretvaranje. S druge strane, ako vidite nekoga ko je hrabar, ali nije darežljiv onda budite sigurni da ono što ste vidjeli nije prava hrabrost, nego obični nepromišljeni i lahkomisleni hir. Kajs ibn Sa'd je bio kralj darežljivosti, ali i hrabrosti i junaštva. Čini se da je on bio predmet ovih stihova:

"Ako se zastava podigne u čast slave
Onda je sigurno desnom rukom drži Arap."

Njegovo junaštvo je bilo viđeno u svim bitkama u kojima je učestvovao dok je Poslanik, s.a.v.s., bio živ, ali i nakon njegove smrti.

Kada hrabrost zavisi od iskrenosti, a ne od lukavstva, i kada zavisi od poštenja i sukoba a ne od okolišanja i manevrisanja, onda je, sigurno, težak i beskrajan problem i briga koja se ne može trpjeti za tu osobu.

Još otkada je odbacio svoje neviđene sposobnosti u lukavštinama i manevrisanju i otkako je postao pošten i očevidno hrabar, osjećao je olakšanje i zadovoljstvo bez obzira na probleme sa kojima se susreo i na obaveze koje je morao ispunjavati.

Prava hrabrost jedino dolazi iz čovjekovog uvjerenja. To uvjerenje nije iskvareno pohotom i hirom, nego je rezultat istinoljubivosti i iskrenosti prema samom sebi.

Stoga, kada je počeo sukob između Alije, r.a., i Muavije, Kajs je sjeo sam i razmišljao na čiju će stranu stati, odnosno za koga on vjeruje da je u pravu. Čim je shvatio da je Alija, r.a., bio u pravu nije nimalo oklijevao, nego je s ponosom, hrabrošću i neustrašivošću stao na njegovu stranu.

Kajs je bio i jedan od neustrašivih junaka bitaka na Siffinu, Džemelu i Nahravanu. On je nosio bajrak ensarija i vikao: "Bajrak koji sada nosim je isti koji sam nosio kada smo s Božijim Poslanikom, s.a.v.s., krenuli u rat i kada smo kao pojačanje imali Džibrila. Sretan je čovjek na čijoj strani nema nikoga osim ensarija."

Alija, r.a., povjerio mu je položaj namjesnika Egipta. Muavija je uvijek imao pretenzije na Egipat jer ga je smatrao najvrednijim draguljem svog prosperitetnog carstva. Stoga, čim je Muavija čuo da Kajs treba biti namjesnik u Egiptu izgubio je samokontrolu i zgrozio se na pomisao da će mu Kajs vječno stajati na putu da vlada Egiptom čak i ako odnese sigurnu pobjedu nad Alijom, r.a. Zato je iskoristio sve svoje metode zavaravanja i beskrupulozne trikove kako bi Kajsa oklevetao kod Alije, r.a.

Na kraju mu je Alija, r.a., naredio da napusti Egipat. Kajs je imao legitimno pravo da iskoristi svoje lukavstvo, jer je shvatio da je, sigurno, Muavija, nakon što mu nije pošlo za rukom da ga pridobije na svoju stranu, nahuškao Aliju, r.a., protiv njega, pomoću svojih podmuklih i lukavih zavjera. Cilj mu je bio da nahuška Aliju, r.a., protiv Kajsa tako što je pobudio sumnje u njegovu odanost. Stoga je najbolji odgovor na

Muavijine zlonamjerne trikove bilo da pokaže još više odanosti Aliji, r.a., i onome šta on predstavlja. Ta pokornost nije bila samo obično pretvaranje niti sredstvo za Kajsov cilj, nego njegovo čvrsto uvjerenje i vjerovanje. Zato Kajs, r.a., ni na momenat nije pomislio da je smijenjen sa položaja, jer je namjesništvo i sve druge položaje smatrao sredstvom za konačni cilj a to je da služi svojoj vjeri i uvjerenju. Ako je njegova uprava nad Egiptom bila jedno sredstvo da se bude u službi istini, njegovo svrstavanje na stranu Alije na bojnom polju bilo je drugo sredstvo ne manje važno i nimalo manje sjajno.

* * *

Kada Muavija nije muslimanima ostavio drugog izlaza nego da izvade mačeve iz svojih korica i da se bore jedan protiv drugog, Kajs, r.a., preuzeo je komandu nad 5000 muslimana koji bijahu obrijali svoje glave iz žalosti za Alijom.

Hazreti Hasan je mislio da bi bilo najbolje da se zaustavi patnja muslimana i užasni, kobni sukob. Zato je pristao da pregovara sa Muavijom i na kraju ga priznao kao halifu. Kada se to dogodilo, Kajs je o tom problemu dugo razmišljao i shvatio da bez obzira koliko hazreti Hasan bio u pravu da donese takvu odluku, njegovi vojnici su također imali pravo da budu konsultovani. Stoga ih je sve pozvao i obratio im se riječima: "Ako vi tako želite, nastavićemo se boriti do zadnjeg čovjeka, ali ako hoćete tražiću od Muavije da vam garantuje sigurnost i slobodu."

Normalno, Muavija je osjetio olakšanje i bio je presretan što se riješio jednog od najžešćih i najopasnijih protivnika.

Ovaj čovjek, čije je lukavstvo bilo upitomljeno islamom, umro je u Medini 59. godine po Hidžri. Takav je bio čovjek koji je rekao: "Da nisam čuo Poslanika, s.a.v.s., kako kaže: '*Varanje i obmanivanje imaju mjesto u Džehennemu*', postao bih najveći prepredenjak ovog naroda." Na kraju je umro, ali miris ovog pouzdanog i disciplinovanog muslimana još uvijek se širi.

24.
UMEJR IBN VEHB
Davo paganstva, apostol islama

Na dan Bitke na Bedru on je bio jedan od vođa koji su krenuli sa svojim sabljama da unište islam. Bio je veoma oštrouman i odlično je procjenjivao, pa su ga njegovi ljudi predložili da utvrdi broj muslimana koji su krenuli sa Poslanikom, s.a.v.s., i da provjeri da li muslimani postavljaju zasjede i da li imaju pojačanje sa sobom. Umejr ibn Vehb el-Džumehi je galopirajući na svome konju obišao oko muslimanskog tabora a potom se vratio svojim ljudima i rekao im da ima oko 300 ljudi i ta se procjena pokazala kao tačna.

Pitali su ga da li iza sebe imaju pojačanje. Odgovorio je: "Nisam ništa vidio. O, Kurejšije, vidio sam konje koji nose pravu pravcatu smrt. Oni nemaju ni utvrđenja ni utočišta osim svojih sablji! Tako mi Boga, znam da kada god jedan od njih bude ubijen biće također ubijen i jedan od vas. Ako ubiju isto onoliko ljudi koliko vi ubijete, kakva je korist od života nakon toga? Dobro razmislite!"

Neke od vođa plemena Kurejš zabrinulo je njegovo mišljenje pa su bili skoro okupili svoje ljude kako bi se vratili u Mekku bez borbe, ali je Ebu Džehl uspio da im promijeni mišljenje i podjari vatru prkosa i rata čija će, upravo on, biti prva žrtva.

* * *

Kurejšije su mu dale nadimak *Đavo Kurejša*. Na dan Bitke na Bedru *Đavo Kurejša* se žestoko borio, ali su se snage plemena Kurejš vratile u Mekku potpuno potučene i Umejr ibn Vehb je dio sebe ostavio u Medini pošto su muslimani odveli njegovog sina kao ratnog zarobljenika.

Jednog dana se pridružio svom rođaku Safvanu ibn Umejju, koji je svoje neprijatelje u velikom ogorčenju mrzio jer mu je otac, Umejje ibn Halef, ubijen na Bedru i kosti mu ostale u zajedničkoj grobnici.

Safvan i Umejr su zajedno sjeli i smišljali osvetu svojim neprijateljima. Čujmo kako Urva ibn Zubejr prenosi njihov dugi razgovor:

Spominjući one koji su ubijeni na Bedru, Safvan je rekao: "Tako mi Boga, nema nikakve koristi od života nakon njihove smrti." Umejr je na to dodao: "Tako je. Tako mi Boga, da mi nije dugova koje ne mogu otplatiti i moje djece koja bi poslije mene postala skitnice, ja bih odjahao do Muhammeda i ubio bih ga. Imam jak razlog za to. Rekao bih mu da sam došao zbog svoga sina, ratnog zarobljenika."

Safvan je iskoristio ovu priliku i rekao: "Ja ću ti otplatiti dugove i izdržavati djecu zajedno sa svojom i ugađati im dok su god živi." Umejr je pristao na to i rekao: "Neka to bude tajna." Zatim je naredio da mu se naoštri mač i da po njemu bude stavljen otrov, a potom je krenuo.

Kada je stigao u Medinu, Omer ibn Hattab, r.a., sjedio je sa nekim muslimanima i govorio o Bici na Bedru. Omer, r.a., pogledao je i vidio Umejra ibn Vehba opasanog sabljom kako spušta svoju devu na koljena pred vratima džamije. Omer, r.a., reče: "Taj pas, Allahov neprijatelj, Umejr ibn Vehb! Tako mi Allaha, dž.š., on je ovdje samo da nanese zlo. On nas je izazvao na dan Bitke na Bedru!"

Omer, r.a., ušao je kod Poslanika, s.a.v.s., i rekao mu: "O, Božiji poslaniče, ovdje je Allahov neprijatelj, Umejr ibn Vehb i opasan je sabljom!"

Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Pustite ga da uđe!" Omer, r.a., izašao je i uhvatio ga oko vrata koricama svoga mača i rekao ljudima: "Uđite

i sjedite sa Poslanikom, s.a.v.s., i budite oprezni sa ovim čovjekom, on je varalica." Zatim je Omer, r.a., ušao kod Poslanika, s.a.v.s., držeći korice svoga mača oko Umejrovog vrata, a kada je to vidio Poslanik, s.a.v.s., rekao je Omeru, r.a., da ga ostavi na miru a Umejru reče: "Priđi bliže."

Umejr priđe i reče: "Dobro jutro!", što je bio pozdrav iz perioda džahilijjeta.

Poslanik, s.a.v.s., reče: "Allah, dž.š., počastio nas je boljim pozdravom od vašeg. To je selam, pozdrav vjernika u Džennetu."

Umejr nastavi: "O, Muhammede, tako mi Boga, čuo sam to skoro."

Poslanik, s.a.v.s., upita ga: "Šta te dovodi, Umejre?", a on odgovori: "Došao sam zbog ovog zarobljenika kojeg vi držite." "Ašta će ti sablja oko vrata?!", pitao ga je Poslanik, i on je rekao: "Bog nam ih učinio mrskima, dabogda; nisu nam ni od kakve koristi!" Poslanik, s.a.v.s., ponovo ga upita: "Reci mi pravi razlog zbog kojeg si došao?" Umejr opet potvrdi: "Došao sam zbog toga." Poslanik, s.a.v.s., reče mu: "Ali sjedio si sa Safvanom ibn Umejjom na Hidžru i spominjali ste one iz plemena Kurejš koji su pokopani u onu jamu, a ti si rekao da bi, da nemaš dugova i djece, otišao i ubio Muhammeda. Safvan je obećao da će ti otplatiti dugove i izdržavati tvoju djecu pod uvjetom da mu me ubiješ, ali te Allah, dž.š., priječi da to učiniš."

U tom momentu je Umejr zaplakao: "Svjedočim da nema boga osim Allaha, dž.š., i da si ti Njegov poslanik. To niko nije znao osim mene i Safvana. Tako mi Allaha, dž.š., Allah ti je to rekao. Slavljen neka je Allah, dž.š., Koji me uputio u islam." Poslanik, s.a.v.s., reče svojim ashabima: "Podučite brata islamu i kako da uči Kur'an a oslobodite ratnog zarobljenika."

* * *

Tako je Umejr ibn Vehb primio islam. Tako je *Đavo Kurejša* bio očaran Poslanikovim svjetlom i svjetlom islama da je istog momenta primio islam i postao *Apostol islama.*

Omer ibn Hattab (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) rekao je: "Tako mi Allaha, dž.š., kada se pojavio, mrzio sam ga više od svinje. Ali sada ga volim više nego što volim neke od svojih sinova."

* * *

Umejr je sjedio i duboko razmišljao o toleranciji ove vjere i velikodušnosti Poslanika, s.a.v.s. Sjetio se svojih ranijih dana u Mekki kada se prepirao i borio protiv islama prije nego su se Poslanik, s.a.v.s., i njegovi ashabi preselili u Medinu. Onda se sjetio svoje borbe na Dan Bedra i kako je toga dana došao sa namjerom da ubije Poslanika, s.a.v.s. Sve je to nestalo u trenutku kada je rekao: "Nema boga osim Allaha, dž.š., i Muhammed je Njegov poslanik."

Kakva tolerancija! Kakvu čistoću i samopouzdanost nosi ova velika vjera! U jednom trenutku islam je izbrisao sve njegove ranije grijehe, muslimani su mu oprostili sva nedjela i mržnju, otvorila su se njihova srca i primio je islam. Zar nije on, čiji mač još uvijek svjetluca pred njihovim očima, planirao sa zlobnom namjerom da počini najsramnije djelo? Sve je to oprošteno i ništa se ne spominje. Umejr je u jednom jedinom trenutku postao jedan od muslimana i jedan od Poslanikovih ashaba sa svim pravima i obavezama. Zar nije on, koga je Omer ibn Hattab, r.a., samo malo prije toga želio ubiti, postao mu draži od njegovih sinova?

Ako je on u jednom trenutku u kojem je primio islam zaslužio sav taj respekt, čast, slavu i blistavilo islama, onda je islam zaista velika vjera.

* * *

U kratkom vremenu Umejr je shvatio da je njegova dužnost prema ovoj vjeri da joj služi onoliko koliko se ranije borio protiv nje, da je pomaže onoliko koliko je prije kovao zajvere protiv nje i da pokaže Allahu, dž.š., i Njegovom Poslaniku, s.a.v.s., ono što oni žele: istinu, borbu i pokornost.

Tako je jednog dana došao Poslaniku, s.a.v.s., i rekao: "O, Allahov poslaniče, činio sam sve što sam mogao da uništim Allahovo svjetlo

i mnogo sam vrijeđao muslimane. Želio bih da mi daš dozvolu da odem u Mekku i da ih pozovem Allahu, dž.š., Njegovom poslaniku i islamu. Neka ih Allah, dž.š., uputi, inače ću im nanositi bol zbog njihove vjere kao što sam nekada nanosio bol tvojim ashabima zbog njihove vjere."

Od vremena od kada je Umejr otišao iz Mekke u Medinu, Safvan ibn Umejj, koji je nagovorio Umejra da ide i da ubije Poslanika, s.a.v.s., ponosno je šetao ulicama Mekke, veseo i sretan je prisustvovao sastancima i skupovima. A kad god su ga ljudi i njegova braća pitala zašto je toliko sretan i ushićen dok se kosti njegovog oca još nisu ohladile u pijesku Bedra, on bi ponosno trljao ruke i govorio ljudima: "Ura! Za nekoliko dana stići će radosne vijesti zbog kojih ćete zaboraviti Bitku na Bedru." Svako jutro je izlazio van Mekke i pitao karavane: "Zar se ništa nije desilo u Medini?" Njihovi odgovori bivali su negativni, pošto niko od njih nije vidio ni čuo da se desilo bilo šta važno u Medini.

Safvan je bez očajavanja nastavio da zapitkuje karavane jednu za drugom dok jednog dana nije naišao na jednu i pitao putnike: "Zar se ništa nije desilo u Medini?" Putnik je odgovorio: "Da, desilo se nešto krupno." Lice mu je zablistalo kada je na vrhuncu ushićenja pažljivo upitao putnika: "Šta se dogodilo? Reci mi!" Tada je čovjek rekao: "Umejr ibn Vehb je primio islam i tamo uči o vjeri i Kur'anu."

Safvan se osjećao nasamarenim i radosne vijesti koje je najavio svom narodu i koje je čekao te zbog kojih je trebao zaboraviti Bitku na Bedru toga su dana postale toliko kobne da su ga skoro uništile.

* * *

Jednog dana je putnik stigao i Umejr se vratio u Mekku, držeći svoj mač spreman za borbu, i prvi koji ga je sreo bio je upravo Safvan ibn Umejje. Čim ga je Safvan vidio, bio je spreman da ga napadne, ali ga je mač spreman za boj u ruci Umejra odvratio. Zadovoljio se sa nekoliko uvreda koje je izrekao Umejru i nastavio je svojim putem.

Umejr je došao u Mekku kao musliman, iako ju je prije nekoliko dana napustio kao mnogobožac. Sjetio se lika Omera ibn Hattaba,

r.a., kada je on primio islam i kada je povikao: "Tako mi Allaha, dž.š., sješću kao vjernik na svako mjesto na kojemu sam sjedio kao mnogobožac."

Uzimajući ove riječi za moto i ovu situaciju za primjer, Umejr je odlučio žrtvovati svoj život za vjeru protiv koje se slijepo borio kada je imao moć da povrijedi bilo kojeg muslimana. I tako je počeo da nadoknađuje sve što je propustio i da se utrkuje sa vremenom pozivajući i danju i noću u islam, javno i tajno. Vjera u njegovom srcu ga je preplavila sigurnošću, uputom i svjetlom.

Na njegovom jeziku su riječi Istine kojima poziva na pravednost, milosrđe, ljubaznost i dobročinstvo. U njegovoj desnoj ruci je mač kojim plaši one koji odvraćaju vjernike od Allahovog puta i koji žele da ga unište. Za nekoliko sedmica broj onih koji su zalaganjem Umejra ibn Vehba primili islam postao je nemjerljiv. Umejr je sa njima krenuo prema Medini sa velikom, divnom karavanom.

Pustinja preko koje su išli na svome putovanju nije se mogla suzdržati od zaprepaštenja i čuđenja zbog tog čovjeka koji ju je pregazio prije samo malo vremena držeći svoj mač i žureći prema Medini da ubije Poslanika, s.a.v.s., zatim ju je pregazio vraćajući se iz Medine sa potpuno drugačijim licem od onog kakvo je imao prvi put. Učio je Kur'an, a.š., jašući na svojoj devi. Sada je prelazio preko pustinje treći put na čelu duge povorke vjernika koji su ispunjavali pustinju slaveći Allaha, dž.š.

* * *

Da, bila je to velika najava da je *Đavo Kurejša* Allahovom uputom postao neustrašivi *Apostol islama*, koji je stajao uz Poslanika, s.a.v.s., u bitkama i događajima i čija je odanost Allahovoj vjeri ostala nepokolebljiva čak i nakon smrti Poslanika s.a.v.s.

Na Dan oslobođenja Mekke, nije zaboravio da svog prijatelja i rođaka pozove u islam, posebno nakon što više nije bilo sumnje u istinitost Poslanika, s.a.v.s., i njegove misije.

Safvan je pobjegao prema Dženddi na svom putu prema Jemenu. Umejr ga je toliko sažalijevao da je odlučio da ga svim sredstvima sačuva od šejtana. Požurio je Poslaniku, s.a.v.s., i rekao: "O, Allahov poslaniče, Safvan ibn Umejje je vođa svog naroda. Dao se u bijeg pred tobom i krenuo je morem. Daj mu sigurnost. Neka je Allahov mir sa tobom." Poslanik, s.a.v.s., reče: "Siguran je." Umejr ponovo reče: "O, Poslaniče, daj mi dokaz da je siguran." Poslanik, s.a.v.s., dao mu je svoj turban koji je nosio kada je ušao u Mekku.

Neka Urva ibn Zubejr završi ovu priču: "Umejr je krenuo dok nije stigao Safvana, koji se upravo spremao da zaplovi. Umejr mu je rekao: "O, Safvane, žrtvovao bih svoga oca i majku zbog tebe. Spriječi svoju vlastitu propast. Ovo je dokaz sa kojim sam ti došao, za tvoju sigurnost koju ti garantuje Allahov Poslanik, s.a.v.s." Safvan mu reče: "Proklet bio! Odlazi i ne pričaj sa mnom!" Umejr mu je ponovo rekao: "O, Safvane, žrtvovao bih svoga oca i majku zbog tebe. Allahov Poslanik je najbolji, najpravedniji i najmilostiviji čovjek. Njegova slava je tvoja a njegova čast je tvoja." Safvan odgovori: "Bojim se." Umejr reče: "On je još milostiviji i još pravedniji od toga." Vratio se sa njim i došli su Poslaniku, s.a.v.s. Safvan je rekao Poslaniku, s.a.v.s.: "On tvrdi da mi ti garantuješ sigurnost." Poslanik, s.a.v.s., odgovori: "Rekao ti je istinu." Safvan mu reče: "Daj mi dva mjeseca da odlučim." Poslanik, s.a.v.s., reče mu: "Imaš 4 mjeseca da odlučiš."

Nedugo nakon toga Safvan je primio islam a Umejr je bio izuzetno sretan kada je ovaj prihvatio islam.

* * *

Ibn Vehb je otišao na svoje blagoslovljeno putovanje Allahu, dž.š., nakon Božijeg Poslanika, s.a.v.s., kojim je Allah, dž.š., spasio narode od stranputice i izveo ih iz dubine tame na svjetlost.

25.

EBU DERDA

Kako je on bio mudar čovjek!

Dok je muslimanska vojska pobjedonosno napredovala, u Medini je živio izuzetan mislilac i mudrac čija je mudrost tekla njegovim veselim i jezgrovitim riječima. Stalno je govorio onima oko sebe: "Hoćete li da vam kažem koja su vaša najbolja djela, bogatija i bolja od borbe protiv neprijatelja i od toga da vi ubijate njih a oni vas, a vrednija su od dirhema i dinara?"

Oni koji su ga slušali podigli bi glave i brzo ga upitali: "Koja su to djela, o, Ebu Derda?" Ebu Derda bi nastavio govoriti a lice bi mu zasjalo svjetlom vjere i mudrosti: "Sjećanje na Allaha, dž.š.: sjećati se Allaha, dž.š., najveće je djelo na svijetu."

* * *

Taj divni mudrac nije propovijedao filozofiju osamljenja i izolovanja niti povlačenje iz okvira dužnosti nove vjere, koja borbu smatra svojim osnovnim elementom. Da, Ebu Derda nije bio takav čovjek, nego je uzeo mač u ruke i borio se zajedno sa Poslanikom, s.a.v.s., od momenta kada je primio islam pa do momenta kada je došla Allahova pomoć i pobjeda.

Međutim bio je to čovjek potpuno svjestan svog ovosvjetskog postojanja i življenja čak i kada bi se u samoći sklanjao pod plašt mu-

drosti, pa je stoga posvetio svoj život traganju za Istinom i osvjedočenjem (šehadetom). Ebu Derda, mudrac ovih velikih dana (neka Allah, dž.š., bude zadovoljan njime), bio je osoba koja se radovala svome Poslaniku, s.a.v.s., i vjerovao je da je ova vjera, sa svojim dužnostima i razumijevanjem, jedini pravi put do Istine.

Zato je bio zadubljen u svoju vjeru, predajući joj se i uređujući svoj cjelokupni život strogo, mudro i ozbiljno u skladu sa njom. Išao je tim putem dok nije stigao do Istine i dok nije zauzeo svoje počasno mjesto među pravovjernima, dok je razgovarao sa svojim Gospodarom i učio sljedeći ajet: "*Klanjanje moje i obredi moji, i život moj, i smrt moja doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova.*" (6: 162)

Da, Ebu Derdaova borba protiv samog sebe završila se stjecanjem visokog duhovnog položaja, daleke superiornosti i izgaranja na Božijem putu, što mu je pomoglo da čitav svoj život posveti Allahu, dž.š., Stvoritelju svjetova.

* * *

Sada pogledajmo malo izbliže ovog mudraca i duhovnjaka. Vidite li svjetlo koje mu zrači sa čela? Osjećate li miris koji dolazi od njega? To su svjetlo mudrosti i miris vjere. Vjera i mudrost su se sretno sparili u ovom čovjeku. Pitali su njegovu majku šta on najviše voli a ona je odgovorila: "Duboko promišljanje i meditaciju." To je potpuno u skladu sa Allahovim riječima u više ajeta: "*Zato uzmite iz toga pouku, o, vi koji ste obdareni!*" (59: 2)

Kada bi tjerao svoju braću na razmišljanje rekao bi im: "Jedan sat razmišljanja je bolji nego čitava noć ibadeta!" Ibadet i razmišljanje kao i traganje za Istinom bili su jači od njega i od bilo čega u njegovom životu.

U vrijeme kada je primio islam i iznio svoje očitovanje Poslaniku, s.a.v.s., on je bio veoma uspješan trgovac u Medini. On je proveo dobar dio života trgujući još prije nego je primio islam i prije nego što su se Poslanik, s.a.v.s., i muslimani preselili u Medinu.

On je tek bio primio islam i nedugo nakon toga... Ustvari, neka on dovrši ovu priču umjesto nas: "Primio sam islam pred Poslanikom, s.a.v.s., i bio sam trgovac. Htio sam spojiti trgovinu sa ibadetom, ali to dvoje nije nikada išlo zajedno. Prekinuo sam sa trgovinom a nastavio sa ibadetom. Danas mi nije drago da kupujem i prodajem kako bih zaradio 300 dirhema dnevno, iako mi je radnja pred vratima džamije. Ne kažem da Allah, dž.š., zabranjuje trgovinu, ali bih ja volio biti od onih koje ni trgovina ni promet ne odvraćaju od zikra."

Vidite li kako on ispravno govori, dok su mu riječi pune mudrosti i istine. On daje odgovor prije nego ga pitamo: "O, Ebu Derda, da li Allah, dž.š., zabranjuje trgovinu?" On nam hitro iz glava izbija ovakvo pitanje i ukazuje nam na najviši cilj koji je on nastojao postići i zbog kojeg je napustio trgovinu i pored uspješne trgovačke karijere. On je bio čovjek koji je tražio duševno savršenstvo i superiornost i najveći stepen savršenstva koje može dokučiti ljudsko biće. Koristio je ibadet kao stepenicu ka najvišem stepenu dobročinstva te pronalazak istinskog dobra i istine u njenom prirodnom sjaju. Da je shvatao ibadet samo kao dužnosti koje mora obavljati ili kao zabrane koje govore čega se mora kloniti, mogao je uspjeti i u ibadetu, i u svojoj trgovini, i u poslu.

Ima mnogo trgovaca i ima mnogo dobrih i pobožnih osoba koje se bave trgovinom. Među ashabima Poslanika, s.a.v.s., bilo je ljudi koje ni promet ni trgovina nisu mogli odvratiti od sjećanja na Allaha, dž.š., ali su mnogo radili kako bi razvili trgovinu i zaradili novac kojim su se služili da pomognu islam i zadovolje potrebe muslimana. Međutim metode ovih ashaba ne umanjuju vrijednost Ebu Derdaovih metoda niti njegove umanjuju vrijednost njihovih metoda, jer svako radi ono za šta je stvoren.

A Ebu Derda je osjećao da je on stvoren za ono čemu je posvetio svoj život: savršenstvo u traženju Istine uz prakticiranje najvišeg načina isposništva, koji je u skladu sa vjerom na koju su ga uputili Allah, dž.š., i Njegov Poslanik, s.a.v.s.

Nazovite ga misticizmom ako hoćete, ali to je bio misticizam čovjeka koji je imao mnoge vrline: vjerničku profinjenost, filozofski kapacitet, ratno iskustvo i jurisprudenciju Poslanikovih ashaba. Sve ovo je učinilo da njegov misticizam bude aktivno postupanje u duševnom izgrađivanju a ne obična sjenka te građevine.

Da, to je bio Ebu Derda, ashab Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i njegov učenik. To je bio Ebu Derda – duhovnjak i mudrac, čovjek koji je dunjaluk odbio objema rukama i povukao se u samoću dok nije izglačao i očistio svoju dušu koja je postala čisto ogledalo u kojem su se ogledali mudrost, pravednost i dobrota. Sve to je Ebu Derdaa učinilo velikim učiteljem i istinskim mudracem.

Kako su sretni oni ljudi koji dođu i slušaju ga! Dođite i poslušajte njegovu mudrost, o, vi koji razumijete. Počnimo sa njegovom filozofijom života i dunjalučkih slasti i njihove beskorisnosti. Poslanikov hadis: "*Imati malo i biti zadovoljan bolje je nego imati mnogo pa skrenuti*", utjecao je duboko na njegov duh. Allah, dž.š., rekao je: "*Teško svakom klevetniku-podrugljivcu, koji blago gomila i prebrojava ga, i misli da će ga blago njegovo besmrtnim učiniti!*" (104: 1-3)

Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Ostavite dunjalučke brige koliko god možete jer onome kome dunjaluk bude najveća briga Allah, dž.š., zaokupit će ga mnogim stvarima odjednom i učiniće da se uvijek osjeća siromašnim. A onome kome ahiret bude jedini cilj Allah, dž.š., obogatit će mu srce i daće da mu dolazi svako dobro."

Zato je sažalijevao one koji su bili zatočenici želje za bogatstvom pa je rekao: "Tražim utočište kod svoga Gospodara od rasipanja srca." Pitali su ga: "Kakvog rasipanja srca, o Ebu Derda?" On je odgovorio: "To je kada imaš novca svugdje." Pozivao je ljude da posjeduju dunjalučki život tako da ga se odriču, jer to je pravo posjedovanje života. Ali trčanje za njegovim beskrajnim mamljenjima je najgora vrsta ropstva. Zatim je rekao: "Beživotan je onaj koji ne može bez dunjaluka."

Za njega je novac samo sredstvo za ugodan i sretan život. Stoga ga ljudi trebaju zarađivati na dopušten (halal) način, pošteno i skromno,

a ne grabiti ga pohlepno. Kazao je: "Ne jedite ništa što nije ispravno, ne uzimajte novac ako nije ispravan i ne donosite kući ništa što nije ispravno."

Pisao je svojim ashabima: "Osim toga, svaka prolazna stvar koju posjedujete na ovom svijetu je prije vas pripadala nakom drugom a pripadaće nekom drugom i poslije vas, i vama od nje pripada samo ono što ste poslali ispred sebe (učinili dobra dijela). Bolje vam je dati prednost onome od koga uzimate novac nego sebi radi svojih sinova, koji će vas naslijediti, jer uzimate novac iz dva razloga: za dobrog sina koji troši novac na Allahovom putu, pa će on biti zadovoljan sa onim što ste zaradili i neće imati problema, ili za neposlušnog sina koji novac troši na svoje poroke i u neposlušnost Allahu, dž.š., pa ćete biti na mukama zbog onoga što ste za njega zaradili. Pustite da njihova nafaka dođe iz Allahovog izobilja i spasite sebe."

Prema mišljenju Ebu Derdaa, čitav dunjalučki život je samo pozajmica.

Kada je osvojen Kipar i ratni plijen odnesen u Medinu, ljudi su vidjeli Ebu Derdaa kako plače. Bili su zapanjeni pa su mu prišli, a Džubejr ibn Nufejr ga upita: "Zašto plačeš na dan kada je Allah, dž.š., pomogao islam i muslimane?" S dubokim razumijevanjem i mudrošću Ebu Derda odgovori: "Jadan ti, Džubejre! Kakvu ljudi lakrdiju prave od sebe kada napuste Allahove zapovijedi! Ovo je bio najbolji narod koji je imao nadmoć, ali su napustili Allahove zapovijedi pa su postali ono što sada vidiš." Da, tako je on rezonovao: da su zemlje koje su oslobodili muslimani tako brzo i lahko pale u ruke muslimanske vojske zbog toga što je tamo vladala moralna dekadencija i što su ti ljudi izgubili vjeru koja ih je štitila i držala vezane za Allaha, dž.š. Zato se bojao da u budućnosti ne bi iščeznuli istinitost i dobročinstvo ako oslabi iman i odnos prema Allahu, dž.š. Zbog toga bi im ta "*pozajmica*" bila oduzeta onako lahko kao što im je prije data.

* * *

Kako je, prema njegovom mišljenju, čitav ovaj život bio samo obična pozajmica, tako je on bio ujedno i most ka vječnom i ljepšem životu.

Jednom su ga njegovi ashabi posjetili kada je on bio bolestan i zatekli ga kako spava na komadu kože. Rekoše mu: "Ako hoćeš, nabavićemo ti bolju i udobniju posteljinu." Pokazujući svojim kažiprstom i gledajući svojim svijetlim očima u daljinu, on im odgovori: "Moj dom je tamo. Otud dolazimo i tamo se vraćamo. Tamo putujemo i za tamo radimo."

Ovakav pogled na život nije bio samo mišljenje i stav nego način cjelokupnog života. Jezid ibn Muavija se htio oženiti kćerkom Ebu Derdaa, ali ovaj to nije dopustio nego ju je udao za siromašnog, ali pobožnog muslimana.

Ljudi su bili veoma začuđeni takvim postupkom, ali im je Ebu Derda održao lekciju govoreći: "Šta bi se desilo sa Ed-Derdaom da je dobila sluge i užitke i da su je zaslijepili ukrasi i uživanja na dvoru? Šta bi bilo sa njenom vjerom?"

Bio je to mudar čovjek ispravnog morala i čistog srca. Odbijao je sve što mami um i zavodi srce i na taj način nije pobjegao od sreće, nego je pobjegao u nju.

Stvarna sreća, prema njegovom mišljenju, bila je posjedovati dunjaluk a ne dopustiti da on posjeduje nas. Kada god su potrebe ljudi zadovoljene i ispravne, oni shvataju stvarnost života kao most preko kojeg kroče prema vječnom domu, povratku i besmrtnosti. Kad god tako postupaju, sve veće i obilnije je njihovo zadovoljstvo. Ebu Derda je također rekao: "Nije prednost u tome da imaš mnogo novca ili mnogo sinova, ali jest prednost ako imaš dosta obzira, mnogo znanja i ako se takmičiš sa ljudima u ibadetu."

Za vrijeme vladavine halife Osmana, r.a., Muavija je bio namjesnik u Siriji i Ebu Derda je prihvatio da bude sudija, kako je to i halifa htio. On je u Siriji bio pravi uzor svima onima koji su zbog dunjalučkih užitaka bili na iskušenju. Počeo ih je podsjećati kako je živio Poslanik,

s.a.v.s. Podsjećao ih je na njegov asketizam kao i život prvih muslimana i šehida.

Sirija je u to vrijeme bila naseljen region, koji je bio prepun dunjalučkih uživanja i čari, te je stanovnicima strašno dosadio taj čovjek, koji im je zagorčavao život svojim pridikama. Sakupio bi ih a zatim bi im govorio: "O, stanovnici Sirije, vi ste braća po vjeri, susjedi u svojim kućama i pomagači jedni drugima protiv vaših neprijatelja. Pa kako vas nije stid? Zarađujete više od onoga što vam je potrebno da se prehranite i gradite ono u čemu ne živite i nadate se onome što ne možete postići. Ljudi prije vas su pažljivo sakupljali i sigurno se nadali i čvrsto gradili, ali su njihova bogatstva postala prokletstva, njihove nade su postale iluzije a njihove kuće grobovi."

To je bio narod Ada, koji je zajedno sa svojim bogatstvima i potomcima naseljavao taj region, od Adane do Omana. Tada bi se na njegovim usnama ukazao široki sarkastični osmijeh, pa bi mahnuo rukama okupljenom narodu i sarkastično povikao: "Ko će od mene kupiti nasljedstvo naroda 'Ad za dva dirhema?"

Bio je izvrstan, veličanstven i bistar čovjek. Njegova mudrost je bila iskrena, njegova osjećanja su bila pobožna, a razumijevanje mu je bilo savršeno i pažljivo. Za njega ibadet nije bio ni ispraznost ni ponos nego želja za dobrim i izlaganje Allahovoj milosti i stalna dova koja je podsjećala čovjeka na njegovu slabost i blagodati koje mu je dao njegov Gospodar.

Rekao je: "Tražite dobro cijeloga života i budite u Allahovoj milosti. Allah, dž.š., u svoju milost stavlja miris kojim On obasipa one od svojih robova koje On želi. Tražite od Allaha, dž.š., da sakrije vaše mane i da vam učvrsti srca u teškim vremenima."

Ovaj mudrac je uvijek bio jako osjetljiv prema ispraznom ibadetu, na koji je upozoravao ljude. Ta ispraznost čini da ljudi sa slabim imanom ibadetē iz ponosa i hvale se pred drugima svojim ibadetom. Poslušajmo šta on o tome kaže: "Jedan atom dobročinstva pobožnog čovjeka bolji je od ibadeta veličine jedne planine koji obavi hvalisavac."

Također je rekao: "Nemojte ljudima povjeravati stvari koje ne žele i ne zovite ih da odgovaraju kao da ste njihov Gospodar. Čuvajte svoje vlastite duše. Onome koji prati šta drugi ljudi rade povećaće se jad."

Ebu Derda nije želio da jedan vjernik, bez obzira na kojem nivou imana bio, poziva ljude na odgovornost kao da je on Gospodar. On bi trebao veličati Allaha, dž.š., zbog sklada i spasa kroz molitvu, plemenita osjećanja i dobre namjere za one koji ne mogu postići takav uspjeh. Ima li veće i svjetlije mudrosti od one kakvu ima ovaj pametni čovjek?

Ebu Kalaba, njegov prijatelj, govori nam o njemu: "Jednog dana je Ebu Derda naišao pored čovjeka koji je počinio grijeh i kojeg su ljudi napadali. On im je to zabranio i rekao im: "Da ste ga našli u jami, zar ga ne biste izvukli?" Oni odgovoriše: "Da." On im reče: "Ne vrijeđajte ga! Veličajte Allaha, dž.š., što vas je zaštitio od tog zla." Oni ga upitaše: "Zar ga ti ne mrziš?", a on odgovori: "Ne. Mrzim njegovo djelo, i ako ga ostavi, biće mi brat."

* * *

Ako je to jedan vid ibadeta onda su znanje i učenje drugi vid. Ebu Derda je, kao mudrac i kao vjernik, jako mnogo veličao znanje, pa je rekao: "Niko od vas ne može biti pobožan ukoliko nije učen niti može uživati u svom znanju sve dok ga praktično ne primijeni."

Da, znanje je, prema njegovom shvatanju, bilo razumijevanje, ponašanje, učenje, način, ideja i život. Pošto takva pohvala znanja dolazi od mudrog čovjeka, vidimo da on tvrdi da je učitelj po položaju, nagradi i dobitku kao i učenik. On je smatrao da veličina života zavisi od dobrote prije svega. Jednom prilikom je rekao: "Zašto vam učenjaci odlaze a nepismeni ljudi ništa ne uče? Učitelj i učenik onoga što je dobro imaju jednaku nagradu a osim njih dvojice i ostali ljudi imaju koristi." Također je rekao: "Postoje tri vrste ljudi: učenjak, obrazovan čovjek i divljak."

Kao što smo već vidjeli, znanje je neodvojivo od slijeđenja mudrosti Ebu Derdaa (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime). On je rekao:

"Najviše me je strah da mi duša na Sudnjem danu ne kaže pred svim stvorenjima: "O, moj vlasniče, da li si znao?", a ja odgovorim: "Da", a zatim mi ona kaže: "Šta si činio sa svojim znanjem?"

Jako je cijenio i uvažavao učenjake. Čak je često molio Allaha, dž.š.: "O, Svemogući Gospodaru! Tražim utočište kod Tebe protiv kletve učenjakova srca."

Pitali su ga: "Kako te može prokleti učenjakovo srce?", a on je odgovorio: "Da me njihova srca mrze." Vidite li, vjerovao je da je učenjakova mržnja nepodnošljiva kletva, zato je molio Allaha, dž.š., da mu pruži utočište.

Mudrost Ebu Derdaa (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) zagovarala je bratstvo i međuljudske odnose koji su zasnovani na samoj ljudskoj prirodi. Tako je on jednom prilikom rekao: "Upozoriti svoga brata bolje je nego ga izgubiti. Daj svome bratu savjet i budi milostiv prema njemu, ali nemoj prihvatati njegovu pohlepu jer ćeš postati kao on. Sutra će doći smrt i izgubićeš ga. A kako ga možeš oplakivati kada on umre, ako mu nisi dao ono što mu je pripadalo dok je bio živ?"

Strah od Allaha, dž.š., kod Njegovih sluga je najjača i najtvrđa osnova na kojoj je Ebu Derda zasnovao prava bratstva. On (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) je rekao: "Mrzim kada učinim nepravdu bilo kome, ali još više mrzim da maltretiram osobu koja traži utočište kod Allaha, dž.š., Najuzvišenijeg i Najmoćnijeg, i pomoć protiv moje nepravde."

O, Ebu Derda, kako si veličanstven i kako je osvijetljena tvoja duša! Upozoravao je ljude da je iluzija kada misle da su nenaoružani i nejaki ljudi lahak plijen za njih i njihovu moć. Upozorio ih je da takvi u svojoj slabosti imaju destruktivnu snagu kada zamole Allaha, dž.š., da im pomogne u njihovoj nemoći i kada se požale na zlo koje su im ljudi nanijeli.

* * *

Takav je Ebu Derda, mudri čovjek, bio. Pustinjak koji je stalno bio u ibadetu i stalno se obraćao Allahu, dž.š. Kada bi ljudi hvalili njegovu pobožnost i tražili od njega da moli Allaha, dž.š., za njih, on bi ponizno odgovorio: "Ne plivam dobro pa se bojim da se ne utopim."

* * *

Pored sve te mudrosti, o, Ebu Derda, ti ne znaš dobro plivati? Kako čudno jer je tebe odgajao Božiji Poslanik, s.a.v.s., ti si učenik Kur'ana, dijete ranog islama i ashab Ebu Bekra, r.a., Omera, r.a., i ostalih velikana!

26.
ZEJD IBN HATTAB
Soko u Bici kod Jemame

Jednog dana je Poslanik, s.a.v.s., sjedio sa grupom muslimana i dok su razgovarali Poslanik, s.a.v.s., na momenat je zastao a potom rekao onima koji su sjedili oko njega: "Među vama ima jedan čovjek čiji će '*kutnjak*' u Džehennemu biti veći od planine Uhud."

Na licima svih koji su bili prisutni pojavio se strah i jeza, jer se svako od njih bojao da on ne bude ta osoba kojoj je Poslanik, s.a.v.s., nagovijestio tako užasan kraj.

Godine su prolazile i svi ti ashabi su poginuli kao šehidi osim Ebu Hurejrea i Redždžala ibn Unfuva, koji su jedini od njih ostali živi. Ebu Hurejre je bio užasno prestrašen zbog tog predskazanja i nije imao mira dok sudbina nije otkrila tajnu o tome ko je, ustvari, taj nesretni čovjek: bio je to Redždžal ibn Unfuva, koji se odmetnuo od islama i pridružio se Musejlemi Kezzabu te tako potvrdio Poslanikov nagovještaj o njemu.

Jednog dana je Redždžal ibn Unfuva otišao Poslaniku, s.a.v.s., i primio islam te naučio njegove osnovne poruke. Zatim se vratio svome narodu i nije se vraćao u Medinu dok nije Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret i dok za halifu nije izabran Ebu Bekr, r.a. Redždžal je Ebu Bekru, r.a., prenio vijesti o stanovnicima Jemame i o njihovoj podršci

Musejlemi te mu je predložio da halifa pošalje njega kao izaslanika koji će među njima učvrstiti islam. Halifa mu je dopustio.

Redždžal je otišao do Jemame i kada je vidio koliko pristalica ima Musejlema, povjerovao je da će oni, sigurno, pobijediti. Zbog svoje izdajničke prirode osigurao je sebi mjesto u novonastaloj Musejleminoj državi. Tako se on odmetnuo od islama i pridružio se Musejlemi, koji mu je obećao perspektivnu budućnost.

Redžžal je za islam bio opasniji i od samog Musejleme, jer je iskoristio svoju prethodnu vezu sa islamom i period koji je živio sa Poslanikom, s.a.v.s., u Medini kada je naučio mnoge ajete iz Kur'ana, a.š., te svoj utjecaj kod halife Ebu Bekra, r.a. Redždžal je sve ovo iskoristio u zle nakane i lukavo podržao i potvrdio suverenitet Musejleme i njegovo lažno poslanstvo.

Redždžal bi išao od čovjeka do čovjeka i govorio kako je čuo Poslanika, s.a.v.s., da je rekao da je sklopio partnerstvo sa Musejlemom i pošto je Poslanik, s.a.v.s., umro, Musejlema je zaslužio da nakon njega ponese bajrak poslanstva i objave.

Broj Musejleminih pristalica je ogromno porastao zahvaljujući Redždžalovim lažima i njegovom prevarantskom iskorištavanju svoje veze sa islamom i Poslanikom, s.a.v.s. Kada su u Medinu stigle vijesti o Redždžalu, muslimani su bili strašno ljuti zbog laži koje je ovaj opasni munafik koristio kako bi zavodio ljude. Njegove zlobne riječi i postupci su doprinijeli da rat bude tako žestok te da sukob između muslimana i njihovih neprijatelja i protivnika poprimi tako velike razmjere. Čovjek koji je bio najgorljiviji da se susretne sa Redždžalom bio je Zejd ibn Hattab, čiji su junaštvo i slava ostali upečatljivi u svim biografijama i knjigama iz povijesti islama.

Sigurno ste čuli za Zejda ibn Hattaba. To je bio brat Omera ibn Hattaba (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime). Da! To je bio njegov stariji brat! Bio je stariji od Omera, r.a., i primio je islam te je imao čast da pogine kao šehid prije njega.

Te je bio idealan junak čiji je moto bio "*Djela govore više od riječi*". Njegov iman i vjera u Allaha, dž.š., i Njegovog Poslanika, s.a.v.s., i Njegovu vjeru bili su čvrsti i nepokolebljivi. Ni u kakvoj situaciji ne bi se odvajao od Poslanika, s.a.v.s., i u svim bitkama je više žudio za smrću nego za pobjedom.

Na dan Bitke na Uhudu, dok se je vodila žestoka bitka između muslimana i mnogobožaca, Zejd se bezglavo borio. Njegov brat Omer ibn Hattab (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) vidio je kada je Zejdu ispao štit, pa je bio na dometu neprijatelja. Omer, r.a., dovikao mu je: "Zejde! Uzmi moj štit i bori se protiv njih!", a Zejd mu odgovara: "I ja hoću da budem šehid kao što i ti želiš", i sa neviđenim herojstvom se nastavio boriti bez štita.

Kao što smo ranije spomenuli, Zejd (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) jedva je čekao da se susretne sa Redždžalom želeći da ga, upravo on, rastavi sa životom.

Zejd je smatrao da Redždžal nije samo odmetnik od vjere nego i munafik i sebičnjak. Zejd je kao i njegov brat, Omer ibn Hattab, r.a., mrzio dvoličnjaštvo i laži, naročito ako je cilj dvoličnjaštva sebično stjecanje bogatstva i ako se čini iz bijednih i zlih namjera. Redždžal je upravo iz ovih bijednih i zlih namjera počinio svoja nedjela što je rezultiralo time da se broj Musejleminih pristalica ogromno povećao i da je broj žrtava u ratu protiv munafika bio veliki. Prvo ih je prevario a zatim ih odveo u smrt zbog svojih zlonamjernih nadanja.

Zejd je bio spreman žrtvovati svoj vjernički život za uništenje tog nevjerništva oživotvorenog ne samo u osobi Musejleme nego i u osobi Redždžala ibn Unfuva, koji je čak bio opasniji i prepredeniji.

* * *

Dan Bitke kod Jemame je počeo sumorno i mračno. Halid ibn Velid je okupio muslimansku vojsku i uputio je na svoje položaje a zapovjedništvo nad vojskom predao Zejdu ibn Hattabu, koji se nemilosrdno i žestoko borio protiv plemena Benu Hanife, Musejleminih pristalica. Na samom početku bitka se počela odvijati u korist munafika i mnogi

muslimani su pali kao šehidi. Zejd je vidio da srca nekih muslimana zahvaća strah pa se popeo na jedno brdo i povikao: "O, ljudi! Stisnite zube, borite se protiv neprijatelja i krenite naprijed. Tako mi Allaha, dž.š., neću progovarati ni riječi dok ih ili Allah, dž.š., ne pobjedi ili dok se ne sretnem s Njime (dok ne poginem kao šehid) i zato ću dati dokaz." Zatim se spustio, stisnuo zube, zatvorio usta i nije pomjerao svog jezika čak ni šapatom.

Jedino se nadao da ubije Redždžala pa je krenuo u prodor kroz neprijateljsku vojsku kao što strijela leti prema svom cilju dok ga nije ugledao.

Potom ga je počeo napadati i slijeva i zdesna. Kad god bi bujica bitke odnijela i sakrila Redždžala, Zejd bi ponovo krenuo prema njemu dok ga talasi bitke ne bi ponovo iznijeli na površinu. Zejd mu je prišao i zamahnuo sabljom prema njemu, ali su ljudska tijela ponovo prikrila Redždžala. Zejd ga je i dalje slijedio i krenuo bi za njim kako mu ne bi dopustio da pobjegne.

Napokon ga je Zejd stigao i svojom sabljom mu odsjekao glavu, koja je bila puna beskorisnosti, laži i podlosti. Sa pogibijom velikog lažljivca počela se raspadati čitava njegova vojska.

Musejlema i Mahkem ibn Tufejl su se prestrašili. Vijest o Redždžalovoj smrti se kao plamen u vrelom danu proširila kroz redove Musejlemine vojske.

Musejlema im je obećao sigurnu pobjedu i da će on, Redždžal i Mahkem ibn Tufejl proglasiti njihovu novu vjeru i uspostaviti svoju državu odmah sljedeći dan nakon njihove pobjede. Sada kad je Redždžal bio ubijen, otkrila se laž čitavog Musejleminog predskazanja a sutra će Musejlemu i Mahkema sustići ista sudbina. Tako je presudni udarac Zejda ibn Hattaba prouzrokovao početak raspada u redovima Musejlemine vojske.

Čim su muslimani čuli ovu vijest, ponos i dostojanstvo je ispunilo njihova srca. Ranjenici su se podigli držeći svoje sablje i nije ih bilo briga za rane.

Čak i one koji su bili skoro umrli ništa nije više držalo u životu osim nejasnog svjetla koje je donijela ova radosna vijest, koja je bila kao divan i lijep san. Željeli su da imaju samo malo više snage da se mogu boriti, kako bi bili svjedoci trijumfa ove bitke u njezinoj slavnoj završnici. Ali kako je to moguće? Pošto su se otvorila džennetska vrata da ih dočekaju, već su čuli svoja imena dok su ih pozivali u besmrtnost.

Zejd je podigao svoje ruke prema nebesima moleći Allaha, dž.š., i zahvaljivajući mu na blagodatima. Zatim se vratio svojoj sablji – šutnji, pošto se zakleo Allahom, dž.š., da neće progovoriti ni riječi dok ne izvojuje pobjedu ili dok ne pogine kao šehid.

Sada se bitka počela odvijati u korist muslimana i ubrzano se počela približavati sigurna pobjeda. U tom momentu Zejd nije mogao doživjeti bolji kraj svog života osim da moli Allaha, dž.š., da ga na taj dan, dan Bitke kod Jemame, uzme Sebi kao šehida. Zapuhao je džennetski vjetar, kako bi mu dušu ispunio čežnjom, oči suzama a njegovu odlučnost ispunio nepokolebljivošću. Krenuo je u bitku kao da je izazivao svoju slavnu sudbinu, a potom je junak pao! Pao je i poginuo kao šehid velikodušno, slavno i sretno. Muslimanska vojska se pobjedonosno vratila u Medinu.

Dok su Omer, r.a., i halifa Ebu Bekr, r.a., dočekivali pobjednike, Omer, r.a., znatiželjnim očima počeo je tražiti svoga dragog brata.

Zejd je bio toliko visok da se lahko dao prepoznati. Međutim prije nego je Omer, r.a., napregnuo svoje oči u potrazi za Zejdom, jedan od pristiglih muslimana mu priđe i poče ga tješiti. Omer, r.a., reče: "Neka se Allah, dž.š., smiluje Zejdu. Dva puta me je pretekao. Primio je islam prije mene a i poginuo je kao šehid prije mene."

Uprkos svim pobjedama koje su postigli muslimani, Omer el-Faruk, r.a., nikada nije zaboravio svoga brata Zejda i uvijek bi govorio: "Kad god zapuše vjetar sa Istoka, osjetim Zejdov miris."

Da! Vjetar sa Istoka nosi miris Zejda (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime). Ali kada bi mi halifa dopustio da ovoj njegovoj slavnoj

izreci dodam svoje riječi, kako bi upotpunio smisao njegovim riječima, to bi bile riječi: "Kad god od Dana Jemame zapuhnu vjetrovi pobjeda islama, islam u ovim vjetrovima pronađe Zejdov miris, borbenost, heroizam i veličinu!"

Neka je blagoslovljena porodica Hattab pod zastavom Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Neka su blagoslovljeni svi od onog momenta kada su primili islam. Neka su blagoslovljeni dok su se borili i ginuli kao šehidi. I neka budu blagoslovljeni na dan kada budu ponovo proživljeni.

27.

TALHA IBN UBEJDULLAH

Soko u Bici na Uhudu!

"*Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu, ima ih koji su poginuli, i ima ih koji to očekuju – nisu ništa izmijenili.*" (33: 23)

Poslanik, s.a.v.s., proučio je ovaj ajet a zatim se okrenuo svojim ashabima i pokazujući na Talhu rekao: "Ko god hoće da sebe počasti tako što će vidjeti čovjeka koji hoda zemljom, a koji je ispunio svoj zavjet da će se žrtvovati, neka pogleda u Talhu."

Poslanikovi ashabi nikada nisu zaželjeli ništa bolje niti su njihova srca poželjela i čeznula za ljepšim saopćenjem od onoga kojeg je Poslanik, s.a.v.s., uputio Talhi ibn Ubejdullahu. Poslije takvih riječi mogao je osjećati sigurnost za svoju sudbinu i određenje. Živjeće i umrijeti kao jedan od onih koji su ispunili svoj zavjet tako da na njega ne mogu utjecati nikakvi građanski sukobi niti bilo kakva vrsta iscrpljenosti.

Poslanik, s.a.v.s., za njega je nagovijestio Džennet. Kakav je onda bio život nekoga ko je zaslužio ovakvo saopćenje?

* * *

Trgovao je u Basri i tada je sreo jednog od najčasnijih monaha u tom mjestu koji mu je rekao da je Poslanik, koji se treba pojaviti u Svetoj zemlji i čije su poslanstvo najavili svi časni poslanici, već došao i da je njegovo vrijeme već počelo. Talha se jako bojao da ne propusti ovu povorku Upute, milosti i spasa.

Kada se Talha vratio u svoju rodnu Mekku, nakon što je nekoliko mjeseci proveo u Basri i putovao tim krajem, čuo je da tu i tamo kruže mnoge priče. Gdje god bi sreo nekoga ili neku grupu stanovnika Mekke govorili su mu o Muhammedu Vjernom, o meleku koji mu je sišao, o njegovoj poruci koju je trebao prenijeti svim ljudima a naročito Arapima.

Prvo je pitao za Ebu Bekra. Saznao je da se Ebu Bekr nedavno vratio sa karavanom i trgovcima i da je već stajao uz Muhammeda, s.a.v.s., te da je vjerovao u njegovo poslanstvo i branio ga.

Talha je sebi rekao: "Muhammed i Ebu Bekr? Tako mi Allaha, dž.š., njih dvojica se nikada ne bi udružili niti složili oko neistine.* Muhammedu je već 40 godina. Za sve ove godine nikada ga niko od nas nije čuo da je izgovorio i jednu jedinu laž. Je li moguće da sada laže o Allahu, dž.š., i kaže: *'On me je poslao kao poslanika i On mi je poslao meleka'*? U takvo nešto je teško povjerovati."

Ubrzao je hod i uputio se prema kući Ebu Bekra. Nisu dugo razgovarali jer su njegova dugotrajna želja da vidi Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i da izrekne svoj šehadet bili brži od otkucaja njegovog srca.

Ebu Bekr je sa njim otišao do Poslanika, s.a.v.s., i odmah je primio islam stupajući u slavne i blagoslovljene redove vjernika. Tako je Talha postao jedan od prvih muslimana.

* * *

Uprkos časnom položaju u svom plemenu i svom ogromnom bogatstvu, ali i svojoj uspješnoj trgovini, Talha je morao okusiti svoj dio mučenja koja su im spremile Kurejšije. Zadatak da muči njega i Ebu Bekra dobio je Nevfel bin Huvejlid, kojeg su zvali *Kurejševićki Lav*. Međutim njihova zlostavljanja nisu potrajala dugo pošto su se Kurejšije ubrzo postidjele i počele razmišljati o posljedicama svojih nedjela.

Kada je Poslanik, s.a.v.s., naredio muslimanima da se presele u Medinu, preselio se i Talha. Nakon toga, iskusio je sve bitke zajedno sa Poslanikom, s.a.v.s., osim Bitke na Bedru, jer je Poslanik, s.a.v.s., njega i Seida ibn Zejda poslao na zadatak van Medine.

---

*Vidi našu knjigu: *Onda je došao Ebu Bekr.*

Kada su obavili zadatak i kada su bili na putu za Medinu, Poslanik, s.a.v.s., i ashabi su se vraćali kući iz bitke. Talha i njegov saputnik su bili tužni i patili su zbog toga što su propustili šansu za nagradu za pridruživanje Poslaniku, s.a.v.s., u prvoj bici i džihadu.

Međutim smirio ih je Poslanik, s.a.v.s., kada ih je obavijestio da je njihova nagrada potpuno jednaka nagradi boraca: osim toga dao im je isti dio ratnog plijena koliki je primio svaki borac koji je učestvovao u bici.

Nakon toga je došla Bitka na Uhudu i Kurejšije su sa svom svojom moći i žestinom došli da se osvete za Dan Bedra i da povrate dostojanstvo tako što će poraziti muslimane jednom zauvijek. Kurejšije su mislile da će ta pobjeda biti jednostavna i već predodređena stvar. Počela je žestoka borba i ubrzo je bojno polje bilo ispunjeno užasnom scenom, nevolja je snašla mnogobošce.

Kada su muslimani vidjeli da se ovi povlače, odložili su oružje a strijelci su sišli sa brda, napustivši svoje položaje kako bi uzeli svoj dio ratnog plijena. Istog momenta se vojska Kurejšija okrenula nazad kako bi iskoristili situaciju i preokrenuli ishod bitke u svoju korist.

Ponovo je započela žestoka, nemilosrdna i ljuta borba. Iznenadni napad je raspršio vojsku.

Talha je vidio da su se mnogobošci koncentrisali na dio bojnog polja gdje je stajao Poslanik, s.a.v.s. Odmah je požurio prema Poslaniku, s.a.v.s. Nisu bili daleko jedan od drugog, ali je obilaznica bila preduga pa je Talha morao krenuti prečicom.

To je bila prečica kojom se nije mogao preći ni jedan centimetar a da se ne suprotstavi desetinama žestokih sablji i isto toliko kopljanih oštrica.

Iz daljine je mogao vidjeti kako Poslanikov obraz krvari i kako je tiho patio. Tada se Talha razbjesnio i u dva-tri skoka prečicom došao do Poslanika, s.a.v.s. Tu je vidio ono čega se najviše bojao: sablje mnogobožaca su krenule na Poslanika, s.a.v.s., okružile su ga i željele da ga se dočepaju.

Talha je, poput čitavog bučnog odreda vojske, udarao svojom sabljom lijevo i desno. Mogao je vidjeti kako Poslanik, s.a.v.s., krvari i kako mu bol postaje sve nesnošljiviji. Pomogao mu je i izvadio ga iz rupe u koju mu se bila zaglavila noga.

Držao je Poslanika, s.a.v.s., lijevom rukom i prsima, povlačeći se na sigurno mjesto dok se desnom rukom (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) žestoko borio protiv sablji mnogobožaca koji su okruživali Poslanika, s.a.v.s., i od kojih je bojno polje vrvjelo kao od skakavaca.

Neka nam Ebu Bekr es-Siddik, r.a., opiše čitav tok ovog događaja. Aiša, r.a., jednom je rekla: "Kada god se Ebu Bekr, r.a., sjećao Bitke na Uhudu rekao bi: 'Bio je to Talhin dan. On je prvi prišao Poslaniku, s.a.v.s. Rekao je meni i Ebu Ubejdeu ibn Džerrahu: "*Pazite na svoga brata.*" Pogledali smo u njega i vidjeli smo više od 70 uboda. Prst mu je bio odsječen, pa smo mu pritekli u pomoć.

* * *

U svim događajima i bitkama Talha se uvijek nalazio na čelu i borio se na Allahovom putu slijedeći Poslanikov primjer.

Talha je živio u muslimanskoj zajednici, ibadetio je sa ostalim vjernicima, borio se na Allahovom putu zajedno sa onima koji su se borili za Istinu, slijedio osnovne principe nove vjere, koja je objavljena kako bi ljude – sve ljude – izvela iz tame na svijetlo.

Pošto je ispunio svoje obaveze prema Allahu, dž.š., tražio je Allahovo izobilje, proširujući i unapređujući svoju uspješnu trgovinu i poduzetništvo.

Talha je bio jedan od najbogatijih muslimana. Sav njegov imetak je stavljen u službu njegove vjere, čiji je bajrak nosio zajedno sa Poslanikom, s.a.v.s. Trošio ga je širokogrudno, pa mu je Allah, dž.š., uvećao bogatstvo.

Božiji Poslanik, s.a.v.s., nazvao ga je *Izvrsni Talh*a, *Veličanstveni Talh*a i *Darežljivi Talha* kako bi iskazao njegovu beskrajnu darežljivost.

Koliko je samo puta dao čitavo svoje bogatstvo. Potom bi mu Allah dž.š., Najdarežljiviji, vraćao višestruko. Njegova žena Suada bint

Avf prenosi: "Prišla sam jednom Talhi i vidjela sam da je zabrinut te ga upitah: "Šta je?" On odgovori: "Sada imam previše novca da me brine i zato sam u nevolji." Rekla sam mu: "Ne brini, ja ću ga podijeliti." Počeo je pozivati ljude i dijeliti im novac sve dok nije potrošio i posljenji dirhem."

Drugom prilikom prodao je zemlju po veoma visokoj cijeni, pa kad je vidio smotak novca potekle su mu suze i on reče: "Čovjek u čijoj kući prenoći sav taj novac, a on nije siguran šta će mu se dogoditi, sigurno je zaveden."

Zatim je pozvao nekoliko svojih ashaba i dao im da nose novac sa sobom pa je prošao ulicama Medine, dijeleći novac do kasno u noć dok nije ostao bez i jednog dirhema.

Džabir ibn Abdullah je opisao njegovo bogatstvo riječima: "Nikada nisam vidio nikoga da dijeli toliko novca, a da mu niko ne traži, koliko je dijelio Talha ibn Ubejdullah."

Bio je jako pažljiv prema rođacima i bližnjima. Sve ih je pomagao, iako ih je bilo mnogo. Jednom je za njega rečeno: "Nikada nije ostavljao siroče da nije pomogao njemu i njegovim članovima porodice. Nevjenčanima je davao za vjenčanje, pružao je usluge nemoćnima i plaćao dugove dužnicima."

Saib ibn Zejd je jednom rekao: "Išao sam zajedno sa Talhom na putovanja i bio s njim u vrijeme poravnanja računa. Nikada nisam vidio nikoga toliko darežljivog u novcu, odjeći i hrani od Talhe."

Za vrijeme halife Osmana, r.a., izbio je dobro poznati nered. Talha je podržavao argumente Osmanovih protivnika i stajao na njihovoj strani u većini zahtjeva za promjenama i reformama.

Da li je on onda, pošto je bio u takvom položaju, pozivao na Osmanovo ubistvo ili je bar bio sretan zbog toga? Ne, nikada! Da je znao da će se ovi nemiri odviti u tom pravcu i da će se rasplamsati u ludu pakost, ili da će rezultirati tim gnusnim zločinom čija je žrtva bio *vlasnik dva svjetla,* Osman, r.a... Kažemo: da je znao da će građanski nemiri dugoročno dovesti do takvog kraja i takvog sukoba, on bi mu se usprotivio a usprotivili bi mu se i ostali ashabi, koji su ga od početka

slijedili i koji su bili poznati samo kao pokret opozicije i upozorenja i ničega više.

Međutim ispostavilo se da je Talhin stav postao njegov "životni sukob" nakon brutalnog načina na koji je Osman, r.a., okružen i ubijen. Alija, r.a., jedva je prihvatio zakletvu od Talhe i Zubejra u Medini kada su obojica tražili dozvolu da odu u Mekku radi umre.

Obojica su iz Mekke krenuli prema Basri, gdje se okupio veliki broj ljudi koji su htjeli osvetiti Osmana, r.a.

Konačno su se oni koji su pozivali na osvetu Osmana, r.a., sukobili sa Alijinim pristalicama u Bici oko deve.

Kad god bi Alija, r.a., razmišljao o ovoj teškoj situaciji u kojoj su se i islam i muslimani našli u ovom užasnom sukobu, tužno bi zajecao sve glasnije i glasnije. Bio je stjeran u ovako tešku situaciju.

Pošto je bio halifa, nije mogao, niti je imao prava, da toleriše bilo kakve ustanke protiv države niti bilo kakav oružani otpor uspostavljenoj vlasti. Da bi uništio pobunu takve vrste morao se suočiti sa svojom braćom, svojim ashabima, prijateljima i sljedbenicima svoga Poslanika, s.a.v.s., i njegove vjere, tj. one uz koje se toliko puta borio protiv vojske mnogobožaca i sa kojima je toliko puta zajedno stajao pod zastavom vjere u jednog Boga u bitkama koje su ih zbližile i izbrusile i koje su ih učinile braćom – pravom braćom – koji su jedan drugome bili podrška.

Kakav škripac! Kako teško iskušenje! Alija, r.a., učinio je sve što je mogao da nađe izlaz iz ovog sukoba i da spasi muslimansku krv.

Međutim faktori koji su se protivili islamu – a bilo ih je mnogo – koje je islamska država porazila za vrijeme velikog vođe, halife Omera, r.a., potakli su građanske nemire i nastavili da ih potiču i prate njihova događanja i jačinu.

* * *

Jako je zaplakao i zajecao kada je vidio Majku pravovjernih, Aišu r.a., kako na sjedalu svoje deve predvodi vojsku koja se digla protiv njega.

Kada je vidio Talhu i Zubejra, učenike Božijeg Poslanika, s.a.v.s., pozvao ih je da izađu i da se sastanu, što su ovi i učinili. Prišli su mu toliko blizu da su im se konji dodirivali. Alija, r.a., rekao je Talhi: "O, Talha! Jesi li došao sa ženom Božijeg Poslanika, s.a.v.s., da je iskoristiš u borbi a sakrio si svoju ženu kući?" Zatim je rekao Zubejru: "O, Zubejre! Tako ti Allaha, dž.š., sjećaš li se onog dana kada te Poslanik, s.a.v.s., proveo dok smo bili na tom i tom mjestu a zatim te upitao: 'O, Zubejre! Voliš li Aliju?', a ti si odgovorio: 'Zašto ne bih volio svog bratića i rođaka i sljedbenika moje vjere?', a on ti reče: 'O, Zubejre! Tako mi Allaha, dž.š., boićeš se protiv njega a bićeš nepravedan prema njemu.'"

Zubejr (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) je rekao: "Da, sada se sjećam. Bio sam to zaboravio. Tako mi Allaha, dž.š., neću se boriti protiv tebe."

Zubejr i Talha su se uzdržali od učešća u ovom građanskom ratu. Odustali su čim su se stvari razjasnile. Kada su ugledali Ammara ibn Jasira da se bori na strani Alije, r.a., sjetili su se Poslanikove nagovijesti Ammaru: "Ubiće te tiranska skupina." Ako Ammar pogine u bici u kojoj učestvuje Talha, onda bi Talha bio nepravedan.

* * *

Talha i Zubejr su se potpuno povukli iz borbe i za to povlačenje morali su platiti životima. Ali su otišli pred Allaha, dž.š., zadovoljni i veseli zbog onoga što im je Allah, dž.š., podario: razumijevanje i uputu.

Zubejra je pratio i ubio na namazu čovjek po imenu Amr ibn Jermuz.

Talhu je kopljem na licu mejsta ubio Mervan ibn Hakem.

* * *

Za Talhu je ubistvo Osmana, r.a., predstavljalo njegov "životni sukob" kao što smo već spomenuli. Uprkos činjenici da je samo podržavao opoziciju koja je bila protiv Alije, r.a., u vrijeme kada nije bilo očito da će se pojačati i razviti u ozbiljniji sukob sve dok se nije pretvorilo u gnusan zločin, Talha nije učestvovao u ubistvu Osmana, r.a., niti je to podržavao.

Kada je zauzeo svoj položaj na strani vojske koja se bori protiv Alije ibn Ebi Taliba, r.a., želeći se osvetiti za ubistvo Osmana, r.a., htio je da ga taj položaj pomiri sa vlastitom savješću. Prije početka bitke učio je dovu glasom isprekidanim suzama: "O, moj Gospodaru! Uzmi od mene danas za Osmana, r.a., koliko treba da budeš zadovoljan."

Kada su se licem u lice susreli sa Alijom, r.a., i on i Zubejr su rekli da su im Alijine riječi otkrile istinu i zato su smatrali da trebaju napustiti bojno polje.

Međutim za njih je bilo rezervisano šehidsko mjesto. Zaista je njegova sudbina bila da padne kao šehid, on ju je morao sustići a i ona je njega morala sustići ma gdje bio.

Zar Poslanik, s.a.v.s., nije jednom rekao o njemu: "On je od onih koji su umrli. Ko god želi da vidi šehida koji hoda zemljom neka pogleda Talhu." Tako je šehida snašla njegova neizbježna sudbina i Bitka oko deve se završila. Majka pravovjernih je shvatila da je donijela nepromišljenu odluku: zato je krenula iz Basre prema Svetoj kući a potom za Medinu, držeći se postrani od borbe i nesporazuma. Alija, r.a., pružio joj je sav respekt i sredstva kako bi se osjećala udobno.

Kada je Alija, r.a., pregledao sve šehide bitke, krenuo je da klanja dženazu onima koji su se borili na njegovoj strani kao i onima koji su se borili protiv njega.

Kada je pokopao Talhu i Zubejra, stao je odajući i posljednju počast. Završio je svoj govor riječima: "Želio bih da sam zajedno sa Talhom, Zubejrom i Osmanom, r.a., među onima koje je Allah, dž.š., opisao: "*...i Mi ćemo zlobu iz grudi njihovih istisnuti, oni će kao braća na divanima jedni prema drugima sjediti...*" (15: 47)

Zatim se zagledao u njihove mezare i s poniznim, osjećajnim, čistim i tužnim očima reče: "Svojim ušima sam čuo Poslanika, s.a.v.s., kad je rekao: "*Talha i Zubejr će biti moji susjedi u Džennetu.*"

28.
ZUBEJR IBN AVVAM
Poslanikov učenik

Skoro je nemoguće spomenuti Talhu a ne spomenuti i Zubejra, a isto tako je skoro nemoguće spomenuti Zubejra a ne spomenuti i Talhu.

Kada se Poslanik, s.a.v.s., bratimio sa svojim ashabima u Mekki prije preseljenja (Hidžre) u Medinu, pobratimio se sa Zubejrom i Talhom.

Poslanik, s.a.v.s., često je govorio o njima zajedno kao, naprimjer, kada je izjavio: "Talha i Zubejr su moji susjedi u Džennetu."

Obojica su bili rodbinski vezani za Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Talha mu je bio rođak preko Murre ibn Ka'ba. Zubejrovo rodbinsko stablo je vezano za Poslanikovo preko Kusajja ibn Kulaba. Uz to je njegova majka Safija bila Poslanikova tetka (očeva sestra).

Sudbine Talhe i Zubejra su strašno ličile jedna na drugu. Velike sličnosti su imali i u odgoju, bogatstvu, darežljivosti, vjerskoj solidarnosti i sjajnoj hrabrosti. Obojica su veoma rano primili islam. Obojica su bili među deset osoba kojima je Poslanik, s.a.v.s., obećao Džennet i među šest osoba kojima je Omer, r.a., povjerio dužnost da izaberu novog halifu i njegovog nasljednika. Njihove su sudbine bile veoma slične. Ustvari, toliko su bile slične da su ličile na jednu sudbinu.

* * *

Kao što smo već spomenuli, Zubejr je veoma rano primio islam. Ustvari, on je bio među prvih sedam osoba koje su brzo primile islam i koje su odigrale svoju ulogu skupa sa prvim muslimanima u kući Daru-l-Erkam. Tada je imao 15 godina. Tako je on bio obasut uputom, svjetlom i svakim dobrom dok je još bio mladić.

Još od djetinjstva je bio konjanik i veliki ratnik. Bio je takav ratnik da historičari spominju da je prva sablja koja je podignuta u islamu i za islam bila upravo Zubejrova.

U prvim danima objave dok su muslimani još uvijek bili malobrojni i dok su se krili u kući Daru-l-Erkam, pročule su se glasine da je Poslanik, s.a.v.s., ubijen. Čim je Zubejr čuo to, izvukao je svoju sablju iz korica i brzo krenuo ulicama Mekke, iako je bio veoma mlad.

Prvo se htio uvjeriti da li je tačno to što se priča. Bio je odlučio da će, ako to bude istina, isjeći sve Kurejšije na komade dok oni njega ne ubiju.

Na visokim brdima Mekke sreo ga je Poslanik, s.a.v.s., i upitao: "Šta se desilo?" Zubejr mu reče šta je čuo. Poslanik, s.a.v.s., uputio je dovu za njega i zamolio Allaha, dž.š., da se smiluje Zubejru i da mu podari svako dobro a da njegovoj sablji podari pobjedu.

Uprkos časti koju je uživao u svom plemenu, Zubejr je morao osjetiti kažnjavanje i zlostavljanja od strane Kurejšija. Za njegovo mučenje bio je zadužen njegov amidža. On ga je umotavao u hasuru i ispred otvora palio vatru da bi ga gušio dim, a onda ga pod tim mukama dozivao: "Zaniječi Muhammedovog Gospodara i ja ću prekinuti sa mučenjem."

Zubejr, koji je u to vrijeme bio tek odrastao mladić, izazovno mu odgovori: "Ne! Tako mi Allaha, dž.š., nikada se više neću vratiti u mnogoboštvo."

Zubejr se selio u Abesiniju dva puta, i za vrijeme prve i za vrijeme druge seobe. Nakon toga se vratio kako bi učestvovao u bitkama zajedno sa Poslanikom, s.a.v.s. Nije ga nikada mašila nijedna bitka niti pohod.

Njegovo tijelo je mnogo puta bilo ranjavano pa čak i poslije zaliječenja râna ostajali bi tragovi brojnih uboda. Bila su to odlikovanja koja su govorila o Zubejrovom junaštvu i slavi.

Poslušajmo jednog od njegovih ashaba koji je jednom vidio i opisao ova odlikovanja kojima je njegovo tijelo bilo pretrpano: "Za vrijeme jednog putovanja, na kojemu sam bio sa Zubejrom, vidio sam da mu je tijelo išarano ožiljcima od sablji. Od brojnih ožiljaka i rana prsa su mu ličila na očne duplje. Rekao sam mu: "Nikada prije nisam vidio ono što sam vidio na tvome tijelu." On mi odgovori: "Tako mi Allaha, dž.š., sve i jednu sam ih zadobio dok sam bio sa Poslanikom, s.a.v.s., i na Allahovom putu."

U vrijeme Bitke na Uhudu, nakon što se vojska Kurejšija počela povlačiti prema Mekki, Poslanik, s.a.v.s., njega i Ebu Bekra je zadužio da prate vojsku Kurejšija i da ih gone kako bi shvatili koliko je jaka muslimanska vojska i da ne pomišljaju da ponovo napadnu Medinu ili da nastave rat.

Ebu Bekr i Zubejr su predvodili 70 muslimanskih vojnika. Iako su gonili pobjedničku vojsku, vojne sposobnosti Ebu Bekra i Zubejra su natjerale Kurejšije da shvate da su precijenili muslimanske gubitke. Mislili su da je ova moćna prethodnica, koju su uspješno vodili i predstavili Ebu Bekr i Zubejr, bila samo prethodnica Poslanikove vojske, koja se činila da se približava kako bi pokrenula strašan napad. Kurejšije su se brzo razbježale i još brže krenuli prema Mekki.

Na dan Bitke na Jermuku, Zubejr se borio kao čitava jedna vojska. Kada je vidio da se većina vojnika pod njegovom komandom povlači nazad pred bizantinskim "*gromadama*" koje su nadirale, Zubejr je povikao: "Allahu ekber! Allah je najveći!" Sa svojom oštrom i smrtonosnom sabljom je sâm krenuo kroz ove "*gromade*" koje su napredovale, potom bi se povlačio pa opet probijao te iste strašne redove držeći u desnoj ruci svoju sablju, bez spoticanja i bez posrtanja.

Neka je Allah, dž.š., zadovoljan njim koji je bio toliko zaljubljen u smrt na Allahovom putu i koji je bio pun želje da pogine na Allahovom

putu. Rekao je: "Talha daje svojim sinovima imena poslanika, a zna da nakon Muhammeda, s.a.v.s., više nema poslanika. Ali ja dajem svojim sinovima imena šehida i neka umru kao šehidi."

Tako je jednom od sinova dao ime Abdullah, po ashabu koji je poginuo kao šehid, Abdullahu ibn Džahšu. Drugom sinu je dao ime Munzir po drugom ashabu koji je poginuo kao šehid, a to je bio Munzir ibn Amr, trećem je dao ime Urve po ashabu i šehidu Urveu ibn Amru, četvrtom je dao ime Hamza po šehidu Hamzi ibn Ebi Talibu, petom je dao ime Džafer po ashabu i šehidu Džaferu ibn Ebi Talibu, šestom je dao ime Mus'ab po ashabu i šehidu Mus'abu ibn Umejru, a sedmom je dao ime Halid po ashabu i šehidu Halidu ibn Seidu.

Tako je on svojim sinovima izabrao i dao imena šehida nadajući se da će i oni svi umrijeti kao šehidi.

U njegovoj biografiji spominje se da nikada ni je bio namjesnik niti je imao zadatak sakupljanja poreza ili carina, nego je jedini zadatak koji je imao bila borba na Allahovom putu.

Njegove ratničke osobine vide se u potpunom oslanjanju na vlastite snage i potpunom samopouzdanju.

Da mu se pridruži i 100.000 ratnika u boju, opet biste vidjeli kako se on bori kao da je sâm na bojnom polju i kao da dužnost da se bori i da izvojuje pobjedu leži na njemu samom.

Njegove ratničke vrline vide se u njegovoj postojanosti i snazi njegova duha.

Na dan Bitke na Uhudu vidio je svog daidžu Hamzu: mnogobošci su mu na gnusan način isjekli tijelo na komadiće. Stajao je ispred njega kao čvrsta i nepomična planina, stišćući zube i čvrsto pritišćući svoju sablju. Samo je mislio na strašnu osvetu. Međutim ubrzo je objava zabranila Poslaniku, s.a.v.s., i muslimanima čak i najobičniju pomisao na tako nešto.

Kada je opsada plemena Bunu Kurejza predugo potrajala i pošto se nisu predali, Poslanik, s.a.v.s., poslao je Zubejra i Aliju bin Ebi Taliba. Stajao je pred nesavladivim utvrđenjem i nekoliko puta sa Alijom

ponovio: "Tako nam Allaha, dž.š., iskusićemo ono što je iskusio Hamza, ili ćemo osvojiti njihovo utvrđenje." Zatim su njih dvojica sami krenuli na utvrđenje.

Sa zapanjujućom snagom duha uspjeli su u srca onih koji su bili pod opsadom ubaciti strah i otvoriti kapije utvrde.

Na dan Bitke na Hunejnu, vidio je Malika ibn Avfa, vođu plemena Hevazin i vojske mnogobožaca, kako poslije poraza na Hunejnu stoji među svojim prijateljima i među ostacima svoje poražene vojske. Zubejr je sâm navalio kroz vojnike i jednom rukom ih razbacao i otjerao ih sa mjesta zasjede odakle su posmatrali muslimanske vođe koje su se vraćale sa bojnog polja.

* * *

Njega je Poslanik, s.a.v.s., jako volio i cijenio. Poslanik, s.a.v.s., toliko je bio ponosan na njega da je rekao: "Svaki poslanik ima svoga učenika, a moj učenik je Zubejr ibn Avvam." Zubejr nije bio samo njegov rođak i muž Esme bint Ebu Bekr (*Vlasnice dva pojasa*) nego je pored toga bio i moćan, odan, hrabar, neustrašiv, darežljiv i dobrostiv čovjek koji je dijelio i koji je svoj život i svoj imetak posvetio Allahu, dž.š., Gospodaru svih svjetova.

* * *

Njegove osobine bile su časne a njegove vrline sjajne. Njegova hrabrost i darežljivost skoro su bile jednake. Uspješno se bavio trgovinom i bio je veoma bogat, međutim sav imetak je potrošio za islam, tako da je umro a bio je u dugovima. Povod za njegovu darežljivost, hrabrost i pokajanje bila je njegova vjera u Allaha, dž.š.

Dok se hrabro rastajao sa svojom dušom tražio je od svog sina da vrati njegov dug: "Ako ne možeš otplatiti dug, onda traži pomoć moga Gospodara." Abdullah ga upita: "Na kojeg gospodara misliš?" On odgovori: "Na Allaha, dž.š. On je Najbolji Zaštitnik i Najbolji Pomagač." Nakon toga Abdullah je govorio: "Tako mi Allaha, dž.š., nikada zbog njegovog duga nisam bio u neprilici. Ja bih samo rekao: 'O, Zubejrov Gospodaru, plati njegov dug!', i On bi to učinio."

Na dan Bitke oko deve i na isti način kao što smo već spomenuli i za Talhu, završio je i Zubejr. Nakon što je shvatio da bi bilo najispravnije da odustane od borbe, pratila ga je grupa onih koji su željeli da plamen građanskih sukoba stalno bukti i da se nikada ne ugasi. Dok je stajao u namazu, prepredeni ubica u njega je zabio nož.

Ubica je otišao Aliji, r.a., misleći da će ga obradovati kada mu saopći vijesti o napadu na Zubejra i kada mu stavi u ruke sablju koju je uzeo od Zubejra nakon počinjenog zločina. Kada je Alija, r.a., saznao da pred njegovim vratima stoji ubica Zubejra i da traži dozvolu da uđe, glasno je povikao i naredio da se protjera govoreći: "Najavite Džehennem ubici Safijinog sina!" Kada su mu pokazali Zubejrovu sablju, Alija, r.a., poljubio ju je i bolno zaplakao: "Sablja čiji je vlasnik toliko dugo uklanjao Poslanikovu tugu."

* * *

Zar ima bolje, ljepše i elokventnije počasti Zubejru na kraju našeg razgovora od ovih riječi hazreti Alije, r.a. Neka je mir i spas na Zubejra i nakon njegove smrti. Spokojan pozdrav jedan za drugim Poslanikovom učeniku!

29.
HUBEJB IBN ADI
Junak na križu

Sada utiremo put ovom junaku. Dođite iz svih smjerova i od svugdje. Dođite na bilo koji način i dajte sve od sebe, dođite brzo i okupite se. Priđite da naučite lekciju o požrtvovanju, lekciju koja se ne može porediti ni sa jednom drugom. Reći ćete: "Zar nisu sve priče koje ste prethodno ispričali lekcije o neviđenoj požrtvovanosti?"

Da, stvarno su to lekcije o neviđenoj velikodušnosti. Ništa se ne može porediti sa tim. Međutim sada ste pred novim stručnjakom za umijeće požrtvovanja, takvom osobom da zaista propuštate mnogo ako je ne upoznate. Pridružite nam se svi vjernici iz bilo koje države. Pridružite nam se vi koji se oplemenjujete u bilo kojem vremenu i dobi. A i vi koji nosite teški teret zablude i vi koji mislite da su vjerovanje i religija zabluda i greška. Dođite sa svojim zabludama. Dođite i pogledajte kakve ljude izgrađuje Allahova vjera. Dođite da vidite tu slavu, snagu, postojanost, odlučnost, požrtvovanost i odanost!

Ukratko, kakvu je neobičnu i ogromnu velikodušnost iskrenim vjernicima podarila vjera u Istinu.

Vidite li tijelo razapeto na križ? To je naša današnja lekcija – čitavom čovječanstvu! Zaista, naš predmet, naša lekcija, naš stručnjak je pred vama a njegovo je tijelo razapeto na križ. Njegovo ime je Hubejb ibn Adi. Dobro zapamtite ovo ime!

Zapamtite ga, to je čast za svakoga koji pripada bilo kojoj religiji, bilo kojoj frakciji, bilo kojoj etničkoj grupi i bilo kojem životnom dobu!

* * *

Bio je iz plemena Evs iz Medine. Bio je ensarija. Otkako se Poslanik, s.a.v.s., preselio u Medinu i otkako je počeo vjerovati u Allaha, dž.š., Gospodara svih svjetova, Hubejb je stalno posjećivao Poslanika, s.a.v.s.

Njegova duša, duh i savjest bili su čisti a njegov iman je bio čvrst. Islamski pjesnik Hasan ibn Sabit ga je opisao: "Među ensarijama je izgledao kao soko. Allah, dž.š., podario mu je plemenit karakter i lijepo ponašanje."

Kada su se digli bajraci Bitke na Bedru, Hubejb je bio tamo, neustrašivi ratnik i voljeni borac. Među mnogobošcima koje je on u ovoj bici ubio svojom sabljom bio je i Haris ibn Amir ibn Nevfel.

Kada se bitka završila i kada su se gubitnički ostaci kurejšijske vojske vratili u Mekku, Harisovi sinovi su saznali da im je ubijen otac. Dobro su zapamtili ime onoga ko je ubio njihovog oca: Hubejb ibn Adi.

* * *

Muslimani su se sa Bedra vratili u Medinu i nastavili sa izgradnjom svoje mlade zajednice. Hubejb je bio iskreni vjernik, pobožni poklonik, nosio je sa sobom prirodu poklonika i žudnu želju vjernika. Bio je u ibadetu s duhom strastvenog ljubitelja, ibadetio je noću, postio danju, veličao Allaha, dž.š., Stvoritelja svih svjetova.

* * *

Jednog dana je Poslanik, s.a.v.s., htio saznati tajne Kurejšija kako bi bio potpuno obaviješten o ciljevima njihovih pokreta i bilo kakvim pripremama za novu bitku.

Stoga je izabrao deset svojih ashaba, a među njima i Hubejba, dok je Asima ibn Sabita odredio da bude vođa.

Ekspedicija je krenula prema svom odredištu i stigli su u mjesto između Asefana i Mekke. Vijesti o njima stigle su do mjesta Huzejl,

gdje je živjelo pleme Benu Hajan. Požurili su prema njima sa oko 100 svojih najspretnijih bacača koplja. Krenuli su za njihovim tragovima kako bi ih protjerali.

Skoro su im bili zametnuli trag, ali je u posljednjem trenutku neko od njih našao nekoliko hurminih sjemenki na pijesku. Podigao ih je i sa neviđenom spretnošću po kojoj su Arapi bili poznati zagledao se u njih, a potom glasno povikao da su ga svi mogli čuti: "Ovo su sjemenke hurme iz Jesriba.* Slijedimo ih i sigurno će nas odvesti do njih." Slijedili su oguljene sjemenke hurmi dok nisu u daljini ugledali ono za čim su tragali.

Asim, vođa ekspedicije, osjetio je da ih slijede pa je naredio ashabima da se popnu na uzvišeni vrh jednog brda. Stotinu kopljanika sa svojim kopljima je prišlo i okružilo podnožje brda i stavilo ih u potpunu opsadu.

Nakon što su im obećali da ih neće povrijediti, tražili su od njih da se predaju. Deseterica su se okrenula prema svom vođi Asimu ibn Sabitu el-Ensariji (neka je Allah, dž.š., zadovoljan svima njima) i čekali su njegovo naređenje. On je potom rekao: "Što se tiče mene, ja se, tako mi Allaha, dž.š., nikada neću prepustiti pod zaštitu mnogobožaca. Neka Allah, dž.š., obavijesti Poslanika, s.a.v.s., o nama."

Kopljanici su tada počeli bacati svoja koplja na njih. Vojskovođa Asim je bio ranjen i podlegao je ranama kao šehid. Na isti način su šesterica ostalih poginuli kao šehidi.

Ostale su pozvali i obećano im je da će biti sigurni ako siđu. Njih trojica su sišla: Hubejb i dvojica njegovih ashaba. Kopljanik je prišao Hubejbu i njegovom ashabu Zejdu ibn Disinnau i svezao ih. Treći od njih je shvatio da je to početak njihove prevare pa je odlučio umrijeti tamo gdje su poginuli Asim i ostali ashabi. Poginuo je tamo gdje je želio.

---

*Staro ime za Medinu.

Tako su ginuli neki od najvećih, najodanijih, najpokornijih Allahu, dž.š., i Njegovom poslaniku i najiskrenijih vjernika. Hubejb i Zejd su se pokušali odvezati, ali su bili čvrsto vezani.

Lažljivi kopljanici su ih odveli u Mekku, gdje su ih prodali mnogobošcima. Svako je čuo za ime Hubejba. Sinovi Harisa ibn Amira, koji je ubijen na Bedru, dobro su zapamtili njegovo ime i obuzela ih je mržnja i pakost. Požurili su da ga kupe. Veliki broj stanovnika Mekke koji su izgubili svoje očeve i vođe na Bedru takmičili su se u kupovini ovog zarobljenika kako bi mu se osvetili. Naređivali su jedan drugomu da mu se osvete i zagovarali da ga pripreme za obračun kako bi zadovoljili svoju želju za osvetom koja kao takva nije bila uperena protiv njega nego protiv svih muslimana.

Neki su ljudi kupili Hubejbovog ashaba Zejda ibn Disinnaa i spremili se da ga žestoko kazne.

* * *

Hubejb je svoje srce, svoj čitav život i svoju sudbinu predao u ruke Allahu, dž.š., Gospodaru svih svjetova. Mirno i neustrašivo i sa jakim duhom i natprirodnom smirenošću se počeo moliti Allahu, dž.š. Čak bi se i tvrde i nepomične planinske stijene istopile u tom užasu i nestale.

Allah, dž.š., bio je sa njim a on je bio sa Allahom, dž.š. Nad njim je bdjela Allahova ruka i skoro da je mogao osjetiti Njegove prste na svojim grudima.

Jednog dana je jedna od Harisovih kćerki ušla u prostoriju, u Harisovoj kući gdje su držali zatočenog Hubejba. Brzo je istrčala vani dozivajući ljude da vide nevjerovatnu stvar! "Tako mi Boga, vidjela sam ga kako drži veliki grozd grožđa i kako ga jede dok je bio okovan čeličnim lancima – a u to vrijeme nije se moglo naći ni jedno jedino zrno grožđa u Mekki. Mislim da je to samo mogao biti Božiji blagoslov!"

To je zaista bila blagodat Njegovim vjernim robovima kao što ju je prije toga dao i Merjemi (Isaovoj majci), Imranovoj kćerci: "*Kad god bi joj Zekerijja u hram ušao, kod nje bi hrane našao. 'Odakle ti ovo, o,*

Merjema?' – on bi upitao, a ona bi odgovorila: "Od Allaha, Allah onoga koga On hoće opskrbljuje bez muke." (3: 37)

* * *

Mnogobošci su ga obavijestili o smrti njegovog ashaba Zejda ibn Disinnaa (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime). Nadali su se tako da će mu slomiti duh. Međutim nisu znali da ga je Allah, dž.š., Najmilostiviji, pozvao u Svoje gostoprimstvo, blagosiljajući ga nadljudskim smirajem i milošću.

Počeli su se nagađati sa njim oko njegove vjere obećavajući da će mu spasiti život ako zaniječe Muhammeda i njegovog Gospodara, ali su bili kao djeca koja pokušavaju dohvatiti Sunce običnom strijelom.

A Hubejbov iman je zaista po svojoj snazi, žarkosti, svjetlu i dalekosežnosti bio kao Sunce. Obasjavao je one koji su tražili svjetlost i grijao one koji su tražili toplotu, ali je spaljivao i uništavao one koji bi ga izazivali.

Kada su izgubili svaku nadu da će ispuniti svoju želju, poveli su ovog junaka da se suoči sa svojom sudbinom. Odveli su ga na mjesto po imenu Tenim, gdje će ga ubiti.

Čim su došli na ovo mjesto, Hubejb je tražio od njih da mu dopuste da klanja dva rekata. Dopustili su mu nadajući se da će se u međuvremenu predomisliti i da će se predati te odbaciti vjeru u Allaha, dž.š., Njegovog poslanika i Njegov din.

Hubejb je dostojanstveno, spokojno i skrušeno klanjao dva rekata. Osjetio je slast imana u svojoj duši toliko da je zaželio da može nastaviti klanjati koliko god hoće. Međutim okrenuo se svojim ubojicama i rekao: "Tako mi Allaha, dž.š., da nećete pomisliti da me je strah smrti, ja bih nastavio klanjati." Zatim je podigao svoje ruke prema nebu i rekao: "O, Allahu, dž.š.! Prebroj ih jednog po jednog a onda ih uništi!" Nakon toga je prešao preko njihovih lica i počeo recitovati:

"Kada poginem kao šehid
Nije me briga kakva će mi biti smrt

Na Allahovom putu,
Jer ako On hoće
On će blagosloviti i isječeno tijelo.”

* * *

To je vjerovatno bilo prvi put u arapskoj povijesti da čovjeka razapnu na križ i da ga na njemu ubiju. Napravili su veliki križ od debla palminog drveta na kojeg su postavili Hubejba čvrsto mu vežući udove. Mnogobošci su se sakupili u očigledno veselom raspoloženju zbog njegove patnje dok su kopljanici pripremili svoja koplja.

Sva ta nemilosrdnost je namjerno iskazivana polahko pred razapetim junakom. On nije zatvarao svoje oči a iz lica mu je izbijala nevjerovatna smirenost. Potom su se koplja počela zabijati a sablje sjeći njegovo tijelo na komade.

Jedan od vođa Kurejša priđe mu i reče: “Da li bi volio da je sada na tvom mjestu Muhammed, a da si ti siguran u svom plemenu?”

Tek tada je Hubejb planuo kao munja vičući svojim ubojicama: “Tako mi Allaha, dž.š., ne bih poželio da sam među rodbinom i sinovima i da uživam u svim ovosvjetskim ljepotama i blagostanju, a da Poslanika, s.a.v.s., povrijedi makar i mali trn!”

To su bile iste riječi koje je izgovorio i Zejd ibn Disinna dok su ga ubijali! Iste veličanstvene, blistave i snažne riječi je izrekao Zejd jedan dan prije nego ih je izgovorio Hubejb. Na to je Ebu Sufjan, koji još nije bio primio islam, morao zatresti glavom i začuđeno reći: “Tako mi Boga, nikada nisam vidio da iko voli nekoga onoliko koliko Muhammedovi prijatelji vole njega!”

* * *

Hubejbove riječi su bile toliko provokativne da su koplja i sablje počele da komadaju junačko tijelo sa krajnjim bjesnilom i nemilosrdnošću.

Nedaleko od mjesta događanja su ptice i jastrebovi oblijetali kao da čekaju bjesomučne mesare da završe svoj posao i da odu kako bi oni

mogli prići svježem lešu da ga pojedu kao poslasticu. Međutim ubrzo su ptice pozvale jedna drugu i sakupile se dok su mrdale kljunovima kao da šapuću i razgovaraju.

Iznenada su odletjele u nebo, daleko, daleko... Svojim instinktom su osjetile miris pobožnog čovjeka pokajnika, koji se širio sa njegovog razapetog tijela, pa ih je bilo stid da mu priđu ili da ga povrijede. Jato pravednih i čistih ptica je odletjelo u nebeski beskraj.

Grupa monstruoznih mnogobožaca se vratila u svoje jazbine u Mekki dok je mrtvo tijelo šehida pod stražom nekoliko kurejšijskih kopljanika ostalo tamo.

Dok su podizali Hubejba na križ od palminih trupaca i dok su ga čvrsto vezivali, Hubejb je okrenuo svoje lice prema nebu tražeći od svog Gospodara, Najveličanstvenijeg: "O, Allahu! Mi smo ispunili zadatak Tvoga poslanika. Obavijesti ga rano ujutro šta nam se desilo."

Allah, dž.š., udovoljio je njegovoj molitvi. U Medini je Poslanika, s.a.v.s., ispunio jak osjećaj da se njegovi ashabi suočavaju sa strašnim mukama i skoro da je mogao vidjeti na križ razapeto mrtvo tijelo jednoga od njih.

Poslanik, s.a.v.s., odmah je rekao da dođu El-Mikdad ibn Amr i Zubejr ibn Avvam. Uzjahali su svoje konje i brzo krenuli preko pustinje. Allah, dž.š., vodio ih je do njihovog odredišta. Skinuli su Hubejbovo tijelo na čisto tlo čekajući da mu sačine zaklon pod mokrom zemljom.

* * *

Niko do danas ne zna gdje je Hubejbov mezar. Možda je to bolje i pristojnije za njega tako da on u pamćenju povijesti i u životnoj svijesti ostaje junak, junak na križu!

30.
UMEJR IBN SA'D
Neuporedivi

Sjećate li se Seida ibn Amira? Tog povučenog i čvrstog vjernika kojeg je vođa pravovjernih Omer, r.a., natjerao da prihvati namjesništvo nad Sirijom?

U prvom dijelu ove knjige govorili smo o njemu i vidjeli smo sva čuda dok smo govorili o njegovom asketizmu, njegovom odbijanju svih ovosvjetskih uživanja i njegovoj pobožnosti.

No, sada ćemo na ovim stranicama upoznati njegovog brata ili, tačnije rečeno, njegovog brata blizanca koji mu je potpuno po pobožnosti, asketizmu, velikodušnosti i uzvišenosti njegove duše koja je, ustvari, bez premca.

To je Umejr ibn Sa'd. Muslimani su ga zvali *Neuporedivi*. Šta mislite o čovjeku koji je prema općem konsenzusu zaslužio takav naziv, konsenzusu Poslanikovih ashaba sa svim vrlinama, upućenošću i pronicljivošću koje su imali?

* * *

Otac mu je bio Sa'd, Učač (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime). Učestvovao je u Bici na Bedru zajedno sa Poslanikom, s.a.v.s., te u

svim događanjima nakon te bitke i ostao je odan svom šehadetu sve do zadnjeg dana kada je kao šehid pao u Bici na Kadisijji.*

Sa sobom je Poslaniku, s.a.v.s., poveo svoga sina da mu izjavi šehadet i da primi islam.

Od dana kada je primio islam, Umejr se posvetio ibadetu, bdijući u Allahovom mihrabu, izbjegavajući javnost i povlačeći se u tišinu i mir sjenke.

Nikada ga nisi mogao vidjeti u prvim redovima, osim u namaskim safovima – tu se probijao u prve redove kako bi zaradio najvišu nagradu u vjeri – i u redovima džihada gdje je žurio u prve redove nadajući se da bude jedan od šehida.

Osim toga, sav je bio posvećen razvijanju dobra u sebi, pobožnosti i kreposti. On je onaj koji se stalno vraćao Allahu, dž.š., plačući nad svojim grijesima! On je poklonik Allahu, dž.š., s nepretrgnutom nasdom da će kod Njega biti primljen kao iskreni povratnik Njemu! Allahov putnik na svim putovanjima i u svim smjerovima.

* * *

Allah, dž.š., je u srca ashaba unio dragost prema njemu, pa im je bio drago biće, njihov miljenik. Njegovo snažno vjerovanje, čistoća njegove duše, prefinjenost naravi, obilje vrlina i ljepota pojavnosti činile su ga prijatnim sabesjednikom, milim svakom ko bi ga vidio.

Niko i ništa mu nije bilo iznad islama. Jednom je čuo Džulasa ibn Suvejda ibn Es-Samita, jednog od svojih bliskih rođaka, kako kaže: "Ako taj čovjek govori istinu onda smo mi gori od magaraca!" Kada je rekao "taj čovjek" mislio je na Poslanika, s.a.v.s. Džulas je bio jedan od onih koji su primili islam iz straha.

---

* U *Siri* Ibn Hišama, str. 519, sv 1., The Halaby, drugo izdanje, spominje se da je Sa'dov otac bio neki drugi čovjek koji je umro dok je Poslanik, s.a.v.s., još bio živ a prije bitke na Tebuku. Ali je Ibn Sa'd spomenuo u knjizi *Et-Tabekatu-l-Kubra*, sv. 4, str 324, bejrutsko izdanje, da je njegov otac bio Sa'd, Učač, pa se mi držimo njegovog mišljenja.

Kada je Umejr čuo takvu izjavu, njegov blagi, mirni duh je buknuo ljutnjom i uzrujanošću. Ljutnjom, Ljutnjom, jer se jedan koji je za sebe tvrdio da je musliman nedolično izrazio o Poslaniku. Uzrujanošću, jer su mu se sve misli zavrtjele oko osjećaja vlastite odgovornosti pred onim što je čuo a što nije mogao prihvatiti.

Da li bi trebao prenijeti Poslaniku, s.a.v.s., sve što je čuo? Kako i šta raditi sa povjerljivošću privatnih razgovora? Da li bi trebao šutjeti i ostaviti za sebe ono što je čuo? Kako? I gdje je bila njegova odanost Poslaniku, s.a.v.s., kojeg je poslao Allah, dž.š., da ih uputi, nakon što su živjeli u zabludi i da ih prosvijetli nakon što su živjeli u mraku?

Međutim njegova zbunjenost nije potrajala zadugo. Iskrenost prema samom sebi mu je pomogla da nađe izlaz. Umejr se odjednom ponio kao čvrst čovjek i pobožan vjernik. Okrenuo se Džulasu ibn Suvejdu: "O, Džulase, tako mi Allaha, dž.š., ti si jedan od onih koje najviše volim i jedan od zadnjih koje bih volio vidjeti da ih je snašlo nešto što ne vole. Sada si rekao nešto što će te povrijediti ako razglasim okolo, a ako prešutim, uništiću svoj iman, a ispunjavanje dužnosti prema vjeri je važnije. Zato ću obavijestiti Božijeg Poslanika o onome što si rekao."

Ovdje je Umejr potpuno zadovoljio svoju vjerničku savjest. Prvo je ispunio dužnost da zaštiti povjerljivost privatnih razgovora i izdigao svoju vjerničku dušu iznad uloge slušaoca koji kleveće. Drugo, ispunio je svoju obavezu prema vjeri i rasvijetlio sumnjivog dvoličnjaka. Treće, dao je Džulasu šansu da ponovo razmotri svoju grešku i da zatraži oprost od Allaha, dž.š. Da je to učinio bez odlaganja, njegova bi savjest bila čista, jer onda više ne bi bilo nužno da obavijesti Poslanika, s.a.v.s.

Međutim ponos je Džulasa zadržao pri njegovoj izmišljotini. Njegove usne nisu izgovorile riječi *"Žao mi je"*, niti bilo kakvo drugo izvinjenje. Umejr ga je napustio rekavši: "Obavijestiću Poslanika, s.a.v.s., prije nego me Objava učini saučesnikom u tvom grijehu."

Poslanik, s.a.v.s., poslao je ljude po Džulasa, koji je poricao to i čak se zakleo Allahom, dž.š., da nije to rekao! Međutim kur'anski ajet je jasno pokazao istinu i laž: "*Licemjeri se zaklinju Allahom da nisu govorili, a sigurno su govorili nevjerničke riječi i pokazali da su nevjernici, nakon što su javno islam bili primili, i htjeli su da učine ono što nisu uspjeli. A prigovaraju samo zato što su ih Allah, iz obilja svoga, i Poslanik Njegov imućnim učinili. Pa ako se pokaju, biće im bolje; a ako glavu okrenu, Allah će i na ovom i na onom svijetu na muke ih nesnosne staviti, a na Zemlji ni zaštitnika ni pomagača neće imati.*" (9: 74)

Džulas je bio primoran da prizna svoj grijeh i da se pokaje, naročito kada je čuo uzvišeni ajet koji ga optužuje, obećavajući mu u isto vrijeme Allahovu milost ako se pokaje i takav ostane: "*Pa ako se pokaju, biće im bolje.*"

Umejrov postupak je za Džulasa bio blagoslov. Tako se Džulas pokajao a njegovo islamsko vladanje se popravilo. Poslanik, s.a.v.s., zbog odanosti ga je pohvalio i rekao: "O, moj momče! Tvoje uho je bilo odano i tvoj Gospodar ti vjeruje!"

* * *

Bio sam oduševljen kada sam prvi put saznao za Umejra prije 4 godine kada sam sastavljao svoju knjigu "*U Omerovim rukama*". Bio sam očaran. Ništa me nije moglo toliko očarati kao ono što se desilo između njega i vođe pravovjernih. Prepričaću vam taj događaj da biste sa mnom uživali u "izuzetnosti" u svom najvrednijem i najveličanstvenijem obliku.

* * *

Svi znate da je vođa pravovjernih Omer, r.a., svoje namjesnike birao veoma oprezno kao da bira svoju sudbinu. Uvijek ih je birao među asketima, pobožnim, iskrenim i pouzdanim osobama, među onima koji su izbjegli vlast i moć i nisu ih prihvatili, osim ako ih vođa pravovjernih ne bi prisilio da to prihvate.

Unatoč svom nepogrešivom uvidu i ogromnom iskustvu, bio je jako pažljiv kada je birao namjesnike i savjetnike i bio bi veoma obazriv kada je donosio odluke.

Nikada nije pogazio svoju slavnu izjavu: "Treba mi čovjek koji u svom plemenu izgleda kao da je njihov princ a u stvarnosti to nije, i koji u svom plemenu izgleda kao običan čovjek a u stvarnosti je njihov princ. Treba mi namjesnik koji neće sebi davati prednost nad ostalim ljudima u hrani, odjeći ili smještaju, koji će ih predvoditi u namazu, pravedno među njima dijeliti ono što im pripada, koji im nikada ne zatvara vrata ostavljajući nezadovoljene njihove potrebe i želje."

Prema ovim striktnim uvjetima izabrao je Umejra ibn Sa'da da bude namjesnik u Humsu. Umejr se pokušao osloboditi tog zadatka i tako se spasiti, ali ga je vođa pravovjernih obavezao i silom mu ga nametnuo. Umejr je molio Allaha, dž.š., za Uputu. Potom je otišao da ispuni svoju obavezu i zadatak.

Tamo u Humsu je prošla cijela godina a do Medine nije došao ni jedan dinar na ime poreza niti je do vođe pravovjernih stigla i jedna poruka. Halifa Omer, r.a., pozvao je svog pisara i rekao mu: "Piši Umejru da mu naređujem da dođe ovamo!"

Jednog dana je na ulice Medine došao prašnjav, čupav čovjek, sa vidljivim tragovima teškog putovanja. Jedva je vukao svoje noge kroz vrelo pjeskovito tlo usljed teške izmučenosti i napornog putovanja. Na lijevom ramenu su mu bile vreća i drvena zdjela. Na desnom ramenu nosio je malu mješinu za vodu. Štapom je potpomagao svoje mršavo, slabašno i iznureno tijelo.

Upravio se Omerovom skupu sporim i teškim koracima. "O, vođo pravovjernih, neka je mir i spas na tebe!"

Omer, r.a., odgovorio je na pozdrav. Duboko pogođen vidjevši ga tako slabašnog i iscrpljenog, upita ga: "Šta ti je, Umejre?"

"Zar ne vidiš da sam bogat, posjedujem čistu savjest i posjedujem cijeli svijet?"

Omer, r.a., ponovo ga upita: "Šta imaš kod sebe?"

Umejr odgovori: "Imam vreću u kojoj nosim svoju hranu, posudu iz koje jedem, posudu za piće i abdest i štap na koji se oslanjam i da se borim protiv neprijatelja ako mi stane na put. Tako mi Allaha, dž.š., čitav svijet je samo pokorni rob onome što posjedujem."

"Jesi li došao pješice?"

"Jesam."

"Zar nisi mogao naći nekoga ko bi ti mogao dati neku životinju za jahanje?"

"Nisu ponudili a ja nisam pitao."

"Šta si uradio sa onim čime smo te zadužili?"

"Otišao sam u zemlju u koju si me poslao. Tamo sam sakupio sve kreposne stanovnike i zadužio ih za ubiranje poreza, pa kada su to uradili, ostavio sam novac tamo gdje i pripada. Ako bi išta ostalo, poslao bih ga tebi."

"Zar nam nisi ništa donio?"

"Ne."

Tada Omer, r.a., zadivljen i sretan viknu: "Ponovo imenujte Umejra.", ali Umejr potpuno smireno odgovori: "To su bila stara vremena. Neću raditi ni za tebe ni za bilo koga drugog."

Ovaj događaj nije pisana drama za neki izmišljeni razgovor. To je povijesni događaj* kojeg je posvjedočila Medina, stara prijestonica islama u vrijeme veličanstvenih i nezaboravnih dana. Kakvi su samo bili ti ljudi kojima nije bilo premca!

* * *

Omer, r.a., uvijek je priželjkivao: "Kako bi samo želio da imam nekoliko ljudi kao što je Umejr koji bi mi pomogli u upravljanju islamskom državom!"

* Spomenuto je u: *Hiliat Al-Awliaa*, sv. 1, jedan od naših osnovnih izvora.

To je tako bilo zato što je Umejr, kojeg su ashabi s pravom zvali *Neuporedivi*, mogao dokazati nadmoć nad svim ljudskim slabostima koje prouzrokuju naša materijalna egzistencija i naš trnoviti život.

Kada je ovaj veliki duhovnjak bio suočen sa iskušenjem moći i vlasti, njegova pobožnost je ostala neokaljana. Ustvari, samo je postala još uzvišenija, uzdignutija i svjetlija.

Kada je bio namjesnik Humsa predstavio je jasnu sliku kakve zadatke treba izvršavati pravi muslimanski vladar. Koliko su puta njegove riječi sa mimbere potresale mnoštvo muslimana: "Islam je dobro utvrđen zid i čvrsta kapija. Zid, to je Pravda, a kapija, to je Istina. Ako se zid obruši i ako se kapija uništi, onda će islam izgubiti svoju zaštitnu moć. Islam će ostati dobro utvrđen sve dok je njegova vladavina moćna. Moć njegove vladavine ne može se steći ubijanjem sabljama ili udaranjem biča, nego samo ispunjenjem Istine i Pravde!"

Sada pozdravljamo Umejra i opraštamo se od njega, pozdravljamo ga ponizno i sa poštovanjem. Pognimo svoje glave najboljem učitelju, Muhammedu, s.a.v.s, vođi svih pobožnjaka, Muhammedu, s.a.v.s., Allahovoj milosti poslanoj ljudima usred paklene žestine tadašnjeg načina života.

Neka je Božiji mir i spas na njega, neka je Allahova milost na njega, neka je Allahov pozdrav na njega, neka je Allahov blagoslov na njegovu čestitu porodicu i neka je Božiji mir i spas na sve njegove dobre ashabe.

31.
ZEJD IBN SABIT
Sabirač Kur'ana, a.š.

Kada držite u desnoj ruci svetu knjigu Kur'an, a.š., i kada se koncentrišete na nju ili kada željno i pomno pohodite njegove zelene pašnjake, suru po suru, ajet po ajet, sjetite se da je među onima koji zaslužuju najviše zahvale i časti za taj posao i počasni velikan po imenu Zejd ibn Sabit.

Sabiranje Kur'ana, a.š., u jednu jedinstvenu i cjelovitu Svetu knjigu je nešto što se spominje uvijek uz ime tog velikog ashaba.

Kada se podijele zasluge na dan sjećanja na sve koji su zaslužni za sabiranje i zaštitu Kur'ana, a.š., i postave se po pravom redoslijedu, najveći dio tih zasluga će pripasti Ibn Sabitu.

* * *

On je bio ensarija iz Medine. Kada je Poslanik, s.a.v.s., krenuo učiniti Hidžru i stigao do Medine, Zejdu je bilo 11 godina. Ovaj mladić je primio islam zajedno sa muslimanima svoga plemena a nakon toga je bio blagoslovljen Poslanikovom dovom Allahu, dž.š.

Otac ga je poveo da učestvuje u Bici na Bedru, ali ga je Poslanik, s.a.v.s., vratio nazad jer je bio premlad i nejak.

Na dan Bitke na Uhudu, Zejd je sa grupom mladića otišao Poslaniku, s.a.v.s., moleći ga da ga primi u bilo koju borbenu jedinicu. Njihovi

rođaci su molili i nadali se još upornije. Poslanik, s.a.v.s., zahvalno je pogledao u mlade konjanike kao da im se izvinjava zbog toga što nije i njih spremio za ovu bitku. Međutim jedan od njih, Rafi' ibn Hudejdž, priđe Poslaniku, s.a.v.s., sa svojim kopljem vješto baratajući desnom rukom njime. Zatim reče Božijem Poslaniku: "Kao što vidiš, ja sam kopljanik. Mogu odlično bacati koplje. Molim te, daj mi da idem!"

Poslanik, s.a.v.s., blagim osmijehom pozdravi zrelog i energičnog mladića i dopusti mu ono što je tražio. Zarad toga je provrela krv u venama njegovih prijatelja.

Drugi je prišao Semura ibn Džundub i toliko počeo razmahivati svojim snažnim rukama da su neki od rođaka povikali Poslaniku, s.a.v.s.: "Semura će nadvladati Rafi'a." Poslanik, s.a.v.s., pohvali ga i dopusti mu da i on ide u bitku.

I Rafi i Samura su imali po 15 godina, ali su imali snažna i izgrađena tijela. Ostalo je 6 momaka među kojima i Zejd ibn Sabit i Abdullah ibn Omer. I oni su se stali dokazivati, prvo skrušeno moleći, a kasnije plačući i jecajući, a nakon toga i grčeći svoje mišiće. Međutim bili su premladi i još nisu bili fizički stasali i sazreli pa im je Poslanik, s.a.v.s., obećao da će ih povesti u sljedeću bitku.

Tako je Zejd ibn Sabit svoju ulogu ratnika na Allahovom putu počeo igrati 5. godine po Hidžri u Bici na Hendeku.

Jako brzo se razvijala njegova ličnost i njegov iman. Ne samo da je bio vješt borac nego je bio i stručan intelektualac sa nekoliko odličnih i kvalitetnih osobina. Pratio je slijed objavljivanja Kur'ana, a.š., učio ga napamet, pisao ga Poslaniku, s.a.v.s., i tako dokazivao da je dobro opremljen znanjem i mudrošću. Kada je Božiji Poslanik, s.a.v.s., počeo prenositi svoju poruku vanjskom svijetu, pa i kraljevima i vladarima, naredio je Zejdu da nauči ponešto od njihovih jezika, što je on i učinio za veoma kratak period.

Tako je Zejd ibn Sabit još više obogatio svoju ličnost i zauzeo visoko mjesto u novonastaloj zajednici i postao veoma cijenjen i poštovan od strane muslimana.

Prenosi Eš-Ša'bi: "Jednom se Zejd ibn Sabit penjao na svog konja a Ibn Abbas mu je držao sedlo. Zejd mu reče: 'O, Poslanikov rođače, pusti da se sâm popnem', a Ibn Abbas mu odgovori: 'Ne, ovako mi pazimo svoje učenjake (ulemu).'"

Prenosi Kabisa: "Zejd je bio najpoznatiji u Medini po sudskoj praksi, izdavanju šerijatskopravnih rješenja, učenju Kur'ana i poznavanju nasljednog prava."

Sabit ibn Ubejd prenosi: "Nisam vidio veselijeg čovjeka u svojoj kući i cjenjenijeg u svom društvu od Zejda."

Ibn Abbas je rekao: "Učitelji učenja Kur'ana, a.š., među ashabima Božijeg Poslanika, s.a.v.s., znali su da je Zejd bio jako učen."

Sve ove vrline kojim su Zejda opisali ashabi Božijeg Poslanika, s.a.v.s., još bolje nas upoznaju sa ovom osobom. Sudbina ga je počastila zadatkom koji se smatra najplemenitijim u historiji islama, a to je zadatak sakupljanja Kur'ana, a.š.

* * *

Otkako je Objava počela silaziti Poslaniku, s.a.v.s., on je postao jedan od onih koji su opominjali. Poruka Kur'ana, a.š., i poziv Allahu, dž.š., započeli su ovim uzvišenim ajetom: "*Čitaj u ime Gospodara tvoga Koji stvara, stvara čovjeka od ugruška! Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj, Koji poučava peru, Koji čovjeka poučava onome što ne zna.*" (96: 1-5)

Od tog početka pa nadalje Objava mu je olakšavala teret kad god bi se okrenuo Allahu s nadom da dobije Njegova svjetla i upute.

Svih tih godina dok je trajala Objava Kur'ana, a.š., dok je Poslanik, s.a.v.s., išao iz jedne bitke u drugu, dok je osujećivao zavjere i planove, ali odmah potom susretao se sa novom neprilikom, dok je ozbiljno izgrađivao novi svjetski poredak sa svime što podrazumijeva ozbiljnost, sve to vrijeme je Kur'an, a.š., silazio Poslaniku, s.a.v.s., i on ga je učio i prenosio drugima, a već od prvog dana postojala je jedna blagoslovljena skupina koja je pokazivala izrazit interes za Kur'an – neki od njih (hafizi) počeli su napamet učiti onoliko koliko su

mogli a ostali koji su bili iskusni u pisanju (pisari) čuvali su Objavu u pisanom obliku.

U vremenskom periodu od oko 23 godine, Kur'an je, a.š., ajet po ajet silazio Poslaniku, s.a.v.s., a nekada bi mu bilo objavljeno nekoliko ajeta, zavisno od okolnosti i prilika, a hafizi i pisari su veoma uspješno izvršavali svoje zadatke.

Kur'an, a.š., nije čitav objavljen odjednom, budući da nije spuštan kao sastavljena, ispisana knjiga, već kao vodič "nekom ummetu", koji je izgrađivan na izvornoj naravi, sve dio po dio, iz dana u dan. Njihov iman je rastao, a njihova srca, umovi i odlučnost su izgrađivani u skladu sa Allahovom voljom, voljom koja nije bila nametnuta odozgo, nego kroz potpuno uvjerenje u tu Božiju Volju. Tako će biti navođeno i manifestovano ponašanje ove zajednice i društva.

Stoga je objavljivanje Kur'ana, a.š., moralo biti postupno, parcijalno, kako bi se pratio rast i napredovanje takve izgradnje u živoj i uvijek promjenljivoj životnoj stvarnosti.*

Učača i pisara Kur'ana, a.š., bio je dovoljan broj Predvodili su ih Alija ibn Ebi Talib, r.a., Ubejj ibn Ka'b, Abdullah ibn Mes'ud, Abdullah ibn Abbas i časni ashab o kojem upravo govorimo Zejd ibn Sabit (neka je Allah, dž.š., zadovoljan svima njima).

* * *

Nakon što je u cijelosti objavljen, kao i u posljednjem periodu Objave, Poslanik, s.a.v.s., učio ga je muslimanima, i uređivao raspored njegovih sura i ajeta.

Nakon Poslanikove smrti muslimani su bili zauzeti bitkama protiv munafika i odmetnika.

U toku Bitke kod Jemame – koju smo spomenuli kada smo govorili o Halidu ibn Velidu i Zejdu ibn Hattabu – veliki broj hafiza je poginuo kao šehidi. Samo što se stišao plamen bitke, Omer, r.a., požurio je do

---

* Vidi našu knjigu: *Kao što Kur'an kazuje.*

halife Ebu Bekra, r.a., tražeći od njega da hitno sakupi Kur'an, a.š., prije nego pomru i ostali hafizi i pisari.

Halifa je tražio uputu od Allaha, dž.š., i konsultovao se sa svojim ashabima, a potom je pozvao Zejda ibn Sabita i rekao mu: "Ti si pametan momak, u kojeg nemamo nimalo sumnje." Nakon toga mu je naredio da sabere Kur'an, a.š., uz pomoć ljudi koji imaju iskustva sa tim. Zejd je započeo svoj posao od kojeg je zavisila sva sudbina islama kao vjere.

Bio je revnosan u izvršavanju najtežeg i najvažnijeg zadatka. Sastavljao je sure i ajete od hafiza onako kako su ih naučili i od onoga što je napisano poredeći, opovrgavajući i istražujući sve dok nije sabrao čitav Kur'an, a.š., i dok ga nije složio po redu.

Brojni zapisi o konsenzusu među ashabima (neka je Allah, dž.š., zadovoljan svima njima) potvrđuju njegov uspjeh. Svi oni, naročito učenjaci, hafizi i pisari, čuli su kako je Poslanik, s.a.v.s., učio Kur'an, a.š., u vrijeme svih razdoblja islama.

Zejd je jednom opisao ogromnu poteškoću koju je predstavljao ovaj slavni i časni zadatak: "Tako mi Allaha, dž.š., da su mi tražili da cijelu planinu pomaknem sa mjesta, lakše bi mi bilo nego zadatak sabiranja Kur'ana, a.š., koji su mi naredili da obavim."

I zaista bi Zejdu draže bilo da je morao nositi na svojim leđima planinu ili čak i nekoliko planina nego da napravi i najsitniju grešku u redoslijedu kur'anskih ajeta ili sabiranju kur'anskih sura.

Njegova savjest i njegov iman bi izdržali bilo kakvu grešku osim takve greške, bez obzira koliko bila mala ili nenamjerna. Međutim sa njim su bili Allahova uputa i obećanje: "*Mi uistinu Kur'an objavljujemo i zaista ćemo Mi nad njim bdjeti.*" (14: 9)

Uspio je izvršiti svoj zadatak, obavezu i odgovornost samo onako kako se jedino moglo izvršiti.

* * *

Bila je to prva etapa u sabiranju Kur'ana, a.š. Izgleda da je Kur'an, a.š., bio ispisan u više primjeraka u nekoliko knjiga. Iako su razlike

među njima bile formalne naravi, iskustvo je nalagalo da se sve one objedine u jednu knjigu.

U vrijeme halife Osmana, r.a., islamska država nastavila se širiti daleko od Medine.

U tom vremenu, na islam su svakog dana prelazile grupe novih ljudi i jedna za drugom su izjavljivale šehadet. Bilo je više nego očigledno da će postojanje nekoliko mushafa predstavljati opasnost, naročito kada Kur'an uče ljudi kojima arapski jezik nije maternji. Čak su se i naglasci ashaba i tabi'ina razlikovali.

U tom periodu je grupa ashaba, sa Huzejfom ibn Jemanom na čelu, otišla halifi Osmanu, r.a., objašnjavajući mu neophodnost da se mushafi ujedine u jednu Svetu knjigu.

Halifa je od Allaha, dž.š., zatražio uputu i konsultovao svoje prijatelje. Kao što je i Ebu Bekr, r.a., tražio pomoć Zejda, tako je učinio i Osman, r.a.

Tako je Zejd skupio sve svoje ashabe i pomoćnike i donijeli su sve kur'anske ajete iz kuće Hafse, r.a. (Omerove kćerke), gdje su čuvani na sigurnom. Nakon toga su Zejd i njegove kolege započeli svoj veliki poduhvat.

Svi koji su pomagali Zejdu bili su pisari Objave i hafizi Kur'ana, a.š. Uprkos tome, kada bi se razilazili u mišljenju – što se rijetko dešavalo – uvijek su smatrali da je Zejdova posljednja riječ.

* * *

Danas, dok tako lahko, bez ikakvih poteškoća učimo Kur'an, ili pak slušamo njegovo učenje, nismo ni svjesni onih ogromnih teškoća sa kojima su se suočavali oni koje je Allah doveo u situaciju da ga saberu i sačuvaju.

Te teškoće su jednake onima sa kojima su se susretali kada su se borili na Allahovom putu i kada su drage volje davali svoje živote, kako bi širom zemaljske kugle raširili nezamjenjivu vjeru i kako bi tamu istjerali čistom svjetlošću.

32.

HALID IBN SEID

Najistaknutiji muslimanski borac

Halid ibn Seid je rođen u veoma bogatoj porodici koja se borila za vlast. Porodica mu je živjela u raskoši i izobilju, a njegov otac je bio ponosan na utjecajan položaj koji je imao među Kurejšijama. Halidovi preci su bili Ibn Umejje, Abduššems i Ibn Abdulmenaf.

Kada su se nad Mekkom polahko, ali sigurno, razasule prve zrake islama i šapatom najavile da je Muhammedu Vjernom u pećini na brdu Hira sišla Objava sa porukom od Allaha, dž.š., koju je morao prenijeti Njegovim robovima, Halidovo srce se otvorilo i odazvalo se šaputanju koje je bilo kao predivno svjetlo, ali je bio i obazriv prema njemu. Sav je drhtao od sreće kao da je čitav svoj život čekao taj događaj. Kad god bi čuo da ljudi razgovaraju o toj novoj vjeri pridružio bi im se i pažljivo slušao sa prikrivenim zadovoljstvom. Tu i tamo bi učestvovao u raspravama i dobacio bi riječ-dvije, koje bi davale jak poticaj novoj vjeri da stekne publicitet, efekat i vodstvo.

Da ste ga vidjeli u to vrijeme imali biste utisak da je to miran mladić koji je većinom šutio. Međutim, u svojoj unutrašnjosti, u svojoj suštini, bio je nešto upravo suprotno od toga; festival ispunjen živošću i veseljem, udarcima bubnjeva, lepršavim zastavama, zvucima zurli, recitalima pjesama budnica, hvalospjevovima... Festival u punoj raskoši svojih izraza, u svom ushitu, gunguli i sjaju.

Ovaj mladić je ovo veliko slavlje čuvao za sebe i krio ga je od ostalih ljudi. Znao je da će ga otac ukoliko sazna koliko ljubavi, entuzijazma i podrške pruža Muhammedovom pozivu na Božiji put, prinijeti kao žrtvu bogovima Abdulmenafa. Ali kada nam je duh ispunjen i prožet određenim osjećajem, mi brzo gubimo kontrolu nad tim osjećajem i on nas slobodno i neumjereno preplavi. Jednog dana... Ne, još nije bilo svanulo kada je Halid mirno spavao, usnio je veoma impresivan, koristan i poučan san.

Da budemo precizniji, jedne noći je Halid ibn Seid vidio u snu sebe kako stoji na rubu ogromne vatre. Njegov otac je stajao odmah do njega. Za veliko čudo, otac ga je neprestano vukao prema ivici. Htio ga je baciti pravo u rasplamsanu vatru. Potom je Halid ugledao kako mu brzo dojuri Božiji Poslanik, s.a.v.s., i odgurnu ga svojom blagoslovljenom desnom rukom od rasplamsane vatre.

Kada se Halid probudio znao je šta mu je činiti. Požurio je do kuće Ebu Bekra i ispričao mu svoj san koji je nesumnjivo bio jasan kao dan. Ebu Bekr mu reče: "Allah, dž.š., obasuo te Svojom milošću. Ovo je uistinu Poslanik, s.a.v.s. Čvrsto ga slijedi jer će te islam sačuvati od Džehennema."

Halid je požurio da nađe Poslanika, s.a.v.s. Kada ga je našao, pitao ga je kakvu im poruku donosi. Odgovorio mu je: "Samo se Allahu, dž.š., klanjaj i nemoj Mu pripisivati druga. Vjeruj u Muhammeda, Njegovog roba i Njegovog poslanika, i na kraju prestani obožavati kipove koji ne čuju, ne vide, niti te mogu povrijediti niti ti pomoći."

Dok se čvrsto rukovao sa Halidom, Poslanik, s.a.v.s., iz sveg srca mu je izrazio dobrodošlicu. Halid je odmah rekao: "Svjedočim da nema boga osim Allaha, dž.š., i svjedočim da je Muhammed Njegov poslanik." Istog momenta su se iz njega oslobodile slavljeničke pjesme, koje je dugo u sebi suzbijao. Iz njega je provalilo slavlje i veselje i njegov otac je saznao za njegov prelazak na islam.

* * *

Do dana kada je Halid primio islam samo je 4 ili 5 ljudi prije njega to učinilo. Seid je znao da će njegov sin zbog prelaska na islam postati meta ponižavanja i ismijavanja ljudi iz plemena Kurejš. Prelazak na islam jednog od sinova Seida ibn Asa bio je dovoljan da se Seidu zatrese tlo pod nogama i da navuče sumnju na kredibilitet njega kao vođe.

Zato je pozvao Halida i pitao ga: "Je li istina da si krenuo za Muhammedom, iako on huli naše bogove?" Halid hrabro odgovori: "Tako mi Boga, on govori Istinu. Vjerujem u njega i slijedićу ga i slušati."

Čim je on izrekao ove riječi, otac je navalio na njega i nemilosrdno ga istukao. Nakon toga ga je zatvorio u jednu potpuno mračnu prostoriju u kući. Mučio ga je glađu i žeđu. Ali Halid je vikao iza brave: "Tako mi Boga, on govori Istinu i vjerujem u njega."

Seid je shvatio da to mučenje nije dovoljno, zato ga je izveo na vreli pijesak i iskopao mu rupu među kamenjem i tu ga držao zarobljenog tri dana bez hlada i bez pokrivača. Za ova tri dana nije mu dao ni kapi pića. Pošto je otac izgubio svaku nadu da će mu se sin odreći vjere, odvukao ga je nazad kući i nastavio ga nagovarati da napusti svoju vjeru, a potom bi mu prijetio."

Nastavio je sa ovom metodom obećanja i prijetnji još malo, ali je Halid bio čvrst kao stijena dok je govorio ocu: "Neću se odreći vjere ni za cijeli svijet. Živjeću i umrijeti kao musliman, pa neka mi Allah, dž.š., pomogne." Seid je potpuno izgubio kontrolu nad sobom i ljutito povikao: "Gubi mi se s očiju, budalo jedna! Tako mi Lata, neću te više izdržavati!" Halid odgovori: "Allah, dž.š., najbolji je izdržavatelj."

Tako je Halid otišao iz otmjene kuće prepune hrane, odjeće i udobnosti. Otišao je iz nje kako bi živio sa glađu, žeđu i neimaštinom. Ali on se nije brinuo jer je uz sebe imao svoj iman. Zar nije potpuno kontrolisao svoju savjest i svoju sudbinu? Zašto bi se onda brinuo za glad, neimaštinu ili čak i mučenja? Kada čovjek nađe sve što je tražio u velikoj Istini, u koju je Muhammed, s.a.v.s., pozivao ljude da vjeruju,

ne bi trebalo biti ništa na svijetu što bi mu moglo biti od veće važnosti nego njegovo unutrašnje biće, koje bi potom prodao Allahu, dž.š., u nagodbi u kojoj je Allah, dž.š., i kupac i vlasnik!

Tako je Halid ibn Seid mučenje potisnuo požrtvovanjem a neimaštinu vjerom. Kada je Poslanik, s.a.v.s., naredio svojim pravovjernim ashabima da krenu na drugu seobu u Abesiniju, Halid ibn Seid je bio jedan od muhadžira.

Halid je živio tamo onoliko koliko mu je Allah, dž.š., odredio. Nakon toga se 7. godine po Hidžri vratio svojoj kući. Kada se vratio, muslimani su tek bili zauzeli Hajber. Halid se nastanio u Medini u novoj muslimanskoj zajednici čiji je dio činio i on kao jedan od prvih pet muslimana, koji su bili svjedoci njenog nastanka i njenog osnivanja.

Halid nije izostao ni iz jedne bitke ni pohoda. Uvijek je prvi kretao u pohode.

Kao jednog od prvih, najsvjesnijih i najdisciplinovanijih muslimana uvijek su ga svi voljeli i poštovali.

Znao je cijeniti svoje uvjerenje i zato ga nije krio niti se pogađao oko njega. Naprimjer, prije nego je Poslanik, s.a.v.s., umro, zadužio je Halida da bude namjesnik u Jemenu. Kada je čuo da je za halifu izabran Ebu Bekr, r.a., i da su mu se svi pokorili, napustio je svoj posao i krenuo za Medinu. Znao je da je Ebu Bekr, r.a., pravedan i pobožan vjernik bez premca. Međutim mislio je da pravo na hilafet ima pleme Benu Hašim. Vjerovao je da bi halifa trebao biti Abbas ili Alija ibn Ebi Talib. Čvrsto se držao svog uvjerenja i nije se htio pokoriti Ebu Bekru, r.a. Međutim Ebu Bekr, r.a., bez obzira na to, nije se ljutio na njega. Naprotiv, još uvijek ga je volio i poštovao. Nije ga primoravao da mu se pokori niti ga je mrzio zbog toga što je ovaj odbijao to. Čim bi ga neko od muslimana spomenuo, halifa bi ga iskreno pohvalio. Vremenom je Halid ibn Seid promijenio stav i jednog dana je prošao kroz redove muslimana u džamiji dok je Ebu Bekr stajao na minberi i iskazao mu pokornost. Bila je to iskrena i pouzdana pokornost Ebu Bekru, r.a.

* * *

Ebu Bekr, r.a., sa svojom vojskom krenuo je prema Siriji i dodijelio zapovjedništvo jednog pješadijskog puka Halidu ibn Seidu. Tako je postao jedan od vojnih zapovjednika. Ali prije nego što je vojska napustila Medinu, Omer, r.a., prigovorio je što je Halid ibn Seid komandant i insistirao je kod halife dok ovaj nije promijenio stari raspored. Halid je čuo šta se dogodilo, ali njegov odgovor je bio samo ovo: "Tako mi Allaha, dž.š., nisam bio oduševljen time da budem zapovjednik niti sam žalostan što sam smijenjen."

Ebu Bekr es-Sidik, r.a., požurio je Halidovoj kući da mu se iskreno izvini i da mu objasni zašto je promijenio svoju odluku. Potom je pitao Halida sa kojim od zapovjednika bi želio ići u Siriju. Pitao ga je da li želi ići sa svojim rođakom Amrom ibn Asom ili sa Šurahbilom ibn Hasanom.

Halidov odgovor je otkrio njegovu velikodušnost i pobožnost: "S rođakom sam bliskiji zbog rodbinske veze, ali sam s Šurahbilom bliskiji zbog njegove pobožnosti." Tako je odabrao da bude borac u pješadijskom puku Šurahbila ibn Hasana.

Ebu Bekr, r.a., pozvao je Šurahbila prije početka bitke i rekao mu: "Pobrini se za Halida ibn Seida. Ponašaj se prema njemu onako kako bi želio da se prema tebi ponašaju da si u njegovoj situaciji. Dobro znaš njegov visoki položaj u islamu. Znaš da je, kada je Poslanik, s.a.v.s., umro, on već bio njegov namjesnik u Jemenu. Ja sam ga imenovao za zapovjednika pa sam povukao odluku. Nadam se da će ga ovaj izmijenjeni raspored učiniti još pobožnijim i pravednijim, jer mislim da je zapovjedništvo samo jedan ispit. Dao sam mu priliku da izabere sebi vojskovođu i tebi je dao prednost nad svojim rođakom. Ako ti treba mišljenje pobožnog i istinskog savjetnika prvo se obrati Ebu Ubejdeu ibn Džerrahu, a potom Muazu ibn Džebelu, a onda Halidu ibn Seidu. Oni će ti, sigurno, dati dobar savjet. Upozoravam te da ne činiš ništa sâm po svom nahođenju i bez prethodnog savjetovanja sa njima."

Prvi među šehidima i onima koji su nagrađeni u Bici kod Merdžu-s-Sufara, gdje su se muslimani žestoko sukobili sa Bizantincima,

bio je i slavni šehid, poznat po iskrenom vjerovanju i hrabrim djelima koji je od svoje rane mladosti do svoje pogibije išao ispravnim putem u svom životu.

Kada su muslimani tražili ranjenike i poginule na bojnom polju, ugledali su i njega – bijaše onakav kakav je uvijek i bio, miran izgledom, pametno šutljiv i jasno opredijeljen. Rekli su: "Bože, Ti budi zadovoljan Halidom ibn Se'idom!"

33.

EBU EJJUB EL-ENSARI

Krećite u boj i slabi i snažni!

Poslanik, s.a.v.s., ušao je u Medinu i uspješno okončao svoju Hidžru. Započeo je svoje prve, slavne dane u mjestu gdje se doselio i koje je sudbina odabrala za ostvarenja bez premca i bez presedana.

Jašući na svojoj devi, Poslanik, s.a.v.s., prolazio je kroz gomilu ljudi, koje je obuzelo oduševljenje, ljubav i uzbuđenje. Ljudi su se okupili oko devinog konopca takmičeći se koji će od njih Poslaniku, s.a.v.s., ponuditi svoje gostoprimstvo i smještaj. Čim je kolona došla u susjedstvo Benu Salima ibn Avfa, narod je stao pred kolonu i obratili su se Poslaniku s.a.v.s.: "O, Allahov poslaniče, molimo te da prihvatiš naše gostoprimstvo i da se smjestiš kod nas jer smo mi utjecajni, mnogobrojni i veoma bogati ljudi. Možemo ti garantovati podršku i zaštitu." Poslanik, s.a.v.s., blago ih je zamolio da puste devin konopac i da se sklone s puta jer je devi Allah, dž.š., naredio da stane na određeno mjesto.

Povorka je nastavila do susjedstva Benu Bejada, onda do Benu Seide, zatim do Benu Haris ibn Hazredž, a onda do Benu 'Adijj ibn Nedždžar. Ljudi iz svakog plemena su pokušavali zaustaviti devu i molili su Poslanika, s.a.v.s., da njih počasti i da prihvati njihov smještaj. Ali je Poslanik, s.a.v.s., svima odgovarao isto i zahvalno se smješkajući:

"Sklonite joj se s puta, jer joj je Allah, dž.š., naredio da ide na jedno mjesto." Tako je Poslanik, s.a.v.s., izbor svoga smještaja prepustio Božijem određenju.

Kasnije će to mjesto stanovanja biti od suštinske važnosti, jer će se na toj zemlji izgraditi džamija iz koje će riječi i svjetlo Allahovo sjati i obasjati čitav svijet.

Pored te džamije biće izgrađena kuća, odnosno kuće od gline i cigle u kojima neće biti ničega osim onoga što je neophodno za život i izdržavanje. Ove kuće će naseliti veliki učitelj, Poslanik s.a.v.s., koji je obasjao ovaj svijet kako bi preporodio njegov oslabljeni duh i donio slavu i mir na sve one koji kažu da je njihov jedini Gospodar Allah, dž.š., i koji u islamskom vjerovanju budu čvrsti i nepokolebljivi, koji se budu odricali svih vrsta grijeha i loših djela koje je Allah, dž.š., zabranio i koji budu činili sve vrste dobrih djela koja je On naredio. To su oni koji vjeruju da je Allah, dž.š., Jedan i koji ne obožavaju nikoga osim Njega Jednoga i koji nisu svoju vjeru pomiješali sa nevaljalštinama. To su oni koji su očistili svoju vjeru u ime Allaha, dž.š., koji su promijenili zemlju i nisu činili loša djela na zemlji. Poslanik, s.a.v.s., zaista je veoma pažljivo ostavio izbor mjesta svoga boravka Allahovoj odredbi.

Stoga je popustio devin konopac i nije ga povlačio. Zatim je otvorio svoje srce Allahu, dž.š., i uputio dovu: "O, Allahu! Izaberi mi mjesto za stanovanje."

Deva se sagnula pred kućom Beni Malik ibn Nedždžar. Onda je ustala, napravila krug oko tog mjesta, a zatim ponovo došla na ono isto mjesto i sagnula se, savila vrat i umirila se. Poslanik, s.a.v.s., zadovoljno je sjahao sa nje. Jedan od muslimana krenuo je prema devi, uzeo sedlo i odnio ga u svoju kuću. Lice mu je sjalo od sreće i zadovoljstva zbog toga što je Poslanik, s.a.v.s., kojeg su pratili sreća i blagoslov, išao za njim pravo u njegovu kuću.

Da li biste voljeli znati ko je bio taj sretni, zadovoljni čovjek ispred čije kuće se deva sagnula i čovjek u čijoj je kući Poslanik, s.a.v.s., bio gost te čovjek kojemu su svi stanovnici Medine zavidjeli na velikoj sreći?

Bio je to naš junak Ebu Ejjub el-Ensari, također poznat kao Halid ibn Zejd, unuk Malika ibn en-Nedždžara.

Nije to bilo prvi put da se Poslanik, s.a.v.s., susreo sa Ebu Ejjubom el-Ensarijem. Njih dvojica su se sreli i prije kada je delegacija iz Medine doputovala u Mekku kako bi Poslaniku, s.a.v.s., dali zavjet na pokornost u događaju koji je poznat kao Drugi zavjet na Akabi. Ebu Ejjub el-Ensari je bio među 70 muškaraca koji su se rukovali sa Poslanikom, s.a.v.s., i koji su mu dali svoju potporu i iskazali svoju pokornost. Izgleda da je Ebu Ejjubova velika sreća bila ta što je njegova kuća izabrana da u njoj živi Veliki Muhadžir i Pravedni Poslanik, s.a.v.s., nakon što je ušao u Medinu i učinio je prijestonicom Allahove vjere.

Poslanik, s.a.v.s., više je volio živjeti u donjem dijelu kuće. Međutim Ebu Ejjub se nije bio ni ispeo na gornji sprat a već ga je obuzeo drhtaj – nije, naime, mogao ni zamisliti da živi i spava na mjestu višem od onoga na kojem živi i spava Božiji Poslanik! Odmah je zamolio Poslanika, s.a.v.s., da se preseli na gornji sprat i nakon što ga je nagovorio, Poslanik, s.a.v.s., preselio se na gornji sprat. Poslanik, s.a.v.s., ostao je tu dok se nije izgradila džamija a pored nje i njegovo mjesto za stanovanje.

Od momenta kada su se Kurejšije počele boriti protiv islama i napadati na Medinu, mjesto gdje su muslimani obavili Hidžru, i otkako su počeli nagovarati plemena i sakupljati vojske kako bi ukinuli Allahovo svjetlo, Ebu Ejjub se sav posvetio borbi na Allahovom putu. Ovaj junak je bio na Bedru, Uhudu, Hendeku i ostalim bitkama i vojnim ekspedicijama. Predao je sebe, svoj novac i svoj imetak Allahu, dž.š., Gospodaru svih svjetova.

Čak i nakon Poslanikove smrti, bez obzira na poteškoće i strahote, Ebu Ejjub nije nikada zaostajao niti okretao leđa borbama koje su bile muslimanima dosuđene. Njegov moto kojeg je pjevao i dan i noć, u samoći i u javnosti, bio je kur'anski ajet: "*Krećite u boj i slabi i snažni...*" (9: 41)

Samo je jednom izostao iz pohoda. Odbio se boriti u vojsci čiji je zapovjednik trebao biti jedan mladi musliman kojeg je imenovao halifa. Ebu Ejjub se protivio njegovom imenovanju. Ova jedna i jedina greška ga je protresala iznutra tako da se uvijek kajao dok bi ponavljao: "Nije me trebalo biti briga koga je Alija, r.a., imenovao." Od tog propusta nikada nije izostao u bilo kojoj bici.

Dovoljno mu je bilo samo to da živi kao vojnik muslimanske vojske, da se bori pod njenim bajrakom i da brani njenu nepovredivost.

Kada je izbio sukob između Alije, r.a., i Muavije, on je bez imalo razmišljanja stao na stranu Alije, r.a. Vjerovao je da Alija, r.a., ima pravo na hilafet i da su njega muslimani izabrali. Kada je umro Alija, r.a., i kada je Muavija preuzeo mjesto halife, povučeni, čvrsti i pobožni Ebu Ejjub se držao postrani. Ni za čim na ovom svijetu nije žudio osim za mjestom na bojnom polju među mudžahidima, koji se bore na Allahovom putu. Zato je, čim je vidio da muslimanska vojska kreće prema Konstantinopolju, uzjahao konja, podigao svoju sablju i galopom krenuo ka slavnoj smrti za kojom je dugo čeznuo.

Bio je ranjen u ovoj bici. Vojskovođa ga je obišao i provjerio kako se osjeća. Teško je disao. Činilo se da mu se uzdisaji natječu sa žudnjom za susretom sa Allahom. Vojskovođa Jezid ibn Muavija ga upita: "Koja ti je posljednja želja, Ebu Ejjube?"

Da li iko od nas može pogoditi ili zamisliti šta je bila Ebu Ejjubova posljednja želja? Nikako! Njegova posljednja želja, koju je izrekao dok se rastajao sa svojom dušom, bila je nezamisliva, ljudskom umu nedokučiva.

Tražio je od Jezida da se njegovo tijelo odnese na konju u najdalje moguće mjesto na neprijateljskoj teritoriji i da ga tamo zakopa, a zatim da krene kroz redove neprijateljske vojske dok ne dođe do njegovog groba tako da Ebu Ejjub iznad svoga mezara može čuti zvukove galopiranja muslimanskih konjanika i tako znati da su pobijedili. Mislite li da je ovo poetika? Ne, to nije bila poetika ni uobrazilja. To je bila stvarnost, istina koja se doista zbila toga dana naočigled svijeta koji

je to slušao sa nevjericom. Jezid je Ebu Ejjubovu želju u potpunosti ispunio.

Na kraju je tijelo ovog velikana pokopano u srcu Konstantinopolja, odnosno današnjeg Istanbula. Čak i prije nego što je islam obasjao svojom svjetlošću ovaj dio svijeta, Bizantinci u Konstantinopolju su Ebu Ejjuba smatrali svecem. Čudno da svi historičari koji su zabilježili događaje koji potkrepljuju ovu tvrdnju kažu: "Bizantinci su pazili njegov grob, posjećivali ga i u vrijeme suša tražili od Boga da radi njega pošalje kišu."

Bez obzira na činjenicu da je tempo bitaka, kojih je Ebu Ejjubov život bio prepun, bio veoma brz, što mu nije davalo vremena da vrati svoju sablju u korice i da se odmori, njegov život je bio spokojan i čist kao rani jutarnji povjetarac.

Čuo je jedan hadis Poslanika, s.a.v.s., i stalno ga se pridržavao. Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Prvo, kada obavljate namaz, obavljajte ga valjano kao da vam je to posljednji namaz. Drugo, ne recite ni jednu riječ zbog koje ćete se morati kasnije izvinjavati. Treće, prestanite se nadati da ćete imati sve u čemu uživaju ostali ljudi."

Zato on nikada nije svoj jezik upotrijebio u nešto nedolično, nikada nije ni za čim bio pohlepan i proveo je svoj život u težnjama jednog pobožnjaka kao istinski vjernik, be bučnoga glasanja, poput nekoga ko se oprašta zauvijek. Kad mu je došlo vrijeme da umre, nije zaželio ništa od dunjaluka nego samo ovu jedinstvenu želju koja predstavlja njegovo junaštvo i velikodušnost: "Neka moje tijelo na konju odnesu duboko u bizantinsku teritoriju, i neka me tamo ukopaju." Bio je uvjeren da će muslimani pobijediti. Bio je dovoljno pronicljiv da predvidi da će ovi udaljeni dijelovi svijeta uskoro postati oaza islama i da će biti obasjani njegovom svjetlošću.

Zato je želio da bude pokopan tamo u glavnom gradu zemlje gdje će se dogoditi odlučujuća bitka i gdje će on iz svog blagoslovljenog mezara pratiti tok bitke: velike muslimanske vojske, zastave koje se viju, hrzanje konja, njihovo galopiranje i sudaranje mačeva. Danas on leži

tamo, iako više ne može čuti udaranje mačeva i hrzanje konja, Allahova volja se nad njim obistinila. Umjesto toga on čuje veličanstveni glas ezana pet puta dnevno koji odjekuje s visokih munara prolamajući se horizontom:

Allahu ekber (Allah je najveći)
Allahu ekber (Allah je najveći)

Njegova presretna duša u svom vječnom i blaženom domu odgovara riječima: "Ovo su nam obećali Allah, dž.š., i Njegov Poslanik, a Allah, dž.š., i Njegov Poslanik govore istinu."

34.
ABBAS IBN ABDULMUTTALIB
Napajač vodom Dvaju harema

U *Godini suše* vođa pravovjernih Omer, r.a., zajedno sa mnogobrojnim muslimanima izašao je na široko prostranstvo izvan Medine da obavi namaz za kišu i da kišnom dovom zamole Allaha, dž.š., Najmilostivijeg, da pošalje kišu. Omer, r.a., desnom je rukom uzeo Abbasovu desnu ruku i podigao je prema nebu moleći: "O, Svemogući Allahu! Dok je Poslanik, s.a.v.s., bio živ, molili smo Te u njegovo ime da nam pošalješ kišu. O, Uzvišeni Allahu! Danas Te molimo za kišu preko Poslanikovog amidže – Spusti nam kišu!" Muslimanska povorka je ostala sve dok nije udarila kiša koja je nagovijestila radost, navodnjavanje i plodnost.

Ashabi su potrčali da zagrle Abbasa, r.a., izražavajući svoju ljubav prema njegovom uzvišenom položaju govoreći mu: "Prijatno ti, napajaču Dvaju harema!"

Kakav je zaista bio čovjek kojeg su nazvali *napajačem Dvaju harema*? Ko je bio taj čovjek u čije je ime Omer, r.a., usrdno molio Allaha, dž.š., da spusti kišu, iako je Omer, r.a., i sam bio pobožan i uživao prednost i visok položaj kod Allaha, dž.š., Njegovog Poslanika, s.a.v.s., i kod vjernika? Bio je to Abbas, r.a., Poslanikov amidža. Koliko god ga je Poslanik, s.a.v.s., volio toliko ga je i poštivao. Hvalio ga je i uznosio njegove vrline. Govorio je: "On je ostatak mojih predaka!"

* * *

Abbas ibn Abdulmuttalib bio je najdarežljiviji član plemena Kurejš. Bio je pravedan prema svojoj rodbini i održavao je rodbinske veze.

Abbas, baš kao i Hamza (neka je Allah, dž.š., zadovoljan obojicom), bio je Poslanikovih, s.a.v.s., godina (bio je samo 2-3 godine stariji). Tako su Muhammed, s.a.v.s., i njegov amidža Abbas bili generacija i približnog uzrasta kao djeca i kao mladići. Ne da su bili jako bliski prijatelji samo zbog rodbinske veze nego su, osim toga, bili čitav život vezani i generacijski i prijateljstvom.

Osim toga, Abbasova lijepa narav i primjerno ponašanje su upotpunjavali Poslanikove norme rasuđivanja, jer je Abbas bio iznimno darežljiv, kao da je bio sponzor dobrih i plemenitih djela prema ljudskom rodu. Pažljivo je čuvao rodbinske veze i pomagao svojoj porodici i rodbini. Svoj utjecaj, svoj novac i sebe stavio je njima na raspolaganje.

Pored toga, bio je veoma inteligentan čovjek. Njegova inteligencija bila je isprepletena sposobnošću. Ove osobine, zajedno sa njegovim visokim položajem u Kurejšu, omogućile su mu da spriječi zlostavljanja i uvrede koje su nanosili Poslaniku, s.a.v.s., kada je javno počeo pozivati u islam.

* * *

Kao što smo ranije spomenuli, Hamza se ugnjetavanju i nepravdi Kurejšija i Ebu Džehlovoj aroganciji i neprijateljstvu suprotstavljao svojom strašnom sabljom. Što se tiče Abbasa, r.a., on se svemu tome suprotstavljao jednom vrstom inteligencije i sposobnosti koja je islamu koristila isto onoliko koliko je koristila i sablja kako bi zaštitila i odbranila opstojnost i pobjedu islama.

Grupa historičara spominje Abbasa među onima koji su posljednji primili islam jer on nije javno prihvatio islam sve do one godine kada je oslobođena Mekka. Međutim drugi prenose da je on među prvima primio islam s tim da je krio svoju vjeru.

Ebu Rafi', Poslanikov sluga, rekao je: "Bio sam rob Abbasa ibn Abdulmuttaliba kada je islam zasjao nad porodicom te kuće. Tako smo ja, Abbas i Ummi Fadl primili islam, ali je Abbas krio svoju vjeru." Ovo je izjava Ebu Rafi'a u kojoj on svjedoči da je Abbas primio islam prije Bitke na Bedru.

Prema tome, Abbas je bio jedan od prvih muslimana. Njegov ostanak u Mekki uprkos Poslanikovoj Hidžri bio je smišljen plan koji je urodio plodom. Kurejšije nisu krile svoje sumnje u Abbasove stvarne namjere niti su mogli naći razlog da prema njemu ispolje neprijateljstvo, a pogotovo pošto je pokazivao predanost njihovom načinu života i vjerovanja.

Kada je došlo do Bitke na Bedru, Kurejšije su dobile zlatnu priliku da otkriju stvarnu Abbasovu predanost. Abbas je bio mudar čovjek koji je odmah primijetio zavjere kojima su Kurejšije pribjegle kako bi ublažili svoju muku i svoj gubitak.

Da je Abbas uspio obavijestiti Poslanika, s.a.v.s., u Medini o planovima i pripremama Kurejšija, oni bi opet uspjeli da ga povedu u bitku u koju nije vjerovao i koju nije želio. Međutim to bi bio privremeni uspjeh koji bi se ubrzo pretvorio u strašan preokret.

* * *

Dvije vojske su se sukobile u Bici na Bedru. Poslanik, s.a.v.s., pozvao je svoje ashabe riječima: "Ima ljudi iz Benu Hašima i drugih plemena koji su silom natjerani u boj. Oni ne žele da se bore protiv nas. Zato ako iko od vas u toku borbe sretne jednog od njih, naređujem vam da mu spasite život. Nemojte ubiti Ebu Bahterija ibn Hišama ibn Harisa ibn Eseda. Nemojte ubiti Abbasa ibn Abdulmuttaliba, jer je on na silu natjeran da krene u ovu bitku."

Poslanik, s.a.v.s., nije favorizovao svoga amidžu Abbasa, jer nije bila ni prilika ni vrijeme za privilegovanja. Muhammed, s.a.v.s., ne bi se zauzimao za svog amidžu da je znao da je njegov amidža jedan od nevjernika, dok je bitka dostizala vrhunac žestine i dok je gledao kako

njegovi ashabi ginu na putu Istine. Zaista, da je Poslaniku naređeno da ne traži čak ni oprost od Allaha, dž.š., za svog amidžu Ebu Taliba uprkos njegovoj beskrajnoj pomoći, potpori i požrtvovanju za islam, kako bi onda mogao narediti muslimanima, koji su u Bici na Bedru ubijali svoje vlastite očeve i braću nevjernike, da naprave izuzetak sa njegovim amidžom i da mu spase život? Sigurno ne izgleda logično niti izvodivo. Jedino logično objašnjenje je to da je Poslanik, s.a.v.s., znao da je njegov amidža tajno i skriveno predan islamu i da mu u tajnosti služi. Također je znao da je ovaj nasilu natjeran da krene u bitku. Stoga mu je bila dužnost da ga spasi koliko god to bude moguće.

Poslanik, s.a.v.s., zalagao se i za Ebu Bahterija ibn Harisa, iako on u tajnosti nije bio primio krio islam niti ga je podržavao, kao što je to činio Abbas, ali je odbio da učestvuje u maltretiranju i zlostavljanju muslimana koje su činile Kurejšije. Drugo, on je krenuo u bitku kako bi izbjegao neprilike, te pod svojevrsnom prinudom. Zar nije njegovo zalaganje više zaslužio neki musliman koji je krio svoj islam i koji ga je pomagao javno i tajno u mnogim bitnim situacijama? Zaista je Abbas bio takav musliman i takav pomagač. Vratimo se malo nazad kroz vrijeme kako bismo dokazali ovakve tvrdnje.

* * *

Kada su 73 muškarca i dvije žene iz delegacije ensarija došli u Mekku u vrijeme hadža, kako bi se pokorili Poslaniku, s.a.v.s., u Drugom zavjetu na Akabi i kako bi sa Poslanikom, s.a.v.s., obavili pripreme za poznatu Hidžru muslimana iz Mekke u Medinu, Poslanik, s.a.v.s., obavijestio je svog amidžu Abbasa, r.a., o svemu što se dešavalo između njega i delegacije ensarija i o njihovom zavjetu, jer je vjerovao svom amidži i cijenio je njegovo mišljenje.

Kada je došlo vrijeme za tajni sastanak, Poslanik, s.a.v.s., sa svojim amidžom otišao je na mjesto gdje su ih čekale ensarije. Abbas, r.a., htio je ispitati njihovu odanost i njihovu sposobnost da pomognu i da zaštite Poslanika, s.a.v.s.

Sada, poslušajmo jednog člana delegacije, Ka'ba ibn Malika (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime), kako prenosi dešavanja na ovom sastanku: "Sjedili smo u jednom tjesnacu i čekali dok nije došao Poslanik, s.a.v.s., sa svojim amidžom Abbasom. Abbas ibn Abdulmuttalib je rekao: 'O, stanovnici Hazredža, dobro znate od kakvog roda potječe Muhammed. Spriječili smo da ga naš narod zlostavlja. On živi ovdje zaštićen i potpomognut svojim rođacima i u svojoj vlastitoj zemlji, ali ipak više voli da vam se pridruži i da ode u Medinu. Onda, s jedne strane, ako ste sigurni da ćete mu moći dovoljno pomoći, zaštititi ga i pružiti mu sigurnost, onda do kraja ispunite svoj zavjet. S druge strane, ako ćete ga ostaviti na cjedilu i izigrati ga nakon što se preseli kod vas, onda je bolje da mu odmah sada pokažete svoje pravo lice prije nego bude prekasno.'

Dok je Abbas, r.a., izgovarao ove riječi, njegove oči su promatrale lica ensarija kako bi pratio i promatrao njihova reagovanja na ove riječi. Abbas, r.a., nije bio zadovoljan onim što je vidio, jer je njegova izuzetna inteligencija bila praktična i ispitivala je opipljive i čvrste činjenice te razmatrala i ocjenjivala iz svih uglova sa preciznošću stručnjaka.

Nakon toga je postavio jedno inteligentno pitanje: 'Opišite mi svoju ratnu spremnost i vojnu strategiju?' Abbas, r.a., bio je dovoljno oštrouman i imao dovoljno iskustva sa Kurejšijama da shvati da je rat između islama i nevjerstva bio neizbježan jer, s jedne strane, nije bilo nikakve šanse da Kurejšije odustanu od svoje vjere, slave i isključivosti. S druge strane, islam ne bi prepustio svoje legitimno pravo snagama zablude. Pitanje je bilo: da li će ljudi u Medini čvrsto stajati uz Poslanika, s.a.v.s., kada izbije rat? Da li su oni, u smislu tehnike, na istom nivou poznavanja ratne taktike, napada i povlačenja kao Kurejšije? To je Abbas imao na umu kada je tražio od njih da mu opišu svoju ratnu spremnost i vojnu strategiju.

Ensarije su bile nepomične kao planina dok su slušali Abbasa. Čim je on postavio ovo provokativno pitanje, ensarija je progovorio: 'Tako mi Allaha, dž.š., mi smo stvoreni za ratovanje. Mi smo ljudi s

vojničkom izdržljivošću. Odrasli smo uz ratnu taktiku i obučeni smo da se borimo. Od svojih očeva i djedova smo naslijedili odličnu ratnu vještinu. Naučili smo odapinjati strijele do posljednje. Naučili smo zabadati koplja dok se ne polome. Naučili smo nositi sablje i čvrsto udarati dok ne padnemo ili mi ili naš neprijatelj.'

Abbas, r.a., bio je presretan dok je govorio: 'Nakon onoga što sam čuo mogu reći da ste pravi eksperti za ratovanje, ali imate li naoružanje?' Odgovorili su: 'Naravno da imamo oružje, pancire i kacige.'"

Nakon toga započeo je veliki i slavni razgovor između Poslanika, s.a.v.s., i ensarija, koji ćemo detaljno prepričati poslije. Takav je odnos imao Abbas, r.a., za vrijeme Drugog zavjeta na Akabi. Da li je on već bio primio islam ili nije još bio donio svoju konačnu odluku ne mijenja činjenicu da je njegov veličanstveni odnos odredio njegovu predstojeću ulogu u doprinosu slabljenja moći tame i slavne pobjede islama. Osim toga, ovo pokazuje njegovu odvažnost.

* * *

Konačno, došlo je vrijeme Bitke na Hunejnu, koja će dati još dokaza o samopožrtvovanosti ovog tihog i milostivog čovjeka i na poprištu bitke istaknuti onu vrstu junaštva koja u kritičnoj situaciji izbije u svoj svojoj punini i ispuni i prostor i vrijeme, no koja izvan takve situacije ostaje pritajena u duši, zakrivena od danjeg svjetla.

* * *

Osme godine po Hidžri nakon što je Allah, dž.š., omogućio da Njegov Poslanik, s.a.v.s., i islam oslobode Mekku, neka od utjecajnih plemena na Arapskom poluotoku bila su razjarena zbog brze pobjede koju je ova nova vjera postigla za tako kratko vrijeme. Zato su plemena Hevazin, Sekif, Nasr, Džušem i dr. održala sastanak i dogovorila se da pokrenu odlučujući rat protiv Poslanika, s.a.v.s., i muslimana.

Ovdje nas ne bi trebala zavarati riječ "*plemena*" da ne bismo potcijenili ozbiljnost ratova koje je Poslanik, s.a.v.s., vodio u toku života. Ne smijemo misliti da su to bili mali sukobi po planinama. Naprotiv,

ovi plemenski ratovi, koji su vođeni u plemenskim utvrđenjima, bili su mnogo teži i žešći od običnih ratova. Ako imamo to na umu, ne samo da ćemo precizno procijeniti ogromne napore koje su ulagali Poslanik, s.a.v.s., i ashabi nego ćemo također imati i tačnu i vjerodostojnu procjenu vrijednosti ove velike pobjede koju su postigli islam i vjernici, kao i odličan uvid u primjerenost Allahove podrške u tom uspjehu i toj pobjedi.

* * *

Kao što smo rekli, plemena su se skupila u nepreglednim kolonama vojnika. Muslimanska vojska je brojala 12.000 vojnika. Dvanaest hiljada? Ko su bili ti ratnici? To su bili oni vojnici koji su nedugo prije toga osvojili Mekku i bacili moć mnogoboštva i idolatrije u posljednji bezdan i ambis i horizontom podigli svoje bajrake bez međusobnog rivalstva i buntovništva.

To je nešto što, svakako, pobuđuje pobuđuje zanesenost. Konačno, muslimani su bili samo ljudska bića. Njihova brojnost i disciplinirano učinili su ih slabima na slavu. Rekli su: "Neće nas poraziti mala grupa."

Njihovo oslanjanje samo na vojnu snagu i njihovu zanesenost ratnim trijumfom bili su nedolični postupci, od kojih će se ubrzo oporaviti kroz bolan, ali ljekovit šok koji ih je čekao, jer Nebo ih je pripremilo za mnogo časniju misiju. Ljekoviti šok bio je iznenadan ogroman poraz, ubrzo nakon što su se dvije vojske sukobile u žestokom boju. Muslimani su odmah počeli moliti Allaha, dž.š., ponizno i pokorno. Shvatali su da nema bježanja pred Allahom dž.š., i da nema utočišta osim kod Njega, da nema sile i moći osim Njega. Ovakve dove su zaplovile bojnim poljem, pretvarajući poraz u pobjedu.

Stoga je objavljen kur'anski ajet koji se obraća muslimanima riječima: "*...a i onoga dana na Hunejnu kad vas je mnoštvo vaše zanijelo, ali vam ono nije ni od kakve koristi bilo, nego vam je zemlja, koliko god da je bila prostrana, tijesna postala, pa ste se u bijeg dali. Zatim je Allah na Poslanika Svoga i na vjernike milost Svoju spustio, i vojske koje vi*

niste vidjeli poslao i one koji nisu vjerovali na muke stavio; i to je bila kazna za nevjernike." (9: 25, 26)

* * *

Toga dana Abbasov, r.a., glas i postojanost bili su najizrazitije oslikavanje te mirnoće i spokojstva i samopožrtvovanja. Jer dok su se muslimani pridruživali snagama u jednoj dolini, čekajući da stigne njihov neprijatelj, mnogobošci su već bili sakriveni po tjesnacima sa spremnim sabljama. Htjeli su preuzeti inicijativu. Iznenada su nahrnuli na bojno polje i nemilosrdno napali muslimane. Ovaj iznenadni napad je šokirao muslimane, koji su zbog toga okrenuli leđa bojnom polju i počeli bezglavo bježati. Kada je Poslanik, s.a.v.s., vidio kakav je nered među muslimanske vojnike unio ovaj iznenadni napad, odmah je uzjahao svog bijelog konja i povikao na sav glas: "Gdje su moji sljedbenici? Dođite i borite se! Ja sam zaista Poslanik! Ja sam sin Abdulmuttalibov!"

U tom momentu oko Poslanika, s.a.v.s., sakupiše se Ebu Bekr, r.a., Omer, r.a., Alija ibn Ebi Talib, r.a., Abbas ibn Abdulmuttalib, njegov sin Fadl ibn Abbas, Džafer ibn Haris, Rebi'a ibn Haris, Usama ibn Zejd, Ejmen ibn Ubejd i nekoliko drugih ashaba.

Bila je tu i žena koja je uživala visoko mjesto među ovim ljudima i junacima a to je bila Ummi Sulejm bint Milhan. Kada je ona vidjela u kakav haos i u kakav nered su upali muslimani, uzjahala je devu svoga muža Ebu Talhe i požurila prema Poslaniku, s.a.v.s. Kada joj se dijete pomaklo u stomaku, skinula je svoj vanjski prekrivač i čvrsto ga stegla oko svog trbuha. Čim je došla do Poslanika, s.a.v.s., dala mu je svoj nož. Poslanik, s.a.v.s., nasmijao se i pitao: "Zašto mi daješ nož, o Ummi Sulejm?" Odgovorila je: "Draži si mi od oca i majke. Ubij one koji ti okreću leđa kao što ubijaš svoje neprijatelje jer zaslužuju istu kaznu." Poslanikovo lice zablista jer je čvrsto vjerovao u Allahovo obećanje, a zatim reče: "Allah, dž.š., dovoljan nam je protiv njih i On nam je najbolji pomagač."

* * *

U ovim teškim trenucima Abbas, r.a., bio je uz Poslanika, s.a.v.s. Ustvari, slijedio ga je kao sjenka, držeći čvrsto uzde i opirući se opasnostima i smrti. Poslanik, s.a.v.s., naredio mu je da iz sveg glasa viče, jer je bio jak i grlat čovjek, i da govori: "Vratite se i borite se, o, ensarije! Vratite se jer ste Allahu, dž.š., i Njegovom Poslaniku dali zavjet." Njegov glas je odjekivao bojnim poljem kao da je bio i pozivalac i upozorenje Allahove odredbe. Čim su preplašeni i raspršeni muslimani čuli njegov glas, svi su kao jedan odgovorili: "Ovdje sam tebi u službi. Ovdje sam tebi u službi." Kao uragan, muslimani su dotrčali na bojno polje. Sjahali su sa svojim pancirima, sabljama i kopljima sa konja i deva, koje se nisu mogle pomaći niti pobjeći kao da ih je vukao Abbasov glas. Vojske su se ponovo žestoko sukobile na bojnom polju. Poslanik, s.a.v.s., doviknuo je: "Sada je vrijeme za žestoku bitku." I zaista je borba bila nemilosrdna. Tijela ljudi iz plemena Hevazin i Sekif su se kotrljala bojnim poljem. Allahovi ratnici su pobijedili ratnike koji su obožavali Lata. Allah, dž.š., na Poslanika, s.a.v.s., i vjernike poslao je mir i spokoj.

* * *

Poslanik, s.a.v.s., toliko je volio svog amidžu Abbasa da nije mogao spavati nakon Bitke na Bedru, kada je njegov amidža bio zarobljen. Poslanik, s.a.v.s., nije pokušavao skriti svoja osjećanja. Kada su ga upitali šta je razlog što nije mogao spavati, uprkos pobjedi na Bedru, odgovorio je: "Čuo sam kako Abbas, r.a., jauče u lancima." Čim je grupa muslimana čula ove Poslanikove riječi, otrčali su do mjesta gdje su bili smješteni zarobljenici, odvezali Abbasa, r.a., i vratili se Poslaniku, s.a.v.s., govoreći: "O, Poslaniče, malo smo popustili Abbasu lance." Ali zašto bi samo Abbas uživao ovakvu privilegiju? Nakon toga im je Poslanik, s.a.v.s., naredio: "Otiđite i isto učinite i sa svim ostalim zatvorenicima."

Zaista Poslanikova ljubav prema Abbasu nije značila da on treba biti posebno tretiran, na način drugačiji od onoga kako se tretiraju i ostali zarobljenici. Kada je odlučeno da će se u zamjenu za oslobađanje

zatvorenika uzimati otkupnina, Poslanik, s.a.v.s., tražio je od svog amidže: "O, Abbase, plati otkupninu za sebe i svoga bratića Akila ibn Ebi Taliba, Noufela ibn Harisa i svog saveznika Utbu ibn Amra te za braću Beni Harisa ibn Fahra, jer ti to možeš sebi priuštiti." Abbas je htio da bude pušten bez plaćanja otkupnine govoreći: "O, Allahov poslaniče, ja sam musliman, ali su me moji ljudi natjerali da krenem u ovu bitku." Ali je Poslanik, s.a.v.s., insistirao na tome. Kur'an, a.š., prokomentarisao je ovaj događaj riječima: "*O, Vjerovjesniče, reci sužnjima koji se nalaze u rukama vašim: 'Ako Allah zna da u srcima vašim ima bilo šta dobro, daće vam bolje od onoga što vam je uzeto i oprostiće vam.' A Allah prašta i milostiv je.*" (8: 70)

Tako je Abbas platio otkupninu za sebe i za svoje prijatelje i vratio se u Mekku. Od tog momenta nadalje Kurejšije su izgubile svoj utjecaj nad njim i korist od njegovog znanja i uputstava. Zato je Abbas pokupio svoj novac i kofere i pridružio se Poslaniku, s.a.v.s., na Hajberu, kako bi zauzeo mjesto u islamskim redovima pravovjernih. Muslimani su ga voljeli, poštovali i cijenili, naročito pošto su shvatili koliko ga je Poslanik, s.a.v.s., volio i cijenio kada je rekao: "Abbas je bio kao brat blizanac mome ocu. Zato ako iko naljuti Abbasa to bi bilo kao da naljuti lično mene."

Abbas je imao plemenito potomstvo. Abdullah ibn Abbas, učenjak muslimanskog ummeta, bio je jedan od njegovih sinova.

* * *

U petak, 14. redžeba 32. godine po Hidžri, stanovnici Avalija u Medini čuli su telala kako viče: "Neka se Allah, dž.š., smiluje svakome ko je poznavao Abbasa ibn Abdulmuttaliba." Odmah su shvatili da je Abbas preselio na ahiret.

Neviđeno velika povorka ljudi, kakvu Medina nije zapamtila prije toga, pratila je dženazu sve do mezarluka. Vođa pravovjernih, Osman, r.a., predvodio je dženaza-namaz. Tijelo Ebu Fadla položeno je u kabur. Spava utješen i radostan među pravovjernima, koji su ispunili svoj zavjet Allahu, dž.š.

35.
EBU HUREJRE
Memorija perioda Objave

Istina je da će svaka osoba biti odgovorna za svoju inteligenciju, pa oni koji posjeduju neobične sposobnosti često plate ceh u vrijeme kada bi trebali primiti nagradu ili zahvalu. Plemeniti ashab Ebu Hurejre je jedan od takvih. Imao je jedan neobičan dar a to je bilo izuzetno pamćenje.

On (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) bio je veoma sposoban da pamti, a njegova memorija bila je izuzetna u pohranjivanju podataka. Slušao je, razumijevao i pamtio: nakon toga bi teško zaboravljao i jednu riječ bez obzira koliko dugo nakon toga živio. Zato je on zbog svoga dara pamtio i prenosio Poslanikove izreke (hadise) više od bilo kojeg drugog ashaba.

U vrijeme perioda *weddaina (pisanje apokrifnih hadisa)* pisara koji su bili specijalisti za iznošenje laži o Božijem Poslaniku, s.a.v.s., zloupotrijebili su izuzetnu reputaciju koju je uživao Ebu Hurejre zbog pripovijedanja o Božijem Poslaniku, s.a.v.s., i kada god bi izmislili neki hadis rekli bi: "Rekao je Ebu Hurejre..." Time su htjeli dovesti u pitanje Ebu Hurejrinu reputaciju i njegov ugled koji je uživao kao prenosilac hadisa. Međutim zahvaljujući izuzetnom trudu koji su uložili veliki i poštovani ljudi koji su posvetili svoj život kako bi služili Poslaniko-

vom hadisu i kako bi odbacili svaku zabludu, Ebu Hurejre (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) spašen je od laži i izmišljotina koje su zlobnici željeli infiltrirati u islam na račun njega a njega okriviti za njihove grijehe.

* * *

I danas slušamo pripovjedača, predavača ili onoga ko drži hutbu petkom kako izgovara ovu tradicionalnu sintagmu: "Prenosi Ebu Hurejre, r.a., da je Allahov poslanik, s.a.v.s., rekao..."

Kažem kada čujete ovo ime na taj način, ili kada se mnogo puta susretnete sa njim u knjigama iz hadisa, biografija, fikha i uopće vjerske literature, morate znati da se susrećete sa najinteresantnijom osobom među ashabima kada je riječ o nastojanju da se bude uz Poslanika i da se čuje njegova riječ. Naime, tako fascinantnom opusu hadisa i mudrih naputaka koje je on upamtio od Vjerovjesnika skoro da nema premca.

Pošto je imao takav dar (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime), normalno da je on bio jedan od ashaba koji su vas najživopisnije umjeli podsjetiti na one dane kada su Poslanik, s.a.v.s., i njegovi ashabi živjeli i provesti vas do tog obzorja, koje je osvjedočilo slavna djela Poslanika, s.a.v.s., i njegovih ashaba, koji su dali krepkost i značaj životu i koji su vodili Pravome putu.

Onda, ako su ovi redovi razdrmali vaše interesovanje da se upoznate sa Ebu Hurejreom i da čujete nešto o njemu, ovo je ono što želite.

On je bio jedan od onih koji su odražavali islamsku revoluciju i sve nevjerovatne promjene koje je islam donio sa sobom. On je od radnika postao ekspert, od izgubljenog čovjeka u metežu postao je imam i poznata ličnost, od obožavaoca sakupljenog kamenja postao je onaj koji vjeruje samo u Allaha, dž.š., Jednog, Silnoga.

Rekao je: "Odrastao sam kao siroče i učinio sam Hidžru kao siromah. Radio sam kod Bušre bint Gazvan kako bih zaradio za hljeba. Služio sam ih i pomagao im da sjašu a išao sam uz njih dok su jahali.

A sada je Allah, dž.š., htio da se ona uda za mene. Neka je svaka slava Allahu, dž.š., Koji je učinio našu vjerom našom potporom a Ebu Hurejrea imamom."

Sedme godine po Hidžri otišao je Poslaniku, s.a.v.s., dok je bio na Hajberu i primio islam. Od momenta kada je Poslaniku, s.a.v.s., dao zavjet na pokornost, nije se odvajao od njega osim kada je spavao. Tako je on živio sa Poslanikom, s.a.v.s., 4 godine, od momenta kada je primio islam do momenta kada je Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret. Kažemo da su ove 4 godine bile ispunjene svakim dobrom – riječju, djelom ili slušanjem Poslanikova govora.

* * *

Zahvaljujući svojoj dobroj naravi, Ebu Hurejre je uspio odigrati veliku ulogu kojom je potpomogao i služio Allahovoj, dž.š., vjeri. Bilo je mnogo ratnih heroja među ashabima Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Bilo je mnogih fakiha, učitelja, onih koji su širili vjeru, ali je okolini i ljudima nedostajalo pisara. U to vrijeme čovječanstvo – ne samo Arapi – nije bilo mnogo zaokupljeno pisanjem. To nije bio nikakav znak naprednosti u bilo kojem društvu. Isti je slučaj bio i u Evropi prije nedugo vremena. Većina evropskih kraljeva, sa Karlom Velikim na čelu liste, nisu znali ni čitati ni pisati, iako su bili i pametni i sposobni da nauče.

* * *

Vratimo se našem razgovoru o Ebu Hurejreu. Zahvaljujući svojoj naravi, shvatio je potrebu novog društva, kojeg je islam izgrađivao, za onima koji bi očuvali njegovu baštinu i učenja. To su bili pisari među ashabima koji su zapisivali, ali je njih bilo samo nekoliko. Osim toga, neki od njih nisu imali slobodnog vremena kako bi zapisali svaki hadis koji je Poslanik, s.a.v.s., izgovorio.

Ebu Hurejre nije bio pisar, nego je učio napamet, a on je imao slobodnog vremena, jer nije imao ni zemlje da je obrađuje ni trgovinu da se brine o njoj. Vjerujući da je kasno primio islam, želio je

nadoknaditi ono što je propustio tako što će se družiti sa Poslanikom, s.a.v.s., i sjediti sa njim. Osim toga, on je znao za dar koji mu je Allah, dž.š., dao, a to je njegovo široko i dobro pamćenje, koje je postalo još šire i jače nakon što je Božiji Poslanik, s.a.v.s., zamolio Allaha, dž.š., da mu blagoslovi njegovu memoriju. Zašto onda ne bi bio jedan od onih koji su preuzeli odgovornost čuvanja ove baštine i njenog prenošenja budućim generacijama? Da, to je bila uloga koju je igrao zahvaljujući svom talentu i morao ju je igrati odgovorno.

* * *

Ebu Hurejre nije bio pisar, ali, kao što smo već rekli, imao je dobro pamćenje, što mu je omogućilo da veoma brzo zapamti stvari u svojoj glavi. Nije imao ni zemlje da je obrađuje niti trgovine da ga zaokupi, zato se nije odvajao od Poslanika, s.a.v.s., ni u vrijeme putovanja ni u bilo kojem drugom momentu.

Tako je posvetio i sebe i svoje pamćenje memorisanju hadisa i uputstava Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Kada je Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret, Ebu Hurejre je nastavio prenositi njegove hadise, pa je neke ashabe zaprepastilo kako on poznaje sve te hadise. Kada ih je čuo?

Ebu Hurejre (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) objasnio je ovaj fenomen kao da se branio od sumnji nekih ashaba.

Rekao je: "Kažete da Ebu Hurejre prenosi mnogo od Poslanika, s.a.v.s., i da muhadžiri koji su prije njega primili islam ne prenose te hadise. Ali moji prijatelji među muhadžirima bili su zauzeti svojim poslovima na tržnicama a moji prijatelji ensarije bili su zaokupljeni svojom zemljom. Ja sam bio siromah i stalno sam sjedio sa Božijim Poslanikom, s.a.v.s., tako da sam bio prisutan onda kada su oni bili odsutni i ja sam pamtio ukoliko bi oni zaboravili. Osim toga, jednog dana je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Ko god raširi svoju odjeću i drži je tako dok ja ne završim svoj govor a zatim je ponovo skupi (skopča) prema svojim grudima, neće nikada zaboraviti ono što sam rekao.' Zato sam raširio svoju odjeću i on bi usmjerio svoj govor na mene, a ja bih to sakupio. Tako mi Allaha, dž.š., nisam zaboravio ono što bi

mi on kasnije rekao. Tako mi Allaha, dž.š., sve što bih prenio, prenio bih zbog kur'anskog ajeta iz Allahove knjige: '*One koji budu tajili jasne dokaze koje smo Mi objavili i Pravi put, koji smo u Knjizi ljudima označili, njih će Allah prokleti, a prokleće ih i oni koji imaju pravo da proklinju.*'" (2: 159)

Ovako je Ebu Hurejre objasnio razlog što je on bio jedini koji je prenio toliko hadisa od Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Prvo, imao je dosta vremena da se druži sa Poslanikom, s.a.v.s., više od ostalih. Drugo, imao je dobro pamćenje koje je Poslanik, s.a.v.s., blagoslovio i tako ga učinio još boljim. Treće, nije prenosio zato što je znao mnogo hadisa, nego zato što je širenje tih hadisa bila odgovornost prema svojoj vjeri i svom životu; inače bi on postao *onaj koji taji* ono što je dobro i ispravno, zanemario bi svoje dužnosti i tako bi zaslužio kaznu zbog tog zanemarivanja.

Iz tih razloga je nastavio prenositi i ništa ga nije moglo zaustaviti niti sputati, čak ni kada mu je Omer, r.a., vođa pravovjernih, rekao: "Prestani pričati o Božijem Poslaniku, s.a.v.s., ili ću te poslati u Devs." – zemlju njegovog naroda. Ali ova zabrana vođe pravovjernih nije bila optuživanje Ebu Hurejrea, nego potpora teoriji koju je Omer, r.a., prihvatao i naglašavao a to je da muslimani u tom periodu trebaju učiti i pamtiti samo Kur'an, a. š., kako bi ga sačuvali u svojim srcima i memoriji. Kur'an, a.š., knjiga je islama, njegov ustav i rječnik. Obilno pripovijedanje o Božijem Poslaniku, s.a.v.s., naročito u godinama nakon njegove smrti, kada se Kur'an, a.š., sakupljao, uzrokovalo je bespotrebnu konfuziju. Zato je Omer, r.a., govorio: "Zaokupite se Kur'anom: to su Allahove riječi." Također je govorio: "Pripovijedajte malo o Božijem Poslaniku, s.a.v.s., govorite samo ono što je od praktične valjanosti."

Kada je poslao Ebu Musaa el-Eš'arija u Irak rekao mu je: "Odlaziš narodu gdje možeš čuti učenje Kur'ana u njihovim džamijama kao da je zujanje pčela. Pusti ih neka rade ono što rade i nemoj ih zaokupljeti hadisima. Ja sam u tome tvoj saradnik." Kur'an, a.š., bio je sakupljen na

siguran način tako da se ništa strano nije uvuklo u njega. Ali Omer, r.a., nije mogao garantovati da neki hadisi nisu iskrivljeni, krivotvoreni ili preuzeti kao način iznošenja laži o Božijem Poslaniku, s.a.v.s., kako bi se naudilo islamu.

Ebu Hurejre je cijenio Omerov stav, ali je isto tako bio siguran u sebe i u svoju iskrenost. Nije želio pritajiti nijedan hadis ili znanje čije je tajenje smatrao grijehom. Stoga, kad god je našao priliku da iz svojih grudi iznese hadis koji je čuo ili razumio, to bi i činio.

* * *

Jedan važan razlog koji je odigrao značajnu ulogu u stvaranju neprilika oko Ebu Hurejrea zbog njegovog govora i prenošenja mnogih hadisa, bila je i činjenica da je tih dana postojao i jedan drugi prenosilac hadisa koji je prenosio i pretjerivao o Božijem Poslaniku, s.a.v.s., i ashabi nisu bili sigurni u hadise koje je on prenosio. Taj pripovjedač je bio Ka'b el-Ahbar, koji je prije nego je primio islam bio Židov.

* * *

Jednom je Mervan ibn Hekem želio ispitati Ebu Hurejreovu sposobnost pamćenja. Pozvao ga je da sjedne sa njim i tražio je od njega da pripovijeda o Božijem Poslaniku, s.a.v.s., dok je iza zastora sjedio pisar i bilo mu je rečeno da zapiše sve što Ebu Hurejre kaže. Poslije jedne godine, Mervan ga je ponovo pozvao i tražio od njega da kaže iste hadise koje je pisar zapisao. Ebu Hurejre nije bio zaboravio ni jednu jedinu riječ!

Često bi o sebi rekao: "Niko od ashaba Božijeg Poslanika, s.a.v.s., ne prenosi od njega više nego što prenosim ja, osim Abdullaha ibn Amra ibn Asa. On je zapisivao a ja nisam."

Imam Šafija (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) rekao je o njemu: "Niko u njegovo vrijeme nije bio stručniji u prenošenju hadisa s takvom memorijom od Ebu Hurejrea."

Buharija (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) rekao je: "Skoro 800 ili više ashaba, tabi'ina (generacije nakon ashaba) i učenih ljudi

su prenosili od Ebu Hurejrea. Tako je Ebu Hurejre bio ogromna škola kojoj je bilo dosuđeno da traje sve do kraja svijeta."

Ebu Hurejre (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) bio je vjernik koji se uvijek kajao i koji je zajedno sa svojom ženom i kćerkom naizmjenice ibadetio cijelu noć. On je ibadetio jednu trećinu noći, njegova žena drugu trećinu a njegova kćerka treću trećinu noći. Tako u Ebu Hurejreovoj kući ne bi protekao ni jedan sat bez ibadeta. Kako bi bio slobodan da se pridruži Božijem Poslaniku s.a.v.s., gladovao je kao niko drugi. Često je govorio o vremenu kada je glad bila tako teška da je on stavljao kamen na svoj stomak, pritiskao bi jetru prstom i pao bi u džamiji okrećući taj kamen tako da su neki od njegovih prijatelja pomislili da ima padavicu, ali nije je imao.

Kada je primio islam imao je samo jedan problem koji ga je stalno mučio i nije mu dao da spava. Taj problem je bila njegova majka, jer od toga dana pa nadalje ona je odbijala da primi islam. Ne samo to nego je često vrijeđala svog sina govoreći ružne stvari o Božijem Poslaniku, s.a.v.s. Jednog dana je razgovarala sa Ebu Hurejreom o Božijem Poslaniku, s.a.v.s., na način koji se njemu nije svidio. Zato ju je ostavio u suzama i tužnu i otišao u Poslanikovu džamiju.

Poslušajmo ga kako on pripovijeda ostatak ove priče: "Otišao sam Božijem Poslaniku, s.a.v.s., plačući i rekao sam mu: 'O, Allahov poslaniče, pozivao sam svoju majku u islam, a ona je odbijala. Danas sam je ponovo pozvao, ali mi je ona pričala o tebi na način koji se meni nije svidio. Zamoli Allaha, dž.š., da uputi moju majku u islam.' Tada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'O, Allahu, uputi Hurejreovu majku.' Zatim sam otrčao da joj prenesem radosne vijesti o Poslanikovoj dovi Allahu, dž.š. Kada sam stigao do vrata, bila su zatvorena i čuo sam žamor vode. Ona je vikala: 'Ostani gdje jesi, Ebu Hurejre.' Zatim je stavila na sebe pokrivač i veo i izašla je izgovarajući: 'Svjedočim da nema boga osim Allaha, dž.š., i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.' Onda sam požurio Allahovom Poslaniku,

s.a.v.s., plačući od sreće kao što sam malo prije toga plakao od tuge i rekoh: 'Evo dobrih vijesti, o, Allahov poslaniče. Allah, dž.š., uslišao je tvoju dovu. Allah, dž.š., uputio je Hurejreovu majku u islam.' Dodao sam: 'O, Allahov poslaniče, zamoli Allaha, dž.š., da svi vjernici zavole mene i moju majku.' A on je rekao: 'O, Allahu, učini da svaki vjernik voli ovog Tvog roba i njegovu majku.'"

* * *

Ebu Hurejre je živio život vjernika i borca. Nije propuštao ni jednu bitku niti dobro djelo. U vrijeme halife Omera ibn Hattaba, r.a., imenovan je namjesnikom u Bahreinu. Omer, r.a., kao što znamo, pozivao je svoje namjesnike na strogu odgovornost. Ako bi neko od njegovih namjesnika imao dva ogrtača u vrijeme kada ga je imenovao, taj namjesnik nije smio imati više od ta dva ogrtača u momentu kada bi prestajao biti namjesnik, a još bi bolje bilo za njega kada bi napustio položaj sa samo jednim ogrtačem. Ali ako bi napustio položaj sa očiglednim bogatstvom, nije mogao pobjeći Omerovom ispitivanju, čak i ako je to bogatstvo stekao na halal-način. Bio je to drugi svijet koji je Omer, r.a., ispunio čudima.

Kada je Ebu Hurejre bio postavljen za namjesnika u Bahreinu, uštedio je nešto novca zarađenog na halal-način. Međutim Omer, r.a., je znao za taj novac pa ga je pozvao u Medinu.

Dopustimo Ebu Hurejreu da ukratko prepriča razgovor između njih dvojice: "Omer, r.a., rekao mi je: 'O, neprijatelju Allaha, dž.š., i Njegove knjige, jesi li ukrao novac od Allaha, dž.š.?' Rekao sam: 'Nisam ja neprijatelj Allaha, dž.š., i Njegove knjige. Ja sam neprijatelj njihovih neprijatelja. Osim toga, nisam ja od onih koji kradu novac od Allaha dž.š.!' On reče: 'Kako si onda skupio 10.000?" Rekao sam mu: 'Imao sam kobilu koja se stalno ždrijebila.' Omer, r.a., reče: 'Ostavi ga (taj novac) u Bejtu-l-mal (trezor).'"

Ebu Hurejre je dao novac Omeru, r.a., a zatim podigao ruke prema nebu govoreći: "O, Allahu dž.š., oprosti vođi pravovjernih." Nedugo

nakon toga, Omer, r.a., pozvao je Ebu Hurejrea i ponovo mu ponudio namjesništvo. Međutim ovaj se izvinio i odbio tu ponudu. Omer, r.a., upitao ga je zašto odbija, a Ebu Hurejre mu odgovori: "Kako ne bi moja čast došla u pitanje, kako mi ne bi bio uziman novac i kako mi ne bi leđa bila udarana." Zatim je dodao: "Bojim se da bih sudio bez znanja ili govorio bez strpljenja."

* * *

Jednog dana pojačala se njegova čežnja da se sretne sa Allahom, dž.š. Dok su njegovi posjetioci molili Allaha, dž.š., da mu izliječi bolest, on je molio Allaha, dž.š., riječima: "O, Allahu, dž.š., volio bih Te sresti, pa, molim Te, neka i Tebi bude drago da sretneš mene." Pedeset devete godine po Hidžri preselio je na ahiret u 78. godini. Njegovo smireno tijelo je pokopano na blagoslovljeno mjesto među poštovanim stanovnicima mezaristana.

Dok su se vraćali sa njegove dženaze, ljudi su ponavljali mnoge hadise o plemenitom Poslaniku, s.a.v.s., kojima ih je Ebu Hurejre podučio. Jedan od novih muslimana upitao je svoga prijatelja: "Zašto se naš rahmetli šejh zvao Ebu Hurejre?" Njegov učeni prijatelj mu je odgovorio: "U predislamsko vrijeme bilo mu je ime Abduššems. Kada je primio islam, Poslanik, s.a.v.s., zvao ga je Abdurrahman. Jako je volio životinje. Imao je mačku koju je hranio, nosao, čistio i izdržavao je i ona ga je pratila kao njegova sjenka. Tako su ga nazvali Ebu Hurejre, što znači *Zaštitnik mačeta*. Neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime."

36.

EL-BERA' IBN MALIK

Allah, dž.š., i Džennet!

On je bio jedan od dvojice braće koji su živjeli na Allahovom putu i koji su Poslaniku, s.a.v.s., dali zavjet na pokornost i koji su vremenom ispunili svoj zavjet.

Prvi od te dvojice braće je bio Enes ibn Malik, sluga Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Njegova majka Ummi Sulejma odvela ga je Poslaniku, s.a.v.s., kada mu je bilo 10 godina i rekla je: "O, Allahov poslaniče, ovo je Enes, tvoj mladić. Služiće tebi, moli Allaha, dž.š., za njega." Božiji Poslanik, s.a.v.s., poljubio ga je između očiju i od Allaha, dž.š., zatražio blagoslov koji će njegov dugi život voditi ka dobru. Rekao je: "Uzvišeni Allahu, dž.š., učini da ima mnogo novca i sinova. Blagoslovi ga i uvedi ga u Džennet." Živio je 99 godina i Allah, dž.š., podario mu je mnogo sinova i unuka i opskrbio ga velikom baščom, koja je rađala dva puta godišnje.

* * *

Drugi od ove dvojice braće je bio El-Bera' ibn Malik, koji je život proveo kao veliki heroj. Njegov je moto bio: "Allah, dž.š., i Džennet!" Ko god ga je vidio kako se bori na Allahovom putu bio bi potpuno oduševljen jer kada se El-Bera' borio protiv idolopoklonika sa svojom sabljom nije mu cilj bila pobjeda – iako je pobjeda u to vrijeme bila najveći cilj – nego je čeznuo za smrću na Allahovom putu. Sva njego-

va nada je bila da padne kao šehid i da pogine na bojnom polju neke slavne bitke u ime Istine i islama. Zbog toga nije propustio ni jednu bitku niti pohod.

Jednog dana su mu u posjetu došla braća. Na licu im je pročitao misli i rekao: "Mislim da vas je strah da ne umrem na postelji. Ne, tako mi Allaha, dž.š., On mi neće uskratiti tu čast da poginem kao šehid." Allah, dž.š., učinio je da se obistine njegove želje, jer El-Bera' nije umro u postelji, nego je poginuo kao šehid u jednoj od najpoznatijih bitaka u historiji islama.

* * *

Junaštvo El-Beraa u vrijeme Bitke kod Jemame otkrilo je pravi lik ovog heroja, kojemu je Omer ibn Hattab, r.a., zabranio da ikada bude vojskovođa, jer su njegov zanos, hrabrost i prevelika želja za smrću bili prevelik rizik da predvodi ostale ratnike.

Na dan Bitke kod Jemame, muslimanska vojska spremala se za borbu pod vodstvom Halida. El-Bera' je stajao oblizujući svoje usne a sekunde su prolazile sporo kao godine, sve dok vojskovođa nije izdao naredbu za pokret. Njegove oči su oštrim pogledom brzo razgledale svugdje po bojnom polju kao da traže najpovoljnije mjesto gdje će heroj pasti kao šehid. Da, ništa ga na dunjaluku nije okupiralo osim tog cilja. Oštricom svoje britke sablje kosio je idolopoklonike koji su pozivali u tamu i zabludu. A na kraju bitke, nevjernička ruka ga je pokosila i njegovo tijelo je palo na zemlju, dok mu je duša nalazila svoj put do meleka među grupom šehida i blagoslovljenih duša.

* * *

Halid je povikao: "Allahu ekber (Allah je najveći)!" Tada su najbliži redovi boraca krenuli prema svojoj sudbini zajedno sa onim koji je volio smrt – El-Bera'om ibn Malikom. Bio je tako hrabar da je počeo rušiti svojom sabljom sljedbenike Musejleme Kezzaba a oni su padali kao jesenje lišće.

Musejlemina vojska nije bila ni nejaka ni malobrojna. Naprotiv, to je bila najopasnija vojska među odmetnicima (dvoličnjacima). Ta

vojska je po svojoj mnogobrojnosti, opremljenosti i neustrašivosti predstavljala izuzetno ozbiljan izazov. Na muslimanski napad su odgovorili tako agresivnom odbranom da su skoro bili preuzeli inicijativu i iz odbrane krenuli u napad. U tom momentu se u redove muslimanske vojske uvukla neka zabrinutost. Njihove vođe su ih počele hrabriti sa svojih konja i podsjećati ih na Allahovo obećanje.

El-Bera je imao lijep i jak glas. Njegov vojskovođa Halid ga je pozvao i rekao mu: "Viči, Bera!" Bera je glasno i osmišljenim riječima povikao: "O, Medinelije! Danas nemate Medinu, ali imate Allaha, dž.š., i Džennet!" Ove riječi pokazuju duh ovog govornika i njegov karakter. Tačno, imaju Allaha, dž.š., i Džennet. U tom momentu misli su morale biti zaokupljene samo time. Nisu smjele biti zaokupljene čak ni Medinom, prijestonicom islama, gdje su ostavili svoje kuće, žene i djecu jer ako tog dana budu poraženi više neće biti nikakve Medine u koju će se moći vratiti.

El-Beraove riječi su odjekivale kao... kao šta? Nikakve riječi nisu bile dostojne poređenja sa efektom koji su imale ove riječi. Recimo samo da su El-Beraove riječi odjekivale, i to je dovoljno.

Malo je vremena trebalo pa da se tok bitke preokrene ponovo u korist muslimana. Muslimani su krenuli u odlučujući napad ka sigurnoj pobjedi, dok su idolopoklonici ginuli u užasnom porazu. El-Bera je zajedno sa svojom braćom koračao noseći bajrak Božijeg Poslanika prema velikom sastanku. Mnogobošci su se povukli i razbježali tražeći utočište u velikoj bašči u koju su se sjatili. Zanos muslimana je splasnuo, činilo se da je tada bilo moguće promijeniti ishod bitke ovim trikom kojem su pribjegli Musejlemini sljedbenici i vojska. Tada se El-Bera popeo na jednu uzvišicu i povikao: "O, muslimani, ponesite me i bacite me njima u polje."

Zar vam nisam rekao? Nije išao za pobjedom, već za pogibijom na Božijem putu. Držao je da bi to bila najbolja završnica njegova života, najbolji oblik smrti. Kada bi ga bacili na taj proplanak napravio bi prolaz muslimanima i u isto vrijeme bi njegovo tijelo sabljama nevjernika

bilo isječeno na komade. U isto vrijeme bi se također džennetska vrata pripremila da dočekaju jednog novog, slavnog stanovnika.

* * *

Međutim El-Bera nije čekao da ga ponesu i bace njegovi ljudi. Sâm se popeo na zid, bacio se u sklonište, otvorio kapiju i muslimanski vojnici su nahrlili kroz kapiju. Ali se san El-Beraa nije ostvario niti su ga ubile sablje nevjernika niti je poginuo onako kako je to želio.

Ebu Bekr, r.a., rekao je istinu kada je kazao: "Požuri da umreš i živjećeš!" Tog dana je naš heroj zadobio više od 80 udaraca, 80 rana, što je natjeralo Halida ibn Velida da nastavi nadgledati njegu i brigu o njemu čitav mjesec dana.

Međutim sve to nije bilo ono što je El-Bera želio. Ali nije gubio nadu. Čekao je sljedeću bitku. Allahov Poslanik, s.a.v.s., nagovijestio je da će njegovoj dovi Allahu, dž.š., biti odgovoreno. Samo je morao nastaviti upućivati dove Allahu, dž.š., i moliti Ga da mu podari da pogine kao šehid, tako da nije morao žuriti jer sve biva po Božijem određenju.

Nakon što se El-Bera oporavio od rana zadobijenih u Bici kod Jemame, požurio je sa muslimanskom vojskom, koja je krenula da otjera sile tmine do njihovog konačnog odredišta. Postojale su dvije sile koje su bile počele slabiti: Bizantinci i Perzijanci su sa svojim okrutnim vojskama okupirali Allahove krajeve i porobili Njegove sluge. El-Bera je započeo bitku svojom sabljom, a u svakom udarcu je bio ogroman dio građevine koja se zvala novi svjetski poredak a koji se brzo kao izlazak Sunca razvijao pod okriljem islama.

* * *

U jednom od ratova po Iraku, Perzijanci su u svojoj borbi pribjegli svakakvim vrstama barbarstva. Koristili su kuke vezane na krajevima lanaca i zagrijavane u vatri, a zatim ih bacali iz svojih tvrđava tako da su njima udarali svakog muslimana koji ih nije umio izbjeći. El-Bera i njegov slavni brat Enes ibn Malik zajedno su s nekoliko drugih musli-

mana dobili zadatak da zauzmu jedno od ovih utvrđenja. Ali iznenada je pala jedna od ovih kuka i zahvatila Enesa, koji se nije mogao izbaviti, budući da je lanac bio vreo, da je pržio ruke.

Kada je to vidio El-Bera je požurio prema svome bratu kojeg je vreli lanac dizao prema vrhu zida utvrde. El-Bera je svojim rukama zgrabio lanac i hrabro se uhvatio u koštac sa njim dok ga nije prekinuo. Enes je bio spašen, ali kada su El-Bera i oni sa njim pogledali u njegove ruke nisu ih mogli poznati. Sve meso na njima je bilo spaljeno, ostale su bile samo zapaljene kosti. I naš junak je proveo još jedan period na intenzivnoj njezi dok se nije potpuno izliječio.

* * *

Zar napokon nije vrijeme za onoga koji voli smrt da dođe do svoga kraja? Da, vrijeme je. Evo Bitke na Tusturu, gdje su se muslimani sukobili sa perzijskom vojskom. Bio je to slavljenički dan za El-Beraa.

* * *

Narodi Ahvaza i Perzije su se skupili u ogromnu vojsku da se bore protiv muslimana. Vođa pravovjernih Omer ibn Hattab, r.a., pisao je Seidu ibn Ebi Vekkasu u Kufu i Ebu Musau el-Eš'ariju u Basru da svaki pošalje vojsku kako bi presreli vojsku Ahvaza. U svojoj poruci Ebu Musau je rekao: "Imenuj Suhejla ibn 'Adija za vojskovođu i pošalji El-Beraa ibn Malika sa njim."

Tako su se srele vojske iz Basre i Kufe kako bi se suprotstavile vojsci Ahvaza i Perzijancima u žestokom boju. Među muslimanskim vojnicima su bili i braća Enes ibn Malik i El-Bera ibn Malik.

Bitka je započela dvobojima a El-Bera je sam ubio 100 perzijskih vojnika. Nakon toga su se vojske sukobile na bojnom polju i sa obje strane je bio veliki broj poginulih. Za vrijeme bitke neki ashabi su došli blizu El-Beraa i rekli mu: "Sjeti se Poslanikovih riječi o tebi, o, Bera: '*Postoje osobe nepočešljane i prašinjave kose u koje ljudi neće gledati, ali kada se te osobe pomole Allahu, dž.š., Allah, dž.š., udovoljit će njihovoj molitvi. Jedan od njih je El-Bera ibn Malik.*' O, Bera, zamoli Allaha, dž.š., usrdno Ga zamoli da ih porazi i da nas učini pobjednicima."

Tada El-Bera podiže ruke prema nebu i prouči dovu Allahu, dž.š.: "O, Allahu, dž.š., učini da oni budu poraženi a mi da budemo pobjednici i daj mi da danas dođem do Tvoga Poslanika, s.a.v.s." Dugo je gledao u svog brata Enesa, koji se borio odmah uz njega, kao da se oprašta od njega. Zatim se borba pojačala a muslimani su se borili kao niko na svijetu i izvojevali zasluženu pobjedu.

* * *

Među šehidima ove bitke bio je i El-Bera sa sretnim osmijehom na licu, s prašinom u desnoj ruci natopljenom njegovom čistom šehidskom krvlju. Pored njega je ležala njegova sablja. Bila je čvrsta, bez ureza i neoštećena.

Konačno je ovaj putnik stigao u svoj dom. Zajedno sa svojom braćom šehidima završio je putovanje svog veličanstvenog života. Svima njima rečeno je: "Ovo je Džennet, koji ste zaradili zbog onog što ste činili."

37.

UTBA IBN GAZVAN

Sutra ćete vidjeti vladare koji će doći nakon mene!

Među prvim muslimanima i prvim muhadžirima u Abesiniju a poslije i u Medinu, među izvrsnim ratnicima koji su dokazali svoju hrabrost na Allahovom putu bio je i ovaj velikan, čovjek svijetlog lica i smirenog srca, Utba ibn Gazvan.

* * *

Utba je bio sedmi od ljudi koji su primili islam i koji su pružili ruku Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Dali su mu zavjet na pokornost izazivajući Kurejšije i pored sve njihove snage i moći koje su posjedovali. U prvim danima Objave, danima poteškoća i straha, Utba ibn Gazvan zajedno sa svojom braćom imao je veličanstven nastup, koji će kasnije postati inspiracijom ljudskoj savjesti, izvorom sa kojega će se napajati i razvijati se tokom vremena.

Kada je Božiji Poslanik, s.a.v.s., naredio muslimanima da se odsele u Abesiniju, Utba je otišao sa njima, ali mu čežnja za Poslanikom, s.a.v.s., nije dala da se tamo i nastani. Ubrzo se vratio u Mekku, gdje je ostao sa Poslanikom, s.a.v.s., sve dok nije došlo vrijeme za preseljenje (Hidžru) u Medinu. Tako se Utba ponovo odselio sa muslimanima.

Otkako su Kurejšije počele sa svojim nasrtajima, a potom i oružanim napadima, Utba je uvijek nosio svoje koplje i svoj luk i vješto ih je

koristio, te tako zajedno sa svojom braćom doprinosio uništenju džahilijjeta i svih njihovih idola i laži. Nije odložio svoje oružje ni nakon što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret. Naprotiv, nastavio se boriti a posebno je poznata njegova borba protiv Perzijanaca.

* * *

Omer ibn Hattab, r.a., vođa pravovjernih, poslao ga je da osvoji El-Ebulu i da je očisti od Perzijanaca, koji su sa te tačke pravili upade i ozbiljno ugrožavali nadiruće muslimanske snage koje su jezdile perzijskim carstvom i zemlju i ljude oslobađale njihova pritiska. Kada ih je ispraćao, Omer, r.a., rekao je: "Nastavite svojim putem dok ne dođete do najudaljenije arapske zemlje i najbliže strane zemlje. Idite i neka vas Allah, dž.š., blagoslovi. Pozivajte Allahu, dž.š., ko vam se god odazove, a nametnite džizju svakome ko odbije vaš poziv. Ako ne prihvate ni ovo drugo, krenite sa svojim sabljama bez milosti. Skršite neprijatelje i bojte se samo Allaha, dž.š., vašeg Gospodara."

Utba je krenuo naprijed predvodeći vojsku, koja nije bila velika, dok nije stigla do El-Ebule, gdje su Perzijanci sakupljali jednu od najjačih vojski. Utba je organizovao svoje trupe i stao na pročelje noseći koplje koje nikada nije mašilo svoj cilj. Povikao je svojim vojnicima: "Allahu ekber (Allah je najveći), Allah, dž.š., ispunit će Svoje obećanje!", kao da je čitao nešto nevidljivo. Nakon samo nekoliko poklika El-Ebula je bila osvojena. Njen kraj je bio očišćen od perzijskih vojnika, njen narod je bio oslobođen režima koji ih je tako često zlostavljao, a Uzvišeni Allah, dž.š., ispunio je Svoje obećanje.

* * *

Na mjestu El-Ebula Utba je osnovao grad Basru, izgradio ga i u njemu sagradio veličanstvenu džamiju. Kada je htio napustiti grad i vratiti se u Medinu, nastojeći se osloboditi odgovornosti koju sa sobom nosi vlast, vođa pravovjerih mu je naredio da ostane. Utba je ostao u svom gradu da predvodi ljude u namazu, da daje uputstva iz vjere, da sudi među ljudima pravedno i da im bude najljepši uzor u isposniš-

tvu, pobožnosti i jednostavnosti. Žestoko se borio protiv rasipništva i raskoša onih koji su voljeli udobnost i prohtjeve.

Jednog dana je održao govor obraćajući se takvima. Kazao je: "Tako mi Allaha, dž.š., bio sam sedmi od prvih sedam vjernika uz Poslanika s.a.v.s., i jeli smo samo listove sa drveća dok nam se ne bi usta izranjavala. Dobio sam jedan ogrtač. Popolovio sam ga i dao jednu polovinu Sadu ibn Maliku a drugi sam nosio ja."

* * *

Utba se bojao prekomjernosti dunjaluka pa je pokušao savjetovati muslimane da praktikuju asketizam i umjerenost kako bi sačuvao i svoj i njihov iman. Mnogi su ga pokušavali odvratiti od ovakvog načina života, pobuditi u njemu glad za vlašću i nagovarati ga da on ima pravo na vlast, naročito u onim krajevima u kojima ljudi nisu bili navikli da imaju takvu vrstu isposničkih vladara i gdje je narod naučio poštovati sjaj i manifestacije raskoši. Ali im je Utba odgovarao riječima: "Tražim utočište kod Allaha, dž.š., da ne budem veliki u vašem svijetu a mali u Njegovim očima." Kada je osjetio da je ljudima dosadila njegova jednostavnost, govorio im je da budu strpljivi i umjereni riječima: "Sutra ćete vidjeti vladare koji će doći poslije mene."

U vrijeme hadža Utba je imenovao jednog od svoje braće da ga zamijeni i krenuo da obavi hadž. Kada je obavio hadž, svratio je u Medinu i zamolio vođu pravovjernih da ga oslobodi namjesništva. Ali Omer, r.a., nije želio izgubiti namjesnika koji je bio pobožan i skroman i koji je bježao od onoga za čime pjene usta ostalih ljudi. Takvim osobama bi Omer, r.a., odgovarao: "Obavezujete me svojim povjerenjem a ostavljate me samog? Ne, tako mi Allaha, dž.š., nikada vas neću osloboditi namjesništva." Tako je rekao i Utbi ibn Gazvanu.

Pošto se Utba mogao samo pokoriti takvoj odluci, uzjahao je svoju devu i krenuo nazad u Basru. Ali prije nego ju je uzjahao, okrenuo se prema Kibli, podigao svoje ruke prema nebu i zamolio Uzvišenog Allaha, dž.š., da ga ne vraća ponovo u Basru, odnosno na vlast. Dova mu je

uslišana jer je umro na putu za Basru. Njegova duša se uzdigla do svoga Stvoritelja. Bila je sretna s onim što je postigla i što je od sebe dala, sa svojim isposništvom i umjerenošću; bila je zadovoljna krajem kakav joj je Allah, dž.š., dosudio i nagradom koju joj je On pripremio.

38.
SABIT IBN KAJS
Govornik Allahovog Poslanika

Dok je Hasan bio pjesnik Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i islama, Sabit je bio njihov govornik. Riječi koje je on izgovarao bile su tako jake, sveobuhvatne i savršene.

U godini kada su stizale delegacije, u Medinu je stiglo nekoliko ljudi iz plemena Temim i rekli su Božijem Poslaniku, s.a.v.s.: "Došli smo da se pohvalimo, pa dopusti našem pjesniku i našem govorniku da kaže." Poslanik, s.a.v.s., nasmija se i reče im: "Neka dođe vaš govornik. Neka govori."

Njihov govornik Utarid ibn Hadžib je ustao i počeo hvaliti svoj narod.

Nakon što je ovaj završio, Poslanik reče Sabitu ibn Kajsu: "Odgovori mu." Sabit ustade i poče: "Neka je Slava Allahu, dž.š., Koji je stvorio nebesa i Zemlju, Koji svime na njima upravlja i Čije se prijestolje prostire preko nebesa i Zemlje. I sve postoji samo zbog Njegove dobrote. Dio Njegove svemoći je to što nas je odabrao da budemo primjeri i što je izabrao Svoga poslanika među najboljim Svojim stvorenjima među kojima je on od najboljeg soja i najiskrenijeg govora. Poslao mu je Svoju knjigu i povjerio mu Svoja stvorenja. A Allah, dž.š., odabrao je najboljeg među stvorenjima. Zatim je on pozvao ljude da vjeruju

u njega. Muhadžiri u njegovom vlastitom narodu i njegova rodbina su vjerovali u njega. To su bile osobe najboljeg porijekla i s najboljim djelima. A potom smo mi, ensarije, bili prvi koji su se odazvali. Mi smo Allahovi pomagači i ministri Njegova Poslanika."

* * *

Sabit je učestvovao u Bici na Uhudu, ali i u bitkama poslije te zajedno sa Poslanikom, s.a.v.s. Njegova požrtvovanost bila je neobične vrste. Veoma neobične.

U vrijeme borbe protiv munafika (dvoličnjaka), bio je na pročelju noseći bajrak ensarija i neumorno udarajući sabljom.

U Bici kod Jemame, koju smo već nekoliko puta spominjali, Sabit je bio prisutan kada je vojska Musejleme Kezzaba pokrenula iznenadan napad na muslimane na samom početku bitke. Povikao je svojim jakim i upozoravajućim glasom: "Tako mi Allaha, dž.š., nismo se tako borili kada je sa nama bio Božiji Poslanik, s.a.v.s."

Potom je otišao nedaleko odatle i vratio se namirisan, zamotan u ćefine. Ponovo je povikao: "Uzvišeni Allahu, dž.š.! Ograđujem se od onoga sa čim dolaze ovi ljudi (tj. vojska Musejleme) i izvinjavam Ti se za ono kako postupaju ovi (tj. tromost muslimana u borbi)."

Zatim mu se pridružio Salim, oslobođeni rob Božijeg Poslanika, s.a.v.s., koji je nosio bajrak muhadžira. Obojica su svaki za sebe iskopali podublju rupu i u nju sišli stojeći. Zatim su nagrnuli pijeska i zatrpali se sve do kukova. Stajali su tako kao dva snažna stupa od kojih je svaki dopola bio poboden u zemlju, a gornjim dijelom tijela su se borili i dočekivali vojsku paganstva i laži.

Udarali su ko god bi im se od Musejleminih vojnika približio dok nisu obojica poginuli kao šehidi u takvim položajima.

Ta scena (neka je Allah, dž.š., zadovoljan obojicom) bila je najveći poticaj da se muslimanski vojnici vrate na svoje položaje i vojsku Musejleme Kezzaba poravnjaju sa pijeskom tako da se mogla nogama gaziti.

* * *

Sabit ibn Kajs isticao se kao govornik i borac i bio je samoprijegoran i ponizan prema Allahu, dž.š. Bio je jedan od onih koji su se mnogo bojali Allaha, dž.š., i stidili Ga se.

Kada je objavljen ovaj kur'anski ajet: "*...jer Allah ne voli ni gordog ni hvalisavog.*" (31: 18), Sabit je zatvorio vrata svoje kuće i zaplakao. Poslanik, s.a.v.s., nije dugo vremena znao šta se sa njim događa. Poslao je ljude po njega da vide šta mu je. Sabit mu odgovori: "O, Allahov poslaniče, ja volim lijepu odjeću i obuću. Bojim se da zbog toga i ja nisam hvalisavac!" Poslanik, s.a.v.s., sa zadovoljstvom se nasmija i odgovori: "Nisi ti jedan od takvih. Ti ćeš živjeti i umrijeti kako treba i ući ćeš u Džennet."

A kada su objavljene sljedeće riječi Uzvišenog Allaha dž.š.: "*O, vjernici! Ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa i ne razgovarajte s njim glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena vaša djela a da vi i ne primijetite.*" (49: 2), Sabit se ponovo zatvorio u kuću i počeo plakati. Kada je Poslanik, s.a.v.s., primijetio da ga nema, pitao je za njega i poslao nekoga po njega. Kada je Sabit stigao, Poslanik, s.a.v.s., pitao ga je zašto je bio toliko odsutan. Sabit mu odgovori: "Imam visok glas pa sam često podizao svoj glas iznad tvoga, Božiji poslaniče. Zato će moja djela biti poništena i biću među stanovnicima Džehennema." Božiji Poslanik, s.a.v.s., odgovorio je: "Nisi ti od takvih. Ti ćeš živjeti dostojanstveno i poginućeš kao šehid, i Allah, dž.š., će te uvesti u Džennet."

* * *

Ima još jedan događaj u Sabitovoj životnoj priči zbog kojeg bi se oni čije su misli, osjećanja i pogledi ograničeni na njihov skučeni, dodirljivi materijalni svijet, osjećali neugodno. Međutim i taj događaj je bio stvaran i veoma ga je lahko objasniti svakome ko koristi i svoja čula i svoj razum.

Nakon što je Sabit u ovoj bici poginuo kao šehid, neki musliman koji je tek bio primio islam prolazio je pored njegovog tijela i vidio

njegovu vrijednu ratnu opremu na njegovom tijelu. Mislio je da ima pravo da ga uzme i tako je i učinio.

Dopustimo očevicu ovog događaja da nam ga prepriča: "Dok je jedan od muslimana spavao, u snu mu se pojavio Sabit i rekao mu: 'Povjeravam ti svoju posljednju želju, pa nastoj da ne kažeš da je to samo san jer ćeš je obezvrijediti. Kada sam jučer pao kao šehid, jedan musliman je prošao pored moga tijela i uzeo moju ratnu opremu. Njegova kuća je na periferiji grada. Ima visokog konja. Stavio je svoju posudu na tu ratnu opremu, a preko posude je stavio sedlo. Otiđi Halidu i reci mu da uzme tu opremu. A kada se vratite u Medinu i kada vidite halifu Božijeg Poslanika s.a.v.s., Ebu Bekra, r.a., recite mu da ja dugujem toliko i toliko. Neka on otplati moj dug.'

Kada se taj čovjek probudio, otišao je do Halida ibn Velida i ispričao mu svoj san. Potom je Halid poslao nekoga da donese tu ratnu opremu i našli su je tačno tamo na onom mjestu koje je Sabit u snu naznačio onom čovjeku. A kada su se muslimani vratili u Medinu, taj isti musliman je ispričao svoj san Halifi i tako izvršio Sabitovu oporuku. U islamu ne postoji oporuka mrtvog čovjeka koja je ispoštovana na takav način poslije smrti kao što je ta oporuka koju je ostavio Sabit ibn Kajs."

* * *

Zaista je čovjek velika tajna: "*Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovom putu izginuli! Ne, oni su živi i u obilju su kod Gospodara svoga.*" (3: 169)

39.
USEJD IBN HUDAJR
Junak dana Bitke na Sekifi

Naslijedio je plemenite osobine od svoga oca. Njegov otac Hudajr el-Kettaib bio je vođa plemena Evs i jedan od velikih plemića i žestokih boraca među Arapima predislamskog doba.

Usejd je od njega naslijedio položaj, hrabrost i darežljivost. Prije nego što je primio islam, bio je jedan od vođa Medine, arapski plemić i jedan od njihovih izvrsnih kopljanika.

Kada ga je privukao islam i kada ga je Uzvišeni Allah, dž.š., uputio na Pravi put, bio je počašćen na najbolji način, tako što je postao jedan od Allahovih i Poslanikovih ensarija (pomagača) i jedan od prvih vjernika u uzvišenoj vjeri islamu.

* * *

Primio je islam brzo, odlučno i časno. Poslanik, s.a.v.s., poslao je Mus'aba ibn Umejra u Medinu da tamo podučava i daje uputstva muslimanima ensarijama, koji su dali zavjet na pokornost Poslaniku, s.a.v.s., na Prvom sastanku na Akabi i obećali da će i druge pozivati u Allahovu vjeru.

Toga dana su Usejd ibn Hudajr i Sa'd ibn Muaz, koji su bili vođe u svom narodu, diskutovali o tom strancu koji je došao iz Mekke da

im zaniječe njihovu vjeru i da ih pozove u jednu novu vjeru, koja je njima bila nepoznata. Sa'd je rekao Usejdu: "Idi pravo tom čovjeku i priprijeti mu."

Tako je Usejd uzeo svoje koplje i požurio Mus'abu, koji je bio gost Es'ada ibn Zurare, jednog od vođa Medine koji je bio jedan od onih koji su najprije primili islam u Medini. Tamo gdje su sjedili Mus'ab i Es'ad ibn Zurara, Usejd je vidio masu naroda koji pažljivo slušaju razumne riječi kojima ih je Mus'ab ibn Umejr pozivao u islam. Usejd ih je iznenadio svojom ljutnjom i bijesom. Mus'ab mu reče: "Zar nećeš sjesti i poslušati? Ako ti se svidi ono o čemu govorimo, prihvati ga, a ako ti se ne svidi, nećemo te više pozivati u ono što mrziš."

* * *

Usejd je bio pametan i inteligentan čovjek kojeg su ljudi u Medini zvali *El-Kamil*, što znači *Savršeni*, a taj je nadimak imao prije njega i njegov otac. Kada je čuo da se Mus'ab poziva na logiku i razum, zabio je svoje koplje u zemlju i rekao mu: "U pravu si, reci što imaš."

Mus'ab mu je počeo čitati Uzvišeni Kur'an, a.š., i objašnjavati mu poziv u novu vjeru, ispravnu vjeru, čije je norme Muhammedu, s.a.v.s., bilo naređeno da širi. Oni koji su prisustvovali ovom skupu su rekli: "Tako nam Allaha, dž.š., vidjeli smo islam na Usejdovom licu prije nego je progovorio. Vidjeli smo po njegovom sjaju i mirnoći."

* * *

Čim je Mus'ab završio svoj govor, Usejd je bio oduševljen pa je povikao: "Kako su plemenite ove riječi! Šta treba uraditi da bi se prihvatila ova vjera?" Mus'ab mu odgovori: "Očisti svoje tijelo i odjeću, zatim reci iskreni šehadet i potom obavi namaz."

Usejd je imao ispravan, jak i čist karakter. Kada je saznao šta treba raditi nije se kanio ni jedne sekunde, bez obzira na bilo kakve prepreke.

Potom je Usejd brzo ustao da izrazi dobrodošlicu novoj vjeri koja je osvojila njegovo srce i preplavila njegovu dušu. Okupao se, očistio

i pao na sedždu Uzvišenom Allahu, dž.š., Stvoritelju svih svjetova, obznanjujući svoje prihvatanje islama i odbacivanje paganizma.

Usejd se trebao vratiti Sa'du ibn Muazu da ga obavijesti o svom zadatku, da prestraši i otjera Mus'aba ibn Umejra. Otišao je do Sa'da, ali dok mu je prilazio, Sa'd reče onima koji su bili oko njega: "Usejdovo lice se promijenilo. Kunem se."

Da. Otišao je sa izazovnim i ljutitim licem, a vratio se s licem prepunim milosti i svjetla.

* * *

Usejd je odlučio da se posluži svojom dosjetljivošću. Znao je da je Sa'd ibn Muaz bio poznat po svojoj čistoj naravi i čvrstoj odlučnosti. Znao je da mu je islam blizak. Samo je trebao čuti one Allahove riječi što ih je i on sam čuo, koje im je prenio Božiji Poslanik, s.a.v.s., a koje je Mus'ab ibn Umejr odlično proučio i objasnio. Ali da je rekao Sa'du: "Primio sam islam, idi i ti primi", ishod bi bio neizvjestan. Morao je nekako nagovoriti Sa'da kako bi i ovaj otišao do grupe koju je okupio Mus'ab pa da čuje i vidi. Kako je mogao to postići?

Kao što smo ranije rekli, Mus'ab je bio gost u kući Es'ada ibn Zurare. Es'ad ibn Zurara je bio rođak Sa'da ibn Muaza. Tako je Usejd rekao Sa'du: "Čuo sam da je pleme Harisa krenulo da ubije Es'ada ibn Zuraru a znaju da je on tvoj rođak."

Ljutit i potresen, Sa'd je uzeo svoje koplje i brzo otrčao gdje su sjedili Es'ad, Mus'ab i ostali muslimani. Kada je došao blizu skupa, zatekao je mir koji ih je okruživao, dok je Mus'ab ibn Umejr sjedio među njima skrušeno učeći kur'anske ajete dok su ga ostali pažljivo slušali.

Tek tada je on shvatio trik kojim se poslužio Usejd kako bi ga natjerao da ode do tog skupa i da čuje ono što je govorio izaslanik islama Mus'ab ibn Umejr. Tako se pokazalo da je Usejd dovoljno i tačno poznavao karakter svoga prijatelja.

Čim je S'ad čuo učenje Kur'na, a.š., Allah, dž.š., otvorio mu je srce prema islamu i ubrzo je on zauzeo svoje mjesto među prvim vjernicima.

* * *

Usejd je u svom srcu i svom razumu nosio čvrst i plemenit iman koji ga je učinio strpljivom, oštroumnom, dobronamjernom i povjerljivom osobom.

U vrijeme pohoda protiv plemena Benu Mustalik, Abdullah ibn Ubejj je bio jako bijesan pa je govorio ljudima u Medini koji su bili oko njega: "Dopustili ste im da dođu u vaš grad i da s vama dijele vaš novac. Tako mi Boga, ako im prestanete davati ono što imate, oni će otići u drugi grad. Tako mi Boga, ako se vratimo u Medinu zaista će snažniji iz nje istjerati slabijega."

Kada je časni ashab Zejd ibn Erkam čuo ove otrovne riječi jednog dvoličnjaka, morao je obavijestiti Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Poslanik, s.a.v.s., bio je jako uvrijeđen. Kada je sreo Usejda, rekao mu je: "Zar ne znaš šta je rekao tvoj prijatelj?" Usejd upita: "Koji prijatelj, o, Allahov poslaniče?" Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovori: "Abdullah ibn Ubejj." "Šta je rekao?", upita Usejd. Poslanik odgovori: "Tvrdio je da će, ako se on vrati u Medinu, snažniji iz nje istjerati slabijega." Potom je Usejd rekao: "Tako mi Allaha, dž.š., o, Allahov poslaniče, ti ćeš njega, uz Allahovu dozvolu, istjerati odavde. Jer, tako mi Allaha, dž.š., on je slabiji a ti si snažniji."

Dodao je: "O, Allahov poslaniče, lijepo postupaj sa njim. Tako mi Allaha, dž.š., Allah, dž.š., doveo te je nama u vrijeme kada su se Abdullahovi ljudi spremali da njega proglase kraljem Medine. Zato on smatra da mu je islam oduzeo kraljevstvo."

Ovakvim mirnim i dubokim razmišljanjem, Usejd je rješavao probleme koristeći svoj razum.

Na dan Bitke na Sekifi, odmah nakon što je Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret, grupa ensarija koju je predvodio Sa'd ibn Ubade objavila je da njima, domicilnim Medinjanima, pripada pravo da naslijede vlast od Božijeg Poslanika. O tome je vođena duga rasprava i oštra diskusija. Usejd, koji je, kao što znamo, bio cijenjen ensarija, zauzeo je pozitivan stav o ovom pitanju i njegove riječi kao da su rastjerale

sve nejasnoće oko ovih dešavanja. Ustao je da se obrati grupi ensarija: "Znate da je i Božiji Poslanik, s.a.v.s., bio jedan od muhadžira. Zato bi njegov nasljednik trebao biti neko od muhadžira. Mi smo bili ensarije (pomagači) Allahovom Poslaniku. Zato danas moramo biti ensarije (pomagači) njegovom nasljedniku."

Njegove riječi su unijele mir i sigurnost među ljude.

* * *

Usejd ibn Hudajr (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) proveo je život kao skrušen vjernik, žrtvujući svoju snagu i novac na putu dobročinstva i sjećajući se Poslanikovog savjeta ensarijama: "Budite strpljivi dok me ne sretnete u džennetskim prostranstvima."

Ebu Bekr es-Siddik, r.a., veoma ga je volio i cijenio zbog njegovog imana i plemenitih osobina. Isto mjesto je zauzimao i u srcu vođe pravovjernih Omera, r.a., i u srcima svih ostalih ashaba.

Slušanje njegovog glasa dok uči Kur'an, a.š., bila je najveća čast svim ashabima. Njegov glas je tako skrušeno odzvanjao da je Poslanik, s.a.v.s., rekao za njega da su jedne noći meleki došli blizu tog glasa da ga čuju.

U mjesecu šabanu 20. godine po Hidžri umro je Usejd. Vođa pravovjernih Omer, r.a., insistirao je da on na svojim ramenima nosi njegov tabut. Vjernici su pokopali tijelo ovog junaka da pod zemljom nađe svoj vječni mir. Vratili su se u Medinu sjećajući se njegovih vrlina i ponavljajući plemenite Poslanikove riječi o njemu: "Divan li je taj čovjek Usejd ibn Hudajr!"

40.
ABDURRAHMAN IBN AVF
Šta te je rasplakalo, o, Ebu Muhammede?

Jednog dana, dok je u Medini vladala tišina, u njenoj blizini se spremala bura, koja je nosila ogromnu količinu pijeska sve dok horizont nije bio prekriven prašinom. Vjetar je nanosio ogromnu žutu prašinu iz pješčane pustinje predgrađa Medine i potom je prosipao po ulicama.

Ljudi su mislili da je to snažna oluja, ali su ubrzo iz vrtloga prašine začuli zvukove velike karavane. Za nekoliko trenutaka je 700 teško natovarenih deva zakrčilo ulice Medine. Ljudi su počeli dozivati jedni druge da vide to i radovali su se opskrbi koju je možda ta karavana donijela sa sobom.

* * *

Majka pravovjernih, Aiša, r.a., čula je da dolazi karavana i pitala je: "Šta se to događa u Medini?" Odgovorili su joj: "To je karavana Abdurrahmana ibn Avfa koja se vraća iz Sirije i nosi svoju robu."

Majka pravovjernih je rekla: "Pa zar jedna karavana može napraviti ovakvu buku?" "Može, Majko pravovjernih! Ima 700 deva."

Majka pravovjernih je klimnula glavom i pogledala u daljinu kao da dohvata sjećanje na jedan događaj kojemu je ona bila svjedok, ili na razgovor koji je čula, pa reče: "Čula sam kada je Allahov Poslanik,

s.a.v.s., rekao: "*Vidio sam Abdurrahmana ibn Avfa kako puzeći ulazi u Džennet.*"

* * *

Abdurrahman ibn Avf puzeći ulazi u Džennet! Zašto ne poskakuje ili žuri u njega skupa sa onim Poslanikovim ashabima koji su prvi primili islam? Kada su mu neki prijatelji rekli šta je kazala Aiša, r.a., sjetio se kada je Poslanik, s.a.v.s., rekao ovaj hadis više puta u različitom obliku.

Prije nego što je rastovario devu, brzo je otišao Aišinoj kući i rekao joj: "Zovem te da se uvjeriš da je ova karavana zajedno sa svime što ona nosi darovana na putu Uzvišenog Allaha, dž.š." I zaista je sva roba koju je donijelo 700 deva podijeljena među stanovnicima Medine i okolnih mjesta. Bio je to veliki festival milostinje.

Samo ovaj događaj predstavlja potpunu sliku života Abdurrahmana ibn Avfa, Poslanikovog ashaba. Bio je jako uspješan trgovac i veoma bogat čovjek. Bio je mudar vjernik, koji nije dopuštao da njegov udio u dunjaluku uništi njegov udio u vjeri, niti da ga njegovo bogatstvo ostavi iza karavane imana ili džennetske nagrade. On (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) bi darežljivo žrtvovao svoje bogatstvo i osjećao bi se zadovoljnim.

* * *

Kada i kako je ovaj čovjek primio islam? Učinio je to veoma rano, u prvim satima nakon što je Poslaniku, s.a.v.s., sišla prva Objava. On je to učinio čak i prije nego što je Božiji Poslanik, s.a.v.s., ušao u kuću Daru-l-Erkam i učinio je centrom za okupljanje sa svojim vjernim ashabima. Bio je jedan od osam osoba koje su prve primile islam. Kada je Ebu Bekr, r.a., njemu i Osmanu ibn Affanu, Zubejru ibn Avvamu, Talhi ibn Ubejdullahu i Sa'du ibn Ebi Vekkasu propovijedao islam, nisu ništa prigovarali i nisu uopće sumnjali u vjerodostojnost Objave. Naprotiv, požurili su skupa sa Ebu Bekrom es-Siddikom, r.a., Božijem Poslaniku, s.a.v.s., priznajući ga kao Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i prihvatajući njegov poziv.

Od momenta kada je primio islam pa do svoje smrti u dobi od 75 godina, bio je krasan primjer velikog vjernika zbog čega ga je Poslanik, s.a.v.s., imenovao među deset osoba (*ašere mubešere*), kojima je najavio radosne vijesti da će ući u Džennet. Zbog toga ga je i Omer, r.a., imenovao među šest savjetnika kojima je povjerio zadatak da izaberu halifu nakon njega. Rekao je: "Poslanik, s.a.v.s., umro je zadovoljan njima."

Nakon što je Abdurrahman primio islam, suočio se sa torturom i izazovima Kurejšija. Kada je Božiji Poslanik, s.a.v.s., naredio svojim ashabima da se odsele u Abesiniju, Ibn Avf se odselio, ali se ubrzo vratio u Mekku. Zatim se ponovo odselio u Abesiniju u Drugoj seobi, odakle je odselio u Medinu, gdje je učestvovao na Bedru, Uhudu i svim ostalim bitkama.

Imao je toliku sreću u trgovini da je i on sam bio zaprepašten. Rekao je: "Kada bih podigao kamen, pod njim bih našao srebro ili zlato." Međutim trgovina za Abdurrahmana (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) nije predstavljala pohlepu niti monopol. Nije to čak bila ni žeđ za novcem i bogatstvom. To je za njega bio rad i obaveza i uspjeh u tome ga je zadovoljavao te tjerao ga da ulaže još veći napor. Imao je poletnu narav tako da je bio zadovoljan sa svakim časnim poslom, gdje god bio. Ako nije klanjao u džamiji i ako se nije borio u ratu, onda se bavio trgovinom, koja je tako "cvala" da su njegove karavane dolazile u Medinu čak iz Egipta i Sirije, pune svega onoga od hrane i odjeće što je bilo potrebno ljudima na Arabijskom poluotoku.

Dokaz njegove gorljive naravi je njegov životni put još otkako su se prvi muslimani odselili u Medinu. Tih dana je Poslanik, s.a.v.s., svu svoju pobratimljenu braću muslimane podijelio tako da je svaki muhadžir (doseljenik) iz Mekke bio primljen od jednog ensarije (pomagača) iz Medine. Ovakvo bratimljenje desilo se na jedan fascinirajući način. Svaki ensarija u Medini dijelio je sa svojim bratom muhadžirom sve što je posjedovao, čak i krevet. Ako je bio vjenčan sa dvije žene, razveo bi se sa jednom kako bi se njegov brat muhadžir mogao oženiti njome!

Plemeniti Poslanik, s.a.v.s., jednog je dana pobratimio Abdurrahmana ibn Avfa sa Sa'dom ibn Rebi'om. Poslušajmo plemenitog ashaba

Božijeg Poslanika, s.a.v.s., Enesa ibn Malika (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) kako pripovijeda ono što se dogodilo.

Sa'd je rekao Abdurrahmanu: "O, brate, ja sam najbogatiji u Medini. Uzmi pola moga bogatstva. A imam i dvije žene. Izaberi onu koja ti se više sviđa i ja ću se razvesti sa njom kako bi se ti mogao oženiti njom." Abdurrahman ibn Avf odgovori: "Neka Allah, dž.š., tebi dadne berićet u tvojim ženama a i tvome bogatstvu, no reci ti meni gje je pijaca!" Otišao je na pijacu, kupio pa prodao i tako zaradio nešto novca.

Tako je on živio svoj život u Medini, kako u vrijeme kada je Poslanik, s.a.v.s., bio živ tako i nakon njegove smrti, ispunjavajući svoje obaveze i prema vjeri i prema ovosvjetskom poslu, baveći se trgovinom tako uspješno da, kao što je i on sam rekao, kada bi podigao kamen pod njim bi našao zlato ili srebro.

Ono zbog čega je bio uspješan u trgovini bilo je to što je uvijek zarađivao na halal-način i strogo je izbjegavao ne samo haram-zaradu nego i onu koja je bila imalo sumnjiva. Ono zbog čega je bila još plemenitija i uspješnija je bilo to što korist od te trgovine nije imao samo Abdurrahman. Veći dio njegove zarade pripadao je Allahu dž.š., tako što je time jačao rodbinske i bratske veze i pomagao u opremanju muslimanske vojske. Ako se trgovina i bogatstvo obično mjere na osnovu zaliha i profita, Abdurrahman ibn Avf je svoje bogatstvo mjerio na osnovu toga koliko je potrošio na putu Uzvišenog Allaha, dž.š., Stvoritelja svjetova.

Jednog dana je čuo kako mu Božiji Poslanik, s.a.v.s., govori: "O, Ibn Avfe, ti si bogat čovjek, a ući ćeš u Džennet puzeći. Zato posudi Allahu, dž.š., kako bi ti oslobodio stopala." Otkako je čuo ovaj savjet od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., počeo je posuđivati Allahu, dž.š., najisplatljiviji zajam. Zato mu je Allah, dž.š., vratio višestruko povećavajući njegovo bogatstvo.

Jednog dana je prodao neku zemlju za 40.000 dinara i sav taj novac podijelio je svojoj rodbini iz plemena Benu Zuhra, zatim "majkama

vjernika" i siromašnim muslimanima. Drugi put je potpomogao muslimansku vojsku sa 500 konja, treći put sa 1500 deva...

Pred svoju smrt ostavio je oporuku da se 5000 dinara potroši na Allahovom putu, a 400 dinara za svakoga od onih koji su učestvovali u Bici na Bedru a koji su još uvijek živi. Čak je i Osman ibn Affan, r.a., primio svoj dio ove oporuke, iako je on bio bogat i rekao je: "Abdurrahmanov novac je stečen na halal-način i čist je. Hrana od tog novca donosi zdravlje i blagoslov."

* * *

Ibn Avf je vladao svojim novcem a nije dopustio da novac vlada njime. Dokaz ovoj tvrdnji je to da nije imao nikakvih problema da ga zaradi. S takvom lahkoćom je stjecao halal-novac. Osim toga, nije on sam uživao u tom novcu nego i njegova porodica, rođaci, braća muslimani i njegova cjelokupna zajednica. Bio je tako darežljiv i gostoprimljiv da bi često govorio: "Stanovnici Medine su suvlasnici novca Abdurrahmana. Jednu trećinu im pozajmljuje, drugom trećinom otplaćuje dugove a trećom trećinom jača rodbinske veze i dijeli milostinju."

Cijelo ovo bogatstvo ga ne bi usrećilo da mu nije omogućilo da se čvrsto drži svoje vjere i da pomaže svojoj braći. Uostalom, on je uvijek znao kako da postupa sa ovim bogatstvom.

Jednog dana kada je postio donesen mu je iftar. Samo što ga je ugledao izgubio je apetit i zaplakao govoreći: "Kada je Mus'ab ibn Umejr poginuo kao šehid – a bio je bolji od mene – bio je umotan u svoj ogrtač koji je bio toliko kratak da kada bi mu pokrili glavu, otkrile bi mu se noge, a kada bi mu pokrili noge, otkrila bi mu se glava. Kada je Hamza poginio kao šehid – a i on je bio bolji od mene – nisu imali ništa u što bi ga zamotali osim njegovog ogrtača. Sada nam je Allah, dž.š., podario velika prostranstva i dao nam je mnogo bogatstva. Bojim se da nam je prerano isplaćeno za naša dobročinstva!"

Jednom su se sakupili neki njegovi ashabi da jedu u njegovoj kući. Samo što su spustili hranu pred njih, on je zajecao. Pitali su ga: "Šta te

je rasplakalo, o, Ebu Muhammede?" On odgovori: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., preselio je na ahiret a ni on ni njegova porodica nikada se nisu do sita najeli ni ječmenoga hljeba. Ne mislim da nam je ovo, kasnije vrijeme, bolje za nas!"

Pored toga, nikada se nije uzoholio zbog svog velikog bogatstva, tako da su za njega rekli: "Kada ga neki stranac vidi među njegovim slugama, ne može ga razlikovati od njegovih sluga."

Kada bi taj stranac znao samo dio Ibn Avfove duhovne snage i dobrih djela – da je, naprimjer, bio ranjen u Bici na Uhudu sa dvadeset rana na sebi, od kojih je jedna ostavila trajan ožiljak na jednoj nozi, i da mu je istog dana ispalo nekoliko zuba, što mu je ostavilo vidljivu mahanu u izgovoru – onda bi taj stranac znao da je taj visoki čovjek, koji je imao svijetlo lice, ali koji je izgubio prednje zube od povreda na Uhudu, bio Abdurrahman ibn Avf (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime).

* * *

Bogatstvo, po svojoj naravi, priziva vlast: to jest bogataši uvijek žele da imaju utjecaja kako bi zaštitili svoja bogatstva, uvećali ih i zadovoljili pohotu, oholost i sebičnost, koje bogatstvo obično donosi sa sobom. Međutim kada vidimo Abdurrahmana ibn Avfa sa njegovim ogromnim bogatstvom, vidimo divnog čovjeka koji savladava ljudsku prirodu u ovom polju i daleko je nadmašuje.

To se vidi iz događaja kada je Omer ibn Hattab, r.a., umirao. Izabrao je šest ashaba Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da između sebe izaberu novog halifu. Prsti su bili uprti u Ibn Avfa. Neki od ashaba su čak sa njim i razgovarali o njegovom pravu da naslijedi halifu, ali je on samo rekao: "Tako mi Allaha, dž.š., volio bih da mi nožem probodu vrat, nego da se prihvatim te obaveze!"

Tek što je šest izabranih ashaba održalo sastanak kako bi jednog između sebe izabrali kao nasljednika Omera el-Faruka, r.a. (*Onoga koji rastavlja Istinu od laži*), Ibn Avf je obavijestio petericu ostale braće da odustaje od svog prava koje mu je povjerio Omer, r.a., time

što ga je izabrao među šest osoba od kojih je nasljednik trebao biti izabran i da će taj nasljednik biti izabran među ostalom petericom. Odmah nakon toga on je zbog svog skromnog stava postao sudija među ostalom plemenitom petericom ljudi. Saglasili su se da Ibn Avf izabere nasljednika među njima. Alija, r.a., rekao je: "Čuo sam da te je Božiji Poslanik opisao kao pravednika među ljudima na nebesima i na Zemlji." Na kraju je Ibn Avf izabrao Osmana ibn Affana kao novog halifu a ostali su se složili sa njegovim izborom.

* * *

Ovako izgleda jedan bogataš u islamu. Vidite li šta je islam od njega uradio: uzdigao ga je iznad svih zamamnosti i zavodljivosti bogatstva i oblikovao njegovu ličnost na najbolji mogući način. Njegova duša se 32. godine po Hidžri odselila svome Stvoritelju. Aiša, r.a., Majka vjernika, htjela je da mu oda posebnu počast tako što je, dok je on još bio na samrti, predložila da ga zakopaju u njenoj sobi pored Božijeg Poslanika, s.a.v.s., Omera, r.a., i Ebu Bekra, r.a., ali on je bio takav musliman i bio je preskroman da sebe podigne na tako visok nivo. Osim toga, već je imao jedno neispunjeno obećanje. Naime, jednog dana on i Osman ibn Maz'un* su obećali jedan drugome da će koji god od njih dvojice umre poslije biti zakopan do onoga koji je umro prije.

Oči su mu bile natopljene suzama a jezik mu se spoticao, dok mu se duša pripremala za posljednje putovanje. Rekao je: "Bojim se da me moji prijatelji ne budu hvalili zbog toga što sam imao dosta novca." No, uskoro ga je obuzeo Allahov smiraj a mirno lice mu je prekrilo toplo zadovoljstvo. Uši su mu pomno osluškivale kao da im se primiče neki prelijepi glas. Vjerovatno je slušao Istinu Poslanikovih riječi kada mu je rekao: "Abdurrahman ibn Avf će ući u Džennet." Možda je slušao i Allahovo obećanje koje je On dao u Svojoj knjizi, Kur'anu, a.š.: "*One koji troše imetke svoje na Allahovom putu, a onda ono što potroše ne proprate prigovaranjem i uvredama, čeka nagrada u Gospodara njihova; ničeg se oni neće bojati i ni za čim oni neće tugovati.*" (2: 262)

---

* O biografiji Osmana ibn Maz'una je bilo riječi ranije u ovoj knjizi.

41.
EBU DŽABIR ABDULLAH IBN AMR IBN HIRAM
U hladu meleka!

Jedan od 70 ensarija, koji su u vrijeme Drugog zavjeta na Akabi iskazali pokornost Poslaniku, s.a.v.s., bio je i Abdullah ibn Amr ibn Hiram, koji je također poznat i kao Ebu Džabir ibn Abdullah. Kada je Božiji Poslanik, s.a.v.s., izabrao nekoliko vođa među njima, Abdullah ibn Amr je također bio među ovim čelnicima. Allahov Poslanik, s.a.v.s., imenovao ga je vođom svoga naroda, plemena Benu Selema. Kada su se vratili u Medinu, on je u službi islamu žrtvovao sebe, svoj novac i svoju porodicu. Nakon što se Božiji Poslanik, s.a.v.s., preselio u Medinu, Ebu Džabir je bio danonoćno uz njega.

* * *

U Bici na Bedru, krenuo je boreći se kao pravi junak. Maštao je o smrti u Bici na Uhudu, čak i prije nego su muslimani izašli na bojno polje. Bio je obuzet nekim istinskim osjećajem da se on neće vratiti živ iz te bitke, a srce mu je bilo prepuno veselja. Pozvao je svoga sina i plemenitog ashaba Džabira ibn Abdullaha i rekao mu: "Već se vidim poginulog u ovoj bici. Možda ću biti prvi šehid među muslimanima. Tako mi Allaha, dž.š., ne ostavljam nikog dražeg od tebe, osim Božijeg

Poslanika, s.a.v.s. Imam nekih dugova, pa, molim te, isplati ih i pobrini se za svoju braću."

* * *

Sljedećeg jutra su muslimani krenuli da se obračunaju sa Kurejšijama koji su u velikom broju došli da napadnu njihov mirni grad. Započela je nemilosrdna bitka, na početku koje su muslimani brzo postigli pobjedu. Bila bi odlučna pobjeda da muslimanski strijelci, kojima je Poslanik, s.a.v.s., naredio da ostanu na svojim položajima i da ih nipošto ne napuštaju, nisu posustali pred iskušenjem nakon brze pobjede nad Kurejšijama. Napustili su svoje položaje na brdu i dali su se na sakupljanje ratnog plijena koji je ostao iza pobijeđene vojske Kurejša. Čim su Kurejšije vidjele da je zaleđe muslimana potpuno slobodno, brzo su sakupili svoju razbijenu vojsku. Iznenadili su ih hitrim napadom sa zaleđa, i tako se muslimanska pobjeda pretvorila u poraz.

* * *

Abdullah ibn Amr je u vrijeme žestoke borbe poginuo kao šehid. Kada su se muslimani nakon bitke vratili da pokupe svoje šehide, došao je i Džabir ibn Abdullah, kako bi među šehidima našao svoga oca, kojeg su zajedno sa ostalim junacima idolopoklonici ostavili izmasakriranog. Kada je Božiji Poslanik, s.a.v.s., naišao tuda, Džabir i nekoliko članova njegove porodice plakali su nad šehidom Abdullahom ibn Amrom ibn Hiramom. Poslanik, s.a.v.s., reče: "Plakali vi nad njim ili ne, njemu meleci prave hlad svojim krilima."

* * *

Ebu Džabir je imao čvrst iman. Njegova želja, ili, bolje rečeno, čežnja da umre na Allahovom putu bila je njegov najveći cilj. Božijem Poslaniku, s.a.v.s., kasnije je o njemu saopćena radosna vijest koja je slikovito prikazala kolika je bila njegova želja da pogine kao šehid. Jednog dana je Poslanik, s.a.v.s., rekao Džabiru, Abdullahovom sinu: "O, Džabire! Kada god Allah, dž.š., razgovara sa nekim, razgovara kao

iza zastora, ali je sa njim razgovarao sučelice; rekao mi je: 'O, robe, traži od mene šta god hoćeš.' On mu je rekao: 'O, Uzvišeni Allahu, molim Te da me vratiš na dunjaluk i da ponovo poginem na Tvome putu.' Allah, dž.š., odgovorio mu je: 'Već sam izrekao riječ: *Oni se na njega više neće vraćati.*' On je na to rekao: 'O, Uzvišeni Allahu, onda obavijesti one poslije mene o blagoslovu koji si dao nama.' Potom je Uzvišeni Allah, dž.š., objavio sljedeći ajet: '*Nikako ne smatrajte mrtvima one koji su na Allahovom putu izginuli! Ne, oni su živi i u obilju su kod Gospodara svoga, radosni zbog onoga što im je Allah od dobrote Svoje dao i veseli zbog onih koji im se još nisu pridružili, za koje nikakva straha neće biti i koji ni za čim neće tugovati.*'" (3: 169, 170)

* * *

Nakon što su muslimani identifikovali svoje slavne šehide poslije Bitke na Uhudu i kada je porodica Abdullaha ibn Amra prepoznala njegovo tijelo, njegova žena je njegovo i tijelo svoga brata, koji je također poginuo kao šehid, ponijela na svojoj devi. Htjela je da ih odnese i zakopa u Medini. Isto su učinili i ostali muslimani sa tijelima ostalih šehida. Međutim glasnik Božijeg Poslanika, s.a.v.s., presreo ih je i prenio im Poslanikovu zapovijest koja je glasila: zakopati sve šehide na mjestu gdje su poginuli. Tako da su oni svi vratili tijela šehida.

Plemeniti Poslanik, s.a.v.s., nadgledao je pokop svojih poginulih ashaba, koji su ispunili svoj zavjet Allahu, dž.š., i žrtvovali svoje plemenite duše kao skromni dar Uzvišenom Allahu, dž.š., i Njegovom poslaniku, s.a.v.s. Kada je bio red da se zakopa tijelo Abdullaha ibn Hirama, Božiji Poslanik, s.a.v.s., povikao je: "Zakopajte Abdullaha ibn Amra i Amra ibn el-Džemuha zajedno u jedan mezar; voljeli su se i bili su odani prijatelji na ovom svijetu."

* * *

A sada, u momentima dok se sprema sretni mezar, koji će primiti tijela dvojice plemenitih šehida, poslušajmo nešto prelijepo i o ovom drugom šehidu – Amru ibn el-Džemuhu.

42.

AMR IBN EL-DŽEMUH

Hoću da sa svojom šepavošću progegam Džennetom

Bio je u rodbinskoj vezi sa Abdullahom ibn Amrom jer se oženio njegovom sestrom Hindom bint Amr. Amr ibn el-Džemuh bio je jedan od vođa Medine i jedan od vođa plemena Benu Selema. Još prije njega islam je primio njegov sin Muaz ibn Amr, koji je bio među 70 ensarija koji su na Drugom sastanku na Akabi dali zavjet Božijem Poslaniku s.a.v.s.

Muaz ibn Amr i njegov prijatelj Muaz ibn Džebel,* pozivali su u islam narod Medine s entuzijazmom kakav mogu imati samo hrabri i pravovjerni mladići.

U to vrijeme je bio običaj da plemići u svojim kućama drže simbolične kipove dok su veliki kipovi bili postavljeni na mjestima okupljanja. Kao jedan od plemića, Amr ibn el-Džemuh je napravio jednog kipa, kako bi ga postavio u kuću, i dao mu je ime Menaf. Njegov sin Muaz ibn Amr dogovorio se sa svojim prijateljem Muazom ibn Džebelom da se malo našale sa ovim kipom Amra ibn el-Džemuha. Ulazili su u kuću po noći, uzimali bi kip i bacali ga u septičku jamu. A kada bi se Amr probudio i vidio da nema kipa Menafa, tražio bi ga dok ga ne bi

---

* Njegovu biografiju vidi ranije u ovoj knjizi.

našao u toj septičkoj jami. Ljutito je galamio: "Proklet bio, ko god da je ove noći oskrnavio naša božanstva!" Zatim bi ga oprao i namirisao. A kada bi pala noć, dvojica Muazâ bi ponovo učinili sa kipom isto ono što su mu učinili i prethodne noći.

Kada je Amru dosadilo, uzeo je svoju sablju i stavio je za vrat Menafu i rekao kipu: "Ako si bog od kojeg ima ikakve koristi, odbrani se!" Kada se probudio ponovo je vidio da Menafa nema na svom mjestu nego da je bačen u septičku jamu. Međutim ovaj put nije bio samo bačen u septičku jamu nego je čvrstim užetom bio svezan za mrtvog psa.

Neki medinski plemići koji su prije njega primili islam prišli su mu dok je on bio ljutit, žalostan i iznenađen ovim dešavanjima. Pokazali su na kip koji je bio svezan za mrtvog psa i apelovali su na Amrov razum i srce govoreći mu o Istinskom i Najuzvišenijem Bogu, s Kojim se ništa ne može porediti. Govorili su mu o vjernom i iskrenom Muhammedu, koji je došao da daje a ne da uzima, da upućuje na Pravi put a ne da odvraća od Pravog puta. Govorili su mu o islamu, koji je došao da oslobodi ljudski rod iz svih okova, da im obnovi duh koji im je Allah, dž.š., podario i da njihova srca ispuni Njegovim svjetlom.

Za nekoliko trenutaka je Amr otkrio sebe i put kojim treba ići. Očistio je i namirisao svoju odjeću i tijelo, a potpom krenuo uzdignute glave da prizna posljednjeg Božijeg poslanika, s.a.v.s., i da stane među vjernike.

* * *

Neko će se zapitati kako su plemići i vođe svog naroda, kao što je bio Amr ibn el-Džemuh, mogli do te mjere vjerovati u bespomoćne idole. Kako im je to dopuštao njihov razum? Kako to da ih mi danas, nakon što su primili islam i žrtvovali se, smatramo velikanima? Danas je lahko postaviti takva pitanja jer ni dijete ne bi pristalo na to da u kući postavi komad drveta i da mu se klanja. Ali u davna vremena, ljudska srca su prihvatala tako nešto. Njihov razum i pamet nisu mogli učiniti ništa protiv takve tradicije.

Naprimjer, Atinjani u vrijeme Perikla, Pitagore i Sokrata napravili su zavidan intelektualni napredak. Međutim svi ti ljudi, uključujući i filozofe i sudije, na jedan smiješan način vjerovali su u izrezbarene kipove. Razlog je bio u tome što se religijska svijest u ta davna vremena nije razvijala sukladno racionalnom napretku.

* * *

Amr ibn el-Džemuh je posvetio svoje srce i svoj život Allahu, dž.š., Stvoritelju svih svjetova. Iako je po prirodi bio darežljiv, nakon što je primio islam postao je još velikodušniji i darežljiviji pa je sav svoj novac dao u službu svojoj vjeri i svojoj braći.

Božiji Poslanik, s.a.v.s., upitao je grupu ljudi iz plemena Benu Selema, pleme Amra ibn el-Džemuha: "Ko je vaš plemenski vođa, o, Benu Selema?" Odgovorili su: "El-Džad ibn Kajs, iako je on škrtac." On im je rekao: "Ne, vaš vođa je čovjek bijele i kovrdžave kose, Amr ibn el-Džemuh." Ovo priznanje Božijeg Poslanika, s.a.v.s., bila je velika čast za Ibn el-Džemuha.

Kao što je trošio svoj novac na Allahovom putu, isto tako je Amr ibn el-Džemuh želio žrtvovati i svoju dušu i svoj život na Allahovom putu. Ali kako? Imao je veliku fizičku mahanu (klecao je na jednu nogu) i zbog toga je čitav svoj život bio invalid, što ga je spriječilo da učestvuje u bitkama. Imao je 4 odrasla sina koji su bili jaki muslimani. Oni su zajedno sa Božijim Poslanikom, s.a.v.s., išli u pohode i uvijek su ispunjavali svoju obavezu da se bore. Amr je pokušao da pođe u Bitku na Bedru. Njegovi sinovi su molili Božijeg Poslanika, s.a.v.s., da ga nagovori da ne ide, ili čak i da mu naredi ako ga ne bude mogao nagovoriti. Tako mu je Poslanik, s.a.v.s., rekao da ga islam oslobađa obaveze džihada zato što ima teški nedostatak na nozi. Kada je on ostao uporan i počeo moliti da krene, Poslanik, s.a.v.s., nije imao izbora nego da mu naredi da mora ostati u Medini.

* * *

Kada je došlo vrijeme Bitke na Uhudu, Amr je otišao Poslaniku, s.a.v.s., moleći ga da mu dopusti da krene u bitku. Rekao je: "O, Božiji

Poslaniče, moji sinovi hoće da me spriječe da idem sa tobom u boj. Tako mi Allaha, dž.š., hoću da se sa ovom svojom šepavošću progegam Džennetom!" Pošto je toliko insistirao, Poslanik, s.a.v.s., dopustio mu je da krene. Tako je on uzeo svoje oružje i sretno krenuo moleći Allaha, dž.š., skrušenim glasom: "O, Allahu, dž.š., molim Te da poginem kao šehid i da se ne vratim nazad kući."

Kada su se sukobile dvije vojske na Dan Uhuda, Amr ibn el-Džemuh i njegovi sinovi počeli su svojim sabljama udarati idolopoklonike. Amr je sredinom bojnog polja ponosno hodao. Na svakom koraku njegova sablja je sjekla idolopoklonike. Udario bi desnom rukom a potom bi pogledao u najvišu tačku na horizontu, kao da priželjkuje dolazak meleka Azraila, koji će mu uzeti dušu i otpratiti je do Dženneta.

Da! Molio je svoga Gospodara da pogine kao šehid i bio je siguran da će mu se Allah, dž.š., Slavljeni, Onaj Koji je iznad svega, odazvati. Toliko je priželjkivao da dostojanstveno prošeta Džennetom sa svojom sakatom nogom kako bi stanovnici Dženneta znali da je Muhammed, Božiji poslanik, s.a.v.s., znao kako da odabere svoje ashabe i kako da od njih načini ljude.

* * *

I desilo se ono što je iščekivao. Udarac jedne sablje najavio je polazak slavnog šehida na put u vječni Džennet.

* * *

Dok su muslimani zakopavali svoje šehide, Božiji Poslanik, s.a.v.s., ponovio je naređenje za koje smo već čuli: "Stavite Abdullaha ibn Amra ibn Hirama i Amra ibn el-Džemuha u isti mezar, voljeli su se i bili prijatelji na ovom svijetu."

* * *

Dva draga prijatelja, dva šehida, pokopana su u jednom mezaru na bojnom polju koje je prihvatilo njihove svijetle duše i koje je bilo svjedok njihove izuzetne hrabrosti.

Četrdeset šest godina nakon što su oni i njihovi prijatelji pokopani,

spustilo se veliko nevrijeme i voda je zbog jednog izvora kojeg je napravio Muavija prekrila groblje. Muslimani su požurili da odatle uklone i spase tijela šehida. Bilo je iznenađujuće da su oni koji su ih prenosili opisali njihova tijela riječima: "Mehka tijela i pokretljivi udovi."

Pošto je Džabir ibn Abdullah još uvijek bio živ, krenuo je sa svojom porodicom da ukloni tijelo svoga oca Abdullaha ibn Amra ibn Hirama, kao i tijelo tetkinog muža Amra ibn el-Džemuha. Pronašli su u mezaru njihova tijela koja su izgledala kao da spavaju. Uopće se nisu promijenila: čak su i njihova lica imala isti onaj sretni osmijeh kao i onoga dana kada su pozvani da se susretnu sa Uzvišenim Allahom, dž.š.

Jeste li iznenađeni? Ne, ne budite! Te velike, pobožne i čiste duše koje su imale kontrolu nad svojim životom, obično u tijelima koja su im nekoć pružala utočišta ostave neku vrstu imuniteta koji tijela čuva od utjecaja zemaljskih faktora koji rastvaraju materiju.

43.

HABIB IBN ZEJD

Legenda žrtve i ljubavi!

Na drugom sastanku na Akabi, koji je toliko puta već spominjan, 70 muškaraca i dvije žene dali su zavjet na pokornost Božijem Poslaniku, s.a.v.s. Među ovim blagoslovljenim osobama bili su i Habib ibn Zejd i njegov otac Zejd ibn Asim (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njima). Majka mu je bila Nusaiba bint Ka'b, jedna od prve dvije žene koje su dale zavjet Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Druga od te dvije žene mu je bila tetka po majci. Prema tome, on je bio jedan od najranijih vjernika, kojemu je tijelom strujala vjera. Nakon što se Božiji Poslanik, s.a.v.s., preselio u Medinu, on je živio blizu njega, tako da nikada nije izostao ni iz jednog pohoda na Allahovom putu.

* * *

Jednom su se na jugu Arabijskog poluotoka pojavila dvojica uobraženih i arogantnih lažaca koji su tvrdili da su poslanici i koji su pokušali uvući ljude u baruštinu grijeha i nevjere. Jedan od tih varalica se zvao El-Esved ibn Ka'b el-Ensi iz Sane. Drugi je bio Musejlema Kezzab iz Jemame. Obojica varalica su huškali narod u svojim plemenima protiv vjernika, koji su se odazvali onome što je Allah, dž.š., naredio i koji su vjerovali u Njegovog poslanika Muhammeda, s.a.v.s. Čak su ih huškali protiv Poslanikovih izaslanika koje je on poslao u određene

krajeve. Išli su dotle da su podsticali sumnje u samo poslanstvo i činili skrivena nedjela u svom kraju što je dovelo do iskvarenosti naroda i nevjerovanja.

* * *

Jednog dana Božiji Poslanik, s.a.v.s., iznenadio se kada mu je stigao izaslanik sa porukom od Musejleme u kojoj mu kaže: "Od Božijeg poslanika Musejleme Božijem poslaniku Muhammedu. Neka je mir i spas na tebe. Mi smo tvoji partneri u poslanstvu, prema tome, nama pripada polovica Zemlje a plemenu Kurejš druga polovica, ali Kurejš bespravno želi cijelu Zemlju!"

Poslanik, s.a.v.s., pozvao je jednog od svojih pisara i izdiktirao mu odgovor Musejlemi: "U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog! Od Muhammeda, Allahovog poslanika, Musejlemi Kezzabu (Lašcu). Neka je mir i spas na one koji slijede Pravi put. Uistinu cijela Zemlja pripada Allahu, dž.š. On je daje u naslijeđe onome od Njegovih robova kome On hoće, a konačnica će pripasti onima koji iskrenu budu predani Bogu!"

Poslanikove riječi bile su direktne i kristalno jasne. One su razotkrile lašca u plemenu Benu Hanifa, koji je mislio da je poslanstvo kraljevstvo pa je zahtijevao svoj dio "kolača", tj. pola Zemlje i ljude na toj polovici. Izaslanik je odnio Poslanikov odgovor Musejlemi, ali je on nakon tog odgovora postao još gori i pokvareniji.

* * *

Nastavio je širiti svoje laži i klevete i vrijeđati vjernike te huškati ljude protiv njih. Poslanik, s.a.v.s., mislio je da bi najbolje bilo da mu da posljednju šansu tako što mu je poslao poruku u kojoj ga nagovara da ne čini više gluposti. Izabrao je Habiba ibn Zejda za izaslanika koji će odnijeti poruku. Habib je oduševljeno krenuo na veličanstveni zadatak koji mu je povjerio Božiji Poslanik, s.a.v.s. Nadao se da će Musejlemino srce biti upućeno na Pravi put a da će on zbog toga na Sudnjem danu imati beskrajnu nagradu.

* * *

Putnik je stigao na svoje odredište. Musejlema Kezzab je pročitao Poslanikovu poruku, ali ga je njena svjetlost zaslijepila i učinila ga još arogantnijim i izgubljenijim.

Musejlema zaista nije bio ništa drugo nego očiti lažac. I zaista se tako i ponašao. Nije imao ni najmanje ljudskosti, poštovanja niti pristojnosti jednog Arapa što bi ga spriječilo da prolije krv jednog izaslanika kojeg su svi Arapi visoko cijenili pa čak ga smatrali nepovredivim.

Kao da je ova blagoslovljena vjera islam htjela da čovječanstvo nauči još jednoj lekciji o velikodušnosti i junaštvu. Samo ovaj put su i predmet i učitelj te lekcije bili u jednoj te istoj osobi, u osobi Habiba ibn Zejda.

* * *

Musejlema Kezzab je pozvao ljude da prisustvuju jednom od njegovih velikih pokazanja. Doveden je Poslanikov izaslanik Habib ibn Zejd. Po njegovim ranama i modricama vidjelo se da su ga ti kriminalci žestoko zlostavljali i mučili. Mislili su da će ga tako lišiti junaštva i da će ga tako pred masom ljudi potpuno poniziti i nadvladati. Nadali su se da će tako iskazati vjernost i dati legitimnost Musejlemi, koju je ovaj od njega zahtijevao kada mu je pred masom ljudi zatražio da prizna njegovo lažno poslanstvo. Tako bi notorni lažac uspio od laži napraviti čudo koje bi učvrstilo njegov ugled među onima koje je zavodio.

* * *

Zato je Musejlema upitao Habiba: "Vjeruješ li i očituješ li zaista da je Muhammed Božiji poslanik?" Habib je zaneseno odgovorio: "Da, vjerujem i očitujem da je Muhammed zaista Božiji poslanik." Musejlemino lice je poblijedilo od poniženja i od zapanjenosti, ali je upitao: "Vjeruješ li i očituješ li da sam ja Božiji poslanik?" Habib je namrgođeno odgovorio: "Glupost!"

Poniženo lice prevaranta Musejleme potamnjelo je u zlobnom ludilu. Propao je njegov plan. Uzaludno je bilo mučiti Habiba. Bio je

tako osramoćen pred tolikim ljudima koje je upravo on pozvao da se sakupe kako bi vidjeli njegovo tzv. čudo. Ova bruka je bila tako velika da je dokrajčila njegov umišljeni ugled jednom za sva vremena. Razbjesnio se kao ranjeni bik i dozvao je svog dželata koji je odmah dotrčao i zabio sablju u Habibovo tijelo. Sjekao je njegovo tijelo na komade, a Habib nije ni glasa puštao osim što je stoički izgovarao: "Nema boga osim Allaha, dž.š., a Muhammed, s.a.v.s., Njegov je poslanik."

* * *

Bilo je to kao da je želio veličati svoju vjeru sve do zadnjeg momenta svoga života. Da se Habib toga dana pokušao spasiti od užasne smrti tako što bi se pretvarao da vjeruje u poslanstvo Musejleme Kezzaba, njegov iman ne bi bio doveden u pitanje niti bi ga na bilo koji način iskvario. Ali on je bio čovjek koji je na Drugom sastanku na Akabi dao zavjet zajedno sa svojim ocem, majkom, bratom i tetkom i sve od tih odlučnih i blagoslovljenih trenutaka nosio je odgovornost iz koje su u potpunosti proizlazili njegov zavjet i njegov iman. Nije ni na trenutak mogao razdvojiti svoj život od svojih principa. Stoga je dobio rijetku priliku da jednom za sva vremena pobijedi svoj dunjalučki život. Njegov život bio je oličenje njegovog imana. Oličio je njegovu nepokolebljivost, velikodušnost, junaštvo, požrtvovanost i smrt za Istinu i Pravi put, čiji je sjaj nadilazio sve pobjede.

* * *

Poslanik, s.a.v.s., strpljivo je prihvatio žalosne vijesti o ubistvu Habiba, jer ga je Allah, dž.š., nadahnuo da može vidjeti kakvu će sudbinu dočekati Musejlema. Skoro da je vlastitim očima mogao vidjeti Musejleminu smrt. Što se tiče Nusaibe bint Ka'b, Habibove majke, dugo vremena je grčila svoje zube kada je čula za ovaj užasni zločin i zaklela se da će se Musejlemi osvetiti zbog smrti svoga sina i da će zabiti svoju sablju i svoje koplje pravo u njegovo odvratno tijelo.

Izgleda da je sudbina razumjela njenu bol, strpljenje i hrabrost u trenucima kada je primila ovu vijest te da je pokazala veliko razumijevanje za nju, te odlučila da bude uz nju sve dok ne ispuni svoje obećanje.

* * *

Nedugo nakon toga došlo je do Bitke kod Jemame. Ebu Bekr es-Siddik, r.a., nasljednik Poslanika, s.a.v.s., organizovao je vojsku da krene ka Jemami, gdje je Musejlema već bio sakupio ogromnu vojsku.

Nusaiba je krenula sa ovom muslimanskom vojskom i pojurila na bojno polje noseći svoju sablju u desnoj ruci a koplje u lijevoj. Vikala je: "Gdje si, Musejlema, Allahov neprijatelju?"

Kada je Musejlema ubijen a njegovi sljedbenici popadali poput raščupane vune, bajrak islama se pobjedonosno i ponosno zavihorio. Nusajbino izdržljivo i junačko tijelo bilo je izranjavano kopljima. Stajala je tamo sjećajući se ljupkog lica svoga voljenog sina koje se činilo da lebdi nad tim mjestom. Gdje god bi pogledala, vidjela bi lice svoga sina Habiba. Bilo je negdje tamo i zadovoljno se osmjehivalo svakom treptaju pobjedničkog bajraka.

44.

UBEJJ IBN KA'B

Blago tebi što imaš takvo znanje, o Ebu Munzire!

Jednog dana je Božiji Poslanik, s.a.v.s., upitao Ebu Munzira: "Koji je najveličanstveniji ajet u Kur'anu, a.š.?" On je odgovorio: "Allah, dž.š., i Njegov poslanik najbolje znaju." Poslanik je ponovo postavio isto pitanje: "Koji je najveličanstveniji ajet u Kur'anu, a.š., o, Ebu Munzire?" Ubejj je na kraju odgovorio: *"Allah je – nema boga osim Njega – Živi i Vječni!"* (2: 255) Božijem Poslaniku, s.a.v.s., zasjalo je lice od sreće pa je potapšao Ebu Munzira po ramenima i rekao: "O, Ebu Munzire, blago tebi što imaš takvo znanje."

Ashab kojem je Božiji Poslanik, s.a.v.s., čestitao na poznavanju koje mu je podario Allah, dž.š., bio je Ubejj ibn Ka'b, poznati ashab. Bio je ensarija, stanovnik Medine koji je pomogao muhadžirima. Pripadao je plemenu Hazredž. Učestvovao je na sastanku na Akabi, Bici na Bedru i ostalim poznatim događajima. Uživao je veliki ugled među prvim muslimanima.

Vođa pravovjernih Omer, r.a., rekao je: "Ubejj je muslimanski uglednik."

Ubejj ibn Ka'b je bio jedan od prvih muslimanskih pisara koji su bilježili i zapisivali Objavu koja je silazila Božijem Poslaniku, s.a.v.s., i

koji su pisali pisma koja je diktirao Poslanik. Isticao se u učenju Kur'ana, a.š., u njegovu učenju i razumijevanju njegovog sadržaja.

Jednom je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao Ubejju ibn Ka'bu: "Naređeno mi je da pred tobom izložim Kur'an, a.š." Ubejj je znao da je Poslanik, s.a.v.s., dobijao naredbe od meleka, pa je stoga bio ushićen i upitao Božijeg Poslanika, s.a.v.s., zabrinuto: "Draži si mi i od oca i od majke! Molim te, reci mi je li me melek spomenuo po imenu?" Poslanik, s.a.v.s., odgovorio je: "Da, tvoje ime i ime tvoje porodice je odjekivalo kraljevstvom nebesa i Zemlje."

Mora da je jedan musliman koji je bio tako blizak Božijem Poslaniku s.a.v.s., bio poseban. Tokom godina u kojima je Ubejj ibn Ka'b bio uz Božijeg Poslanika s.a.v.s., nastojao je da mu bude što bliže, kako bi svoju žeđ za islamom utoljava sa neiscrpnog Poslanikovog vrela. Ubejj ibn Ka'b se čvrsto držao svog zavjeta u ibadetu, bogobojaznosti i ponašanju. Čak i nakon što je Božiji Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret, on je uvijek opominjao ljude da ne čine nevaljala djela i podsjećao ih na njihov zavjet, ponašanje i skromnost u vrijeme kada je Poslanik, s.a.v.s., bio živ. Obraćao se svojim ashabima na tako impresivan način riječima: "Bili smo kao jedan, dok je Božiji Poslanik, s.a.v.s., bio živ, ali čim je on otišao razišli smo se u različitim pravcima."

* * *

Bio je postojan u bogobojaznosti. Držao se isposništva kako bi izbjegao dunjalučko zavođenje i obmane. Vidio je da život zaista počinje onde gdje, ustvari, završava, i bez obzira koliko čovjek živio u izobilju i koliko bio okružen ljepotama i blagoslovima, na kraju će ipak ostati praznih ruku i sa sobom ponijeti samo svoja djela, dobra i loša. Ubejj je prokomentarisao ovaj život riječima: "Dobar primjer o tome šta je, ustvari, ljudski život je naša hrana; bez obzira koliko se trudili da ona bude ukusna i da u nju tačno stavite sastojke, pogledajte u šta se ona pretvori kada je probavite."

* * *

Kada god bi se Ubejj obraćao ljudima bio je kao magnet koji privlači njihovu pažnju i zainteresiranost. Bojao se samo Allaha, dž.š., i ni za čim dunjalučkim nije čeznuo. Kada se islam proširio u mnoge krajeve i kada je on vidio da se muslimani umiljavaju svojim vladarima, upozoravao je riječima: "Oni su propali a pokvariće i druge. Nije mi žao njih, nego mi je žao muslimana koje će oni iskvariti."

* * *

Kad god bi se spomenuo Allah, dž.š., ili Sudnji dan on bi zaplakao zbog velike bogobojaznosti i straha od Allaha, dž.š. Kad god bi učio ili čuo učenje veličanstvenih kur'anskih ajeta, zatreperili bi mu i srce i duša. Ali ga je jedan ajet naročito rastuživao: "*Reci: 'On je kadar da pošalje protiv vas kaznu iznad vaših glava i ispod vaših nogu ili da vas u stranke podijeli i učini da silu jedni dugih iskusite.*" (6: 65)

Ubejj se najviše pribojavao da jednog dana muslimanski narod ne potresu nemiri i nasilje i da buduća pokoljenja ne zarate jedna protiv drugih. Uvijek je od Allaha, dž.š., tražio sigurnost i zaštitu. Na koncu je to, Allahovom blagodarnošću i dobrotom, i dobio. Svoga Gospodara susreo je kao vjernik, siguran i nagrađen...

45.

SA'D IBN MUAZ

Blago tebi, Ebu Amre!

U 31. godini je primio islam a poginuo kao šehid u 37. godini života. Teško je bilo ovo razdoblje od 7 godina u kojima je Sa'd ibn Muaz (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) uložio sav svoj trud u službu Allaha, dž.š., i Njegovog Poslanika, s.a.v.s.

* * *

Pogledajte! Vidite li tog zgodnog, elegantnog, visokog čovjeka blistavog lica? To je on.

Brzo je otrčao do Es'ada ibn Zurare da vidi tog čovjeka koji je stigao iz Mekke, Mus'aba ibn Umejra, kojeg je Poslanik, s.a.v.s., poslao u Medinu da poziva ljude u islam, u vjeru u jednog Boga. Krenuo je tamo da otjera iz Medine tog čovjeka zajedno sa njegovom vjerom! Ali čim je prišao skupu kojeg je Mus'ab držao u kući njegovog rođaka Es'ada ibn Zurare slatki i smirujući glas preporodio je njegovo srce. Čim je došao među ljude koji su se tu bili skupili, sjeo je među njih i počeo pažljivo slušati Mus'above riječi. Allah, dž.š., uputio ga je na Pravi put, koji je ispunio njegovo srce i njegovu dušu. U velikom čudu, vođa ensarija je odložio svoje koplje i rukovao se sa Mus'abom u znak njegove zakletve na pokornost Božijem Poslaniku, s.a.v.s.

Sunce je u Medini zasjalo novim sjajom otkako je Sa'd ibn Muaz primio islam. Osvojio je mnoga srca koja su kasnije ušla pod okrilje islama. Sa'd se predao islamu i, usljed toga, trpio nedaće koje je podnosio s velikim junaštvom i velikodušnošću. Kada se Poslanik, s.a.v.s., preselio u Medinu, kuće u plemenu Benu Ešhel – Sa'dovom plemenu – izrazile su dobrodošlicu muhadžirima i potpuno im stavile na raspolaganje svoj novac bez ikakve arogancije, zloupotrebe i ograničenja.

* * *

Pred samu Bitku na Bedru, Božiji Poslanik, s.a.v.s., okupio je svoje ashabe, i ensarije i muhadžire, da se sa njima konsultuje oko priprema za bitku. Okrenuo je svoje blistavo lice prema ensarijama i obratio im se riječima: "Želim da znam vaše mišljenje o tome šta treba učiniti u vezi sa ovom bitkom."

Sa'd ibn Muaz je ustao i rekao: "O, Allahov poslaniče! Čvrsto vjerujemo u tebe i svjedočimo da je ono što ti se objavljuje Istina. Zakleli smo ti se i dali smo ti zavjet, pa učini šta god hoćeš, mi ćemo biti uz tebe. Kunem se Allahom, dž.š., Koji nam je tebe poslao sa Istinom, ako stigneš do mora i pregaziš ga i mi ćemo ga pregaziti uz tebe. Niko neće zaostati niti se vratiti. Potpuno smo spremni da sutra krenemo u bitku protiv našeg neprijatelja jer smo se navikli na žestoke ratove i iskreni smo u svojoj želji da se sretnemo sa Allahom, dž.š. Nadam se da će nam Allah, dž.š., dopustiti da učinimo ono zbog čega ćeš biti ponosan na nas. Zato kreni i čini što god hoćeš. Povedi nas s blagoslovom Božijim!"

* * *

Sretno i zadovoljno, Poslanikovo lice je još više zablistalo nakon ovih Sa'dovih riječi, pa se obrati muslimanima i reče: "Radujte se, jer mi je Allah, dž.š., obećao jedno od dvoga (ili vojsku ili karavanu). Tako mi Allaha, dž.š., kao da svojim očima gledam mjesta njihove pogibije."

U Bici na Uhudu, muslimani su izgubili kontrolu i razbježali su se kada ih je vojska idolopoklonika napala iznenada. Svi su bili grozničavi, ali je Sa'd ibn Muaz stao uz Božijeg Poslanika, s.a.v.s., kao da

je pričvršćen za zemlju. Hrabro ga je branio kako to rade samo veliki i plemeniti ratnici.

* * *

Došlo je i do Bitke na Hendeku, što je bilo za Sa'da odlična prilika da dokaže svoju izuzetnu zrelost i neviđenu hrabrost. Bitka na Hendeku predstavljala je jasan dokaz o podmuklim i opakim spletkama koje su nemilosrdno muslimanima kovali neprijatelji koji nisu poštovali nikakvu pravdu niti dogovor. Jer dok su Poslanik, s.a.v.s., i njegovi ashabi mirno živjeli u Medini podstičući jedan drugog na ibadet i na obožavanje samo Allaha, dž.š., i nadajući se da će Kurejšije odustati od neprijateljstva, grupa židovskih vođa je krišom otišla u Mekku da nahuškaju Kurejšije protiv Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Židovi su obećali da će pomoći Kurejšijama ako odluče da napadnu Medinu. Postigli su dogovor sa nevjernicima i čak pripremili i plan bitke. Osim toga, na povratku prema Medini nahuškali su i pleme Gassan – jedno od najvećih arapskih plemena – i sa vođama tog plemena postigli sporazum da se i ovi pridruže snagama Kurejšija.

Plan bitke je bio spreman i svako je znao svoj zadatak. Kurejš i Gassan su trebali napasti Medinu sa ogromnom vojskom, dok su Židovi trebali u isto vrijeme kada ovi napadnu izvana, napraviti sabotažu iznutra grada.

Kada je Poslanik, s.a.v.s., otkrio izdajnički plan, poduzeo je mjere da osujeti ovu zavjeru. Prvo je naredio ashabima da iskopaju kanal oko Medine kako bi odbio napadače. Drugo, poslao je Sa'da ibn Muaza i Sa'da ibn Ubadu do Ka'ba ibn Eseda, vođe plemena Benu Kurejza, da tačno sazna na čijoj su oni strani. U to vrijeme, već su bili na snazi dogovori koje su potpisali Božiji Poslanik, s.a.v.s., i Židovi plemena Benu Kurejza. Dvojica Poslanikovih izaslanika su se sastala sa židovskim vođom, ali je na njihovo iznenađenje on nijekao taj ugovor govoreći: "Nismo potpisali nikakav sporazum niti dogovor sa Muhammedom!"

* * *

Poslaniku, s.a.v.s., bilo je veoma teško da stanovnike Medine izlaže tako opasnom napadu i iscrpljujućoj opsadi, zato je jedini odgovor na ovakvu situaciju bio neutralizovati pleme Gassan tako da bi neprijateljska vojska izgubila pola svojih ljudi i pola svoje snage. Počeo je pregovarati sa vođama plemena Gassan ne bi li ovi pristali da okrenu leđa Kurejšu u zamjenu za jednu trećinu ukupnih usjeva u Medini. Vođe Gassana su prihvatile ovaj dogovor i obje strane su ubrzo nakon toga trebale potpisati dogovor.

Poslanik, s.a.v.s., nije mogao učiniti ništa više bez konsultovanja sa svojim ashabima. Cijenio je mišljenja Sa'da ibn Muaza i Sa'da ibn Ubade jer su oni bili vođe Medine i imali su pravo da kažu svoje mišljenje prije donošenja bilo kakve odluke koja se na bilo koji način odnosila na njih.

Poslanik, s.a.v.s., obavijestio ih je o tim pregovorima i o tome da je pristao na ovakvu kompenzaciju kako Medina i njeni stanovnici ne bi bili izloženi ovom opasnom napadu i užasnoj opsadi. Obojica su upitali Poslanika s.a.v.s.: "Je li to stvar izbora ili te je Allah, dž.š., nadahnuo time?" Poslanik, s.a.v.s., odgovorio je: "To je, ustvari, nešto što sam vam ja odabrao. Tako mi Allaha, dž.š., činim ovo samo zbog toga što vidim da su Arapi udružili snage da bi vas istrijebili do zadnjeg, pa sam ja želio da im umanjim snagu." Sa'd ibn Muaz je imao osjećaj da je vrijeme da budu iskušani i kao ljudi i kao vjernici pa reče: "O, Allahov poslaniče, kada smo i mi i ovi Židovi bili nevjernici i mnogobošci, nisu ni pomišljali da pojedu jednu običnu hurmu sa naše zemlje osim ako im je mi ne bismo poklonili iz darežljivosti i gostoprimstva ili ako bi je oni sami kupili. Kako onda da im damo svoj novac sada, nakon što nas je Allah, dž.š., uputio na Pravi put i počastio nas islamom? Tako mi Allaha, dž.š., možemo izdržati i bez ovog ugovora i nećemo im dati ništa osim borbe sve dok Allah, dž.š., ne okonča nas sukob." Poslanik, s.a.v.s., odjednom je promijenio mišljenje i obavijestio vođe plemena Gassan da su njegovi ashabi odbili predloženi dogovor a da je i on odobrio i podržao njihovo mišljenje.

* * *

Nekoliko dana nakon toga Medina je bila u strašnom okruženju. Ustvari, to je bila opsada koju je ona sebi izabrala više nego je bila nametnuta, što je bila posljedica iskopavanja kanala kao mjere zaštite i sigurnosti. Muslimani su se pripremili za rat. Sa'd ibn Muaz je išao okolo sa svojim kopljem i sa svojom sabljom i recitovao stihove: "Budno sam čekao da počne bitka. Kako smrt izgleda lijepa kada dolazi u pravo vrijeme."

U jednoj fazi bitke Sa'da je u ruku pogodilo nekoliko neprijateljskih strijela i krv je pokuljala iz njegovih rana. Pružili su mu prvu pomoć da mu zaustave krvarenje, a zatim je Poslanik, s.a.v.s., naredio da ga odnesu do džamije gdje je podignut šator, kako bi u vrijeme liječenja bio blizu Poslanika, s.a.v.s. Muslimani su ponijeli svog velikog heroja do Poslanikove džamije a on je pogledao u nebo i rekao: "O, Allahu, Gospodaru naš! Ako će još potrajati bitka protiv Kurejšija daj mi da poživim još malo kako bih se borio protiv njih, jer nema mi ništa draže od borbe protiv onih ljudi koji vrijeđaju Tvoga poslanika, koji ne vjeruju u njega i koji su ga čak prisilili da se iseli iz rodnog kraja. Ali ako je bitka već završena, molim Te da me dokrajče moje rane i da umrem kao šehid. Molim Te, Allahu, dž.š., ne daj mi da umrem dok se ne osvetim plemenu Benu Kurejza!"

* * *

Allah, dž.š., uz tebe je, o, Sa'de ibn Muaze! Jer ko bi osim tebe mogao reći tako nešto u takvoj situaciji? Allah, dž.š., primio je njegovu dovu. Ubrzo nakon toga, podlegao je ranama, ali nije umro dok se nije osvetio Židovima plemena Benu Kurejza. Nakon što su Kurejšije ostale bespomoćne u svom pokušaju da unište Medinu a njihove vojnike obuzela panika, uzeli su svoje naoružanje i svoju opremu i vratili se u Mekku razočarani i osramoćeni.

Božiji Poslanik, s.a.v.s., smatrao je da nema pravo biti popustljiv do te mjere da Židove plemena Benu Kurejza i dalje ostavi tako da mogu izdati Grad kada god im se takvo što prohtije. Zato je naredio ashabima da napadnu Benu Kurejzu i muslimani su ih držali tako u opsadi 25 dana. Kada su Židovi shvatili da im nema izlaza, zamolili

su Božijeg Poslanika, s.a.v.s., da prepusti njihovu sudbinu u ruke Sa'da ibn Muaza, njihovog saveznika iz vremena džahilijeta, i da on odluči šta će sa njima učiniti.

* * *

Poslanik, s.a.v.s., poslao je svoje ashabe da dovedu Sa'da iz njegovog šatora kod džamije. Donijeli su ga na devi a izgledao je veoma blijedo i iscrpljeno. Poslanik, s.a.v.s., obratio mu se: "Sa'de, ti odluči šta ćemo sa plemenom Benu Kurejza!" Sa'd se sjetio svih njihovih prevara i izdaja, a naročito u vrijeme Bitke na Hendeku, kada je Medina skoro bila opustošena, pa reče: "Ubijte njihove ratnike, porobite njihovu djecu i podijelite njihovu imovinu." Tako se Sa'd osvetio prije nego što je umro.

* * *

Sa'dove rane su postajale svakim danom sve gore. Jednog dana ga je posjetio Božiji Poslanik, s.a.v.s., i zatekao ga na samrti, pa je uzeo njegovu glavu i spustio je sebi u krilo, te se obratio Allahu riječima: "O, Allahu, Gospodaru naš! Sa'd se žestoko borio na Allahovom putu. Vjerovao je u Tvog poslanika i učinio je sve što je mogao. Molim Te, primi njegovu dušu onako kako Ti najbolje primaš duše." Riječi Poslanika, s.a.v.s., bile su olakšanje i sigurnost za plemenitu dušu koja je napuštala svoje tijelo. Nastojao je otvoriti svoje oči, nadajući se da će posljednje lice koje će vidjeti biti Poslanikovo lice, pa reče: "Neka je mir i spas na tebe, Božiji poslaniče! Svjedočim da si ti zaista Allahov poslanik."

Posljednjim pogledom u Sa'dovo lice Božiji Poslanik ga je ispratio i rekao: "Blago tebi, Ebu Amre!" Ebu Seid el-Hudri (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) rekao je: "Bio sam jedan od onih koji su iskopali mezar za Sa'da i svaki put kada bismo iskopali sloj zemlje, osjetili bismo miris miska. I tako je bilo sve dok nismo do kraja iskopali mezar." Sa'dova smrt je bila veoma veliki gubitak za sve muslimane. Jedino su ih tješile riječi Božijeg Poslanika s.a.v.s.: "Zatreslo se prijestolje Milostivoga kada je umro Sa'd ibn Muaz!"

46.

SA'D IBN UBADE

Bajraktar ensarija

Sa'd ibn Muaz se skoro nikada ne spominje bez Sa'da ibn Ubade. Obojica su bili vođe Medine. Sa'd ibn Muaz je bio vođa plemena Evs a Sa'd ibn Ubade vođa plemena Hazredž. I obojica su bili među prvim muslimanima u Medini. Obojica su učestvovali na Sastanku na Akabi i živjeli su uz Božijeg Poslanika, s.a.v.s., kao iskreni i odani vjernici i vojnici.

Sa'd ibn Ubade je imao posebno mjesto među ensarijama jer je i on osjetio mučenja i torture kojima su muslimani bili izloženi od Kurejšija u Mekki. Bilo je razumljivo to što su Kurejšije željele mučiti one muslimane koji su živjeli u Mekki, ali mučiti čovjeka iz Medine bio je presedan. Ubade nije bio običan čovjek, bio je poznat i utjecajan vođa. Ovakvu privilegiju je uživao samo Sa'd ibn Ubade.

Nakon što su u tajnosti dali zavjet na pokornost Poslaniku, s.a.v.s., na Akabi i dok su se ensarije spremale da se vrate kući, Kurejšije su saznale za njihov zavjet. Njihov dogovor je omogućio Božijem Poslaniku, s.a.v.s., da se odseli zajedno sa svojim ashabima u Medinu kako bi izbjegao mučenja idolopoklonika i sile mraka te kako bi tamo potražio spas i podršku.

U tom momentu su Kurejšije pobjesnjele i krenule u lov na one koji su dali zavjet Božijem Poslaniku, s.a.v.s. Nevjernici su zarobili Sa'da ibn Ubadu, svezali mu konopcem ruke za vrat a konopac pričvrstili za sedlo i odveli ga nazad u Mekku gdje su ga tukli i zlostavljali.

Kako se to moglo desiti Sa'du ibn Ubadi? Bio je vođa Medine, koji je uvijek pomagao bilo kojem članu Kurejša kojemu je bila potrebna pomoć, štitio je njihove trgovačke karavane i ukazivao im gostoprimstvo kada god su posjećivali Medinu. Sigurno oni koji su ga zarobili i koji su ga zlostavljali nisu znali ko je on. Ali čak i da su znali, da li bi to njima išta značilo? To su bili oni koji su mučili prvake Mekke kada su primili islam, zar ne? Tih dana su Kurejšije bile potpuno izluđene. Gledali su kako propada džahilijjet pod pritiskom Istine i jedino što su mogli učiniti bilo je da se nemilosrdno i okrutno svete.

Kao što smo već rekli, Sa'd ibn Ubade bio je okružen nevjernicima koji su ga tukli i mučili. Poslušajmo tu priču kako je iznosi lično Sa'd: "Tako mi Allaha, dž.š., bio sam u tako užasnom stanju i prepušten na milost i nemilost njima. Tada sam ugledao grupu ljudi iz plemena Kurejš kako mi prilaze. Među njima je bio i jedan bijeli čovjek koji je izgledao blistavo kao dan, pa sam rekao sebi: 'Pa, ako ima iko među ovim ljudima sa imalo milosti i sažaljenja, onda je to, sigurno, ovaj čovjek.' Nažalost, čim mi se približio, podigao je svoju šaku i jako me udario, pa sam rekao sebi da niko od njih nema nimalo srca da me spasi. I tako sam bio žrtva u njihovim rukama, a dok su me vukli dotrčao mi je jedan čovjek i naružio me govoreći: 'Sram te bilo! Zar ti niko iz plemena Kurejš ne duguje uslugu zbog dobrosusjedstva?' Odgovorio sam: 'Da, naravno. Pomogao sam trgovcima Džubejra ibn Mut'ama i branio ih od onih ljudi iz moga plemena koji su im nanosili nepravdu. Također sam pomogao Harisu ibn Harbu ibn Umejju. Zatim su me ti ljudi natjerali da glasno dozivam njihova imena i da govorim da mi oni duguju uslugu zbog dobrosusjedstva, pa sam tako i učinio.' Tada je taj čovjek otrčao njima i rekao im: 'U dolini tuku jednog čovjeka iz plemena Hazredž a on doziva vas i govori da mu dugujete uslugu

zbog dobrosusjedstva.' Pitali su ga ko sam i čim im je rekao, rekli su da je tačno sve što sam rekao i požurili su da me izbave."

Sa'd je napustio Mekku nakon ovog neugodnog napada i shvatio je koliko je kurejšijska okrutnost i surovost bila spremna da se iskuša nad golorukim ljudima koji su pozivali na dobro, istinu i mir. Ovaj napad mu je izoštrio volju i odlučio je da učini sve što je u njegovoj moći kako bi pomogao Božijem Poslaniku, s.a.v.s., i njegovim ashabima.

* * *

Odmah nakon što su se odselili njegovi ashabi i Božiji Poslanik, s.a.v.s., odselio se u Medinu. Tamo je Sa'd sav svoj imetak dao na raspolaganje muhadžirima. Sa'd je bio darežljiv i po svojoj prirodi, ali i nasljedno pošto je bio sin Ubade ibn Dulejma ibn Harisa, koji je bio poznat po svojoj darežljivosti u vrijeme džahilijjeta. Sa'dova darežljivost je postala znak raspoznavanja njegovog čvrstog i jakog imana.

Prenosioci o toj njegovoj darežljivosti kažu: "Sa'dov čanak je često pratio Poslanika, a ulazio je i u njegove odaje." Također kažu da je neki čovjek ensarija često pozivao jedno, dvoje ili čak troje muhadžira na obrok, a Sa'd ibn Ubade je pozivao preko 80 muhadžira.

Samo zbog toga je Sa'd uvijek molio Uzvišenog Allaha, dž.š., da mu podari još više pa je učio: "O, Uzvišeni Allahu, dž.š., za mene nije mali imetak, niti sam ja za njega!" Zato je Božiji Poslanik, s.a.v.s., s opravdanjem molio Uzvišenog Allaha, dž.š.: "O, Gospodaru, blagoslovi porodicu Sa'da ibn Ubade i smiluj joj se."

* * *

Ne samo da je Sa'd svoje bogatstvo stavio u službu islama, ispravne i prave vjere nego i svoju energiju i svoje sposobnosti. Bio je spretan strijelac. Pokazao je jedinstven duh i samopožrtvovanost u vrijeme bitaka pod komandom Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Ibn Abbas je rekao za njega (neka je Allah, dž.š., zadovoljan obojicom): "Svaki put kada bi Božiji Poslanik, s.a.v.s., išao u rat nosio je dva bajraka: bajrak muhadžira, koji je nosio Alija ibn ebi Talib, i bajrak ensarija, koji je nosio Sa'd ibn Ubade."

* * *

Izgleda da je dio njegovog karaktera bila i strogoća. Bio je veoma tvrd u podržavanju pravde ili onoga što je on vjerovao da je ispravno. Kada je bio siguran u nešto, on bi to iznio u javnost sa nepokolebljivom otvorenošću i beskompromisnom ustrajnošću. Ovakva striktnost, ili, možemo reći, ova krutost, bila je razlog što je on imao mnogo mišljenja koja su bila upitna.

* * *

Naprimjer, na dan kada je oslobođena Mekka, Božiji Poslanik, s.a.v.s., dao mu je zadatak da predvodi jedan bataljon. Čim je stigao do predgrađa Mekke, Svetog grada, povikao je: "Danas je dan velike bitke. Danas je dan prekoračenja." Kada je njegove prijetnje čuo Omer ibn Hattab, r.a., brzo je otišao Poslaniku, s.a.v.s., i rekao: "O, Božiji poslaniče, poslušaj šta je Sa'd upravo rekao... Ne bi mu trebalo povjeriti da komanduje bataljonom koji će napasti Kurejšije." Poslanik, s.a.v.s., složio se sa tom konstatacijom i naredio Omeru, r.a., da to riješi i da on preuzme komandu.

Izgleda da se Sa'd kada je ugledao Mekku u okruženju, u bespomoćnom položaju, sjetio mučenja i tortura kroz koje su nekada prolazili on i vjernici od strane nevjernika. Sjetio se svih ratova koje su vodili protiv muslimana koji su pozivali u vjeru u Jednog Boga samo zato što su vjerovali da nema boga osim Allaha, dž.š. Njegova tvrda narav se naslađivala nevolji Kurejšija i zaklinjala se na osvetu.

* * *

Ovakva strogoća i krutost koje su bile Sa'dove karakteristike, bile su povod da on zauzme svoj poznati stav na dan Bitke na Sekifi. Kada je Božiji Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret, grupa ensarija je srela Sa'da u plemenu Benu Se'ada kako u hladu prisustvuje nekom sastanku te su mu rekli da nasljednik Božijeg Poslanika, s.a.v.s., (halifa) mora biti neko od ensarija, pošto je hilafet bio čast na ovom svijetu, ali i na ahiretu, zato su oni htjeli da dobiju tu čast. Ali Poslanik, s.a.v.s., već je

izabrao svog nasljednika (halifu) kada je zamolio Ebu Bekra, r.a., da ga zamijeni u mihrabu dok je bio bolestan. Njegovi ashabi su ovu kao i ostale posebne vrline koje je posjedovao Ebu Bekr, r.a., – naprimjer bio je skupa sa Poslanikom, s.a.v.s., u pećini – shvatili kao znak da on treba biti halifa.

S jedne strane, Omer ibn Hattab, r.a., zajedno sa svojim ashabima je stao na stranu Ebu Bekra, r.a., i čvrto su držali svoj stav. S druge strane, Sa'd ibn Ubade sa svojim ashabima je čvrsto stajao na svojoj poziciji. Ovakva situacija je naljutila mnoge ashabe Božijeg Poslanika s.a.v.s., koji su Ibn Ubadu smatrali odgovornim za to neslaganje.

Međutim Sa'd ibn Ubade se takvim svojim stavom rano odazvao zovu svoje prirode, jer kao što smo već rekli, uvijek je tvrdoglavo stajao uz svoja uvjerenja i ustrajavao u svojoj otvorenosti i jasnosti opredjeljenja. Ova osobina se jasno pokazala u Bici na Hunejnu pred samim Poslanikom, s.a.v.s. Kada bi muslimani izvojevali pobjedu, Poslanik, s.a.v.s., uvijek je raspodjeljivao ratni plijen među svim muslimanima, ali tog dana on je posebnu pažnju obratio na one čija je srca Allah, dž.š., zadobio, tj. prvake koji su skoro primili islam, kako bi im to pripomoglo da se adaptiraju. Ni je dao ništa onim muslimanima kod kojih je vjera bila već duboko usađena jer je mislio da im je iman dovoljno jak. Dao je samo onim vojnicima koji su bili u nuždi. Ono što je Božiji Poslanik najviše davao bilo je ukazivanje časti za čime se većina njih natjecala. Ratni plijen je postao jedan važan izvor primanja od kojeg su muslimani živjeli pa su se ensarije ljutito čudile zašto im je Poslanik, s.a.v.s., uskratio njihov dio ratnog plijena.

Hassan ibn Sabit, pjesnik ensarija, recitovao je stihove: "Idi Poslaniku, s.a.v.s., i reci mu da si najbolji među ljudima. Zašto si pozvao pleme Sulejma da uzme svoj dio ratnog plijena, iako su oni samo muhadžiri, a nisi dao ensarijama koji su ponudili zaštitu, pomoć i podršku muhadžirima? Allah, dž.š., nazvao ih je ensarijama zato što su vjerovali i potpomogli vjeru Upute u vrijeme žestoke borbe i rata. Pohrlili su da se bore na Allahovom putu i podnosili teškoće i nedaće a da nisu klonuli niti izgubili vjeru."

U ovim redovima, pjesnik Poslanika i ensarijâ vrlo elokventno je izrazio zbunjenost i razočaranost koju su ensarije osjećale kada je Božiji Poslanik, s.a.v.s., ratni plijen dao onima kojima je dao a njima nije dao ništa.

Vođa ensarija Sa'd ibn Ubade shvatio je u kakvom se problemu nalaze nakon što je čuo da ljudi potajno razgovaraju o tome. To mu se nije svidjelo pa je natjeran svojim nagonom, odmah otišao Poslaniku, s.a.v.s., i rekao: "O, Allahov poslaniče, ta grupa ensarija je nezadovoljna kako si raspodijelio ratni plijen. Podijelio si ratni plijen među svojim saplemenicima i bio si izdašan u davanju drugim arapskim plemenima, ali nisi ništa dao ensarijama."

Tako je iskreni čovjek skinuo to sa sebe i Poslaniku, s.a.v.s., iznio pravo stanje o situaciji u kojoj se nalaze. Poslanik, s.a.v.s., upitao ga je: "A šta ti misliš o tome?" Sa'd sa istom otvorenošću odgovori: "I ja mislim isto kao i moji ljudi." Zatim ga je Poslanik, s.a.v.s., zamolio da sakupi ensarije. Moramo ispričati događaj do samoga kraja jer se nije moguće oduprijeti njegovoj fascinantnosti.

Kada je Poslanik, s.a.v.s., došao na mjesto gdje su se okupile ensarije, pogledao je u njihova ožalošćena lica, a njegov osmijeh je zasvjetlucao od zahvalnosti i ljubavi prema njima. Zatim reče: "O, ensarije, čujem da se ne osjećate lijepo zbog skorašnjeg događaja. A zar niste živjeli u džahilijjetu pa sam vam ja pokazao Allahov put? Zar niste bili siromašni pa vas je Allah, dž.š., iz svoga obilja obogatio? A zar niste bili neprijatelji jedni drugima pa vam je Allah, dž.š., ujedinio vaša srca?"

Odgovorili su: "Zaista su Allah, dž.š., i Njegov poslanik mnogo bolji i darežljiviji."

Poslanik, s.a.v.s., reče: "Zar nemate ništa reći?"

Odgovorili su: "Nema se šta drugo reći osim da je bogatstvo i obilje kod Allaha, dž.š., i Njegovog poslanika."

Nakon toga je Božiji poslanik, s.a.v.s., rekao: "Tako mi Allaha dž.š., mogli ste s pravom reći: 'Vjerovali smo ti kada su te svi smatrali lašcem.

Podržali smo te kada si bio razočaran. Dali smo ti novac u vrijeme kada si bio siromašan i čak smo ti pružili i utočište u vrijeme kada si ostao bez doma.' O, ensarije, zar ste žalosni zbog nečega tako bijednog i dunjalučkog što sam dao nekim ljudima kako bih njihova srca pridobio u islam a vama nisam dao ništa jer sam vjerovao da vam je dovoljna vaša vjera? Zar vam nije dovoljno to što će ostali ljudi otići kućama sa jednom ovcom ili devom a vi ćete se vratiti sa ljubavlju i zahvalnošću Božijeg poslanika? Tako mi Allaha, dž.š., da nisam jedan od muhadžira najradije bih bio jedan od ensarija, a kada bi ljudi išli različitim putevima, ja bih izabrao pravac kojim idu ensarije. Uzvišeni Allahu, dž.š., smiluj se ensarijama, njihovoj djeci i njihovim potomcima."

Dok je Poslanik, s.a.v.s., završio svoj govor, njihove oči bile su ispunjene suzama, jer su im riječi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ispunile srca smirajem i obogatile njihove duše. Svi, uključujući i Sa'da, plakali su govoreći: "Dovoljno nam je da imamo kao nagradu ljubav Božijeg Poslanika, s.a.v.s."

* * *

Prvih dana hilafeta Omera, r.a., Sa'd je otišao vođi pravovjernih i potpuno otvoreno mu rekao: "Tako mi Allaha, dž.š., više smo voljeli tvog ashaba Ebu Bekra, r.a., od tebe. Tako mi Allaha, dž.š., ja ne mogu izdržati da živim blizu tebe." Omer, r.a., smireno je odgovorio: "Ko god mrzi svoje društvo, treba potražiti bolje društvo negdje drugo." Sa'd je rekao: "Stvarno ću potražiti bolje društvo negdje drugo."

* * *

Sa'dove riječi upućene Omeru, r.a., nisu bile izraz mržnje niti prkosa, jer čovjek koji je bio zadovoljan da mu nagrada bude Poslanikova ljubav nije nikako mogao zanijekati svoju odanost čovjeku kakav je bio Omer, r.a., kojeg je i sam Poslanik, s.a.v.s., uvijek volio i cijenio. Sa'd ibn Ubade samo nije htio čekati na neki događaj koji će se završiti i koji će rezultirati svađom između njega i vođe pravovjernih Omera ibn Hattaba, r.a. To bi bilo nešto što on nije želio niti je htio prihvatiti. Sa'd

je bio jedan od ashaba koje je Kur'an, a.š., opisao kao *milostive među sobom*. Otputovao je u Siriju. Ubrzo nakon što se nastanio na visoravni Huran, umro je i vratio se svome Gospodaru, Najmilostivijem.

47.

USAMA IBN ZEJD

Voljeni sin voljenog čovjeka

Omer ibn Hattab, r.a., vođa pravovjernih, sjeo je da muslimanima podijeli novac iz trezora.

Bio je red na Abdullaha ibn Omera, a Omer, r.a., dao mu je svoj dio. A onda je došao red na Usamu ibn Zejda. Omer, r.a., dao mu je duplo više od onoga što je dao svom sinu Abdullahu. Pošto je Omer, r.a., davao ljudima po njihovim zaslugama i djelima, Abdullah ibn Omer se pobojao da ne zauzima dovoljno priznato mjesto koje je on želio da zauzme, a to je da bude po pokornosti, djelima, pobožnosti i odricanju jedan od najbližih Allahu, dž.š.

Zato je pitao svoga oca: "Više cijeniš Usamu, iako sam ja sa Božijim Poslanikom, s.a.v.s., prošao kroz ono kroz šta on nije." Omer, r.a., odgovori mu: "Usama je Poslaniku, s.a.v.s., bio draži od tebe, a i njegovog oca je Poslanik, s.a.v.s., više volio nego što je volio tvoga oca."

Ko je bio taj čovjek koji je zajedno sa svojim ocem bio tako blizu Poslanikovom srcu i njegovoj ljubavi? Bila je to visoka čast koju nije uživao ni Ibn Omer a ni njegov otac Omer, r.a.

Ko je to bio? To je bio Usama ibn Zejd, koji je među ashabima Božijeg Poslanika, s.a.v.s., bio poznat kao *Voljeni Sin Voljenog Oca.*

Otac mu je bio Zejd ibn Harise,* Poslanikov sluga, koji je volio Božijeg Poslanika, s.a.v.s., više od svoga oca, svoje majke i svoje rodbine. Bio je sa njim kada je Poslanik, s.a.v.s., stajao ispred velike grupe ashaba kada je rekao: "Hoću da posvjedočite da je Harise moj sin, on će naslijediti od mene a ja ću naslijediti od njega."

Njegovo ime je ostalo Zejd ibn Muhammed sve dok praksu usvajanja djece nije dokinuo Kur'an, a.š. Usama je njegov sin. Majka mu je bila Ummi Ejmen, Poslanikova sluškinja i kućna pomoćnica.

Usamina fizička pojava davala mu je izgled nekog beskorisnog čovjeka. Historičari i pripovjedači opisuju ga kao čovjeka tamne kože i tubastog nosa. Historija je samo sa ove dvije riječi, i ne više, opisala Usamin fizički izgled.

Međutim otkada je to za islam bio značajan nečiji fizički izgled? Zar Poslanik, s.a.v.s., nije rekao: "Možda je kosa nekog muslimana neuredna ili su njegove noge prekrivene prašinom, ili mu odjeća nije uredna, ali kada se zakune Allahom, dž.š., ispuni svoje obećanje?"

Zato ostavimo postrani njegov izgled. Ostavimo na miru njegovu tamnu boju kože i njegov tubasti nos: ništa slično tome se u islamu ne uzima u obzir. Umjesto toga, pogledajmo njegovu odanost. Kako je bio odan? Kakve je imao vrline? Kako je bio iskren? Kako je bio bogobojazan? Koliko je bio velikodušan? Na osnovu vrijednosti njegove duše, zaslužio je da ga Božiji Poslanik, s.a.v.s., beskrajno voli i cijeni: "Usama ibn Zejd je najdraži meni i želim da bude jedan od časnih ljudi. Preporučujem vam da se lijepo ponašate prema njemu."

* * *

Usama (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) imao je sve pozitivne osobine što mu je omogućilo da bude blizak Poslanikovom srcu i da bude voljen u njegovim očima. Bio je sin dvoje darežljivih muslimana koji su među prvima primili islam i koji su u isto vrijeme bili najbliži i najodaniji Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.

---

* Njegova biografija je spomenuta ranije u ovoj knjizi.

Kao jedan od istinskih sinova islama, od svojih najranijih dana je odgajan čistom prirodom islama tako da nije osjetio mrak džahilijjetskog perioda.

Iako je bio veoma mlad, bio je čvrst vjernik i nepokolebljiv musliman koji je ispunjavao sve svoje obaveze prema vjeri sa velikom odanošću i nepokolebljivom voljom. Sa velikim razumijevanjem i poniznošću bio je bezgranično odan Allahu, dž.š., i Njegovom poslaniku s.a.v.s.

Osim toga, predstavljao je žrtve svih vrsta diskriminacije koje je islam spasio. Kako je taj mladić tamne kože i tubastog nosa do te mjere osvojio srce Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i muslimana? To je bilo moguće samo onda kada je islam ispravljao ljudske norme i vrijednosti tako što je diskriminaciju među ljudima riješio na sljedeći način: *"Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji..."* (49: 13)

Na dan kada je oslobođena Mekka, Poslanikov ashab koji je jahao iza njega na konju bio je taj čovjek tamne kože i tubastog nosa, Usama ibn Zejd. Jedna od najvećih pobjeda u islamu bio je događaj Osvojenja Mekke. Tog dana sa Poslanikove lijeve i desne strane su bili Bilal i Usama, dva čovjeka tamne kože, međutim Allahova riječ koju su oni nosili u svojim čistim, kreposnim srcima dopustila im je da zasluže sve pohvale i visoko cjenjene položaje.

* * *

Usama još nije bio napunio ni 20. godinu kada mu je Božiji Poslanik, s.a.v.s., naredio da predvodi vojsku među čijim su vojnicima bili i Omer, r.a., i Ebu Bekr, r.a. Jedna grupa muslimana počela je gunđati jer su bili nezadovoljni ovom odlukom i mislili su da je previše za jednog mladića kakav je bio Usama ibn Zejd da zapovijeda vojskom u čijim je redovima bio i veliki broj muhadžira i starijih ensarija. Njihova došaptavanja stigla su i do Božijeg Poslanika, s.a.v.s., pa se on popeo na mimberu, izrazio hvalu i slavu Uzvišenom Allahu, dž.š., a potom rekao: "Neki ljudi su kritikovali to što vojskom komanduje

Usama, oni su kritikovali i kada je vojskom zapovijedao njegov otac prije njega. Njegov otac je zaslužio da bude vojskovođa isto kao što je zaslužio i Usama. On je, pored svog oca, najdraži meni i nadam se da je među časnim ljudima. Naređujem vam da se lijepo ophodite prema njemu."

Prije nego je vojska krenula prema svome odredištu, Božiji Poslanik, s.a.v.s., preselio je na ahiret; ali je svojim ashabima ostavio mudru oporuku: "Izvršavajte Usamine naredbe! Izvršavajte Usamine naredbe!"

Uprkos novim prilikama koje je uzrokovala Poslanikova smrt, Ebu Bekr es-Siddik, r.a., prvi halifa, insistirao je da se ispoštuje Poslanikova želja. Usamina vojska krenula je prema svome odredištu, jedino što je halifa zatražio od Usame bilo je da Omer, r.a., ostane sa njim u Medini.

U isto vrijeme, bizantinski imperator čuo je da je Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret i da vojska sa Usamom ibn Zejdom na čelu napada granice u Siriji. Nije mogao prikriti svoje čuđenje i zapanjenost snagom muslimana čiji se planovi i mogućnosti nisu uopće promijenili nakon Poslanikove smrti. Kao rezultat toga, Bizantinci su odustali od plana da koriste sirijske granice kao odskočnu dasku za napad na centar islama na Arapskom poluotoku i tako je njihova moć počela slabiti.

Usamina vojska se sigurno vratila bez gubitaka tako da su muslimani rekli: "Nikada nismo vidjeli sigurniju vojsku od Usamine."

* * *

Životne lekcije, veoma mudre lekcije, Usami je davao lično Poslanik, s.a.v.s. Usama je nastavio živjeti u skladu sa tim mudrostima nakon Poslanikove smrti pa sve do momenta kada je i on sam napustio ovaj svijet u kasnom periodu Muavijine vladavine.

Dvije godine prije nego što je Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret, Usamu je Poslanik, s.a.v.s., poslao da predvodi jedan odred koji je trebao presresti nekoliko idolopoklonika koji su napadali islam i njegove

sljedbenike. To je bilo prvi put da Usama bude imenovan kao zapovjednik jednog odreda. Ispunio je svoj zadatak uspješno i pobjedonosno. Vijesti o njegovoj pobjedi došle su prije njega a Poslanik, s.a.v.s., bio je uistinu zadovoljan.

Neka ostatak priče pripovjedi sam Usama: "Kada sam došao Božijem Poslaniku, s.a.v.s., dobre vijesti su već bile stigle do njega. Poslanikovo lice je zanosno sjalo. Zamolio me da sjednem bliže njemu i rekao mi: 'Pričaj mi.' Ja sam pričao i prepričavao. Spomenuo sam mu da su u jednom momentu idolopoklonici bili poraženi i bio sam na dometu jednog čovjeka na koga sam usmjerio svoje koplje. Čovjek je rekao: 'Nema boga osim Allaha!' Međutim ja sam bacio svoje koplje i ubio ga. Poslanik, s.a.v.s., promijenio je izraz lica. Rekao je: 'Teško tebi! Kako si mogao to učiniti kada je rekao: 'Nema boga osim Allaha.' Teško tebi! Kako si mogao to učiniti kada je rekao: 'Nema boga osim Allaha.' Nastavio je to govoriti do te mjere da sam poželio da se riješim svih svojih djela i da nanovo primim islam toga dana. Ne, tako mi Allaha, dž.š., neću se nikada više boriti protiv onoga ko izgovori šehadet, nakon onoga što sam čuo od Poslanika s.a.v.s."

* * *

Kroz čitav život Usamu je vodila ova mudra lekcija.

Kako mudra pouka! Pouka koja otkriva Poslanikovu humanost, pravednost, veličinu njegovih učenika, velikodušnost njegove vjere i njegovog ponašanja. Iako je Usama ubio idolopokloničkog vojnika, Poslanik, s.a.v.s., toliko je žalio zbog tog ubistva.

Kada je taj vojnik izgovarao šehadet, u isto vrijeme je držao sablju u desnoj ruci, sablju na kojoj su još uvijek visili komadi muslimanskog mesa. Izrekao je šehadet kako bi spasio svoju dušu ili da sebi da drugu šansu da promijeni svoj pravac ili da ponovo započne borbu.

Međutim njegova krv je postala nepovrediva a njegov život zaštićen i siguran samo zato i istog onog momenta kada je izgovorio šehadet, bez obzira kakva mu je bila namjera i želja. Usama je potpu-

no shvatio pouku. Ako je Poslanik, s.a.v.s., zabranio ubistvo čovjeka u takvoj situaciji zbog toga što je taj čovjek rekao: "Nema boga osim Allaha", šta bi tek bilo kada bi se borio protiv pravih vjernika i pravih muslimana? Zato je Usama bio neutralan u vrijeme sukoba između Alije, r.a., i njegovih sljedbenika sa jedne strane i Muavije na drugoj strani.

Mnogo je volio Aliju, r.a., i znao je da je Istina na njegovoj strani. Ali nakon što ga je Poslanik, s.a.v.s., ukorio zbog ubistva jednog idolopoklonika koji je rekao: "Nema boga osim Allaha", kako bi uopće mogao ubiti jednog muslimana koji vjeruje u Allaha, dž.š., i Njegovog poslanika? Stoga je poslao poruku Aliji, r.a.: "Da si u raljama lava, ušao bih sa tobom. Ali nikada prije nisam bio u ovakvoj situaciji."

Zatvorio se u osamu u čitavom ovom periodu borbe i rata. Kada su mu došli neki ashabi da se sa njim prepiru oko njegove odluke, on je samo rekao: "Nikada se neću boriti protiv bilo koga ko kaže: 'Nema boga osim Allaha.'"

Jednom mu je neko proučio ajet: *"I borite se protiv njih sve dok mnogoboštva ne nestane i dok se Allahova vjera slobodno ispovijedati ne mogne..."* (2: 193) On je na to odgovorio: "To su idolopoklonici i mi smo se borili protiv njih sve dok nisu prestala zlostavljanja i dok nije pobijedila Allahova vjera."

* * *

Godine 54. po Hidžri Usama je krenuo pred svoga Gospodara. Toga dana su se otvorile džennetske kapije da prihvate jednog od najpoštovanijih i najbogobojaznijih vjernika.

48.

ABDURRAHMAN IBN EBI BEKR

Junak do samog kraja!

Bio je prava slika i prilika arapskog junaštva u pravom svjetlu. Otac mu je bio Es-Siddik, prvi čovjek koji je primio islam, vjernik bez premca i Poslanikov saputnik kada su bili u pećini. Uprkos svemu tome, njegov sin Abdurrahman je tvrdoglavo i čvrsto preuzeo pagansku vjeru svoga plemena i kipove plemena Kurejš.

U Bici na Bedru borio se na strani Kurejšija. U vrijeme Bitke na Uhudu bio je u prvim redovima kopljanika koje su regrutovale Kurejšije kako bi napali muslimane.

Prije svake bitke običaj je bio da se odigra tradicionalna borba parova (jedan protiv drugog). Abdurrahman je izašao pitajući muslimane koga će oni izabrati da se bori protiv njega. Njegov otac, Ebu Bekr es-Siddik, r.a., krenuo je u boj protiv svoga sina. Međutim Poslanik, s.a.v.s., zadržao ga je i tako ga spriječio da se bori protiv svoga sina.

* * *

Svaki pravi Arap je prije svega odan svojim uvjerenjima. Biti uvjeren u neku vjeru ili ideju znači biti zarobljen takvim uvjerenjem da nema načina da ga se riješiš, osim ukoliko neko novo uvjerenje ne ispuni njegov razum i dušu bez prevare i lažiranja.

Uprkos tome što je Abdurrahman poštovao svoga oca, što je vjerovao u njegovu racionalnost i veličinu njegovog ponašanja i njegove duše, pokazalo se da je odanost uvjerenju nadjačalo sve ostalo. Prelazak njegovog oca na islam nije ga ponukao da i on promijeni uvjerenje.

Ostao je nepromijenjen, preuzimajući odgovornosti svoje vjere i svoga uvjerenja, braneći idole Kurejšija i boreći se pod njihovom zastavom, kao što to čine hrabri ratnici.

Snaænim korjenovićima takve vrste, istina svakako ne ostane skrivena. Ona im se otkrije, makar i poslije duljeg vremena. Njihova plemenita srž, svjetlo njihove iskrenosti na koncu ih dovedu do onoga što je ispravno, uvedu ih u okrilje Upute i dobra. Sahat sudbine otkucao je i nagovijestio novo rođenje za Abdurrahmana. Zasjalo je svjetlo Upute i raspršilo svu tamu, mrak i izmišljotine koje su naslijeđene iz doba džahilijjeta. Brzo je uspio spoznati Allaha, dž.š., Jednog i Jedinog, u svim stvorenjima i stvarima koje su ga okruživale. Tako je Uputa produbila svoje korijene u njegovoj duši i on je postao musliman.

Bez odlaganja krenuo je Božijem Poslaniku, s.a.v.s. Postao je jedan od onih koji se stalno vraćaju vjeri Istine. Ebu Bekrovo lice je zablistalo od sreće i zadovoljstva kada je vidio da njegov sin polaže zavjet na pokornost Božijem Poslaniku, s.a.v.s.

Bio je istinski idolopoklonik, a sada je istinski musliman. Njegove postupke nije pokrenula zavist, nije ga natjerao strah, samo razumno, ispravno upućeno uvjerenje koje je blagoslovljeno Allahovom Uputom i uspjehom.

Ubrzo je promijenio svoje staro ponašanje tako što je činio uvijek dobro i borio se na Allahovom putu, na putu Njegovog poslanika, s.a.v.s., i pravovjernih.

* * *

Ni u vrijeme Božijeg Poslanika, s.a.v.s., ali ni u vrijeme halifa koji su ga naslijedili nakon što je primio islam, Abdurrahman nije propustio nijednu bitku niti je ikada izbjegavao da krene u džihad.

Nezaboravni su njegovi napori i njegov trud u Bici kod Jemame. Ogromnu ulogu u postizanju pobjede protiv munafičke vojske Musejleme igrali su njegov neumorni otpor i neviđena hrabrost. On je ubio Muhkema ibn Tufejla, Musejleminog planera i glavnokomandujućeg odbrane tvrđave u kojoj je munafička vojska našla utočište.

Čim je Muhkem od jakog Abdurrahmanovog udarca pao na zemlju, svi oko njega su se razbježali ostavljajući širom otvorene kapije tako da je muslimanskim vojnicima bio otvoren put u tvrđavu.

Abdurrahmanovo ponašanje je nakon primanja islama postalo mnogo ljepše i plemenitije. Bio je odan svome uvjerenju, potpuno odlučan da izvršava i slijedi ono što je dobro i ispravno bez ikakvog ulagivanja ili robovanja. Sve ove osobine sačinjavale su suštinu njegovog karaktera kao i cjelokupnog njegovog života. Nikada nije odustajao od svojih principa čak ni kada bi bio na iskušenju žudnje ili kada bi bio pod utjecajem straha.

Čak ni onog dana kada je Muavija odlučio silom natjerati ljude da daju svoj zavjet Jezidu. Toga dana je Mervanu, namjesniku Medine, bilo poslano pismo. U njemu je bila ispisana zakletva na pokornost, koja se naglas trebala pročitati u džamiji kako bi je svi muslimani mogli čuti. Mervan je učinio onako kako mu je bilo naređeno. Kada je završio čitanje, Abdurrahman ibn Ebi Bekr je mirnu i depresivnu atmosferu, koja je obavijala džamiju, pretvorio u glasno suprotstavljanje i čvrst otpor govoreći: "Tako mi Allaha, dž.š., vi ne želite dobro Poslanikovom ummetu. Naprotiv, želite da ga pretvorite u Heraklovu vladavinu. Kada jedan Heraklije umre, drugi ga naslijedi."

Abdurrahman je dobro znao kakva opasnost prijeti islamu ako Muavija uspije u svojoj nakani. Znao je da će se u islamskom svijetu vlast promijeniti i prenijeti sa onoga načina vladavine koja je bila zasnovana na međusobnom konsultovanju, tako da je narod birao svoga vođu, na oblik vlasti koji je poznat kao autokratija, gdje su vladari nametnuti ljudima, jedan za drugim.

* * *

Čim je Abdurrahman izgovorio ove riječi glasnog i jasnog otpora, grupa muslimana ga je snažno podržala. Vodeći među njima su bili Husejn ibn Alija, Abdullah ibn Zubejr i Abdullah ibn Omer.

Međutim silom prilika koje su se kasnije pojavile, svi oni su pod prisilom morali šutjeti u vezi s pitanjem tog zavjeta kojeg je Muavija odlučio nametnuti silom.

Ali Abdurrahman je nastavio da se glasno protivi tome. Muavija mu je poslao čovjeka sa 100.000 dirhema nadajući se da će ga time zadovoljiti.

Sin Es-Siddika je bacio novac i iskreno rekao Muavijinom izaslaniku: "Vrati se i reci mu da Abdurrahman nije taj čovjek koji će svoju vjeru prodati za dunjaluk."

Čim je čuo da je Muavija krenuo prema Medini, on ju je napustio i krenuo za Mekku.

Allah, dž.š., želio ga je spasiti takvog iskušenja i mogućih neželjenih posljedica. Čim se primakao predgrađima Mekke, njegova duša se odazvala Allahovom pozivu. Ljudi su odnijeli tijelo i pokopali ga u Mekki, koja je bila svjedok njegove džahilijetske prošlosti, ali i njegovog prelaska na islam, prelaska jednog iskrenog, slobodnog i hrabrog čovjeka.

49.
ABDULLAH IBN AMR IBN AS
Ponizni povratnik Allahu, dž.š.

Ponizni vjernik koji se stalno kajao i vraćao se Allahu, dž.š., o kojem ćemo sada govoriti bio je Abdullah ibn Amr ibn As.

Upravo kao što je njegov otac bio poznat po racionalnosti i lukavim trikovima, on je bio poznat po visokom ugledu kojeg je uživao među vjernicima i pustinjacima. Čitav njegov život bio je posvećen ibadetu. Njemu za ibadet nisu bile dovoljne ni sve noći ni svi dani.

* * *

Primio je islam prije svoga oca. Od dana kada je izrekao šehadet, njegovo srce je Allahovim Svjetlom i svjetlom pokornosti granulo kao sunce.

Od samog početka posvetio se Kur'anu, koji je objavljivan u dijelovima. Kad god bi neki ajet bio objavljen on ga je pamtio i pronicao u njegov smisao, pa kad je objavljivanje bilo dovršeno on ga je već cijeloga znao napamet. Nije ga pamtio zato da bi osnažio svoju memoriju, da bi u nju pohranio čitavu jednu knjigu od korica do korica, već zato da bi njime ispunio svoje srce i potom bio njegov pokorni rob, dopuštajući ono što on dopušta, zabranjujući ono što on zabranjuje, odazivajući se njegovim pozivima. Zatim se posvetio učenju Kur'ana,

a.š., ali i njegovom razumijevanju, veselo šetajući njegovim zelenim voćnjacima, zadovoljan svojom sretnom dušom, razdragan njegovim veličanstvenim ajetima, plačući pod utiscima koje su oni na njega ostavljali.

Abdullah je bio stvoren da postane veliki duhovnjak. I ništa ga nije moglo odbiti od onoga za šta je bio stvoren i na šta je bio upućen. Kada god bi muslimanska vojska krenula u džihad protiv idolopoklonika koji su napadali islam, on bi se uvijek nalazio u prvim redovima sa željom da pogine kao šehid. Bila je to želja duše koja voli, uporno nastojanje jednog ašika. A nakon bitke, gdje je on bio?

Tamo, bilo u velikoj ili u maloj džamiji pored njegove kuće, postio je danju a ibadetio noću. Njegov jezik nije znao ni za kakav dunjalučki govor bez obzira koliko opravdan bio. Njegov jezik nije znao ni za šta drugo osim dozivanja Allaha, dž.š., učenja Kur'ana, a.š., veličanja Allaha, dž.š., i traženja od Njega oprosta od grijeha.

Vrijedi znati kako su njegov ibadet i njegovo isposništvo bili široki. Čak je Božiji Poslanik, s.a.v.s., bio prinuđen da interveniše kako bi stao ukraj Abdullahovoj krajnosti u ibadetu.

Tako se iz Abdullahovog života mogu izvući dvije pouke. Prvo: on pokazuje koliko ljudska duša može biti ispunjena izuzetnom sposobnošću da dostigne najveći stepen pobožnosti, ibadeta i kreposti. Sa druge strane, on također pokazuje nastojanja islama da održi jedan srednji i umjereni pravac čak i onda kada se žudi za savršenstvom kako ni duša ne bi izgubila svoj polet a kako bi se i tijelu očuvalo njegovo zdravlje i vitalnost.

Poslanik, s.a.v.s., čuo je da Abdullah svoj život provodi na jednoličan način. Kada nije bilo nikakve bitke u kojoj bi učestvovao, onda bi stalno ibadetio, postio, klanjao i učio Kur'an, a.š.

Poslanik, s.a.v.s., pozvao ga je moleći ga da bude umjeren. Rekao mu je: "Je li tačno ono što sam čuo: da svaki dan postiš i da po čitavu noć klanjaš toliko da nemaš kad spavati? Dovoljno je postiti tri dana u mjesecu." Abdullah reče: "Mogu ja i više!" Poslanik, s.a.v.s., odgovori

mu: "Dovoljno je postiti dva dana svake sedmice." Abdullah će na to: "Mogu ja i više." Poslanik ponovo reče: "Zašto onda ne bi postio najbolji post, Davudov post; on je postio jedan dan a drugi dan bi mrsio."

Poslanik, s.a.v.s., nastavio je pitajući ga: "Čuo sam da za jednu noć proučiš čitav Kur'an, a.š. Bojim se da ti neće biti teško učenje kada ostariš. Prouči ga jednom svaki mjesec. Prouči ga jednom svakih deset dana, prouči ga jednom svaka tri dana!", a potom je rekao: "Ja postim, ali i mrsim. Ja klanjam, ali i spavam. Ja sam se i ženio. Pa ko god se ne drži mog sunneta, nije moj."

Abdullah je dugo živio i kada je ostario i oslabio uvijek se sjećao Poslanikovog savjeta i govorio: "Da sam samo poslušao Poslanikov savjet."

* * *

Nije lahko naći vjernika takve vrste a da je bio uključen u rat koji su dvije muslimanske vojske vodile jedna protiv druge. Kako je moguće da je mogao otići iz Medine za Siffin, gdje se priključio Muavijinoj vojsci u bici protiv Alije, r.a.? Štoviše razmišljamo o Abdullahovom stavu, sve više ćemo imati poštovanja prema njemu.

Vidjeli smo kako je Abdullah bio zadubljen u ibadet toliko da mu je to, sigurno, dovodilo u opasnost i njegov život. Njegov otac se zbog toga uvijek brinuo. Zato se često žalio Poslaniku, s.a.v.s. Abdullahov otac je bio prisutan i tada kada je Poslanik, s.a.v.s., zamolio Abdullaha da bude umjeren u ibadetu očigledno sugerišući da pravi pravovremene pauze u tome. Božiji Poslanik, s.a.v.s., uzeo je i stavio Abdullahovu ruku u ruku njegovog oca i rekao: "Učini kao što sam ti rekao i slušaj svoga oca."

* * *

Prolazili su dani i godine. Muavija je u Siriji odbio da prizna Aliju za halifu, dok je Alija odbijao da se preda nezakonitoj pobuni. Izbio je rat između ove dvije muslimanske strane. Prošla je Bitka oko deve i došlo je vrijeme za Bitku kod Siffina. Amr ibn As se odlučio boriti na strani Muavije. Znajući koliko ljudi ima povjerenja u vjeru njegovog

sina i priznaju je, smatrao je da bi bilo jako korisno za Muavijinu stranu da nagovore i Abdullaha da im se priključi i da krene u bitku. Pored toga, Amr je uvijek bio optimističan kada god bi sa njim u bitku išao njegov sin Abdullah. Nikako nije mogao zaboraviti njegovu hrabrost i požrtvovanost u osvajanju Sirije i u Bici na Jermuku.

Kada je odlučio krenuti prema Siffinu zamolio je svoga sina riječima: "O, Abdullahu! Spremi se, boriće**š** se sa nama." Abdullah je odgovorio: "Kako? Poslanik, s.a.v.s., naredio mi je da nikada ne dižem sablju protiv muslimana." Pomoću svojih lukavih trikova, Amr je pokušao nagovoriti svoga sina da oni samo imaju namjeru ubiti one koji su ubili Osmana, r.a., kako bi im se osvetili.

Potom je svoga sina iznenadio riječima: "O, Abdullahu, sjećaš li se posljednje stvari koju ti je Božiji Poslanik, s.a.v.s., naredio kada je stavio tvoju ruku na moju i rekao: 'Slušaj svoga oca.' Sada ti naređujem da nam se pridružiš i da se boriš sa nama."

Abdullah je poslušao i krenuo, ali sa čistom namjerom da ne nosi sablju niti da ubije ijednog muslimana. Ali kako je to bilo moguće? Za sada se samo želio pridružiti svome ocu, ali kada počne bitka, neka bude onako kako Allah, dž.š., hoće.

Bila je to žestoka i jaka bitka. Historičari imaju različite stavove o tome da li se je Abdullah uključio u bitku od samog početka ili nije.

Mi mislimo da se uključio od samog početka jer samo što je bitka počela, desilo se nešto zbog čega je Abdullah javno i očigledno stao protiv tog sukoba i protiv Muavije.

Ammar ibn Jasir, kojeg su svi ashabi jako cijenili, borio se na strani Alije, r.a. Jednom, poodavno Poslanik, s.a.v.s., nagovijestio je Ammarovo ubistvo. Bilo je to u vrijeme kada su Božiji Poslanik, s.a.v.s., i njegovi ashabi nakon Hidžre počeli graditi džamiju u Medini. Kamenje je bilo jako teško, tako da ni oni najjači nisu mogli nositi više od jednog kamena odjednom. Međutim Ammar je bio toliko uznesen i

razdragan da je uzeo dva kamena odjednom. Poslanik, s.a.v.s., suznih je očiju pogledao u njega i rekao: "Žao mi je sina Sumejjinog! Njega će ubiti tiranska skupina!" Svi ashabi koji su učestvovali u izgradnji čuli su taj nagovještaj i dobro ga zapamtili. Među onim koji su ga čuli bio je i Abdullah ibn Amr.

Na početku bitke između Alijinih i Muavijinih pristalica, Ammar se popeo na jednu uzvišicu i povikao: "Danas je dan kada ćemo se vidjeti sa Poslanikom, s.a.v.s., i njegovim ashabima."

Grupa Muavijinih pristalica dala se na zadatak da ubije Ammara: pogodili su ga kopljem i Ammar je pao kao šehid.

Vijest o Ammarovoj smrti se brzo proširila. Abdullah je ustao i uzrujano povikao: "Je li istina da je ubijen Ammar? Jeste li vi to učinili? To znači da ste vi tiranska skupina! Vi ste zavedeni ratnici!" Probijao se kroz vojnike odvraćajući ih i glasno govoreći: "Vi ste tiranska skupina, ako ste ubili Ammara! Poslanik, s.a.v.s., još je prije 27 godina predskazao da će njega ubiti tiranska skupina!"

Abdullahove riječi su brzo doprle do Muavije, koji je poslao ljude po Amra i njegovog sina. Rekao je Amru: "Zar ne možeš zaustaviti tog svog luđaka?" Abdullah je na to rekao: "Nisam ja luđak nego sam jednom čuo kada je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao Ammaru: "Tebe će ubiti tiranska skupina." Muavija je nastavio pitanjem: "Zašto si se onda pridružio našoj vojsci?" Abdullah odgovori: "Zato što mi je Poslanik, s.a.v.s., naredio da slušam oca pa sam ga poslušao i pridružio vam se, ali se nisam borio."

Dok su se prepirali, neko je ušao i zatražio od Muavije da dopusti onome koji je ubio Ammara da uđe. U tom momentu je Abdullah povikao: "Pusti ga neka uđe i prenesi mu *dobre vijesti* da će biti stanovnik Džehennema."

Tada je Muavija, uprkos svojoj staloženosti i blagosti, izgubio kontrolu nad sobom. Povikao je na Amra: "Zar ne čuješ šta ovaj govori?"

Abdullah je nastavio uvjeravati Muaviju da je istina ono što on govori i da Ammarove ubice nisu ništa drugo do nepravedni tirani. Zatim se okrenuo svome ocu i rekao: "Da mi Poslanik, s.a.v.s., nije naredio da te slušam, nikada ne bih pošao sa vama."

Dok su ispitivali svoju vojsku, Muavija i Amr su bili začuđeni i preplašeni kada su čuli da svi ljudi govore o Poslanikovom predskazanju Ammarove smrti: "Ubiće te tiranska skupina."

Amr i Muavija su se pobojali da bi se ovaj obični šapat uskoro mogao pretvoriti u revolt protiv Muavije. Skupa su razmislili o tome i dosjetili se jednog lukavog poteza. Među ljudima su proširili sljedeću vijest: "Da, Poslanik, s.a.v.s., toga je dana rekao Ammaru: 'Ubiće te nepravedna vojska.' Poslanikov nagovještaj se obistinio. Ammar je ubijen. No, ko ga je ubio? Prave ubice su oni koji su ga naveli da krene u borbu."

Usred te zbrke i nereda, lahko je bilo proširiti bilo kakvu glasinu. Tako je dosjetka Muavijina i Amrova puštena u opticaj. Bitka se nastavila. Abdullah se vratio u svoju džamiju i svom ibadetu.

* * *

Živio je životom koji nije bio ispunjen ničim osim ibadetom i molitvom. Osim toga, sam odlazak na bojno polje uvijek mu je ostao razlog za brigu. Uvijek se tog događaja sjećao plačući i pitajući se: "Što mi je trebalo da idem na Siffin? Zašto sam sebi na leđa morao natovariti ubijanje muslimana?"

* * *

Jednom, dok je sjedio sa nekoliko ashaba u džamiji Božijeg Poslanika, s.a.v.s., naišao je Husejn ibn Alija (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) i pozdravili su se. Kada je Husejn prošao, Abdullah je rekao onima koji su sjedili sa njim: "Znate li koje ljudsko biće meleki najviše vole? To je čovjek koji je upravo prošao, Husejn ibn Alija. Nije sa mnom govorio od Bitke na Siffinu. Više od svih blagodati ovoga svijeta volio bih da je on zadovoljan mnome!"

Odlučio je da sa Ebu Seidom el-Hudrijem posjeti Husejna. I tako je došlo do sastanka ova dva velika čovjeka u Husejnovoj kući. Abdullah je započeo razgovor. Kada je spomenuo Siffin, Husejn ga je prijekorno pitao: 'A ti, šta je tebe navelo da budeš na Muavijinoj strani?'" Abdullah odgovori: "Jednog dana se Amr ibn As požalio Poslaniku, s.a.v.s., na mene govoreći mu: 'Abdullah čitav dan posti a po čitavu noć klanja.' Tada mi je Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'O, Abdullahu, klanjaj, ali i spavaj, posti, ali i mrsi. I slušaj svog oca.' Dan prije Bitke na Siffinu, moj otac se zakleo Allahom, dž.š., da moram krenuti sa njim. Krenuo sam ali, tako mi Allaha, dž.š., nisam ni jednom bacio svoje koplje, nisam se borio sa sabljom niti sam odapeo ijednu strijelu."

U 72. godini života dok je klanjao u svojoj džamiji i tražio oprost od svoga Gospodara, zahvalno veličajući Allaha, dž.š., bio je pozvan da krene na vječno putovanje. Sa dubokom žudnjom se odazvao. Njegova duša je vesela napustila ovaj svijet kako bi se pridružila svojoj braći i sestrama koji su odselili prije njega. Sa Neba je izaslanik donio radosne vijesti: "*A ti, o, dušo smirena, vrati se Gospodaru svome zadovoljna a i On tobom zadovoljan, pa uđi među robove Moje, i uđi u Džennet Moj.*" (89: 27-30).

50.
EBU SUFJAN IBN HARIS
Od tame do svjetlosti!

Evo sada još jednog Ebu Sufjana, pored onog Ebu Sufjana ibn Harba. Njegova životna priča je poznata po tome što je nakon stranputice izišao na Pravi put, nakon mržnje počeo voljeti, a nakon nesreće došao sreći. To je priča o Allahovoj beskrajnoj milosti, o tome kako On otvara Svoje kapije svakome ko traži Njegovo utočište nakon dugog puta prepunog muka i patnji.

Možete li zamisliti da je Ibn Haris proveo 20 godina u neprestanoj borbi protiv islama! Dvadeset godina, od početka objave do Dana oslobođenja Mekke. Sve ovo vrijeme je Ebu Sufjan podstrekivao Kurejšije i njihove saveznike, napadao Poslanika, s.a.v.s., u svojim pjesmama i nikada nije izostajao ni iz jedne bitke niti boja protiv islama. Njegova tri brata: Nevfal, Rebi'a i Abdullah su prešli na islam prije njega.

Ebu Sufjan o kojem upravo govorimo bio je rođak Božijeg Poslanika, s.a.v.s., pošto je bio sin Harisa ibn Abdulmuttaliba. Osim toga, bio je brat po mlijeku Božijem Poslaniku, s.a.v.s., jer ga je nekoliko dana dojila Halima Saadija, Poslanikova dojilja.

Jednog dana sudbina ga je pozvala da pronađe svoju sreću. Pozvao je svoga sina Džafera i rekao svojim ljudima da će njih dvojica ići na put. "Kuda, Ibn Harise? Gdje ideš?" "Idem Božijem Poslaniku, s.a.v.s., da se pokorim Allahu, dž.š., Gospodaru svjetova."

Srcem jednog pokajnika uzjahao je svoga konja. Kada su stigli do mjesta zvanog Ebva, mogao je vidjeti kako se približava ogromna vojska. Ubrzo je shvatio da je to vojska Božijeg Poslanika, s.a.v.s., koja je krenula da osvoji Mekku. Počeo je tražiti rješenje. Allahov Poslanik, s.a.v.s., dopustio je svojim ashabima da mogu ubiti Ebu Sufjana zbog njegove neprestane borbe protiv islama, borbe ne samo svojom sabljom nego i svojim jezikom.

Da ga je bilo ko od vojnika koji su nadirali vidio, sigurno bi mu se htio osvetiti. Zato je Ebu Sufjan morao naći pravi način da dođe do Božijeg Poslanika, s.a.v.s., prije nego ga iko od muslimana vidi. Maskirao se prikrivajući sve svoje dijelove tijela po kojima bi ga mogli poznati, poveo je svoga sina i skupa su krenuli. Ubrzo je jasno mogao vidjeti Poslanika, s.a.v.s., koji se u tom momentu približavao okružen velikim brojem ashaba.

Odjednom se Ebu Sufjan bacio pred Božijeg Poslanika, s.a.v.s., skidajući sve ono čime se bio zakamuflirao. Čim ga je Božiji Poslanik, s.a.v.s., prepoznao, okrenuo je svoje lice od njega. Ebu Sufjan se okrenuo i prišao mu sa druge strane, ali uzalud – Poslanik, s.a.v.s., ponovo se okrenuo od njega. Ebu Sufjan i njegov sin su povikali: "Svjedočimo da nema boga osim Allaha, dž.š., i svjedočimo da je Muhammed Njegov poslanik." Prišli su bliže i rekli: "O, Božiji Poslaniče, bez grdnje." Poslanik, s.a.v.s., odgovori: "Nema grdnje, o, Ebu Sufjane." Potom ga je Poslanik, s.a.v.s., predao Aliji ibn Ebi Talibu, r.a., i rekao mu: "Nauči svog rođaka kako se uzima abdest, pouči ga sunnetu i potom dođi sa njim." Alija, r.a., odveo ga je i brzo se vratio. Poslanik, s.a.v.s., reče Aliji, r.a.: "Kaži ljudima da Poslanik, s.a.v.s., prihvata Ebu Sufjana, pa ga prihvatite i vi."

Samo jedan trenutak – Allah mu rekne: Budi blagoslovljen!, i on zatvori stranice nesreće i otvori vrata milosti, koja nemaju svojih granica.

Skoro da je primio islam u vrijeme Bitke na Bedru, dok se borio na strani Kurejšija kada je vidio nešto što ga je potpuno zbunilo.

U vrijeme te bitke Ebu Leheb je ostao postrani a u bitku umjesto sebe poslao El-Asa ibn Hišama. Ebu Leheb je nestrpljivo čekao da čuje vijesti a onda se pročulo za šokantan poraz. Sjedio je pored vrela Zemzem među nekoliko Kurejšija kada im je prišao jedan konjanik. Bio je to Ebu Sufjan ibn Haris. Ebu Leheb mu nije dao šansu ni da se odmori, nego ga je odmah upitao: "Dođi bliže, rođače! Imaš najnovije vijesti! Kako je bilo?" Ebu Sufjan ibn Haris je rekao: "Tako mi Boga, samo što smo počeli dogodilo se nešto kao da smo im ponudili naša tijela, a oni su sa nas činili što su god htjeli, tukli su nas kako su god htjeli, zarobljavali su nas kako su htjeli. Kunem se, tako mi Boga, ne krivim Kurejš jer smo naišli na ljude u bijelom koji su jahali bedevije i ispunjavali prostor između nebesa i zemlje. Ništa im nije slično i ništa ih nije moglo zaustaviti."

Ebu Sufjan je pod tim, sigurno, mislio na meleke koji su se borili na strani Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Zašto onda Ebu Sufjan nije primio islam tada kada je vidio ono što je upravo opisao?

Sumnja utire put sigurnosti. Kako je njegova sumnja bila dugotrajna i nepopustljiva, čvršće i nepokolebljivije je bilo njegovo uvjerenje.

Konačno, došao je dan Upute i sigurnosti, dan kada je on prešao na islam kao što smo ranije spomenuli.

* * *

Od samog početka, od samog trenutka kada je prešao na islam, krenuo je sa dobrim djelima i ibadetom kao da se utrkuje sa vremenom, nadajući se da će tako izbrisati sve ružne tragove svoje prošlosti i nadoknaditi sve ono što je počinio u vremenu džahilijjeta.

Učestvovao je u svim bitkama poslije osvojenja Mekke. Na dan Bitke na Hunejnu idolopoklonici su spremili veoma opasnu zamku i u toj borbi, u kojoj su idolopoklonici žestoko napali muslimane, veliki dio muslimanskih vojnika se prepao i dao u bijeg, ali je Poslanik, s.a.v.s., stajao čvrsto i pozivao: "O, narode, ja sam poslanik, nije to laž. Ja sam sin Abdulmuttaliba."

U tim strašnim trenucima, mala grupa koja je bila neustrašiva, nastavila se boriti. Među njima su bili Ebu Sufjan i njegov sin Džafer. Ebu Sufjan je čuvao uzde Poslanikovog konja, ali kada je vidio šta se dešava, duboko u sebi je osjetio da je konačno došla njegova šansa, šansa da umre kao šehid na Allahovom putu i na Poslanikovim rukama.

Jednom rukom je držao konjske uzde a drugom je sjekao vratove mnogobošcima.

Muslimani su se pregrupisali oko Poslanika, s.a.v.s., i Allah, dž.š., nagradio ih je pobjedom. Kada je Poslanik, s.a.v.s., pogledao okolo, vidio je odanog vjernika kako još uvijek drži uzdu njegovog konja, iako je bitka već bila okončana. Bio je to Ebu Sufjan, koji nije napustio svoje mjesto sve do samog kraja bitke. Poslanik, s.a.v.s., bacio je pogled i upitao: "Ko je ono? Moj brat, Ebu Sufjan ibn Haris?"

Kada je čuo riječ *brat*, Ebu Sufjanovo srce se ispunilo srećom i ponosom. Sageo se i plačući poljubio Poslanikova stopala. Njegova poetska osjećajnost bila je toliko potresena da je počeo opisivati svoju sreću i radost što ga je Allah, dž.š., blagoslovio sa takvom hrabrošću i uspjehom.

* * *

Ebu Sufjan se ustrajno predao ibadetu i molitvi. Njegova duša je čeznula za susretom sa Poslanikom, s.a.v.s., naročito nakon što je Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret. Dugo vremena je tako čeznuo za skorom smrću da su ga ljudi jednom ugledali kako u groblju kopa sebi mezar; mezar koji je on jako lijepo pripremio i uredio. Kada su se počeli čuditi, on im je samo odgovarao: "Spremam svoj mezar."

Tri dana nakon toga ležao je u kući a njegovi su oko njega plakali. Kada je otvorio oči, rekao im je potpuno smireno: "Ne plačite. Nisam učinio ni jedan grijeh od trenutka kada sam primio islam."

Prije nego mu je glava klonula, podigao ju je prema gore i pozdravio se sa ovim svijetom.

51.
IMRAN IBN HUSAJN
Sličan melekima

Bilo je to u godini pohoda na Hajber kada je ovaj čovjek dao zavjet na pokornost Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Od trenutka kada je svojom desnom rukom prihvatio desnu ruku Božijeg Poslanika s.a.v.s., njegova ruka je postala cijenjena i poštovana. Obećao je sebi da će je koristiti samo za činjenje dobrih i kreposnih djela što pokazuje koliko je ovaj čovjek bio osjećajan.

* * *

Imran je bio pravo oličenje poštenja, poniznosti, pobožnosti i predanosti Allahu, dž.š.

Iako mu je Allah, dž.š., podario mnogo uspjeha i upute, nikada nije prestajao plakati i govoriti: "Da sam, bogdo, prašina koju vjetar raznosi."

Ovako bogobojazni ljudi se ne boje Allaha, dž.š., zbog svojih grijeha. Oni rijetko čine grijehe nakon što prihvate islam. Što više spoznaju Allahovu veličinu, svemoć i uzvišenost, sve više shvataju svoju nemoć da dovoljno iskreno veličaju Allaha, dž.š., i zahvaljuju Mu te postaju sve bogobojazniji, bez obzira koliko klanjali, veličali Allaha, dž.š., ili Mu se predavali.

Jednom su Poslanika, s.a.v.s., upitali ashabi: "O, Allahov Poslaniče, zašto dok sjedimo sa tobom osjećamo smiraj i nježnost u svojim srcima kao što osjeća svaki asketa gledajući ahiret kao da je on pred nama, ali kada odemo od tebe i zabavimo se oko svojih žena, djece i dunjalučkih poslova, zaboravimo na to?" Božiji Poslanik, s.a.v.s., odgovori im: "Tako mi Allaha dž.š., da se čvrsto održite u tom prvom stanju vidjeli biste kako se meleki rukuju sa vama. Pa prirodno je da nakon vremena provedenog u ibadetu slijedi posao."

Kada je Imran čuo ovaj hadis Božijeg Poslanika, s.a.v.s., dirnulo ga je u srce, pa je sebi obećao da se nikada neće odreći toga da postigne taj veliki cilj, čak i ako ga to bude stajalo čitavog života. Nikada nije pomislio da živi tako što će podijeliti svoje vrijeme: da jedan sat provodi u odmoru a jedan sat u ibadetu. On je umjesto toga želio da njegov život postane dugi niz molitvi u samoći i potpuna predanost Gospodaru svih svjetova.

* * *

U vrijeme halife Omera ibn Hattaba, r.a., on je bio poslan u Basru da njene stanovnike poučava fikhu. Tamo se nastanio i ubrzo su mu ljudi počeli dolaziti i tražiti od njega blagoslov i svjetlo upute koje je zračilo iz njegove pobožnosti. Hasan el-Basri i Ibn Sirin su rekli: "Niko od Poslanikovih ashaba koji su došli u Basru, ne može se porediti sa Imranom ibn Husajnom."

Imran nije dopustio da ga išta drugo zaokupi osim ibadeta. Čitavo vrijeme nije radio ništa drugo, osim što se molio Allahu, dž.š., tako da je izgledalo kao da taj čovjek pripada drugom svijetu a ne onome u kojemu je živio među svojim narodom i po kojem je kročio. Da, istina je. Postao je kao melek koji živi među ostalim melekima, slušajući ih, razgovarajući sa njima i rukujući se sa njima.

* * *

Kada je došlo do velikih nemira između Alije, r.a., i Muavije, nije bio neutralan i pasivan, nego je pozivao narod da se suzdrži od borbe i da se drži mirnog puta. Išao je okolo i govorio: "Radije bih pristao

da budem čoban na vrhu neke planine nego što bih odaslao strijelu na bilo koga, sa bilo koje strane, bez obzira bili oni u pravu ili ne." Kojeg god bi muslimana sreo govorio bi mu: "Drži se svoje džamije. Ako neko nasilno provali u njeno dvorište, bježi unutar džamije. Ako neko nasilno provali i kroz vrata i htjedne te ubiti ili poharati, onda se bori protiv njega."

* * *

Imran ibn Husajn je izgradio svoj iman do veoma visokog nivoa. Trideset godina je bolovao od opake bolesti. Ali nikada nije pokazao ni jedan znak nezadovoljstva niti neraspoloženja. Naprotiv, neprestano se kroz čitav svoj život molio i klanjao Uzvišenom Allahu, dž.š. Kada bi mu došli gosti da ga ohrabre govorio bi im: "Najdraže stvari su mi one koje su najdraže Allahu, dž.š."

Kada je osjetio da mu se bliži smrt, rekao je svojoj porodici i rođacima: "Kada me pokopate, zakoljite kurban i nahranite ljude."

* * *

I doista su trebali zaklati kurban i nahraniti ljude. Smrt čovjeka kao što je bio Imran trebala bi se smatrati veličanstvenim i slavnim vjenčanjem jer se njegova duša vjenčala sa Džennetom, koji je prostran kao Zemlja i nebesa i koji je pripremljen da dočeka pravovjerne i bogobojazne.

52.

SELEMA IBN EL-EKVA

Pješadijski junak

Njegov sin Ijjas je sve njegove vrline ukratko iznio u samo jednoj rečenici: "Moj otac nikada nije lagao." Biti opisan ovom jedinstvenom vrlinom znači biti osoba koja zaslužuje visoko mjesto među pobožnim i kreposnim osobama. Selema ibn el-Ekva' je uživao takav položaj, položaj koji je zaista i zaslužio. Selema je bio jedan od rijetkih koljanika među Arapima, ali je također bio poznat i po svojoj hrabrosti, darežljivosti i humanim djelima.

Istinski se predao islamu i islam je bio taj koji je iskovao njegovu ličnost u skladu sa svojim sistemom vrijednosti.

Selema je bio jedan od učesnika davanja zavjeta na Ridvanu.

* * *

Šeste godine po Hidžri, Božiji Poslanik, s.a.v.s., i njegovi ashabi su htjeli posjetiti Svetu kuću (Kabu) u Mekki, ali su ih Kurejšije spriječile u tome.

Poslanik, s.a.v.s., poslao je Osmana ibn Affana, r.a., da im prenese poruku i kaže da su došli u posjetu a ne radi bitke. Dok su čekali da se Osman, r.a., vrati, pročula se vijest da su ga Kurejšije ubile. Poslanik, s.a.v.s., sjedio je u hladu jednog drveta i slušao prisegu na pokornost

koju su mu iskazivali ashabi jedan po jedan. Dali su mu riječ da su spremni poginuti.

Selema prenosi: "Dao sam riječ i zavjet pred Božijim Poslanikom, s.a.v.s., da sam spreman poginuti. Potom sam stao ustranu. Kada se skoro završio red ljudi, Poslanik, s.a.v.s., reče: "O, Selema, zar ti nećeš dati zavjet na pokornost?" Rekao sam: "Pa ja sam to već učinio." On je rekao: "Ponovo!", i ja sam to učinio ponovo.

Ostao je do kraja vjeran zavjetu koji je dao. Ustvari, Selema je položio svoju zakletvu mnogo prije tog događaja. On ju je položio još onog dana kada je posvjedočio da nema boga osim Allaha, dž.š., i da je Muhammed Njegov poslanik. Rekao je: "Bio sam sa Božijim Poslanikom, s.a.v.s., u sedam bitaka a sa Zejdom ibn Hariseom u devet."

* * *

Bio je jedan od najspretnijih ratnika među pješadijom, ali i jedan od najboljih u gađanju strijelom i bacanju koplja. Njegova taktika je bila slična taktici današnjih gerilaca: ako je neprijatelj prilazio, on bi se povlačio čekajući da neprijatelj krene nazad ili da stane kako bi predahnuo – tada bi silovito nasrtao na njega. Tako je uspio sam otjerati vojsku koju je predvodio Ujejna ibn Hisn el-Fizari i koja je napala predgrađa Medine u napadu *Zi Kared*. Potpuno je sam slijedio njihove tragove, a potom se nastavio boriti i otjerati ih od Medine sve dok ih nisu sustigli Poslanik, s.a.v.s., i veliki broj ashaba. Toga dana je Poslanik, s.a.v.s., rekao ashabima: "Naš najbolji pješadinac je Selema ibn el-Ekva."

* * *

Selema nikada nije znao za veliku tugu niti žalost, osim onoga dana kada je u Bici na Hajberu poginuo njegov brat Amir ibn el-Ekva.

Amir je bio čovjek koji je išao ispred muslimanske vojske i pjevao:

"*Sigurno da nije Tebe*
Ne bismo bili upućeni na Pravi put,

Niti bismo klanjali niti Istinu spoznali.
Podari nam smiraj
I daj da budemo jaki i čvrstih srca
Kada sretnemo našeg neprijatelja."

U toj bici je Amir htio udariti sabljom jednog idolopoklonika. Ali mu se sablja iskrenula i njena oštrica ga je žestoko ranila. Neki muslimani su rekli: "Jadni Amir, nije mu se dalo da pogine kao šehid."

Selema je bio jako žalostan jer je, kao i ostali, mislio da njegovom bratu koji je sam sebe igrom slučaja ubio, bila uskraćena naknada za džihad i šehidska nagrada. Ali je Božiji Poslanik, s.a.v.s., ubrzo postavio stvari na svoje mjesto kada mu je Selema otišao govoreći: "O, Allahov poslaniče, je li istina da je mom bratu uskraćena nagrada za sva djela koja je ranije uradio zato što je umro na ovakav način?" Poslanik, s.a.v.s., odgovorio mu je: "On je poginio kao mudžahid. On će imati dvije nagrade. On sada pliva u džennetskim potocima."

Selema je bio jako darežljiv. Ali još je više bio darežljiv kada bi se od njega nešto tražilo da daruje na Allahovom putu. Da mu je neko tražio da mu uzme život na Allahovom putu, on se ne bi nimalo dvoumio. Ljudi su znali da je on takav, pa kad god bi neko nešto trebao samo bi od njega tražio da mu to dâ na *Allahovom putu*. Uvijek je govorio: "Ako neko ne daje radi Allaha, dž.š., radi koga onda daje?"

* * *

Na dan kada je ubijen Osman, r.a., veliki mudžahid je shvatio da je na pomolu velika pobuna. Kako je moguće da se on, koji se čitav svoj život borio zajedno sa svojom braćom muslimanima, sada okrene protiv svoje braće? Nije imao pravo koristiti svoje ratne vještine koje je lično Božiji Poslanik, s.a.v.s., pohvalio, protiv vjernika i muslimana.

Zato je za njega bilo bolje da pokupi svoje stvari i napusti Medinu te ode u mjesto zvano Rebza, u isto ono mjesto gdje se odselio i odlučio se nastaniti i Ebu Zerr.

Selema je ostatak svoga života proveo u Rebzi. Godine 74. po Hidžri njegova neprestana čežnja ga je odvela u Medinu, gdje je kao posjetilac proveo jedan ili dva dana, a treći dan je umro. Kao da ga je draga, opojna zemlja Medine molila da njegovom tijelu ponudi ugodan i siguran dom kao što je i ranije ponudila svim blagoslovljenim ashabima i pobožnim i uzornim šehidima.

53.

ABDULLAH IBN ZUBEJR

Kakav čovjek! Kakav šehid!

On je bio blaženo dijete u utrobi svoje majke još kada je njegova majka pregazila vreli pustinjski pjesak na svom putu Hidžre iz Mekke u Medinu. Kao još nerođena beba, Abdullah se morao odseliti sa ostalim muhadžirima. Njegova majka Esma (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njome) samo što je stigla do mjesta Kuba počela je osjećati trudove.

Abdullah, prvo dijete koje se rodilo nakon Hidžre, odnesen je u kuću Božijeg Poslanika, s.a.v.s., u Medini. Tamo ga je Poslanik, s.a.v.s., poljubio, zatim je sažvakao jednu hurmu i njome dotaknuo dêsni novorođenčeta (sunnet koji se zove *tahnik*). Tako je prvo što je ušlo u Abdullahov želudac bila Poslanikova pljuvačka.

Muslimani su se okupili, ponijeli novorođenče i pronijeli ga kroz ulice Medine aplaudirajući i povikujući "Allahu ekber" (Allah je najveći).

Kada su se Božiji Poslanik i muslimani nastanili u Medini, tamošnji Židovi su bili veoma zlobni prema muslimanima, budući da su bili potisnuti u drugi plan. Raširili su glasine da su njihovi svećenici pomoću crne magije učinili muslimane impotentnima i da se u Medini više neće roditi ni jedno muslimansko dijete. Kada je rođen Abdullah,

bio je to neoboriv dokaz od Allaha, dž.š., da su tvrdnje Židova bile obične laži i prevarantski trikovi.

Abdullah još nije dosegao punoljetstvo dok je Božiji Poslanik, s.a.v.s., bio živ. Međutim njegovi bliski kontakti sa Poslanikom, s.a.v.s., u vrijeme djetinjstva su mu zagarantovali osnovu za čovječnost i naučio se je principima života, principima o kojima će ljudi pričati i diviti im se, kao što ćemo vidjeti poslije.

Karakter mladog dječaka se brzo razvijao. Pokazivao je nesvakidašnju energiju, intelektualnost i nepokolebljivost. Njegova mladost je bila prepuna nevinosti, čistoće, ibadeta i junaštva kakvog ljudski um ne može zamisliti. Kako je vrijeme prolazilo njegovi maniri se nisu mijenjali. Postao je čovjek koji zna kuda ide, koračajući svojim putem čvrste volje i jakog vjerovanja.

* * *

U vrijeme osvajanja Afrike, Španije i Konstantinopola (Istanbula) bilo mu je manje od 27 godina, ali se tada pokazao kao veliki junak. To se posebno vidjelo u vrijeme Bitke za Ifrikijju (Tunis) kada se 20.000 muslimanskih vojnika sukobilo sa vojskom koja je brojala 120.000 vojnika.

Bitka je bila u toku i muslimanima je prijetila ozbiljna opasnost. Abdullah je pogledao u neprijateljsku vojsku i odmah shvatio šta je izvor njihove snage. Bio je to njihov vođa, berberski kralj, koji je efikasno hrabrio svoje vojnike gurajući ih u smrt. Abdullah je shvatio da je ishod bitke prije svega zavisio od smrti njihovog nepokolebljivog vođe. Ali kako bi mogao doći do njega? Prvo je morao proći kroz ogromnu i silnu vojsku koja se borila. Međutim Abdullahova hrabrost i smionost nikada nisu dolazili u pitanje. Pozvao je svoje ashabe i rekao: "Štitite mi leđa, napadajte skupa sa mnom." Probijao je sebi put do njihovog vođe, kao odapeta strijela probijaći se kroz redove ratnika. Kada je stigao do njega, udario ga je tako da je ovaj istog momenta na mjestu pao nepomičan. Potom su se okomili na one koji su bili oko svog kralja i vođe i sve ih poubijali. Sve što se čulo bilo je: "*Allahu ekber.*"

Ubrzo su muslimani ugledali izdignutu svoju zastavu na onom mjestu odakle je berberski vođa zapovijedao svojom vojskom. Shvatili su da je pobjeda na pomolu. Skupili su svu svoju snagu i ubrzo je sve bilo završeno u korist muslimana. Abdullahu ibn Ebi Sarhu, muslimanskom vojskovođi, rekli su za veliku ulogu koju je odigrao Abdullah ibn Zubejr. Nagradio ga je tako što mu je prepustio tu čast da lično odnese vijesti o pobjedi halifi Osmanu ibn Affanu, r.a., u Medinu.

* * *

Međutim, njegovo junaštvo u ibadetu je nadmašivalo njegovu neviđenu i izuzetnu hrabrost u borbi.

Ni njegova porodica, ni mladost, ni položaj, ni slava, ni bogatstvo ni moć, ništa od toga nije moglo Abdullaha spriječiti da postane zavidno bogobojazan vjernik koji je po cijeli dan postio i po cijelu noć ibadetio.

Omer ibn Abdulaziz je jednom tražio od Ibn ebi Mulejke da mu opiše Abdullaha, pa je ovaj rekao: "Tako mi Allaha, dž.š., nikada nisam vidio sličnu dušu. Kada bi započeo namaz, sve bi ostalo napustio. Pao bi na sedždu i toliko se na njoj zadržao da su mu na leđa slijetale ptice misleći od njega da je zid ili neka bačena haljinka. Jednom mu je dok je klanjao između brade i grudi proletio projektil iz katapulta. Tako mi Allaha, dž.š., nije ni osjetio da je proletio niti se pomjerio. Nije prestao učiti niti je požurio da se sagne."

Slično legendama, historija prenosi istinite podatke o Abdullahovom ibadetu.

Njegov post, namaz, hadž, plemenita duša, neprestani strah od Allaha dž.š., bliskost Allahu, dž.š., predanost u ibadetu i post dok je išao u borbu čitav svoj život – sve ove karakteristike su bile nîti upletene u njegovoj osobi.

Iako je postojala neka vrsta nesporazuma između Abdullaha ibn Zubejra i Ibn Abbasa, ovaj posljednji je Abdullaha opisao sljedećim riječima: "Bio je učač Kur'ana, a.š., sljedbenik sunneta, predan Allahu, dž.š., bogobojazan postač i sin Poslanikovog učenika. Njegova majka je bila

kćerka Ebu Bekra es-Siddika, r.a., njegova tetka Aiša je bila Poslanikova supruga, njegov položaj može potcijeniti samo onaj koji ne vidi."

* * *

Ni čvrstoća velike planine nije se mogla porediti sa Abdullahovom čvrstoćom i ustrajnošću. Iskren, plemenit i čvrst, uvijek je bio spreman žrtvovati svoj život za svoju čestitost i nepokolebljivost.

Za vrijeme njegovog nesporazuma i rata sa Omejevićima, Husajn ibn Numejr, zapovjednik vojske koju je poslao Jezid kako bi suzbila pobunu Ibn Zubejra, otišao je posjetiti Abdullaha ibn Zubejra u Mekku, netom što je stigla vijest da je Jezid umro. Husajn je ponudio Abdullahu da krene sa njim u Siriju, gdje bi on iskoristio svoj utjecaj da natjera ljude da daju zavjet na pokornost Ibn Zubejru. Međutim Ibn Zubejr je odbio ovu zlatnu priliku jer je bio potpuno uvjeren da je neophodno osvetiti se vojsci Sirije, zbog toga što je počinila užasne zločine dok se kretala prema gradu Božijeg Poslanika, s.a.v.s., Medini, samo da bi zadovoljila pohlepu Omejevića.

Možda se ne bismo složili sa Abdullahom i možda bismo više voljeli da je dao prednost miru i oproštaju tako što bi prihvatio rijetku šansu koju mu je Husajn, Jezidov vojskovođa, ponudio. Međutim ovakav stav ovog čovjeka koji je postupio u skladu sa svojim uvjerenjem i vjerovanjem i odbijanje laži i trikova svakako zavređuje pažnju i respekt.

Hadždžadž je napao sa svojom vojskom i doveo njega i njegove sljedbenike pod opsadu. U to vrijeme, među Abdullahovim vojnicima je bila i jedna grupa veoma spretnih abesinijskih kopljanika i ratnika. Abdullah ih je čuo kako razgovaraju o zadnjem halifi Osmanu ibn Affanu, r.a. Međutim u njihovom razgovoru nije bilo nimalo pravednosti i istine. Abdullah ih je ljutito ukorio govoreći: "Tako mi Allaha, dž.š., ne želim pobijediti svoga neprijatelja uz pomoć bilo koga ko mrzi Osmana, r.a." Otjerao ih je u veoma kritičnom trenutku u kojem mu je njihova pomoć bila potrebna.

Iskrenost i poštenje u vjeri i principima pomogli mu da bude indiferentan prema gubitku 200 najsposobnijih kopljanika u čiji se iman on više nije mogao pouzdati.

I sve se to dešavalo pred odlučujuću bitku koja je bila pred njim i čiji bi ishod mogao biti povoljniji da su ostali ovi kopljanici.

* * *

Njegov otpor Muaviji i Jezidu postao je neviđena legenda o junaštvu. Smatrao je Jezida ibn Muaviju ibn Ebi Sufjana najmanje kvalifikovanom osobom da predvodi muslimane i vlada ummetom. To je istina. Jezid je bio potpuno iskvaren. Nije imao ni jednu jedinu vrlinu zbog koje bi mu se mogli oprostiti zločini i nedjela koja bilježi historija.

Kako je onda Ibn Zubejr mogao položiti zakletvu takvom čovjeku? Žustro je odbijao da to učini još dok je i Muavija bio živ a još više kada je Jezid postao halifa. Jezid je odlučio poslati nekoga da ga zaplaši. Međutim on je na to odgovorio: "Neću dati zavjet na pokornost jednom pijanici."

* * *

Ibn Zubejr je postao vođa pravovjernih u Svetom gradu Mekki kao svojoj prijestonici, proširujući svoju vlast na Hidžaz, Jemen, Basru, Kufu, Hurasan i Siriju, osim Damaska. Stanovnici svih ovih provincija su mu dali zavjet na pokornost. Ali Omejevići su bili nezadovoljni. Neumorno i neprestano su vodili ratove koje su uglavnom gubili. Ništa se nije promijenilo sve dok Abdulmalik ibn Mervan nije naredio jednom od najokrutnijih i najnemilosrdnijih ljudi da napadne Abdullaha u Mekki. Bio je to Hadždžadž es-Sekafijj, kojeg je Omer ibn Abdulaziz opisao ovako: "Kada bi svi narodi vagali svoje grijehe, a mi došli samo sa Hadždžadžovim nedjelima, naša strana bi prevagnula."

* * *

Hadždžadž je lično predvodio vojsku koja je napala Mekku, Ibn Zubejrovu prijestonicu. Doveo ju je pod opsadu koja je trajala skoro

šest mjeseci i u kojoj je ljudima sprečavao dovod hrane i vode kako bi ih prisilio da napuste Abdullaha. Pod pritiskom neviđene gladi veliki broj boraca se predao i Abdullah je ostao skoro sam. Iako je još bilo šansi da spasi svoj život, odlučio je svoju dužnost obaviti do kraja. Iako mu je tada bilo 70 godina, nastavio se boriti sa neviđenom hrabrošću.

Možemo dobiti potpunu sliku tog događaja ako poslušamo razgovor između Abdullaha i njegove majke Esme koji su vodili malo prije njegove smrti.

Otišao joj je i predstavio potpunu situaciju i ono što mu je izgledalo kao jedino rješenje.

Esma mu je rekla: "Moj sine, poznaješ sebe bolje neko iko drugi. Ako si siguran da zastupaš istinu i da pozivaš u nju, onda budi strpljiv sve dok ne pogineš za nju i ne daj da ti se djeca Omejevića dočepaju vrata. Ali ako ti je glavna briga život na ovom svijetu, onda si ti jadan sin koji uništava sebe i one koji se bore na tvojoj strani."

Abdullah je rekao: "Tako mi Allaha, dž.š., majko, nikada mi nije bilo stalo do života na ovom svijetu niti sam mu se ikada predao. Nikada nisam vladao nepravedno, nikada ni s kim nisam postupao nepošteno niti sam ikada koga prevario."

Njegova majka Esma na to dodade: "Nadam se da ću dobiti dobru utjehu ako ti prije mene odeš u Džennet ili ako ja odem prije tebe. Neka se Allah, dž.š., smiluje tvojim dugim molitvama u noći, tvom postu u vrelim danima i tvojoj poslušnosti meni i tvom ocu. O, Uzvišeni Allahu, predajem sudbinu svoga sina u Tvoje ruke, biću zadovoljna kako god Ti odrediš. Nagradi me za žrtvovanje moga sina kao što Ti nagrađuješ Svoje zahvalne i strpljive vjernike."

Zagrlili su se i posljednji put pogledali jedno drugo. Nakon jednog sata žestoke i neviđene bitke, šehid je primio svoj posljednji udarac. Hadždžadž, okrutan, lukav i varalica, kakav je i bio, insistirao je da se njegovo beživotno tijelo razapne na križ.

* * *

Abdullahova majka, kojoj je toga dana bilo 97 godina, izašla je da vidi svog razapetog sina. Čvrsto kao nepomična planina, majka je stajala pred njim i u tom momentu priđe joj Hadždžadž, postiđen i ponižen, i reče: "O, majko, vođa pravovjernih Abdulmelik ibn Mervan mi je preporučio da te dobro pazim. Treba li ti bilo šta?"

Ona je povikala: "Nisam ja tvoja majka. Ja sam majka onoga što je razapet na križ. Ne trebaš mi. Ali ću ti reći hadis koji sam čula od Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Rekao je: 'Doći će iz Sekifa, biće lažljivac i okrutan.' Već smo vidjeli i lašca i okrutnog čovjeka. Mislim da to nije niko drugi nego ti."

Abdullah ibn Omer joj je prišao da je utješi i zamolio Allaha, dž.š., da joj da sabura. Ona je odgovorila: "Zašto ne bih bila strpljiva? Zar nije glava Jahjaa ibn Zekerijje data na poklon jednom izraelskom bludniku?"

Kako je samo bila dostojanstvena kći Es-Siddika! Postoje li snažnije riječi koje se mogu uputiti onima koji su odsjekli glavu Abdullahu a zatim ga razapeli na križ?

Ako je Abdullahova glava bila predana kao poklon Hadždžadžu i Abdulmeliku, glava Božijeg poslanika Jahjaa ibn Zekerije, a.s., bila je poklonjena Salomu, jadnom izraelskom bludniku. Kako veličanstveno poređenje! Kako istinite riječi!

* * *

Zar je neko kao što je Abdullah, koji je dojio mlijeko tako izuzetne majke, mogao živjeti drugačije; da li je mogao živjeti život a da ne postigne veliki uspjeh, vrline i junaštvo?

Neka je Božiji mir i spas na Abdullaha.

Neka je Božiji mir i spas na Esmu.

Neka je Božiji mir i spas na njih među vječno živim šehidima.

Neka je Božiji mir i spas na njih među najpoštovanijim i najbogobojaznijim.

54.

ABDULLAH IBN ABBAS

Učenjak ovog ummeta!

Ibn Abbas je bio sličan Ibn Zubejru, jer su obojica bili djeca dok je Božiji Poslanik, s.a.v.s., bio živ. Poslanik, s.a.v.s., preselio je na ahiret prije nego je Ibn Abbas postao punoljetan. I on je, dok je još bio dijete, imao čast da ga Poslanik, s.a.v.s., nauči osnovnim stvarima za čovječnost i životne principe. Poslanik, s.a.v.s., najviše ga je volio, hvalio ga i učio ga pravoj mudrosti.

Njegovo nepokolebljivo vjerovanje, snaga karaktera i ogromno znanje su mu osigurali veoma visok položaj među ljudima oko Božijeg Poslanika, s.a.v.s.

* * *

On je bio sin Abbasa ibn Abdulmuttaliba ibn Hašima, Poslanikovog amidže. Nadimak mu je bio *Učenjak ummeta.* Zaslužio je i naziv i položaj zahvaljujući svome ogromnom znanju, prosvijećenosti svoga razuma i svojoj svestranosti.

Ibn Abbas je stekao znanje u ranoj mladosti i njegovo se znanje svakim danom obogaćivalo jer ga je Poslanik, s.a.v.s., uvijek držao blizu sebe tapšući ga po ramenima i moleći Uzvišenog Allaha, dž.š.: "O, Allahu, obaspi ga znanjem o vjeri i tumačenjem Kur'ana, a.š."

Božiji Poslanik, s.a.v.s., ponavljao je ovu molitvu u raznim situacijama. Tako je Abdullah ibn Abbas shvatio da je on stvoren za stjecanje znanja a i njegove intelektualne sposobnosti su veoma pogodovale tome.

Iako nije imao ni 13 godina kada je Božiji Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret, on svoje djetinjstvo nije traćio u besposlice. Prisustvovao je Poslanikovim skupovima i učio njegove riječi napamet.

Nakon što je Božiji Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret, Ibn Abbas je nastojao da nauči od Poslanikovih ashaba ono što nije uspio čuti ili naučiti od Božijeg Poslanika, s.a.v.s.

Pretvorio se u vječiti upitnik? Kad god je čuo za nekoga da zna neku mudrost ili hadis Božijeg Poslanika, s.a.v.s., požurio bi da nauči od njega. Njegov prosvijetljeni i inventivni razum ga je poticao da obradi sve što bi mu dolazilo do ušiju.

Nije ga samo interesovalo sakupljanje informacija nego je te informacije kao i njihove izvore dobro ispitivao. Jednom je za sebe rekao: "Kada sam želio znati nešto o nekom pitanju, pitao bih 30 ashaba."

Predstavio nam je sliku o tome koliko je nastojao da dođe do istine i znanja: "Kada je Božiji Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret, upitao sam jednog mladića ensariju: 'Hajdemo Poslanikovim ashabima da njih pitamo pošto ih još ima mnogo.' On reče: 'O, Ibn Abbase, kako si zaista čudan! Zar misliš da si ti ljudima zaista potreban dok su plemeniti ashabi Božijeg Poslanika, s.a.v.s., još uvijek među njima živi?' Mladić je odustao a ja sam otišao da pitam Poslanikove ashabe. Kad god bih čuo da neko prenosi neki hadis, otišao bih mu poslijepodne dok se ovaj odmarao. Pod glavu bih umjesto jastuka stavio svoj ogrtač pred njegovim vratima. Vjetar bi nanosio prašinu po meni. Kada bi se taj čovjek odmorio i izašao napolje, a napolju ugledao mene, rekao bi: 'O, Poslanikov rođače, šta te dovodi meni? Zašto nisi poslao nekoga po mene pa da ja tebi dođem?' Ja bih mu odgovorio: 'Ne, ti si taj koji zaslužuje da bude posjećen.' Zatim bih ga upitao za hadis i naučio ga od njega."

Tako je naš mladić išao i ispitivao, i ispitivao, i ispitivao... a onda bi provjeravao odgovore i svojim oštrim razumom bi ih dobro protumačio.

Svakim danom su se njegovo znanje i mudrost sve više razvijali dok nije još u mladosti dostigao takav nivo mudrosti, strpljenja i elokvencije koju imaju samo stariji ljudi. Tako je vođa pravovjernih Omer, r.a., nastojao da se o svemu važnom konsultuje sa njim. Zvao ga je *Mladi Vođa Starijih Ljudi*. Ibn Abbasa su jednom pitali: "Kako si sve to naučio?" On je odgovorio: "Pomoću jezika koji stalno postavlja pitanja i pomoću razuma koji pravilno rezonuje." Sa svojim jezikom koji je neumorno ispitivao, sa uvijek budnim razumom, ali iznad svega sa svojom poniznošću i blagošću, Ibn Abbas je postao jedan od najvećih učenjaka ummeta.

Sa'd ibn Ebi Vekkas ga je opisao sljedećim riječima: "Nikada nikoga nisam sreo da je tako koncentrisan i da je pametniji i blaži od Ibn Abbasa. Vidio sam kako ga Omer, r.a., iako je bio okružen ljudima koji su učestvovali u Bici na Bedru, poziva da skupa sa njima raspravlja o teškim pitanjima. Kad god bi Ibn Abbas iznio svoj stav, Omer, r.a., držao se tog stava."

Ubejdullah ibn Utba je jednom rekao: "Nisam vidio nikoga ko bolje poznaje Poslanikove hadise od Ibn Abbasa. A nisam ni vidio nikog učenijeg u vrijeme halifa Ebu Bekra, r.a., Omera, r.a., i Osmana, r.a., od Ibn Abbasa, niti preciznijeg u onome što kaže iz oblasti fikha niti učenijeg iz oblasti poezije, arapskog jezika, tumačenja Kur'ana, a.š., i vjerskih pitanja. Podijelio je svoje vrijeme, pa je jedan dan poučavao o jednom predmetu a drugi dan o drugom; fikh, tefsir, bojišta, poeziju i historiju, svaki od ovih predmeta je predavao po jedan dan. Nisam vidio da ga i jedan učenjak sluša a da se potpuno ne unese u njegov govor niti ga je pitao a da nije bio zadivljen njegovim obimnim i bogatim znanjem."

* * *

Ibn Abbasa, koji je imenovan za namjesnika Basre u vrijeme halife Alije ibn Ebi Taliba, r.a., jednom je jedan musliman opisao sljedećim riječima: "Držao se tri stvari a odbacio tri. Zasljepljivao je ljudska srca kad bi govorio. Bio je pažljiv slušalac kada mu se govorilo. Izabrao bi lakše od one dvije stvari koje je imao na raspolaganju. Odbacio je licemjerstvo. Odbacio je druženje sa lošim ljudima. Odbacio je sve što je nevaljalo."

Njegova raznolika kultura i ogromno, sveobuhvatno znanje bili su zaista na zavidnom nivou. Bio je spretan i oštrouman autoritet u svakoj oblasti znanja: tefsira, fikha, historije, arapskog jezika i književnosti. Zato je bio pravo utočište za one koji su tragali za istinom. Ljudi su zbog njega putovali u grupama iz svih dijelova islamskog svijeta samo da bi ga slušali i da bi naučili nešto od njega.

Jedan od ashaba koji je bio njegov savremenik prenosi: "Prisustvovao sam jednom naučnom skupu koji je držao Ibn Abbas. Da pleme Kurejš nije imalo ništa drugo (ili nikoga drugog) do njega da se ponosi time, bilo bi im dovoljno. Vidio sam kako se ljudi sakupljaju pred njegovim vratima sve dok se ne bi zakrčio čitav put tako da niko nije mogao ni ući ni izaći.

Ja sam ušao i obavijestio ga da veliki broj ljudi sjedi pred njegovim vratima. Rekao mi je da mu pripremim vodu za abdest. Uzeo je abdest, sjeo i rekao: "Idite i recite im da dođu oni koji su zainteresovani za tefsir (tumačenje Kur'ana)."

Ja sam izašao i upustio ih. Ušli su i napunili kuću. Nisu ništa pitali a da im nije na njihovo zadovoljstvo odgovoreno. Zatim je on rekao: "Ne zaboravite svoju braću." A onda su ovi izašli kako bi dopustili i drugima da uđu. Potom je rekao: "Idite vani i pozovite one koji su zainteresirani za ono šta je dopušteno a šta zabranjeno vjerom."

Ja sam izašao i upustio ih unutra. Ušli su i ispunili kuću. Nisu pitali ništa a da im nije na njihovo zadovoljstvo odgovoreno. Potom bi on rekao: "Nemojte zaboraviti na svoju braću." Onda su ljudi izašli kako bi drugi mogli ući.

A on bi onda rekao: "Idite vani i pozovite one koje interesuje arapski jezik i književnost." Ja sam izašao i poveo ih u kuću. Ušli su i ispunili kuću. Nisu ništa pitali a da im se nije, na njihovo zadovoljstvo, odgovorilo."

* * *

Ne samo da je Ibn Abbas imao izoštreno nego izuzetno pamćenje i savršenu oštroumnost i inteligenciju. Njegovi argumenti su bili tako jasni, bistri i vedri kao sunčeva svjetlost. Nije dao svom neistomišljeniku da ode dok ovaj ne bi bio ne samo nagovoren nego potpuno zadovoljan i oduševljen savršenstvom njegove logike i oštroumnošću njegovog govora.

Uprkos bogatom znanju i efikasnim argumentima, nikada svoju diskusiju i razgovor nije smatrao intelektualnim "bojnim poljem" na kojem bi on mogao biti ponosan na svoje veliko znanje i na pobjedu nad svojim neistomišljenicima. Naprotiv, on je to smatrao jedinim pravim putem da se dođe do istine.

Dugo vremena je njegova besprijekorna i oštra logika najavljivala haridžijama oprez i opasnost. Jednom ga je Alija, r.a., poslao jednoj mnogobrojnijoj grupi haridžija. Imali su dobru diskusiju u kojoj je on dominirao u govoru i govorio vrlo argumentovano. Slijedi izvadak iz tog dugog razgovora:

Ibn Abbas ih je upitao: "Šta imate protiv Alije, r.a.?"

Oni su odgovorili: "Nezadovoljni smo sa tri stvari: prvo, on je ljude uzeo da presuđuju u Allahovoj vjeri a Allah, dž.š., rekao je:"...*pita se samo Allah...*" (6: 57)

Drugo, on je išao u boj, ali od onih protiv kojih se borio nikoga nije uzeo za roblje, niti ratni plijen. Ako su to bili nevjernici, onda mu je njihova imovina bila dopuštena, a ako su bili muslimani onda mu je njihovo ubijanje bilo zabranjeno.

Treće, za vrijeme pregovora on je pristao da se odrekne titule vođe pravovjernih kako bi se odazvao svojim neprijateljima. Ako, dakle, nije vođa pravovjernih, onda je vođa nevjernika."

Ibn Abbas je počeo odbacivati njihove tvrdnje: "Što se tiče dopuštanja ljudima da presuđuju, šta je tu pogrešno? Allah, dž.š., je rekao: '*O vjernici, ne ubijajte divljač dok obavljate obrede hadža! Onome od vas ko je hotimično ubije kazna je da jednu domaću životinju, čiju će vrijednost procijeniti dvojica vaših pravednih ljudi, pokloni Kabi...*' (5: 95) Recite mi, tako vam Allaha, dž.š., zar nije dopuštanje ljudima da presude kako se ne bi proljevala muslimanska krv vrednije od toga da im se dopusti da presude kako bi se nadoknadila krv jednog ubijenog zeca koji vrijedi četvrtinu dirhema?"

Njihovi čelnici zanijemili su nakon tih sarkastičnih, ali odlučnih riječi. A potom je on nastavio svoj govor: "Što se tiče vaše tvrdnje da je on ratnik koji nije uzimao ni zarobljenike ni ratni plijen; da li ste očekivali da on zarobi Aišu, Majku pravovjernih i suprugu Božijeg Poslanika, s.a.v.s., a njene stvari uzme kao ratni plijen?" U tom momentu su njihova lica poblijedjela od stida i pokušali su ih pokriti svojim rukama.

Ibn Abbas je nastavio sa trećom tvrdnjom: "Što se tiče vaše tvrdnje da je on odustao od titule vođe pravovjernih kako bi udovoljio svojim protivnicima, reći ću vam šta je Božiji Poslanik, s.a.v.s., uradio na dan Bitke na Hudejbiji. Dok je diktirao tekst ugovora između njega i Kurejšija, rekao je pisaru: "Piši: Ovo je dogovor Allahovog Poslanika, s.a.v.s." Predstavnici Kurejšija su rekli: "Tako nam Boga, da vjerujemo da si ti Božiji poslanik ne bismo ti branili da uđeš u Svetu kuću niti bismo se borili protiv tebe." Onda je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Onda piši: Ovo je dogovor Muhammeda ibn Abdullaha... Tako mi Allaha, dž.š., ja sam Njegov poslanik, iako vi to negirate. Piši kako god hoćeš."

Diskusija između Ibn Abbasa i haridžija nastavila se na ovaj fascinirajući, čudesni način. Čim se diskusija završila, nekih 20.000 haridžija obznanilo je da prihvata ono što je rečeno i da se prestaju protiviti Alijinom hilafetu.

* * *

Ibn Abbas nije samo posjedovao ogromno znanje nego i manire učenjaka, znanstvenu etičnost. Bio je jako poznat po svojoj darežljivosti. Trošio je mnogo kako bi pomogao ljudima sa jednakim žarom s kojim je sa njima dijelio svoje znanje. Njegovi savremenici su rekli: "Nikada nismo vidjeli kuću u kojoj je bilo više hrane, pića, voća i znanja od Ibn Abbasove kuće."

Duša mu je bila čista i nikada nije bio ohol. Nikad se nije umorio od želje da svima bude dobro, onima koje je poznavao kao i onima koje nije poznavao. Rekao je o sebi: "Kada god proučim ajet, poželim da svi ljudi steknu znanje koje sam ja stekao. Kad god čujem za nekog vladara koji pravedno vlada, ispuni me zadovoljstvo i molim se za njega, iako mi je nepotreban. Kad god čujem da je na neku muslimansku zemlju pala kiša, obuzme me radost, iako nemam nikakve stoke koja pase po tim krajevima."

Bio je predan vjernik koji se stalno kajao, noću klanjao i često postio. Niko nije mogao a da ne vidi potok suza na njegovim obrazima. Plakao je kad god bi klanjao ili učio Kur'an, a.š. Kad god bi učio ajet koji opominje ili plaši, ili u kojem se spominje smrt i ponovno proživljenje, njegov plač i jecaji bi postajali sve glasniji i glasniji.

* * *

Pored svega ovoga, bio je iskren, hrabar i rječit. Imao je svoj stav i mišljenje o sukobu između Alije, r.a., i Muavije, što dokazuje njegovu oštroumnost.

Više je volio mir od rata, blagost od nasilja, logiku od diktata.

Kada je Husejn, r.a., namjeravao krenuti u Irak da se bori protiv Zijada i Jezida, Ibn Abbas je učinio sve da ga zaustavi. Nedugo nakon toga čuo je da je Husejn poginuo kao šehid. Bio je u velikoj žalosti i zatvorio se u kuću.

Kad god bi izbio sukob između dva muslimana, uvijek se je mogao vidjeti Ibn Abbas kako zagovara mir, oprost i uzdržanost.

Istina je da je i on bio uključen u bitku između Alije, r.a., i Muavije i da se borio na Alijinoj strani. Ali je to učinio jer je na samom poče-

tku rat predstavljao neophodno iskorjenjivanje jednog pokreta koji je prouzrokovao užasan raskol u islamskom društvu i koji je prijetio jedinstvu vjere i vjernika.

* * *

Dok je god živio, ispunjavao je svijet znanjem i mudrošću, šireći među narodom miris svoje bogobojaznosti.

Kada mu je bila 71 godina, kucnuo mu je čas za susret sa Allahom, dž.š. Grad Taif je bio svjedok veličanstvene scene u kojoj je jednom velikom vjerniku bio obećan Džennet. Dok mu je tijelo smireno ležalo u mezaru, horizonti su odjekivali Allahovim istinskim obećanjem: "*A ti, o, dušo smirena, vrati se Gospodaru svome zadovoljna a i On tobom zadovoljan, pa uđi među robove Moje i uđi u Džennet Moj.*" (89: 27-30)

55.

ABBAD IBN BIŠR

S njim je bilo Allahovo svjetlo!

Kada je Mus'ab ibn Umejr otišao u Medinu, kada ga je imenovao Božiji Poslanik, s.a.v.s., da poučava ensarije – koji su se Poslaniku, s.a.v.s., obavezali na islam – i da ih predvodi u namazu, Abbad ibn Bišr je bio jedan od predanih čija je srca Allah, dž.š., otvorio ka dobru. Mus'ab je tako jednom prišao skupu a Abbad ga je slušao i ispružio svoju desnu ruku kako bi dao svoj zavjet i primio islam. Od toga dana, on je zauzeo mjesto među ensarijama s kojima je Allah, dž.š., zadovoljan a koji su također zadovoljni Njime.

Nakon što su se vjernici odselili iz Mekke u Medinu, to je učinio i Allahov Poslanik, s.a.v.s. Poslije toga su počele vojne akcije u kojima su se sile dobra i svjetla sukobile sa silama tame i zla. U svakoj od ovih bitaka Abbad ibn Bišr je bio u prvim redovima junački se boreći na Allahovom putu potpuno predane duše i srca, na neviđen i veličanstven način. Vjerovatno će događaj koji ćemo sada ispričati reći nešto o junaštvu ovog velikog vjernika.

Nakon što su Poslanik, s.a.v.s., i vjernici završili vojni pohod nazvan Zatu-r-Rika, zaustavili su se na jednom mjestu gdje će provesti noć, a Poslanik, s.a.v.s., odabrao je stražare među ashabima koji su se

trebali smjenjivati. Među njima su bili Ammar ibn Jasir i Abbad ibn Bišr u jednoj smjeni.

Abbad je primijetio da je njegov brat Ammar iscrpljen, pa mu je rekao da odspava prvi dio noći a da će on stražariti kako bi se mogao malo odmoriti.

Abbad je vidio da je prostor oko njih bio siguran pa je pomislio: zašto ne ispuniti to vrijeme molitvom pa će onda biti nagrađen i za molitvu i za stražu. Tako je počeo klanjati. Dok je stajao u namazu i učio suru iz Kur'ana, a.š., nakon Fatihe, jedna strijela ga je pogodila u rame a on ju je iščupao i nastavio klanjati. Potom je iz noćne tame napadač odapeo i drugu strijelu, a ovaj je i nju izvadio i nastavio učiti. Zatim je pao na sedždu. Njegova snaga je počela slabiti od bola i rane, pa je ispružio desnu ruku dok je padao na sedždu prema svom ashabu koji je spavao pored njega i nastavio ga gurati dok se ovaj nije probudio. Potom je ustao sa sedžde i počeo učiti tešehhud (posljednje sjedenje u namazu) i onda je završio namaz.

Ammar se odmah razbudio kada je ovaj klonulim i drhtavim glasom rekao: "Zamijeni me na straži. Ja sam ranjen." Ammar je skočio glasno vičući i brzo je preplašio napadače koji su se dali u bijeg. Onda se okrenuo Abbadu i rekao mu: "Neka je slava Uzvišenom Allahu, dž.š.! Zašto me nisi odmah probudio čim te je pogodila prva strijela?"

Abbad je odgovorio: "U namazu sam učio ajete iz Kur'ana, a.š., koji su me ispunili takvim strahopoštovanjem da nisam htio prekidati niti skraćivati. Tako mi Allaha, dž.š., kunem se da bih radije poginuo nego što bih prekinuo sure koje sam učio jer nisam želio izgubiti ni jednu riječ koju mi je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio da sačuvam."

Abbad je bio izuzetno predan i jako je volio Allaha, dž.š., Njegovog poslanika, s.a.v.s., i Njegovu vjeru, a takva predanost je trajala čitav njegov život.

Otkada je čuo Božijeg Poslanika, s.a.v.s., kako govori ensarijama: "Vi ste moj narod. Vi ste narod koji štiti. Nije došao prije vas nijedan

narod sličan vama..." Kažemo, otkada je Abbad čuo ove riječi Božijeg Poslanika, s.a.v.s., učitelja, i upućivača Allahu, dž.š., darežljivo je dijelio svoj imetak i dao svoju dušu i život na Allahovom putu, na putu sa Božijim Poslanikom, s.a.v.s. Kada se radi o požrtvovanju, čak i o smrti, on je prvo mislio na to dvoje.

Uvijek je bio: u ibadetu – ibadet ga je potpuno zaokupio, hrabar – hrabrost i junaštvo su ga potpuno uzeti sebi, darežljiv – darežljivost ga je potpuno obuhvatila.

Bio je čvrst vjernik. Žrtvovao je svoj život za vjeru. Sve ovo o njemu je bilo poznato ashabima Božijeg Poslanika, s.a.v.s., Majka pravovjernih Aiša, r.a., rekla je: "Imaju trojica ensarija koje niko nije nadmašio u vrlinama: Sa'd ibn Muaz, Usejd ibn Hudajr i Abbad ibn Bišr."

* * *

Prvi muslimani su znali Abbada kao čovjeka s kojim je bilo Allahovo svjetlo. Njegova blistava i očevidna oštroumnost sama je vodila prema dobru i sigurnosti. Nije joj trebalo nikakvo posebno traganje za tim, ni naročita pažnja.

Njegova braća su vjerovala u njegovu prosvijetljenost do te mjere da su mu pripisivali i fizičku svjetlost, koja se mogla čulima opaziti. Naime, svi odredatvrde da bi iz Abbada, kada bi išao kroz noćnu tamu, izbijala svjetlost i obasjavala mu put.

U vrijeme bitaka protiv munafika, nakon što je Božiji Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret, Abbad je obavljao svoje dužnosti sa hrabrošću koja se ne može porediti ni sa čim.

Na bojnom polju Jemame, gdje su muslimani bili suočeni sa najokrutnijom i najsposobnijom vojskom koju je predvodio Musejlema Kezzab, Abbad je shvatio kolika opasnost prijeti islamu. Njegova spremnost na žrtvu i njegova hrabrost bili su veoma snažni i to mu je ojačalo samopouzdanje. Sve to mu je omogućilo da postane neko ko je spreman na žrtvu i odricanje svega za svoju vjeru i ko ne želi ništa drugo osim smrt u borbi na Allahovom putu.

Dan prije nego što je počela Bitka na Jemami, usnio je san čije se značenje otkrilo odmah sa suncem narednog dana, na poprištu strašne, krvave bitke u koju su se upustili muslimani.

Dopustimo plemenitom ashabu Ebu Seidu el-Hudriju da nam ispriča priču o snu koji je sanjao Abbad, njegovo tumačenje tog sna i njegovo nevjerovatno ponašanje u borbi koje se završilo njegovom pogibijom i titulom šehida.

Ebu Seid pripovijeda: "Abbad ibn Bišr mi je rekao: 'O, Ebu Seide, sinoć sam vidio kao da mi se nebo otvorilo. A potom se zatvorilo i prekrilo me. Zaista znam da to znači da ću, ako Bog da, poginuti kao šehid.' Rekao sam mu: 'Tako mi Allaha, veliko dobro si u snu vidio.' Na dan Bitke na Jemami pogledao sam u njega i vidio ga kako viče ensarijama: 'Čvrsto drž'te sablje svoje i budite prepoznatljivi u boju po svojoj odvažnosti!' Ubrzo mu je došlo 400 ljudi, svi su bili ensarije, i zaustavili su se na kapiji utvrde. Žestoko su se borili a Abbad ibn Bišr je pao kao šehid. Lice mu je bilo toliko iznakaženo da sam ga poznao samo po jednom biljegu kojeg je imao na svom tijelu."

Tako je Abbad uzdignut na nivo koji je zaslužio kao vjernik iz redova ensarija. Dao je zakletvu svome Poslaniku, s.a.v.s., da će dati svoj život na Allahovom putu.

Kada je primijetio da se ishod strašne bitke postepeno okreće u korist neprijatelja, sjetio se riječi Božijeg Poslanika, s.a.v.s., upućenih njegovom narodu, ensarijama: "Vi ste moj narod. Ja ne mogu biti poražen dok je vas. Prije vas nije došao ni jedan narod sličan vama." Ove riječi su mu ispunile srce i dušu i prodirale kroz njegovu savjest sve dok nije osjetio kao da Poslanik, s.a.v.s., upravo sada stoji pred njim i ponavalja ove riječi.

Abbad je osjećao da je potpuna odgovornost za ovu bitku bila na ensarijama, na onima o kojima je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Prije vas nije došao ni jedan narod sličan vama." Da je je to bila isključivo njihova odgovornost.

Tu i tamo se Abbad penjao na jednu uzvišicu i dovikivao: "O, ensarije! Podignite sablje junački i budite časni i primjer drugima!"

Kada se 400 ensarija odazvalo na njegov poziv, on ih je zajedno sa Ebu Dudžaneom i El-Beraom ibn Malikom poveo u "Bašču smrti", gdje se bila utvrdila i zaštitila Musejlemina vojska. Junak se dostojanstveno borio kao čovjek, kao vjernik i kao ensarija.

Tog slavnog dana Abbad je poginuo kao šehid. Obistinio se san koji je sanjao prethodne noći. Zar nije vidio otvoreno nebo, a kada je on kroz taj otvor ušao, ono se vratilo, prekrilo ga i zatvorilo se?

On je to protumačio da to znači da će njegova duša u toku predstojeće bitke otići svome Gospodaru. San je bio istinit, a i njegovo tumačenje. A džennetske kapije su se zaista otvorile da dočekaju sretnu dušu Abbada ibn Bišra, čovjeka s kojim je bilo Allahovo svjetlo.

56.

SUHEJL IBN AMR

Od slobodnjaka do šehida!

Kada su ga muslimani zarobili u vrijeme Bitke na Bedru, Omer ibn Hattab, r.a., došao je Božijem Poslaniku, s.a.v.s., i rekao: "O, Božiji Poslaniče! Daj da povadim prednje zube Suhejlu ibn Amru kako od danas više ne bi mogao držati govore protiv tebe."

Voljeni Poslanik, s.a.v.s., odgovori mu: "Ne, Omere. Ja neću nikoga nakaziti, pa da Allah unakazi i mene, iako sam Poslanik." Omer, r.a., još mu se primakao a Poslanik, s.a.v.s., reče: "Može biti da će Suhejl sutra zauzeti stav koji će ti se dopasti."

Ubrzo su se ove Poslanikove riječi obistinile. Najveći govornik Kurejša, Suhejl ibn Amr, pokajao se i postao sjajni i divni govornik islama. Ovaj idolopoklonik koji je uvijek bio protiv islama postao je pokoran i poslušan vjernik. Njegove oči su stalno plakale iz straha od Allaha, dž.š. Jedan od starijih vođa Kurejša i komandant njihove vojske postao je čvrsti borac na islamskom putu, borac koji se zarekao da će biti nepokolebljiv i da će ustrajati u hrabrosti, samokontroli i borbi dok ne pogine na tom putu pa će, možda, tako Allah, dž.š., oprostiti njegove prijašnje grijehe.

Ko je onda bio taj tvrdokorni idolopoklonik? To je bio Suhejl ibn Amr, jedan od najistaknutijih prvaka plemena Kurejš i jedan od njihovih mudraca i pametnih i oštroumnih ljudi.

On je bio taj kojeg su Kurejšije izabrale da nagovori Muhammeda, s.a.v.s., da se predomisli i da odustane od ulaska u Mekku u godini Hudejbije. Na kraju 6. godine po Hidžri, Poslanik, s.a.v.s., i ashabi su krenuli prema Mekki da obiđu Sveti hram i da obave umru. Nisu željeli rat i nisu se spremili za borbu.

Kurejšije su znale da su muslimani na putu prema Mekki, zato su izašli da im blokiraju put i da ih zaustave u njihovoj namjeri. Situacija je postala kritična i ljudi su postali napeti. Poslanik, s.a.v.s., rekao je svojim ashabima: "Kurejšije me danas ne zovu da bi napravili neki plan, nego da bi očuvali rodbinske veze. I ja sam im tome udovoljio."

Kurejšije su počele slati svoje izaslanike i predstavnike Poslaniku, s.a.v.s., a on ih je sve obavijestio da nije došao da se bori, nego da posjeti Sveti hram. Svaki put kada bi se neki od njihovih predstavnika vratio, oni bi poslije njega poslali drugog, energičnijeg, tvrđeg i jačeg pregovarača sve dok nisu izabrali Urvea ibn Mes'uda es-Sekafija. On je među njima bio jedan od najžešćih i nainteligentnijih. Kurejšije su mislile da će Urve biti u stanju nagovoriti Poslanika, s.a.v.s., da se vrati, međutim on se ubrzo vratio govoreći: "O, Kurejšije, zaista sam išao perzijskom vladaru u njegovo kraljevstvo, i Cezaru u njegovo kraljevstvo, i Negusu u njegovo kraljevstvo, ali, tako mi Boga, kunem se da nikada nisam vidio ni jednog vladara da ga njegovi ljudi toliko poštuju kao što Muhammedovi ljudi poštuju njega. Vidio sam oko njega ljude koji se nikada neće predati zlu. Šta ćete onda uraditi i šta vi mislite o tome?"

U tom momentu Kurejšije su vjerovale da nikakvi njihovi pokušaji neće uspjeti pa su odlučili pribjeći pregovorima i pomirenju. Za ovaj zadatak su izabrali najsposobnijeg među svojim prvašima. Bio je to Suhejl ibn Amr.

* * *

Muslimani su vidjeli da im dolazi Suhejl i prepoznali su ga pa su shvatili da će Kurejšije radije sklopiti mir i preferirati uzajamno razumijevanje pošto su konačno poslali Suhejla. Suhejl je sjeo pred Mu-

hammeda, s.a.v.s., i započeo je dugi razgovor koji je završio mirovnim sporazumom. Suhejl je pokušao postići što više za Kurejšije. Tolerantna popustljivost, plemenitost i izuzetan način na koji je Poslanik, s.a.v.s., vodio pregovore i mirovni proces pomogli su mu da u tome uspije.

Prolazili su dani sve do 8. godine po Hidžri. Božiji Poslanik, s.a.v.s., i muslimani krenuli su u osvojenje Mekke pošto su Kurejšije prekršile svoje obaveze prema ugovoru sa Poslanikom, s.a.v.s.

Muhadžiri su se vratili svojim kućama iz kojih su ranije nasilu bili protjerani. Vratile su se a sa njima i ensarije, koje su se brinule o njima u svom gradu i koje su radije davale njima nego ostavljali za sebe.

Dok su se njene zastave pobjedonosno vihorile na nebu, Mekka je otvorila svoje kapije a idolopoklonici su zatečeni u bunilu. Šta će se danas desiti sa njima i kakva će ih sudbina zadesiti, jer oni su bili ti koji su načinili zlo muslimanima ranije kada su ih ubijali, spaljivali, mučili i do smrti izgladnjivali? Milostivi Poslanik, s.a.v.s., nije ih dugo ostavio pod pritiskom tih osjećanja koja su ih mučila. Primio ih je i obratio im se na lijep i plemenit način i rekao im svojim milosrdnim glasom koji je mirno i ljupko tekao sa njegovih usana: "O Kurejšije! Šta mislite da ću učiniti sa vama?"

U tom trenutku, čovjek koji je u prošlosti bio neprijatelj islama, Suhejl ibn Amr, istupi i reče: "Mislimo da ćeš se lijepo ponašati sa nama, o, plemeniti brate i sine plemenitog brata."

Na usnama Allahovog miljenika, s.a.v.s., pojavi se osmijeh i on ih pozva: "Idite, slobodni ste."

Ove riječi je pobjednički i trijumfalno Poslanik, s.a.v.s., izgovorio da bi izmijenio ljudska bića pomoću živih osjećanja, tako što će ih smekšati, kako bi oni postali poslušni, ponizni i kako bi se pokajali. U isto vrijeme, ova situacija prepuna plemenitosti i dostojanstva, podstakla je sva osjećanja Suhejla ibn Amra tako da se on predao Allahu, dž.š., Stvoritelju svih svjetova. Njegovo prihvatanje islama u tom momentu nije značilo predaju pobijeđenog čovjeka koji se prepustio sudbini. To je, kao što će nam i njegova budućnost u narednim redovima pokazati,

bila predaja čovjeka koji je bio oduševljen i fasciniran Muhammedovom, s.a.v.s., plemenitošću i uzvišenošću vjere koju je predstavljao svojim ponašanjem koje je bilo u potpunom skladu sa njegovim učenjima i uputstvima. Ta učenja, kako je on to shvatio, ljude su učila nevjerovatnom dobročinstvu, prijateljstvu i predanosti.

Oni koji su na Dan oslobođenja Mekke najavili prelazak na islam nazvani su "Et-Tuleka", što znači: oni koje je iz idolopoklonstva u islam preveo Poslanikov oprost kada im je rekao: "Idite, slobodni ste."

Prema tome, neke osobe od ove skupine su se uzdigle po svojoj iskrenosti visoko do samih granica požrtvovanja, ibadeta i čestitosti, što ih je svrstalo u prve redove Poslanikovih pravednih i odanih ashaba. Među takvima je bio i Suhejl ibn Amr.

Islam je iznova formirao i oblikovao njegovu ličnost i dotjerao i usavršio njegove prvobitne sposobnosti i, što je još bitnije, razvio ih i sve ih stavio na raspolaganje Istini, dobroti i vjeri. Ovako su ga opisali: "Blag i darežljiv. Mnogo je klanjao i mnogo postio, mnogo je dijelio sadaku i učio Kur'an, a.š., te plakao iz straha od Allaha, dž.š."

To je bila Suhejlova veličina. Uprkos činjenici da je primio islam tek nakon Oslobođenja Mekke, vidimo kako iskreno pokazuje svoj islam i duboko uvjerenje do te mjere da se isticao u usavršavanju svoje vjere trudeći se svim svojim srcem. Preobrazio se u samoprijegornog vjernika koji se odriče i koji se žrtvuje i bori na Allahovom islamskom putu.

Kada je Božiji Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret, vijest o njegovom preseljenju je odmah stigla u Mekku. Suhejl je u to vrijeme živio tamo i muslimane je obuzeo nemir i tegoba, kao i one u Medini. Međutim pometnju u Medini je smirio Ebu Bekr, r.a., svojim odlučnim riječima: "Ko god je obožavao Muhammeda, neka zna je da je Muhammed mrtav; a ko god je obožavao Allaha, dž.š., Allah, dž.š., uistinu je Živi i ne umire."

Oduševljeni smo kada vidimo da istu onu ulogu koju Ebu Bekr, r.a., igra u Medini, u Mekki igra Suhejl. Sakupio je sve muslimane

tamo i dostojanstveno ustao, poselamio ih, a zatim im saopćio da je Muhammed, s.a.v.s., uistinu Božiji poslanik i da nije preselio na ahiret dok nije ispunio svoj zadatak i prenio Allahovu poruku, a da je dužnost vjernika prema ovoj Poruci da joj pažljivo posvete sva svoja nastojanja onako kako je to on činio.

Kada je riječ o Suhejlu i njegovim tačnim, ali i direktnim riječima i jakoj vjeri, on je suzbio nemir i građanski sukob koji je skoro bio uništio i iskorijenio vjeru ljudi u Mekki kada je vijest o Poslanikoj smrti došla do njih.

Zar nije Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao Omeru, r.a., onoga dana kada je Omer, r.a., tražio od njega dozvolu da izvadi prednje zube Suhejlu kada su ga zarobili na Bedru: "Neka ih. Možda će te jednog dana učiniti sretnim."

I kada je vijest o tome kako je postupio Suhejl u Mekki i o njegovim blistavim riječima koje su učvrstile vjeru u srcima muslimana Mekke, dospjela do medinskih muslimana, Omer ibn Hattab, r.a., sjetio se riječi Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i njegovog predskazanja i glasno se nasmijao, jer je došao dan kada je islam vidio koristi od ona dva Suhejlova zuba koja je on htio polomiti i povaditi.

Kada je Suhejl primio islam na Dan oslobođenja Mekke i kada je osjetio slast vjere, nametnuo je sam sebi jedan zavjet koji ukratko glasi ovako: "Tako mi Allaha, dž.š., potpomagaću muslimane jednako onoliko koliko sam potpomagao idolopoklonike u raznim situacijama i bitkama, i potrošiću onoliko imetka sa muslimanima koliko sam potrošio sa idolopoklonicima. Možda ovim djelima nadoknadim prijašnje propuste i grijehe. Dugo vremena sam bio uz idolopoklonike pred njihovim idolima, sada je vrijeme da stanem uz vjernike u prisustvu Allaha, dž.š., Jednog i Jedinog."

Tako je počeo klanjati, i postiti i klanjati... Nije propuštao ni jednu šansu koja bi mu očistila dušu i približila ga Uzvišenom Gospodaru a da je nije dovoljno iskoristio.

Tako je u prošlosti stajao uz idolopoklonike kada su ovi tlačili muslimane i vodili ratove protiv islama. Pa dopustimo mu sada da zauzme svoje mjesto u muslimanskoj vojsci, hrabro se boreći sa vojskom Istine kako bi utrnuo vatru Perzijanaca, koji su nju obožavali, mimo Allaha i kojom su sagorijevali budućnost naroda koje su porobljavali. Dajmo mu također šansu da se bori sa vojskom Istine i da uništi tamu bizantinskog carstva i njegovu nepravdu kako bi širom svijeta proširio vjeru u Jednog Boga i strah samo od Allaha, dž.š.

Krenuo je sa muslimanskom vojskom u Siriju kako bi učestvovao u bitkama. Na dan Bitke na Jermuku, muslimani su neustrašivo krenuli u napad nailazeći na čvrstog, silnog i opasnog neprijatelja. Suhejl ibn Amr je skoro poletio od sreće kada je u ovom odlučujućem danu za sudbinu islama pronašao izvrsnu priliku da iz svoje duše izbriše grijehe koje je učinio u vrijeme džahilijjeta prije nego je primio islam.

Jako je volio svoju kuću u Mekki, toliko da je na sebe zaboravio, a o njoj je neprestano mislio. Međutim nije htio da se vrati kući nakon pobjede muslimana u Siriji govoreći: "Čuo sam da Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: 'Bolje je svakom od vas provesti jedan sat u borbi na Allahovom putu nego sav svoj ostali rad za čitav život.' Zato ću se boriti na Allahovom putu do smrti i neću se vratiti u Mekku."

Suhejl je i umro onako kako je sebi obećao, a i ostatak svoga života, koji je posvetio vjeri, posvetio je borbi sve dok mu nije kucnuo trenutak preseljenja. A onda je njegova duša hitro odletjela ka Allahovoj milosti i Njegovom zadovoljstvu.

57.

EBU MUSA EL-EŠ'ARI

Samo iskreno, pa nek' bude šta će biti!

Kada ga je vođa pravovjernih Omer ibn Hattab, r.a., poslao u Basru da tamo bude namjesnik i vojskovođa, Ebu Musa je sakupio njene stanovnike i rekao im: "Zaista me je poslao vođa pravovjernih Omer, r.a., da vas podučavam Knjizi vašeg Gospodara i sunnetu vašeg poslanika, s.a.v.s., i da vam vaše puteve učinim sigurnim."

Ljudi su bili zapanjeni i iznenađeni onim što je on rekao kada su shvatili da je jedna od osnovnih obaveza vojskovođe i vladara bila da im pokaže kako da postanu kulturan i obrazovan narod i da ih pouči njihovoj vjeri.

Ko je onda taj čovjek za kojeg je rečeno toliko toga dobrog kao što je: "Nikada u Basru nije došao ni jedan konjanik koji je bio bolji za njene stanovnike od njega." Bio je to Abdullah ibn Kajs, kojemu je nadimak bio Ebu Musa el-Eš'ari.

Napustio je svoj rodni kraj i svoju domovinu Jemen te došao u Mekku čim je čuo da se tamo pojavio Poslanik, koji je zvao u vjeru u Jednog Boga i koji je pozivao Allahu, dž.š., sa jasnom vizijom i koji naređuje plemenito ponašanje. U Mekki je sjedio u društvu Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i od njega je primio Uputu i stekao jekin (uvjerenje). Potom se vratio u svoju zemlju noseći Allahovu riječ. Nakon toga, čim je Poslanik, s.a.v.s., izvojevao pobjedu na Hajberu, vratio se Poslaniku,

s.a.v.s. Slučajno je stigao kada i Džafer ibn Ebi Talib koji se sa svojim ashabima vraćao iz Abesinije pa im je Allahov Poslanik, s.a.v.s., svima dao dio ratnog plijena.

Tom prilikom Ebu Musa nije došao sam nego je sa sobom poveo oko 50 ljudi iz Jemena uključujući i svoju dvojicu braće, Ebu Ruhma i Ebu Burdaa, koje je Poslanik, s.a.v.s., poučio islamu.

Božiji Poslanik, s.a.v.s., ovu je delegaciju i ljude koji su je činili nazvao eš'arijjuni. Poslanik, s.a.v.s., opisao ih je kao ljude sa najnježnijim srcima. Često ih je svojim ashabima navodio za primjer. Govorio im je: "Kada bi u nekom vojnom pohodu potražili svoju opskrbu, ili kada bi im ponestalo hrane, oni bi na jednu bošču sakupili svu hranu koju bi imali i onda je ravnomjerno podijelili među sobom. Pa, oni su od mene, a ja sam od njih!"

* * *

Od toga dana je Ebu Musa zauzeo svoje stalno i časno mjesto među muslimanima i vjernicima kojima je bilo određeno da budu Poslanikovi ashabi i njegovi učenici i da postanu izaslanici islama u svim krajevima svijeta i u svim vremenima.

* * *

Ebu Musa je bio sjajna kombinacija izuzetnih osobina. Bio je neustrašiv i smion borac, nepokolebljiv ratnik kada bi bio prisiljen da se bori, iako je, u isto vrijeme, bio miroljubiv, dobar i blag do najveće moguće mjere dobrote i blagosti. Bio je učenjak koji je posjedovao oštroumnost, izuzetno prosuđivanje i staloženost jednog pravnika. Bio je inteligentan i savršeno je razumijevao najkompleksnije, najnejasnije i najnerazjašnjivije probleme kojima su se bavile pravne odluke i presude, tako da su za njega rekli: "Ovaj ummet ima četvericu sudija: Omera, r.a., Aliju, r.a., Ebu Musaa i Zejda ibn Sabita."

Osim toga, bio je čestite naravi. Ko god ga je u nekim stvarima o Allahu, dž.š., pokušao prevariti, bio bi sâm prevaren. Bio je izuzetno odan i odgovoran i imao je veliko povjerenje u ljude. Ako bismo željeli istaknuti nešto što bi bio moto njegovog života onda bi to bila sljedeća izreka: "Samo iskreno, pa nek' bude šta će biti!"

U džihadu je El-Eš'ari obavljao svoje dužnosti na veličanstven i herojski način tako da ga je Poslanik, s.a.v.s., nazvao: "Majstor među konjanicima – Ebu Musa." On nam sliku svog ratničkog života predstavlja u svojim riječima: "Krenuli smo sa Božijim Poslanikom, s.a.v.s., u vojni pohod i stopala su nam bila izranjavana, i moja su stopala bila izranjavana tako da su mi nokti poispadali pa smo zamotali stopala u krpe."

Ali, njegova dobrota i nepomućenost njegova karaktera nipošto mu nisu bili slaba tačka u odnosu na neprijatelja. Tamo, na bojnom polju, on je stvari raspoznavao sasvim jasno i prema njima se odnosio odlučno i hrabro. Dok su muslimani osvajali Perzijsko carstvo, El-Eš'ari se sa svojom vojskom spustio prema stanovnicima Isfahana koji su pristali da mu plate džizju, tako da je on sa njima sklopio mirovni sporazum.

Međutim izgleda da ti ljudi nisu bili iskreni u svojim mirovnim namjerama. Samo su htjeli dobiti priliku da se bolje spreme za izdajnički napad. No onda kada je to bilo potrebno Ebu Musaova oštroumnost je razotkrila njihov tajni plan. Shvatio je i uvidio to kroz spletke i izdajničke planove koje su pravili, tako da vojskovođa nije bio iznenađen kada su ovi započeli napad. Započela je bitka, ali je izvojevao odlučnu pobjedu još prije nego se završila prva polovina dana.

U bitkama u kojima su se muslimani borili protiv Perzijske imperije, Ebu Musa je igrao veliku ulogu a njegova borba na Allahovom putu je bila iskrena.

Naročito u Bici kod Tustera, u kojoj se Hurmuz povukao sa svojom vojskom i utvrdio svoj položaj te sakupio ogromnu vojsku, Ebu Musa se dokazao kao pravi junak. Toga dana, vođa pravovjernih Omer, r.a., poslao mu je veliki broj muslimanskih vojnika koje su predvodili Ammar ibn Jasir, El-Bera ibn Malik, Enes ibn Malik, Medža el-Bekrij i Selema ibn Redža. Dvije vojske – muslimanska pod vodstvom Ebu Musaa i perzijska pod zapovjedništvom Hurmuza – sukobile su se u bici koja je po svojoj žestini i surovosti bila jedna od najžešćih. Perzijanci su se povukli u utvrđeni grad Tuster a muslimani su ga opsjedali nekoliko dana dok Ebu Musa nije upotrijebio svoju sposobnost i dosjetljivost i poslao 200 konjanika sa jednim perzijskim perzijskim doušnikom kojega je nama-

mio da otvori kapije grada za predvodnicu koju je je on odabrao za ovaj zadatak. Čim su se kapije otvorile predvodnica je navalila na utvrđenje, dok Ebu Musa nije krenuo sa svojom vojskom u konačni napad.

Za samo nekoliko sati zauzeo je ovo važno utvrđenje i perzijske vođe su se predale a Ebu Musa ih je nakon toga poslao u Medinu kako bi im vođa pravovjernih presudio.

Međutim ovaj neustrašivi ratnik nije napuštao bojno polje sve dok se ne bi preobrazio u do suza iskrenog pokajnika, uplakanog i krotkog poput vrapca.

Učio je Kur'an, a.š., takvim glasom da bi zatreperilo srce svakom slušaocu pa je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ebu Musau je darovana jedna od struna doma Davudovog." Kad god bi ga vidio Omer, r.a., pozvao bi ga da mu prouči nešto iz Allahove knjige govoreći mu: "Probudi čežnju u nama za Gospodarom našim, o, Ebu Musa."

Ebu Musa je samo učestvovao u bitkama protiv nevjerničke vojske ili onih koji su se borili protiv vjere i koji su htjeli ugasiti Allahovu svjetlost.

Kad god bi se muslimani borili između sebe, on je bježao od takvih borbi i nikada nije igrao nikakvu ulogu u tim bitkama. Ovakav njegov stav je postao jasan u sukobu između Alijinih i Muavijinih pristalica, u ratu koji je plamtio među muslimanima.

U tom trenutku, kao što će se vidjeti iz onoga što slijedi, shvatit ćemo njegovu najpoznatiju ulogu u životu a to je uloga koju je on odigrao u pregovorima između Alije, r.a., i Muavije. Ova uloga se često navodi kao dokaz Ebu Musaove pretjerano dobre naravi zbog čega ga je bilo lahko obmanuti. Međutim situacija kao što ćemo vidjeti, bez obzira što bi mu se, doista, moglo prigovoriti za brzopletost, ili čak grešku, otkriva plemenitost njegove duše i veličinu njegove vjere u Istinu i u ljude.

Stav Ebu Musaa u vrijeme pregovora može se ukratko opisati onim kako je on vidio međusobno ubijanje muslimana i to što svaka strana slijepo slijedi svoga imama (vođu). Kao što je i on to smatrao, situacija između dvije vojske je dostigla kritičnu tačku koju je bilo skoro nemo-

guće riješiti, što je sudbinu ummeta dovelo do ivice propasti. Prema njegovom mišljenju, situacija je postajala sve gora. Primjer tome je bilo to što se situacija potpuno promijenila, što je nadalje iziskivalo novi početak.

Građanski rat, u tom momentu, uključivao je dvije strane muslimana koji su se sporili oko toga ko treba biti vođa. Neki su htjeli da Alija, r.a., privremeno prepusti hilafet a da i Muavija odustane od toga tako da bi se čitava stvar vratila ponovo ummetu. Onda bi oni nakon konsultacija izabrali novog halifu kojeg oni budu htjeli. Tako je Ebu Musa gledao na ovaj slučaj i tako je on smatrao da se ovaj problem treba riješiti.

Tačno je da je Alija, r.a., ispravno izabran za halifu i ispravno je da se ni jednoj nezakonitoj pobuni ne smije dopustiti da svrgne pravedno izabranu vlast. Međutim problemi u sukobu između Alije, r.a., i Muavije te između naroda Iraka i Sirije su, prema mišljenju Ebu Musaa, dostigli tačku kada je bio potreban novi način razmišljanja i rješavanja. Jer Muavijino buntovništvo nije se samo smatralo pobunom niti se ustanak naroda Sirije smatrao samo običnim ustankom. Čitava razlika nije bila samo razlika u mišljenjima i stvar izbora. Sve ovo se razvilo u užasan građanski rat u kojem je živote izgubilo hiljade ljudi na obje strane i koji je prijetio islamu i muslimanima sa još većim raskolima a time i katastrofalnim posljedicama. Zato je, prema mišljenju Ebu Musaa, početna tačka na putu izlaska iz krize trebalo biti sagledavanje uzroka sukoba i rata te povlačenja obiju strana.

Alija, r.a., kada je prihvatio princip pregovaranja smatrao je da njihovu stranu u pregovorima treba zastupati Abdullah ibn Abbas ili neko od njegovih ashaba, ali ga je jedna velika grupa koja je među njegovim pristalicama i vojskom imala veliki utjecaj, primorala da izabere Ebu Musaa el-Eš'arija. Razlog za njegov izbor je bio taj što Ebu Musa nikada nije učestvovao u sukobu između Alije, r.a., i Muavije otkako je sukob počeo, nego se distancirao od obiju strana nakon što ih nije mogao nagovoriti na obustavu neprijateljstava. U tom smislu, on je imao najviše prava da vodi ovu arbitražu.

Kod Ebu Musaa nije postojalo ništa u njegovoj vjeri niti u njegovoj dobronamjernosti i iskrenosti što bi kod Alije, r.a., izazivalo bilo kakve sumnje. Štaviše, shvatio je jasne namjere druge strane i njihovo oslanjanje na manevrisanje, prevare i trikove, a znao je isto tako i da Ebu Musa uprkos svom razumijevanju i znanju, mrzi prevare i manevrisanje i da je volio raditi sa ljudima na osnovu istine a ne po svom vlastitom nahođenju. Zato se Alija, r.a., bojao da neko ne zavede i prevari Ebu Musaa i da se pregovori ne pretvore u manevrisanje jedne od strana, što bi još više pogoršalo situaciju.

Pregovori između dvije strane započeli su i Alijinu stranu je predstavljao Ebu Musa el-Eš'ari a Muavijinu stranu Amr ibn As. Tačno je da se Amr ibn As predstavljajući Muaviju uveliko oslanjao na svoju oštroumnost i lukavstvo.

Sastanak El-Eš'arija i Amra je započeo Ebu Musaovim prijedlogom da se dvojica pregovarača dogovore da predlože Abdullaha ibn Omera i da ga proglase halifom muslimana jer je on uživao podršku svih i da su ga svi voljeli, cijenili te da je bio istaknut. Amr ibn As je u ovom prijedlogu i pravcu Ebu Musaa vidio odličnu priliku pa ju je odlučio iskoristiti.

Zadovoljstvo prijedlogom Ebu Musaa nije podrazumijevalo uvjetnu povezanost sa stranom koju je predstavljao, tj. stranu Alije, r.a. To znači da je i Ebu Musa također bio spreman da podrži za halifu drugu osobu među Poslanikovim ashabima, a dokaz za to je bio njegov prijedlog da se halifom proglasi Abdullah ibn Omer.

Tako su Amrovoj prepredenosti i domišljatosti bila širom otvorena vrata kako bi mogao postići svoj cilj. I on je tako predložio Muaviju. Potom je predložio svoga sina Abdullaha, koji je uživao visok položaj među Poslanikovim ashabima. Ebu Musa nije bio ništa manje lukav nego Amr. Kada je uvidio da Amr prihvata princip nominacije kao pravilo diskusije u toku pregovora, neumoljivo se usprotivio Amru govoreći da svi muslimani imaju pravo na izbor halife te da je Allah, dž.š., naredio da se međusobno konsultuju o takvim pitanjima, tako da se pravo izbora mora dati samo muslimanima.

Sada ćemo vidjeti kako je Amr iskoristio ovaj visoki princip za Muavijin interes. Međutim, prije toga, poslušajmo historijski razgovor između Ebu Musaa i Amra ibn Asa na početku njihovog sastanka. Prenosimo ovaj razgovor prema knjizi *El-Ahbar et-Tival* od Ebu Hunejfe ad-Dejenurija.

Ebu Musa: "O, Amre, želiš li da ovim učiniš dobro čitavom ummetu i da Allah, dž.š., bude zadovoljan tobom?" Amr: "A šta je to?"

Ebu Musa: "Da imenujemo Abdullaha ibn Omera jer on zaista nije bio upleten u ovaj rat."

Amr: "A šta ti misliš za Muaviju?" Ebu Musa: "Muavija ne zaslužuje hilafet niti ga je dostojan."

Amr: "Zar ne znaš da je Osman, r.a., nepravedno ubijen?"

Ebu Musa: "Da, znam."

Amr: "Pa Muavija je zaštitnik (vali) Osmanove krvi, a tebi je odveć poznato kakvo mjesto među Kurejšijama uživa njegova kuća. Stoga, ako bi ljudi kazali: Zašto bi se njemu prepustila vlast kad to nikome ranije nije učinjeno?! – ti bi za to imao opravdanje. Mogao bi im reći: Pa, on je obnašao vlast, Osman ga je imenovao namjesnikom, a Uzvišeni Allah, dž.š., kaže: '*A ako je neko, ni kriv ni dužan, ubijen, onda njegovom nasljedniku dajemo vlast...*' (17: 33) Osim toga, on je još i brat Ummi Habibe, Poslanikove supruge, a također je i jedan od njegovih ashaba."

Ebu Musa: "Boj se Allaha, dž.š., o, Amre! Što se tiče onoga što si rekao u vezi s Muavijinim plemstvom, da se hilafet dodjeljuje na osnovu plemstva najviše prava od svih ljudi na njega bi imao Ebreha ibn Sabbah jer je on zaista jedan od sinova kraljevske loze Jemena, koji su vladali Istokom i Zapadom. Osim toga, kako možeš porediti porijeklo Muavije sa porijeklom Alije ibn Ebi Taliba? Što se tiče onoga što si rekao da je Muavija zaštitnik Osmanove krvi, veći zaštitnik je Osmanov sin Amr ibn Osman. Ali ako se slažeš sa mnom, trebamo uraditi onako kako su uradili i Omer ibn Hattab, r.a., i njegov sin Abdullah."

Amr: "Šta onda smeta mom sinu Abdullahu, koji ima zasluga i dobar je, i on je ranije obavio Hidžru a bio je i ashab?"

Ebu Musa: "Zaista je tvoj sin iskren čovjek, ali si ga ti potpuno uvukao u ovaj rat. Daćemo ga (hilafet) jednom dobrom čovjeku i sinu jednog isto tako dobrog čovjeka – Abdullahu ibn Omeru."

Amr: "O, Ebu Musa! Nijedan čovjek nije odgovarajući za ovakvu titulu ako nema dva kutnjaka. Sa jednim hrani sebe a drugim hrani ostale ljude (dovoljno iskustva i spretnosti da bude glava kuće, ali i ummeta)."

Ebu Musa: "Sram te bilo, Amre! Muslimani su nama povjerili da ovo riješimo nakon što su se silom i mačem borili jedni protiv drugih. Nemoj ih ponovo bacati u građanski rat i nemire!"

Amr: "Šta onda ti misliš?"

Ebu Musa: "Mislim da bismo trebali smijeniti obojicu, i Muaviju i Aliju, a onda prepustiti muslimanima da se dogovore. Neka sebi izaberu koga hoće."

Amr: "Prihvatam taj stav. U njemu se zaista prepoznaje dobronamjernost. Ovakav zaključak potpuno mijenja sliku problema koju smo do sada navikli gledati."

Zaista, ovakav zaključak potpuno mijenja način na koji smo navikli gledati ovaj problem svaki put kada spomenemo događaj oko pregovora. Zaista u ovom zaključku Ebu Musa nije bio nemaran nego, naprotiv, uložio je sav svoj potencijal. U ovom razgovoru nadvladao je Amra, koji je bio poznat po lukavstvu i oštroumnosti. Zato, kada je Amr htio predložiti da Muavija bude halifa, zbog svog porodičnog stabla koje seže do Kurejša i zaštitništva Osmanove krvi, Ebu Musa je oštro i brzo, kao oštricom sablje, odbacio takav prijedlog.

"Da se hilafet dodjeljuje na osnovu roda onda bi Ebreha ibn Sabbah, koji je kraljevski potomak, imao više prava na hilafet od Muavije. A da se hilafet dodjeljuje na osnovu krvnog srodstva sa Osmanom, r.a., i odbranom njegove krvi i njegovih prava, onda bi sin Osmanov više od Muavije zasluživao da bude zaštitnik."

Odgovornost za sve što se desilo nakon ovog dijaloga preuzeo je samo Amr ibn As.

Tako se Ebu Musa oslobodio krivnje time što je ukupnu stvar vratio ponovo ummetu kako bi oni odlučili i izabrali svoga halifu. Amr se složio i pristao na ovaj prijedlog. Nije mu palo na pamet da će Amr dovesti u opasnost i islam i muslimane sa velikom katastrofom i da će on pribjeći spletkama bez obzira šta on mislio o Muaviji. Ibn Abbas ga je upozorio kada se vratio i obavijestio ih o Amrovim manevrima pa mu je rekao: "Tako mi Allaha, dž.š., bojim se da te Amr ne prevari, pa ako ste se vas dvojica dogovorili o nečemu, neka prvo on istupi i kaže šta ima a onda ti poslije njega."

Međutim Ebu Musa je situaciju gledao na jedan otmjeniji i dostojanstveniji način za razliku od Amra, koji je spletkario. Od tada pa nadalje, on nije nimalo sumnjao da se Amr obavezao na ono što su se dogovorili. Sljedećeg dana su se okupili Ebu Musa, predstavljajući stranu Alije, r.a., i Amr ibn As kao predstavnik Muavije. Ebu Musa je pozvao Amra da prvi govori, ali je Amr odbio i rekao mu: "Neću govoriti prije tebe jer si ti bolji od mene, prije mene si izvršio Hidžru i stariji si od mene."

Tako je Ebu Musa izašao prvi da govori, pozdravio je okupljene ljude sa obiju strana i rekao im: "O, narode, o ovom pitanju s kim u vezi je Allah, dž.š., ujedinio i skupio ovaj ummet i kako bi stvari stavili na pravo mjesto, mislimo da ne postoji bolje rješenje nego da smijenimo obojicu, i Aliju, r.a., i Muaviju i da se obave konsultacije sa narodom koji će sam izabrati onoga koga želi. Zato ja smjenjujem i Aliju, r.a., i Muaviju. Pa izaberite za svoga halifu onoga koga vi volite."

Sada je došao red na Amra ibn Asa da i on smijeni Muaviju kao što je i Ebu Musa smijenio Aliju, r.a., kako bi ispoštovao i potvrdio dogovor koji su napravili prethodnog dana.

Amr je izašao na mihrab i rekao: "O, narode, uistinu je Ebu Musa rekao ono što ste čuli i smijenio svog ashaba. Ja uistinu smjenjujem njegovog prijatelja isto kao što ga je i on smijenio i proglašavam hali-

fom mog prijatelja Muaviju. On je zaista namjesnik vođe pravovjernih Osmana, r.a., i zaštitnik njegove krvi, i onaj koji ima najviše prava na ovu uzvišenu poziciju."

Ebu Musa nije mogao vjerovati da se ovo zaista dešava i javno je prekorio Amra ljutitim riječima.

Ponovo se povukao u osamu i otputovao brzo u Mekku, gdje je u blizini Allahove kuće proveo ostatak svoga života.

Ebu Musaa (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) i Poslanik, s.a.v.s., i njegovi ashabi, i tabi'ini smatrali su povjerljivim i mnogo su ga voljeli. Dok je još bio živ, Božiji Poslanik, s.a.v.s., povjerio mu je, zajedno sa Muazom ibn Džebelom, upravljanje nad Jemenom. Nakon što je Božiji Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret, Ebu Musa se vratio u Medinu kako bi ispunio svoju dužnost u velikom džihadu kojeg je muslimanska vojska vodila protiv Perzijanaca i Bizantinaca.

U vrijeme halife Omera, r.a., vođe pravovjernih, Ebu Musa je bio namjesnik Basre, a halifa Osman, r.a., zadužio ga je upravljanjem Kufe. Bio je jedan od onih ljudi koji su čuvali Kur'an, a.š., naučio ga je napamet, razumio ga i djelovao u skladu s njim. Neke od njegovih velikih riječi o Kur'anu, a.š., jesu: "Slijedite Kur'an, a.š., a ne tražite da Kur'an, a.š., slijedi vas."

Bio je od onih ljudi koji su stalno ibadetili i koji je sa velikom usrdnošću postio čak i one dane čija je vrelina skoro oduzimala ljudima dah i govorio: "Vjerovatno će žeđ na podnevnoj žegi na Sudnjem danu biti naš zagovornik."

Tog kišnog dana, došao je čas smrti i prekrio njegovo lice onim sjajem koji je namijenjen onima koji se nadaju Allahovoj milosti i velikoj nagradi. A riječi koje je uvijek u toku svog vjerničkog života ponavljao i koje je njegov jezik ponavljao u posljednjim momentima dunjalučkog života, bile su: "O, Allahu, dž.š., Ti si mir, i mir je od Tebe."

58.
TUFEJL IBN AMR ED-DEVSI
Ispravna ljudska priroda

Odrastao je u zemlji Devs u plemićkoj i časnoj porodici. Bio je nadaren smislom za poeziju, pa se za njegovu slavu i izvanrednost pročulo po plemenima. U vrijeme festivala *Ukaz* kada arapski pjesnici dolaze iz svih krajeva i kada se ljudi sakupe da bi predstavili svoju poeziju, Tufejl je zauzimao svoje mjesto u prvim redovima.

Često je posjećivao Mekku i u drugo vrijeme izvan sezone *Ukaz*. Jednom je bio u posjeti Mekki upravo u vrijeme kada je Božiji Poslanik, s.a.v.s., počeo obznanjivati vjeru pa su se Kurejšije pobojale da ga Tufejl ne sretne i da ne primi islam i tako svoje pjesničke sposobnosti stavi u službu islama. To bi bila sramota za Kurejšije i njihove kipove. Zbog toga su poigravali oko njega i pripremili mu takvo gostoprimstvo da su mu nudili sve vrste uživanja, udobnosti i privilegija. A onda su ga upozorili da ne razgovara sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Rekli su mu: "Ima zavodan govor kao magiju i on odvaja oca od sina, brata od brata i muža od žene. Bojimo se da ne zavede i tebe i tvoj narod. Zato ne razgovaraj sa njim niti ga slušaj."

Poslušajmo kako lično Tufejl pripovijeda ostatak priče: "Tako su, tako mi Allaha, dž.š., insistirali da ga uopće ne slušam i da ne razgovaram sa njim. A kada sam htio otići do Kabe zapušio sam uši pamukom

kako ne bih čuo ništa ako bi on šta rekao. Tamo sam ga zatekao kako klanja kod Kabe pa sam stao blizu njega. Međutim Allah, dž.š., ipak je htio da ja čujem nešto od onoga što je Poslanik, s.a.v.s., učio. Čuo sam prelijep govor, pa sam rekao sebi: "Oh, žalosna mi majka! Ja sam zaista razborit pjesnik. Uvijek mogu razlikovati dobro od zla. Šta me to sprečava da poslušam tog čovjeka i ono što on govori? Ako je ono što on kaže dobro, ja ću to prihvatiti, a ako je loše..."

Ostao sam dok Muhammed, s.a.v.s., nije otišao kući. Slijedio sam ga sve dok nije ušao u svoju kuću a potom sam i ja ušao za njim i rekao mu: "O, Muhammede, zaista mi je tvoj narod rekao tako i tako o tebi. Tako mi Boga, oni su me uplašili tobom toliko da sam zapušio svoje uši pamukom, kako ne bih čuo tvoje riječi. Ali Allah je htio da ih čujem, tako da sam čuo prelijep govor. Prenesi mi svoju poruku."

Tako mi je Poslanik, s.a.v.s., predstavio islam i proučio mi nešto iz Kur'ana, a.š. Tako mi Allaha, dž.š., nikada u životu nisam čuo ljepši govor, niti skladniji od toga. Tako sam primio islam i izrekao šehadet.

Rekao sam: "O, Allahov poslaniče, ja sam stvarno cijenjen čovjek u svom narodu i sada se vraćam njima i pozvaću ih u islam, pa moli Allaha, dž.š., da mi podari neki znak (*ajet*) koji će mi pomoći da ih uvedem u islam." On je rekao: "O, Allahu, dž.š., podari mu jedan znak (*ajet*)."

* * *

Allah, dž.š., rekao je u Svojoj knjizi: "*Koji Kur'an slušaju i slijede ono najljepše u njemu...*" (39: 18)

I evo nas sa jednim od takvih, on je zdrave ljudske prirode.

Naime, čim je njegovo uho čulo dio ajeta, koji su vodili uputi i dobru a koje je Allah spustio na srce Svoga Poslanika, odmah je svu pažnju usmjerio na njih i širom im otvorio svoje srce. Nije časio ni časka da ne ispruži svoju desnu ruku u znak davanja zavjeta na pokornost. I ne samo to nego je odmah na sebe preuzeo odgovornost da pozove svoj narod i svoju rodbinu u ovu vjeru Istine i Pravog puta.

Zbog toga se, čim je stigao u svoju zemlju i svoju kuću u Devsu, posvađao sa ocem zbog onoga što je bilo u njegovom srcu a što se tiče principa vjere i postojanosti u vjeri. Pozvao je svoga oca u islam nakon što mu je rekao o Poslaniku koji poziva Allahu, dž.š. Pričao mu je o njegovoj plemenitosti, o njegovoj čistoći i iskrenosti, i njegov otac je odmah primio islam. Potom je otišao svojoj majci pa je i ona primila islam. A onda i svojoj ženi koja je također primila islam. Kada je bio siguran da se islam poštuje u njegovoj kući, krenuo je dalje pa je počeo pozivati i svoje rođake i ostali narod Devsa. Međutim niko od njih nije prihvatio islam osim Ebu Hurejrea (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime).

Sve više su ga razočaravali i počeli se okretati od njega dok nije izgubio strpljenje sa njima pa je uzjahao svoju životinju, krenuo kroz pustinju i vratio se Božijem Poslaniku, s.a.v.s., da mu se požali i da još više nauči od njega. Kada je stigao u Mekku, požurio je Poslanikovoj kući predvođen silnom željom da ga vidi. Rekao je Božijem Poslaniku, s.a.v.s.: "O, Allahov poslaniče, zaista su me blud i kamata potukli u bici za Devs. Pa moli Allaha, dž.š., da uništi Devs." Odjednom se Tufejl zbunio kada je Poslanik, s.a.v.s., podigao ruke prema nebu i rekao: "O, Uzvišeni Allahu, uputi Devs i uvedi taj narod u islam kao prave muslimane." Onda se okrenuo Tufejlu i rekao mu: "Vrati se svom narodu, pozivaj ih i budi blag prema njima."

Ova scena je Tufejlovu dušu napunila strahopoštovanjem i mirom. Zahvalio je Uzvišenom Allahu, dž.š., slaveći Ga iz dubine duše što mu je dopustio da za učitelja i instruktora ima tako humanog i milostivog Poslanika i što mu je podario islam kao vjeru i sreću. Vratio se ponovo u svoju zemlju i svome narodu te tamo nastavio pozivati u islam postepeno i obazrivo, upravo onako kako ga je Božiji Poslanik, s.a.v.s., posavjetovao.

Dok je on boravio među svojim narodom, Poslanik, s.a.v.s., preselio se u Medinu i desile su se bitke na Bedru, Uhudu i Hendeku.

Dok je Božiji Poslanik, s.a.v.s., bio na Hajberu i nakon što je Allah, dž.š., nagradio muslimane pobjedom u ovoj bici, čitava povorka od 80 porodica iz Devsa je prišla Poslaniku, s.a.v.s., govoreći: "Nema boga osim Allaha, Allah je najveći." Sjeli su pred njega i, jedan za drugim, dali mu zavjet na pokornost.

Kada se završio ovaj njihov raskošni spektakl i davanje zakletvi, Tufejl ibn Amr je sjeo sâm sa njim prisjećajući se prošlosti i promišljajući o svojim koracima do ovog uspjeha. Sjetio se dana kada je došao Poslaniku, s.a.v.s., i tražio mu da podigne ruke prema nebu i da moli: "O, Allahu, uništi Devs!" Ali je Poslanik, s.a.v.s., proučio dovu i ponizno zamolio Allaha, dž.š., nešto drugo zbog čega je Tufejl ostao zapanjen: "O, Uzvišeni Allahu, uputi Devs i uvedi taj narod u islam kao prave muslimane." I Allah, dž.š., zaista je uputio na Pravi put Devs i učinio njegove stanovnike pravim muslimanima. I evo ih tu su: 80 njihovih porodica, što je predstavljalo većinu stanovnika Devsa, i odmah su uzeli svoja mjesta u plemenitim redovima iza vjernog Poslanika, s.a.v.s.

* * *

Tufejl je nastavio svoj rad sa zajednicom vjernika i na dan kada je oslobođena Mekka ušao je u nju zajedno sa desetinama hiljada muslimana, ali nisu ušli oholo i uznosito, nego pognutih glava, klanjajući se, veličajući i zahvaljujući Uzvišenom Allahu, dž.š., Koji ih je nagradio pobjedom i jasnom podrškom.

Tufejl je vidio Božijeg Poslanika, s.a.v.s., kako uništava kipove u Kabi i kako je čisti svojim vlastitim rukama od nečistoće koja se toliko dugo sakupljala. Odmah nakon toga sjetio se jednog kipa koji je pripadao Amru ibn Humemu. Kad god bi ovaj ostajao kao njegov gost, pokazivao bi mu ga tako da je ovaj u njegovom prisustvu osjećao strah i molio mu se. Sada je Tufejel imao priliku da izbriše grijehe iz tih dana sa svoje duše. Prišao je Poslaniku, s.a.v.s., i zatražio dozvolu da ode i da zapali kipa Amrovog koji se zvao *Dvoruki* i Poslanik, s.a.v.s., mu je to dopustio.

Tufejl je otišao i zapalio ga i svaki put kada bi plamen nestao on bi ga ponovo potpalio. Čitavo vrijeme je govorio:

"O 'Dvoruki' idole!
Nisam ja tvoj obožavalac.
Naše porijeklo je starije od tvoga.
Ispunio sam ti srce vatrom."

Tako je Tufejl živio sa Poslanikom, s.a.v.s., klanjao je iza njega, učio od njega i borio se skupa sa njim. Poslanik, s.a.v.s., preselio je na bolji svijet. Međutim Tufejl je znao da njegova dužnost kao muslimana nije završena sa smrću Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Naprotiv, ona je tek počela. Stoga, čim su izbili ratovi protiv munafika, Tufejl se pripremio za njih i hrabro izdržao tegobe i strahote tih bitaka želeći da pogine kao šehid. Učestvovao je u bitkama, jednoj za drugom, protiv munafika.

U Bici kod Jemame krenuo je skupa sa ostalim muslimanima i sa svojim sinom Amrom ibn Tufejlom. Na početku bitke je savjetovao svom sinu da se bori protiv vojske Musejleme Kezzaba i da poželi smrt kao pravi šehid.

Rekao mu je da predosjeća da će poginuti u ovoj bici, i tako ga je ponijela njegova sablja. Veličanstveno je krenuo u boj. Nije branio život sabljom, nego je svoju sablju branio životom. Kada je poginuo, tijelo mu je klonulo, ali je sablja još uvijek bila oštra i neoštećena kako bi je drugi borac mogao preuzeti i udarati njome.

U toj bici Tufejl ed-Devsi je poginuo kao šehid. Tijelo mu je posustalo pod žestokim naletom uboda i udarca dok je domahivao svome sinu koji ga u toj gužvi nije mogao vidjeti.

Mahao mu je kao da ga doziva da krene za njim i da mu se pridruži. I, ustvari, krenuo je za njim, ali nešto kasnije. U Bici na Jermuku u Siriji, Amr ibn Tufejl je krenuo u borbu i u toj borbi postao šehid. Dok mu je duša napuštala tijelo, ispružio je svoju desnu ruku i otvorio svoj dlan kao da hoće da se sa nekim rukuje. A ko zna? Vjerovatno se u tom momentu rukovao sa dušom svoga oca.

59.

AMR IBN AS

Oslobodilac Egipta od Bizantinskog carstva!

Bila su trojica ljudi koji su najviše muke nanijeli Božijem Poslaniku, s.a.v.s., jer su se žestoko opirali njegovom pozivu, ali i žestoko su maltretirali njegove ashabe.

Poslanik, s.a.v.s., pozivao ih je u vjeru i molio se svom Svemoćnom Gospodaru da na njih pošalje svoju kaznu, ali dok je on učio dovu i molio, sišla mu je objava sa sljedećim svijetlim ajetom: "*Od tebe ne zavisi da li će On pokajanje njihovo primiti ili će ih na muke staviti, jer oni su zaista nasilnici.*"(3: 128)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., shvatio je da ovaj ajet znači da on treba prestati tražiti od Allaha, dž.š., kaznu za njih i prepustiti njihov slučaj samom Allahu, dž.š. Ili će oni nastaviti sa svojim nedjelima i navući na sebe Allahovu srdžbu i kaznu, ili će On primiti njihovo pokajanje.

Oni su se pokajali, i Allahova milost ih je obasula. Amr ibn As je bio jedan od ove trojice ljudi. Allah, dž.š., za njih je odabrao put pokajanja i milosti, pa ih je On uputio u islam. Amra ibn Asa je učinio jednim muslimanskim vojnikom i hrabrim vojskovođom u islamu.

Uprkos nekim Amrovim postupcima o kojima nam Amrov stav nije sa sigurnošću poznat, on je bio jedan od istaknutih ashaba, mnogo

se žrtvovao i darežljivo dijelio; bio je odbrana i napadač, i naše oči i naša srca će se i dalje diviti njegovom držanju, naročito ovdje u Egiptu među onima koji islam smatraju veličanstvenom i nezamjenjivom vjerom a Božijeg Poslanika, s.a.v.s., milostivim i blagoslovljenim darom; među onima koji su sigurni u vjerodostojnost Poslanika, koji je pozivao Uzvišenom Allahu, dž.š., prema jasnoj Objavi i koji je bogato nadahnuo život svojim osjećajnim ponašanjem, iskrenošću i odanom pobožnošću. Oni koji nose u sebi ovu vjeru će sa još jačim žarom i dalje gledati na čovjeka kojem je sudbina dodijelila da bude uzrok – bez obzira iz kojeg razloga – dolaska islama u Egipat i da Egipat bude upućen na Pravi, islamski put. Zato, neka je blagoslovljen dar i neka je blagoslovljen i darivalac.

To je on: Amr ibn As. Historičari su navikli da ga opisuju kao osvajača Egipta. Međutim u takvom opisu ja vidim i jednu pretjeranu i jednu umanjenu procjenu. Vjerovatno bi tačniji opis Amru odgovarao ako ga nazovemo, kao što smo to mi učinili, *Oslobodilac Egipta*. Jer islam nije osvajao zemlju u savremenom smislu riječi *osvajanje*, nego ju je oslobodio od hegemonije dviju imperijalnih sila, dvaju načina obožavanja u dvjema državama i od najgore kazne, a to su imperijalna sila Perzije i imperijalna sila Bizantije.

Egiptom su, naročito u vrijeme kada se pojavila predvodnica muslimanske vojske, harali Bizantinci i njegovi stanovnici su bezuspješno pružali otpor. Kada su povici armije vjernika odjeknuli preko granica njihove domovine "*Allahu ekber*! (Allah je najveći)", svi skupa su pohrlili ka zori koja sviće i prihvatili su je nalazeći u njoj spasenje od Cezara i od Bizantije.

Zato Amr i njegovi vojnici nisu osvojili Egipat, nego otvorili Egiptu put ka svojoj sudbini, ka Istini, ka pravednosti, i pomogli mu da pronađe sebe i svoju stvarnost u svjetlu Allahovih riječi i principa islama. Posebno je pazio da ne poistovjećuje stanovnike Egipta i njegove Kopte sa vojskom i da vodi borbe samo protiv bizantinkih vojnika koji su okupirali zemlju i poharali imanja njegovih stanovnika.

S tim u vezi, vidimo kako toga dana on razgovara sa kršćanskim vođama i visoko rangiranim svećenicima. Rekao im je: "Zaista je Allah, dž.š., poslao Muhammeda sa Istinom i naredio mu da je propovijeda. Poslanik, s.a.v.s., ispunio je ovaj zadatak i preselio na bolji svijet, ali je nas ostavio na svom putu, čistom i jasnom Pravom putu. Među stvarima koje nam je naredio da činimo jeste i da budemo odgovorni prema ljudima, zato vas pozivamo u islam. Ko se god odazove biće jedan od nas. Imaće ono što mi imamo i imaće ista prava i obaveze koje mi imamo. A ko god se ne odazove islamu, namećemo mu obavezu da plaća džizju a zauzvrat mu nudimo odbranu i zaštitu. Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao nam je da će nam biti otvoren (oslobođen) Egipat i savjetovao nam je da budemo dobri prema njegovim stanovnicima rekavši: 'Egipat će biti vaš nakon moje smrti, pa vam savjetujem da se lijepo ophodite prema njegovim Koptima, jer oni zaista imaju jamstvo o zaštiti i rodbinskim vezama – zato ako se odazovete na ono u šta vas pozivamo, uživaćete još i dodatnu zaštitu i sigurnost."

Čim je Amr završio svoj govor, nekoliko svećenika i rabina su povikali: "Zaista znanje o robinskim vezama ne može imati niko drugi osim poslanika." Ovo je bio dobar početak za, nadali su se svi, uzajamno razumijevanje između Amra i egipatskih Kopta bez obzira na ono što je Bizantinski imperator pokušavao učiniti kako bi te odnose pokvario.

* * *

Amr ibn As nije bio jedan od onih koji su rano primili islam. Primio je islam zajedno sa Halidom ibn Velidom, neposredno pred Oslobođenje Mekke. Interesantno je da njegovo vjerovanje u islamu počinje sa Negusom u Abesiniji jer je Negus poznavao Amra i poštovao ga zbog nekoliko njegovih posjeta Abesiniji i obilnih darova koje je Amr donosio Negusu. U vrijeme njegove posljednje posjete toj zemlji, neko je spomenuo Poslanika sa Arabijskog poluotoka koji poziva vjeri u jednog Boga i plemenitom ponašanju. Abesinijski kralj je pitao Amra: "Kako možete da ne vjerujete u njega i da ga ne slijedite

kada je on zaista Božiji poslanik?" Potom je Amr upitao Negusa: "Je li stvarno?" Negus odgovori: "Jeste, zato me poslušaj, o Amre. Slijedi tog poslanika jer zaista, tako mi Boga, on je onaj koji je na putu Istine i on će pobijediti one koji su protiv njega!"

Amr se odmah, putujući preko mora, vratio u svoju zemlju i krenuo u pravcu Medine kako bi se pokorio Allahu, dž.š., Gospodaru svjetova.

Na putu prema Medini sreo je Halida ibn Velida, koji je također krenuo iz Mekke put Medine kako bi Božijem Poslaniku, s.a.v.s., položio zakletvu na poslušnost. Čim je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ugledao ovu dvojicu ljudi lice mu je zasjalo od sreće, pa je svojim ashabima rekao: "Mekka vam šalje na poklon svoje najplemenitije vođe." Halid je prvi prišao i primio islam. Potom je prišao Amr i rekao: "Zaista se zaklinjem da ću ti biti pokoran ako zamoliš Allaha, dž.š., da mi oprosti moje ranije grijehe." A Božiji Poslanik, s.a.v.s., odgovori mu riječima: "O, Amre, pruži ruku, jer prihvatanje islama zaista briše sve ranije grijehe."

I Amr se zakleo na pokornost i stavio je svoje sposobnosti i svoju hrabrost u službu svoje nove vjere. Kada je Božiji Poslanik preselio na bolji svijet, Amr je imenovan za namjesnika Omana a u vrijeme halife Omera, r.a., postao je poznat po svojim uspjesima u bitkama po Siriji, a nakon toga u oslobođenju Egipta od Bizantinske imperije.

* * *

Eh, da je Amr ibn As samo mogao u svojoj duši odoljeti želji za komandovanjem i vlasti sigurno bi prevladao neke situacije u koje su ga ta ljubav i želja uplele. Međutim strast za vlašću je, do određene mjere, bilo direktan izraz njegove naravi i prirode koja je zaista bila puna talenta. Osim toga i njegov vanjski izgled, način kako je hodao i razgovarao, pokazivali su da je on stvoren za naređivanje, tako da se prenosi da je vođa pravovjernih Omer ibn Hattab, r.a., jednom vidio Amra kako prilazi pa se je nasmijao zbog načina na koji je ovaj

hodao, te je rekao: "Ebu Abdullah bi po zemlji trebao koračati samo kao vojskovođa."

Istina je također da Ebu Abdullah nije zaboravio na pravednost. Čak kada su muslimani bili i u opasnim situacijama, Amr se i tada ponašao kao zapovjednik i kao neko ko je veoma inteligentan i sposoban, što ga je činilo samopouzdanim i ponosnim na svoje izuzetne kvalitete. Osim toga, bio je toliko iskren da ga je Omer ibn Hattab, r.a., – iako je bio veoma strog kod odabira svojih namjesnika – izabrao za namjesnika nad Palestinom i Jordanom, a potom i nad Egiptom sve dok je Omer, r.a., bio živ. Omer, r.a., izabrao ga je, iako je znao da Amr prelazi određenu granicu u luksuznom življenju i iako je vođa pravovjernih tražio od svojih namjesnika da budu uzor tako što će uvijek biti na nivou, ili bar blizu nivoa, na kojem žive obični ljudi.

Dakle, iako je halifa Omer, r.a., znao za ogromno Amrovo bogatstvo, nije ga smijenio, nego mu je poslao Muhammeda ibn Meslemu i naredio Amru da sve svoje bogatstvo i imetak popolovi. Tako mu je jednu polovinu ostavio a drugu polovinu je Muhammed ponio u Medinu za Bejtu-l-mal (javni trezor). Međutim da je vođa pravovjernih znao da će Amra strast prema ovosvjetskim užicima odvesti na bezobzirnost prema svojim odgovornostima, vjerovatno ga ne bi ni jednog trenutka više zadržao na vlasti.

* * *

Amr (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) bio je veoma oštrouman, imao je veoma izoštrenu intuiciju i duboko razumijevanje. Tako bi vođa pravovjernih Omer, r.a., kad bi vidio nekoga ko nije snalažljiv, u čudu klepnuo dlanovima i rekao: "Slavljen neka je Allah, dž.š.! Zaista je isti Stvoritelj i ovog čovjeka i Amra ibn Asa."

Amr je također bio iznimno hrabar i smion. Znao je uspješno spojiti svoju hrabrost sa lukavošću tako da bi nekada ostavljao dojam da je kukavica ili neko ko je nesiguran. Međutim to je samo bila sposobnost zbunjivanja koju je Amr sa velikim umijećem izvodio kako bi se izvukao iz opasne krize.

Vođa pravovjernih Omer, r.a., znao je za ove njegove sposobnosti i shvatao je njihovu stvarnu vrijednost. Zbog toga su rekli vođi pravovjernih, kada je Amra poslao u Siriju, prije nego će ga uputiti prema Egiptu: "Na čelu bizantinske vojske u Siriji je Artubuna, snalažljivi i lukavi vojskovođa i princ." Omer, r.a., na te je riječi odgovorio: "Na bizantinskog Ertubuna smo poslali arapskog Ertubua, pa ćemo vidjeti kako će se sve završiti."

Sve se završilo velikom pobjedom arapskog Ertubuna, opasne, lukave i stare lisice Amra ibn Asa, nad bizantinskim Ertubunom, koji je prepustio svoju vojsku porazu i pobjegao u Egipat. Amr ga je brzo nakon toga uhvatio i podigao bajrak islama nad oslobođenim krajevima.

* * *

U kojim situacijama su dolazile do izražaja Amrova inteligencija i lukavstvo? Među njih ne ubrajamo njegovo držanje sa Ebu Musaom el-Eš'arijem u incidentu kada su vođeni pregovori i kada su njih dvojica odlučili smijeniti sa položaja i Muaviju i Aliju, r.a., kako bi izbor halife ponovo vratili na konsultovanje među muslimanima. Ebu Musa je proveo svoj dio dogovora dok Amr nije ispunio svoj dio dogovora.

Ako želimo dobiti predstavu o njegovom lukavstvu i vještom intuitivnom posmatranju, vidimo kako je se ponašao sa vojskovođom Babilonske tvrđave (u blizini današnjeg Kaira) u vrijeme ratova protiv Bizantije u Egiptu, kao i u drugom historijskom događaju u bici o kojoj ćemo govoriti a koja se dogodila na Jermuku protiv bizantinskog Ertubuna.

Kada su vojskovođa i Ertubun pozvali Amra na pregovore, naredili su svojim ljudima da odmah nakon što on krene iz utvrđenja na njega bace stijenu i da pripreme sve kako bi Amr bio ubijen.

Amr se sastao sa vojskovođom i nije ništa u njegovom ponašanju otkrio što bi mu probudilo bilo kakvu sumnju, i njihov se sastanak završio. Dok je Amr napuštao utvrđenje, na zidinama je ugledao nešto

sumnjivo što je u njemu probudilo osjećaj da mu se sprema neka opasnost i odmah se ponio na jedan neviđen način. Vratio se vojskovođi u utvrđenje lagahnim i sigurnim koracima, izgledajući zadovoljno i sigurno kao da ga, ustvari, ništa nije plašilo niti probudilo njegove sumnje. Našao je vojskovođu i rekao mu: "Nadošla mi je jedna ideja pa sam htio da je podijelim sa tobom. Sa mnom je na mjestu gdje se ulogorila moja vojska grupa Poslanikovih ashaba koji su među prvima primili islam. Halifa i vođa pravovjernih Omer, r.a., ne bi ništa učinio prije nego što se savjetuje sa njima i ne šalje ni jednu vojsku a da na čelo ne postavi nekoga od njih. Držim da bi bilo dobro da i njih dovedem ovdje pa neka i oni čuju od tebe ono što sam ja čuo, neka se i oni, iz prve ruke, upoznaju sa stanjem stvari."

Bizantinski vojskovođa pomislio je da mu Amr sa svojom naivnošću poklanja životnu šansu. Pomislio je: "Napravimo dogovor sa njim, a kada se vrati sa tolikim brojem muslimanskih vojskovođa, sa najboljim njihovim ljudima i vođama, spremićemo konačni udarac i sve ih odjednom poubijati umjesto da ubijemo samog Amra."

Kriomice je naredio da obustave plan koji je spremljen za atentat na Amra i srdačno je ispratio Amra i zaklimao glavom u zanosu i žaru. Amr se, kao što to čine najinteligentniji Arapi, nasmijao dok je napuštao utvrđenje.

Ujutro se Amr vratio u utvrđenje na čelu armije jašući konja koji je hrzao u glasnom podsmijehu i koji se ponašao ponosno, uznosito i kao da zbija šale. Da, jer je i on zaista znao mnogo toga o pronicavosti svoga vlasnika.

Amra ibn Asa je stigla smrt 43. godine po Hidžri dok je upravljao Egiptom. U posljednjim trenucima pred odlazak kroz glavu mu je proletio čitav njegov život, pa reče: "Prvi dio života sam bio nevjernik i bio sam jedan od najžešćih neprijatelja Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa da sam umro u to vrijeme zasigurno bih bio stanovnik Džehennema. Nakon toga sam dao zavjet na pokornost Allahovom Poslaniku,

s.a.v.s., i niko mi nije postao draži od njega niti veličanstveniji u mojim očima od njega. Da sam ga htio opisati, ne bih mogao jer nisam mogao zadovoljiti svoje oči gledajući ga iz nekog strahopoštovanja prema njemu. Da sam umro u to vrijeme, kao što sam želio, bio bih stanovnik Dženneta. Ali nakon toga doveli su me na iskušenje vlast i dunjalučka uživanja. Ne znam da li će oni govoriti za mene ili protiv mene na Sudnjem danu."

Potom je u strahopoštovanju podigao pogled prema nebu, dozivajući svog Gospodara, Milostivog, Samilosnog, riječima: "O, Uzvišeni Allahu, dž.š., nisam bezgrješan, zato mi oprosti. Nisam moćan, zato mi pomozi. A ako mi se Ti ne smiluješ onda ću zaista biti od onih koji su propali."

I dalje je nastavio sa molitvama sve do trenutka kada je njegova duša otputovala Uzvišenom Allahu, dž.š., a posljednje dunjalučke riječi su mu bile: "Nema boga osim Allaha, dž.š."

Pod zemljom egipatskom, koju je Amr oslobodio boreći se na putu islama, pokopano je njegovo tijelo, a na površini još uvijek, stoljećima, stoji njegova prijestonica. Tu je on poučavao, sudio i upravljao pod stropom svoje stare džamije, džamije Amra ibn Asa, prve džamije u Egiptu u kojoj je spomenuto ime Allaha, dž.š., Jednog i Jedinog, i među čijim zidovima i sa čije minbere su obznanjivane Allahove riječi i principi islama.

60.

SALIM, OSLOBOĐENI ROB EBU HUZEJFE

Neka je blagoslovljen prenosilac Kur'ana, a. š.

Jednog dana je Božiji Poslanik, s.a.v.s., savjetovao svoje ashabe: "Uzimajte Kur'an od četiri osobe: Abdullaha ibn Mes'uda, Salima, oslobođenog roba Ebu Huzejfe, Ubejja ibn Ka'ba i Muaza ibn Džebela."

Već smo se sreli sa Ibn Mes'udom, Ubejjom i Muazom. Ko je, dakle, bio taj četvrti ashab kojeg je Poslanik, s.a.v.s., držao za autoritet u poučavanju Kur'anu, a.š., i kao pouzdanog izvora na koji se treba pozivati?

To je bio Salim, oslobođeni rob Ebu Huzejfe. Bio je poslušni sluga blage naravi. Islam ga je obogatio, tako da je postao sin jednog vrlog muslimana koji je, čak i prije prelaska na islam, bio cijenjen i smatran jednim od najplemenitijih Kurejšija i jednim od njihovih vođa. Kada je islam ukinuo usvajanje, postao je brat te prijatelj i zaštitnik onih koje je ranije usvojio. To je bio slavni ashab Ebu Huzejfe ibn Utba. Allahovom samilošću i blagodati koje je On podario, Salim je postao veoma cijenjen zbog svojih vrlina, lijepog ponašanja i pobožnosti.

Salim, oslobođeni rob Ebu Huzejfe je bio poznat po tom imenu jer je bio rob pa je nakon toga oslobođen. Rano je prihvatio vjeru u Allaha, dž.š., i u Njegovog Poslanika, s.a.v.s., i tako postao jedan od prvih vjernih muslimana.

Ebu Huzejfe ibn Utba je još u mladosti primio islam ostavljajući svoga oca Utbu ibn Rebiu ljutitog i zabrinutog zbog toga što mu je sin primio islam a on je bio plemićkog porijekla i cijenjen u svom narodu. To je njegovom ocu uzdrmalo ugled. Otac ga je dugo pripremao da preuzme vodstvo među Kurejšijama.

Ebu Huzejfe je usvojio Salima i oslobodio ga ropstva i tako je ovaj postao poznat pod imenom Salim, sin Ebu Huzejfe. Obojica su stalno bila u ibadetu i molili su se svome Gospodaru u strahopoštovanju i bojazni i bili su izuzetno strpljivi dok su ih Kurejšije mučile i pravile im smicalice.

Jednog dana je objavljen ajet kojim se ukida usvajanje i svaka osoba koja je usvojena je ponovo preuzela ime svoga pravog oca od kojeg je začet. Tako je, naprimjer, Zejd ibn Harise, kojeg je bio usvojio Božiji Poslanik, s.a.v.s., i koji je među muslimanima bio poznat kao Zejd ibn Muhammed, povratio svoje staro ime po svome pravom ocu Hariseu i ponovo dobio ime Zejd ibn Harise. Ali Salim nije znao za svoga oca i pošto je njegov zaštitnik i skrbnik bio Ebu Huzejfe, dobio je ime Salim Mevla* Ebi Huzejfe.

Vjerovatno je islam, kada je dokinuo praksu usvajanja, želio naučiti muslimane da ne smatraju svoje rodbinske i krvne veze i odnose niti ugovore kojima potvrđuju svoje bratimljenje jačim i većim od islama i imana po kojima su muslimani, u potpunom smislu – braća. Prvi muslimani su ovo veoma dobro razumjeli. Tako da oni nikoga i ništa nisu više voljeli od Allaha, dž.š., i Njegovog poslanika, s.a.v.s., i svoje braće u islamu.

Vidjeli smo kako su gostoprimstvo ponudile ensarije svojoj braći muhadžirima. Dijelili su sa njima imetak, kuće i sve ostalo što su imali. To je upravo ono što vidimo da se dogodilo između Ebu Huzejfe, plemenitog Kurejšije, i Salima, oslobođenog roba koji nije čak znao ni ko mu je otac.

---

* Mevla – dosl.: oslobođeni rob – nap. ured.

Sve do zadnjih momenata svojih života bili su i ostali više nego braća, pa čak i nakon smrti. Umrli su skupa, duša sa dušom i tijelo pored tijela. Ovo je jedinstvena veličina islama koja se ni sa čim ne može porediti, ali to je samo jedna vrijednost islama i njegova superiornost.

* * *

Salim je čvrsto vjerovao i bio je veoma iskren u imanu i krenuo je Allahovim putem ponašajući se kao pravi, odan i pobožan musliman. Za njega nisu uopće bili bitni ni njegovo porijeklo ni društveni položaj. Bio je obuzet bogobojaznošću i iskrenošću do najvećeg mogućeg stepena u novom društvu koje je islam izgradio, a islam je i došao da to društvo uzdigne na jednom novom, veličanstvenijem i pravednijem osnovu, osnovu i temelju koji je u sljedećem kur'anskom ajetu ukratko predstavljen: "*Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji.*" (49: 13), kao i u cijenjenom hadisu: "*Arapi nisu ništa bolji od nearapa, i mogu se razlikovati samo u pobožnosti.*", kao i: "*Sin jedne bjelkinje nije ništa bolji od sina jedne crnkinje, a mogu se razlikovati samo u pobožnosti.*"

U ovakvom ispravno upućenom društvu Ebu Huzejfe, koji je do jučer bio običan rob, bio je počašćen da bude odgovoran, da ima moć i da vlada. Osim toga, dobio je i čast za svoju porodicu da oženi Salima svojom bratišnom Fatimom bint Velid ibn Utba. I u ovom novom društvu koje je bilo na ispravnom putu i koje je uništilo nepravedne društvene i klasne strukture te ukinulo lažne razlike i privilegije, Salim se uvijek nalazio među prvim redovima po svojoj iskrenosti, imanu i hrabrosti.

Da, predvodio je muhadžire koji su se preselili iz Mekke u Medinu za vrijeme namaza u džamiji u mjestu Kuba. U Allahovoj knjizi postoji dokaz zašto je Poslanik, s.a.v.s., naredio muslimanima da od njega uče. Sa njim su bili izuzetni i dobri ljudi pa mu je zbog toga Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Slavljen neka je Allah, dž.š., Koji je mom ummetu dao ljude kao što si ti." Njegova braća muslimani su ga zvali *Dobri Salim*.

Uistinu, priča o Salimu je slična priči o Bilalu i o desetinama robova i siromaha sa kojih je islam skinuo okove ropstva i potlačenosti te ih učinio vođama i zapovjednicima u jednom duštvu u kojem vlada Uputa, razum, dobro ponašanje i iskrenost.

Salim je prihvatio sve vrline kojima ih je islam učio i pozivao. Te vrline su se skupile i u njemu i oko njega, a njegova iskrena i duboka vjera ih je složila u pravi red i na najljepši mogući način ih obznanila. Među najljepšim njegovim vrlinama bila je njegova potpuna iskrenost u onome što je on smatrao istinom, koju je on na bilo kojem javnom mjestu bio spreman iznijeti. Nije nikada prešutio nešto o čemu je smatrao da je njegova dužnost da govori. Nije u životu nikada šutio kada bi bio počinjen grijeh.

Nakon što su muslimani oslobodili Mekku, Božiji Poslanik, s.a.v.s., poslao je nekoliko jedinica po selima i plemenima oko Mekke da ih obavijeste da kad im god Poslanik, s.a.v.s., nekoga pošalje, doći će samo zato da ih pozove u Vjeru pa da takve ljude ne ubijaju niti da im nanose bilo kakvo zlo.

Na čelu jedne ovakve jedinice je bio Halid ibn Velid. Kada je stigao na svoje odredište, došlo je do jednog incidenta u kojem su se potegle sablje i u kojem je prolivena krv. Kada je za to čuo Božiji Poslanik, s.a.v.s., dugo se kajao svome Gospodaru govoreći: "O, Uzvišeni Allahu, dž.š., ja se zaista ograđujem od onoga što je učinio Halid."

Vođa pravovjernih se uvijek sjećao ovog događaja i ocijenjivao ga je riječima: "Zaista je teška odgovornost na Halidovoj sablji."

Salim Mevla Ebi Huzejfe je krenuo skupa sa Halidom u ovu ekspediciju. Čim je Salim uvidio šta Halid čini, oštro mu se suprotstavio i nastavio mu je nabrajati sve što je nepravilno učinio. Halid, koji je bio vojskovođa i veliki junak i u doba džahilijjeta i nakon što je primio islam, prvi put je saslušao, drugi put se branio, a treći put mu se u glasu osjetila grubost, ali je Salim čvrsto ostao na svom stajalištu i govorio je bez imalo straha, okolišanja i nadmudrivanja. Salim u tom momentu nije u Halidu vidio plemića među plemićima Mekke niti činjenicu

da je on, koliko je još jučer, bio običan rob. Ne, islam je među njima uspostavio jednakost. Nije u njemu vidio vođu niti se divio njegovim greškama, nego ga je smatrao partnerom u dužnosti i odgovornosti. Osim toga, njegovo suprotstavljanje Halidu nije bilo iz sebičnosti niti neki puki interes, bio je to savjet u duhu islama, na što je imao puno pravo. Ono što je čuo od Božijeg Poslanika, s.a.v.s., predstavljalo je temelj i bit cjelokupne vjere, a to su bile Poslanikove riječi: "Vjera je iskren savjet. Vjera je iskren savjet. Vjera je iskren savjet."

Kada je Božiji Poslanik, s.a.v.s., čuo šta je Halid uradio, upitao je: "Da li mu se iko hrabro usprotivio?" Razborito li je postupio tako što je bez odlaganja upitao! Smirio se kada su mu rekli: "Da, Salim mu se suprotstavio i ukazao mu na pogreške."

Salim je proveo svoj život sa svojim Poslanikom, s.a.v.s., i vjernicima. Nije izostajao ni iz jedne bitke niti se ustezao da obavlja bilo šta što se smatra ibadetom, a njegovo bratimljenje sa Ebu Huzejfom je svakoga dana bilo sve jače i jače tako da su obojica uzajamno podnosili žrtve jedan za drugog i bili su veoma solidarni.

* * *

Božiji Poslanik, s.a.v.s., preselio je na ahiret i halifa Ebu Bekr, r.a., bio je suočen sa zavjerama dvoličnjaka (munafika). A onda je došlo do Bitke kod Jemame i to je bila žestoka i nemilosrdna bitka. Islam nikada nije do tada prolazio kroz nešto slično tome. Muslimani su krenuli u borbu a sa njima i Salim i njegov brat Ebu Huzejfe su krenuli da se bore na Allahovom putu. Na početku bitke muslimani nisu uspjeli odoljeti napadu. Međutim svaki vjernik na bojnom polju osjećao je da je to njegova vlastita bitka i da je odgovornost za tu bitku na njemu samom. Halid ibn Velid ih je ponovo okupio i pregrupisao vojsku sa neviđenom vještinom i umijećem.

Braća Ebu Huzejfe i Salim su se odazvali i zakleli se da će poginuti na putu vjere Istine, koja ih je usrećila i na ovom svijetu i koja će ih usrećiti, ako Bog da, i na budućem svijetu. Krenuli su u ogromno more vojnika i dali se u borbu. Ebu Huzejfe je dozivao: "O, sljedbenici

Kur'ana, uljepšajte Kur'an, a.š., svojim djelima!", udarajući svojom sabljom po vojsci Musejleme Kezzaba kao jaki uragan. A Salim je vikao: "Kako bih ja bio loš prenosilac Kur'ana, a.š., ako bi muslimani bili napadnuti preko mene."

Ne daj Bože, Salime! Pa ti si naš najbolji prenosilac Kur'ana, a.š.

Salimova sablja je bila kobna po glave licemjera (munafika) koji su htjeli nastaviti živjeti u džahilijjetu Kurejšija i slaviti ga i iskorijeniti svjetlo islama. Po njegovoj desnoj ruci ga je udarila munafička sablja i odsjekla mu je dok je u njoj nosio bajrak muhadžira, koji je prije njega nosio Zejd ibn Hattab, koji je pao kao šehid. Nakon što mu je odsječena desna ruka, preuzeo je bajrak u lijevu ruku i nastavio ga visoko izdizati i njihati dok je na sav glas učio sljedeći kur'anski ajet: "*A koliko je bilo vjerovjesnika uz koje su se mnogi iskreni vjernici borili, pa nisu klonuli zbog nevolja koje su ih na Allahovu putu snalazile i nisu posustajali niti se predavali – a Allah voli izdržljive...*" (3: 146)

Zar to nije najveličanstveniji povik? To je onaj kojeg je on izabrao na dan svoje pogibije.

Okružila ga je grupa licemjera (munafika) i junak je pao, ali se njegova duša nastavila boraviti u njegovom čistom tijelu sve dok se bitka nije završila tako što je ubijen Musejlema Kezzab i dok njegova vojska nije potučena a muslimani odnijeli veliku pobjedu.

Kada su muslimani pretraživali tijela svojih šehida koji su sebe žrtvovali u toj bici, našli su Salima na samoj samrti. Pitao ih je: "Šta je bilo sa Ebu Huzejfom?" Rekli su mu: "Poginuo je kao šehid." On reče: "Položite ga pored mene." Oni rekoše: "On je pored tebe, Salime." Na istom mjestu je i on ispustio šehidsku dušu.

Posljednji put se nasmijao i nije više progovorio ni riječi. On i njegov brat su postigli ono što su željeli. Zajedno su primili islam. Zajedno su živjeli i zajedno poginuli kao šehidi.

Oh, kako veličanstvena sreća i kako lijepa sudbina! I Allahu, dž.š., otišao je taj veliki vjernik za kojeg je Omer ibn Hattab dok je umirao rekao: "Da je Salim živ, predao bih mu zapovjedništvo poslije mene."

UMJESTO ZAKLJUČKA

Sada kad se pozdravljamo i napuštamo druženje sa slavnim ashabima Allahovog poslanika Muhammeda, s.a.v.s., (neka je Božiji mir, spas i blagoslov na njega i na sve njih) možemo se upitati: da li smo na zadovoljavajući način ostvarili naš cilj i razradili ovu materiju? Da li smo uzeli u obzir i opisali sve te velikane?

Odgovor je *ne*. Imali smo čast da se upoznamo sa njihovom veličanstvenošću tako što smo detaljnije opisali jednim broj ashaba i bavili se njima u vrijeme nekih slavnih trenutaka, ali, nažalost, nismo se upoznali sa svima njima.

Doista, 60 ljudi koji su predstavljeni u ovoj knjizi predstavljaju na hiljade ostale njihove slavne braće koji su živjeli sa Božijim Poslanikom, s.a.v.s., koji su živjeli u njegovo doba, koji su vjerovali u njega i koji su se borili skupa s njim. Kroz predstavljanje životnih priča ovih 60 dobrih ljudi možemo stvoriti sliku o svim veličanstvenim ashabima. Vidimo njihov iman, njihovu nepokolebljivost, njihovo junaštvo, njihovu požrtvovanost i njihovu odanost. Vidimo trud koji su uložili i vidimo pobjedu koju su ostvarili. Također smo mogli vidjeti i kakvu su ulogu oni igrali u oslobađanju čitavog čovječanstva od džahilijjeta koji je bio u svijesti ljudi i od zalutalosti!

* * *

Ovih 60 ljudi predstavljaju divne i veličanstvene primjere čiji značaj moramo cijeniti i razumjeti. U ovim uzorima vidjeli smo junake i

vojnike najveće epohe ljudske borbe uopće, a posebno borbe za vjeru. Bila je to epoha u kojoj se pojavila nova snaga Istine koja je došla da oglasi Jednoću Boga i uništi stari svjetski poredak. U novoj eri nije više bilo kipova niti idola, nije bilo klanjanja kraljevima i carevima. Ima samo Jedan Bog, Allah, dž.š., i svi ljudi su potpuno jednaki.

* * *

Ne bih htio ponavljati ono što sam već napisao o uzrocima koji su potakli ovakvo nevjerovatno vjerovanje koje je ispunilo srca ovih ljudi. Na početku knjige, pod naslovom "Svjetlo koje su slijedili", istakao sam, uz Božiju pomoć i blagodarnost, bit svih tih faktora i uzroka.

* * *

Muhammed, s.a.v.s., sa svojom iskrenošću, postojanošću, čistoćom i veličinom nije mogao ništa drugo nego na ljude koji su ga okruživali prenijeti vjerovanje tog tipa. Vjerovanje onih koji su ga dobro poznavali, koji su to vjerovanje mogli vidjeti u svoj njegovoj savršenosti i veličini, u njegovoj ljudskosti i poslaničnosti, u njegovoj jednostavnosti i otmjenosti, u njegovoj snazi i milosti.

Oni su njega vidjeli i vidjeli su svu plemenitost njegovih motiva i ispravnost njegova puta. Zato ih nije spriječila nikakva sumnja da vjeruju u njega. Nisu čak iskoristili ni svoje pravo da traže od njega neka čuda kako bi dokazao svoje poslanstvo i svoju misiju.

Svaki narod je od svoga poslanika tražio neku mudžizu (čudo) kako bi mu povjerovali, osim Muhammedovih, s.a.v.s., ashaba, ljudi koji su bili oko Božijeg Poslanika, s.a.v.s., nikada nisu rekli: "Pokaži nam neko čudo kao dokaz da govoriš istinu." To je bilo zato što je Muhammed, s.a.v.s., sâm po sebi bio čudo! Traženje nekog drugog čuda pored njega, njegove ličnosti i njegovih principa bila bi neka vrsta naivnosti koju tako pametni ljudi nisu mogli priuštiti, posebno nakon što su im se srca napunila Allahovom Uputom a njihovo poimanje osvijetljeno Njegovim svjetlom.

Zaista je vjerovanje te prve generacije muslimana podarilo čitavom čovječanstvu – sa svim različitim religijama, u svim vremenima i svim rasama – veliko pouzdanje koje je čovječanstvo preporodilo svježinom i odlučnošću. Na kraju krajeva, svi su oni bili ljudska bića. Živjeli su u određenim uvjetima i okolnostima. Činilo se da ne mogu učiniti ono što su nakon nekog vremena zaista učinili. Kolektivno nisu još bili dostigli sve potrebne karakteristike za formiranje društva. Bili su razbacani, nesložni, borili su se protiv plemena predvođeni nepopustljivim kratkovidim individualizmom. Kao politička sila, nisu postigli ništa što je vrijedno spomena. Kao ekonomska sila, bili su najsiromašniji ljudi. U broju, bilo ih je manje nego ostalih naroda.

Šta je onda to što je učinilo da ova manjina ljudi postanu graditelji novog svjetskog poretka sa predivnim karakteristikama? Da li je to zbog moćnog naoružanja i ogromne vojske? Ali i Aleksandar prije njih i Džingis-han nakon njih imali su silno naoružanje i veliki broj vojnika. Gdje je danas Aleksandar? Gdje je Džingis-han? Šta je to ostalo od njih i njihovih vojničkih redova ili njihovih strašnih pobjeda? Šta je ostalo od svega toga u svijesti života i svijesti čovjeka? Ništa.

Zato materijalna moć u svim svojim aspektima nije bila uzrok što su Poslanikovi ashabi postali ono što smo vidjeli. To je bila samo vjera: vjera u Istinu i u ono što je dobro. Više od toga, vjera u Gospodara Istine i Dobra. Ovo je prava pouka koju je dao i koju još uvijek daje čitavom čovječanstvu Muhammed, Allahov poslanik, s.a.v.s. (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime i njegovim ashabima).

* * *

Kada ljudi posvete svoje živote za stvar istine i dobročinstva, zaista se tama pretvori u svjetlo, nered se pretvara u red, slabost se pretvara u snagu, imetak postane zaštićen, poniženje postaje čast, neznanje postaje znanje, oskudica postaje izobilje i trnje postaje cvijeće. To je bilo ono što su učinili Allahov Poslanik, s.a.v.s., i njegovi ashabi, i to je ono što su učinili svi raniji Božiji poslanici i njihovi prijatelji vjernici. I to je lekcija koju su nam oni ostavili da je dobro naučimo.

Pošto su iskrenost i dobročinstvo bili srž uloge Poslanika, s.a.v.s., i njegovih ashaba i pošto je prava, čista i hrabra vjera bila njihovo sredstvo i princip, vidimo kako čovječanstvu ostavljaju najbolje naslijeđe. Vidjeli smo ih kako ljudsku svijest ispunjavaju vitalnošću, svjetlom i uputom.

Danas, najveći broj radiostanica na svijetu emituje ista ona ajeta iz Kur'ana, a.š., koja su Poslaniku, s.a.v.s., i njegovim ashabima bila vodilja i svjetlo. Većina radiostanica na svijetu, čak i u onim zemljama gdje dominira druga religija ili u zemljama koje ne ispovijedaju nikakvu religiju, počinje emitovanje svoga programa ajetima iz Kur'ana, a.š., u svojim emisijama na arapskom jeziku. Na svakom mjestu na Zemlji, među muslimanima i kršćanima, među židovima, hindusima i budistima, kao i u državama koje nemaju službenu religiju, uzdižu se uzvišene munare sa kojih se ponavljaju iste riječi koje su odzvanjale u glasu Poslanikovog mujezina prije 1400 godina:

Allah je najveći, Allah je najveći
Svjedočim da nema boga osim Allaha
Svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik
Dođite na namaz
Dođite na spas

Svugdje na svijetu se uči Kur'an, a.š., svugdje na svijetu podižu se džamije i svugdje na svijetu medijski se obznanjuju islamski principi.

* * *

Kakva moć je islamu dala takvu besmrtnost i vječnost? To je ista ona moć, kao što smo ranije već vidjeli, koja je ovoj vjeri i njenim sljedbenicima dala ogromnu i začuđujuću snagu da promijene svijet i da promijene ljude, vrijednosti i sudbine koje su u njima. To je moć vjerovanja u Istinu i dobročinstvo. A iznad svega, to je vjerovanje u Stvoritelja Istine i dobročinstva, u Poslanika, s.a.v.s., i u sve druge poslanike koji su došli prije njega i posvetili svoje živote Istini i dobročinstvu i koji su od sebe dali sve a za sebe nisu uzeli ništa.

* * *

Ostaje još jedna riječ da se kaže u ovom zaključku. To je jedno pitanje koje se nameće samo od sebe nakon što se vide tako veličanstvene scene kao što su ove koje smo imali priliku vidjeti kod ovih 60 ashaba Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Pitanje glasi: "Kako su sukob i neslaganje mogli uništiti tako jake veze između braće koja su bila na Pravom putu i kako je građanski rat koji je izbio između pristalica Alije, r.a., i pristalica Muavije – o čijih smo nekoliko incidenata imali priliku nešto čuti u ovoj knjizi – mogao nadjačati njihovo izvanredno bratstvo?"

Da bi se dao odgovor na ovo pitanje, moramo se vratiti vrlini vjerovanja koje su imali ovi ashabi, ali također i nekim drugim historijskim faktorima. Oni su zaista zbog iskrenog, čistog i odlučnog vjerovanja slijedili isti put. Za njih je Istina imala samo jedno lice koje su oni prepoznavali i slijedili. Ona nije imala više lica kako bi se među njima mogla desiti svađa iz vlastitih interesa i pobuda. Dok je još Božiji Poslanik, s.a.v.s., bio među njima, odgovor na ono šta je dobro a šta zlo – pitanje oko kojeg se ljudi razilaze u mišljenjima – bio je lagahan. Ili Objava ili Poslanik, ili njih oboje, obično su pojašnjavali svaki nejasan i zamršen problem.

Kada je Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret, nikada se nisu razilazili u mišljenjima o onome što je riješeno i pojašnjeno Božijom objavom ili Poslanikovim objašnjenjima i tumačenjem. Međutim kada je ubijen Osman, r.a., njegovom ubistvu je prethodila, i pratila ga, vrlo opasna smutnja koja je uzdrmala čitav muslimanski svijet u to vrijeme. Prostor za neslogu se još više proširio tim strašnim činom. Bilo je neminovno da svaki ashab zauzme vlastiti stav i donese vlastitu procjenu.

Način na koji su izabrali stav, baš kao i način na koji su vjerovali, bio je obilježen jasnoćom i odlučnošću. Nije bilo neodlučnosti niti licemjerstva. Oni koji su bili sigurni u mišljenje Alije, r.a., odabrali su njegovu stranu, a oni koji su bili sigurni da su obje strane u krivu odabrali su treću stranu sa koje su pokušavali nagovoriti dvije strane

u sukobu da se odreknu tih različitosti. Kada je krv prolivena, oni su odlučili da budu neutralni i potpuno su se distancirali od sukoba.

Ovdje mislimo na ashabe, prve vjernike u islamu, koji su živjeli s Božijim Poslanikom, s.a.v.s., i koji su se skupa s njim borili protiv sila idolopoklonstva i mraka. Treba kazati da nisu samo ovi ashabi predstavljali težište Islamske države u vrijeme sukoba između Alije, r.a., i Muavije. Naime, država se u to vrijeme već bila strahovito proširila tako da su se na sceni pojavile nove snage koje su, također, uzele učešća u dešavanjima i upravljati njima. Najbolji dokaz za to je da su zavjera oko prava na osvetu halife Osmana, r.a., te agenti koji su bili zaduženi da ju sprovedu, došli izvan Medine, odnosno potpuno izvan Arabijskog poluotoka. Došli su iz udaljenih krajeva islamskog svijeta.

Ove nove snage su igrale ulogu koju istaknuti ashabi nisu mogli suzbiti. Ta uloga je bila opasna i efikasna u transformiranju nesporazuma između Alije, r.a., i Muavije u ratni sukob. To je dostiglo takav nivo da su ljudi u Siriji koji su bili okupljeni oko Muavije i ljudi u Iraku koji su bili okupljeni oko Alije, r.a., postali stvarni protagonisti u tom ratu. Čak i u krajnjoj ocjeni, to nije bio rat između dva islamska tabora onoliko koliko rat između dva regionalna bloka: sirijskog na jednoj strani i iračkog na drugoj.

Postojala je i treća snaga koja se također ne smije ignorisati, zla snaga koja se prikrivala čekajući pravi trenutak da smakne islam još od trenutka otkako joj je otet suverenitet u zemlji i pokopan u prašinu. To je bila snaga koju su predstavljali ostaci Perzije i nekolicina ljudi koji su nastavili praviti smicalice protiv islama putem velikog broja agenata koji su se uvukli u redove muslimana pretvarajući se da su primili islam. Neki od tih su uspjeli nanijeti mnogo štete i zla među muslimanskim redovima, štete koju ni dvije poražene imperije nisu mogle nanijeti.

* * *

Ovo je kratak osvrt na okolnosti pod kojima se odvijala ta kritična situacija kroz koju su ashabi i islam kao jedna cjelina prošli. Međutim ne bismo smjeli ignorisati jednu drugu činjenicu, a to je da nijedan od vođa ova dva sukobljena bloka nije uopće mislio da će se stvar zakomplikovati do te užasne mjere. Alija, r.a., i njegovi sljedbenici smatrali su svoj pokret na Siriju samo kao taktiku prepadanja i mislili su da će se Muavija brzo osvijestiti i shvatiti moć države i da će je prema tome poštovati i pokoriti joj se.

S druge strane, Muavija i njegovi sljedbenici vjerovali su da je Alija, r.a., samo provjeravao njihovu snagu i spremnost. Da je mislio da su jaki i dobro naoružani, pribjegao bi pomirenju drugim sredstvima. Ali stvari su se odvijale na čudan i neobičan način. Ovakav iznenadan i čudesan razvoj dokazuje postojanje skrivenih sila koje su radile u oba bloka kako bi nesporazum pretvorile u rat.

* * *

Sada završimo naš razgovor o ovom ratu ovim slučajem: Zubejr (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime) borio se u redovima Muavijine vojske, ali je na kraju bitke shvatio da je pogriješio što se uključio u rat, i tako se je povukao. Međutim neki vojnici su ga slijedili i ubili ga tako što su ga izboli dok je klanjao. Ubica je ukrao sablju Zubejru i otrčao Aliji, r.a., želeći da mu prenese dobre vijesti o ubistvu Zubejra i da mu u ruke preda sablju s kojom se uz Muaviju borio protiv Alije, r.a. Došao je pred vrata Alije, r.a., i tražio dozvolu da uđe. Kada je Alija, r.a., saznao šta se desilo, ljutito je naredio da se ubica otjera odatle: "Recite ubici Sufijinog sina da će gorjeti u džehennemskoj vatri." Pod imenom Safijin sin, mislio je na Zubejra (neka je Allah, dž.š., zadovoljan njime). Nadalje je naredio da se Zubejrova sablja uzme od ubice i da mu se donese.

Kada je Alija, r.a., vidio sablju, počeo ju je ljubiti. Plakao je i govorio: "Ovo je sablja onoga koji je toliko puta uklonio opasnost od Božijeg Poslanika."

* * *

Ova značajna i velika scena baca dosta smirenosti i spokojstva na gore spomenuti raskol i njegov bolni razvoj. Ispunjava nas sa mnogo razumijevanja i pijeteta kada ga se sjetimo.

* * *

Sada se opraštamo od ovih ljudi sa kojima smo proveli sretno i blagoslovljeno vrijeme preko stranica ove knjige. Zahvaljujemo Allahu, dž.š., na Njegovoj blagodati, nadajući se još većem blagoslovu, milosti i oprostu od Uzvišenog Allaha, dž.š.

Sa strahopoštovanjem i ljubavlju kažemo svom velikom učitelju, posljednjem Poslaniku, s.a.v.s.: "Neka je Božiji mir i milost Njegova i Njegov blagoslov na tebe! Neka te Allah, dž.š., nagradi najboljom nagradom za ono šta si nas naučio i čemu si nas uputio." A sa novim, ogromnim žarom kažemo njegovim blagoslovljenim ashabima: "Es-selamu alejkum, dobri pravedni ljudi!"

Ali kada su su to oni otišli, pa da im kažemo zbogom!? Neka naš pozdrav njima bude: "Selam – Mir!" Selam, koji smo – sa svom skrušenošću – izrekli na početku, i koji, evo, – sa svom skrušenošću – izričemo na završetku.

SADRŽAJ

SVJETLO KOJE SU SLIJEDILI 5
1. Mus'ab ibn 'Umejr 23
2. Selman el-Farisi 33
3. Ebu Zerr el-Gifari 47
4. Bilal ibn Rebbah 67
5. Abdullah ibn Omer 81
6. Sa'd ibn Ebi Vekkas 95
7. Suhejb ibn Sinan 109
8. Muaz ibn Džebel 115
9. El-Mikdad ibn Amr 121
10. Seid ibn Amir 127
11. Hamza ibn Abdulmuttalib 135
12. Abdullah ibn Mes'ud 149
13. Huzejfe ibn el-Jeman 159
14. Ammar ibn Jasir 167
15. Ubade ibn es-Samit 183
16. Habbab ibn el-Erett 187
17. Ebu Ubejde ibn Džerrah 195
18. Osman ibn Maz'un 201
19. Zejd ibn Harise 209
20. Džafer ibn Ebi Talib 217
21. Abdullah ibn Revvaha 227
22. Halid ibn Velid 233
23. Kajs ibn Sa'd ibn Ubade 255
24. Umejr ibn Vehb 261
25. Ebu Derda 269

26. Zejd ibn Hattab 279
27. Talha ibn Ubejdullah 285
28. Zubejr ibn Avvam 293
29. Hubejb ibn Adi 299
30. Umejr ibn Sa'd 307
31. Zejd ibn Sabit 315
32. Halid ibn Seid 321
33. Ebu Ejjub el-Ensari 327
34. Abbas ibn Abdulmuttalib 333
35. Ebu Hurejre 343
36. El-Bera' ibn Malik 353
37. Utba ibn Gazvan 359
38. Sabit ibn Kajs 363
39. Usejd ibn Hudajr 367
40. Abdurrahman ibn Avf 373
41. Ebu Džabir Abdullah ibn Amr ibn Hiram 381
42. Amr ibn el-Džemuh 385
43. Habib ibn Zejd 391
44. 7
45. Sa'd ibn Muaz 401
46. Sa'd ibn Ubade 407
47. Usama ibn Zejd 415
48. Abdurrahman ibn Ebi Bekr 421
49. Abdullah ibn Amr ibn As 425
50. Ebu Sufjan ibn Haris 433
51. Imran ibn Husajn 437
52. Selema ibn el-Ekva 441
53. Abdullah ibn Zubejr 445
54. Abdullah ibn Abbas 453
55. Abbad ibn Bišr 461
56. Suhejl ibn Amr 467
57. Ebu Musa el-Eš'ari 473
58. Tufejl ibn Amr ed-Devsi 483
59. Amr ibn As 489
60. Salim, oslobođeni rob Ebu Huzejfe 497
UMJESTO ZAKLJUČKA 503